

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

MAGYAR-ZSIDÓ
OKLEVÉLTÁR

XIII. KÖTET

1296—1760

SZERKESZTETTE ÉS KIADTA
SCHEIBER SÁNDOR

BUDAPEST
1970

MAGYAR-ZSIDÓ
OKLEVÉLTÁR
XIII. KÖTET

MUNKÁSENY

HUNGARIAN
OKLEVÉLTÁR

1. KÖTET A. KÖTET 2. KÖTET 3.

REVIZIÓ ÉS ÉRTÉKELÉS

ALEXANDER SCHMIDT

MONUMENTA
HUNGARIAE JUDAICA

TOMUS XIII.

1296—1760

ADIUVANTIBUS

J. HÁZI, A. KUBINYI, J. ZSOLDOS

REDEGIT ET EDIDIT

ALEXANDER SCHEIBER

BUDAPESTINI

1970

MAGYAR-ZSIDÓ
OKLEVÉLTÁR

XIII. KÖTET

1296—1760

HÁZI JENŐ, KUBINYI ANDRÁS, ZSOLDOS JENŐ
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTETTE ÉS KIADTA
SCHEIBER SÁNDOR

BUDAPEST

1970

MAGYAR-IZRAELI
ÖKLEVELTÁR

1957

1957

A MAGYAR IZRAELITÁK ORSZÁGOS
KÉPVISELETÉNEK KIADÁSA

KOHN SÁMUEL LEVELEIBŐL

Ötven éve annak, hogy Kohn Sámuel, a magyar zsidóság úttörő történetírója meghalt (1841–1920). Illő, hogy ezen a helyen megemlékezzünk róla, hiszen ő készítette el — Marczali Henrik társaságában — a Magyar-Zsidó Oklevéltár tervezetét, amelyet az IMIT 1896. november 24-én elfogadott (IMIT Évkönyve. 1896. 332–334.). Első pontja így hangzik: „E gyűjtemény célja azon oklevelek és adatok hiteles, a tudomány minden igényének megfelelő közlése, melyek a magyar zsidóság állapotát és viszontagságait a honfoglalástól fogva egész 1867-ig, az emancipatio törvénybe iktatásáig megvilágítják.”

A magyar zsidóság történetére vonatkozó munkáit máig használjuk és értékeljük (bibliográfiáját *Weisz Miksa* állította össze: MZsSz. XXXVII. 1920. 5–10.). Más területen végzett kutatásai is élnek. A budapesti kódexen alapuló Mordecháj b. Hillél-művét németből héberre fordították megjelenése után hét évtizeddel (Szináj. IX–XVI.).

Leveleiből *Büchler Sándor* közölte a hozzá írottakat (MZsSz. LVIII. 1941. XXVII–XXXIV.). Ezt folytatjuk, amikor közzétesszük leveleit Bacher Vilmoshoz, Blau Lajoshoz, Löw Immánuelhez, Fischer Gyulához, Bánóczy Józsefhez, Munkácsi Bernáthoz, id. Szinnyi Józsefhez és Csontos Jánoshoz. Számszerint ötvenkettőt. Az I–IV. és VI. csoport az Orsz. Rabbiképző Intézet kéziratárában található, az V. a Zsidó Vallási és Történeti Gyűjteményben, a VII. az MTA Könyvtárában, a VIII. az OSZK-ban.

Belőlük számos adalék meríthető életrajzához. Papi működésére vetnek világot Blaunak (II. 1, 3, 4.) és Fischernek (IV. 1–9.) adott tanácsai és felvilágosításai; az új templomi énekekért való fáradozása (V. 13–14.); a hittankönyvekre (VI. 2–4, 6.) és a hitoktatásra (VI. 5.) fordított munkája. Társadalmi elfoglaltságai közé tartozott az IMIT (II. 5–6, 9; V. 12.), a Magyar Zsidó Szemle (V. 5, 8.), az Izr. Nőegylet (V. 12.), az Orsz. Rabbiképző Intézet (V. 15; VIII. 2.).

Tudományos munkájából legtöbbet a szombatosokról tudunk meg (I. 3; II. 3; V. 7, 10.). Itt is az a legfontosabb, amit a felfedezés friss élményével közöl (V. 1.): „Meglepő felfedezést csináltam. Valóságos zsidószékely költészetet találtam. Azon hymnusok és zsoltárok, melyeket Lugossy, Toldy s újabban Kardos részben unitárius, részben szombatos eredeti költeményeknek tartanak, a középkori zsinagógiai költőknek a „máczor” – s a „szeliehosz”-ban előforduló költeményeinek valóban remek fordításai.” Ezt a megfigyelését, amelyet a szombatosokról írott könyvében rész-

letesen bizonyít, az újabb szövegek is igazolták (*Scheiber*, Régi Magyar Költők Tára. XVII. század. 5. Bp., 1970. 437—440.). Kideríti, hogy a szombatosok számos éneküket az unitáriusoktól vették át (V. 2.).

Reméljük, hogy közleményünk nyomán további levelei kerülnek elő.

Idézzék ezek a sorok is Kohn Sámuel emlékét!

I. Levelek Bacher Vilmoshoz

1.

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

A kéziratot már tegnapelőtt d.u. juttattam Balló úr kezeihez. Gondos correcturáról bizonyára szíves lesz gondoskodni. Nagyon óhajtanám a kézirat még Önnél levő részének *mielőbbi* fordítását.¹ A „három hetet” ugyanis egészen a Svábhegyen szándékozom tölteni, s akkor érkezésem volna a monographia még hátralevő részét teljesen rendbe hoznom, míg később alig lesz szabad időm. Szíves látogatásának mindég fogok örülni. Hétfőn de. 1/2 10—11 lakásomon és, mint hiszem, szabad leszek.

Szívélyes üdvözlettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

1898. jún. 24. Budapest.

2.

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

Szükségem van Frankel, „Ueber alexandrin. u. palaestinens. Geschichtsforschung”-ra, melyet Tanár Úr — feljegyzésem szerint — 1896. május 29-én tőlem kölcsönvett. Ne vegye rossz néven, ha a könyvet, melyben valamit keresek, visszakérem.

Felhasználom az alkalmat, hogy köszönetet mondjak az „Orient”-nek nekem kölcsönadott köteteiért, melyeket e napokban hivataloszolgámmal visszaküldtem.

Kitűnő tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, 1899. novemb. 16.

¹ Kohn Schwerin Götz c. monográfiájáról ír (Bp., 1899.).

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

Az ide visszacsatolt levél írója teljesen ismeretlen előttem, a helybeli szombatosokról sem hallottam soha semmit. Annyit tudok, hogy *amerikai* szombatosok erélyes propagandát fejtenek ki itt Európában is, hová misszionáriusokat is küldenek. Rólok és legújabb irodalmukról l. az én „Die Sabbatharier in Siebenbürgen” sat. (Bpest—Leipzig 1894) 9—10. l. — A levél írója lehet szédelgő, lehet álcázott hittérítő, de lehet ilyen amerikai ügynök is. Mindenesetre óva inteném Z. Kahnt,² hogy egy fagarast se küldjön, mivel, kivált az ő állásában, épenséggel veszedelmes dolog az efféle dolgot támogatni.

Kitűnő tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, 1899. decemb. 4.

II. Levelek Blau Lajoshoz

1.

Tisztelt Uram!

Az idemellékelt belépti jegy csupán arra való, hogy a templomba bejusson.³ Ottan az emelvényen az előljárók s az ezidén kirendelt orvosok mögött lesz ülőhelye. Az én öltözködő szobámban (a templom végén, a bejáratnál *jobbra*) találni fogja vagy Salzer gondnokot, vagy Lemberger templomi szolgát, kik kegyednek az ülést megmutatják.

Teljes tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Bp. 28/9. 86.

2.

Brünn, 1887. július 28.

Tisztelt doctor úr!

Nagy örömmel vettem becses levelét; fogadja köszönetem érte. Felőlem édes atyám útján bizonyára rendszeren vesz híreket. Nagyjában jól érzem magam s a henyéls jól esik kissé túlcsigázott idegzetemnek.

² Zadoc Kahn (1839—1905), francia országos főrabbi volt és neves tudós.

³ Blau Lajos első állása segéd rabbiság volt a Dohány-utcai zsinagógában.

Nagyon fogok örülni, ha ezentúl is időközönként értesít a hivatalban, illetve templomban történekről.

Szíves üdvözléssel és őszinte tisztelettel

alázatos szolgája
Dr. Kohn

Címzés:

Tisztel. Dr. Kohn Sámuel rabbi úrnak
(Tettes. Dr. Blau Lajos úr számára)
Budapest
VII. Holló-utca 4.

3.

Brünn, 1887. aug. 5.

Tisztelt doctor úr!

Amennyi örömmel vettem becses sorait, annyi sajnálattal értesültem arról a kellemetlen incidensről, amelyről tudósított. Közvetve én vagyok annak oka; legalább elháríthattam volna. Brill rabbi úr⁴ ugyanis azonnal kijelentette, hogy a rabbi üléséknél csak 1/2 12-kor óhajtja dr. úr jelenlétét, ezt pedig azzal megokolta, hogy a voltaképi tárgyalások — rendszeren házassági percek — folyamán a legbensőbb családi életet érő olyan diszkrét dolgok kerülnek szóba, melyeknek elmondására az illető felek magukat el nem határozhatják egy előttük még ismeretlen fiatal ember előtt. Ezen argumentum előtt meg kellett hajolnom, csakhogy — s itt bevallom a magam bűnét, — az utazásra való készülétek közt, úgy látszik, megfélekedtem róla, dr. urat a Br. rabbi úrral megbeszélésekről tudósítani. Ez és semmi más a történektek oka.

Itten meglehetősen jól érzem magam; ha családomban nem volnának betegek, semmi kívánni valóm nem maradna. Dolgozni csak keveset dolgozhatom; a számos rokonság sok időt vesz igénybe, még többet a — henyélés. Valamicskét mégis csak végeztem; a „Szombatosok”-at folytatom. Ezeknek érdekében kérelmem van, melynek teljesítése által nagyon lekötelez. Ki volt, mit tett, írt Avitus János, 1620 körül élő, úgy látszik, német tudós, valószínűleg theologus és unitárius?⁵ A válasz, melyre nézve részletekre nem szorultam, Joecher, Gelehrten — Lexicon-jában lesz található; ezt pedig vagy az akadémiában (*most*, hétfőn 11–12), vagy az egyet. könyvtárban kapja, ha rám hivatkozik. Az utóbbinak hírlap osztályában (földszint; custos: Angyal Dávid)⁶ meglesz „Nemzeti társalkodó 1853, II.”, hol a 273. l. van valami Péchiről, amit csak röviden kijegyeztem, de *most* közelebbről kellene azt ismernem.

⁴ Brill Sámuel Löw (1814–1897), a pesti rabbiság elnöke, Életrajzát *Blau Lajos* írta meg; Brill Sámuel Löw (Bp., 1902.).

⁵ Lásd *Kohn Sámuel: A szombatosok*. Bp., 1889. 184–185.

⁶ Angyal Dávid történetirő (1857–1943).

Ha sok fáradságába nem kerül, legyen szíves a szükséges adatokat megszerezni s velem közölni.

F. hó 18^{ikára} bizonyára készül már; az első debuthez sok jó szerencsét kívánok. Csak ne beszéljen többet 15—18 percnél. Dr. Kayserl. úr⁷ bizonyára נחמך szombatján szónokolt. Ha kedve van s az összefér azokkal, miket Deutsch előljáró úrral⁸ és Goldziherrel⁹ megbeszél, amiket én nem ismerek, a rákövetkező második szombaton magyar beszédet tarthatna. Én ugyanis csak kedden, f. hó 23^{ikán} י"א szándékozom hazautazni.

Fogadja feleségem meg a magam legszívélyesebb üdvözlését, mellyel maradtam

teljes tisztelettel
Dr. Kohn

4.

Brünn, 1887. aug. 12^{én}

Tisztelt doctor úr!

Röviddel שבת előtt írom e sorokat. Levelező jegyét vettem; sajnálom, hogy a könyvtárral fárasztottam, holott sok a dolga. Az ügy nem olyan sürgős.

Deutsch előljáró úrnak tegnapelőtt írtam, egyebek közt az Ön ügyében is, kivált arra figyelmeztettem, hogy a közs. irodában nem tudják, vagy nem akarják tudni, hogy Ön helyettesítésemmel meg van bízva. E figyelmeztetésnek tán lesz is némi sikere. Különben egyelőre a földolog, hogy egyszer a templomban beszélt legyen, s ez e hó 18^{án} — mint egész szívből kívánom, jó sikerrel — fog megtörténni.

Szíves üdvözléssel
alázatos szolgálója
Dr. Kohn

Címzés:

Tettes

Dr. Blau Lajos úrnak
Bpestén.

5.

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

Hélfőn f. hó 18^{án} esti 6 1/2-kor Kármán tanár úr tartja az IMIT második felolvasását;¹⁰ nagyon kérném, hogy Tanár Úr az ügy érdekében szíves

⁷ Kayserling Mayer (1829—1905), pesti rabbi.

⁸ Deutsch Sámuelről van szó.

⁹ Goldziher Ignác (1850—1921), világhírű orientalista, akkor a Pesti Izr. Hitközség titkára.

¹⁰ A próféták etikájáról (IMIT Évkönyve. 1896. 344.).

volna a rákövetkező szombaton (f. hó 23^{án}), illetve hétfőn (f. hó 25^{én}) a harmadik felolvasást tartani.¹¹ Miután ezentúl az IMIT helybeli tagjait a felolvasásokra meghívjuk, tisztelettel kérem, b. elhatározását és felolvasása tárgyát (címét) minél előbb velem tudatni. A magyar bibliafordítás ügyében alkalmat fogok keresni Tanár Úrral személyesen értekezni.

Kiváló tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, 1895. márc. 14.

6.

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

Fogadja köszönetem a készségért, mellyel az általam kért felolvasást szíves volt elvállalni. Az Ön által javaslatba hozott két terminus közül a *későbbit* (f. hó 27-ikét, szerdát) tartván célszerűbbnek, Dr. Mezey¹² egyleti titkár urat ez értelemben informáltam a meghívók szeltküldése céljából.

Kitűnő tisztelettel
kész szolgálja
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, 1895. márc. 17.

7.

Tisztelt Tanár Úr!

Egy fontos ügy megbeszélésére nagyon óhajtom a szerencsét Tanár Úrral még ma, lehetőleg esti 6 óra előtt találkozhatni. Miután nem tudom, mikor szabad és hol található, kérem a helyt s az időt velem szívesen tudatni.

Kiváló tisztelettel
kész szolgálja
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, 1895. május 2.

¹¹ Március 28-án tartotta meg Blau előadását „A kiválasztás eszméjéről” címmel (uo. 344.).

¹² Mezey Ferenc (1860–1927), később az Országos Iroda elnöke.

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

Fogadja leánykájának születése alkalmából a Maga, kedves felesége és összes hozzátartozói számára legőszintébb szerencsekívánataimat.

Engedje Isten, hogy az újszülöttet felnevelhessék להודיה ולמעשים טובים. Tiszt. feleségének minél előbbi teljes felüdülést kívánva,

kiváló tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, 1895. június 17.

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

Ez idén, bár elkésve, még 2 vagy 3 felolvasás volna tartandó, melyet az IMIT rendezne. Tisztelettel kérem, ha csak módjában van, az elsőnek tartására.¹³ Ha elfogadja, szíveskedjék velem tudatni, hogy mikorára és miről. Sebaj, hogy 2–3 hétig kellene még várnunk.

Becsés választát elvárva,

kiváló tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, 1896. márc. 10.

Bp. Svábhegy, 98. máj. 12.

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

A kéziratnak 36^a–50. l. Dr. Klein Úrnál van; ebből a 36^a és 36^b lapokat már lefordította s fordítását nekem adta.¹⁴ A nála levő és tőle bekérendő kéziratból ezt a két lapot tehát nem kell fordítani, hanem csak a következő lapokkal kezdeni. 50–76. l.-ig idemellékelve küldöm a kéziratot, melyet a fordítással együtt minél előbb visszavárok, hogy kényelmesen korrigálhassam és a szövegben még mutatkozó hézagokat pótolhassam. A fordítást a papirosnak csak *egy* oldalára kérem iratni, széles margóval és lehetőleg úgy, hogy az egyes lapok ugyanazzal a számozással a kézirat illető lapjainak feleljenek meg.

Szívélyes üdvözlettel
Dr. Kohn

¹³ Blau „A régi és az új zsidóság” címen tartott előadást (IMIT Évkönyve. 1897. 150–168.).

¹⁴ Lásd az 1. számú jegyzetet.

11.

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

Az idecsatolt levelezőlapot szíves elintézés végett van szerencsém átküldeni. Egyúttal azon kéréssel alkalmatlankodom, szíveskedjék cikkem fordítása ügyében lehetőleg hamarosan intézkedni, nehogy ismét az utolsó percben nagy sietve kelljen végezni az amúgyis nem könnyű korrektúráját.

Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, [1898]

12.

Nagyon tisztelt Tanár Úr!

A „Pallas Nagy Lexikona” legközelebb megjelenő pótfüzete számára tisztelettel bekérem Tanár Úr életrajzi adatait és műveinek lajstromát (cím, hol és mikor jelentek meg).¹⁵

ע"ן-ot kíván
kiváló tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, 1903. szept. 24.

III. Levelek Löw Immánuelhez

1.

Tisztelt collega Úr!

Épen most vettem fényesen kiállított beszédét,¹⁶ melynek olvasásához még ma fogok. Vegye köszönetem a kedves küldeményért.

Szíves üdvözlettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapesten, 3. II. 89.

מִצְאָה שׁוֹרֵךְ

¹⁵ Pallas Nagy Lexikona. XVIII. Bp., 1904. Ez volt az utolsó pótkötet, de nem tartalmazott címszót Blau Lajosról.

¹⁶ *Löw Immánuel*: Rudolf trónörökös. Szeged, 1889.

2.

Szívélyes üdvözlettel köszönetet mond az általa nagy érdeklődéssel elolvasott különlenyomatnak¹⁷ megküldéséért
[Budapest, 1908.]

Dr. Kohn Sámuel

IV. Levelek Fischer Gyulához

1.

Bpest, 1890. nov. 23.

Főtisztelendő Uram!

Pár napi gyengélkedés következtén csak ma válaszolhatok b. soraira. A dolognak utána jártam s úgy értesültem, hogy a szóban forgó kérdés a mi *ברכה*-ánknál is eldöntetlen. Nem volt még eset rá, hogy körülmételetlen a *ברכה*-hoz fordult volna felvétel végett, a *ברכה* tehát az esetben még sehogy sem intézkedett, s így arra a kérdésre: „vajon felvesz-e tagjai sorába körülmételetlen gyermekeket”, sajnálatomra nem felelhetek.

Szíves üdvözlettel
Főtisztelendő Doktor Úr
kész szolgája
Dr. Kohn

Főtiszt. Dr. Fischer Gyula főrabbi úrnak Győrött.

2.

Bpest, 1895. X. 31.

Főtisztelendő Uram!

A Vogt ügyben írt levelét köszönettel vettem; sajnálom, hogy hiába fáradozott; az illető nő — úgy látszik — *התלצה* nélkül ment vagy mén férjhez. A házasuló párt Németországban minden aggály nélkül „Braut” és „Brautigam”-nak szólítja meg az eskető rabbi, mert nála még csak az. Nálunk, legalább egyelőre, nem tanácsos így járni el. Németül egyszerűen úgy segíték magamon, hogy ezeket használom: „Geehrte Paar!” — „G. Herr” és „Meine Geehrte”. Magyar nyelven már kényesebb a dolog: „Tiszt. pár” — „tiszt. Uram” és az arához fordulva, egyszerűen — „Ön”. Az esketés végén való kihirdetésben pedig így: „Az N. N. úr és N. N. *hajadon* (esetleg, ha elvált vagy özv. asszony: asszony) közt az állami törvény értelmében kötött házasság ezennel a zsidó vallás szertartásai szerint megszenteltetett.”

¹⁷ I. Löw: Der Reis. ZA. XXI. 1907. 206—215.

„Hajadon”-nak pedig bátran mondom azért, mivel csak annyit konstatalok, hogy mint *hajadon* kötötte a polgári házasságot, melyet „megszentelek” (az utóbbi kifejezést választottam a קדוּשִׁין és את מקדשת miatt.)

Kitűnő tisztelettel:
Dr. Kohn

3.

1904. március 6^{án}

Főtisztelendő Dr. Fischer Gyula Úrnak Rabbí

Prágában

Főtisztelendő Rabbí Úr!

Hitközségünk rohamosan nő, a rabbi-teendők egyre gyarapodnak. Szükségessé vált a rabbi-collegiumnak kibővítése egy új rabbinak alkalmazása által. Ezügyben a minap tanácskoztunk. Azon magyarajkú rabbik közt, akikre reflektálhatunk, természetesen Főtisztelendőséged is szerepel. Illetékes helyről vettem a megbízást, hogy azon bizalmas kérdéssel forduljak Főtisztelendőségedhez, vajon e rabbi-állásra reflektálna-, illetve hajlandó volna-e próba-beszédet tartani dohány-utcai templomunkban. Természetesen magyar beszédet. Szívesen látnók, ha e beszédet már a jövő פסח valamely napján tartaná, mit a magam részéről már azért is ajánlanék, mivel akkor nagyobb és miveltebb közönsége volna.

Fontolja meg, kérem, a dolgot és tudassa velem elhatározását. Jóakaratokra és diszkréciómra számot tarthat. Minden közelebbi felvilágosítással szívesen szolgálok. Megjegyzem, hogy mindössze 3–4 rabbiról van szó, ki próba-szónoklatra meghívandó volna.

Szívélyes üdvözlettel és kitűnő tisztelettel
Dr. Kohn

4.

Bp. 1905. máj. 8.

Nagyon tisztelt Doctor Úr!

Eddigi hallgatásomban, kérem, ne lásson közönyt, vagy barátságtalanságot. Tudtam, hogy hozzám intézett levelére az elnökség megbízásából válaszoltak, de nem tudtam, mit válaszoljak én. A dolog húzódozott, halasztódott; egyre új tervek és combinatiók kerültek felszínre: de határozatot nem hoztak. Kayserling ל"י hirtelen halála természetesen égetőbbé tette a kérdést, mely most, úgy látszik, helyes kerékvágásban mozog. Egy-két nap alatt eldől, tartanak-e próbabeszédeket, vagy nem. Több mint valószínű, hogy igen, mégpedig már a ל"ג בעומר utáni szombattól kezdve. S akkor Ön *elsősorban* lesz meghíva. Kilatásai a lehetőleg legjobbak. Őszintén kívánom, hogy sikerrel járjon.

Megjegyzem, hogy csak magyar próbabeszédet fognak tartatni, ezt pedig valószínűleg *péntek este* fogják tartatni.

Reményelem, hogy néhány nap múlva kapja a meghívót.

Ha valamit tudni akar, vagy útbaigazítást és felvilágosítást óhajt, tessék bátran és nyíltan hozzám fordulni. Örülni fogok, ha szolgálhatok.

Szívélyes üdvözlettel
Dr. Kohn

5.

1905. máj. 14.

Nagyon tisztelt Doctor Úr!

B. levelében hozzám intézett első kérdésére közben megkapta a hivatalos választ. Próbaszónoklatra kapott meghívást — attól nem tekintenek el.

Második kérésére csak annyit mondhatok, hogy az elnökség ezt a próbaszónoklatot a meghívásban nem jelezheti „csak formának”, de nem is tekintheti annak. Mert az előjáróság alapszabályaink értelmében a megválasztandó rabbit csak ajánlhatja. Ha a választmány és közgyűlés hozzájárul: plebiscitre kerül a dolog, amennyiben általános szavazás szükséges, melyben minden adófizető községi tag, az ilyen pedig vagy 12000 van, részt vesz. A szavazatok két harmada szükséges az előjáróság, illetve választmány és közgyűlés ajánlatának *végleges* elfogadására. Errenézve pedig az Elnökség természetesen nem vállalhat obligót.

Amennyire a helyzetet megítélhetem, Dr. Úr kilátásai, föltéve, hogy próbabeszéde, mit bizonyosra veszek, tetszésre talál, a lehetőleg legjobbak.

Minden további felvilágosításra, esetleg jó tanácsadásra készen, szívélyes üdvözlettel

Dr. Kohn

6.

Bp. 1905. máj. 19.

Nagyon tisztelt Doctor Úr!

Tegnapelőtt hurcolkodtam a Svábhegyre — b. levelét így elkésve vettem és ma, **שבת ערב**-kor csak röviden válaszolhatok.

Hogy Kayserling **ל"ו**-ról megemlékezzék-e? Azt hiszem: igen; a bevezetésben és röviden. Megjegyzem, hogy nézetem szerint félóránál többre ne szabja a beszédet — nem várnak többet.

Van-e itt már szállása? Sajnálom, hogy az étkezéssel nem kínálhatom meg. A városban jelenleg nincsen háztartásom.

Ismétlem, hogy amennyire a viszonyokat ismerem, kilátásai a lehetőleg legjobbak.

Ha valami félig-meddig fontosabb közölni valóm lesz, elutazása előtt még egyszer írok Önnek.

Mához egy hétre ת"ש viszontlátásra!

Szívélyes üdvözlettel
Dr. Kohn

7.

ת"ש

Bpest (Svábhegy), 1905. július 19^{én}

Nagyon tisztelt, kedves Barátom!

Tegnap megejtett rabbiválasztásunk Önt illető fényes eredményéhez igaz szívből gratulálok.¹⁸ Őszintén örülök annak, hogy ismét összekerülünk és ha Isten úgy akarja, egy ideig együtt fogunk működni egy és ugyanannak a szent ügynek szolgálatában. Áldja meg a Gondviselés munkaerővel, sikerrel és boldogsággal új hatáskörében, amelybe, mint hiszem és reménylem, lehetőleg rövid idő múlva be fog lépni.

Hétfő óta egész באב 'ט-ig fél-szabadságon vagyok a Svábhegyen (I. Menyét-út 12), hol leányom fiúcskát szült, de néhány nap óta, fájdalom, komoly beteg. Olyan hangulatban vagyok, hogy bővebben nem írhatok, mire, ha az orvosoknak hinnem szabad, néhány nap múlva ת"ש már időm és kedvem lesz. Ma csak arra a kijelentésre szoritkozom, hogy új állására vonatkozó bármily ügyben mindig készségesen állok rendelkezésére és örülni fogok, ha bármily irányban szolgálatot tehetek Önnek.

Szerenese kívánataimat ismételve, szívélyes üdvözlettel
régí barátja
Dr. Kohn

8.

ת"ש

Bp. 1905. júl. 26.

Kedves Barátom!

Épen most veszem b. levelét. Sietek a válasszal, mert nem szeretném, ha idejövételének elhalasztására vonatkozólag ott olyan nyilatkozatot tenne, mely Önt, mint írja, egész ז'-'ig ismét távol tartja. E kérdésben ugyanis véleményem, melyet ismerni óhajt, az: hogy az Önnek és az ügynek érdekében sokkal megfelelőbb és célszerűbb, ha Dr. Handler Úrral¹⁹ legalább egy-

¹⁸ Fischer Gyula pesti rabbivá történt megválasztására vonatkozik.

¹⁹ Hevesi Simon (1868–1943), akit Fischer Gyulával egyidőben választottak meg 1905-ben pesti rabbivá.

idejüleg elfoglalja új állását. Ha ő Önt, pláne א"ת idején, itt megelőzi, bizonyos térfoglalásoknak és praecedenseknek fennforog lehetősége, mi nézetem szerint kerülendő.

Még fontosabb, hogy minél gyorsabban eszközölje ottani ki- és itteni visszahonosítását,²⁰ hogy ez a sok port felvert, vagy helyesebben: sok por felverésére felhasznált kérdés minél előbb végleges megoldást nyerjen.

Betegeim állapota, hál' Istennek, javuló félben van. Sok szívélyes üdvözlettel minden szolgálatra készen

Őszinte barátja
Kohn

9.

א"ת

Bpest, 1905. aug. 14.

Kedves, tisztelt Barátom!

Válaszommal késtem, mivel hozzám intézett kérdéseire határozott feleletet óhajtottam adni. Sajnálom, hogy még ma sem tehetem.

Egész באב 'ט-ig csak vajmi ritkán voltam a városban, azóta sokat fordultam ott meg, a א"ת 'ש-t egészen ott töltöttem, tegnap (vasárnapon) esketéseket végeztem s ez alkalommal ellátogattam a községi hivatalba is: de arról, amit tudni óhajt, szó nem esett. Elnök, alelnök és Kornfeld²¹ előljáró Úr még nem jöttek haza, a templomi előljárók közül csak az egy Dr. Grauer Úr van itten, de a községi tagok színe, java is távol van. Nincsen, ki valamit kezdeményezhetne, vagy akivel székfoglalása ügyében szóba állhattam volna. Már vagy 8 hét óta nem láttam előljárót. Elnök Úr,²² mint értesültem, Karlsbadban időzik, hol, fájdalom, nem jól érzi magát, hazajövele bizonytalan. Weinmann alelnök urat^{23a} csak e hó 22^{ke} körül várják. Előbb nem hiszem, hogy e kérdést tárgyalni fogják. Egyéni nézetem, hogy nagyvárosi viszonyainknál fogva valószínűleg most is úgy fognak eljárni, mint annak idején az én, Kayserling és Pollák²³ idejövetele alkalmával. Egyikünkénél sem volt külön istentisztelet. Néhány előljáró várta az illetőt az indóházban és elkísérte lakására, hol egyikök üdvözölte. A rendes istentiszteletnél tartott első beszéde egyúttal beköszöntő beszéde volt. Mihelyt közelebbit tudok, azonnal értesítem. Azt hiszem, hogy a beszédre mindenesre készülhet, mert még az esetre is, hogy azt a rendes istentisztelet kapcsán tartja, nem a folyó bibliai lecke fejtegetését, hanem általános programmszerű beszédet várnak Öntől.

²⁰ Fischer Gyula akkor Prágában volt rabbi.

²¹ Kornfeld Zsigmond (1852–1909).

²² Kohner Zsigmond (1840–1906) volt akkor a Pesti Izr. Hitközség elnöke.

^{23a} Weinmann Fülöpről lásd *Groszmann Zsigmond*, Hevesi – Emlékkönyv. Bp., 1934. 168.

²³ Pollák Lázár (1822–1905), a Rumbach-utcai zsinagóga rabbija.

Attól a hitközségi szolgától, kit ittléte alatt rendelkezésére bocsájtottak volt, csak annyit hallottam, hogy Dr. Handler úr e napokban itt járt, a Dohány-utcában a templom tőszomszédságában lakást bérelt és e hó 25^{én} végleg ide akar jönni.

Szívélyes üdvözlettel
igaz barátja
Kohn

V. Levelek Bánóczi Józsefhez

1.

Nagyon tisztelt tanár Úr!

Hivatkozással becses ígéreterre megküldöm az előszót,²⁴ melynek második felét még át sem olvashattam, mivel a szedő nyakamra mászott correcturával s az előszót is nagyon sürgeti már. Szíveskedjék azt *minél előbb*, de gondosan átnézni. Javításokra s egyéb megjegyzésekre elég margót hagytam. Megküldöm a címlapot s az ajánlati sorokat is — hátha valami felőlő vagy szokatlan van benne.

Meglepő felfedezést csináltam. Valóságos zsidó-székely költészetet találtam. Azon hymnusok és zsoltárok, melyeket Lugossy, Toldy s újabban Kardos²⁵ részben unitárius, részben szombatos eredeti költeményeknek tartanak, a középkori zsinagógai költőknek a „máczor” — s a „szelichosz”-ban előforduló költeményeinek valóban remek fordításai. Most még inkább van szükségem a Jancsó-féle szombatos codexre.

Kiváló tisztelettel
Kohn

Bp. 11. III. 84.

2.

Tisztelt tanár Úr!

Íme a 3. fejezet; nem nagyobb az előbbenieknél, bár annak látszik, az utolsó 8 lapon kevés a szöveg. Tán jobban sikerült a 2-iknél. Ha nagyobb változásokat tartana célszerűnek, azok előleges közlését kérem; apróbbakat szíveskedjék a maga szakállára tenni.

A 19. l. végén s a 20. kezdetén van három versszak; én három sorosan irtam az egyes versszakokat; de úgy sejtem, hogy tán jobb volna a második sorból mindenütt két külön sort csinálni, az 1^o-versszakban a „fiainak”, a 2^{ik}ban az „erejét”, a 3^{ik}ban a „jegyednek” szó után új kikezdéssel. Ha ez

²⁴ Kohn Sámuel: A zsidók története Magyarországon. Bp., 1884.

²⁵ Kardos Albert: Szombatos hymnusok. MZsSz. II. 1885. 411--412; Szombatos énekek. Uo. 506—511.

csakugyan így van, legyen szíves az illető sorokat megfelelően kiigazítani.

Még egy kérelmem van, s még pedig sürgős. Hihetetlen, de tény, a helybeli könyvtárak egyikében sem kaphatok *régibb* unitárius énekes könyvet. Jakab Elek^{25a} útján Derzsi unit. paptól kaptam végre egy ma használatban levőt, egészen újat. Márpedig az *eredeti* szombatos énekes könyvben föl van véve néhány unit. ének szőröstől bőristől, de még nyomára jöttem annak is, hogy a szombatosok egyes énekeket, melyeket eddig eredetieknek tartottam, az akkori unitár. énekes könyvből vettek át, persze úgy, hogy azokat a maguk felfogása szerint módosították s átdolgozták.

Ezt a dolgot, mely tán a már megírt IV. fejezetet felforgathatja, minél előbb tisztáznom kell. Okvetetlen szükségem van a *régibb*, értem, a XVI. század végtizedeiben s a XVII. század első felében megjelent unit. énekes könyvek egy-két példányára. Az ilyen bizonyára meglesz Kolozsvártt; de az unit. uramék mint a sárkányok ülnek könyveiken, ha én kérem, legjobb esetben csak úgy kapom, ha kis zsinatot hívnak egybe. Addig pedig nem várhatok. Ha Önnek összeköttetései vannak ottan, nagyon, de nagyon lekötelezne, ha minél előbb *a maga számára* kérne minél több s minél *régibb* unitárius énekes könyveket, hisz tisztán irodalmi célokra lehet szükségem rájuk. Legcélszerűbb volna, ha az illető azokat a maga neve alatt venné ki és meg sem mondaná, hogy Önnek küldi, különben félek, hogy így is baj lesz. Ha bármily oknál fogva kérésemet nem teljesítheti, legyen szíves azonnal értesíteni róla, hogy beléharapjak a savanyú almába és szerencsét próbáljak magam. A költségeket az illetőnek szívesen megtérítem.

Baráti üdvözlettel
tisztelője
Kohn

Bpest, 2. III. 86.

3.

Tisztelt tanár Úr!

Könyvemnek ismertetését köszönettel küldöm vissza. Annyi a megjegyezni valóm, hogy inkább — hallgatok. Az én Szántó barátom sok jó akarattal írta és „voluisse satis est”.²⁶ A magam részéről csak arra kérem, hogy az ismertetést csupán csak a „M. Zs. Sz.” szempontjából megítélni és felhasználni szíveskedjék.

Üdvözlettel
tisztelője
Kohn

Bpsten, 1885. márc. 11.

^{25a} Jakab Elek (1820—1897), történész, erdélyi levéltáros.

²⁶ Szántó Eleázár ismertetése nem jelent meg a Magyar Zsidó Szemlében.

Mélyen tisztelt tanár Úr!

Hat napja, hogy itt vagyok ipamnál. Bár meglehetősen helyre álltam, még gyengének érzem magam, s nincsen munkakedvem. Ez oka annak, hogy „A szombatosok”²⁷ idemellékelt folytatása rövidebb s úgy hiszem, kevésbé élénk és megfelelő mint magam óhajtottam volna. Július havát még itt töltöm, hova az *első* correcturát kérem (címem: Brünn, Thalgasse 16), melyet azonnal oda küldök, hova kívánja.

E hó alatt, úgy reménylem, egy-két jóra való folytatást végezhetek itten. — A „Kereszt. Magvetőt” pláne két példányban vettem; köszönöm! Fogadja a maga és t. felesége számára legszívélyesebb üdvözetemet.

Tisztelője
Kohn

Tisztelt tanár Úr!

A „M. Zs. Szemle” ügye nagyon, de nagyon rosszul áll. Az ez évi deficitet ez ideig sehogy sem fedezhettük; maholnap Dr. S.-el²⁸ ez irányban teszünk még egy kísérletet, melytől azonban szintén nem várok kielégítő eredményt.

A folyóirat jövőjét okvetetlen meg kell beszélni, tán még *mielőtt* az 1887. évf. 1. füzetének kinyomatásához, illetve szedéséhez fognak.

Nem tudom, volt-e az utóbbi napokban Dr. S.-nál; ha nem, tegye minél előbb s adjon alkalmat nekem is, a dolgot Önnel és Bacherrel megbeszélni. A helyzetet úgy ítélem meg, hogy a vállalatot más, új alapra kell fektetni.

Baráti üdvözlettel
tisztelője
Kohn

1886. decemb. 14, kedd.

Mélyen tiszt. tanár Úr!

A correctiót, melyet csak péntek este kaptam, átnéztem. Néhány megjegyzést, melyet magam nem akartam kitenni, ide teszek; ha jónak látja, vegye föl utólagosan.²⁹

²⁷ Kohn Sámuel: A szombatosok. Bp., 1889.

²⁸ Simon József (1844–1915), az Izr. Országos Iroda titkára, a Magyar Zsidó Szemle megindítója.

²⁹ Lásd a 27. számú jegyzetet.

1. A cím első 4 sora közt, illetve a 2., 3. és 4. sor *után* nagyobb spátium kellene; így amint van, nagyon csúnya.

2. Reformatio vagy reformátio? Én az utóbbit hagytam — helyesen-e?

3. Ha a *legutolsó* jegyzethez írt hozzáadás netalántán csak nagy nehezen volna bejutható, tessék azt — kérem — törölni.

Ábel Jenő könyvét köszönettel küldöm vissza.³⁰

Tisztelője
Kohn

Bp. 17. dec. 86.

7.

Tisztelt tanár Úr!

A B.-ujfalvi szombatosoknak, mint tudja, 15 magy. „Machzor”-t küldtettem Löwy könyvkereskedéssel még a nagy ünnepek előtt. Elég olcsón adta a két részből álló példányt, kötve 1 ft. 30 kr.-ért. Most zaklat a pénzért — legyen szíves, a 20. 16 ftot, amint megbeszéltük, a szombatosok javára begyűlt pénzből kifizetni, de csak nyugta mellett.

Tisztelője
Dr. Kohn

Bpesten, 1887. jan. hó 24^{én}

8.

Nagyon tisztelt tanár Úr!

Schwarz Ignác úr (az „Okányi”) Nádor-utca 21 általam praenumeráltat a „M. Zs. Szemlé”-re. Legyen szíves, küldje neki az eddig megjelent két füzetet az a f. évre szóló nyugtával együtt. Tán jó volna megjegyezni a nyugtán, hogy én általam megrendeltetett.

Szíves üdvözlettel
Kohn

14. II. 87.

9.

Tisztelt tanár Úr!

Miután a „M. Zs. Sz.” utolsó számát vettem, meggyőződtem róla, hogy a „Szombatosok”-nak már megküldött folytatása a *lap* számára fölösleges. Legyen szíves, e folytatást *visszaküldeni* (félreteszem a különnyomat

³⁰ Valószínűleg következő — héber vonatkozásokat is tartalmazó — könyvéről esik szó: A bártfai Sz.-Egyed temploma könyvtárának története. Bp., 1885.

számára) s holnap, amint akarja, vagy Önnek, vagy a nyomdába küldök helyette mást, mely már készen van.

Ezen cserének azonban, mivel *kedden reggel* elutazom, még *ma*, vagy *holnap* kellene történnie.

Kitűnő tisztelettel
Rabb. Dr. Samuel Kohn

1888. júl. 1. Budapest.

10.

Mélyen tisztelt tanár Úr!

E jegy átadója két jóra való, nagyon szegény szombatos, ki munkát keres, de nem talál s tovább szeretne utazni, ha volna hogy mivel. Önhöz utasítom őket, abban a reményben, hogy a Bánóczi által kezelt szombatos pénzek tán Önnél vannak,³¹ vagy hogy Ön által megtudhatnám, hol vannak s mily úton-módon kaphatnék valamit (5–6 ftot) e két ember számára.

Kitűnő tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

20. I. 91. Budapest.

11.

Tekintetes Igazgató Úr!

Meghültem s este nem járhatok ki, minek következtén a mai ülésen, őszinte sajnálatomra, nem lehetek jelen. Kérem elmaradásomat a bizottság többi tagjánál is kimenteni.

Kitűnő tisztelettel
kész szolgája
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

1894. novemb. 8. Budapest.

12.

Mélyen tisztelt Igazgató Úr!

Szerdán, f. hó 15^{én}, esti 5 órakor bold. Bischitzné³² halánapja első évfordulóján a Nőegylet gyászünnepélyt tart a Damjanich-utcai leányárva-házban, melyen az emlékbeszédet nékem kell tartanom. A nők pontosan

³¹ A levél bizonyára Blaunak szól és tőle került Bánóceihoz.

³² Bischitz Johanna (1829–1898), a Pesti Izr. Nőegylet alapítója.

sohasem szokták megtartani az időt, előre látom, hogy csak 1/4 és 1/2 6 közt kezdik, az ünnepély pedig a „mááriv”-val, sok énekléssel, kádisokkal, az én beszédemmel és egy árvaleány imájával vagy 50 percig fog tartani. A legjobb esetben csak fél hétkor lehetnék az IMIT választm. ülésén, de úgy sejtem, a választmány még több tagja is, mely szintén részt vesz az ünnepélyben. Nem volna-e jobb és célszerűbb, ha a választm. ülést vagy egy nappal előbb (kedden, f. hó 14^{én}), vagy, mint jobban szeretném, egy nappal később (csütörtökön, 16^{án}) tartanók? Most így még segíteni lehetne a fentjelzett nehézségen.

Kitűnő tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

1899. márc. 5^{én} Budapest.

13.

1904. szeptember 27^{én}

Tekintetes Igazgató Úr!
Mélyen tisztelt Uram!

Már régebben vettem a hivatalos megbízást, hogy eddigi, elég fogyatékos templomi énekeink helyébe megfelelőbbeket juttassak.³³Több megghiúsult kísérlet után végre Patai József úrban³⁴ megtalálni véltem azt a zsidó tudással és zsidó érülettel bíró magyar költőt, kitől elvárhatom, hogy ezt a feladatot sikeresen megoldhatja. Az énekeket csakugyan megírta. Azokat vele együtt többször átnéztem, elolvasta Dr. Goldziher Úr is, és Patai Úr szíves volt megjegyzéseinket tekintetbe venni.

Az ügyet minél gyorsabban óhajtanám elintézni, már arra való tekintettel, hogy ezen énekeket kinyomatásuk előtt még zenésíteni kell.

Ezen cél elérése érdekében azon tiszteletteljes kéréssel fordulok tettes. Igazgató Úrhoz: Kegyeskedjék az idecsatolt ének-szövegeket átnézni és megjegyzéseit és mértékadó véleményét a szerzővel, illetve velem közölni. Az előbbieknak a szerző, az utóbbiaknak én venném hasznát, amennyiben hitközségi eljáráságunkhoz benyújtandó jelentésemben Igazgató Úrnak is hivatkozhatnám véleményére, amelyre az, mint tudom, nagy súlyt fog fektetni.

Azon reményben, hogy kérésemet az ügy érdekében kegyes lesz teljesíteni,

maradtam

Igazgató Úrnak
tisztelője
Dr. Kohn Sámuel

³³ Előzményeit lásd *Zsoldos Jenő* cikkében: Kiss József és „Jehova ajtónállói”. Új Élet Naptár. Bp., 1959. 222–240.

³⁴ Patai József (1882–1956). Templomi énekek c. kötete később nyomtatásban is megjelent (Bp., 1910.).

Mélyen tisztelt Igazgató Úr!

Fogadja köszönetemet kérésem szíves, gyors elintézéséért.

Az ügynek és Patai úrnak érdekében azt óhajtanám, ha Patai, Igazgató Úrnak vele közölt megjegyzéseinek és útmutatásainak hasznát véve, a kijelölt verseket, illetve strófákat átdolgozná s azután újból mutatná be Igazgató Úrnak, Igazgató Úr pedig szíves volna az így átdolgozott versek értékéről általában és részletesen nyilatkozni, úgy, hogy az Elöljáróságnak betérjesztendő jelentésomban nagybecsű véleményére hivatkozhatnám, esetleg azt mellékelhetném.

„Az ünnepi liturgiából” c. (nyomtatott) verset Patai úr csak mint mutatványt adta át; arról, hogy az énekek sorába felvegyük, szó sem volt.

Goldzihernek és nekem egyes szokatlan (tán magyartalan) kifejezések és fordulatok tűntek fel, melyeket a szerző, úgy látszik, a rím meg a rythmus kedvéért használt. Engedje meg, hogy ezekre különösen hívjam fel b. figyelmét.

Köszönetemet ismételve, szívélyes üdvözléssel
tiszteelője
Dr. Kohn

Tekintetes Igazgató Úr!

Becses soraira válaszolva, van szerencsém, egyelőre *bizalmasan*, a következőket közölni.

Az ügyet mindeddig csak Dr. Bloch Henrik^{34a} tanár Úrral beszéltem meg. Vele megállapodásra jutottam és ő elvállalta, hogy azt édes atyjával^{34b} elfogadtatja. Azt vártam, hogy az öreg Úr bizottságunk elnökével rövid úton tudatja elhatározását. Szerettem volna, hogy az teljesen *szabadnak*, úgy tűnjék fel, hogy visszalépése teljesen az ő iniciatívájának folyománya. Úgy látszik azonban, hogy az ügyet, mielőtt a döntő lépést megteszi, velem személyesen akarja megbeszélni. Holnap, legkésőbbben vasárnap felkeresem és esetleg hétfőn reggel tudatom Igazgató Úrral, kedden, vagy mikor lesz ülésünk. Illem és méltányosság dolgának tekintem ugyanis, hogy Bloch helyettesítését hivatalosan ne tárgyaljuk, míg ő nem jelentette be, hogy visszalépni óhajt.

Kitűnő tisztelettel
Dr. Kohn

^{34a} Bloch Henrik (1854—1923), az Orsz. Rabbiképző Intézet gimnáziumának tanára és jegyzője, B. Mózes fia. Történelmi tanulmányokat írt.

^{34b} Bloch Mózes (1815—1909), az Orsz. Rabbiképző Intézet első elnöke. Visszavonulásának tervével foglalkozik ez a levél.

VI. Levelek Munkácsi Bernáthoz

1.

Tettes. Dr. Munkácsi Bernát
Tanfelügyelő Úrnak

Helyben

Mélyen tisztelt Uram!

Engedje meg, hogy e sorok átadóját, Lévai Izor, általam közelebről ismert tanító urat³⁵ minél melegebben ajánljam kegyeibe.

Kitűnő tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

I. V. 91. Budapesten.

2.

Tisztelt Doctor Úr!

A hozzám áttett kéziratot szorgalmasan s figyelmesen néztem át. Theologiai részletek nem tárgyaltatnak benne s így kevés az érdemleges észrevétel. Általános megjegyzésem az, hogy a kidolgozás nem túlságos gondos, az irány pongyola s nagyon terjengős, a sajtóhiba, kivált a kevés héber szövegben, sok.

Szívélyes üdvözlettel
tisztelője
Dr. Kohn

Bpest, 1891. aug. 7.

3.

Tisztelt Doctor Úr!

Kívánságához képest visszaküldöm a tegnapi vett kefelevonatokat.³⁶ Az általános, valam. a részletes bevezetéseket átnéztem s a margóra írtam megjegyzéseimet. A fordításokat, nyelvészeti és egyéb megjegyzéseket lehetetlen volt átnézni, ehhez legalább 1–2 hét kellene. Figyelmeztetem, hogy nagyon sok a sajtóhiba.

Kiváló tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapesten, 15. IX. 91.

³⁵ Lévai Izor hitoktató.

³⁶ *Schreiner Márton*: Bibliai szemelvények. I. Bp., 1891.

4.

Tisztelt Doctor Úr!

Ez idén nem lévén szabadságon, mind a két könyvet nem nézhettem át alaposan. A grammatikai részre (Schreiner könyvére)³⁷ nézve megbízta Goldziherben, ki azt pontosan átrevideálta. A történeti részt figyelemmel átnéztem. Az oldaljegyzeteket becses figyelmébe ajánlom. A munka II. része (Juda tört.) sokkal kevésbé üti meg a mértéket; a sajtóhiba rengeteg sok. Az egész szorgalmas revízióra szorul.

Kiváló tisztelettel
kész szolgálja
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapesten, 17. VIII. 92.

5.

Nagyon tisztelt Doctor Úr!

A VI. izr. községkerület f. évi nov. 5^{én} tartja évi gyűlését, melyen a vallásoktatási tanterv fog napirendre kerülni. Ha azon nézetben van, hogy ez ügyben jó volna a községkerület oktatásügyi bizottságát még a közgyűlés előtt egybehívni, tegye azt kérem, lehetőleg úgy, hogy az ülést egy esti órára (5-re?) tűzi ki.

Kiváló tisztelettel
Dr. Kohn Sámuel
rabbi

Budapest, 1900. októb. 26.

6.

Tekintetes Dr. Munkácsi Bernát Úrnak.

A pesti izrael. hitközség Tanfelügyelője

Budapesten

Mélyen tisztelt Tanfelügyelő Úr!

Hitközségünk vallástankönyveinek szerkesztését tárgyaló nagyb. levél tisztelettel vettem. Az abban előadottakkal mindenben egyetértek. Őszintén örülök, hogy kilátásunk van végre valahára a pedagógiai és a zsidó vallásos követelményeknek megfelelő tankönyvekhez jutni. Tán nem volna fölösleges a szerző urakat figyelmeztetni, hogy *tanítsanak, lelkesítsenek*, de ne gyakoroljanak tankönyvbe nem való *kritikát*.

A nagymérvű vállalatnak előmozdítására szívesen felajánlom közreműködésemet. Kitűnő tisztelettel

Dr. Kohn Sámuel

Bpest, 1905. június 16.

³⁷ Schreiner Márton: Bibliai szemelvények. II. Bp., 1893.

VII. Levelek id. Szinnyei Józsefhez

1.

Nagyon tisztelt uram!

Kertbeny bibliográfiáját, melyet nekem kölcsönözni szíveskedett, legőszintébb hálával visszaküldöm, egyúttal a kölcsönvett „Hazai tudósítások” 1806. és 1807. évfolyamait is bátor vagyok a könyvtár számára megküldeni.

Fogadja ismételt hálám s nagyrabecsülésem kifejezését.

Kész szolgája

Dr. Kohn

Budap., 1881. május 9én

2.

1901. május 29.

Mélyen tisztelt Uram!

Mannheim József³⁸ nem volt rabbi, hanem néptanító a bajai zsidó iskolán, hol én is tanítványa voltam. Akkoriban ritka műveltségű férfiú volt, ki a pápai Collegiumban teljesen elsajátította a magyar nyelvet s a latinból annyit, hogy folyékonyan beszélt és latin órákat is adott. 48-ban honvéd volt, az ötvenes évek körül Bajára került, hol a zsidó község iskolájánál nyert alkalmazást. 10–15 éve hogy ott halt meg — ha nagy súlyt fektet rá, oda írhatok és megtudhatom halála napját és hány évet élt.

Megjegyzem, hogy a Nságod által említett műveken kívül magyar zoltárfordítást is írt, mely — nem tudom mily címen és hol s mikor — nyomtatásban is megjelent. A könyv birtokomban volt — de elkallódott és nem található.

Kitűnő tisztelettel

kész szolgája

Dr. Kohn

3.

1903. jún. 3.

Mélyen tisztelt Uram!

Neumann Salamon A.-ról³⁹ csak vajmi keveset tudtam; az itt következő, nem épen kielégítő adatokat 2 öreg zsidó tanítótól szereztem be.

N. Pápán született; a múlt század 20-as éveiben Ó-Budára került mint „Obnormallehrer”. 1834-ben 3 altanítóval működik és fizetését 400 frtról 600-ra emelik. A szabadságharc után a mintafiúiskola igazgatója lett.

³⁸ Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái. VIII. 519.

³⁹ Uo. IX. 1015—1016.

1869-ben az ó-budai zsidó községi fiúiskola igazgatója. 1873-ban nyugdíjba lépett és ezüst-éremkeresztrel lett kitüntetve. 1877-ben Ó-Budán halt meg, mint közel 80 éves aggastyán. Többet nem tudhattam meg.

Kitünő tisztelettel
Nagyságodnak
mindig kész szolgája
Dr. Kohn

VIII. Levelek Csontos Jánoshoz⁴⁰

1.

Nagyon tisztelt Uram!

A kéziratok megérkezéséről szóló becses tudósítását vettem; fogadja őszinte köszönetem. Vasárnap szülővárosomba, Bajára utazom, honnét csak jövő csütörtökön térek vissza. Bocsánatot kérek tehát, hogy a kéziratok megvizsgálását egész addig elhalasztom. Mihelyt visszaérkezem, azonnal fogok hozzá.

Kiváló tisztelettel
kész szolgája
Dr. Kohn Sámuel rabbi

Bp. 10. XI. 82.

2.

T. Dr. Csontos János úrnak
kiváló tisztelettel

Helyben
Múzeum könyvtár

Mélyen tisztelt Uram!

Engedje meg, hogy e sorok átadóját minél melegebben ajánljam Kegyébe. Az illető Krausz Sámuel úr,⁴¹ egyetemi bölcsészhallgató s a helybeli rabbiképzede egyik jeles növendéke. Önálló tudományos munkával foglalkozik, melyre nézve szüksége van a Múzeum könyvtár néhány könyvére, melyet a derék és jellemes fiatal embernek bátran kölcsönözhetnek.

Kitünő tisztelettel
kész szolgája
Dr. Kohn Sámuel rabbi

Budapesten, 1891. márc. 17.

*

⁴⁰ Csontos János (1846–1918), a M. N. Múzeum könyvtárának tisztviselője. Bibliográfus.

⁴¹ Krausz Sámuel (1866–1948), korábban az Orsz. Izr. Tanítóképző Intézetnek, később a bécsi Rabbiképzőnek tanára s végül igazgatója.

Oklevéltárunk jelen kötetének anyaga a következőkből adódott: A Soproni Városi Levéltár, a Soproni Megyei Levéltár, a Fővárosi Levéltár és az OL darabjait *Házi Jenő* gondozta; a Cotta-családra vonatkozó okleveleket *Kubinyi András*; számos középkori és nyomtatott forrásból merített iratot *Zsoldos Jenő* és e sorok írója kutatott fel; XVII. századi adatokat *Dán Róbert* szolgáltatott.

Köszönetünket fejezzük ki a *Memorial Foundation for Jewish Culture*-nek, hogy nagy anyagi áldozattal fedezte az Oklevéltár XIII. kötetének kutatási és nyomdai költségeit.

SCHEIBER SÁNDOR

RÉGI ZSIDÓ ORVOSOK ÉS KÓRHÁZAK
MAGYARORSZÁGON¹

Hogy mennyire ritka a régi Magyarországon az orvos, abból is láthatjuk, hogy amíg az orvosegyetemek Európában már a XI—XII—XIII. században virágoznak, Bologna, Montpellier, Párizs, Oxford, Prága, Bécs, Krakkó, addig Magyarországon (tatárjárás, törökuralom) az első orvosegyetemet közel ötszáz évvel később 1769-ben Mária Terézia alapítja Nagyszombatban. A történelmi adatokból ugyan lehet arra következtetni, hogy a XIV. és XV. században hazánkban is volt talán orvosi oktatás (Buda, Pécs, Pozsony), de hogy ez miből állott, bizonyosat nem tudunk, de semmi képpen nem állhatott az akkori európai orvosi egyetemek színvonalán.²

Az ország helyzete a XVI. században siralmas volt. Az országnagyok a közjövedelmeket elfecsérelték vagy elsikkasztották. II. Lajos király a szó szoros értelmében nélkülözött, a német császárnak beküldött hivatalos jelentés szerint „a mindennapi szükségletekben is hiányt szenvedett”³, a pápai követ jelentése szerint néha „még ennivalója sem volt”.⁴ Az udvar és háztartás szükségleteit hitelbe volt kénytelen vásárolni a budai kereskedőknél.⁵ 1526 után az ország a pusztulás képét mutatja, falvak, városok elnéptelenedtek, törökök, osztrákok állandóan zsaroltak, fosztogattak, gyilkoltak.

„A szolgaság . . . sivár képe szólt . . . a munkásrétegek öltözékéből, lakóházaiból és falvaiból — írja Ácsády —, melyekről egy idegen, aki a XVII. század második felében főleg a Tisza vidékét járta be, megjegyzi, hogy külsejük nyomorúságos. Württembergben egy disznóolat is csinosabban, szí-

¹ Erről a kérdésről utoljára közel fél évszázaddal ezelőtt jelent meg tanulmány (*Magyary—Kossa: Magyar Orvosi Emlékek*. Budapest, 1929. Zsidó orvosok a régi Magyarországon. II. kötet. 31—36.). Azóta számos jelentős új adat került elő: *Scheiber S.: Magyar-Zsidó Oklevéltár V/1—XIII*. Budapest, 1959—70; *Scheiber S.: Héber kódexmaradványok magyarországi kötéstáblákban*, Budapest, 1969. Scheiber professzor kutatásai közben megtalálta *Mandl Bernát: Külföldi és Magyarországon működő régi zsidó orvosok című tanulmányának* kéziratát, melyet volt szíves rendelkezésünkre bocsátani. A tőle származó adatokat *-al jelöljük.

A Mandl-féle kéziratot összehasonlítottuk *Magyary—Kossa* könyvével. *Magyary—Kossa* átvette Mandl Bernát előadását s ezen adatok könyvében szét vannak szórva.

Az eddig szétszórt Mandl-féle dokumentáció a Scheiberék által felszínre hozott új adatokkal és más új anyaggal jelentősen megnőtt. Most mindezt összeszedtük, időrendben osztályoztuk és az alábbiakban közöljük.

² *Réti Endre: Magyar Orvosi Iskola Mesterei*. Budapest, 1969. 6.

³ *Horváth: Magyarország történelme*. 1871. III. 332.

⁴ *Pray: Epistolae procerum regni Hung.* I. 127. és 235.

⁵ *Kohn Sámuel: A zsidók története Magyarországon*. Bp., 1884. 267.

lárdabban szokás építeni, mint a tiszai vármegyékben egy lakóházat.”⁶ Ilyen körülmények között elképzelhető, hogy oly kevés volt az orvos, hogy nem egyszer a legmagasabb főurak vagy fejedelmek sem jutnak hozzá. Egyes vármegyék egész területén nem akad diplomás orvos. Nadányi János, a *Florus Hungaricus* szerzője, 1669-ben azt mondja, hogy „az mi országunkban (ti. Erdélyben) orvosdoktorok s patikák nem igen vadnak.” Máramaros megye száz évvel később pestis idején, 1760-ban azt írja, hogy „nálunk az Űristenen kívül más orvos nem található.” („Hic in Marmatia praeter Deum neminem habemus medicum”).⁷

Amikor Rákóczi fejedelem Szegeden váltólázba esik, a bányavárosokból (6 napi út) kénytelen orvost hozatni, olyan nagy volt az orvoshiány.⁸ Ilyen körülmények között rendkívül érdekesek azok az előkerült adatok, melyek arra vonatkoznak, hogy zsidó orvosok tartózkodtak és működtek Magyarországon.

Zsidó orvosokkal—feltételezhető —, hogy a régi magyarok már a kazárok birodalmával szomszédos Eteleközben való tartózkodásuk idején is találkozhattak. Bulán kazár király, aki maga is zsidó hitre tért,⁹ bizonyára gyakran érintkezett közkedvelt zsidó orvosokkal.

Az Árpádházi királyok idején valószínűleg nálunk is, mint egész Nyugaterülpában, Spanyol- és Délolaszországban kiképzett orvosok gyakorolták hivatásukat. De pontos adatok e tekintetben még hiányzanak. E feltevésünket alátámasztja a *Corpus juris canonici* intézkedése (1151-ben), mely szerint keresztény betegnek nem szabad magát zsidó orvos által gyógyítani, vagy tőle orvosságot elfogadni. Persze nálunk az ilyen egyházi rendelet épp oly kevésbé érvényesülhetett, mint a többi utasítás.¹⁰

Az első zsidó orvos Moyses de Hungaria, akiről név szerint tudomásunk van. Ez a Nagy Lajos által valószínűleg kiűzött és külföldre vándorolt orvos, működési engedélyt kért és kapott a nápolyi királyság területén. Heraclea-ban telepedett le.¹¹

A soproni hitközség, mely a XV. században már tekintélyes volt, zsinagógája kb. 1350 körül épült, s mint abban az időben szokásos volt, a templom mellett menedékhely, szállás, kórházféle is működött. Írásos dokumentum van arról, hogy 1439-ben Sopronban a hitközség kórházat működtetett, tekintve, hogy előkerültek Lénárd soproni kórházi sáfár számadásai.¹²

Mátyás idejében feltűnik egy előkelő és nagy tudású zsidó orvos, Izsák. 1471-ben érkezik Velencébe. Uzun Hasszán perzsa uralkodó nagykövete. Az a megbízatása, hogy felkeresse Európa fontos uralkodóit, s hogy előkészítsen egy törökellenes szövetséget, melynek résztvevője lenne Perzsia, Velence, a Szentszék, Szicília, Lengyelország, Moldva és Magyarország.

⁶ Réti Endre: *A Magyar Orvosi Iskola Mesterei*. Budapest, 1969. 9.

⁷ *Magyary—Kossa*: M.O.E. I. 69.

⁸ *Rákóczi Ferenc emlékiratai*. V. kiadás, 100.

⁹ Pallas Lexikon 1893. III. 817.

¹⁰ *Magyary—Kossa*: M.O.E. III. 24.

¹¹ M.Zs.O. IX. 12. Vö. *Dercsényi Dezső*: Nagy Lajos kora. Bp. É.n. 27.

¹² M.Zs.O. V.I. No. 96; *Scheiber Sándor*: A soproni középkori zsinagóga. Sopron, 1963. 7.

Uzun Hasszánnak e nagyjelentőségű feladatra vállalkozó követe Izsák orvos, „nemzetiségére nézve spanyol, vallását illetően zsidó”. Izsák zsidó orvos a kor igen magas diplomáciai fokán álló követ, akiről a perzsa uralkodónak ez a véleménye: „Ő a mi titkos ügyeinket kitűnően ismeri, tehát mindannak, amit ő elmondandó lesz a mi részünkről, úgy adj hitelt, mintha mindezt mi magunk mondottuk volna el”, tehát a velencei szentátus nem ok nélkül minősíti visszatérő jelleggel ambassadornak.¹³ Izsák orvos mint Uzun Hasszán követe először 1472 július 15-e után járt Magyarországon, hogy sürgesse Mátyás részvételét a törökellenes szövetségben. Moldván át vezetett útja Lengyelországba, onnan Magyarországon át Velencébe. Második budai tartózkodásáról szól egy utasítás részlete: „Izsák orvos, Uzun Hasszán első nagykövete visszatért Rómából és saját elhatározásából, ugyanakkor teljes helyeslésünkre, felkereste őfelségét a magyar királyt, hogy újból meggyőzze és rábírja a közös ellenség elleni hadbalépésre.”¹⁴ 1473 januárjában — mint ez a velencei köztársaság Tanácsának budai ügyvivőjéhez, Aloisio Sagondino-hoz írt leveléből kitűnik — Budán tartózkodott.¹⁵

Vajon ez az Izsák orvos, akit a dózséhoz intézett megbízólevél magnus medicusnak, tehát archiaternek, udvari főorvosnak nevez, fejtett-e ki Budán orvosi működést vagy sem, arról egyelőre nincs adat.

Mátyás udvarában van Salamon orvos, akiről az egykori német forrás írja: „Salamon jud, des Kunges zu Ungarn Arztat”.¹⁶

Egy bizonyos Ábrahám, Corvin János hercegnek, Hunyadi Mátyás király fiának háziorsosa volt. János fejedelem 1491. június 20-án azt írja Velikéből Egerváry Lászlónak, horvát—szlavon és dalmát bánnak: „Szi- vesen küldéném Ábrahám zsidót, de jelenleg magam is beteg vagyok. Jelőlje meg nagyméltóságod, mily gyógyszerekre szüksége van és mi azokat Ábrahám zsidótól majd elküldjük Nagyméltóságodnak.”¹⁷

*Ezen Ábrahám nevű zsidó orvos valószínűleg már Mátyás király idejében hazánkban — talán mint udvari orvos — élt és a szerencsétlen Corvin János fejedelem halála után Olaszországba visszament, hol azonosnak tarthatjuk azon Abraham senior Maestróval, akinek orvosi híre csakhamar ismeretes lett az egész olasz félszigeten. Orvosi művészetének fényes bizonyítékát akkor is adta, mikor a páрмаi csatában szemén és lábán súlyosan megsebesült Gonzaga Lajos Sándor herceget 1521-ben teljesen meggyógyította és 4 évvel később Giovanni de Medicit, ki a Pavia melletti csatában ballábán életveszélyes sebet kapott, oly ügyesen kezelte, hogy lábát nem kellett amputálni.¹⁸

Egy ismeretlen zsidó orvos tűnik fel a XVI. század első éveiben. 1504. augusztus 25-én Budán kelt levél tartalmát mondja el egy okmány, melyből

¹³ M.Zs.O. XII. 27—44. *Tardy Lajos*: Izsák zsidó orvos a perzsi uralkodó és Corvin Mátyás összekötője a törökellenes világliga megszervezésében.

¹⁴ M.Zs.O. XII. No. 2/4.

¹⁵ M.Zs.O. XII. No. 2/5.

¹⁶ *Brunner Konrad*: *Verwundete in den Kriegen der alten Eidgenossenschaft*. Tübingen, 1903. 392.

¹⁷ M.Zs.O. II. 534. 1.

¹⁸ *Educatore Israelita* 15 kt. 3.

megtudjuk, hogy István vajda meghalt lábsebesülés következtében. A tá-
tárok uralkodójának zsidó orvosa is jelen volt.¹⁹

E korszak jelentékeny zsidó orvosa a pozsonyi Zachariás. Az első adatot
1494. január 28-án Häberler István végrendeletében találjuk róla. A vég-
rendeletben szó van arról, hogy egy Zachariás zsidónak gyógyszer árával
tartozik.²⁰

Ez a Zachariás nevű zsidó orvos kitűnő tudományával II. Ulászló
királynak, több országnagynak és Pozsony város lakosságának, főképpen
1511-ben, a pestis idejében nagy szolgálatot tett. Ennek elismeréséül a ki-
rály őt, hogy betegeit zavartalanul meglátogathassa, a zsidó-jel viselése
alól felmentette. (A zsidó-jel alóli felmentést kapták a pápától a római zsidó
orvosok is.)

Azonban a zsidókkal szemben elfogult pozsonyi magisztrátus késedel-
mezett II. Ulászló király rendeletének eleget tenni, azért még ugyanazon
évben, 1511. július 6-án, egy másik rendelet is ment a király nevében Buzlay
Mózes főudvarmester részéről a tanácshoz. Zachariás orvosi ügyességében
a király nagyon megbízhatott, mert két nappal előbb, július 4-én, budai
udvarába hívatta (quem . . . huc Budam vocari fecimus).²¹

Pozsonyban Zachariás idejében még egy Mihály nevű zsidó szemorvos is
élt,²² kiről tudjuk, hogy egy vak embert kezelte. Úgy olvassuk, hogy „Pozsony
városa Mihály austerlitz zsidónak 1 font 2 solidus dénárt ad azért, hogy
a vak erszénygyártó visszanyerje a szemevilágát”.²³ Feltételezhető, hogy
nem orvos volt, hanem vándorló hályogmetsző.

Adat a soproni zsidó kórházra vonatkozóan: 1530. május 9. Láng
György soproni polgár, akit Wasserbauch-nak hívnak és neje, Borbála,
megveszik Mária királynő engedélye alapján az Új utcában fekvő Zsidó-
kórház épületét.²⁴

*E században Európában majdnem minden fejedelemnek zsidó udvari
orvosa volt, noha sokan rágalmazták őket. Az állítólag Budán született és
férfi korában kirekeresztelkedett, hírhedt Margarita Antonius is 1531-ben
megjelent gyalázó iratában ócsárolta a zsidó orvosokat, de kénytelen volt
elismerni, hogy Olaszországban tudós zsidó orvosok vannak és hogy ő maga
Páviában látta, amint egy zsidó főorvos egy hullát boncolva, a többi orvos-
nak anatómiai előadást tartott.²⁵

I. Ferdinánd magyar király is tartott gyermekei és udvari személyzete
számára zsidó orvost, kinek a bécsi fakultás nem akarta megengedni, hogy
Bécsben másoknál is gyakorolja orvosi praxisát. Az erre vonatkozó aktákból
világosan kitűnik, hogy merő irigység volt az akadémikusok részéről.²⁶

¹⁹ M.Zs.O. IX. No. 63.

²⁰ M.Zs.O. IV. 360. l.

²¹ M.Zs.O. I. No. 223—225; *Scheiber S.*: Héber kódexmaradványok magyar-
országi kötetestáblákban. Bp. 1969. 66.

²² *Vámosy István*: Adatok a gyógyászat történehez Pozsonyban. 1901. 17.

²³ M.Zs.O. VIII. No. 156.

²⁴ M.Zs.O. V/2. Grundbuch N^o25 .

²⁵ *Geiger*: Zeitschrift für d. Gesch. d. Juden. II. 325.

²⁶ *Mandl Bernát* adata.

Egy teljesen ismeretlen orvos neve bukkan fel Kőszegen ebben az időben. 1540. január 15-én Jurisich Miklós arra való tekintettel, hogy a törökök ostroma idején vitézül viselkedtek a kőszegiek, hozzájárul ahhoz, hogy ezentúl a városban csak két zsidó család lakhassék (Hatschl arz juden und den Muschle).²⁷

Nemcsak zsidó orvosok örvendtek jó hírnek, hanem zsidó orvosnők is. Egy ilyen zsidó doktorasszonynak emlékét megőrizte az Országos Levéltárban levő levelezés.²⁸

1560. IX. 7-én a beteg Ghiczy Zsuzsanna, férjezett Szalay Kelemenné, Nádasdy Tamás nádor feleségének, Kanizsay Orsolyához levelet küldött, melyben egyebek között ezt írja: ²⁹ „... hallottuk, hogy az sidó doktorasszony tudna arról, kinek azféle (betegség) volna fejében. Kenyergek Nagyságodnak a mi örekül való szolgálatunkért, hogy az Nagyságod szekerén küldené őt alá, kit mi örekül meg akarunk szolgálni Ti Nagyságtoknak. Én ugyan mostan az én magam szekerét küldtem vala érte, de azt mondák, hogy Paxy Jánoshoz vitték volt és nem tudjuk vajjon megjött volna. Mi pedig az ő fáradságát és munkáját megfizetjük, nem csak annyit mennyit vonne, de ha Isten után valamit használna, még többet adunk neki.”³⁰

1560. szeptember 13-án Sárvárrott Senyei Ferenc levelet ír Nádasdy Tamásnéhoz: „Az én szekeremet a Sydo doctor asszonyert kyldenem”, de most „az Sydo azzon Paxy Jánosnal wagiön Komáromban”.³¹

Úgy látszik, a zsidó doctorasszonyt nem tudták elérni; szeptember 30-án „talánd eddig meg is holt”,³² ezért tanácsolják Nádasdy Tamásnak, hogy bécsi zsidó orvost hozasson.³³

Zsidó orvosnőkkel Németországban is találkozunk már a XV. században. Híres volt az akkor Frankfurtban orvosi tevékenységet kifejtő Zerline asszony és különösen a XV. század elején Würzburgban lakó Sára szemorvosnő, kinek az ottani földesúr, a würzburgi püspök adta a jogot szemorvosi gyakorlatára, valamint arra is, hogy nagyobb ingatlant is vehessen. Nem mernők azt állítani, hogy mindezek csak empirikus alapon szerezték meg orvosi tudásukat, mert ismerjük azt a történelmi tényt, hogy egy Rebekka nevű zsidó nő már sokkal előbb nyert a híres salernói orvosi akadémián orvosi diplomát.³⁴

*A XVI. században kezdetét veszi a török uralom Magyarországon. A szefard zsidóorvosok, akik a török előkelőségek mellett teljesítenek szolgálatot, így kerülnek el ide. A század vége felé Szinán török nagyvezér hadjáratot indított Magyarországra. Egy zsidó orvos, kinek nagy befolyása volt reá, egész Győrig kísérte. Nemcsak ügyes orvos volt, hanem nagy politikai szerepet is játszott a török császár udvarában. Ő szerezte Péter vajdának az

²⁷ M.Zs.O. VIII. No. 228; *Scheiber*: Héber kódexmaradványok magyarországi kőtestáblákban. Bp., 1969. 82.

²⁸ M.Zs.O. VIII. No. 254.

²⁹ M.Zs.O. VIII. No. 255.

³⁰ *Magyary-Kossa*: M.O.E. II. 33.

³¹ M.Zs.O. V/1. 409; VIII. No. 256.

³² *Magyary-Kossa*: M.O.E. II. 33.

³³ M.Zs.O. VIII. No. 257.

³⁴ *Mandl Bernát* adata.

oláh fejedelemséget.³⁵ Színán basa ismeretlen nevű zsidó orvosát Mihály oláh vajda később elfogta, és noha 45 000 tallért ajánlottak érte váltságdíj fejében, Báthory Zsigmondnak küldötte ajándékba.

Péter vajda menekülése után a szultán — Pezzen Bertalan osztrák rendkívüli követ jelentése szerint — a muftinak és egy nagybefolyású, török zsidó udvari orvosnak, a zsidó történetben híres Askenázi Salomonnak ajánlatára egy Emánuel nevű zsidót tett Moldva vajdájává.

*A nagytudományú és diplomatikus Askenázi Salomon előbb Zsigmond Ágost és Báthory István lengyel királynak volt háziorvosa; de később — valószínűleg a budai Szokoli Musztafa basa révén — unokaöccsének, Mohamed Szokoli nagyvezérnek és nemsokára III. Muradnak (1574—1595) háziorvosa és bizalmasa. Mint ilyen, a Törökország és a Velencei Köztársaság közti békekötést vitte sikerre; továbbá a Magyarországot érintő politikai viszonyokra is nagy befolyással volt.³⁶

1566-ban a 76 éves II. Szolimán szultán Szigetvár ostroma közben meghalt, a vele levő zsidó orvosát megfojtották.³⁷

Az orvosi pályára készülő zsidó ifjak Európa minden részéből főképpen a páduai egyetemet látogatták, melynek kapui minden rendű, rangú és felekezeti diáknak nyitva állottak. Csak 1517—1619 között vagy 80 zsidót promoveáltak orvosdoktorrá, kik azután egész Európában elhelyezkedtek. Legnagyobb részük Olaszországon és Törökországon kívül Lengyelországban telepedett le, hol minden nagyobb városban korszerűen képzett zsidó orvos működött. Hírük eljutott Magyarországra is. Többször szerepelnek az erdélyi fejedelmeknél, politikai befolyásuk is gyakran nagyon jelentős. A lengyel határhoz közellevő magyar városok és főurak nem ritkán Krakkóból vagy Lembergől hozattak zsidó orvosokat.

1554 novemberben Krakkóban Amselmus Ephorinus zsidó orvos levelet ír Bártfa város tanácsához, melyben csatoltan orvosságot küld az ott dülő pestis gyógyítására.³⁸

Amselmus neve előfordul 1572. április 16-án Bécsben, ahol I. Miksa magyar király előadja, hogy „Jacobus de Amselmus hebraeo, philosophiae et medicinae doctori cum uxore et familia sua ex Italia in Poloniam” útlevelet ad. Intézkedik, hogy a kért útlevél kiadassék.^{39*} 1573. november 24-én Thurzó Ferencz is azt írja Batthyánynak, hogy Krakkóból hozatott orvost, ki orvosságokat vitt magával.⁴⁰

*Bocskay István erdélyi fejedelem szintén igénybe vette egy zsidó orvos segítségét. Midőn 1606. július havában súlyosan megbetegedett, két meghitt emberét elküldte III. Zsigmond lengyel királyhoz, hogy Eleázár nevű híres orvosát elhozzák. El is jött hozzá és némi sikerrel gyógykezelt, mert augusztus 24-én a fejedelem azt írja Illésházi Istvánnak: „Magunk felül azt írhatjuk kegyelmednek, legyen Istennek hála, jobb állapottal vagyok és sokkal könnyebben, mint akkor, midőn Kegyelmed elhagyott . . . A zsidó doktor

³⁵ *Rosanes* II. 20. és 275.

³⁶ *Magyarjy—Kossá*: M.O.E. III. No. 1040.

³⁷ *Magyarjy—Kossá*: M.O.E. II. 30.

³⁸ M.Zs.O. VIII. No. 247.

³⁹ M.Zs.O. V/1. No. 424.

⁴⁰ *Századok* 1907. 338.

emleget valami manilla nevű orvosságot Bécsben, mondják, hogy bőven van. Széchy György uram fog postán érte menni" . . . Azonban a nagybeteg Boeskaynak a zsidó doktor sem tudta egészségét visszaadni. Október havában már más orvosok után néz és Eleázárt elbocsátja.⁴¹

Egy másik konstantinápolyi zsidó orvos, kinek nagy szerepe van Erdély történetében, Sarsa (Sassa, Sarka) Ábrahám. Először Erdély török követével, Borsos Tamással van kapcsolatban Konstantinápolyban. 1620. március 9-én Borsos Tamás tájékoztatja Ábrahám Sarka zsidó doktort Bethlen Gábor politikájáról és az viszont híreket szállít a török Porta terveiről. „9 die Martii jött vala hozzánk az zsidó doktor Ábrahám Sarka, azelőtt is egynehányszor ki sok jóakarattját mutatta a mi kegyelmes urunkhoz, és igen új dolgokat tartott”.⁴² Ennek a konstantinápolyi zsidó orvosnak köszönhető, hogy a XVII. század elején az Erdélyből kitiltott zsidók megint letelepedhettek, mert közbenjárására Bethlen Gábor a részükre 1623. június 18-án kiállított kiváltságlevéllel visszafogadta őket: 1623. június 18. Kolozsvár. Az erdélyi zsidóknak Bethlen Gábortól egy konstantinápolyi zsidó orvos közbenjárására kapott kiváltságlevele (Abrahami Sarsa medicinae doctoris Judaei Constantinopolitani).⁴³ Ezen privilégium 11. pontja szerint saját orvosukat is hozhatták magukkal, kinek megengedték, hogy szabadon járhasson, kelhessen.⁴⁴

Egy másik lengyel zsidó orvost is ismerünk. Báthory István lengyel király saját zsidó orvosát, David Mayert, Paracelsus tanítványát ajánlja Kovacsoczy Farkas erdélyi kancellárnak.⁴⁵

Feltűnik egy Jakab nevű zsidó doktor, akivel igen embertelenül bánnak el. 1618. aug. 16-án Borsos Tamás, az erdélyi fejedelem követe a török Portán, Bethlen Gáborhoz írt levelében ad róla hírt: „Elmenne a fejedelemhez, ha kíséretet kapna”.⁴⁶

1619. február 17-én ugyanő Péchi Simon kancellárnak tudtára adja, hogy Jakab zsidó doktor rossz jellemű ember, ő inkább a spanyol származású Ábrahám doktort ajánlja.⁴⁷⁻⁴⁸

1619 július 14-én így ír felőle: „Aztán, hogy az zsidó doctorral sokat kelle perlődnöm, az zsidó doctor perire is költöttem mind azzal, amit a conjurátoroknak fizettem, 600 oszporát. Ezért az adósságért meg kellett fognom Jakab doctort és közel egy hónapig tartottam lánczon, de ugyan nem vehették soha többet rajta, hanem ezt az magam pénzemet nagy sok nyomorgatásával vettem meg rajta — az az három ezer kétszáz oszporát, s úgy bocsátottam el.”⁴⁹

⁴¹ Történelmi Tár 1878. 314.

⁴² M.Zs.O. XIII. No. 42, 389, 390, lásd még 265. Vö. M.Zs.O. II. 92.

⁴³ M.Zs.O. VIII. No. 319.

⁴⁴ Kohn S.: A szombatosok. 190—192.

⁴⁵ Krauss S.: Geschichte der jüdischen Ärzte. Wien, 1930. 26.

⁴⁶ M.Zs.O. XIII. 37; Borsos Tamás: Vásárhelytől a Fényes Portáig. Sajtó alá rendezte: Koczianý László. Bukarest, 1968. 118.

⁴⁷ M.Zs.O. XIII. No. 39; II. No. 93; Mikó: Erdélyi történelmi adatok II. 130, 179.

⁴⁸ M.Zs.O. II. No. 92.

⁴⁹ M.Zs.O. II. No. 93; M. Zs. Szemle 1893. 371.

1619. augusztus 19-én Borsos Tamás Bethlen Gábornak szóló levelében újból szidja Jakab doktort és közli, hogy tartozása miatt börtönbe kellett zárnia: „Hol veszek pénzt? azt én nem tudom. Az hitván zsidó doktort az miatt meg kellett fogatnom tömlőre, meg el kellett bocsátanom; nem tudom, ha vehetek-e valamit rajta vagy nem.”⁵⁰

Törökországból akkor bevándorolt orvos lehetett azon Riberius nevű zsidó is, ki azon három orvos között volt, kik a májbajban szenvedő Bethlen fejedelem betegágya mellett tanácskoztak és — összeveszték. Erről a Riberius zsidó orvosról Kemény János is említést tesz Önéletrajzában.⁵¹

1629-ben Bethlen Gábor vízkórban megbetegedvén, Bercsényi Imre kommandált neki egy morvai orvost, aki valami megfelelő ásványvizet ajánlott neki. Bethlen saját orvosai azonban, egy Scultetus nevű német doctor és Riberius (ezen zsidó orvos másutt Riberius név alatt fordul elő) zsidó doctor elleneztek a savanyú víz-gyógymódot.⁵²

Máshol is említést tesznek egy Ryberius nevű zsidó orvosról, aki Bethlen Gábor udvarában van.⁵³

Az 1620 – 1626-os években a Bethlen Gábor fejedelem udvartartására vonatkozó írásokban sűrűn fordul elő: „Az doctor egy szolgáját hagyta volt nálam, kit utána bocsájtván adtam költségére az doctor levelére 27 frt 70 dr.” „Annus Domini 1626 circa diem 10 februari Kassán a zsidódoctor vejétől vásároltatott ő felsége, stb.” A zsidó doktor valószínűleg Ryberius.⁵⁴

A XVII. század első negyedében egy Valerius David nevű Spanyolországból származó zsidó orvosdoktor, ki az akkor még virágzásában levő salamancai világhírű egyetemet végezvén, még francia és olasz egyetemeket is látogatott, Gyulafehérvárra vetődött, valószínűleg azon zsidókkal együtt, vagy azok révén, kik a Bethlen Gábor adta privilégium alapján oda bevándoroltak. Gyulafehérvárott — vagy ahogy a tudományos világban akkor nevezték — Alba Julián a református kollégium éppen akkortájtban hírnevének tetőpontján állott. Ott működtek a tudós professzorok: Altstadius, Bisterfeldius és Piscator; ott tanultak I. Rákóczi György fiai is. A jövevény zsidó orvosdoktor, úgy látszik, sűrűn látogatta a kollégiumot és a három tanárnak nemsokára sikerül őt a református hitre téríteni, mire I. Rákóczi György Valerius-t a sárospataki kollégiumhoz a theologia és philosophia rendkívüli professzorának nevezte ki.⁵⁵

Az alábbiakban valószínűleg hitvitáról van szó. 1635. január 13-án Segesvárról Rákóczi fejedelem írja: „az Sido doctorunk udvarban be lépven, magunk kérdeztünk tőle . . . Mikorra várjatok az Messiást. Mire csak vállat vont . . .”⁵⁶

⁵⁰ M.Zs.O. XIII. No. 40.

⁵¹ Monumentum Hungar. II. 134; *Magyarjy—Kossa*: M.O.E. II. 31.

⁵² M.Zs.O. II. 483.

⁵³ M.Zs.O. XIII. No. 44.

⁵⁴ M.Zs.O. XIII. No. 43; *Rudvánszky Béla*: Udvartartás és számadáskönyvek. I. Bethlen Gábor fejedelem udvartartása. Budapest, 1888. 33, 115, 129, 133—134, 136.

⁵⁵ *Weszprémi I.*: Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza. 1774. Lípese I. 393.

⁵⁶ M. Zs.O. VIII. No. 323; *A. Scheiber*, REJ. CXXIX. 1970. 93—94.

Ugyanezen Rákóczi fejedelem 1639-ben külön orvosának, „médecin particulier”-nek fogadott egy másik, híres zsidót, még pedig doktor medicinae Szia Léont, vagyis héber nevén Arje Jehuda Sziát. Mint sok más zsidó orvos, Szia is a zsidó tudománynak barátja, ápolója és terjesztője volt. Lefordította latinra a Kuzári és a Chóvót Hálevávót című zsidó filozófiai műveket, melyeket ifj. Buxtorf János híres hebraista és bazeli egyetemi tanár segítségével szeretett volna kinyomatni. 1641. aug. 11-én Hottinger zürichi tanár Buxtorfnak szóló egyik latin levelében tudatta, hogy hallomás szerint dr. Szia Leo Erdélyben nyilvánosan kikeresztelkedett volna.⁵⁷

*1659-ben a fiatal gróf Bethlen Miklós szerelmi bánatból nagy betegségbe esett. Midőn környezetében megtudták, hogy Segesváron éppen akkor visszautazóban tartózkodik Máthé zsidó, a hírneves lembergi orvos, ki az oláh vajdát is nehéz nyavalyából kigyógyította, elhívták őt a 18 éves grófhhoz. Az ifjú főnemes egy 1736-ban Amsterdamban nyomott: „Memoires historiques, contenant l’histoire des derniers troubles de Transsylvanie” című önéletrajzi írásában maga igen érdekesen elmondja, hogy ez orvos nagy, jótékintetű ember és valóságos Aesculap-ábrázatú volt, s mily ügyesen meggyógyította. Gyógykezelési módja, melyet a gróf részletesen leírt, sejteti, hogy Máthé nemcsak jó orvos, hanem jó pszichológus is lehetett.⁵⁸

Apafi Mihály erdélyi fejedelemnek is zsidó háziorvosa volt, Juda.⁵⁹

Tudomásunk van egy József nevű zsidó sebészről, aki 1676-ban Budán tartózkodik és a híres Áser belgrádi orvos veje.⁶⁰

Budán legújabban előkerült Pszerli b. József szülész női sírköve 1660-ból.^{60a} Az 1686-os budai ostrom zsidó áldozatai között van egy 87 éves bábaasszony is.^{60b}

*A XVIII. század elején, 1711 és 1714 között, Pozsonyban tartózkodott Stella József olaszországi zsidó orvos és az 1711-ben dühöngő pestis idejében nagy szolgálatot tett az ott időző királyi udvarnak, valamint a pozsonyi lakóknak. Orvosi érdemeinek, valamint Olaszországban és Bécsben tanúsított hűséges szolgálatainak elismeréséül III. Károly 1714. január 20-án oly privilegiumot adott neki, hogy Ausztriában minden zsidólakta helységben letelepedhetik és orvosi hivatását gyakorolhatja.

Stella József előkelő családból származott. Nagyatyja, ki Németországból Olaszországba költözött, Ferrarában rabbi volt. Apja Stern Ábrahám, ki még német családnevet viselt, Velencében élő tudós volt. Anyai részről való nagybátyjai és unokafivérei majdnem mind a páduai egyetemen tanultak és ott doktori címet kaptak, akár a mi Józsefünk is. Egyik nagybátyja Conegliano József, kinek életrajzát Kaufmann David, a pesti rabbiszeminárium tanára megírta, a velencei köztársaság konstantinápolyi követségének orvosa és politikai ágense volt. 1698-ban résztvett — mint a velencei követ adlatusa — a Karloviácán tartott békekongresszuson. A velencei követ ebéd-

⁵⁷ Mandl Bernát adata. *Kayserling*, REJ. VIII. 85—86; M.Zs. Szemle. I. 1884. 383.

⁵⁸ *Fabó Bertalan*: Máté uram a Zsidó Orvos. Egyenlőség. 1919. IV. 5, 6—7.

⁵⁹ Magyar Zsidó Lexikon. Bp., 1929. 673.

⁶⁰ Történelmi Tár 1880. 559.

^{60a} *Scheiber Sándor*, Új Élet, XXV. 1970. 17. szám.

^{60b} *Fürst Aladár*, IMIT Évkönyve. 1936. 179.

jén gróf Oettingen Farkas és gr. Schlick Lipót osztrák követek, valamint a többi ismert katonatiszt mellett Conegliano is megjelent. Egy évvel azelőtt (1696—1697) Conegliano Thököly Imrével, a magyar felkelő hadsereg vezérével is érintkezett.

Stellát később Bécsben találjuk, hol sok olasz földijéhez hasonlóan mint gyakorló orvos letelepedett. Fiatalsága ellenére oly tekintélyre tett szert, hogy védelemre szoruló hitsorsosainak érdekében a birodalom nagyjainál sikeresen közbenjárhatott.⁶¹

*1720. október 15-én fiatalon halt meg. A pestis alatt szerzett orvosi tapasztalatait egy 1714-ben „Az életmentés könyve” címen kiadott művében foglalta össze. A héber nyelvű könyv előszavában elmondja, hogy a járvány elleni védekezést és gyógyítási módját adja elő, különösen a magyarországi szegény hitsorsosai számára, kiknek nincsen módjukban, hogy minden kisebb rosszullétnél orvoshoz fordulhassanak.⁶²

Valószínűleg Stellával egyidőben működött Pozsonyban Mentzer Márkus is, ki Heine rokona volt.⁶³ 1722-ben még Pozsonyban élt, de már 1726-ban Nagyváradon tartózkodott.⁶⁴ Talán ez az újonnan felbukkant adat is Mentzer Márkusra vonatkozik: 1707. május 7.—július 16: Wittnyedy János András 200 forintot vett kölcsön Márkus zsidó orvos nejétől, Erzsébettől.⁶⁵

1715-ben egy zsidó sebészorvos tartózkodik Pozsonyban. 1717. augusztus 4-én ugyanis a pozsonyi városi tanács Buda város kérésére azt válaszolja, hogy két év előtt egy Mayer nevű nikolsburgi zsidó sebész érkezett Pozsonyba.⁶⁶

Gyakori járványok miatt a budai zsidók járványkórházat építenek. 1710. május 9-én a budai várparancsnok meglegegedéssel veszi tudomásul a budai tanácsnak azt az intézkedését, hogy a zsidók maradhatnak, azonban a Gellérthegy alatt egy járványkórházat kell építeniük.⁶⁷

Pestises betegek számára járványkórház létesül Pozsony megyében.

1713. április 5-én a pozsonyi városi tanács a schlossbergi zsidók kérésére átengedi az ún. puskapor-csúrt pestises betegek számára.⁶⁸

1739. november 17.-én a budai tanács megengedi a zsidóknak, hogy járványkórházat építsenek fel, amely a városra száll, mihelyt arra nem lesz többé szükség.⁶⁹ Úgy látszik, az 1710-i terv nem valósult meg.

A század 30-as éveiben még egy másik, szabályosan graduált zsidó orvos élt Pozsonyban, Hirschel Mihály Náthán, ki 1734. június 11-én Halleben nyerte diplomáját Alberti Mich. elnöklete alatt. 1733 decemberében benyújtja a „De causis intermittentium febrium earumque pertinaciae ratione”

⁶¹ Mandl Bernát adata.

⁶² Wachstein: Inschriften. II. 99.

⁶³ Lakos Lajos: A váradi zsidóság története. 49.

⁶⁴ Büchler S.: Oesterr. Wochenschrift. 1918. 310—312.

⁶⁵ M.Zs.O. IX. No. 396.

⁶⁶ M.Zs.O. IX. No. 572.

⁶⁷ M.Zs.O. XI. No. 178.

⁶⁸ M.Zs.O. IX. No. 511.

⁶⁹ M.Zs.O. XI. No. 1018.

című doktori értekezését. Az előszót gróf Pálffy János országbíró, pozsonyi főispánhoz intézi.⁷⁰

Ekkor már minden középeurópai zsidó ifjú, ki akademiára készült orvosi pályára, nemcsak Paduában, hanem Halleben, Leydenben és Utrechtben is látogathatta az egyetem orvosi fakultását mint rendes hallgató és doktori diplomát is kaphatott; az osztrák-magyar monarchiában azonban egy egyetem sem nyitotta meg előttük kapuját.⁷¹

Zsidó chyrurgus — az országos konskripciók szerint — a 18. század közepe táján hazánkban több községben volt.

1736. január 1-én a Moson vármegye által felterjesztett jegyzékben két sebészt találunk Zichy Károly gróf fennhatósága alatt: Bernardus Pader oroszvári lakost⁷² és Jacob Lebl lébényi lakost.⁷³

1737. január 24-én Nyitra megye összeírásában öt sebész szerepel: Mendel Pinkasz Holic,⁷⁴ Moyses Ábrahám Sassin,⁷⁵ Jakob Felker Szobotist⁷⁶, Jachim Chropo,⁷⁷ Sandor Ruben.⁷⁸ Hogy hol nyerték sebészi képzésüket, bajos megállapítani.

Csak az 1776. 1777. 1778. és folytatólagos évekből származó nagyszombati és budai egyetemi anyakönyvekből tudhatjuk meg, hogy kik azok a zsidók, akik az egyetemi vizsgáló bizottság előtt sebészi vagy szülész vizsgát tettek. 1772-ig ez egyetlen magyar egyetem se zsidót, se nemkatholikust nem bocsátott vizsgára. Csak az 1772. szeptember 7-én kelt helytartósági rendelet kényszerítette az egyetemi tanácsot arra, hogy másvallásúakat is vizsgára bocsásson, miután egy helytartósági rendelet már előbb, 1771. május 6-án, megparancsolta, hogy mindazok, kik Magyarországon mint physikusok, sebészek és szülések működni akarnak, előbb a nagyszombati egyetemen vizsgát tegyenek.⁷⁹

Úgy látszik, hogy némely megyében, hol sok és jó praxissal bíró zsidó orvosok működtek, itt-ott irigységet keltettek, mert — hogy csak egy példát hozzunk fel — 1733-ban a nyitramegyei közgyűlés elhatározta, hogy végre megyei orvos alkalmaztassék; de kikötötték, hogy az zsidó ne lehessen.⁸⁰ Mindamellett peres ügyekben zsidó orvosok által kiállított látleleteket hivatalosan mégis elfogadtak.

Mikor 1738-ban és 1739-ben hazánkban a pestis újból dühöngött és sok áldozatot szedett, a betegeknek éppen nem volt nagy bizalmuk az úgynevezett chyrurgus contagionis-ban, vagy medicus pestilentialis-ban. Gyakran ők maguk vágták ki a pestis bubókat, vagy mások által vágatták ki azokat.

⁷⁰ M.Zs.O. XII. No. 211/2; Wissenschaftliche Zeitschrift der Martin Luther Universität Halle – Wittenberg. Math. Naturwissensch. Reihe. XIII. 1964. 390 – 391; *Weszprémi I.*: Succinata Med. Wien, 1778. II. 416.

⁷¹ *Mandl Bernát* adata.

⁷² M.Zs.O. VII. 328 – 329.

⁷³ M.Zs.O. VII. 350 – 351.

⁷⁴ M.Zs.O. VII. 362 – 363.

⁷⁵ M.Zs.O. VII. 372 – 373.

⁷⁶ M.Zs.O. VII. 382 – 383.

⁷⁷ M.Zs.O. VII. 384 – 385.

⁷⁸ M.Zs.O. VII. 416 – 417.

⁷⁹ Merkur von Ungarn. 1786. 194.

⁸⁰ *Sziklós és Borovszky*: Nyitra vm. monográfiája, 367.

Az akkor elszaporodó kuruzslók között sok zsidó is volt. Így Temesvárott egy zsidó pálinkaégető operálta ki a megduzzadt pestis-mirigyeket.⁸¹

A század közepén Sopronban egy vándorsebész jelenik meg.

1749. december 4. Hirschl Mózes nikolsburgi zsidó borbély kihallgatási jegyzőkönyvéből megtudjuk, hogy „gyógyszert jött venni”.⁸²

1767-ben Péczelen is praktizált egy Lebel Izsák nevű zsidó sebész, aki — noha semmiféle oklevele nem volt — igen sok embert gyógyított. Mikor a hatóság kérdőre vonta, egy csomó bizonyítványt mutatott fel olyanok részéről, kiket veszedelmes betegségekből kigyógyított. Mindazonáltal Pestre idézték. Itt Zách doktor előtt vizsgát kellett tennie a sebési tudásából, de meg nem felelvén, eltiltották a további gyakorlattól.⁸³

Visszatérünk a hazánkban működő olasz orvosokhoz, kik egyetemen nyert orvosdoktori diploma birtokában voltak. Mazaretta Emanuel 1750 körül Kismartonban volt gyakorló orvos. 1776-ban Bécsben mint szegény ember halt meg.⁸⁴

1756-ban Pozsonyban megint egy Olaszországból származó orvosdoktor. Valmarin Izrael telepedett le. Előkelő és tudós családból eredő férfiú volt. Zsidó tudós is lehetett, mert Calimani Simon velencei rabbi, a híres talmudtudós, szónok, nyelvész és költő, valamint a görzi rabbi, Gentili Jakab, Valmarin doktornak egykori tanítója, promotiója alkalmából szonettekét írtak tiszteletére.⁸⁵

Az eddig említett, hazánkban működő zsidó orvosdoktorok közt egyetlen egy olyannal sem találkoztunk, ki Magyarországon született volna. Itt említjük meg, hogy 1758-ban Moses Lemberger pozsonyi főrabbi fia, Márkus Mózes férfikorában, kb. 30 éves volt már, Németországba vándorolt, hogy ott valamelyik egyetemen orvosdoktori diplomát nyerjen. Hosszú vándorlás után végre a meklenburgi Bützowba jutott, hol a herceg röviddel azelőtt új egyetemet alapított. Ott Tychen tanárnak, egy kitűnő hebraistának pártfogását és barátságát nyerte el, aki rendes hallgatónak vétette fel. Rendkívüli tehetség volt. Már egy évi szorgalmas egyetemi tanulás után irodalmi működést fejtett ki és a következő tanulmányait bocsátotta sajtó alá:

1. Veterum rabbinorum placita de bestiis licitis et illicitis (Bützow, 1764).
2. Von den Krankheiten des Alters aus Prediger des Salomon Cap. XII. 1—7. (Schwerin, 1764).
3. Disputatio de Pentateucho Samaritano praes. Tychsen (Bützow, 1764).

Háromévi komoly és szorgalmas orvostani stúdiuma után ott doktorrá avatták 1766. január 23-án. Dissertációjának címe: Disputatio philologica-medica inauguralis de cura infantum recens natorum penes Ebraeos olim usitata occasione dicti Ezechielis c. XVI. 4, quam in academia Fredericana

⁸¹ Orvosi Hetilap. 1910. 860.

⁸² M.Zs.O. XIII. 286.

⁸³ *Magyarország* — Kossa: M.O.E. II. 30.

⁸⁴ *Mandl Bernát* adatai.

⁸⁵ *Il Vessilo*. 1877. 379—382; *Weszprémi*: i. m. 413.

Buetzoviensi ex decreto gratiosae facultatis medicae praeside Dr. Georg. Christoph. Dethardingio fac. med. Decane et Sen. ut et Seren. Duc. Megap. consil. aul. pro doctoris gradu rite-obinendo die XXIII. Januar. A MDCCLXVI.

A rostoki egyetem könyvtárában őrzik e doktori értekezés kéziratát avval a klasszikus pauegyrikussal együtt, melyet ez alkalomból Tychsen tanár Márkus Mózes tiszteletére írt. Kurióznaként egy részlet: „Tisztítsátok az utat, távolítsátok el az akadályt, egyengessétek a pályát, hogy nyilvánvaló legyen a létra útja, amelyen felszállhasson a magasztalt és hírneves doktor, kit mindenki, kicsitől nagyig ismer, ő az előkelő polihisztor, a kiváló orvos, a kipróbált sebész, a hajnal oszlopa, kora dísze, dr. Márkus.

Amit ő tudásával elmond, ki sorolhatja azt fel dicsérettel? Éles elméjű vitákat rendeztek vele az egyetemhez méltó tárgyakban. Tanult és tanított, éles elméjének nincs határa. Vitájával hegyeket tép ki és dörzsöli egymáshoz, hogy kihozza az igazat igazsága szerint. Aki neki az őt illető tiszteletet megadja, az Istentől veszi áldását”.⁸⁶

Márkus Mózes azonban nem Magyarországon, hanem mindvégig Németországban fejtette ki orvosi működését.

1773-ban Oppenheimer Sámuel Bernát pozsonyi és 1776-ban Löbl Mendel holicsei orvosoknak, akik Paduában, illetve Halleben végezték orvosi tanulmányukat, a helytartótanács megengedte, hogy a nagyszombati egyetemen vizsgálhassanak.⁸⁷

Most eljutottunk az első orvoshoz, aki hazai egyetemen zsidóként elsőnek tehetett le orvosdoktori vizsgáját, még mielőtt II. József 1783. március 31-én kibocsátott türelmi rendeletével a monarchia összes orvosi fakultásait zsidóknak hozzáférhetővé tette volna. Ezen „szerencsés” ifjú az óbudai születésű Oesterreicher József Manesz (szül. 1756-ban Óbudán, meghalt 1832-ben Bécsben).⁸⁸ Még a türelmi rendelet előtt, amikor a tanulás szabadsága korlátozva volt, elvégezte a gimnáziumot. Budán az orvosegyetemet 24 éves korára befejezte. Orvosdoktori promócióra azonban csak II. József határozott utasítására bocsátották 1782. február 21-én. Disszertációjá Budán jelent meg az egyetem nyomdájában 1781-ben. Címe: *Analysis aquarum Budensium praemissa methodo Cl. Prof. Winterl.*

Minthogy disszertációjá és az ezután megjelent balneológiai munkái a budai és más hazai ásványvizekről alapos vegyelemzési és tájékoztató értekezések voltak, II. József balatonfüredi orvosnak nevezte ki. Egyes megállapítások szerint „a fürdő tulajdonképpeni megalapítója.”⁸⁹ 17 évig élt Füreden. Később Bécsben telepedett le. Ott az élelmiszerhamisítások elleni vizsgálati módszereirért I. Ferenc császár kitüntette. Kinevezték udvari fizikusnak. 1818-ban bemutatta a glaubersó gyári előállításának módját. 1824-ben Balatonfüreden 2480 Ft-os alapítványt tett beteg katonák számára. Tagja volt a lipcei Ökononische Gesellschaftnak és a jénai Orvosi

⁸⁶ *Mandl Bernát*, IMIT Évkönyve. 1913. 145.

⁸⁷ *Magyar Zsidó Lexikon*. Bp., 1929. 673.

⁸⁸ Uo. 659.

⁸⁹ *Schweiger László*: Az első magyar zsidó orvostudor. *Múlt és Jövő*, V. 1915. 426—427.

Társaságnak. A hálás Balatonfüred emléktáblával tisztelte meg, melyet a füredi kúrszalón egyik belső falába helyeztek. Szövege a következő: „Balatonfüreden 1785—1806-ig működött a legelső fürdőorvos, dr. Oesterreicher Manes József emlékére. Kegyelet jeléül (1885.)” Ezt a táblát 1944-ben a nyilasok leverték, az összetörött tábla jelenleg a Budapesti Zsidó Múzeumban van.⁹⁰ 1945-ben új tábla került az épületre.

A budai egyetem a pesti oldalra költözött 1784-ben. Ezután mind nagyobb számban iratkozhattak be zsidó ifjak. Szakmai tevékenységükről szólnunk már nem tartozik e munka keretébe.

CSILLAG ISTVÁN

⁹⁰ *Grünwald Fülöp*: Oesterreicher Manes József dr. (Kézirat).

OKLEVÉLTÁR

XIII. KÖTET

1296—1760

1296. július 13. Mead (ma: Szentmargitbánya). Meadi Miklós bán fia, László, Mendel Ebron meadi zsidó fiainak Mead és Martonszabó (ma: Kismarton) határában az osztrák hűbérjog szerint ingallant adományoz.

Nos Ladizlaus filius magistri Nycolay bani de Mead tenore presencium profitemur, quod bona deliberacione prehabita et consilio sapientum attendentes fidelitatem ipsorum serviciorum Wolfgero et Nycolao Ebroni et Andree et Mychaheli filiis Ebroni dicti Mendel de Mead et omnibus heredibus ipsorum utriusque sexus quedam bona sua in Mead videlicet quatuor feoda et dimidium cum quibusdam agris, que communiter vbermazze nuncupantur et quendam partem sillue (*sic!*) et dimidium feodum situm in Mortunzabou contulimus nomine feudali secundum terre Austrie iusticiam libere et perpetue possidenda sic, quod per nos aut successores nostros in predictis feodis scilicet agris et silua molestari non debeant vlllo modo aut in aliquo impediri confirmantes eos in eisdem bonis secundum quod attenus ipsa feoda cum suis antecessoribus a nostris progenitoribus tenuerunt, dantes etiam (*sic!*) ipsis liberam potestatem vendendi et obligandi feoda sepedicta et disponendi ea ad vtilitatem ipsorum secundum quod necessitati eorum videbitur expedire. Et ne concessionem nostram in posterum aliquis hominum valeat infringere aut irritare, predictis fratribus, filiis Ebroni dicti Mendel et omnibus heredibus ipsorum presentes dedimus litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in Mead, anno domini M^o C^o C^o LXXXX^o VI^o in die Margarete virginis.

Soproni városi levéltár, DL. 27.

Kiadása: Wenzel: Árpádkori új okmánytár V. 167. és Hazai okmánytár IV. 94., regesztában Házi: Sopron története I. 1. 15; vö. Germania Judaica. II/1. Herausgegeben von Zvi Avneri. Tübingen, 1968. 199.

Az oklevél szövegében ezzel a kifejezéssel: *judeus* seholsem találkozunk, azonban Mendel Ebron-t neve után és következőképpen a fiait is zsidóknak kell tartanunk.

2.

1374. augusztus 10. Klaindel soproni polgár és neje, Erzsébet Izsák zsidó fiaitól. Smerleintől és Everleintől 37 font dénárt vesznek kölcsön.

[Ich] Chlaendel purger in Odenburch, ich Elspeth, sein hausfraw vnd all vnser erben veriehen offenleich mit dem brif vnd [tun kun]d allen leuten gegenburtigen vnd chunftigen, daz wir vnuerschaidenleich miteinander gelten schullen Smerlein vnd Everlein, den [juden E]lysaks chinden vnd irn erben siben phunt vnd dreizzik phunt güter gibiger vnd gebiger phenning in dem land von . . . hewt, als der brif geben ist, vber ein ganz iar ze wern. Geschicht des nicht, so get furbaz schad darauf all wochen . . . [y]egleich phunt phenningen vir [phennin] gen. Fur[haupguet vnd] schaden haben . . .¹ vnd sibenczigesten iar, des phyncztages . . .² an Sand Lorenczen tag des martrer.³

Házi: Sopron városi oklevéltár II. 1. 140–1.

1., Hártyaszalag, amely a Városi könyv 12–13., 2., 36–7. és 3., 362–3. oldalai közé van bekötve. Ez oklevél keltét 1374. évre kellett tennünk, mivel az 1370-es években egyedül 1374-ben esett Sz. Lőrinc napja esütörtökre.

3.

1426. június 18. Kophel soproni zsidó elismeri, hogy Sopron város közönsége azt a 127 magyar forint adósságot, amellyel József zsidónak tartozott, neki lefizette.

Ich Kophel der jud, ycz gesessen zu Ödenburg, bekenn offenlich in disem brife, das mich die ersamen, weisen der burgermeister, richter vnd rate, auch die ganz gemain der stat zu Odenburg verricht vnd beczalet habend an der geltschuld, so sy Josephen dem juden schuldig beleibent, hundertvndsibenvndzwainczig vngrischer gulden guter vnd enuollen swerer vnd sag auch sy, ir erben vnd nachkomen anstat des vorgenanten Josephen der benanten summ gulden quitt, ledig vnd los vor aller ansprach. Mit vrkund besigilt mit des erbern, weisen hern Gelusch Petreins, diezeit burgermeister vnd judenrichter aufgedrucktem betschad, den ich darumb vleissig gebeten hab im vnd seinen erben an schaden, darczu ich auch mit meiner handgeschriff mein insigil auch an disen brife beczaichend hab. Geben an erytag nach Viti anno domini etc. XXVI^o.

יעקב ב"ר מרדכי זל
צדוק ב"ר אהינאם זל

Házi: i. m. II. 6. 77.

1426. *A soproni tanács és a polgárság között már több év óta dúló súlyos viszálynak többek között egyik oka az volt, hogy a város igen eladósodott a zsidóknak, amelyből csak a polgárság anyagi támogatásával szabadult meg. Most ismét 3.000 forinttal tartozik a város keresztényeknek éppennygy, mint a zsidóknak, mely miatt újból a polgároknak kell szenvedni.*

A tanács ezzel szemben a város nehéz pénzügyi helyzetéért a polgárokat okolja, akik engedetlenek a tanáccsal szemben, városházává változtatták át a plébániatemplomot, a kápolnákat, a kolostort, az egyes házakat és pajtákat, a királyi udvarba fulkosnak, önmaguk között pénzt szednek, ugyanakkor már 2 év óta megtagadják az adózást a városnak, ezért a zsidó kamatok pusztulásba viszik a várost.

.....
 Auch so maint ewr küniglich genad, wie das ewrer stat Odenburg an geltschuld ledig vnd frey sey, lassen wir ewr genad wissen, das diselb stat vor langer zeit dem juden versaczt worden ist vnd ist auch nu bey vnsern zeiten mit vnserer hilff reicher vnd armer wider gelost worden. Nach dem ist ewr stat hinwider gen kristen vnd juden versaczt worden, als vns furkömen, wol vmb III^M gulden zu allen dem güt, das wir nach vnsern grossen vnstaten jerlich geben haben müssen.

.....
 Dem sy also nicht nachkömen vnd vil aufleüff vnd sunder ret swüren vnd machen ratheüser aus der pharkirchen, aus kappellen, aus dem kloster, aus andern heusern vnd stedeln vnd zugen men(i)germal dem rat vnd irn beysteern zu widerdries gen hof, slügen vnder in an sunder gab vnd nötten die leüt zü in mit drönüss vnd ansagen irer wandel vnd geruechten weder burgermaister, richter, ratherren noch ander erbern leüt ein gancz jar vnd ettwas daruber, dadurch der rat vnd ander frum leüt auch vil rays müesten zihen, dadurch die stat mit erung, zerung, scheden vnd judengesüch in gross, merckhlichs verderben kömen ist, das allen erbern nachkömen laid sol sein. Darczu sy zwai ganczew jar nicht wolden lassen anslahen, darauf aber gross verderben mit judengesuch vnd andern scheden gegangen ist . . .

Házi: i. m. II. 1. 165, 167.

1427. *Ernst Konrád soproni városi jegyző számadásának zsidókra vonatkozó tételei.*

.....
 Taxa intra muros anno XXVII^o.

Dedit XL fl. Item Niklas Jüding LXV [simiter XL fl.,] dedit XL. fl.,
dedit VI fl., [dedit 4 tal. LX wiener den., pridem XXXIII fl. et LXXII
den.,] 6 fl. per Kophel.

.....
Dedit. Item Maricz hütter IX fl. per Joseph, dedit ibidem . . .

.....
Item dem Mankuschen abgezogen von hern Hansen wegen II fl.

.....
Item dem Josephen abgezogen IX fl. für den Hutter.

.....
Házi: i. m. II. 2. 364, 366, 369—70.

A szögletes zárójel a jelen esetben azt jelenti, hogy ezt a részt a szövegben kitörölték.

E számadás egyéb zsidó vonatkozású tételeit már közölte a MZsO. V/1. 36.

6.

1436. november 12. Kophel zsidó a soproni külváros 4. fertályában Drescher
Péter házánál tízsfél akó bordézmát fizet.

.....
Item Peter Drescher VII vrn, ibidem Kophel X 1/2 vrn.

.....
Házi: i. m. II. 3. 53.

7.

1436. Sörös János soproni polgárnak a város részére felajánlott 4 forint köl-
csönét Kophel zsidó fizeti meg.

.....
Item Schürüsch Jenusch IIII fl., Kophel pro eo dedit.

.....
Házi: i. m. II. 3. 46.

8.

1439. november 20—21. Kophel zsidó egylovas szekere Sopron város tiloserdéjé-
ben kétszer ment fáért, ki ezért a favágók részére 5 dénárt fizetett.

.....
Kophel I roz III.

.....
Kophel I roz II.
.....

Házi: i. m. II. 3. 130.

9.

1440. június 4. János bognár, soproni polgár Musch zsidó ellen tegyen le esküt a legközelebbi törvénytapon.

.....
Hanns wagner stet an dem ayd gegen Muschen dem juden auf den nachsten rechttag. Actum, ut supra (sc. an freytag nach Sand Petronellen tage 1440.)
.....

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 41.

10.

1464. Sopron külvárosának 3. fertályán fekvő zsidótemetőben lakó Linczer nem fizet adót.

.....
Im judenhof: Linczer nihil.
.....

Házi: i. m. II. 4. 224.

11.

1466. január 27. Lang Musch soproni zsidó Geresdi Miklós soproni polgárt első ízben panaszolja be a városi bírói szék előtt.

Judicium feria secunda post Conuersionis Sancti Pauli anno etc. LXVI^{to}.

.....
Eodem die hat klagt Lang Musch Niclasen von Gersten I.
.....

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 107.

12.

1467. október 1. Eilinsgrab Egyed soproni polgár végrendeletében megemlíti, hogy mint a várarokmenti Boldogasszony templom temlomatyja, Kurz Muschel zsidónak ezüsttel kivert aranyozott zöld pártát adott zálogba, amit tőle ki kell váltani.

.....
Item dem Kurzen Muschel hab ich geben I grunen partten zu der kirichen gehörend mit silber beslagen vergultht, den sol er hingeben.
.....

Házi: i. m. II. 1. 102.

13.

1469. január 23. Nachem soproni zsidó István tímárt, soproni polgárt bepanaszolja a városi bírói szék előtt.

Judicium feria secunda ante Conuersionis Sancti Pauli anno, ut supra (sc. LXVIII^o.)

.....
Nachem jud clagt Steffann ledrer.

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 123.

14.

1477. január 29. A soproni szabócéh céhlevele szerint a parasztszabók sem zsidóknak, sem keresztényeknek kiszaballan ruhát nem varrhatnak.

Der sneider sach.

Vermerckt, das nach Cristi geburtt M^oCCCC^o LXXVII am mitichen vor Vnsrer frawen tag der lichtmes sind komen für vns vor offenn raat die erberinn meister vnd gesellen der sneiderzech, brachten fur vns ein register, darin ires hanntwerchs gerechtikeit vnd gewonheit ganncz begriffenn vnd ingeschriben was, betenn sie vns mit fleissigenn gebet dieselb ir gerechtikeit inn vnsrer stat gerychtbuech zw schreiben von wegen nach groserer bestatigung irer hanntfestenn, weliche artikll von wartt zw wart geschribenn steent in irem register, als hernach begriffenn ist:

.....
Item das kein pawersneider wider juden nach kristen sol machen vnge-
nechts gewannt vnd welicher das tuet, ist verfallen I phunt wachs.
.....

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 143.

1478. március 11. A városi tanács előtt Seuberlich Ulrik bocsánatot kér Herb Kristóf tanácsostól minden eddig ellene elkövetett jogtalanságáért, aki kiengesztelődik irányában és egy zarándokútra 6 forintot ad neki.

A viszály a várostorony melletti ház miatt volt, amelyet Herb Kristóf tőle és néhai Haunperger Lénárdtól vett meg. A ház vételárát Herb Kristóf kifizette a bécsújhelyi zsidónak, aki azt hosszabb idő óta zálogban bírta, azonkívül a király parancsára 40 forint büntetést is fizetett még Mischullinger Vilmosnak azért, mert Seuberlich Ulrik akkor az ország ellensége volt.

Wir burgermaister, richter vnd rate bekhennen, das fur vns khömen ist Vlireich Seyberlich vnd pat das wir mitsamdt im pitten scholten den ersamen Cristoffen Herben, vnsern ratgesworen, das er im scholt durich gotzwillen vergeben, wenn er hiet sich gröslich gegen im mit drawarten vnd mit vil annder vnpillicher vrsach, darumb er sich selbs erkennet hat, vergessen hiet, das im ganz von herzen laed wer. Haben wir so grass pet angesehen vnd vnsern ratgeswaren vnderweist vnd gepeten, das er vns in den sachen gevolligt hat vnd den Vlireich Seyberlich das voraus durich gotzwillen vnd der heyligen zeit vnd vnser vleissigen petz willen pegeben vnd er inselbs auch pesunderlich vor vnser abgepeten vnd hat auch den vorbenanten Cristoffen Herb vor vnser fur sich vnd all sein erben vnd fur sein hausfrawn den vorpestimbtten Cristoffn Herb vnd sein eriben ganz quitt, ledig vnd lass gesagt ob er, sein hausfraw oder sein erben icht zuespruch hieten gehabt von wegen des hawss gelegen pey dem stattüren vnd von wegen aller anddern zuesprüch nichtz ausgenömen, das dan der vorbenant Cristoff das vorpestimbt hawss gekhaufft hat von dem Leonhart Hawnperger dem Got genad vnd von dem vorbenanten Vlireichen Seyberlich. Dasselbig gelt hat der vrogenant Kristoff geben nach iren geschäfften den juden auss der Newenstat, wenn das hawss den juden ein lanng zeit gestanden ist. Vber das hat der Cristoff Herb auff vierczik guldein an demselben hawss ingehabt, dyselben vierczik guldein hat der obgenant Cristoff nach geschafft der khuniklichen maiestat her Wilhalmen Mischullinger dem Got gnad vor vnser eingenommen vmb söl vrsach, das der Vlireich Seyberlich dyselbig zeit des lanndt feint gebesen ist. Vber das alles hat der Vlireich Seyberlich dem Cristoffen Herib das haymgesecz, ob er im nicht ein hillff tün welle, wenn er sich auff eine gotzweg versprochen hab. Das hat vnserer ratgesworen angesehen vnd hat im von gunst vnd pett wegen vnd nicht von gerechtikhait sex guldein geben. Das haben wir zu gezeugnuss durich ir peed pett willen in vnser gerichtspüch schreyben lassen, das ist geschehen am mittichen vor Palmarum anno domini M^o CCCC^o LXXVIII^o.

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 148.

1480. május 19. Polz Keresztély soproni polgár 5 magyar forintot fizet Gürseni Pongrácnak azért, mert helyette rendezte egy bécsűhelyi zsidónál fennálló adóságát és ezzel a köztük fennforgó viszályt békésen elintézték.

Wir burgermaister, richtter vnd rate der stat zw Ödenburg bekennen, als zwitrecht erwachsenn sind zwischen Pongrecz von Gwrseñ an einem vnd Kristan Polczen am andern tail von wegen einer juden geltschuldt in der Newnstat, so des bemelkten Kristan Polczen vater vnd der swñ miteinander schuldig warden sind vnd sie der bemelt Pongrecz von den juden gelöset vnd gefreiet hat, habenn wir solher paider tail zwitrecht zw hannden genomen, sie in sölher mas gancz miteinander verrichtt vnd verainet, das der bemelt Kristan Polcz dem betrachtten Pongreczen für solh bezalung vnd erledigung von den juden gebenn vnd ausrichtenn sol fwnff hungerisch guldein, die er dann für vnser entrichtt vnd bezaltt hat. Vnd des zw warer vrkund habenn wir das inn vnser gerichtspuch schreibenn lassenn anno domini etc. 80 feria sexta proxima ante festum Penthecostes.

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 149—50.

1488. augusztus 24. Bécs. Mátyás király a spanyolországi Toledo városából származó — és más adatokból kiderülően kikeresztelkedett zsidó — Cotta Márton mesternek egy budai, Mindszent-utcai (ma Uri-utca) kőházat adományoz, hogy ez a mester, akinek művészetétől el van ragadtatva, udvara ékességére nála és országában maradjon.

commissio propria domini regis.

Nos Mathias dei gratia Hungarie, Bohemie etc. rex duxque Austrie memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos delectati arte et ingenio fidelis nostri prudentis et circumspecti magistri Martini cognomento Cotta de Tholetto, civitate scilicet Hispanie oriundi, quibus eundem mirifice decoratum agnovimus, animadvertentes etiam hominis servitia et merita ac in omni opere arteque sua fidelitatem et diligentiam, quibus omnibus se nobis gratum reddere studuit et acceptum; cum igitur ex eo, tum vero, ut tam preclari ingenii et egregiorum operum magister apud nos et in regno nostro, pro totius curie nostre curialiumque omnium decore et ornamento ac nominis nostri splendore perpetuo remaneat, inter alia liberalitatis et munificentie nostre munera, quibus ipsum afficere intendimus, domum nostram lapideam, in civitate nostra Budensi, in platea seu vico Omnium sanctorum habitam, que alias magnifici quondam Ladislai de Marczali prefuerat, sed per mortem et defectum seminis eiusdem inter alia sua bona ad nos collationemque nostram optimo iure devoluta extitit, simul cum cunctis edificiis in superficie fundi eiusdem domus existentibus ac pariter cum cunctis suis utilitatibus et per-

tinentiis quibuslibet memorato magistro Martino Cotta suisque heredibus et posteritatibus universis de beneplacita voluntate et consensu illustrissime domine Beatricis regine etc. consortis nostre charissime dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus iure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam, pariter et habendam, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Vienne, in festo beati Bartholomei apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo octavo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesimo primo, Bohemie vero vicesimo.

Eredetiye hártján, selyemsodraton függő titkos peeséttel a Budapesti Történeti Múzeumban őriztetik 65. III. 1. Lt. sz. alatt. Kiadása: Történelmi Tár, 1880, 581—582.

18.

1492. szeptember 10. Beatrix királyné jóváhagyja Schayder Péter körmöci kamarás 1486—1491. évi számadásait. Ezek között kifizetések találhatók 1486. 1487 és 1488-ban Cotta Márton részére, összesen 1505 dukát 82 dénár értékben.

. . . a primo Augusti 1486. et per totum mensem Decembris dieti anni . . . ad litteras maiestatis nostrae . . . Martino Cotte D. 405. 82. . . .

Item in anno 1487. . . . ad litteras maiestatis nostrae . . . Martino Cotte D. 1000

Item in anno 1488. . . . Item ad litteras maiestatis nostrae . . . Martino Cotte D. 100

Aragóniai Beatrix magyar királyné életére vonatkozó okiratok, közli Berzeviczy Albert (Magyar Történelmi Emlékek I/39. k.). Bp., 1914, 256—257. (Bécsi Állami Levéltár, Ungarn, Geldangelegenheiten der Königin Marie, Fasc. I. 11. sz. alapján.)

19.

1494. II. 2. előtt. Ernuszt Zsigmond pécsi püspök, királyi kincstartó számadás-könyve értelmében a királyi udvar gyertyaszentelő ünnepére 75 gyertyát vásárolt az olasz (!) (helyesen spanyol) Kotha Mártontól.

Marthinkotha (!) italo, pro albis candelis maioribus et minoribus in numero LXXV, que distribute fuerunt in die purificationis Virginis gloriose manibus prelatorum et baronum ac aulicorum

soluti sunt 28 (fl.)

Országos Széchényi Könyvtár, CLMAE 411. — Kiadása: Johann Christian von Engel: Geschichte des ungrischen Reiches und seiner Nebenländer, Bd. I. Halle, 1797. 83.

1502. Prága. Simon Magyarországról a prágai hitközség tagjai között szerepel.

Archív hl. města Prahy, man. 1128, fol. 48—56, 67—68. Lásd *J. Heřman*, *Judaica Bohemiae*, V. 1969. 64.

1504. február 15. in Camera Regia Castris Budensis. II. Ulászló magyar és cseh király egyrészről, Dr. Zuan Badoer, Leonardo Loredani doge és a velencei signoria magyarországi követe másrészről, megkötik Magyarország és Velence között, segélypénzek fizetése tárgyában az egyezményt. A szerződést a király és a követ írták alá, Johannes Iopis közjegyző foglalta írásba. A követ megbízói nevében kötelezi magát 1503-tól visszamenőleg évi 30000 arany fizetésére Magyarország számára azzal, hogy ebből levonja a Cotta Ferenc és Márton, valamint más felsorolt személyek részére királyi utalványra eddig kifizetett összegeket.

... Quod pro mutua unione inviolabilique confederatione Ipse Serenissimus Dominus Dominus Wladislaus rex prefatus est contentus et vult, Quod Illustrissimus¹ Princeps et Dominus Dominus Leonardus Lauredanus supradictus, ejusque Illustrissimus² Dominium solvat a primo die Januarii Millesimi Quingentesimi tereii citra, ad computum Triginta milia aureorum singulis annis, modis et conditionibus contentis in secundis Capitulis inter eos confectis, Millesimi ut supra, diei vero ultimi Januarii, et dictus Dominus Johannes Baduarius Doctor, qui supra promittit nomine prefati Illustrissimi Principes³ ejusque Domini eum soluturum Triginta milia aureorum modo et conditione quo supra dictum est, et continuaturum in amicitia, unione et confederatione prout est cum Serenissimo Rege prefato. Et quod factis computis de pecuniis tam Domino Alberto Lonyay Capitaneo Segnienensi, nec non Domino Sebastiano Justiniano pro Mathia Harbar Cive Budensi, ac Anthonio Mercatori Veneto et Franciseo ac Martino Cotta, quam etiam aliis quibuscunque ad litteras Regie Majestatis datis et deputatis, quantum pecunie pro residuo debebit id libentissime solvet. . . .

(Szerző nélkül:) Lónyay Albert velencei követségei 1501—1515. Közlemények a Velencei Állami Levéltárból. Magyar Történelmi Társ., XXII. vagy második folyam. X. kötete, Bp., 1877. 16—18. (A Velencei Állami Levéltár, Acta Secreta. Senato. Serie V. Busta XXX. Carta 5. alapján.)

¹ valószínűleg sajtóhiba, helyesen Illustrissimus ² valószínűleg sajtóhiba, helyesen Illustrissimum ³ valószínűleg sajtóhiba, helyesen Principis.

1505. Prága. Mendl, budai zsidó, a prágai hitközség tagjai között szerepel.

Archív hl. města Prahy, man. 1128, fol. A5-A6. Lásd *J. Heřman*, *Judaica Bohemiae*, V. 1969. 64.

1506. február 1. Az olasz Iulius Antonius Cheregonius közjegyző a budai királyi palotában írásba foglalja Jean de Gozon de Mélac-nak, Anna királyné udvarmesterének a végrendeletét. Ebben adósai sorában Gozon megemlíti a spanyol Cotta Ferencet, aki más adatok alapján toledói kikeresztelkedett zsidó volt.

... Suos autem veros debitores dixit esse infrascriptos in regno Ungarie: ... Franciscum Cottam hispanum, qui obligatur eidem octuaginta ducatos ...

Eredeti je hártján Jean Lartigaut birtokában, Archives du Château du Vigan, I. B. 1/3. — Az oklevél filmmásolatához Vajay Szabolcs barátom (Párizs) közvetítésével jutottam, amiért ezúton is köszönetet mondok.

1507. Prága. Joseph, Jacob fia, kismartonî zsidó, a prágai hitközség tagjai között szerepel.

A prágai Altneu zsinagóga Mázkir-könyve a Prágai Zsidó Múzeumban (9503. No. 47.). Lásd J. Herman, *Judaica Bohemiae*. V. 1969. 64.

1510. december 4. előtt. (Buda) A nemes Anthonius Cynthius de Burgo sancti sepulchri Cotta Ferenc ur házában elismeri, hogy a pannonhalmi apát megfizette 200 ft-os adósságát.

Ego Anthonius Cynthius de Burgo sancti sepulchri fateor me esse solutum et mihi satisfactum de florenis ducentis a reverendo domino abbate Sancti Martini per ipsius procuratorem. Idecirco dominationem suam reverendam et totum ordinem tam de ipsis ducentis florenis, quam etiam de omnibus aliis, in omnibus et per omnia reddo et facio ipsum dominum abbatem quietum et expeditum harum litterarum testimonio mediante, mea propria manu eidem datarum et concessarum ad perpetuam rei memoriam et ipsius domini abbatis cautelam et totius ordinis. Quin etiam si que alie littere qualescunque ipsius domini abbatis, vel ordinis et domini cardinalis Regini apud me essent, aut remansissent, illas quoque casso et annulo, similiter et de illis prefatum reverendum dominum abbatem quittum et expeditum reddo. Datum in domo domini Francisci Cotte, presentibus ibidem venerabilibus et discretis nobiles viris, videlicet domino Benedicto Kochy, domino Venclo, domino Anthonio Bini florentino et domino Antho-

nio litterato de Tarkan, necnon Andrea de Warsan, item Gregorio Pynther vicino et altero Gregorio Pynther hospiti domus domini abbatis, etc.

Néhai Pesti Lukács fia Kelemen közjegyző Budán, 1510. december 4-én kelt átiratából, Országos Levéltár Filmtár, 636. tekeres, Pannonhalmi rendi lt. Nr. 1165. 54. E. 2. — Kiadása: A pannonhalmi Szent-Benedek-rend története, III. Bp., 1905. 633.

26.

1510. körül. *In festo Georgii martiris. Buda.* „Mendel Fekethew prefectus iudeorum” elismeri, hogy neki csebi Pogány Zsigmond összes pénzbeli tartozását leróttá a kamatokkal együtt.

Papirosra írt oklevél. Eredetije a csebi Pogányok levéltárában volt. Lásd *Csánki Dezso*, A Magyar Történelmi Társulat 1889. aug. 25—31-iki vidéki kirándulása Máramaros vármegyébe és Nagy-Bánya városába. Bp., 1889. 99. Függelék a Századok XXIII. 1889. évfolyamához.

27.

1518. április 17. *Az (ó)budai káptalan előtt néhai Gabriel György özvegye, néhai Szabó Imre budai polgár leánya, Ilona, férjéről és atyjától rámaradt összes felsorolt birtokát, budai és kassai házaít, stb. vejének, Kottha János budai polgárnak és feleségének. Katalinnak adományozza eltartás fejében.*

Quod honesta domina Elena relicta prudentis et circumspecti quondam Georgii Gabrielis alias iudicis civitatis Cassouiensis, filia videlicet circumspecti condam Emerici Zabo civis civitatis Budensis, coram nobis personaliter constituta onera et quelibet gravamina quorumlibet fratrum, proximorum et consanguineorum suorum super se assumendo proposuit et sponte confessa est in hunc modum: quomodo ipsa animadvertens¹ et considerans mores et probitates ac aliarum virtutem (1)² et honestatum insignia, quibus ipsa circumspectum Iohannem³ Kottha civem dicte civitatis Budensis, generum scilicet suum, decoratum fore agnovisset, ipsum non minus, quam proprium suum filium unice diligeret, in quo etiam et nunc et futuris etiam temporibus, quo ad divina favente clementia in humanis ageret, tamquam singulari refugio summam semper haberet spem et fiduciam; obhoc ipsa bona ac matura in se deliberatione prehabita totales⁴ portiones suas possessionarias, que videlicet eandem tam de portionibus possessionariis prefati condam Georgii Gabrielis domini et mariti sui in possessionibus Wereswagas, Peklen, Opýna, Pathasko, Thwryna, Bonýtha, Rozthoka in de Saros et Surdok in Abawýwariensi comitatibus existentibus habitis, quam etiam aliis universis bonis et iuribus possessionariis, necnon domibus, vineis atque aliis universis bonis et rebus mobilibus et immobilibus quorumcumque nomine vocitatis eiusdem condam Georgii Gabrielis, domini et mariti sui, sed et dicti etiam condam Emerici Zabo patri (1)⁵, tam in Cassouiensi et

Budensi civitatibus predictis, atque territoriis promontoriis earumdem, quam etiam aliis ubivis et in quibusvis comitatibus et locis existentibus et adiacentibus habitis concerneret, seu concernere dinoscerentur, simulcum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, fenetis, silvis, nemoribus, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, molendinis⁶ et eorumdem locis, montibus, vallibus, vineis vinearumque promontoriis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad easdem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus prememorato Iohanni⁷ Kottha genero suo et domine Katherine consorti eiusdem ipsorumque heredibus et posteritatibus universis dedisset, donasset,⁸ contulisset et ascripsisset, immo dedit, donavit, contulit et ascripsit coram nobis iure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas; tali tamen conditione et ea lege, quod idem Iohannes⁹ Kottha ac domina Katherina consors eiusdem ipsorumque heredes et posteritates universi ipsam dominam Elenam, quousque ipsa divino propitio vitam ageret, victu et amictu atque omnibus aliis vite sue necessariis pacifice fovere, nutrire et in omni semper honore tenere et conservare debeant et teneantur atque sint obligati et astricti, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, datum sabbato proximo post festum beatorum Tiburti et Valeriani martirum, anno domini 1518.

Eredetiye az (ó)budai káptalan hiteleshelyi protokollumának 439. lapján. (Most: Magyar Országos Levéltár, Mohács előtti gyűjtemény, Dl. 106083.) — Fényképmásolata a Budapesti Történeti Múzeumban. — A lap oldalán olvasható az egykorú cancelláriai feljegyzés: lecta et extradata in uno pari.

¹ előtte kihúzza: animadd ² helyesen: virtutum ³ eredetileg Franciscum állt itt, amit kihúzza föléje írták a helyes keresztnevet ⁴ utána kihúzza: suas possessiones ⁵ helyesen: patris ⁶ ez a szó a sor felett be van szúrva ⁷ ezt a nevet a sor felett betoldották, és kihúzták az eredetileg ott állt Francisco-t ⁸ utána kihúzza: et ⁹ eredetileg Franciscus állt itt, amit kihúzza föléje írták a helyes keresztnevet.

28.

1523. augusztus 31. Schwarz Balázs soproni javadalmas pap végrendeletében többek között a Szent János kápolna kipadlózására 9 font dénárt hagyományoz, amelyet a Halász utcai Hofer Keresztély fizessen ki, akit egy font dénárral mentesített a zsidótól, a többivel pedig neki tartozik.

.....
Item czw der khirchen Sand Johannis schaff ich czw dem e(r)drich oder pflaster in der khirchen czw machen IX tal. den., dye schal raychen vnd geben der Cristan Hofer in der Vischergassen, dye er mir dann schuldig ist warden, wann ich in vmb I tal. den. awss den jüden gelost hab vnd das vbrig geldt ist er mir schuldig beliben an dem weyngardtpaw, als er es dann hynaussgenumen hatt.
.....

Házi: i. m. II. l. 412.

1524. június 1. Anna kikeresztelkedett zsidónő és Puchsbaumné közötti peres ügyet a soproni városi bírói szék jún. 6-án fogja tárgyalni.

An heut, den mittichen nachst nach Gotsleichnambs tag ist¹ durch ainen ersamen rat der Anna, der newen christin, als clagerin vnd der Puchsbaumbin als antworterin ain ferrer tag in iren sachen der gemelten Anna verlust betreffend angesetzt worden hints auf den nechstkönfftigen montag (jún. 6.). Da sol ainjede parthei weisung vnd all ir notdurft, wen sy geniessen wellen, furbringen, anno 1524.

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 183.

¹ utána: der törölve.

1524. június 6. A városi bíró szék Puchsbaumné soproni polgárasszonyt és fiát Videt Anna új keresztény keresete alól a körülmények higgadt mérlegelése alapján felmenti.

1524. Vrtl zwischen der Anna newkristin als klagerin an ainem vnd frauen . . . Puxpaumbin burgerinn zu Odennburg antworterin anders tails am montag nachst nach Bonifacy im 1524. jar auf dem ratthauss oder burgerschrann ergangen vnd eröffnet auf nachuolgend maynung.

Auf elag, anntwort, widerred, einred, zeugkhnuss vnd baider partheyen rechtsätz ist ainhelliglich zu recht erkennt worden, dieweil sich payd thail mit smach vnd verpotnen worten gegen einander vergessen haben, sey ain tail dem andern deshalben kain abtrag zu tun schuldig, aber der verlust halben, so die Anna in irer klag anzogen vnd vermellt hat, das sy ir guet in der Puxpaumbinn hauss verloren, sprechen die herren zu recht, dieweil die Anna als klagerin der frauen Puxpaumbin ir guetl nit zu iren hannen noch in behaltnuss geben noch beuelchen habe, sunder in irselbs hannenden vnd verwaltung gehabt, sey ir die Puxpaumbin darumben zu anntworten nit schuldig vnd sprechen die Puxpaumbin vnd iren son Veiten von berurter klag ledig vnd frei. Beschehen tempore Michaelis Iban magistri civium, Michaelis Puelndorffer judicis anno, ut supra.

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 175.

Ennek az ítéletnek fogalmazványát több törléssel a szövegben megtaláljuk uo. 184. oldalon.

1525. március 30. Laindel soproni polgár özvegye, Doroltya, végrendeletében azt a 3 font dénárt, amivel neki Hofer Keresztély nagynénje, Afra tartozik, akinek szöllejét egy zsidó zálogából kiváltotta, fiára, Bernát papra hagyományozza.

.....
 Item Affra, des Cristan Hofer maym, ist mir schuldig III tal. den. vngrisch geldt, die ich ir geliehen hab vnd ir damit ayn weingarten awss den juden hab gelost, dy schaff ich awch meynem sun, her Berenharten.

Házi: i. m. II. 2. 9.

1527. január 21.—július 2. Pulyai Mihály soproni tanácsos és Lengenfelder Zsigmond soproni polgár között boltbér és kereskedelmi kapcsolataik miatt súlyos nézeteltérés támadt. A vizsály elsimítása céljából a városi bírói szék tanúkat hallgat ki.

A tárgyalás folyamán kiderül, hogy még a zsidók kiűzése, tehát 1526 szept. előtt Jakab, Mandel és Gerstl soproni zsidóktól több vég posztót vettek meg. Szombathelyen éppen vásár volt, amikor a zsidókat Sopronból kiűzték. Lengenfelder 40 forinttal volt adósa Salman kőszegi zsidónak. Ezt az összeget Boldizsár soproni kalapossal akarta a zsidónak megküldeni, de közben jött Pulyai, aki ezt a 40 forintot kölcsönkérte és azt megkapta, így Boldizsár kőszegi útja elmaradt.

Michelen Puelendorffer vnd Sigmunden Lengenfelder rechtfertigung.

An heut, den montag nachst vor Sand Vincentzen tag anno etc. im 27. sein vor ainem ersamen rat mit elag erschinen der ersam¹ weiss Michl Puelndorfer ratsburger zu Odenburg² der zaigt an, wie er dem Sigmund Lengenfelder³ ein gwelb jerlich per VIII florin gelassen, fur phannnd ain wochen⁴ 1/2 florin. Von ersten vastwoch auf Philippi zu kainer raittung bringen mogen. Juden austribn, Puschman tuech⁵. Dieselb tuech Jacob juden Simendl geben inhaltt schuldbrief bracht 55 florin. Vber XIII tag⁶ Mändl vnd Gerstl gwelb XIII stugk tuech in nomen Puschman emphanngen. Simendl mit seinem dienner kumen, dieselben tuech begert, im zuegesagt auf Elizabet zu bezallen. Simandl seinen junger die tuech geben, ins gwelb tragen. Puelndorfer ain schuldbrief begert, im zuegesagt, aber nye geben, an aller schuld 58 tal. 6 sol. den. Puelndorfer sein schuld begert, Sigmund gelangend, sunder gesagt, Puelndorfer sey im 40 florin schuldig, berümbt solhes zu weisen mit dem hungern, dem Puelndorfer oxsen abkauft, ettlich person zu beweysung furstellen, des Sigmund diener sunderlich auf sein weissartigklen zu uerhören.

.....
Puelndorfer zeugen sag.

Erst zeug Veit Poltts bekennt auf den ayd im furgehallten, das er dem Puelndorfer vormals zuegesprochen, er wiss nicht mer zu bekhen, wann das er auf des Puelndorfer gebet VII stugk thuech zu zwainmallen von den juden in sein hauss getragen vnd die andern haben VI stugk getragen vnd von daselbst in sein des Puelndorfer kamer helffen tragen vnd begert, im dauon vmb geltt zu gwandt zu geben. Hab Puelndorfer gesagt, er miess dem Simandl geben, dasselb vindt ers auch wol, aber im sey nit wissen, ob ers weiter dem Sigmund geben hab oder nit.

2-us testis Steffan Gattringer⁷ geschworen sagt, das er nür ain leberfarb stugk thuech aus des Gerstl gwelb getragen, das im Puelndorfer aufgelegt hat vnd sagt, es sein XIII gantze stugk vnd ain weiss offens stugk. Er wais aber nit, was mit denselben tuechen weiter gehandelt sey worden.

3-us Leopold, Jacoben ledrer sun, bekhent auf den ayd vnd eingelegten ersten weisartigkl, das er nit bei dem kauf gewest, das sein herr vnd Puelndorfer den kauf miteinander beslossen, sunder da sy den kauf gemacht⁸ haben sy in ruffen lassen durch des klain maydlein Barbara⁹ da er hinauf gangen, seind ongeuerlich XIII oder XIII stugk durch¹⁰ drüumber vnd örter durcheinander ins Puelndorfer kamer gelegen. Die hab im sein her aufgeben in das gwelb zu tragen, die hat er also hinabgetragen, der zeit vnd tags kann er nit anders wissen, dann es sey sobald geschehen darnach, das man die juden hat ausgetriben, nachdem sy von dem jarmark zu Stainemanger anhaimbs kumen vnd dieweil die juden ausgetriben worden, sein sy noch dort gewest zu Stainemanger. Sunst wais er vmb kainen thuechkauf, ob sein herr vor oder noch weiter¹¹ von dem Puelndorfer icht genomen hab, alain die III zwigkhischen tuech¹² die hab er der Leopold auch an demselben tag hinab getragen.

.....
Sigmunden zeugen furstellung, das er dem Puelndorfer 40 gulden neu hungrißch mönss gelihen habe.

Item maister Waltaser hueter mitburger zu Ödenburg juratus sagt, das er seinen bedacht auf acht tag darumben genomen, das man die sach zwischen Puelndorfer vnd Sigmund mitten derzelben zeit guetlich hinthun sulle.

Mer bekhent er auf sein lestes end vnd hinfart, das im der Sigl 9 den. geben ongeuarlich vmb Bartholomei oder herbst jar verschinen in mainung, er sol im zü essen kauffen. Er muess im in potschaft auslauffen¹³ mit dem hungrißch geltt¹⁴ zu dem Salman juden gen Gunss, indem sey Michel Puelndorfer¹⁵ mit ainem hunger zumb Sigmund ins gwelb kumen, von im begert, er sol im 40 guldein leihen. Sey der Sigmund willig gewest vnd im das gezellt, aber dieweil hab Sigmund den hueter mit seiner flaschen vmb wein geschigkht vnd so er mit dem wein kumen, seind sy mit dem geltt fertig gewest vnd der hueter hab mit augen gesehen, das der Puelndorfer solh 40 florin emphanngen vnd¹⁶ aufgehebt hab vnd zum waren anzaigen hab er dem hunger von dem Sigmund ettlich ellen thuech ausgenomen, aber der farb wais der hueter nit, auch kenn er den hunger nicht. Vnd so der Sigmund dasselb geltt ausgelihen, hab er den hueter¹⁷ darnach nit geschigkht.

Actum montag ante Purificacionem anno eiusdem (1527. jan. 28.).

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 221—2, 226—7.

Fogalmazvány pongyola szöveggel és sok törléssel.

¹ eredetileg: *ersamen* volt írva, ² utána: *als klager ains vnd der erber Sigmund Lenngenfellder auch mitburger daselbs als antworte anders tails, wie* és e sor felett még: *vnd wider áthúzva*, ³ utána: *zu verschinen Sand Michels tag ongeuerlich etlich törölve*, ⁴ utána: *1 sol. den. áthúzva*, ⁵ utána: *Simendl begert törölve*, ⁶ utána: *annder guelb áthúzva*, ⁷ utána: *sagt áthúzva*, ⁸ utána *vnd törölve*, ⁹ utána: *vnd áthúzva*, ¹⁰ utána: *vnd törölve*, ¹¹ utána: *mit áthúzva*, ¹² utána: *finden hungarischen sueben zuegehört haben törölve*, ¹³ utána: *vnd zu törölve*, ¹⁴ utána: *das im áthúzva*, ¹⁵ utána: *zu törölve*, ¹⁶ 226. oldal, ¹⁷ utána: *nit áthúzva*.

33.

1530. május 5. Haneman Quirein soproni posztónyirót annak idején Iban Mihály saját gyermeke gyanánt nevelte fel és egy Dudles dülöben fekvő szőlőt ígért neki. Ebben a kérdésben a soproni városi bírói szék négy tanút hallgat ki, köztük András harmincadhivatali írnokot, aki 10 év előtt Iban Mihály zsidó-írnoka volt, kinek vallomása a következő:

Dritt zeug Andre schreiber im dreissighof bekhent, er sey des Iban Michel judenschreiber gewest vor zehen jaren vergangen vngeuärlich vnd der khnab bare bei vier jar alt gewest. Hetten der Iban vnd dy frau Ibanin den khnaben fur ir baider¹ kind angenommen vnd zu priester machen. Darauf heten sy in gefürdert zu der schuel vnd verlegt gen Wienn vnd zumb hanndtwerch, aber vmb den weingarten sey im nichts wissen.

Sopron városi levéltár, Gerichtsbuch 311.

¹ utána: *zue áthúzva*.

34.

1551. augusztus 1. Bécs. I. Ferdinánd elrendeli, hogy minden zsidó a keresztényektől való megkülönböztetés végett köteles felsőruháján, a mell baloldali részén sárga posztóból készült karikaszerű jelt viselni.

Wir Ferdinand von Gottes genaden Römischer zu Hungern vnd Behaim etc. König Infant in Hispanien Ertzhertzog zu Osterreich, Hertzog zu Burgund Steyr Kärndten Crain vnnnd Wirtenberg etc. Graue zu Tyrol etc. Embieten Eu allen vnd yeden Prelaten, Grauen, Freyen, Herrn Rittern, Knechten, Landsshaubtleuten, Haubtleuten, Vitzthumben, Vögten, Phlegern, Verwesern, Ambtleuten, Burgermaistern, Richtern, Rhäten, Burgern, Gemainen, vnd sonst allen andern vnsern Vnderthanen vnd getrewen Geystlichen vnnnd Weltlichen in was Wirten, Stand oder Wesen die allenthalben in vnsern Vndern Obern vnnnd Vordern Ostreychischen Fürstenthum-

ben vnd Landen Obrigkeiten vnd gebittē gesessen sein dem diser Vnnsrer offner Brief fürkhumbt den sehen lesen hören oder des sonst in erinnerung kommen Vnser gnad vnd alles gutes. — Nachdem Vnns nun zu mer vnd oftermallen glaublichen angelant Welcher massen sich die Juedisheit welcher Wir in etlichen Orten Vnserer Fürstenthumben vnnnd Lande zu hausen vnnnd ze wonen auss genaden zugelassen vnd bewilligt niet allain mit Irem unzimblichen Gesuch vnd wucherlichen Contracten vnd handlungen Vnnsrem Christlichen Volch vnd Underthanen zu derselben beschwerlichem vnd verderblichem nachtail vnd schaden, Sonder auch sonst in vil ander weg sich allerley böser ergerlicher vnd lasterlicher thaten zu schmach verschimpffung vnd verachtung vnnsrer heiligen Christlichen Namens Glaubens vnnnd Religion übe vnnnd gebrauche. Welche ergerlich böse handlungen gueten teils auss dem eruolgen sollen das sy die Jueden am mer orten on alle Juedische zaichen vnnnd on onderschid der Klaidungen vnnnd Trachten vnder den Christen wonen vnd wandeln vnd von denselben nicht vnderschieden noch erkhendt werden mögen. Derwegen dann Vnns als einem Christlichen Regierenden Herrn vnd Landssfürsten in krafft Vnnsers tagenden Ampts zusteen vnd wol gebueren will hierinnen gebuerliches einsehen ze haben vnd nicht allain den beschwerlichen verderblichen Gesuech Vnnnd Wucher bey den Jueden sonder auch sovil müglich die andere lasterliche böse handlungen vnnnd thaten so auss der Jueden beywonung vnnnd das sy von andern Christen nicht erkhendt werden abstellen vnnnd verordnung zethun das zwischen den Christen vnd Juden an der Klaidung vnnnd Tracht etwas ein vnderschied gehalten vnd die Jueden an einem zaichen wie an andern mer orten beschicht gemerkt vnd erkhandt werden. Vnnnd demnach so setzen, ordnen vnnnd woellen Wir mit Wolbedachten muet, guetem zeytigem Rhat als Regierunder Herr vnnnd Landessfürst aus Landssfürstlicher Macht hiemit wissentlich vnd in krafft diss Briefs Das all vnnnd yede Jueden, so in rnennten Vnnsern Erblichen Fuerstenthumben vnnnd Landen gesessen vnnndedarin hin vnd wider handeln vnd wandeln zu einem zaichen daran Sy von den Christen vnderschieden vnd erkhendt werden vnangesehen aller Statuten, Ordnungen, Satzungen, Exemption vnnnd Freiheiten so Sy gemeinlich oder Ir etlich von weilend Vnnsern Vorfarn, Kaysern, Kuenigen vnnnd Regierunden Landssfürsten löblicher Gedechnuss oder Vns erlangt haben möchten woellen allen vnd yeden souil die diser Vnser Ordnung vnnnd Satzung in ainich weg abbruechig oder verhinderlich sein, verstanden werden mögen, Wir hirmit in krafft diss Briefs gantzlichen derogirt haben wollen.

Nun hinfuro vnd in monats frist nach publicirung diser Vnnsrer General anzufahen an seinem obern Rokh oder Klaid an der Linken seitten der Brust Einen gelben Ring, hibey verzeichnter runde vnnnd breite der zirkhels vnd nicht schmeler oder kleiner von einem gelben tuech gemacht ofentlich vnd vnuerborgen gebrauchen vnd tragen sollen. Wo awer einer von den Juden nach verscheinung angeregter Monatsfrist dise vnser Satzung vnnnd Ordnung nebertrett vnd sich obbemelts zaichen nicht gebrauchen wuerde, der soll zum ersten vnnnd andernmal die Klaidung so er antragt vnnnd alles das ghenig was bey Im befunden wirdet verwürkht haben vnnnd der halb thail derselben dem Anzaiger vnd der vbrig halb theil der Obrigkeit oder

dem Gericht darunder der Jnd also one zeichen betretten worden, zuesteen vnd erfolgen.

Im fall aber das Er zum dritten betretten wuerde, soll er nit allain jetzegehörter massen die Kleidung vnd was bey Ime befunden wirdet, verwürkht haben, sonnder Er sambt seinem Weyb vnnnd Kindern noch darzue vnnnd alsbald alles Vnnsrer Oesterreichischen Fürstenthumben vnd Lande in ewig Zeyt verweisen werden. Doch wann die Jueden irem gewerb vnnnd notturft nach ober Land ziehen sollen Sy solch zaichen auff der Strassen zu tragen nicht schuldig sein bis Sy in Ire herbergen vnnnd nachtleger in die stet, flecken oder Dörfer kommen aldsan sollen Sy das zaichen wider herfürnemen vnd tragen vnnnd sich dadurch fur Juden zuerkennen geben ongeferde. Vnnnd gebieten demnach Euch allen vnnnd Ewr jedem insonderheyt mit allem Ernst vnd woellen das Ir ob diser Vnnsrer Satzung vnd Ordnung vestiglich handhabet vnd haltet gegen den Jueden so in angeregten vnnnsrer Fürstenthumben vnnnd Lande one obbelmelte zaichen betretten werden mit angeregter straff ernstlich verfaret. Vnnnd daneben alles dasjheinig fürnemet handelt vnd verrichtet so zuuolezihung diser Vnnsrer Ordnung vnd Satzung fuerderlich vnd zu abstellung der verhandlungen so durch die Jueden darwider zu üben vnderstanden worden die notturft erfordern wirdet.

Vnd Euch hirin anderst nicht haltet alles bei vermeidung Vnnsrer schweren ungnad vnnnd straff. Geben in Vnnsrer Stat Wienn der Ersten Tag des Monats Augusti Anno in Ainundfünftzigisten, Vnnsrerer Reyche des Römischen im Ainundzwanzigisten vnnnd der Anderen im Funfundtzwanzigisten.

(P. H.)

A sárga jel rajza

Közölte Pollák Miksa, IMIT Évkönyve. 1896. 259—262.

35.

1574. dec. 1. Thuri Pál tolnai iskolaigazgató levelében beszámol arról, hogy a törökök gyűlölik a zsidókat és erőszakkal kényszerítik őket disznóhús-evésre. Másrészt ő nap mint nap polemizál zsidókkal és ebben segítségére van csekély héber nyelvtudása.

Judaei adeo exosi sunt apud eos [Turcas], ut Turcas fieri volentes non prius admittant quam carnes pornicas edant. Cum Judaeis mihi quotidiana fere dimicatio est, adjuvat me qualiscunque Hebraeae linguae cognitio, quam ipsi certaminibus augent.

Thuri Pál: Idea Christianorum Ungarorum sub tyrannide Turcica. Oppenheimii . . . MDCXVI. 9.

1592—1593. Zsidó vonatkozások egy kőszegi kalmárszámudásban.

.....
 Ittem az Markos sidotulj wet följlj pro R 20 d

Maradot volt azon szido adossa pro R 12, vette aztis Zambo följlj pro R 12 d

.....
 Ittem vettem Kanisan egy louat pro R 22, czereltem az louat az szidoknak mas louon. Aztott ismeghlen attam az szidoknak vizsha pro R 17. Ezek az arrat tutta Zambo az poszto arraban, kiuelj az sidoknak tartozott,

Vasi Szemle 1969. 279. 1-on 8-ik és 285. 1-on 20-ik hasábon.
 Zambo = Zambó Ferenc, R = rajnai forint, d = dénár.

37.

1618. augusztus 16. Borsos Tamás, az erdélyi fejedelem követe a török Portán. Bethlen Gáborhoz írt levelében Jakab zsidó doktorról ad hírt: Elmenne a fejedelemhez, ha kíséretet kapna.

Az doktor örömet elmegyen vala, de az pénzt Kamuti uram késén adá neki, s nem készülhete el; most is hitire mondja, hogy nem késik, hanem elkészül és elmegyen. És sem késem, Kegyelmes uram; ha mi újsággal lehet, szolgálomat bocsátom hamar Nagyságodhoz. Az doktornak az volna akarátja, hogy az szolgálammal menne akár csak az Dunáig; meglátom, mit ád az Úristen.

Borsos Tamás: Vásárhelytől a Fényes Portáig. Sajtó alá rendezte: Kocziány László. Bukarest, 1968. 118.

38.

1618. szeptember 7. Borsos Tamás beszámol Bethlen Gábornak, hogy beküldte neki József konstantinápolyi zsidó héber (?) levelét, amely üzleti dolgokról szól.

Im küldtem Nagyságodnak egy zsidó levelet, ez zsidó József factiója, azki ilyen: ő árult egy zsidóval 2000 oka kénesőt, okáját 140 oszporán ilyen conditióval, hogy novilunio Octobris, mely esik 18 Septembris, három holnapra ha Nagyságod béküldi, egyszersmind elveszi készpénzen, de mégis úgy, hogy se más, se Nagyságod többet ne küldjön annál, mert el nem veszi. Ha penig valamivel alább lészen kétezer okánál, az nem árt, az az Nagyságod bölcs itileti.

Borsos Tamás: Vásárhelytől a Fényes Portáig. Sajtó alá rendezte: Kocziány László. Bukarest, 1968. 131.

1619. február 17. Borsos Tamás Péchi Simon kancellárnak tudtára adja, hogy Jakab doktor rosszjellemű ember, ő inkább a spanyol származású Ábrahám doktort ajánlja.

Írtam önegységának is az zsidó doktor felől: az egy rossz, hazug, semmirekellő ember, az pénzt elcsalá Kamuti uramtól: annak bizony szándékában sincs, hogy Erdélybe menjen. Énnekem semmi reménségem nincs, hogy az pénzt is megvehessük rajta. Ha ugyan doktorra vagyon önegységának kívánsága, itt vagyon egy hispanus doktor, azki zsidó azért; mikor azt bévihetné önegysága, én is mondanám azt, hogy doktor, igen-igen summus philosophus, medicus; csak az deák szavak szájából való folyásán is gyönyörködik az ember, oly igen fő deák; az medicinába fő discursusa, experientiája vagyon; kívánkozik Erdélybe menni. Most Gratianus uram melléje vötte s elviszi véle Moldovába. Itilem, hogy data occasione visitandi gratia Erdélybe bémegyen onnat. Az volna az doktor, nem az az cigán paraszt ember, kinek semmi discursusa nincs. Erdélybe hogy híre volt, lehetett, nem csodálom . . .

Borsos Tamás: Vásárhelytől a Fényes Portáig. Sajtó alá rendezte: Kocziány László. Bukarest, 1968. 219–220. Erre a két doktorra utal Borsos Tamás másutt is: MZsO. II. 93. szám.

40.

1619. augusztus 19. Borsos Tamás Bethlen Gábornak szóló levelében újból szidja Jakab doktort és közli, hogy tartozása miatt börtönbe kellett zárnia.

Hol veszek pénzt? azt én nem tudom. Az hitván zsidó doktort azmiatt meg kellett fogatnom tömlőre, meg el kellett bocsátanom; nem tudom, ha vehetek-é valamit rajta vagy nem?

Borsos Tamás: Vásárhelytől a Fényes Portáig. Sajtó alá rendezte: Kocziány László. Bukarest, 1968. 206.

41.

1619. Bethlen Gábor udvarában zsidók is szerepelnek olasz nyelven előadott vígjátékokban.

Vndt weill ehr Betthlen Gabor ein grosser liebhaber der Music gewesen hat er die berümpsten Musicanten als Lautenisten, Violisten, Zinckisten, Stertizten, wie auch einen Hispanier Don Diego so auff der Hispanischen Githara gespillet, darein gesungen vndt getantzet, welcher auch offft mit hilff etlicher Juden mancherlei Commedien ihn Italicenischer sprachen gespillet, vndt schöne tantz angestellet . . .

Siebenbürgische Chronik des Schässburger Stadtschreibers Georg Kraus. 1608–1665. I. Wien, 1862. 56. (Fontes Rerum Austriacarum. III.)

1620. március 9. Borsos Tamás állandóan tájékoztatja Ábrahám Sarka zsidó doktort Bethlen Gábor politikájáról és az viszont híreket szállít a török Porta terveiről.

9 die Martii jött vala hozzánk az zsidó doktor Abraham Sarka, azelőtt is egynéhánszor ki sok jóakarátját mutatta az mi kegyelmes urunkhoz, és igen új dolgokkal tartott. Többi között, hogy kérdezzük vala: Mit tud és ért az németek állapotja felől? Mondá ezt, hogy igen bizonyosan tudja, hogy későbben sohonnat hírek nem jött az német követeknek, hanem Lengyelországból, kit Gratianus küldött ide az németeknek, azmely levélben azt írták ide Molardusnak, hogy Prágába gyűltek volt 40 főurak, követek mind az keresztyén fejedelmektől, kik akartak confederálni és conjurálni az austriaca familia és Ferdinándus ellen. De túl másfelől az saxoniai herceg odaküldött közikbe és megizente nekik, hogy annak békét hadjanak, mert ő általánfogva soha Ferdinándus mellől el nem áll, sőt mellette életét is elfogyatja, ha kívántatik. Ezt meghallván az több keresztyén fejedelmek követei, ki-ki csak felkölt és félbehadtak minden tractatusokat s eloszlottak, semmit egymással nem végeztek.

Ugyanekkor hozá azt is hírül, hogy Szkender pasát mazullá tötték, és Huszain pasának, azki most utolsó vezér, ki urumelli beglerbék vala azelőtt, annak adták az Szkender pasa pasaságát, Szilisztrát.

Borsos Tamás: Vásárhelytől a Fényes Portáig. Sajtó alá rendezte: Kocziány László. Bukarest, 1968. 389–390. Lásd még a 265. lapot. Vö. MZsO. II. 92. szám.

1620—1626. Zsidó vonatkozások Bethlen Gábor fejedelem udvartartására vonatkozó irásokban.

	frt.	dr.
Az zsidó asszonynak, ki megcsinálta [t. i. a kócsagot] 12 tallért	22	—
Az doctor egy szolgáját hagyta volt nálam, kit utána bocsátván, adtam költségére az doktor levelére	27	70
226 1/8 sing egy néhányféle atlaczokat Kassán vásároltak volt, kinek az árát megadta a zsidónak, singiért 3 tall. facit	814	50
Azon zsidó az előtt is vásárlott volt neki Zaraiban, most fizetett meg	150	
Anno Domini 1626 circa diem 10 februarii Kassán az zsidó doctor vejétől vásároltatott ő felsége landorfejevári singgel, minden singet talleros 3 adván:		tallér

31 1/2 sing meggyszín atlaczot singit tall. 3	93
31 3/4 sing királysín tall. 3.	93
19 1/8 sing veres atlaczot tall. 3.	57
22 3/8 sing kék atlaczot tall. 3.	66
24 3/4 sing feketesínű zöld atlaczot tall. 3.	72
29 3/4 sing más meggyszín atlaczot tall. 3.	87
10 sing szekfűsín atlaczot tall. 3.	30
28 1/2 sing zöld atlaczot tall. 3.	84
28 1/2 sing publikánsínű atlaczot tall. 3.	84
Az 1/2, 3/4, 3/8-ad singek tesznek ulnas 4 1/2 tallér 12 az egy fertály fennmarad	12
Talleri nro.	678
.	frt.
A zsidók kötés levelét város könyvébe írtam	2

Radvánszky Béla: Udvartartás és számadáskönyvek. I. Bethlen Gábor fejedelem udvartartása. Budapest, 1888. 33, 115, 129, 133—134, 136.

44.

1629. *Bethlen Gábor orvosai között van egy zsidó doktor is, Ryberius.*

Nachdem mir ihn vorhergehenden geschichten des Bethlen Gabors glorwürdige Regierung, Magnificens, glückselige geführte Kriege, Fürstliche heyläger vndt hochzeit mit Catharina zu Cassau gehalten, angehöret, ist zu wissen, dass er sich mit der Wassersucht, mit beystandt viller vnterschiediger Artz so er vmb sich hatte als teütscher, Italienischer, Französischer, Polnischer, wie auch eines Jüdischen Doctor Ryberius genandt, geschlepfet, vndt die Zeit seiner Walfahrt herumb gelauffen, wirdt ehr den 16. Februar zu Fogaras hart kranck, machet sich auff kompt kranck ihn die Herrmanstadt, liegt biss auf den 5. tag still, alss er keine besserung fiellet . . .

Siebenbürgische Chronik des Schässburger Stadtschreibers *Georg Kraus*. 1608—1665. I. Wien, 1862. 82. (Fontes Rerum Austriacarum. III.)

45.

1662. *Baló László egy Juda nevű zsidó tolmáccsal utazik Temesvárról a török Portára.*

Der Balo Laszlo sampt seinem Dolmetschen dem Judae, so ein Jud war, von Temeswar gar an die Port zum Fő Veszeren war geschickt worden . . .

Siebenbürgische Chronik des Schässburger Stadtschreibers *Georg Kraus*. 1608—1665. II. Wien, 1864. 222. (Fontes Rerum Austriacarum. IV.)

1669. november 20. Rákóczi Lajos Zemplén megyei köznemes (?) mint felbujtó, valamint Toczvaj Mihály szolgálja és Rákóczi Ferenc Vaszilij nevű darabontja a Rákóc és Morva között fekvő kőbányánál kifosztanak két vászonkereskedő zsidót. A kárvallottak panaszára a megye alispánja hármás bizottságot küld ki. A Morván, Rákócon és Körtvélyesen felvett tanúvallomásokat jegyzőkönyvben rögzítik.

Anno 1669 die 20 Nbris

Én Bors János Nemes Zemlien Varmegiinek egyik Szolga Birája mellettem lévén Tarnoczi István Uram és Kecskeméti István Uraimék ugiis ezen Nemes Zemlién Varmegiének Jurátus Assesoris jöttünk ide Kortvelies Rakocz és Morva névű Falukban ezen Nemes Zemlién Varmegiében lévőekben Nemzetes Szemere László Uram ezen Nemes Zemlién Varmegiének Vice Ispanianak ugi mint Magistratusnak Instantiajara collaterialis Accvisitiójának peragalasara kezünk írása és peczétünk alatt való kiadasara. mely rend szerint következik igi

De eo utrum

Tudod é bizonyosan, láttad é Szemeddel, avagi hallottad é valakitül, ez elmúlt niaron, Rakocz, Morva között való kőbanianal, kiczodak fosztották meg a Sidokat, és ki vitte el eggiet masokat.

TESTES. POSSESSIO MORVA

1. Testis Morvan lakozo Horniak Lukacz Rakoczj Ferencz Uram Jobbagia Anno ccr 45 Juratus, examinatus fassus est. Hallotta szajabul testvér Öczének Janosnak mondvan ez Fatensnek magaszajával vallotta előttem az Uram Rakoczi Ferencz Uram Tarabantia Vaszilij nevű, hogj ő fosztotta meg azon két Sidot, Toczvaj Mihalj szolgáljával, Rakoczi Laios penig csak az bokorban allott, mikor fosztottuk azon Sidokat, de csak az Isten mentene meg soha többé senkit nem fosztanék, azt is hallotta az Fatens az Öczétül, hogi azon Vaszilj Úr dolgara vot üzni az embereket, haza térvén mar akkor Rakoczi Laios Uram Toczvai szolgáljával edjut lesben voltak, meg szidvan Laios, eleiben ugrot azon Vaszilinak, mondvan gier bé Lilek kurva az bokorban, ihen günek az Sidok foszuk meg öket néked is nierességéd léssen.

2. Testis Morvan lakozo Kosze (?) Gergelj Bolios Banoczi István Jobbagia Annor cir 30. Juratus examinatus, fassus est. Idem fatitur ut precedens Testis.

3. Testis Varga Janos Morvan lakozo Rákoczj Ferencz Uram Jobbagia Annor cir 36 Juratus, examinatus fassus est. Ez Fatens edjut ment Körtvelies felé Morvarul, valami sarukot szabó (?) Vaszilj nevű Darabantiaival Rákoczi Ferencz Urannak, mond ez Fatens azon Darabantnak téged nem sokára felakasztnak, mert az mely kerekék vesztenek el itt az Faluban te read mondgiak hogj el loptad, meljre felel azon Vaszilj ez Fatensnek nints vétkem az kerekék ellopasaban, hanem emina az melj Sidokat fosztottunk meg az Banianal, abban vagion vétkem, mert én fosztottam edjik Toczvai szolgáljával Rákoczi Laios penig az bokorban az két lovat tartotta, azt sem

czelekedtem volna, ha Rákoczi Laios bé nem hit volna niereségre az borkorban.

POSSESSIO RAKOCZ

1. Testis Rakoczon lakozó Horniak Gergelj Rakoczy Ferencz Uram Jobbagia Annor. cir. 50. Juratus, examinatus fassus Hallotta szajabul Szviniar Hreho Feleségének Doranak az mikor azon Sidok ott haltak nalok, tehát mind unta futton futot Toczvaj Mihalj szolgálja az Ablakiokra vigiazvan hamar indulnak é az Sidok.

2. Testis Rakoczon lakozo Domczik Mihalj, Méltosagos Fejedelem Aszonj Jobbagia Annor. cir. 50. Juratus examinatus fassus est. hallotta szajabul Vasziljnak, Rakoczy Ferencz Uram darabantiának, hoga ő fosztotta meg egjik az Sidokat, tarsai peniglen Rakoczi Laios Uram udvaraban vadnak ugi mint Toczvai szolgálja.

3. Testis Rakoczon lakozo Pekar Janos fia Janos Rakoczi Ferencz Uram Jobbagia Annor cir. 20 Juratus, examinatus, fassus est, latta szemével az mikor azon Sidokat meg fosztottak, hoga Rakoczi Laios Uram reggel verés dolmaniban vot, az uton hamar üdön fejr dolmanjban öltözöt és Toczvai Mihalj szolgáljaval niargalt az Erdő felé hova nem tudgia, hanem mingiart akkor ugi giüttek az Sidok be az Faluban panaszkodvan hoga meg fosztották őket.

4. Testis Rakoczon lakozo Szviniar Gergelj Felesége Dora Annor cir. 40 Jurata, examinata, fassa est. Ez Fatens Aszonjnal haltak az Sidok latta szemével hoga az Toczvaj Mihalj szolgálja keső estvé, az mikor mar az Sidok aluttak, ez Fatens Aszonjnak az Ablakia alat mind ott halgatozot és lesekedet, melj Fatens Aszonj ki tekint az Ablakon, kérdi mit leseskedik és mit akar azon legénj azonban háznál elöt még oda megien az Ablak ala azon Toczvai szolgálja, akkor is meg szolitia ez Fatens asszonj, hoga mit keres mond néki, az Sidoktul vasznat vennék örömet kire felel ez Fatens Aszonj még fel nem költek, mert ez éczaka nem aluttak féltekben hanem most alusznak, azok el nem mennek még iol meg nem virrad, azonban az Sidok fel kötek és ez Fatens ugi kiátotta hoga fel költek az Sidok ha vasznat akar venni vehet azonban vaszon vételire senki nem güt, az Sidok is elmentek azonban az Sidokat hamar megfosztották.

5 Testis Rakoczon lakozo¹

POSSESSIO KÖRTVÉLIES

1 Testis Körtvéliest lakozo Balogh András Szent Ivanj Mihalj Uram Jobbagia Annor cir. 45. Juratus, examinatus, fassus est. Hallotta ez Fatens. hoga azon Sidokat fel verték, meg fosztották azonban szintén akkor aratot azon Vasziljnak, Rakoczy Ferencz Uram Drabantianak az Apja Felesegestül ez Fatensnél. Azon közben elő hozodot azon fosztogatas, meljre felel azon Vaszilj Apia ez Fatensnek mond ha azok az Poganiok erre fordulnanak, s latnad őket, kérlek mond meg nekik, hoga még semmiek el nem veszet, hanem Rakoczi Laiosnak mondgia az fia, hoga mindenek ott van rakason azért csak az fiam ne veszen miatta, mond meg nekik, mindeneket meg térítj azonban ez Fatenst ugi küldték Széci Sidohoz,² hoga ha szembe lesz

amazokkal mondia meg nekik melj Fatens azon követséget ugian Körtvéliest meg monta az Széczy Sidonak.

Joannes Borrs Judlius Vott. Zemplinien. (P. H.)
Stephanus Tarnoczj Juratus Assesor Cottus Zemplenien. (P. H.)
Stephanus Kecskemeti Juratus Assesor Cottus Zempleniens. (P. H.)

¹ A tanú vallomását nem jegyezték fel. ² Gálszécsen (Zemplén megye) lakó zsidó. Zemplén megyei levéltár. R. Fasci 388 No. 14. Közölte *Goldberger Izidor*, Magyar Zsidó Szemle XXX. 1913. 39–42.

47.

1671. szeptember 29. Bécs. Révai Kata Szidónia értesíti férjét, Ostrosih Mátyást, hogy ispánja útján úrendapénzt kapott a zsidóktól.

Remélem, kgd nem jól értette azt, kit irtam volt kk [-kegyelmednek] pénz végett. Pajor urnál vagyon az én pénzemben, egyik részt Turóczbúl küldett volt az ispán, másik részét pedig zsidógtúl.

Történelmi Tár. 1889. 280.

48.

1671. október 15. Bécs. Révai Kata Szidónia azt tanácsolja férjének, ha nagy mennyiségben vásárolnának rókaprémet, a selejtből készített béléseket a zsidók útján úgy tudnák értékesíteni, hogy a szép rókaprém tiszta hasznot jelentene.

A róka málrúl [=mellprém] mit ír kied [=kegyed] értem, én már is tudakosztam . . . Ha . . . szépet fogunk választani, annál drágábban esik, hanemha sokat venne az ember egyvelítve szépet slehtjeből [=selejt] is az tarkát kivenni. málakból béléseket varratva, az zsidók úgy elathatnának, hogy az mála nyereségül maradna.

Történelmi Tár. 1889. 286.

49.

1683. szeptember 13. Hatvan. Pata és Tarján között — Gyöngyös közelében — megöltek egy vándor zsidót, aki után a török vérdíjat hajtott be. Salih, hatvani kajmakám, nyugtázza az őt illető összeget.

Ez irat tárgya következő: A Pata és Tarján között megölve talált zsidóért járó vérdíjnak engem illető része és járuléka kifizettetett, s átvé-

tetvén az összeg, az illető elhozónak ez irat adatott, nehogy bármi kellemtelenség támadjon. Salih, ez időben kaimakám Hatvanban.

Török eredetije az egri egyházmegyei könyvtárban. Fordítása: *Ethei Sebők László*: Gyöngyös és vidéke története. Gyöngyös, 1880. 187.

50.

1684 november. Petneházy Dávid és Révai Elek a Thököly-hadműveletek során pénzt csikar ki a morvaországi magyarbródi zsidóktól.

.....
Expositum est Matti nostrae nomine ac in Persona Fidelis seque nostri spectabilis ac Magnifici Domini Andreae Comitis a Kaunicz. Qualiter anno recenter devolutó 1683 in mense Julio Magnificus Alexius Révay cum perduelle Davido Petneházy vocato Comitis Thököly fectioni adhaerente et artarum Copiarum Militarium ductore, evoluti totaliter, et rebus ac facultatibus omnibus spoliato domini ejusdem Exponentis et Querulantis Hunobrodensis in Marchionatu Nostro Moravia existentem habentis, potiozem partem, praedae deinde in Arcem suam Beczkó apportasset et quid suae placuisset voluntati posuisset, distraxisset aut sibi reservasset, plurimaque alia damna tam eidem Comiti exponenti, quem subditis ipsius intulisset, imo in manifestum culpabilitatis suae Signum et judicium Anno etiam praefato 1684 in mense Januario centum Lytrum ac Pensiones quaspiam, tam pro se, quam annotato Perduelle Petneházio a Judaeis Hunobrodensibus cum comminatione sollicitasset et repetisset, quemadmodum id coram Te si mecessum fierit uberius per eundem Comitem exponentem vel ad id deportatum hominem suum liquescetur elucescetur ac humano quoque et Literali Testimonio manifeste compertabitur.

Egy Trenesén megyéhez küldött rendeletből közölte *Büchler Sándor*, Magyar Zsidó Szemle XI. 1894. 98—99.

51.

1686. augusztus—szeptember. Buda. Dietz János udvari borbély, aki mint a brandenburgi csapattest tábori felcsere részt vett Buda ostromában, önéletrajzában említi: A zsidók nagy számban küzdöttek és védekeztek a rohamréseknél; törököket rejtegettek a további harcra; Buda eleste után sok gazdag zsidót vittek el Berlinbe.

Ich war auf einem Berge, nicht fern, auf dem Gesicht liegend, und konnte alles eigentlich mit ansehen. So bald die ersten Gewehr losgingen, da wurde Lärmen und ging alles über und über mit Stücken, Granaten und Steinwerfen, Schiessen und Hauen; sogar die türkischen Weiber und Kinder, auch die Jüden, derer viel darin waren, trugen zu und wehreten

sich desperat auf der Bresche; also dass die Toten auf derselbigen über zwei Ellen übereinander lagen. Es half aber nichts.

Was in der Furie nicht totgemachet, oder von Juden und Christen nicht verstecket, hatte sich auf die Burg retiriret, welche sich noch zwei Tage hielte und tapfer wehrete, bis kapituliret wurde und sie sich als Kriegesgefangene ergeben mussten.

Als ich eben einen Keller, wo es oben brannte, vorbeinginge, da eine alte Mutter mit zwei wunderschönen Töchtern auf mich zugekrochen kam . . . Sie waren schön und langgewachsen, eine von zwölf, die andere etwa von achtzehn Jahren. Als ich ihnen weisete, sie sollten sich an meinen Rock halten, thaten sie das, hinter einander her und mit mir über die Bresche ins Lager gehende . . . hatte der General Schöneck, der uns kommandirere, davon Nachricht bekommen, dass ich schöne Türkin'n rausgebracht. Liess mir befehlen: ich sollte an ihn gleich schiecken, sie zu verwahren. — Das musste ich thun und war meine schöne Beute los.

Sie wurden mit heraus, mit vielen andern vornehmen Türken und reichen Juden bis nach Berlin gebracht. Allda ich sie wiederum bei der Garde als Feldscher zu kurieren und zu verbinden hatte. Sie liessen sich hernach taufen und wurden vornehme verheiratet.

Meister *Johann Dietz*, des Grossen Kurfürsten Feldscher und königlicher Hofbarbier. Nach der alten Handschrift . . . zum ersten Male in Druck gegeben von *Ernst Consensus*. Ebenhausen bei München, [1915.] 75—77.

52.

1686 után. József Mózes, Buda ostrománál foglyul esett zsidó folyamodványa a pozsonyi kamarához.

Hoch Löbl. Königl. Hungarische Cammer. Gnädig und Hochgebittende Herrn, Ewer genaden muss Ich armer gefangen gelassener alter Man, auss dieffister Nott undterth. anrueffen, Wassmassen Ich bin vor vngefehr 5 Jahren bey der gleichselbige Eroberung der Statt Offen von dennen Hussaren gefangen worden. So khan Ich wohl sagen, undt mit gott bezeigen, dass undter allen gefangenen Juden wirdt schwerlich Einer so viel alls Ich In der gefänkhness auss gestanden Haben, In dem bin ich all weill biss 1/4 Jahr Hero Immer In Dienstbahrkeith gewesen, undt In wehrend Zeith baldt von Einem Herrn zum andern gekhemben, undt von moningen Eine Zeith lang mit Einer Eÿssern Kötten vmb den Halss shamb Eÿssen an füssen von Ein landt zum andern ärger alls ein Vieh undt alls zur fües bin umbgeschlöpt worden. Nun alls gott der allmechtig mir vor ein vierttel Jahr loss geholffen, bin Ich Nakhet undt barffissig, umb nur meines leben Miittel zu suchen Nach Bellagrad undt zu guettes gleich aldortten Einen Raitzen mein als bekhander anghetroffen, wbigir mir zwar wohl wass schuldig gewessen, vndt aber mererentheills auss Grosse

barmhertziqe Mit leidens, mir mit seinen silber Saibel geholffen, welchen ich zwar biss Presspurq Heran gebracht, dass Er mir von allen Mauttnern aus Barmhertzigkheith Ist passirt worden, In Pressburg Aber ist mir solches von Einem Mauttner genohmben worden, ach undt wehe, Ich armer Nackhiter, der Zeith Hero auch gar krankh gewessener wan mir alss bloss Händig bin, dass ich mir leider gott Erbams mit Einigen kreitzer Helffen, undt leben khan.

Dahero habe Ewer Genaden Hiermit umb gottes willen, fues fallende undterth. Bitten fallen, auss dero grosse Milde vndt barmhertzigkeith, geruhen die selbe Mir so gar Ellenden Menschen Zu begnaden, undt ohne mein wenigste Massgeben, gnädigstens verordnen, auf man mir solchen genohmbenen Saibel wider aussfolge, welches gott der allmechtig Ewer genaden gewisslichen für eines allmosen undt grosses gottes lohn berechnen, undt denen selben mit den öbigen Himmel Reich wider belohnen werde, zur gehoriger genädigster Resolution Ich mich In grosser demueth untert. gehorsamb. Empfehle Ewer genaden Undterth. gehorsamtister

Joseph Moyses gefangen
gelossener Jud von Offen

OL. Pozsonyi kamarához intézett levelek. Közölte *Büchler Sándor*, MZsSz. XXIV. 1907. 103–104.

53.

1689. Buda öt részből áll: a Várból, a felső városból, a hosszú elővárosból, a Zsidó- vagy Vízivárosból és a Duna felső folyásánál levő elővárosból.

... der vierdte die Juden- oder Wasser-Stadt so an der Donau gelegen und der gröste unter besagten Plätzen und doch mit der Ringmauren beschlossen war ...

Ernst Burckhard von Birckenstein: Auserwältter Anfang zu denen Matematicischen Wissenschaften ... Augsburg, 1689. 165.

54.

XVII. század. Hatvan. A hatvani török bíróság előtt feltett kérdések bizonyítják, hogy a török időkben a környéken vándor zsidó kereskedők voltak, akik járták a falvakat. Közülük némelyeket kiraboltak vagy megölték.

Ha a batyus zsidó kereskedés végett a falukban kószál, leveretik, kiraboltatik s valamely katona által megöletik, ez bebizonyul és ismert leszen, hogy a zsidó megöletése után pénzétől és javadalmától megfosztatott s elhurcoltatott, vajjon mondhatja-e az örökös: én a gyilkost nem ismerem, azért én kártalanítást követelek azon föld lakosaitól, melyen a gyilkosság

megtörtént, és vajjon szerezhet-e magának eképen kártalanítást? Méltóztassék erre felelni.

Felelet: Nem szerezhet.

Török eredetije az egri egyházmegyei könyvtárban. Fordítása: *Ethei Sebők László*: Gyöngyös és vidéke története. Gyöngyös, 1880. 160.

55.

1703. október 23. Bécs. I. Lipót király a töröktől visszafoglalt Székesfehérvárt szabad királyi városi rangra emelve többek között azzal a kiváltsággal ruházza fel, hogy a városi tanácsnak jogában álljon afelett dönten, hogy zsidókat és cigányokat a városba befogadnak-e vagy sem.

Nos Leopoldus dei gratia ect. memoriae commendamus etc., quod nos penitius considerantes quantum gloriae accedat regibus et principibus ex multitudine populorum quantum decoris et roboris aquirant regna et provinciae in divitiis et amplitudine civitatum, quam expediens sit principibus, ut populis servandis, beneficiisque tribuendis ac civitatibus magnificandis et fovendis omni studeant diligentia, utpote ex quibus regum et regni procedunt commoda, has pro suis obsequiis liberalissime condignis studeant decorare honoribus, quatenus et regnantium ex hoc laudetur providentia et regni ipsorum status uberius commodi et profectus suscipiat incrementum. Dignum insuper existimantes, ut principes ea, quae fidelibus suis subditis liberaliter largiuntur, quo iisdem stabiliter uti valeant, regionum privilegiorum suorum patrocinio memoriae commendent sempiternae. Hinc posteaquam superioribus non ita dudum evolutis temporibus deo ter optimo maximo rei christianae miserto, justaeque causae nostrae opitulante eam gloriosis armis nostris coelitus clementer placuit impertiri benedictionem, ut non solum ferocissimos immanissimi hostis Turcarum et Ottomanici imperii insultus, quibus praeter amplas praefati regni nostri Hungariae partes, ipsum quoque inferiorem archiducatum Austriae ferro, flamma et ultimo propemodum excidio hostiliter devastaverat, ipsamque provinciarum nostrarum metropolim, residentiamque nostram Viennam arcitissimam aliquot hebdomadarum obsidione cinctam ad extremum fere constrinxerat, feliciter repressissemus, verum etiam offensivo contra eundem naturalem hostem bello felicibus auspiciis suscepto et in plures annos gloriose continuato tot fere victorias, quot proelia numerassemus et universa quasi in praefato regno nostro Hungariae ac adjacentis Sclavoniae fortalitia et munita et cum famosissima regia olim sede Buda etiam Albam Regalem ab immani jugo Ottomanico, cui prope sesqui alterum saeculum misere subjecta gemebat, feliciter eripuerimus et vindicaverimus, jamque per dei gratiam numerosis incolis et hospitibus populari fecerimus, pristinoque statui quasi postliminio asseruerimus. Benigno resolventes animo, quod ejusdem civitatis Albaregalensis cives ab antiquo et incolas vel ex eo, quod eadem etiam inter caeteras liberas ac regias praefati regni nostri Hungariae civitates numerabatur, universis iis, si non amplioribus libertatibus et praerogativis,

quibus aliae liberae et regiae civitates nostrae tum ex indultu divorum quondam Hungariae regum, tum etiam positivis regni constitutionibus usos et fruitos fuisse manifeste constaret. Sed et antiqua eorum privilegia memoratos cives et incolas variis et amplis libertatibus, gratiis, praerogativis et concessionibus munificentissime dotatos fuisse sat, superque testatum redderent. Tum igitur ob id, tum etiam ad nonnullorum fidelium nostrorum pro parte prudentum et circumsectorum modernorum consulis, iudicis, caeterorumque senatorum ac juratorum civium et inhabitatorum, adeoque totius communitatis praefatae civitatis nostrae Albaregalensis demissam supplicationem nostrae propterea factam majestati, sed et attentis et consideratis fidelitate et fidelium servitiorum meritis eorundem incolarum, hospitem et civium, quae ipsi a tempore ejusdem civitatis gloriosae recuperationis, suique in eandem collocationis et inhabitationis ac alias etiam pro posse semper suo et virium, facultatumque exigentia speciali semper sollicitudine cura sacrae praeprimis praefati regni nostrae Hungariae coronae, uti et majestati nostrae pro locorum et temporum varietate constanter et alacriter exhibuissent et impendissent, parique posthac etiam promptitudinis obsequio semet exhibituros et impensuros pollicerentur etc.

Authoritatis etiam solius erit magistratus pondera et mensuram aridorum et liquidorum observare ac hunc in finem libram etiam publicam et mensuram legalem erigere et statuere et his injuste utentes vel defraudantes punire, necnon in ordinariis nundinis, forisque publicis ad actus tumultuarios et violentos curam habere, adventantibus mercatoribus, institoribus, aliisque hominibus protectionem territorialem adhibere, ad opera quoque et manufacturas, ut sine dolo, fuco et fraude, sed et juxta cujuslibet artis leges solidae sint, attendere et providere, de pergulis, stationibus, venditisque pecoribus moderatam et alibi etiam consuetam collectam ac telonium penes speciale benignum privilegium nostrum exigere, cives et incolas in medium sui recipere, judaeos et zingaros admittere vel non admittere, super orphanos et bona eorum curam habere, tutores et curatores rationibus dandis obnoxios constituere etc.

Quemadmodum haec omnia in principio sive capite praeventis benigni diplomatis nostri pictoris edocta manu et artificio propriis et genuinis suis coloribus clarius depicta et ob oculos intuentium lucidius posita esse conspiciuntur. Decernentes et ex certa nostra scientia, animoque deliberato concedentes, ut memoratae civitatis nostrae Albae-regalensis cives, hospites et incolae ec eorum posteri et successores universi sigillo ejusdem civitatis praevio modo armorum insigniis notato et exsculpto universas et quaslibet literas quacunque de causa in medio eorundem emanandas cera rubra sigillare, hujusmodique sigilli in cera coloris praenotati quibuscunque literis ipsorum appensa seu appressa perinde, sicut literis seu sigillis aliarum liberarum ac regiarum civitatum nostrarum cera similis coloris in sigillo utentium vigor et fides adhibeantur, adhiberique debeant effective et indubitanter. In cujus rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras secreti majoris sigilli nostri impendentis, quo ut rex Hungariae utimur, minimine roboratas iisdem civibus et incolis annotatae civitatis nostrae Albaregalensis pro ipsis, eorumque posteris et successoribus in

aevum valituras dandas duximus et concedendas. Datum per manus fidelis nostri nobis dilecti reverendi Ladislai Mattyasovszky episcopi Nittriensis etc., in civitate nostra Vienna Austriae, die 23-a mensis Octobris anno domini 1703, regnorum nostrorum etc.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (50—1.)

Csatolva volt ez a másolat a székesfehérvári tanácsnak 1754. márc. 29-én keltezett és a m. kir. helytartótanácsához intézett felterjesztéséhez. 1. uo.

56.

1706. szeptember 16. Bécs. Az udvari kamara meghagyja, hogy a budai tanács ne avatkozzék a kamarai zsidók ügyébe.

Der Kayl. Cameral-Administration zu Ofen um ganz fürderlichen Bericht, und gutachten imittels dem aldortigen Stadt-Magistrat zu intimiren dass Er mit dasiger Judicatur, sothaner in rem judicatam erwachsenen Cameralabhandlungs-Sachen, und der angedrohten Execution, biss über den Bericht der weitem Bescheyd von hierauss erfolgen Thuet, innenhalten, und sich weiter nicht einmischen solle, gestalten zu dem Ende, zu gleich an dem Löbl. Kayl. Hoff Kriegs Rath die Behörde schon ergangen ist, dem Kayl. General Feld-Marschall Lieutenant und Comendanten alda, Freyherrn von Pfeffershoven nachtrucklich mitzugeben, dass Er die über nun ermelte schuz Juden disseits habende Cameral-Jurisdiction in allweeg manuteniren helffen, und die selbe Specialiter in hoc casu wider dass in praejudicium et Contemtum fori Cameralis von alldasigen Magistrat neulich assentirte judicatum protegiren solle, bis derohalben das weitere verordnet wird. Wienn den 16ten 9-bris 1706.

OL. Acta Judaeorum. Közölte Büchler Sándor, MZsSz. XXVII. 1910. 97.

57.

1706—1709. Gróf Eszterházy Antal kuruc generális tábori könyvéből.

1706. július 12. Hirsdel Izsák bátyjával együtt passiroltattak Győr és Pozsony felé, bizonyos portékának behozására. (406. l.)

1706. augusztus 31. Hirschl Izsák passiroltatott 4 szekér bőrrrel szomszéd helyekre, úgymint Pozsony felé, hogy onnéd hadak szükségére posztót és egyéb requisitumokat hozhasson. (429. l.)

1707. február 14. Balog Istvány uramnak, hogy a mely zsidókat Rác Miska megfogott, portékájokat restituáltatván, manumittálja. (492. l.)

1707. december 21. Hirsl Izsák névő zsidónak Győrben való ki s bejárása passus mellett megemgedtetett. (598. l.)

1708. február 17. Izsák Hirslnek passus indulgeáltatott, mely mellett a bátyját Győrből portékáival együtt kihozathassa. (638. l.)

1708. március 17. Devecseri zsidó Hirschl Jakab passéroltatott Szent-Miklósrá, bizonyos portékáknak Devecserben való hozattatásokra. (655. l.)

1708. március 21. Vágrúl megindulván circa horam 5-tam matutinam, érkezünk Kapuvárra, mely vár azelőtt való nap, ugyan 20., földta magát, circa horam 10-mam meridianam; az holott Mojzsés, Sámuel, Ábrahám, Sámuel és Jákób névő zsidóknak kereskedő passus és protectionális adatott. (657—658. l.)

1708. március 26. Győrben lakozó Jakab névő zsidónak passus mellett megengedettett Bécsben való menetele, s onnand portékáknak kihoztása alkalmatosságával [azokat] el is adhassa szabadon.

Eadem. Hirsli névő zsidónak indulgeáltatott, hogy maga ceremoniájának elvégzésére Győrben való be- és kijövetelre szabadon passus adatott (662. l.)

1708. április 19. Kocs. Mundéért való marhavásárnak zsidó Izsák által inchoatiója insinuáltatott. (684. l.)

1708. június 7. Devecser. Izsák Hirsli zsidó devecseri jószágban hagyatván, oly véggel, hogy, ha az ellenség arrafelé történhetőképven divertálna: menjen eleibe s conveniáljon és ne hagyja elégetni az várost.

Izsák Hirsli zsidónak Budáról feleségének Győrbe való bévitele megengedettett és szabadon passéroltatott. (723. l.)

1708. szeptember 1. Ikervári táborhelyen. Radó uramnak missiliter küldött levelére válaszoltatik, hogy az zsidó Izsákot megfogatván az ő álnok hamisságáért, kötözve a Méltóságos Generális táborára küldje, maga is peniglen a tábor után jöni siessen (765. l.)

1708. december 17. Polák Dávid kis-martonyi zsidónak megengedettett Szombathelyre szabados kijövele (815. l.)

1708. december 22. Nagy-martonyi bizonyos zsidó, két fiával, menyekzöjök solennitására Szalonakban passéroltatik, intra tamen unius septimanae fluxum. (817. l.)

1709. február 1. Domonkos Sámuel uram két compániája számára kívántato zászlóknak erectiójára küldetett assignatio öt réf zöld tafotárul Izsák zsidóra (834. l.)

Gróf Eszterházi Antal kuruc generális tábori könyve (1706—1709). Közli Thaly Kálmán. Budapest. 1901. Vö. Goldberger Izidor: MZsSz. XXXIX. 1922. 81—82.

58.

1708. november 9. Buda. A Nátán-örökösök és Bacharach Farkas budai kamarai zsidók folyamodnak a kamarai adminisztrációhoz, hogy kérjen számukra katonai védelmet az udvari kamarától.

Copia Memorialis der Juden sub praes. den 9-tes November 708.

Denen selben ist sonders zweiffli nich unbekant, dass zu unterschiedlichen mahlen wir alhiesige schutz Juden der dasigen stadt Ofen Jurisdiction unterworffen zu sein, angefochten worden, weillen dann damahls von Löbl. Kayl. Hoff Camer untern 16-ten November 706 (wie beyliegende

Copia weiset)¹ massen Ihre Excellenz frayherrn von Pfeffershoven uns bishers geschüzet, auch die Weiterer Verordnung schützen und manuteniren helffen solle, die gnädige Bescheidung beschehen, wier aber anun so schmerzlich Vernehen müssen, dass aufs Neue Ein Hochlöbl. Kayl. Hoff-Kriegs-Raht, an dassige Ihre Excellenz der schriftliche Verbscheid ergangen, dass Selbe sich der Raizen und Juden ferners hin nichts annehmen sollen, wordurch zu besorgen, dassiger Magistrat mit unss, wie schon öffters beschehen, ein weiteres anfangen, und grosse angelegenheit machen möchten: Als gelanget derowegen an Eine Löbl. Kayl. Cameral Administration unser ganz unterhänigsten ansuchen, und bitten, dieselben wollen unss die hohe gnad bezeigen, und an Ein Hochlöbl. Kayl. Hoff Camer unsert wegen ohn schwer schriftlich berichten, die selbe dan Einen Hochlöbl. Kayl. Hoff Kriegs Rath Communiciren, welcher nachmals gnädigst Befehl ergehen lassen mechte, wo wir etwa Einen allhiesigen Magistrat dahir ferners angefochten würden, unss Hochgedachte Ihre Excellenz gnädig zur Hand stehen möchten etc.

Einer Löbl. Kayl. Cameral-Administration ganz unterthänig-gehorsamste

Schuz Juden, Nättliche Erben und
Wolff Pacherach

OL. Acta Judaeorum. Közölte *Büchler Sándor*, MZsSz. XXVII. 1910. 95.

¹ L. az 1706. november 16-ról keltezett oklevelet.

59.

1708. november 9. A budai kamarai adminisztráció felkéri az udvari kamarát, szólítsa fel a hadügyi tanácsot, hogy a budai várparancsnok védje meg a budai zsidókat.

Copia des an Eine Hochlöbliche Kayl. Hoff Camer abgegebenen Ofnerischen Cameral Administrations Bericht.

Es hat der Herr General feld-zeüigmaister und Comendant allhier Freyherr von Pfeffershoven unss erinnern lassen, und beynebst auch seinen Hoff-Kriegs-Räthl. Befehl Communiciret, welcher gestalten Er Künfftighin, deren alhiesigen Cameral schuz Juden sich nicht mehr annehmen, noch Jemanden wider die stadt dissfahls assistenz leisten solte, wie zumahlen nun also gedachte schutz Juden nicht unbillig sich besorgen, ess dörfte die stadt more solito wider sie mit gwalt Verfahren; auss welcher forcht bereits schon einige und zwar die vermöglichste Jüdische Familien von hier gewichen und bey nit zum hoffen habender Cameral-Protection die übrige auch nach zufolgen sich entschlossen haben, wodurch eben die Jenige von der Stadt, welche bloss allein, und auss keiner andern ursach, alss wegen ihres selbst aigenen suchenden unchristlichen wuchers und privat gewinns die Juden zu verfolgen, und von hier zu Treiben sich beeyffern, ihren zweckh und intention erlangeten, darbey aber nicht consideriren, wie schädlich und beschwärlieh der samentlichen gemünde fallen würde, da selbste in ermang-

lung derer Handls Juden, von welchen doch gleich wohl um ein Billigen preiss auch auf Credit, gegen Wein, oder anderen effecten eine waare zu erhandlen ist, ihnen in dass gewölb Kohmen und in gedoppelten preiss ihren Pasel aberkauffen müsten, disem nach haben die noch übrige schutz-Juden gegenwärtiges Memorial der Administration überreicht, und gebetten, an Euer Hochgräfl. Excellenz und gnaden, dass weither gehorsambst gelangen zu lassen, dass selbe Vermög Einer Hochöbl. Kayl. Hoff Cammer unter 16-ten November 706 geschöpften, und hiebey schliessigen gnädig resoluti, wider der Stadt gewaltsamkeit fehnershin geschützet, und in der Cameral-Protection erhalten, folglich dem Herrn Generalen, dass Er auf erfoderenden fahl zu protegirung diser Juden der Administration assistiren solte, von Einer Hochlöbl. Hoff Kriegs Rath hinwiderum, und zwar dem Aller nechsten (ehe und bevor, wie besorglich mit denen Juden ein angelegenheit entstehen dörfte) aufgetragen werden möchte; womit etc. Ofen den 9-ten November 1708.

Országos Levéltár. Acta Judaeorum. Közölte *Büchler Sándor*, Magyar Zsidó Szemle. XXVII. 1910. 96—97.

60.

1709. január 20. II. Rákóczi Ferenc levele Teleki Mihályhoz és Pápai Jánoshoz az esetleg Alboér Ábrahámmal kötendő megállapodás ügyében.

Illustris Comes, ac Generose, Fideles Nobis syncere dilecti! Salutem et Principalis gratiae Nostrae propensionem. Hadaink ruházatára legalkalmatossabbnak tartván a Törökországból szállíttatni szokott abát: Kegyelmetekre kívántuk aziránt Alboerral vagy más kereskedővel megalkuvást és egyezést is concredálnunk; az mint is Kegyelmetek ebben is Hozzánk s Hazája javához való szeretetét előtte viselvén olly punctumokkal ineálja az contractust, — mellyet elsőben, minekelőtte finaliter concludálna, velünk communicáljon, és aziránt veendő parancsolatunktúl várjon, — az mellyek szerint legjutalmassabban [legjutányosabban] eshetik azon abának beszállítása, s hasznossabb mind az két Hazának; kiváltképpen azt igyekezze Kegyelmetek véghez vinni, hogy alkalmas időkben azon abák nem Kecskemétre, hanem Egerben szállíttassanak azon factor által, az kivel contrahálni fog Kegyelmetek, s addigis hogyha valamiként az ellenség részéről megkárosítása történne: annak refusiójára köteleseknek nem tartván bennünket. Caeterum Eosdem feliciter valere desideramus. Datum Munkács, die 20. January, Anno. 1709.

P. H. F. P. Rákóczi m. p. [A pecsét mellé Pápai János kezével odajegyezve: Al-Boerral való alku iránt az abákról.

Gr. Teleki Mihály és Pápai János nádorfejevári követségének diáriuma. Monumenta Hungariae Historica. Script. XVII. 18.

1709. január 20. Munkács. II. Rákóczi Ferenc utasítása Teleki Mihály és Pápai János számára Alboër Ábrahám nádorfehérvári zsidó kereskedővel folytatandó tárgyalásokhoz.

Instructio

Undecimo. Az mely pénzünk Alboërnál leszen: azt Kegyelmetek együtt percipiálja, s a szerint is quietálja Alboërt Kegyelmetek; kirül megkívánjuk annak idejében: mit hova erogáltatott szolgálatunknak promotiójára? rendes relatiót tegyen Kegyelmetek mind de perceptis, s mind de erogatis.

Datum in Castello Nostro Munkácsiensis, Die Vigesima Mensis January, Anno Millesimo Septingentesimo Nono.

F. P. Rákóczi m. p. (P.H.)
Franciscus Aszalay m. p.

Gr. Teleki Mihály és Pápai János nádorfehérvári követségének diáriuma. Monumenta Hungariae Historica. Script. XXVII. 183.

1709. március 15. Teleki Mihály és Pápai János értesíti Horváth Ferencet, Rákóczi Ferenc portai megbízottját Konstantinápolyban, hogy Alboër Ábrahám a fejedelemtől kívánt pénzösszeget nem tudja rendelkezésükre bocsátani, s ezért a váltólevelet továbbítják.

... kívántuk Kegyelmednek ezen alkalmatossággal az ő Felsége levelét megküldenünk, s egyszersmind informálnunk: most megyen az Oratorra 50.000 tallérrúl való concambionalis-level, melyet 4 hónap múlva kell exolválni, azon 4 hónapot számlálván azon concambionalis-levelnek exhibitiojátúl fogva. Olly reménséggel volt az Felséges Fejedelem, hogy Alboërnál találván annyi summa pénzt: azt mi percipiálhatjuk tőlle; ahhoz bizván az Felséges Fejedelem assignálta levelében azon summát egészben Alboërnak. De minthogy Alboër semmit is azon summából nekünk itt nem exolvált; nem lévén annyi tehetése: Kegyelmed mondja meg az Oratornak, — magunk is megmondtuk, az mint ex acclusis-paribus Kegyelmed megláthatja, — Alboërnek azon summából semmit is ne fizessen, ha szintén úgy van írva az Felséges Fejedelem levelében is, — hanem tartsa azon summát egészen az Felséges Fejedelem továbbvaló dispositiójáig olly készen, hogy az hová fogja kívánni, administráltathassék . . .

Gr. Teleki Mihály és Pápai János nádorfehérvári követségének diáriuma. Monumenta Hungariae Historica. Script. XXVII. 247—248.

1709. március 16. Gróf Teleki Mihály és Pápai János jelentik március 20-án II. Rákóczi Ferencnek, hogy Alboér Ábrahám a küldött váltólevelet pénzszüke miatt nem fogadja el.

Decima sexta . . .

Felséged adván 50-ezer tallerrúl való Cambionalis-Levelet kezünkben, hogy azt exhibeálván Alboérnak: ő nekünk az Felséged szolgálatjának promotiójára erga Quietantias diversis vicibus erogálja; kinek is, — az mint erős hittel referálja — annyi pénze nem lévén, arra magát nem obligálta: hanem magunknak kellett elküldenünk azon Cambionalis-Levelet, Felséged levelével együtt, hogy annyivalisinkább azon summának admaturatióját exolválhassuk. Mit írtunk erről mind az Francia Oratornak s mind pedig Horváth Ferencz Uramnak: sub Literis A., B. Felséged kegyelmesen megláthatja.

Gr. Teleki Mihály és Pápai János nádorfejevári követségének diáriuma. Monumenta Hungariae Historica. Sript. XXVII. 244.

1709. március 20. Nádorfejevár. II. Rákóczi Ferenc megbízásából Teleki Mihály és Pápai János szerződést köt Alboér Ábrahámmal abaposztó szállítására.

Contractus Alboërianus.

Nos infrascripti damus pro memoria per praesentes, quod vigore literarum plenipotentialium a Serenissimo Nostro Principe, nobis in negotio conventionis super abis indultarum cum infrascripto Muzsi Abrahamo Alboër usque ad ratificationem Serenissimi nostri Principis accordavimus, punctis sequentibus.

1-mo. Annuatim quot petias abarum ordines Serenissimi Principis ab Abrahamo Alboër desiderabunt, eadem petias seorsim et singillatim pro florenis Hungaricalibus 2, den 95, in Agria ad manus Serenissimi Principis ad id deputati Comissarii administrabit, et quidem ista conditione, ut singulae petiae abarum sexdecem ulnus continerant, aut si quoad istum numerum in aliquibus petiis contigeret defectus, ex aliis istum defectum supplebit.

2-do. Quicquid seu ratione tricesimarum, nauli, seu vecturarum, aut aliarum sub quovis titulo fiendarum expensarum, praeter tricesimam Kecskemétiensem, ubi nihil solvere tenebitur, usque Agriam solvendum obveniet, Abrahami Alboër sint omnes istae expensae, imo si fors in administratione istarum abarum aliquod damnum contingeret, illud quoque damnum Abrahami Alboër esto, nisi illud damnum a militia Serenissimi Principis, aut aliis quibusvis Fidelibus Suae Serenitatis causaretur. — istius damni adjustatio Serenissimi Principis gratiae submittitur.

3-tio. Cooperturae abarum nec numerum, nec praetium reliquarum petiarum abarum ingrediuntur, itaque istae gratis Serenissimo Principi obveniunt.

4-to. Quot millia petiarum abarum, et qualis puta: rubri, viridis et cerulei, aut alterius coloris, ad quem terminum juxta ordines Serenissimi Principis administranda erunt citra auctionem jam praespecificati praetii ad praefixum terminum, illa citra ullam moram aut dilationem administrabit; hoc tamen per expressum declaratur, quod, si coloratae abae administrandae erunt: antea tribus, quatuor mensibus, acceptis ordinibus de coloratione abarum, easdem coloratas abas appromptare tenebitur.

5-to. Quod si autem ad Marusium, aut ad Tybiscum successu temporis aperietur aliqua securitas transeundi cum praedictis abis, siquidem isto tempore nec pro vecture, nec pro tricesima tantum solvendum esset, pro tempore contractus praesens renovandus erit.

6-to. Assecratur ex parte Serenissimi Principis dictus Abrahamus Alboër, quod seu in Hungaria, seu in Transylvania existentes exercitus Serenissimi Principis abis indigeant, et pro supplenda ipsa necessitate per Generales, aut alios quosvis Officiales abae emendae forent: a nullo, vel Graeco, vel Turca aut alio quovis nomine nuncupato mercatore mercabuntur praeter ipsum.

7-mo. Quot mille abae in manus jam praedeputati Commissarii administrabit aut per se, aut per suos ad id deputatos: aut ibi parata pecunia statim exolvetur, aut assignationem in cartha sub nomine Serenissimi Principis per manus Commissarii accipiet.

8-vo. Vel si fors cuprum aut quidpiam aliud vendibile in praetium dictarum abarum offerentur, juxta currens in Hungaria aut Transylvania praetium dabuntur, et per dictum Abrahamum Alboër acceptabuntur.

9-no. Assecrabitur semel pro semper: habebit in mandatis tricesimator aut arendator Keckskemétiensis, quod a praespecificatis abis quascunque Agriam administrabit aut per se, aut per suos ad manus deputati Commissarii, nihil in exolutionem tricesimae in pecunia, aut in natura, aut alio quovis munere, sub quovis titulo aut praetextu exigetur ab ipso, aut ipsius hominibus. Datum Nándor-Albae, die 20-ma Martij Anno 1709.

Michael Teleki m. p.

(L. S.)

Joannes Pápai m. p.

(L. S.)

Abraham Alboher m. p.

(L. S.)

Gr. Teleki Mihály és Pápai János nádorfejevári követségének diáriuma. Monumenta Hungariae Historica, Script. XXVII. 250–252.

1709. március. *Teleki Mihály naplófeljegyzései Alboër Ábrahámról, Rákóczi Ferenc nádorfehérvári kereskedelmi ügynökéről.*

6. Ebédre Visnyicére. Estvére jövén elénkben 3 csauz, Pápai Gáspár uram, Bagosi László vicecolonellus uram, Alboër Ábrahám, az sidó, és egy francia lejtnant.

17. Alboër Ábrahám sidó által az szerdár nekem ilyen ajándékot küld: veres és zöld angliai öt-öt singbül álló posztót, kék atlacot 5 singet, egy patyolat keszkenőt, úgy az tihája veres és zöld skófiium török varrású selyem matéria keszkenőt. Pápai Jánosnak in simili; Pápai Gáspárnak, Csáki Andrásnak, az két fejedelem cavallérjának, Nagy Istvánnak és Markotsán Miklósnak, Amhet agának 4—4 sing közönséges posztót. Mi is Alboër sidónak 4 aranyat, inassának 1 tallért adunk.

Marosvásárhelyi Teleki Téka. Ms. 42. Ifjabb *Teleki Mihály*, II. *Rákóczi Ferenc* főtisztjének naplója. Szerk.: *Temcsi Alfréd*. Bp., 1960. 82, 84.

1709. április 23. *A Trencsén megyei Bánból érkezett Ádám zsidó közli, hogy a Vágon túl kurucok járnak.*

Klatóczky gyütt Trencsénbül, azt mondja, hogy Alsó-Szulán (?) is volt már ez napokban zászlós kurucz. Ádám zsidó és Bánbül gyütt meg, az is azt mondja, hogy szaporán járkálnak s felessen is az Vágon túl a kuruczok, sok károkat tettek némellyeknek, s némellyeket el is vittek magokkal,

A pozsonyi „Névtelen Labanc Napló”-ja. *Thaly Kálmán*: Bottyán János, II. Rákóczi Ferenc fejedelem vezénylő tábornoka. Pest, 1865. 398. Vö. *Goldberger Izidor*, MZsSz. XXXIX. 1922. 80.

1709. július 15. *Egy Nyitra megyei lipótvári zsidó elbeszélése szerint Thuróczy Gáspár ezredes a Ferihegyen túl elönyomuló kurucok után siet.*

Az leopoldi zsidó érckzett, azt mondja, hogy semmi sincs benne, hogy Thuróczit elfogták volna; pénteken ment kuruczokat kergetni az Fehérhegyen túl.

A pozsonyi „Névtelen Labanc Napló”-ja, *Thaly Kálmán*: Bottyán János, II. Rákóczi fejedelem vezénylő tábornoka. Pest, 1865. 421. Vö. *Goldberger Izidor*, MZsSz. XXXIX. 1922. 80.

1711. Buda egyik városrésze: a Zsidóváros; a zsinagóga a várkert közelében van.

Buda is the Capital, and one of the finest and most important Cities of Hungary.

The City is divided into six Parts, the fourth Part is call'd Watterstat, that is, the Water Town, or Judestat, the Jews Town, which others call the lower Town; . . .

Both Catholicks and Calvinists had there the free Exercise of their Religion under the Turks, and the Jews have a Synagogue still near the Castle Gardens.

An Historical and Geographical Account of the Ancient Kingdom of Hungary . . . London, 1717. 48—9, 50.

1715. augusztus 15. Nagykanizsa. A vásárosok között sok a zsidó kereskedő.

A (kanizsai) vásáron ló, szarvasmarha, ruhafélék, ágynemű, vászon és sok másféle áru volt vételre kitéve éppúgy mint nálunk otthon Angliában vidéki vásárokon. A vásárbódék két vagy három sorban voltak fölállítva, s láttam, hogy sok volt a zsidó e kereskedők közt; különben zsidót lehet találni majdnem minden városban ebben az országban.

Simon Clements: A Journal of my travails into Lower Hungary, Selavonia, Croatia, Friuli, Cerniola and Stíría in the Year 1715. British Museum. Egerton-féle gyűjtemény. 2167. sz. Történeti Szemle, X. 1921. 129.

1719. Ábrahám Lévi (szül. 1701-ben Hornban, megh. 1785-ben Amsterdamban) utazást tesz Európában. Magyarországot is felkeresi. Útleírásában csak a pozsonyi zsidókat említi.

So hab ich mich von hier aweg begeben nach das Land Unger. Ich zieht von Nikolspurg auf Göding. Und weiter auf Stomfa. Entlich nach Presburg gekommen bin. Dieses ein kleine aber mit grose Vohrstät bringelt ist ein gar lustige Stat. Die Juden wohnen hier auf zwei Partejen. Eine heisst auf den Schlossberg. Der andere Plaz der Juden heisst der Zukermandl. So den hier zwei Gemeinte von Juden sein Ein iedwidere von dise habn ein besondere Schule. Doch die auf den Schlossberg die vohrnehmste. Sie seien mit anander umtrent (?) zwei hundert Haushaltung. Ihr Handel

ist gleich in Böhm[en] und Mehrren, dass die Jahrmerken überall allein habn.

Israelitische Letterbode. X. 1884—1885. 148 Közölte Krausz Sámuel, MZsSz. XXII. 1905. 155.

71.

1727. január 8. A m. kir. helytartótanács a királyhoz felterjeszti véleményét egyrészt arra nézve, hogy miként lehessen a külföldi zsidók bevándorlását megakadályozni, másrészt az országban lakó zsidók számát oly mértékben lecsökkenteni, hogy azok az adózó nép számára káros hatással ne legyenek. Együttal felküldik a megyéktől és városoktól idáig beérkezett jelentéseket a területükön lakó zsidók számára és foglalkozására nézve.

Sacratissima etc.

Ad benignum majestatis vestrae sacratissimae sub dato 28. mensis Junii anni 1725. ad consilium hoc regium clementer emanatum mandatum, mediante quo sibi tam quoad praecavendam quorumvis extraneorum judaeorum in Hungariam admissionem ac receptionem, quam illorum etiam, qui de praesenti in regno subsisterent, ad certum, talemque numerum, qui publico non obsit, neque in ruinam et detrimentum contribuentium incolarum vergat, reductionem cum specifica declaratione in quo loco quis moretur et an et quid haecenus in concursum publicorum onerum praestiterint et contribuerint? demissam opinionem ac respective informationem majestas vestra submittendam clementer jubere dignabatur, consilium hoc regium quo demisso suo obsequendi studio sequentia in forma demissae opinionis suae majestati vestrae sacratissimae humillime repraesentanda esse duxit.

Etquidem in ordine ad praecavendam quorumvis extraneorum judaeorum in regnum admissionem ac receptionem

1-mo generali edicto per universos comitatus et civitates publicandum esse, ne ullus extraneorum judaeorum undecunque partium absque authenticis literis passualibus vel a magistratu, ubi est, vel ab officiolatu, ad cujus jurisdictionem spectarent, ex Turcia vero venientes nonnisi cum passualibus a commendantibus confiniorum, etquidem ad determinatum aliquod, certumque tantum tempus elargiendis et de statione in stationem per magistratus locorum indorsandis, miseriore vero ipsorum, mercesque in tergo bajulantes ex eo, quod neque aerario majestatis vestrae sacratissimae neque publico quidpiam prosint aut emolumentum adferant, quin imo saepius nonnisi furtis eadem vel promovendo vel res ablatas occultando et distrahendo occasionem praebeant, neque cum praevio modo habitis passualibus in regnum admittantur.

2-do nominatis tamen quaestoribus judaeis cum praerequisitis literis passualibus proficiscentibus ad nundinas publicas ulterius etiam liber aditus concedatur.

3-o si qui autem ejusmodi extranei judaei animo et fine domicilium hic in regno figendi venirent, licet quidem in nonnullis comitatibus et

partibus regni exigui mercatores Christiani reperirentur, quia tamen et majestas vestra sacratissima restrictionem judaeorum, ne videlicet in agrariorum incolarum multiplicentur, clementer perciperet, sed et ejusmodi necessitati ex illis, qui jam aliunde in regno subsistunt, sufficienter provideri posset, ideo tales etiam extranei judaei, quantumvis et passualibus et dimissoriis dominorum suorum literis provisi, non amplius recipiantur.

4-to qui autem ex praemisso prohibitorum extraneorum judaeorum genere in regnum venire attentaverint, illi a iudicibus aut rusticis etiam finitimorum pagorum comprehendantur et ad iudicem nobilium vel eo absente ad iuratum assessorem comitatus eo fine deducantur, ut eosdem rursus cum inscriptione huiusmodi ordinationis publicae ad passum ipsorum, si quem habuerint, eo, unde venerunt, remittant. Secunda vice vero in regnum venire praesentes non secus et passuales literas suas de statione in stationem, ut praemissum est, indorsari non facientes et deprehensos vel fustigatione vel confiscatione mercium puniant.

Ad reductionem vero de praesenti etiam in regno subsistentium judaeorum sequentes dispositiones instituendae demisse censerentur:

1-mo ut universi et singuli pauperes et nihil habentes, non secus recenter advenientes et in regno non degentes, domiciliaque non habentes ex eadem ratione, qua extraneos non esse admittendos superius attactum est, ex regno pariter amandentur ac ad instar mendicorum et vagabundorum per comitatus in conformitate iisdem hoc in passu intimatarum dispositionum de loco in locum usque ad terminos regni relegentur et remittantur.

2-do illis vero, qui jam pridem domicilia fixa in regno, propriasque domos haberent et quaestum exercent, si a dominis suis, quos fors in exteris provinciis recognoscerent, dimissionem suam acceperint, cum per multos annos jam quaestum in regno exercuerint, indeque sibi opes etiam comparaverint, ex ratione etiam publica ne ultra beneficium in regno adeptum in exteris provincias, dum eis videtur, revertentes secum efferant, ulterius etiam mansionem in regno concedendam, secus autem si dimissionem a dietis dominis suis impetrare noluerint, tales etiam ideo, ne fortasse magis adhuc in regno locupletati in praedictum etiam dominorum terrestrium, in quorum bonis subsisterent, cum facultatibus suis tandem quoque aliorum revertantur, pariter amandandos et remittendos esse demisse existimaretur.

3-tio ut vero et circa adjustanda taliter relegendorum ex regno judaeorum tam activa quam passiva debita modus aliquis statuatur, demisse censeretur iisdem a magistratu terminum certum praefigendum esse, coram quo tam activa quam passiva, si quae habituri sunt, debita sua remonstrare, eademque vel solvere vel respective rehabere et consequi. Ipse magistratus vero, in quantum ultra legale interesse convenerint, vel a debitoribus suis acceperint, juxta articulum 51. anni 1715. ac alterum 120. ultimae diaetae procedere, laesisque partibus satisfactionem impendere teneatur.

4-o ad avertenda porro diversa mala et scandala ex promiscua judaeorum cum christianis habitatione saepius evenientia et observata conveniens esse existimaretur, ut in quantum fieri potest, in contiguas inter se habitationes deinceps restringerentur, taliterque a consortio christianorum separerentur.

5-to caeterum vero ne in aggravium incolarum imposterum multiplicentur, si majestati vestrae sacratissimae clementer ita videbitur, non parum ad reductionem eorundem deservire demisse censeretur, si ad normam edicti nuper in Bohemia, ut publica fama consilio huic regio innotuit, publicati iisdem matrimonia interdicerentur et primogenitis tantum ipsorum filii concederentur.

Quae dum consilio huic regio demissae hoc in passu opinionis ac informationis loco majestati vestrae sacratissimae humillime repraesentanda occurrerant, simul etiam hactenus transmissum sibi a comitatibus et civitatibus nunnulis judaeorum in gremio ipsorum existentium catalogum majestati vestrae sacratissimae hisce in extractu humillime annectendum habuit. Reliquis vero universis comitatibus et civitatibus, siquidem usque ad praesens licet iteratis etiam vicibus admoniti informationes suas consilio huic regio non transmisissent, pro submittendo eorundem pariter catalogo iterato et ex superabundanti terminum pro ultima proxime affuturi mensis Februarii cum seria admonitione praefixit, qui ut primum consilio huic regio rescripserint, eorundem quoque informationes consilium hoc regium majestati vestrae sacratissimae humillime submittere non intermittet. Semet in reliquo caesareo-regiae majestatis vestrae clementiae profundissime substernendo. Datum etc. die 8. Januarii 1727.

Praesentibus ad latus comitis substituti praesidis Joannis Palfi consiliarii comite Francisco Ezterhazy, barone Adamo de Mesko, Francisco Sigray et Georgio Paluska.

OL. C. 29. — Idealia nr. 1. (46—49.)
Paluska György fogalmazványa.

72.

1727. május 30. Pozsony. Antolchich János helytartótanácsi tanácsos megbízásból összefoglaló jelentést tesz a helytartótanácsnak a zsidók számára elrendelt összeírással kapcsolatban annak eddigi eredményéről abból a célból, hogy a királyt megfelelőképpen lehessen tájékoztatni.

Excelsum concilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Posteaquem excelsum consilium mihi in sessione die 30-a Aprilis anno decurrente 1727. celebrata benignum mandatum regium die 29-a praeteriti mensis Aprilis anni eiusdem in facto judaeorum noviter per inelytos comitatus et civitates conscribendorum emanatum eo fine gratiose consignasset, quo ex responsoriis comitatum et civitatum literis perquirendis an et qui comitatus et quae civitates conscriptionem seu cathalogum judaeorum et qualiter, an adaequate vel inadaequate vel plane nullatenus huic excelso consilio submisissent, investigarem, meamque superinde relationem et simul opinionem an et quibus comitatibus et civitatibus duplicate ad conformitatem eiusdem benigni mandati regii pro submittendis eiusmodi judaeorum conscriptionibus et cathalogis scribendum foret et quibus veluti

ob adaequatam conscriptionem eorundem habitam scribendi necessitas non adesset, excelso consilio demisse repraesentarem. Volens proinde obligationi meae satisfacere, in quantum tam ex literis comitatensibus et civitatensibus responsorie ad hoc excelsum consilium datis, quam et prothocollo ex regestratura mecum communicatis et cum benigno suae maiestatis sacratissimae mandato combinatis comperire potui, seorsive et distincte in speciali elencho tam comitatum et civitatum, qui nummum cathalogum submiserunt, quam et illorum, qui quidem talem adaequate et qui inadaequate submisissent, conscriptionem sub A. adjungo.

Quoniam vero sua maiestas sacratissima ex demissa excelsi consilii repraesentatione die 8-a Januarii anni currentis ad se data clementer intellexisset, quidnam hoc consilium tam quoad praecavendam quorumvis extraneorum judaeorum in Hungariam admissionem et receptionem, quam illorum etiam, qui de praesenti in regno subsistunt, ad certum et talem numerum, qui publico non obsit, reductionem statuendum existimet, quo in passu antequam positivi quidpiam determinari et statui posset, excelso consilio huic ex superabundanti committendum esse duxit, quatenus in conformitate prioris benigni mandati sui universis regni comitatibus et civitatibus eas in materia praedecarata facere velint dispositiones, ut ad summum intra unius mensis decursum a dato mandati regii computandum specifica dictorum judaeorum in regno existentium conscriptio, in quantum videlicet in praedecarata excelsi consilii repraesentatione connotati non essent, cum declaratione loci et publicorum onerum per eosdem hactenus praestitorum absque ulteriori mora instituat et huic consilio ac medio eiusdem suae maiestati demisse reportetur. Hinc juxta annexam meam sub A. specificationem ad conformitatem benigni mandati regii tam illis civitatibus et comitatibus, qui nullam, quam illis, qui inadaequatam submisissent judaeorum conscriptionem sine mora perscribendum circulariter esse, illis vero, qui adaequatam submisissent specificationem, quam et illis comitatibus et civitatibus, qui nullos apud se judaeos dari notificarunt, necessitatem perscribendi non esse demisse censerem, caeterum remissis remittendis salvo altiori excelsi consilii iudicio me solitis gratiis demisse recommodo. Posenii, die 30. May anno domini 1727.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimus servus:

Joannes Antolchich manu propria consiliarius.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr 1/2. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzéssel: 30. Maii 1727. in consilio praesentatae és rövid tartalmi kivonattal.

Ehhez a jelentéshez A. jelzés alatt csatolva van egy kimerítő kimutatás a megyék és városok eddigi jelentéseiről, amelyben értékes megállapítások találhatóak, de mert ezt az anyagot a MZSO. VII. 113—217. oldalakon egészen részletesen és kimerítően már közölte, így annak kiadását nem tartottuk szükségesnek.

1727. július 26. Pest. Pesten működő kamarai bizottság felszólítja a budai tanácsot és a város közönségét, hogy a zsidóktól ne követeljének dupla hidvámot, mert máskülönbén számoljanak a királyi ügyész perével.

Sacrae caesareae regiaeque majestatis, domini domini clementissimi delegatae caesareo regiae camerális commissionis nomine amplissimo liberae regiae ac metropolitanae istius civitatis Budensis magistratui ac toti communitati intimandum. Intellexisse hanc caesareo regiam cameralem commissionem ex suppredata istius civitatis circa duplicis vectigalis a communitate judaica in hujate naulo exactionem informatione talismodi duplicis vectigalis exactionem a memorata communitate jam olim tempore Budensis administrationis introductam et ad tempora usque arendae Lenersperghianae observatam fuisse, crederetque usum per se non irrationabilem pro lege habendum et ubi tot annorum praescriptio accederet, ipsi etiam legi derogare. Quia tamen eadem gens quaestui dedita est, per hocque indubie quaestum publicum et commertium interturbari contingeret, contra vero proventuum regionum turbatores in vectigali regio puncto duodecimo argumento articuli 16. 1609. poena quoque sancita haberetur ac demum praetensus usus hic loci subsistere nequiret, siquidem memorata judaeorum communitas in altioribus instantiis semet eatenus aggravatum passim exposuisset, quantumque in ipsa fuerat, praetensum eundem usum semper impedivisset, adeoque imperturbatum et legalem usum civitas ista inferre minime valeret, imo neque adducta praetensa praescriptio, utpote in nulla pacifica possessione fundata, quemadmodum respectu praememorati arendatoris Lenerspergh exponeretur, nil quidquam operari posset, sed et quantitatem exactionis art. 12. 1566. quippe per articulum 15-um 1723. confirmatus praescriberet. His praeterea accideret articulus 26. 1647., qui judaeos quoque ad instar aliorum moderate et neutiquam in duplo taxandos innueret.

Innui proinde antelato magistratui ac toti communitati, quatenus habita praemissorum reflexione supplicantem judaeorum communitatem a modo deinceps ad exigentiam praecicatorum articulorum ad instar aliorum quaestorum et negotiatorum tractet, neque inconsuetum et duplum nauli vectigal ab eadem quoquo pacto amplius desumat, nisi fiscalem eatenus processum experiri velit. Cui in reliquo commissio haec regia ad quaevis officia prompta permanet.

Per delegatam caesareo regiam cameralem commissionem Pestini, 26. Julii anno 1727.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (5—6.)

Csatolva a magyarországi zsidó közönség 1743. máj. 25-én a helytartótanáchoz benyújtott kérvényéhez.

Ennek a kamarai bizottságnak ugyanezen napon kelt és Pest városához intézett figyelmeztetését már közölte a MZSO. III. 511—2. lapjain.

1730. december 4. Lovas Ferenc, Vargha János és Lukács Ferenc nádszegi fuvarosok vallomása Bachrach Sámson zsidó gyapjuszállítására vonatkozólag.

Anno 1730. die 4-ta mensis Decembris in domo praetoria regiae liberaeque civitatis Tyrnaviensis magistratu consistente ad instantiam fiscalis ejusdem civitatis in negotio contrabandae lanae judaei Samsonis Pacherach ex Moravia examinati aurigae eandem lanam devehentes, providi quippe Franciscus Lovas, Joannes Vargha et Franciscus Lukács incolae nagyszeghienses sub fide ipsorum christiana parati etiam, si necessum fuerit, juramentum corporale deponere, fassi sunt modo sequenti:

In anno delabente 1730., die vero 21. mensis Novembris minekutánna Samson Pacherach névő zsidó bizonyos gyapjút Nyárasdra hozott volna s annak elvitelire szükséges szekerek nekie lettenek volna, bizonyos más Kosztolányi Jakab névő zsidó Nagyszeghre nyarasdi révbiül és egyenesen Paxy György uram házához, az holott galgoczi zsidó is jelen vala, bement, az hova is ezen fatenseket Paxy uram híván kezdetek alkudni Nádasigh, de mivel akkoron az alku közötték véghez nem mehetett, az kosztolányi zsidó fatenseknek bizonyos levelet kezekben adván meghnevezett Samson Pacherach névő zsidóhoz eőket elhitta, az holot ezen most jelentett zsidóval megh nem alkhattván, mivel csak hat garast adogált nékiek mázsájátul, visszamentek az fatensek s azon alkalmatossággal, amidőn tudniaillik Nádasigh kívánta volna az fatenseket fogadni, mondották néki, hogy Nagyszombatban vámot kölletik fizetni. Ugy osztán másnapra kelvén már estve felé magha említett Samson Pacherach Nagyszeghre ugyan Paxy uram házához bément és ottan fatensekkel mázsátul hét garashan Kosztolányigh és nem Nádasigh meghalkut, melly meghlévén úgy osztán az fatensek gyapjukért az révhez elmentek és aztat a helységben bevitték s onnéd Farkashidára elérkezvén és egy kevéssé meghétettvén ugyanott lévén magha Samson Pacherach névő zsidó kosztolányi zsidóval és más két zsidó társaival edgyütt sürgette a fatenseket, hogy mentül hamaráb befognának és a gyapjút ellvinnék, mivel a schabesek következik, esvén onnédvaló elmenetelek pinteken. Azonkívül töbsser jelentett Samson Pacherach névő zsidó azt mondotta fatenseknek, hogy mivel azokon a falukon csintalan emberek lagnának, azt mondanák fatensek, hogy azon gyapjú eő fölseghié és nem zsidói lenne, sőt hogy bizonyos török, az kié vala a gyapjú, utánok gyünne, de valahol elkésett. Melly szókra nézve maghok az fatensek gyanakodtak és maghok között bessélettek, hogy az zsidó álnoksággal akarna élni. Ugy osztán Farkashidgyáruł Samson Pacherach névő zsidó Kosztolányra egy zsidó társával előre ellment, a ketteje peniglen elltőrett szekérnél maratt, fatensek pedighlen azon instructio szerént, akit meghirtt zsidó adott nékik, elmentek. Ezenkívül 19 szekeret miképpen éjel iktatott által az város határjain, nem tudgyák a tanuk. Actum anno, die, locove praeappositis.

Per Sigismundum Tószeghy juratum attactae civitatis notarium manu propria.

OL. — C. 29. — 21—22. sorszámok.

Egykorú egyszerű másolat ívrétű papiroson, amely csatolva van Nagyszombat város 1731. febr. 19-én kelt jelentéséhez.

75.

1730. december 7. Bécs, III. Károly király a m. kir. helytartótanácsnak megparancsolja, hogy az 1715. és 1723. évi 15. törvénycikk értelmében a zsidó vámosokat állásukból mozdítsák el.

Carolus 6-tus de gratia electus Romanorum imperator etc.

Reverendissimi etc. Ex demissa consilii nostri aulae bellici etc. Et quia praeterea tam ex praemissis quam etiam aliunde displicenter intelligamus, quod tametsi articulus 15-us 1715. et alter articulus aequè 15. 1723. judaeos quibuscunque teloniis amovendos esse praecipiant, nihilominus tamen eadem leges, uti ex praemisso etiam casu pateret, ubivis locorum effectuatæ minus essent.

Eapropter fidelitatibus vestris hisce benigne committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus eas confestim suo loco faciant dispositiones, ut praecitati articuli diaetales, quoad amovendos in omnibus teloniis judaeos sub poenis in praefatis articulis uberius expressis omnino in effectum deducantur. Datum Viennae, die 7-a Decembris 1730.

Carolus manu propria.

Adamus Acsády manu propria.
episcopus Veszprimiensis.
Petrus Végh manu propria.

OL. C. 29. — Idealia nr. 1 (53.)

Egykorú egyszerű másolat.

76.

1731. február 8. A m. kir. helytartótanács felszólítja Nagyszombat városát, hogy Bachrach Sámson temesvári zsidónak gyapjúja lefoglalására vonatkozó és őfelségéhez benyújtott panaszára jelentésüket tegyék meg.

Civitati Tyrnaviensi.

In quonam Samson Bachrach judaeus Tömösvariensis suae majestati sacratissimae contra civitatem hancce, qua certos currus ejusdem lana refertos praetextu ex eo, quasi vero homines ipsius cum iisdem proficiscentes telonium hujusce civitatis praeteriissent, idemque non persolvissent, in praesentiarum detinentem queruletur, ex isthic copialiter annexa ejusdem judaei instantia uberius perceptura est haecce libera et regia civitas, quam consilium hocce locumtenentiale regium praememoratae huic civitati fine eo communicandam esse duxit, quatenus super uberius deducto in eadem instantia antelato negotio genuinam et circumstantialem

consilio huic locumtenentiali regio quantocius submittere noverit informationem. Datum ex consilio die 8-a Februarii 1731. celebrato.

Emericus Gyurcsáni manu propria.

OL. C. 29. — 19. sorszám.
Fogalmazvány papiroson.

77.

1731. február 19. A m. kir. helytartótanács megsürgeti Nagyszombat városát, hogy Bachrach temesvári zsidó lefoglalt gyapjújára vonatkozó jelentésüket minden késedelem nélkül tegyék meg.

Civitati Tyrnaviensi.

Probe recordabitur haecce libera et regia civitas, quidnam eidem abhinc sub 8-a currentis hujus mensis Februarii in puncto certi judaei Tömösvariensis Bachrach contra magistratum liberae hujusce et regiae civitatis ex fundamento non persolutionis telonii currus ejusdem detinentis, ut nimirum indilatam eatenus consilio huic regio submittat informationem intimatum extiterit. Quia vero antelatus judaeus, uti ex isthic annexis uberius informabitur eadem libera et regia civitas, suum humillimum eo in passu denuo ad suam majestatem sacratissimam sumpsisset recursum et consequenter pro acceleritione justitiae instantissime supplicuisset.

Idecirco consilium hocce locumtenentiale regium civitatis hujusce magistratui ex superabundanti etquidem serio benigne id altefata quoque sua majestate sacratissima ulterius etiam demandante per praesentes intimandum esse duxit, quatenus super praemissis antelati judaei querimoniis, in specie item reannectendis genuinam et circumstantialem quantocius absque omni protellatione consilio huic locumtenentiali regio submittere noverit informationem. Datum ex consilio 19. Februarii 1731. celebrato.

Emericus Gyuresány manu propria.

LECTA IN CONSILIO 20. Februarii 1731. celebrato.

OL. — C. 29. — 20. sorszám.

Fogalmazvány papiroson néhány javítással a szövegben.

78.

1731. február 19. Nagyszombat. A nagyszombati tanács a m. kir. helytartótanács felszólítására jelenti, hogy a m. kir. kamara közbejöttével még 1717-ben a zsidók képviseletében Simon Mihály udvari zsidóval megállapodtak, hogy jövőben a zsidók milyen vámfizetés teljesítése mellett léphetik át Nagyszombat város területét. E megállapodást Bachrach Sámson zsidó kijátszotta, amikor 19 szekér gyapjúját átsempészte éjnek idején, de a hátralevő 7 szekerét már elfogták és elkobozták.

Celsissime, excellentissimi, illustrissimi, spectabiles ac magnifici, perillustreres item domini domini patroni et fautores nobis benignissime gratiosissimi, colendissimi!

Gratosum excelsi consilii regii locumtenentialis ratione contrabandatae lanae Samsonis Bachrach judaei ad magistratum istius civitatis Tyrnaviensis sub dato 8. praesentis expeditum decretum una cum copialiter annexa ejusdem judaei instantia altefatae suae majestati sacratissimae per eundem introporrecta humillimo reverentiae cultu percepimus. Et siquidem praelibatum excelsum consilium locumtenentiale regium super in eadem instantia deducto negotio genuinam et circumstantialem sibi per nos submitti gratiose committere dignatur, ideo, ut gratiosis commissionibus excelsi consilii humillimum morem pro debita obligatione nostra geramus, eatenus taliter idem excelsum consilium demisissime informamus.

Quod videlicet in anno adhuc 1717. erga benignum caesareo regium mandatum coram inelyta camera regia Hungarica inter hance civitatem Tyrnaviensem una et universam judaeorum gentem, cujus nomine factor aulicus judaeus Simon Michael cognominatus egit, intuitu liberi transitus tam per terrenum istius civitatis Tyrnaviensis, quam et territoria pagorum ad jurisdictionem ejusdem civitatis spectantium judaeis admissi initus sit contractus, virtute cujus qualescunque tandem judaei per dicta terrenum et territoria pertranseunt tam a personis suis, quam et rebus qualibuscunque penes se habitis juxta in eodem contractu expressatas classificationes telonium sub poena contrabandae et amissionis universarum rerum penes se habendarum vel habitarum in perpetuum obstricti et obligati habentur.

Accidit interim, quod posteaquam praenominatus judaeus Samson Bachrach anno recenter praeterlapso 1730., idque circa 21. mensis Novembris primum quidem cum novemdecim curribus lana oneratis per territorium possessionis Nagybresstovány ad jurisdictionem hujusce civitatis spectantis dolose, fraudulentè et nequiter nocturno tempore, prouti ex praesentibus quoque annexa aurigarum eandem lanam devehentium fassione appareret, absque ulla sui in dicta possessione Bresstovány insinuatione transivisset, expost deinde facta praevia dispositione residui adhuc septem currus per ejusdem loci incolas, quibus vigilantia circa pertranseuntè judaeos in ordine ad exigendum telonium commissa habetur, intercepti et ex ratione praeteritionis telonii ad hance civitatem deducti fuerunt.

Quantum porro in praeanneo dicti quaerulantis judaei memoriali allatam cavillatoriam excusationem quasi vero ex eo dumtaxat supposito, quod telonium Tyrnaviense praeteriisset, iidem septem currus intercepti, Tyrnaviamque deducti fuissent, attineret, eadem nullatenus pro exculpatione eidem deservire potest, nam vigore praementionati contractus quaerulantis bene noti, etiam si per territoria tantum pagorum ad civitatem pertinentium judaei pertranseant, tamen telonium praestare obligantur, quemadmodum etiam hactenus semper praestiterunt et etiamnum praestant.

Quo super dum excelsum consilium regium locumtenentiale humillime informamus, insimul excelsum consilium, quatenus civitatem hance in avitis suis juribus et privilegiis ulterius etiam gratiose protegere et conservare dignetur, demisissime rogamus perseverantes.

Celsissimae, excellentissimarum, illustrissimarum, caeterarumque supratitularum dominationum vestrarum

Tyrnaviae, die 19-a Februarii anno 1731. servi humillimi N. N. judex, consul et senatores regiae liberaeque civitatis Tyrnaviensis.

1731. március 3. Nagyszombat. A nagyszombati tanács a m. kir. helytartó-tanácsához ismételten írt jelentésében részletesen kifejti, hogy Bachrach Sámson temesvári zsidó 7 szekér gyapjútát jogosan kobozták el, mivel bebizonyosodott, hogy e szállítmányt is éppennyűg át akarta a város területén csempészni, amiként sikerült neki előzőleg már ez 19 szekérrel.

Celsissime, excellentissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item domini domini patroni et fautores nobis benignissime gratiosissimi, colendissimi!

In facto praetensae querimoniae certi judaei Temesvariensis Samsonis Bachrach excelsi consilii regii de dato 19-ae mensis Februarii gratiosum decretum cum aclusis, caeterum ad aliud de dato 8. praescripi mensis provocativum ea, qua par est, reverentia magistratus iste Tyrnaviensis humillime accepit, respectu utriusque circumstantialiter quantocius cum in specie reannectendis praetensis querimoniis excelsum consilium regium informaturus. Et quamvis quidem erga prius gratiosum decretum die 19-a praeteriti mensis Februarii magistratus isthic erga praetensas querimonias humillimam, eamque circumstantialiorem informationem in antiquis iuribus et privilegiis istius civitatis, signanter quoad judaeos omnino fundatum excelso consilio reverenter rescripsisset, unde praetensas nominati judaei querimonias ob lana onustorum, territoriumque jurisdictionale istius civitatis sine persolutione persolvendorum intrantium et egredi volentium, aliis circiter 19 ejusmodi curribus horis nocturnis jam clandestine evasis, curruum detentionem congestas enervatas evidenter apparet, tamen quia memoratus judaeus in puncto detentae lanae adhuc conqueretur, eatenusque ad praetensas quaspian attestatorias sub A. semet provocaret, non tantum erga iteratum gratiosum excelsi consilii regii decretum, cui semper humillimum morem gerimus, sed et pro conservatione et manutentione iurium et antiquorum civitatis istius privilegiorum, ad quae servanda nostrum officium jurejurando firmatum magistratuale ligaret, specialibus cum cautelis de non recedendo ab iisdem. Excelsus consilium regium ex superabundanti quoque praeter nuper transmissas rationes adhuc in ordine ad praemissa informatum reddere debite censuimus, etquidem 1-mo ex quo dictus judaeus priorem querimoniam suam sine proba ad suam majestatem sacratissimam porrectam per modernam instantiam recognoscat facto et confessione propria se oleum et operam perdidisse agnovit, hinc effectivam privilegialiter occupatae lanae in aemolumentum peculii istius regii conversionem impediendam infert quidem, verum nullis novis ex rationibus, itaque stante priori ejusdem judaei instantia per secundam pro improbabili cognita, subsequentaque desuper de dato 19. Februarii informatione nostra magistratuale recte concluditur penes diversos praetextus praerecensuum judaeum onus confiscationis deprehensae adhuc lanae evadere non posse,

nam 2-do attestatoria sub A. quasi vero jobagiones et Kosztolanenses, prout et Dubovanenses nec jurisdictionale territorium Tyrnaviense attigerint, nec nunquam telonium in illa via, qua perexerant, desumptum et exactum extiterit, per se corruunt ex eo, quod praedicti jobagiones Germanicae linguae penitus expertes in tam solennem stylum Germanicum semet immisisse non supponantur, imo etiamsi quampiam attestationem praestare possent, necessario superinde fatebuntur, quod et illi in numero novemdecim curruum, ut praemissum est, occulte jurisdictionale territorium evadentium fuerint, consequenter fraude et dolo, ut patet ex nupero incluso nostro, nominatum judaeum versatum exitisse. Deinde pro judaeo Lobel semet conductos asserunt, Samson vero Bachrach judaeus eatenus conquaeritur, judaeis caeteroquin per totam Europam obligationem Tyrnaviensem scire incumbentibus. 3-tio per hoc, quod judaeus instantialiter neget territorium jurisdictionale Tyrnaviense esse attacktum, per id ipsum recognoscit, addito civitatis Tyrnaviensis jurisdictionali territorio se ab onere contrabandatae lanae, in quantum deprehensa esset, extricare non posse. Notorium etenim est Tyrnaviense jurisdictionale territorium, a cujus aditu judaei, nisi classificatum onus deducant, citra confiscationem universorum apud se depraehensorum privilegialiter prohiberentur, ad pagos suos circumjacentes extendi, nec obstat 4-to, quod nominati rustici etiamsi per impracticabile lingua Germanica testari possent, in territorio Bresztovaniensi contermino et jurisdictionali Tyrnaviensi, adeoque via, qua perexerunt, telonium unquam exactum referre possent, hoc et id omnino quoad praetensos testantes, qua christianos et non judaeos admitti valet, concediturque ordinarium desummendi telonii locum nostrum, videlicet possessionem Bresztován non esse, intuitu tamen judaeorum secundum classes suas contractualiter declaratas penes antiquum usum et privilegium civitatem hance Tyrnaviensem prothocollariter relictam fore comitatus quoque inclytus Poseniensis recognoscere potest. 5-to commissio deducendi telonii judaei tollitur et simpliciter enervatur suo modo examinatorum et lingua nativa fatentium Nagyszegiensium, subditorum Eszterhazianorum, unde apparet miris et variis praetextibus vectores fuisse instructos, qui ipsimet expraessis terminis fraudem judaei intra se mutitarunt. Nec benignae passuales justa potius, tanto magis privilegia et contractualia judaeorum quaestum exercentium, adeoque territorium jurisdictionale Tyrnaviense in- et egredientium onera deducenda non tam committerent, quam in salvo relinquerent. Tandem 6-to magistratus isthic districtim examinato praemisso casu, depraehensaque evidenti judaeorum fraude, quemadmodum secundum privilegialia jura sua memoratam lanam detinendam censuit, ita judaeus secunda die horsum missis passualibus, ex quo civitatem intrare praesumere non possunt, appingere magistratui huic nequit, quasi vero passuales sub B. mentionatas detinere aut irreflexe ad sua jura eundem sine ratione et fundamento praevio modo deprehensum observare voluerit, nam restitutis dictis passualibus de et super confiscata lana judaeus capacitatus est. Pro coronide inculpabilitas judaei ex praemissis nulla infertur, obstant enim, quae nuper transmissa et quae universae genti judaeicae nota sunt. Publicum pro ultimo commertium servatis circa civitatem Tyrnaviensem servandis judaei non tantum tute et secure, sed

etiam sub respectiva manutione et evictione istius civitatis exercere neutiquam prohibentur. Quo super dum excelsum consilium regium locumtenentiale cum remissione aclusorum humillime iterato informamus, nos una gratiis et favoribus praelibati excelsi consilii demississime recommendamus permanentes.

Celsissimae, excellentissimarum, illustrissimarum, caeterarumque supratitularum dominationum vestrarum humillimi servi:

Tyrnaviae, die 3-a mensis Martii anno 1731.

N. N. iudex, consul et senatores regiae liberaeque civitatis Tyrnaviensis.

OL. — C. 29. — 25—6. sorszám.

Ívréti papiros, melynek vízjegye nem vehető ki világosan.

80.

1731. március 6. Pozsony. A m. kir. helytartótanács felszólítja Nagyszombat városát, hogy a zsidókkal 1717-ben megkötött szerződésének hiteles másolatát a legközelebbi postával küldje meg.

Civitati Tyrnaviensi.

In puncto a iudaeo Samsone Bachrach praetense contrabandatae lanae ad intimata regii istius consilii sub 19. Februarii praeteriti et 3. currentis mensis datas istius civitatis informationes regium hoc consilium sibi referri faciendo apparet civitatem hanc factum suum certo cum Simone Michl altero iudaeo, factore condam aulico in anno 1717. coram inelyta regia camera Hungarica inito contractu legitimare, imo manutionem quoque et respective evictionem eorum sibi vindicare, nec super hoc tamen quidquam produxisse, sed nec contractum praesinuatum informationibus suis annexuisse, sine quibus cum res fundate suae majestati sacratissimae isthinc repraesentari nequeat.

Idecirco liberae et regiae huic civitati praesentibus serio injungi, quatenus antelatum in anno 1717. initum contractum in vidimatis paribus, quam et fundamenta, ex quibus manutio et evictio iudaeorum civitati huic competat, proxima posta regio huic consilio incunctanter submittere noverit et non intermittat. Datum etc. Posonii, die 6. mensis Martii anno 1731. celebrato.

Georgius Fabiankovich manu propria.

OL. — C. 29. — 27. sorszám.

Fogalmazvány papiroson ki nem vehető vízjeggyel.

81.

1731. március 15. előtt. A nagyszombati tanács a m. kir. helytartótanácsnak másolatban megküldi a zsidókkal kötött 1717. évi szerződését.

Excelsum regium locumtenentiale consilium, domini domini nobis benignissime gratiosissimi!

Percepto gratioso praelibati excelsi consilii ratione contrabandatae per nos lanae judaicae intuitu submittendi per nos contractus cum gente judaica habiti, ad quem nosmet provocassemus, eundem in genuinis paribus humillimum morem gerere cupientes praesentibus annectendo demississime repraesentamus sperantes nihilominus eundem non tam disquisitionis causa, quam plenioris eatenus informationis loco desiderari. In eo pariter humillime instando, quatenus eundem in suo vigore relicto civitatem nostram in suis privilegiis telonialibus, in quorum imperturbato usu prouti in reliquis civitatis pagis, ita etiam in terreno possessionis Nagybresztován respectu mentionatae gentis judaicae in praesens usque continuo fuisset, ulterius etiam gratiose protegere et manutenere dignaretur. Quam gratiam excelsi consilii nos reiproce pro posse virium nostrarum reservire adnitemur perseverantes.

Ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi servi:

Judex, consul, caeterique senatores liberae ac regiae civitatis Tyrnaviensis.

Kívül: Ad excelsum consilium regio locumtenentiale etc., etc., dominos dominos nobis benignissimum gratiosissimos humillimum memoriale introscriptae civitatis Tyrnaviensis (*más kézzel írva*) cum annexis paribus contractus cum gente judaica intuitu transitus per terrenum eiusdem civitatis initi.

OL. — C. 29. — 32—3. sorszám.

Ívrétű papiros ki nem vehető vízjeggyel, külzetén az egykorú feljegyzéssel: *die 15. Martii 1731. praesentata.*

Nagyszombat városának a zsidókkal 1717. dec. 20-án kötött szerződését a MZSO. III. 99. és VIII. 444. sorszámok alatt már közölte.

82/a

1731. március 17. Pozsony. A m. kir. helytartótanács a királynak jelenti, hogy Nagyszombat városa Nagybresztován faluban Bachrach Sámson zsidó gyapjúját a zsidókkal még 1717-ben megkötött szerződése értelmében teljes joggal kobozta el.

Sacratissima etc.

Libera et regia civitas Tyrnaviensis erga benigna majestatis vestrae sacratissimae ad humillimum Tömösvariensis judaei Samsonis Bachrach reiteratam instantiam sub 11. Januarii et 12. Februarii mensibus recenter praeteritis interventa mandata per decreta super eo audita, qua ex ratione videlicet lanam ejusdem judaei per territorium possessionis Bresztován locum teloniali solutioni neminem obnoxiantem devectam arestaverit, imo contrabandaverit? quae regio huic consilio sub 19. Februarii, ut A., tertia vero et 15. currentis hujus mensis sub B. et C. eatenus informationis loco requisiverit, factumque suum qualiter legitimet eadem civitas, ex praeacclusis aequae, sed vel plurimum ex hiis in genuinis paribus humillime annexo eandem inter et per factorem olim aulicum Simonem Michäelem sic vocitatum haebreum ipsam gentem judaicam in anno 1717. die zo. mensis Decembris

inito et D. litera notato contractu clementer informari dignabitur majestas vestra sacratissima. Qui contractus per consilium hoc regium in suis punctis et conditionibus examinatus licet quidem possessionis Bresztován comitatui Posoniensi alias adjacentis nullam faceret mentionem, sed nec telonialis locus esset aut fuisset, quia nihilominus gens judaica per attractum contractum sibi legem posuisset, vi illius autem judaeis indiscriminatim terrenum praefatae civitatis, quam et territoria possessionum ad jurisdictionem ejusdem, inter quas possessio quoque Nagybresztován numeraretur, spectantiam absque praestatione in eodem expressae classificatae solutionis quodocunque transire sub poena contrabandae rerum penes se reperibilem cautum foret.

Ob hoc praesinuatum judaei Samsonis Bachrach in Bresztován aut ejusdem territorio dictae civitatis proxime deprehensam lanam virtute praeannexi contractus juste arestatam esse, contrabandaeque subijci regium locumententiale hoc consilium perdemisse existimaret, se se vero penes praemissorum humillimam repraesentationem gratis majestatis vestrae sacratissimae caesareo-regiis profundissime substernit. Datum etc. Posonii, die 17. mensis Martii anno 1731. praesentibus ad latus comitis Joannis Palfy praesidis vices agentis consiliariis comitibus Thoma et Leopoldo de Nadasd, ex nobilibus item Adalberto Sandor, Joanne Adelffy et Francisco Sauska celebrato.

Georgius Fabiankovich manu propria.

OL. — C. 29. — 34—5. sorszám.

Fogalmazvány néhány törléssel és betoldással ívrétű papíroson, melynek vízjegye: éimrpaizs.

82/b

1732. április 23. Bécs. Lamberg Mária Anna grófné szül. Auersperg grófné és Auersperg Mária grófné (férjezett Tripsz báróné) kötelezik magukat Bécsben 1732. április 23.-án, hogy Schlesinger Marc császári udvari zsidónak 5 év alatt 1400 forintnyi részletekben félévenként szolgálendő évi 6%-kal visszafizetik a 7000 forintnyi összeget, melyet Schlesingertől a célból kölcsönöztek, hogy a meghalt Hochburg János József gróf hátramaradt adósságait kifizessék és ezáltal a család számára megtarthassák a Fejér—Győr—Komárom vármegyékbe bekebelezett Csokakő uradalmat. Nemfizetés esetén Schlesinger lefoglalhatja a Csokakő uradalmat.

A gróf Lamberg család esákberényi archívuma. Literae adjudicatoriae sententiales, executionales, relatoriae testimoniales folio kötet 240. Kivonatolta Büchler Sándor, MZsSz. XI. 1894. 500.

83.

1732. július 17. A Fejér megyei közgyűlésen felolvassák Schlesinger Márk udvari zsidó folyamodványát, melyben arra kéri a vármegyét, vegye tudomásul, hogy a Lamberg grófnénak és Tripsz bárónak kölcsönzött 7000 forintját betáblázta a Csokakő uradalomra. A megye ezt tudomásul veszi.

A gróf Lamberg család esákberényi archívuma. Literae adjudicatoriae sententiales, executionales, relatoriae testimoniales folio kötet 240. Közölte Büchler Sándor, MZsSz. XI. 1894. 500.

1735. Zsidók hajózhatóvá akarták tenni a Vág folyót, hogy a Dunáról sőt szállíthassanak Észak-Magyarországra. Később lemondtak tervükről, mert nem lett volna olcsóbb, mint a szárazföldi szállítás, s más veszéllyel is járt volna.

Vagus, vernaculus Hungariae annis

. Fuere lucripetae Judaci, qui amnem, nauium patientem red-dere voluerunt: ut sal fossilis e Danubio, aduerso flumine, in aquilonarem Hungariae angulum, prouehi posset, sed, tametsi dederint quaecunque eius instituti documentum; tamen, quod & res successerit, extra modum impedita, & sumtus aequarit ea nauigatio, itineris terrestres; pericula autem subierit multa plura: res successu, spe lucri Judaeus, excidit.

Bél Mátyás: Notitia Hungariae novae historico-geographica. 1735. I. 16. Vö. *Mandl Bernát*, IMIT Évkönyve. 1905. 210.

1737. január 26. A m. kir. helytartótanács a királynak jelenti, hogy a zsidók csavargásának megakadályozása érdekében milyen intézkedéseket tett, egyben kéri annak elrendelését, hogy sem az örökös tartományok, sem Lengyelországból ülveél nélkül egyetlen zsidó se lépje át az ország határát.

Sacrarissima etc.

Quamvis ea, quae majestas vestra sacratissima iteratis vicibus circa perquisitionem vagorum et quorumvis perniciosorum hominum praeteritis abhinc annis clementer ordinare dignata fuit, per regnum publicari fecerit, plurimasque a comitatibus et civitatibus iam majestati vestrae sacratissimae quoque humillime repraesentatas relationes eatenus perceperit consilium istud locumtenentiale, postquam nihilominus innotuisset fidedigne, quod his dispositionibus non obstantibus judaei ex provinciis majestatis vestrae sacratissimae haereditariis et aliis vicinis absque ullis passualibus ad regnum hocce Hungariae veniant et imitantur ac tam hi quam et actu in regno degentes per comitatus et civitates nullum legitimationis suae documentum producere valentes libere divagari sinantur et nemine eatenus investigentur. Unde fit, quod tot et tanta praedocinia, latrocinia, homicidia et alia quaevis maleficiorum genera, ut recentissime in comitatibus Pestiensi et Mosoniensi accidisse fertur, per ipsos patrari inaudiantur. Cum benignae majestatis dispositiones vagorum et quorumvis perniciosorum hominum generaliter sonantes judaeos aequae ac christianos, adeoque quosvis ignotos perquirendos innuere videantur, sed et secus ratio securitatis publicae exigat, ne signanter perfida haec natio et christiano sanguini inimica in vitam et fortunas regnicolarum perperam saevire permittatur, huic etiam malo prospectum ire cupiens disposuit consilium istud locumtenentiale regium ac sub dato praesentium universis regni comitatibus et civitatibus intimavit, quatenus eas in gremio sui dispositiones faciant, ut memorati quoque judaei juxta praescriptam in perquisitione vagorum idaeam investigantur et nisi debitum passualibus provisi fuerint, comprahendantur, comprahensi autem usque ulteriorem legitimationem suam detineantur ac non nisi

legitimati ad loca habitationum remittantur. Insuper id quoque publicetur, ut judaei de uno loco in alium ire, redire volentes a magistratibus locorum de casu in casum nostras passuales excipiant, neque secus commeare permittantur, absque iis autem divagantes magistratualiter puniantur et haec quoad intraneos sive actu in regno degentes. Cum autem ad majorem hujus dispositionis effectum necessarium videretur et id, ut respectu extraneorum quoque et ex vicinis provinciis adventantium judaeorum congruae pariter fierent dispositiones. Idcirco expediens fore judicaret consilium istud locumtenentiale regium, si majestas vestra sacratissima, consequenter etiam donec circa restrictionem judaeorum commissum et jam inchoatum quoque opus majestati vestrae sacratissimae submitti potuerit in haereditariis provinciis suis ordinare, quoad regnum Poloniae vero medio residentis sui exoperari facere clementissime dignaretur, ut memorati extranei judaei inde in regnum hocce venire cupientes de necessariis passualibus sibi provideant et nec secus limites regni attingere audeant, iis vero provisi apud proximum loci magistratum semet insinuare et legitimare debeant, clam intrantes autem et comprahensi pariter usque ulteriorem sui legitimationem detineantur, imo pro gravitate circumstantiarum magistratualiter puniantur quoque. Penes quam demissam repraesentationem consilium istud locumtenentiale regium semet altissimo etc. 26. Januarii 1737. Ad latus comitis Zichy praesentibus Nadasdy, episcopo Berényi, Joanne Eszterhazy, Sauska, Fabiankovich. Fay, Nedeczky, Festethich, Pem.

Oldaljegyzetben: La(dislaus) Ba(rinay) manu propria.

OL. C. 29. — Idealia nr. 1. (65—6.)

Fogalmazvány, amelyet Barinay László titkár készített, a szövegben több törléssel és betoldással.

86.

1737. február 1. Fáy Gábor helytartótanácsi tanácsos véleménye szerint, akit a helytartótanács Sáros megye panaszának kivizsgálására és javaslattételre felszólított, a zsidó bérlők türelmi adója ügyében legelsőbbben a m. kir. kamarát kellene felkérni megfelelő intézkedésre, hogy Sáros megyében is a zsidóktól csupán annyi követellessék, amennyi a többi megyékben is szokásos és ha már ez megtörtént, tétessék jelentés őfelségének.

Serenissime dux locumtenens regie et excelsum regium locumtenentiale consilium, domine, domini benignissime, gratiosissimi, colendissimi!

Literis comitatus Saárossiensis in puncto tollerantialis pensionis a judaeis excessive desummi caeptae exaratis per serenitatem vestram regiam et excelsum consilium regium mihi pro revisione et opinione depromenda consignatis easdem accurate revisas in sequentibus consistere reperiri: etquidem a judaeis in bonis magnatum et nobilium comitatu huic ingremiatorum educilla et braxatoria arendantibus jam ab aliquot annis sub specie tollerantialis primo a singulo singulum aureum, jam vero ab arenda quoque et quibuslibet facultatibus sub titulo camerali taxam exigere gravem et vel ex eo, quod ejusmodi taxa in partibus Trans- et Cisdanubianis hactenus incognita et nonnisi harum partium comitatibus, quamvis eadem praerogati-

va gaudentibus inducta fuerit, onerosam exponendo, quod gravamen illud exacti a singulo capite unius aurei in praesentiarum usque tolleraverit, verum judaeorum praementionatae tollerantialis taxae arendatorum auri fame, ultra capitationem redditibus quoque hujusce comitatus inhiante consilio huic, qua privilegiorum et immunitatum fulcro pro aversione talismodi praejudicii supplicat remonstrando educilla et braxatoria, qua pure dominalia, ab omni onere, consequenter et a lucro camerae eximi. Praejudiciosam insuper et damnosam dominis terrestribus praeattactam tollerantialem exactionem fore, nam quantum per eam exactori accedit, tantundem domino terrestri decedit. Praetereaque judaeorum pro exigenda taxa exmissorum fex nulla quottae praestandae facta praevia denunciatione in educillis vigore benigni regulamenti quoque a militari quarterio exemptis executionalem pecuniam et intertentionem lautam etiam a non morosis extorquendo quam plurimos patrat excessus. Unde exactio talis ipsa quanti contributionalis exactione gravior evadit, siquidem ad famam adventantium praefatorum exactorum cum pensione praetensa in occursum eant, obnitentes autem dehonestent, imo nec dominorum terrestrium honori parcant. Quae praemissa taliter ultronee practicata aeratio regio proficua non essent, possessores enim e bonis suis penitus eliminare cogentur judaeos, qui tamen a quaestu majorem quam Christiani solvunt tricesimam. Insuper et fundus contributivus iis expulsis sentiret incommodum, ex quo facultates eorum potissimum in pecoribus consistant, consequenter tanquam commodum a terrestri domino sive pascui beneficium percipientes, eoque inter incolas locorum reputati non tollerantiae arendatoribus, ast dominis terrestribus solvere tenerentur, cum et ea potissimum de causa iisdem beneficia dominalia concedantur, ut subditi potius in fundis suis relictis, quam educillis illocati jacturam facultatum suarum patiantur et coacervatis potus restantiis territi vel profugiant vel expellantur.

Quapropter serenitati vestrae regiae et excelso consilio locumtenentiale regio humillime supplicat, quatenus eundem huncce comitatum ad instar aliorum regni hujus comitatum, quemadmodum in aliis pariter et in hoc negotio tractari facere et supra allegatum praejudicium avertere dignetur.

Quam praememorati comitatus querimoniam ac in ea deductam sub titulo cameralli tollerantialis taxae exactionem potissimum dominis terrestribus gravem et admodum praejudiciosam videri tum ex eo, quod nec clementissimae caesareo-regiae resolutiones, sed nec leges patriae praerogativas magnatum et nobilium superiorum partium a Cis- et Transdanubianis ullo modo distinguant, tum ideo, quod judaei in fundis nobilium degentes non nisi per quosdam arendatores sub titulo cameralli exactionibus et excessibus quamplurimis in damnum et praejudicium dominorum terrestrium juxta arbitrium eorum taxentur. Num autem talismodi exactiones aerarium regium subintrent vel majori ex parte in commodum arendatorum cedant, inclytiae camerae regiae Hungaricae disquisitioni subest. Atque hinc demisse existimarem, ut antequam praesens negotium suae majestati sacratissimae proponenda medela repraesentetur, serenitas vestra regia et excelsum consilium regium locumtenentiale praefati comitatus litteras inclytiae regiae camerae Hungaricae communicare, antelato vero comitatui id intimare facere dignaretur, quatenus idem comitatus in perpetratos arendatorum

in bonis nobilium excessus ac exactas taxas inquirendo eosdem inprimis inclytæ camerae regiae, tanquam hoc in cardine instantiæ primæ pro congruo ferendo remedio repræsentet, obtentoque superinde responso excelsum consilium istud rursus informet. Cum porro praevideretur excelsas et inclytas cameras regias proventibus ex tollerantiali pensione promanantibus indubie inhaesuras eorundem diminutionem vix admissuras esse, alia modalitas non suppeteret, quam si reliqui etiam superiorum partium comitatus oneri hujusce obnoxii mediante benigno serenitatis vestrae regiae et excelsi consilii locumtenentialis regii intimato ad praelibatam cameram Hungaricam dirigerentur. Quo facto minus dubitaretur, quod inclyta regia camera Hungarica negotium illud ita disponderet, quod tum excessus hactenus in bonis magnatum et nobilium in illis partibus titulo talismodi arendæ commissi in posterum cessent, tum vero taxa talismodi judaeorum non aliter, quam in aliis regni partibus exigeretur. Quæ dum altiori regiae serenitatis vestrae, excelsique consilii regii locumtenentialis trutinio humillime substernerem, me benignitati et gratis demissime commendo et persevero.

Regiæ serenitatis vestrae, excelsique consilii locumtenentialis regii humillimus servus:

Gabriel Fáy manu propria.

Kivül: Ad serenissimum ducem regium locumtenentem, excelsumque consilium regium locumtenentiale (tit. etc.) dominum, dominos benignissimum, gratiosissimos, colendissimos in facto excessuum per judaeos arendatores in bonis magnatum et nobilium in exactione tollerantialis pecuniae perpetratorum data demissa relatio introscripti consiliarii Gabrielis Fáy.

OL. C. — 29. — In Lad. B. fasc. 7. nr. 1/1. judaeorum.

Kivül az egykorú feljegyzésekkel: 1. Februári 1737, praesentatue die 1. Februarii 1737, eadem relatae.

87.

1737 február 1. A m. kir. helytartótanács azzal a megkereséssel fordul a m. kir. kamarához, hogy a zsidókra kivetett türelmi adó tárgyában Sáros megye sérelmét kedvezően intézzék el.

Inclytæ camerae.

Comitatum Saárossiensis querulari in eo, quod a judaeis in bonis magnatum et nobilium educilla et braxatoria arendantibus sub specie cujusdam tollerantialis pensionis etiam ab ipsa arenda, facultatibusque cujuslibet gravis et onerosa sub titulo camerali exigatur taxa, ex literis ejusdem hicce acclusis uberius percipiet praelibata hæc camera regio-Hungarica. Quemadmodum autem ex ratione subversantis tituli cameralis conveniens fore videbatur, ut præfata hæc camera regio-Hungarica, qua prima passu in hoc instantia pro ferendo eatenus remedio requiratur, ita præmemoratum querulantem comitatum eo directum esse hisce obsequiose insinuat consilium istud locumtenentiale regium. Ac in reliquo, cum antelatae excessivæ exactiones cum præjudicio nobilitaris prærogativæ

et jurium dominorum terrestrium fieri observarentur, ob id, ubi dictus comitatus semet insinuaverit, ut praelibata haecce camera regio-Hungarica eidem assistere, dictosque excessus tolli facere velit, eandem pariter peramice requiri. In reliquo etc. I-ma Februarii 1737.

La(dislaus) Ba(rinay) manu propria.

OL. C. — 29. — In Lad. B. fasc. 7. nr. 1/2. judaeorum.

Fogalmazvány kívül rövid tartalmi kivonattal.

Sáros megyének azt a felségfolyamodványát, amelyre itt hivatkozás történik, már a MZSO. III. 739—41. l-ain közölte.

88.

1737. február 1. A m. kir. helytartótanács értesíti Sáros megyét, hogy az általuk sérelmezett zsidók türelmi adója tárgyában a m. kir. kamarát annak megorvoslására szólították fel, ezért ebben a tárgyban ők is hasonlóképpen forduljanak oda.

Comitatui Sárossiensi.

Literis praetitulatarum dominationum vestrarum in puncto tollerantialis pensionis a judaeis sub titulo taxae cameralis excessive desumi practicatae sub die 26. mensis Decembris anni recenter praeteriti ad consilium istud locumtenentiale regium exaratis perceptis tametsi praememoratum tollerantialis taxae exactionem dominis terrestribus gravem et admodum praepudiosam esse ex praemissis pateat, priusquam tamen proponendo eatenus remedio ad sacratissimam caesaream regiamque majestatem solitus fiat recursus, necesse videretur inclytam cameram regio-Hungaricam, quam primam instantiam cum remonstratione excessuum in eo requirendam esse, ut praemissas excessivas taxarum exactiones signanter in judaeis arendatoribus desumi solitas ac in praepudium jurium dominorum terrestrium tendentes tollat, neque a modo imposterum talia patrare sinat. Quod ipsum hoc quoque consilium locumtenentiale regium praelibatae camerae Hungaricae insinuavit.

Idcirco praetitulatis dominationibus vestris hisce reintimari, quatenus in praememoratos in bonis nobilium patratos excessus et exactas taxas inquirendo idipsum praelibatae camerae regio-Hungaricae suo modo pro congruo eatenus ponendo remedio repraesentare, obtentoque superinde responso consilium istud locumtenentiale regium eatenus genuine informare noverint, nec intermittant praetitulatae dominationes vestrae. I-ma Februarii 1737.

La(dislaus) Ba(rinay) manu propria.

OL. C. — 29. — In Lad. B. fasc. 7. nr. 1/3. judaeorum.

Fogalmazvány több törléssel a szövegben, kívül rövid tartalmi kivonattal.

89.

1738. január 14. Bécs. III. Károly király utasítja a m. kir. helytartótanácsot, hogy felszólítása értelmében tegyen jelentést arra nézve, hogy Máramaros megye miért akadályozza meg a zsidókra kivetett türelmi adó behajtását.

Carolus VI. dei gratia electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiaeque etc. rex.

Serenissime dux, consanquinee nobis charissime, reverendissime, item reverendi, spectabiles ac magnifici, necnon egregii fideles nobis dilecti! Apprime meminerint dilectio et fidelitates vestrae, qualiter nam iisdem vigore benigni mandati nostri die 13. Augusti anno proxime praeterito emanati commiserimus, quatenus comitatum Maramarosiensem super eo, cur nimirum idem pecuniae tolerantialis a judaeis in gremio ejusdem degentibus exactionem impediatur? audire ac de eo nos proxime informare noverint. Cum autem desiderata in praemissis informatio per dilectionem et fidelitates vestras submissa necdum haberetur.

Hinc iisdem iterato ac benigne committendum esse duximus, quatenus in conformitate prioris benigni mandati nostri audito antelato comitatu Maramarosiensi praevio modo desideratam informationem nobis quocitius submittere noverint et non intermittant. In reliquo gratia nostra caesareo-regia dilectioni et fidelitatibus vestris benigne, jugiterque propensi manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die decima quarta mensis Januarii anno domini millesimo septingentesimo trigesimo octavo.

Carolus manu propria.

Comes Ludovicus de Battyán manu propria.
Petrus Végh manu propria.

Kívül: Serenissimo duci, reverendissimo, item reverendis, spectabilibus ac magnificis, necnon egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., consanguineo nobis charissimo, fidelibus item nobis dilectis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. — Lad. B. fasc. 7. nr. 1/1. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: 14. Januarii 1738, presentatae 17. Januarii 1738. et relatae és rövid tartalmi kivonattal.

90.

1738. szeptember 5. Bécs. Pest és Buda az átkelésnél a zsidóktól magasabb vámat szed, mint a keresztényektől, sőt utóbb Buda még továbbemelte a taksát. A zsidók panaszára III. Károly kérdést intéz Buda tanácsához, mióta és milyen jogcímen szednek 17 krajcárt a zsidóktól.

Carolus etc. Prudentes etc. Ex litteris a Commendante fortality Nri Budensis isthuc nuper datis innotuit quod a singulo Judaeo ad Partem Pestinensem per Danubium transeunte 17 xos exigatis: Quid proinde eatenus subsit, quove fundamento seu titulo ejusmodi pensio pecuniaria ab antelatis Judaeis toties quoties Pestinum transeuntibus et a quo tempore exigatur, genuinam informationem vestram proxime praestolaturi. Vobis in reliquo etc. Datum in Archi Ducali Civitate Nra Vienna Austriae die 5 Septembris 1738.

Magistratui Cittis Budensis, Cancellariae conceptus, nro 10. Sept. 1738.

OL. Közölte Büchler Sándor, MZsSz. XI. 1894. 271.

1739. Paks. A paksi zsidó kereskedők-nyomorúságos körülményeikre hivatkozva kéri a vármegjét, hogy a környező helységekre árusítás végett kijárhassanak.

Tttes, Nemes Vrmegje!

Hogj Isten eő Feőlsége Nságtokat, s Klgteket sok számos esztendeig szerencsésen éltesse, szívessen kíványuk: s edgcsersmind ezen alázatos, de nagj bizodalmas Instánitánk által kéntelenítettünk és Nságtoknak s Klgteknek Lábaihoz nagj alázatossan borulunk, s az Istenre is kérünk a Tttes Nemes Vrmegjét, hogj ha rajtunk nem könyörül, Nságtok s Klgtek, éhel is meg kellett halnunk, mivel sehová sem mehetünk az egj Várason kívül, hogj ha Nságtok, s Klgtek nem méltóztatik itt körös körül lévő, jó egéséges Falukra s Hellységekre valami Passusokat adatni, az holott is Áruinkbul valami kevés költséget s eledelt vehetnénk, életünknek naprul napra tovább való tápláltatásának okáért. A mint hogj továbbá is kérjük Nságtokat s Klgteket, a nagj Istenre is, hogj ha rajtunk nem könyörül s valami úti Passusokat nem méltóztatik adatni, tellyességgel semmi módon el nem élhetünk. Hogj ha pedig a Nságtok s Klgtek nekünk ki adandó specificaltt helységeknél tovább ollyas egéségtelen helységekre valamelyikünk menne, (?) terheket s méltó büntetéseket magunkra vállallyuk. A mint hogj és a midőn Nságtok s Kgltek Atyai hozzánk nyújtandó kegjes gtratiáját bő mértékb(en) elvárnánk.

Maradunk

Nságtoknak s Kgltetek alázatos Szegény Szolgái
Paksi Sidok közönségessen.

Szekszárdi Állami Levéltár. Comercial 1739. 4 : 246. Fotója közölve: Szilágyi Mihály: A Tolna megyei kereskedelem története a törökök kiűzésétől 1848-ig. Tanulmányok Tolna megye történetéből. I. Szerkeszti: Puskás Attila. Szekszárd, 1968. 64. és 65. lapok között.

1740—1752. Hivatalos jegyzéke azoknak a zsidóknak, akik 1740-től fogva Morvaországból Magyarországra szöttek a kinyomozott tartózkodási helyük feltüntetésével.

HAUBT TABELLA

derer vermög eingelangter individual consignatione aus dem marggraffthum Mähren von anno 1740. in das königreich Hungarn entwichenen juden nebst bemerkung ihrer theils wissentlichen, theils aber mutmasslichen aufenthalts örthern.

Nahmen deren herrschafften oder gütern	Nahmen deren ortschafften, von welchen selbe entwichen seynd	Nahmen und zunahmen deren emigranten	Anzahl deren selbst	Aufenthalts örter	
				wissentlich	mutmasslich
Plumenau	Gewitsch	Ollmützer creys.			
		{ Löbl Isac Schaul Abraham Moyses Hamburger Aron Gehl klamperer sambt weib und 4 kindern	1 1 1 6	zu Puchow zu Neüstädtl zu Neustadtl	in Schlechtiz
Gewitsch	Eywanowitz	{ Jakob Löbl Moyses Salomon Wolff Jacob Isac fleischer Michäel Marcus	1 1 1 1 1	zu Schäbrackh Neütra Stampfen Müllendorff Neüstadt	
		Kojetein	Simon Donat Löbl Moyses Zborowszky Prerauer creys. Herschl Bumen sambt weib und 4 kindern Aysig Aria sambt weib und 2 kindern Jacob Isac sambt weib und 3 kindern Scholem Hirschl sambt weib und 2 kindern Antzl gloser sambt weib Moyses Jacob sambt weib und 2 kindern Aron Herschl Israel Berl sambt weib und 4 kindern Samuel Schleyer sambt weib Wittib Musse Görsche Salamda sambt weib und 2 kindern	1 1 6 4 5 4 2 4 1 6 2 1 4	zu Sankt Georgy Neüstadt zu Miklosch zu Worin zu Raytza zu Puchow
Laisnick	Laisnick				

Nicolspurg

Stainitz

Eisig Löwl Abraham sambt weib
und 3 kindern
Geziche glaser sambt weib und kind
Pinkus David
Simon Marcus sambt weib
Jochem Fersche Aria
Aron Joseph sambt weib
Salomon Moyses Scheyer
Joseph Samuel sambt weib, 2
kindern
Abraham Joseph sambt weib, 2
kindern
Gabriel Aron Schidlhof sambt weib
Naffthdle Isac sambt weib
Moyses Samuel sambt weib, 2
kindern
Isac Abraham sambt weib
dessen bruder, Daniel sambt weib
Lazarus Isac sambt weib
Lypmon Jonas sambt weib
Jacob Hersch
Löbl Herthe sambt weib und 2
kindern
Brünner creys.
Seckl Hollitscher
Schmaya Herschl Spitz
Salomon Mandl
Salomon Lazarus
Mandl Moyses Leipnik
Benedict Koppel
Mayer Moyses Leipnik
Löbl Marcus
Gabriel Schittof
Berl Elias
Löbl Simon
Isac Gottlieb
Salomon Zadek
Selveya Löw
Enoch Oppenheimer

5)
3)
1)
2)
1
2)
1)
4)
4
2)
2
4)
2)
2)
2
2
1
4
1)
1)
1)
1)
1)
1
1
1)
1)
1)
1)
1)
1)
1)
1)
1)
1)
1)

zu Betzkow
zu Neütra
zu Schachtitz
zu Wrbova
zu Sottes
zu Loschbrunn
zu Galantha
zu Zambok, Pest
zu Schag
zu Dombova
in Alt Ofen
in Gross Schützen
in Sardiel
in Todes
in Matersdorff
in Stampffen
in Schemnitz

Nahmen deren herrschafften oder gütern	Nahmen deren ortschafften, von welchen selbe entwichen seynd	Nahmen und zunahmen deren emigranten	Anzahl derenselben	Aufenthalts örter	
				wissentlich	mutmasslich
Stainitz		Mayer Schlesinger	1	in Hollitz	
		Salomon Paschkes	1	in Galanta	
		Aron koch	1}	in Loissbrunn	
		Löw Nacheler	1}		
		Tschostin Moyses	1	zu Batorkess	
		Abraham Moyses	1	Kuterkess	
		Moyses schneider	1	Holtz	
		Marcus Spitz	1		
		Seckl Spitz	1		
		Isac bader	1		
		Abraham Tylle	1	in Skalitz	
		Salomon Jankess	1		
		Wittib Herschlin	1		
		Aron Herschl	1		
		Lazar Joseph	1		
		Mayer Lazar	1	in Schemnitz	
		Mendl Kywa	1		
Göding		Moyses Herschl	1		
		Abraham Spitz	1	in Schlossberg	
		Marcus Löbl	1		
		Menke Kallomen	1		
		Moyses Kollomon	1	in Rowensko	
		Berl Herschl	1		
		Jacob Mayer	1	in Jablonitz	
		Effram Jacob	1		
		Kopel David	1	in Werlau	
		Isac Moyses	1		
		Isac Wolff	1		
		Jacob Lobl	1	in Schottedorff	
		David Samuel	1		
		Benian Ahron	1	in Ohnat	
		Herschl Samuel	1	Schambak	
		Jacob Dresnitz	1		
		Isac Laschitz	1	in Weradisch	
	David Joseph	1	in Neschen		
	Mayer Lobl	1	in Nadesch		
	Joseph Kopel	1	Loppscha		

		Joseph Salomon	1	Gutta	
		Salomon Löbl	1}	Leskowa	
		Zalel Isac	1}	Kruppa	
		Wolff Löbl	1 zu Popudin bey Semitz	
Ludenburg	Ludenburg	Florian Salomon	1 zu Schottesdorff	
	Kostler	Herschel Wolff	1 nicht weit von Ofen	
		Mora Nathan sambt weib und kind	3	zu Thetting	
Seelowitz	Pohrlitz	Gabriel Herschl	1} zu Krupa bey Trnau	
		Feibel Herschl sambt weib und kind	3}	in Scher bey Neustadt	
		Moyses Kone Oredl	1	in Bonhard	
		Joseph Friedrich	1	in Oshart	
		Aron Michel	1	in Koptshan	
Austerlitzer		Anschl Herschl	1	In Zertehell	
		Herschl Moyses	1	Patterskass	
		Simon	1	Kawalowitz	
		Samuel Abraham	1	Alt Ofen	
		Jacob Wolff	1	St. Georgen bey Pressburg	
		Geschel Marcus	1	zu Eyssenstadt	
		Selig Bernard	1	zu Tschness	
		Jacob Herschel	1	zu Bonhart	
		Wolff Michäel	1	zu Filove	
		Abraham Judae	1}	zu Filove	
		Seisch Moyses	1}	zu Neütra	
		Jacob Isac	1	zu Gross Wardein	
		David Löbl	1	zu Gross Wardein	
Laüssnitz		Löbl Jacob	1	Mattersdorff	
		Moyses Kassel	1	zu Bajad oder Jall	
		Wolff Moyses	1	Peterwardein	
		Herschl Löbl	1	Heundorff	
		Isac Samuel	1	Neüstad	
		Zallel Nathan	1 bey Pressburg	
		Schefftl Netzel	1	zu Ofen	
		Lasar David	1	zu Chroppova	
		Levi Simon	1	Gross Wardein	
		Löbl Salomon glosser	1		
		Herschl Dandel	1}		
		Moyses Spinke	1}		
		Ferentz Fleisch	1		

Nahmen deren herrschafften oder gütern	Nahmen deren ortschafften, von welchen selbte entwichen seynd	Nahmen und zunahmen deren emigranten	Anzahl derenselben	Aufenthalts örter	
				wissentlich	mutmasslich
Märisch Crumau		Znaymer creys.			
		Schmul Joseph Kain	1	in Ostatt	
		Sender Lazarus	1	in Alt Ofen	
		Jacob Isac	1	in Loschbrunn	
		Salomon Joseph Kain	1	in Ostatt	
		Isac Joseph Leipertitzer	1	in Thetting	
		Mandl Herschl	1	Ziffert	
		Lazarus Isac	1	Thetting	
		Bert Löbl	1	Ostatt	
		Marcus Löbl	1	Alt Ofen	
		Nattan Chain	1	Alt Ofen	
		Mandl Jacob	1	Ziffert	
		Herschl Wolff	1	Alt Ofen	
		Joseph Löbl	1	Magendorff	
		Nattan Löbl	1	in Baya	
		Abraham Herschl	1}	Alt Ofen	
		Schwager David	1}		
Andreas Moyses	1	in Tot Wasche			
Isac Löbl Simon	1	in Schossberg			
Joseph Deytsch	1	in Cüristier			
Abraham Löw	1	in Magendorff			
Hannss Hirschl	1	in Castilan			
Aron Abraham	1	in Baar			
David Lasarus	1	in Löthendorff			
Hirschl Abraham	1				
Aron Löbl Moyses	1	in Cuthern			
Löbl Prager claser	1	Mover			
Marcus Samuel	1	in Pollotsche			
Gross Meseritsch		Iglauer creys.			
		Simon Jacob	1	zu Pocksch	
		Bernard Polak	1	zu Serdel	
		Wittib Dworn	1	zu Semnitz	
		Nach dem Nanisch Philipp 3 wässen	3	Zemeitz	
		Samuel Schmule	1}	zu Schur	
Abraham Pinkes	1}				

Gross Meseritsch

Wittib Haitzel, des Jacob Lasse
tochter

1

zu Schur

Isac Samuel

1

Serdel

Salomon Elias

1

Schil Joseph

1

Schur

Caspar Saarer

1

Bernard Löbl

1

Herschl David

1

Serdel

Joseph David

1

Samson Jacob

1

Samuel Moyses

1

Temesvar

Israel Simon

1

Samuel Simon

1

Pesing

Jonas Meseritsch sambt 1 kind

2

Temesvar

Simon Marcus

1

zu Prespurg

Herschl Konitzky sambt weib

2

zu Carolla

Heedl wittib nach dem Jacob

Bachard mit 5 kindern

6

zu Raab

Simon Löbl Meseritsches sambt
weib

2

Temesvar

Marcus Herschl sambt weib 2 kin-
dern Hradischer creys.

4

in Prespurg

Löbl Daniel Krawitzka

1

zu Schambak

Maret

1

zu Kostolan

Jud Moyses

1

in Untzdorff

Pinkus Moyses

1

Isac Victor

1

in Nikolag

Jud Samuel

1

in Puchof

Abraham Schimsehan

1

Herschel Samuel

1

Herschl Mandl

1

Wolff Abraham

1

in Trentschin

Jacob Abraham

1

Marcus Israel

1

Samuel Herschel

1

Samuel Abraham

1

Marcus Jacob

1

Moyes Denyamin (!)

1

in Banowetz

Moyes Pinkus

1

Hungarisch Brod

<i>Nahmen deren herrschaffen oder gütter</i>	<i>Nahmen deren ortschaffen, von welchen selbe entwichen seynd</i>	<i>Nahmen und zunahmen deren emigranten</i>	<i>Anzahl derselben</i>	<i>Aufenthalts örter</i>	
				<i>weisentlich</i>	<i>mutmasslich</i>
Hungarisch Brod		Löbl Marcus	1	in Banowetz	
		Heinrich Moyses	1		
		Wolff Victor	1		
		Bomuch	1		
		Abraham HirsI, dessen sohn Joachim, dessen ayden, Laffar	4 (sic !)	in Neüstadl	
		Aron Joseph	1	in Neüstadl	
		Jacob Marcus Kon	1		
		Joseph Koschied	1		
		Lazar Abraham	1		
		Moyses Danna, dessen sohn, Mayer	2		
		Mayer Kon	1		
		Pinkus Abraham	1		
		Pinkus Simon	1		
		Besoch Moyses	1		
		Hierschl	1		
		Samuel Jacob	1	in Neüstadl	
		Salomon HirsI Kon	1	in Bezkoff in Schochtitz	
		Jacob Philip	1		
		Löbl Koschin mit zweyen sohnen	3		
		Jacob Moyses	1		
		Samuel Salomon sambt seine sohn und aydn	3		
		Marcus Kon	1		
		Samuel Kon	1		
	Kollman Marcus	1			
	Scheüe Abraham	1			
	Gertl Salomon	1			
	Salomon Hirschl	1	zu Schochtitz		
	Jonas Kon	1	in Wrbau		
	HirsI sa(i)ffensieder, dessen sohn, Nüssen	2			
	Israel gloser	1			
	Mayer Löbl	1			
	Kollman Samuel Kon	1			

Hungarisch Brod	Israel	1}	in Wrbau
	Besrich Löbl	1}	
	Hürsl, dessen sohn Samuel	2	zu Brzezowa
	Moyses mit seinen zweyen	3	in Neütra
	Moyses Baruch, dessen sohn, Philip	2	in Sered
	Marcus Löbl, dessen zwey söhne	3}	in Senitz
	Daniel Wolff	1}	
	Wo(l)ff Nathan	1	zu Zobalsch
	Feytl Moyses	1}	in Alt Ofen
	Mayer Moyses	1}	
	Hierschel	1	Peterwardein
	Hirschl Abraham, dessen sohn Abraham	2}	
	Isac Aron	1}	in Freystadl
	Kollman Salomon	1}	
Manalo Abraham	1}		
Jacob Salomon	1	in Peschau	
Koritschan	Wolff Löbl glaser	1	zu Sobritsch
	Salomon Löbl	1	zu Stampffen
	Mendl Schamsche glaser	1	zu Poksch

O. L. C. 29. — Idealia nr. 7. (337—346.)

Eredeti kimutatás, amely Mária Terézia királynőnek a m. kir. helytartótanácsához intézett és Bécsben 1752. jún. 30.-án kelt leiratának melléklete. (l. uo. 363. sorszám alatt.)

1742 szeptember 20. Buda. A budai tanács felségfolyamodványában annak megengedését kéri, hogy a zsidókat kiűzhesse a város területéről. Ennek érdekében 4 pontban igyekezik bebizonyítani, hogy a zsidók működése inkább káros, mint hasznos a közérdek szempontjából.

Copia. Sacratissima etc.

A compluribus jam jam annis pro viribus nostris in eo collaboravimus, quo judaicam gentem stante olim administratione camerale sub praetextu liferantium militarium in tribus personis Nathl, Bacharach et Hirschl primitus introductam e gremio civitatis istius exturbare possemus, verum acerbissimo doloris sensu afficimur, dum recordamur, quod perversa gens ista hincinde sive cameralem, sive militarem protectionem praetextuantes, indeque patrocinium et assistentiam inveniundo conatus nostros in tantum hactenus frustrassent, ut eandem etiam in dies auctam in medio civitatis hujus Aquaticae habitantes et libere negotiantes tolerare debeamus, ubi tamen haec haebraeorum tolerantia in summum religionis catholicae scandalum, civium et quaestorum praesertim praejudicium, boni publici detrimentum et manifestam privilegiorum convulsionem vergeret, enim vero quantam non 1-mo scandalizationem et afflictionem in populo alias christiano suboriri necesse est, si crucifixi sui salvatoris hostes in medio sui pati deberet, quorum impietas non modo prostantibus tot sacellis et crucibus, sed potissimum, dum panis eucharysticus vel ad aegrotum deportatur vel in publica processione circumfertur, sinon in ipso foro aut plateis, certe in aedibus christianorum e regione etiam ecclesiae a se conductis in dies illudere consuevit, praeterimus hic alia per malitosam et scandalosam hanc gentem in occulto patrari solita facinora, de quibus fors confessarii, si loqui iisdem liceret, plura edicere possent. Recentissimum tantum exemplum adducimus, quod nimirum unus judaeus ob detestandam cum christianis foeminis comixtionem manu carnificis evirgatus publice praeteritis hic diebus e territorio civitatis relegatus extitisset.

Quantum porro praejudicium 2-do civibus et praesertim quaestoribus contribuentibus infertur, dum hi undequaquam confluentes domatim aequae ac in publicis principaliorum platearum fornicibus diversi generis merces in maximum quaestorum praejudicium leviori subinde pretio distrahere solent, quia minoris valoris et easdem alibi deponendo et clam inducendo tricesimale officium perbelle defraudare sciunt, quin tamen in medium civitatis vel obulum hactenus contribuissent, nec protectionalis pecunia ad centum fors imperialis ascendens, quam, uti perhibetur, ad sacratissimae majestatis vestrae cassam cameralem pro tolerantia dumtaxat in regno penderent, tanti esset momenti et considerationis, ut eosdem in manifestum civilium mercatorum publica onera supportantium, aliorumque opificum praejudicium et quaesturae diminutionem ulterius tolerari aequum foret, nihilominus recentissime iterum invenit, quod judaeus quidam novum in Aquatica fornicem aperuisset, quem licet a quaestus exercitio inhibere voluissemus, militari tamen assistentia ad praetensam

cameralis officialis Pleyern requisitionem repulsi et violenter impediti ulteriorem liberum quaestum eidem admittere deberemus.

Quantum praeterea detrimentum bonum publicum patiatur, constaret 3-tio ex eo, quod judaeorum gens non ex agrorum aut vinearum cultura vel aliis artibus liberalibus, sed usurariae pravitati dediti vel exinde vel ex aliis christianorum circumventionibus et fraudulentis negotiationibus victum sibi et divitias parare consueverunt, ut nihil dicam de rebus per furta, rapinas aut etiam sacrilegia ablati, quae a judaeis testante frequentiori experientia plerumque coemuntur aut occultantur, unde fures etiam in sua liberius furandi licentia confirmantur et si deprehensi fors patratores ejusmodi et impostores comprehenduntur, ut ad promeritas poenas atrahantur, jam alii cameralem, alii militarem protectionem praetextuare, taliterque ordinariam magistratus jurisdictionem eludere, poenam effugere et confusiones causare nituntur.

Quantum denique benignissime concessis privilegiis derogatur, pateret exinde 4-to, quod vigore benignissimi ejusdem privilegii civitati isti primitus elargiti, dein in anno 1711. subsecutae aequae benignissimae resolutionis augustissimae imperatricis Eleonorae, attunc regnorum et provinciarum gubernatricis, uti extractus sub A. et B. humillime annexi perhibent, arbitrio et conscientiis nostris relictum esset judaeos admittere vel non admittere et si quisvis de causis tolerandi fors essent, ii nonnisi jurisdictioni civitatis subesse deberent, prouti etiam in conformitate praeviae benignissimae resolutionis domini de Zennegg, qua tunc temporis cameralis inspector omnes indistincte judaeos hic commorantes in anno adhuc 1713. civili nostrae jurisdictioni ipso facto resignasset, per consequens nec protectionales sive privilegia olim fors concessa illis primo acquirentibus, minus in gradu etiam decimo descendentibus amplius suffragari valerent, ubi peculium hocce ab administratione camerali absolutum, in pristinum libertatis statum assertum et restitutum, judaeosque tolerare vel non tolerare expresse privilegiatum extitisset. Proinde ut sive divini numinis honorem et gloriam sive civium et incolarum commodum, imo et ipsius sacratissimae majestatis vestrae aerarii utilitatem sive denique benignissima privilegia nostra spectemus, nihil et ad exonerandas conscientias et ne apud posteros nostros neglecti officii aliquando arguamur, nihil magis communibus votis optandum sit, quam ut omnes universim judaei, quorum numerus jam circa vel ultra trecenta etiam capita hactenus accrevisset ac quotidie variis sub praetextibus accumularetur, quantocyus eliminentur, ita sacratissimam majestatem vestram per quidquid sacrum et sanctum est, de genu humillime rogamus, obtestamurque, quatenus nos penes hanc pro gloria dei et publico civitatis bono conceptam intentionem nostram benignissime tueri, excelsoque bellico aequae et camerali consilio serio committere dignaretur, ne nos in proxime instituenda perniciosae hujus judaicae gentis eliminatione quoquo modo turbare aut impedire attentent. Quo in passu dum pro innata domui Austriacae pietate et cultus divini zelo exoptatam resolutionem non tam speramus, quam confidimus, deum ter optimum ardentissimis precibus una cum communitate nostra ex integro alias catholica incessanter exorabimus, ut victricia alioquin arma sacratissimae majestatis

vestrae ulterius clementissime secundare dignetur, in humillima, eaque homagiali subjectione perseverantes.

Sacratissimae etc.

Budae, 20. Septembris 1742.

humillimi, perpetuoque fideles subditi:
N. N. consul, iudex et senatus ibidem.

OL. C. — 29. Lad. A. nr. 2. (68—9.)

Mellékletként csatolva a budai tanácsnak 1743. jún. 25-én kelt és a m. kir. helytartótanácsához intézett feliratához.

94.

1743 február 12. Bécs. Mária Terézia királynő felszólítja a m. kir. helytartótanácsot, hogy a kir. kincstár nagy szükséglete miatt adjanak véleményt, hogy a magyarországi zsidókra miként lehetne rendkívüli adót kivetni.

Maria Theresia dei gratia regina Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae etc., archidux Austriae etc., nupta dux Lotharingiae ac Barri, magna dux Hetruriae.

Reverendissime, reverendi item spectabiles ac magnifici, necnon egregii fideles nobis dilecti! In modernis praesertim gravissimis aerarii nostri necessitatibus nihil intermitti debet eorum, quae in subsidium eo confluere possunt. Cum proinde ingentem sane judaeorum numerum in praefato nostro Hungariae regno de facto subsistere ac commorari perceperimus, a fidelitatibus vestris nobis proxime eam perscribi ac submitti volumus opinionem, qua norma et modalitate judaei in antelato nostro Hungariae regni existentes de praesenti extraordinarie ac pro modernis publicis necessitatibus taxari et collectari possint? In reliquo gratia et clementia nostra regia fidelitatibus vestris benigne ac jugiter propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Viennae Austriae, die duodecima mensis Februarii anno domini millesimo septingentesimo quadragesimo tertio.

Nomine reginae: Franciscus manu propria.

Comes Ludovicus de Batthyán manu propria.
Franciscus Koller manu propria.

Kívül: Reverendissimo, reverendis item spectabilibus ac magnificis, necnon egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr. 2/1. judaeorum.

Kívül az alábbi egykorú feljegyzésekkel: 12. Februarii 1743, praesentatae 14. Februarii 1743, 15. relatae és rövid tartalmi kivonattal.

1743 március 5. *Festetics Kristóf helytartótanácsi tanácsos véleménye szerint a magyarországi zsidókra rendkívüli adót kivetni nem lehet másképpen, mint újabb országgyűlési végzéssel. Mivel az országban csupán 2430 zsidó család él, emiatt nem érdemes az adóalapot megváltoztatni.*

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Posteaquam sacra majestas regia qua norma et modalitate judaei in hocce regno Hungariae existentes de praesenti extraordinarie ac pro modernis publicis necessitatibus taxari et collectari possint, excelsi hujus consilii locumtenentialis regii opinionem sibi submitti clementer demandasset, eatenusque intervenientes reflexiones excelsum consilium regium sibi referendas mihi gratiose commisisset, has potissimum substernendas habeo.

Quod dum de portionali quanto conventum extiterat omnis generis et speciei fundus contributioni obnoxius regnicolis relictus, imo traditus esse videtur, uti et fiducia hac ducti comitatus ad haec ipsa tempora omni anno pro re nata judaeos partim taxabant, partim contributioni subiciebant, occasione insurrectionis quoque extraordinarie taxabant, quemadmodum autem diaetaliter pacta et conventa, usuque firmata absque concursu regnicolarum alterari nequeunt, ita et modum non videri alia norma et modalitate, quam ut de praesenti in medium comitatus taxentur et collectentur. Notum enim est novissima diaeta quamplurimum lamenta et gravamina per comitatus superiorum partium ob quampiam taxam per cameralem administrationem Scepusiensem judaeis impositam schuzgoldt nuncupatam porrecta fuisse et alioquin etiam judaeorum numerus ex conscriptione per comitatus transmissus nonnisi ad mille quadringentos octuaginta octo patres familias dominos terrestres extra regnum habentes, intra regnum vero nongentos quadraginta duos exurgit, unde exiguum emolumentum aerario regio accrescere, ob id nec meritum alterandi conscriptionis modum haberi iudico, quod idipsum suae majestati opinionis loco perscribendum censeo, altiori nihilominus excelsi consilii locumtenentialis regii trutinio, meque gratiis submitto, maneoque excelsi consilii locumtenentialis regii humillimus servus:

Christophorus Festetics manu propria.

Kivül: Ad excelsum consilium locumtenentiale regium, dominos dominos gratiosissimos, colendissimos humillima relatio consiliiarii Christophori Festetics intuitu contributionis judaeorum majestati regiae praestandae.

OL. C. — 29. — In LaI. B. fasc. 7. nr. 2/2. judaeorum.

Kivül az egykorú feljegyzésekkel: 5. *Martii 1743, praesentatae 5. Martii 1743, 6. relatae.*

1743 március 5. előtt. Glesel Hirschl móri zsidó és Hirschl Izsák veszprémi zsidóbíró azzal a kéréssel fordulnak a székesfehérvári tanácshoz, hogy mentesítse őket egy éjjeli szállásért a városnak fizetni köteles egy tallér alól. Ezt a kérelmet a városi tanács elutasítja.

Löblicher wohlweisser statmagistrat !

Wir unterschriebene haben nicht wollen ermanglen lassen unser unterthänigste bittschrift einem löblichen statmagistrat under dero gnädigen augen zu bringen, annebends gehorsambst anflehen unss gleich anderen in königlichen freystetten habenten freyheiten zu manuteniren, auf dass unss, auch wie in Pest und anderen orthen applacidiert würdet, das wir vermög habenten werichtungen in loco per noctem könneten aller-massen bewust, dass wir samentliche jörlieh ein mörkliches gelt alhier hinterlassent, auch ein und anderer bürgerschaft zum nutzen befürderung ihrer profession mit unsserigen geringen handl an handen gehen. Nicht-weniger würdet auch von unss bey alhieigen burgern ein und anders erhand-let und erkaufet, vorvon selbe ein und andere nutzen geniessent. Umb weillen wir aberd vormäg ergangenen befehl uns nicht über nocht aufhalten sollen, demme auch gehorsambst nachgelebt, wir auch unweigerlich unsserigen erlog per 7 kr. bissthero richtig depositiert. Es fohlet unss aber sehr beschwert und hart, dass wir gleich anderen fraystötten nicht geschüt-zet und gehalten werden.

Als gelanget unsser gehorsambstes anflehen und bitten, ein löblicher statmagistrat gewehr unss in gnaden solcher bürtte zu liberiren vnd unss zu verstatten, dass wir in deroselbigen habenten statt-würtztheüsseren pernoctiren könten, aller-massen auch dennen beschtont wüthen von unss alljährlich ein nutzen beygetragen würdet, indeme würgliche anderen gästen bezhalen missent, mithin wir nicht wüseden, warumben als hier vnser freyend zutrit zu übernachten verboten sein solle, da wir auch gleicher massen die liebertet zu verharen von ihro hochfr(e)yherrlichen gnaden, herrn commendanten zu gnädigen handen überreichen werden. Wollen unss also vertresten, ein löblicher statmagistrat wirdet unssere gehorsambste bitte zur gnade aufnehmen, dahir wir unss gezimeter massen zur hohen hultde und gnade recommendieren und verbleiben einem löblichen wohlweis-sen statmagistrat wnderthenigst gehorsambste:

Hirschl Glessell schutzjudt in Mohr,
Isak Hirschl judenrichter in Wessbrin.

An einen löblichen wohlweissen statmagistrat der königlichen fraystatt Stullweissenburg.

Instantiae indorsatio:

Deren supplicanten anlangen wird mit diessen beschaidet, dass es wegen übernochtung deren juden bey denen allhier eingefürten und zeithero observirten stat statutum sein verbleiben habe und keinen juden, ohne erlegung eines thallers, allhier zu übernachten auch kinfthighin gestattet

werden solle. Actum in senatu liberae regiaeque civitatis Albae regalensis, die 5-a Martii 1743.

N. N. richter und rath allda.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (3—4.)

Csatolva a magyarországi zsidó közönség 1743. máj. 25-én a helytartótanácsához benyújtott kérvényéhez.

97.

1743. március 6. A m. kir. helytartótanács véleménye szerint, amelyet a királynő elé terjesztett, a zsidók megadóztatása a kincstár számára csak országgyűlési végzéssel lehetséges, de ha felséged e nehézség ellenére is ragaszkodnék elhatározásához, az 1595. évi 10. tc. erre alkalmat nyújt, amikor minden zsidó családnak évi 6 forint adót kellett fizetni. Ezt most is alkalmazni lehetne a zsidók által a földesuraknak, megyéknek és városoknak fizetett illeték sérelme nélkül, mely célból őket össze kellene írni.

Sacra etc.

Majestas vestra regia tenore benigni sui de 12-a nuper evoluti mensis ad consilium istud suum locumtenentiale regium dati rescripti de et super eo, qua norma et modalitate judaei in regno hoc existentes de praesenti extraordinarie ac pro modernis publicis necessitatibus taxari, haecque taxa collectari possit? opinionem sibi submitti elementer praecipit. Scit equidem consilium istud locumtenentiale regium modernas gravissimas aerarii majestatis vestrae regii necessitates, quibus etiam subveniendi ex zelo ac pro homagiali illo, quo in ejusdem servitii regii promotionem fertur, obligamine benignas majestatis vestrae intentiones, prout omni occasione, ita hoc quoque in passu secundare unice in votis habet. Verum tamen reflexione digna sunt ea, quod occasione diaetalis de quanto contributionali in itae conventionis omnis generis et speciei fundus contributioni quoquo modo obnoxius regnicolis relictus esse videatur, prout etiam regni comitatus et civitates hac fiducia ducti ad haec ipsa tempora memoratos judaeos pro re nata quotannis in medium sui partim taxarunt, partim contributioni subjecerunt. Diaetalia porro pacta et conventa, usuque firmata absque oridinario diaetali concursu haud alterari queant. Notum enim est vel ob ipsam tolerantialem taxam judaeis in tredecim partium superiorum comitatibus degentibus et commorantibus per camaralem administrationem Scepusiensem impositam, tanquam dominis eorum terrestribus praejudiciosam et publico damnosam sub novissime praeterita diaeta publicum gravamen positum extitisse ac majestatem etiam vestram regiam, si et in quantum ejus impositio et exactio solido careret fundamento, sublaturam esse elementer declarasse. Si nihilominus majestati vestrae regiae his etiam motivis non obstantibus judaeos in regno hoc commorantes pro modernis extraordinariis, iisque gravissimis necessitatibus ratione et motivo etiam ex illo, quod dicti judaei moderno signanter belli tempore praeter omnis generis fere quaestum ex

promotione etiam annonae et administratione amictus militaris extraordinaria capiant beneficia et emolumenta ac occasione pariter praeteritae generalis regni insurrectionis effective senserunt, ulterius etiam extraordinarie taxandos clementer ordinare visum fuerit, normam et modalitatem eos taxandi, ejusmodique taxam collectandi consilium istud locumtenentiale regium hanc demisse proponit: ut nimirum quemadmodum attacki judaei juxta leges regni, signanter articulum 10. anni 1595. singillatim menstruatim á den. 50, adeoque annue in florenis 6 taxati fuissent, ita a paritate hujus articuli singulo hospiti in distincto pane viventi in regno hoc existenti judaeo pro hac dumtaxat vice floreni 6 promiscue imponerentur. Quia autem constaret ex his nonnullos tenuiorum, alios vero ampliorum facultatum esse, hujus vero notitiam ipsosmet judaeos optimam habere, atque ideo summam illam, quae juxta numerum ex peragenda praevis per comitatus et civitates judaeorum conscriptione eruendum, sine attamen etiam praejudicio comitatum et civitatum vel etiam dominorum terrestrium, in hoc aut illo comitatu et civitate degentibus judaeis obtingeret, per ipsosmet repetitos judaeos intra se, observata proportione facultatibus eorundem commensurata subdividendam pro certo termino eatenus praefigendo collectendam, collectatam autem ad cassas perceptorales comitatum et civitatum illorum, in quorum gremio commorantur, administrandam esse demisse censeret idem consilium locumtenentiale regium. Taliter demum administratam quottam hanc pecuniariam ipsi comitatus et civitates ad aerarium majestatis vestrae regium, cassas utpote bellicas erga peculiarem desuper accipiendam quietantiam administrari faciant. Ut autem numerus ejusmodi in judaeorum, consequenter et summa pecuniaria in hoc aut illo comitatu et civitate incassanda praevis etiam constet, comitatus et civitates ex peragenda praevis modo conscriptione eruendum numerum consilio huic locumtenentiali regio mox perscribendum habebunt, per idem majestati vestrae regiae humillime submittendum. Penes quorum demissam repraesentationem consilium istud locumtenentiale regium semet etc. Datum 6. mensis Martii 1743.

Andreas Moricz manu propria.

OL. C. — 29. — In Lad. B. fasc. 7. nr. 2/3. judaeorum.

Fogalmazvány a szövegben több törléssel és betoldással és kívül rövid tartalmi kivonattal.

98.

1743. március 22. Bécs. *Mária Terézia királynő tudomásul veszi a m. kir. helytartótanács jelentését a zsidókra kivetett adóra vonatkozólag, felszólítja őket, hogy annak minél nagyobb sikere érdekében a törvényhatóságokhoz ismét írjanak és az elért eredményről őt újból tájékoztassák.*

Maria Theresia etc.

Reverendissime etc. Demisse relata sunt nobis ea, quae regium hoc nostrum locumtenentiale consilium intuitu extraordinariae pro modernis quippe publicis necessitatibus taxandorum judaeorum in praefato nostro

Hungariae regno degentium sub 6-a decurrentis hujus mensis nobis humilime perscripsit. Quibus perceptis fidelitatibus vestris ulterius quoque hoc in passu clementer hisce rescribendum atque una committendum esse duximus, quatenus in medium idcirco adducta sua motiva fine assequendi cupiti hocce in negotio effectus regni comitatibus, liberisque ac regiis civitatibus mox perscribere atque de eo, qualemnam eadem effectum apud eosdem habuerint, successiveque producerint, majestatem nostram proxime informare noverint et non intermittant eadem fidelitates vestrae. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die 22-a mensis Martij anno domini 1743. Maria Theresia manu propria, comes Ludovicus de Batthyán manu propria, Franciscus Koller manu propria.

Kivül: Praesentata 1-a Aprilis 1743, 2-da Aprilis relata detto.

OL. C. 29. — Idealia nr. I. (67—8.)
Egykorú egyszerű másolat.

99.

1743. április 25. Losonc. Nógrád megye közönsége a m. kir. helytartótanácsnak a zsidók megadóztatásával kapcsolatban hozott intézkedésére válaszolva jelenti, hogy az 1715. évi 8. tc. szerint, amely most is érvényben van és amely az 1595. évi 10. tc. erejét felfüggeszti, ez nem lehetséges.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Ad gratiosas excelsi consilii regii sub dato 2-ae Aprilis in facto taxationis judaeorum emanatas intimatorias perdemisse reponimus. Nos omnibus viribus adniti, ut modernis aerarii regii necessitatibus per tempestivam diaetaliter conventi contributionalis quanti incassationem succurrere ac humillimam erga sacram, regiam majestatem devotionem et fidelitatem nostram contestari valeamus. Interim tamen per varia et multiplicata superiorum annorum onera partim bello Turcico, partim infausto contagionis malo et subsecutis praecclusionibus, novissime autem statutione peditum portaliū causata miseram plebem nostram adeo extenuatam et exhaustam experimur, ut sine gravissimis et continuis domesticis executionibus ipsum quantum contributionale vix ac ne vix quidam exigere et incassare valeamus. Accedunt ad onus quanti continuae domesticae necessitates, quae si totaliter in miseram contribuentem plebem devolutae et fundus taxalis, prouti et judaeorum esset, ablatas fuerit, nil aliud quam extrema miserae plebis ruina expectanda erit. Quod ne eveniat, sane in debitam ac gratiosam reflexionem per excelsum consilium summendus veniet articulus 8-vus anni 1715-ti, in cujus conformitate de fixo contributionali quanto inter sacram regiam majestatem et regnum conventum ac ab illo antiquo in articulo 10-mo 1595-ti declarato taxandi modo recessum et per consequens aliae omnes impositiones seu taxae per subsecutam de fixo contri-

butionali quanto conventionem sublatae et praecautae haberentur, quae conventio prouti praeteritarum dietarum occasione in suo statu relicta ac per gloriosae memoriae Romanorum imperatorem et regem Hungariae Carolum VI. etiam bellorum tempore clementer observata exstitit, ita per fiduciam clementiae sacrae regiae majestatis, dominae dominae nostrae clementissimae in eam spem erigimur, nunc quoque memoratam de fixo contributionali quanto initam conventionem per omnia manutentum et observatum iri. Qua in parte, ut excelsum consilium regium demissas reflexiones nostras admittere et gratioso patrocinio suo secundare dignetur, humillime instamus ac simul gratiis et patrocinii ejusdem devoti perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die vigesima quinta mensis Aprilis anno millesimo septingentesimo quadragesimo tertio in oppido Lossonz celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis servi humillimi obligatissimi:
universitas praelatorum, baronum, magnatum
et nobilium comitatus Neogradiensis.

Kivül: Excellentissimo, celsissimo, excellentissimis, item illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac generosis dominis dominis N. N. praesidi, caeterisque excelsi consilii regii locumtenentialis consiliariis, dominis dominis nobis gratiosissimis, colendissimis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (37–8.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 13. Maii 1743., 14. relata és rövid tartalmi kivonattal.*

100.

1743. április 26. Pest. Pest megye közönségének véleménye szerint a zsidók megadóztatása veszélyezteti a megye házi pénztárának fizető képességét, de egyébként is az 1715. évi 8. tc. ezt nem enged meg.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Modernas aerarii regii necessitates tantas esse, ut ordinarius contributionalis fundus talibus supportandis non sufficiat, id non modo probe agnoscimus, sed homagiali devotione ducti omnibus viribus adnitimur, ut tempestivis incassationibus et exolutionibus sedulitatem nostram testatam reddamus. Quia vero proter afflictum miserae plebis statum in dies majores circa exactionem advertimus crescere difficultatem, id imprimis nos admonet, imo compellit, ut ad gratiosum excelsi consilii locumtenentialis regii intimatum, quo mediante conscriptio judaeorum ac nova contributionalis sex florenorum impositio committitur, considerationes et reflexiones nostras humillima cum deprecatione submittamus. Quarumquidem, ut praemissum haberetur, prima et maxima est, quod miser contribuens populus ad exolvendum ordinarium quantum aegre sufficiat, cum tamen insuper, quae superioribus annis ex impositionibus extraordinariis accesserunt, in tantum

onus auxerint, quod capitalia debita contrahere ac talibus usque dum inexolutis annua interusura pendere necessitemur. Et cum de talibus exolvendis cum summo etiam aggravio miserae plebis providere tempus sit, ne onus tanto cum majori dispendio perpetuetur, ideo res ipsa dehortatur et non permittit, ut exiguus fundus pro domestica necessitate deserviens nec aliunde, quam ex taxis consistens auferatur et quod tali in casu evitari nequiret fundus contributionalis propter praemissa jam aliunde ultra vires gravatus adhuc majoribus impositionibus oneretur. Unde cum evidens sit publicum servitium, ipsumque contributionale quantum sine subsidio cassae domesticae administrari non posse, siquidem salaria magistratualium, qui publica administrant, nec non diurna et aliae in dies occurrentes expensae unice ex hoc domestico fundo, cujus notabilem partem taxae judaeorum constituant, utique suppetant, ipse vero fundus ex taxis subsistat, ne tali privemur, ipsa administrationis publicorum ratio secum fert. Alterum est, quod quantum articulum 10-mum anni 1595-ti attinet, facto regni et regnantis majestatis diaetali pro ratione illius temporis impositio taxae intervenit, ubi nondum de certo et fixo contributionali quanto conventum diaetaliter fuit, jam vero a priori illo et antiquo, pro ratione occurrentis necessitatis toties, quoties immutari solito imponendae contributionis modo et statu aliunde recessum est ac in conformitate articuli 8-vi anni 1715-ti conventionem subsecta, ab illoque tempore praeteritorum quoque bellorum tempore non modo observata, verum occasione etiam praeteritarum diaetarum in suo statu relicta aliae impositiones praecautae haberentur. Ac ideo horum omnium intuitu humillime instamus, quatenus excelsum consilium regium humillimam deprecationem nostram admittere et gratioso suo patrocinio secundare dignetur. De reliquo in devota ac una humillima nostri commendatione perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die 26. Aprilis anno 1743. Pestini celebrata.

Excelsi consilii locumtenentialis regii servi humillimi obsequiosissimi:
universitas comitatum Pest, Pilis et Solht
articulariter unitorum.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (39—40.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 29. Aprilis 1743., 30. relata és rövid tartalmi kivonattal.*

101.

1743. május 7. Miskolc. Borsod megye közönsége a zsidók megadóztatását ellenzi, mivel a megyében élő zsidók között nincs egyse, aki akár a mostani háborús viszonyokból, akár a nemesi felkelésből a legcékélyebb haszonhoz jutott volna, azonkívül félő, hogy a zsidók ez adó miatt elszélednek, amiből ismét csak a kincstárnak lesz kára.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Quamquam perceptis et sub moderna generali congregatione nostra publicatis excelsi hujus consilii intimatorialibus literis a paritate articuli

10. 1595. judae intra ambitum comitatus hujus degentes pro modernis regis necessitatibus taxandi comitterentur, quia nihilominus hactenus quoque in alleviamen miseræ nostrae contribuentis plebis propter publica onera vix spirantis per nos ita limitati fuerant, ut vix et sat aegre solvendae in eosdem repartitae summae capaces exstiterint, sed neque de numero eorum aliquis esset, qui moderni belli tempore aut annonae aut militarium amictuum administratione aut denique ex ipsa generali regni insurrectione quidpiam sibi faenerasset vel saltem in hoc, facultatibus eorundem exiguis obicem ponentibus, incubisset. Hinc in casum illum, quo eosdem juxta praescriptam normam limitare necessum foret, infallibilli eapropter horum dispersione in alleviamen hactenus contribuentium supportatum onuscolo, viribus suis aliunde quoque extenuatae miseræ nostrae plebis, inhaesurum, majusque damnum, quam aemolumentum ex hoc ipsi etiam aerario regio enasciturum per nos praevideri perdemisse rescribendum duximus. Qui gratis et favoribus ejusdem excelsi consilii nosmet ipsos recommendantes persistimus. Datum ex generali congregatione nostra die septima mensis Maii anno millesimo septingentesimo quadragesimo tertio in oppido Miskoltz continuative celebrata.

Ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi:

universitas comitatus Borsodiensis.

Kivül: Celsissimo, excellentissimis, illustrissimis, spectabilibus ac magnificis dominis N. N. excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici praesidi et consiliariis (tit.), dominis dominis gratiosissimis, colendissimis Posenii ex officio.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (17—8.)

Előlapon az egykorú feljegyzéssel: *praesentata 16. Maji 1743., 17. relata és rövid tartalmi kivonattal.*

102.

1743. május 9. Székesfehérvár. Fejér megye közönsége a zsidók megadóztatását nem tudja helyeselni, mert az a véleménye, hogy ebből a súlyos adók alatt nyögő népre csak újabb teher származik, de egyébként is az 1715. évi 8. tc. az 1595. évi 10. tc-et érvényteleníti.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini domini benignissimi, gratiosissimi, colendissimi!

Gratiosas excelsi consilii regii locumtenentialis literas in ordine ad conscribendos judaeos et novam sex florenorum ab iisdem desummandam taxam die secunda praeteritii mensis Aprilis anni modo currentis infrascripti debita cum veneratione accepimus. Quantum idcirco rem hanc attinet, sequentia humillime declaramus. Quemadmodum omnibus aliis, ita nobis fidelibus suae majestatis sacratissimae subditis ad omnia grata pietissimae majestatis et reginae clementissimae obsequia summe intentis de munere itaque publico incumberet, ut non quantum solummodo contributionale,

necessitatibus etiam suae majestatis ita exposcentibus, rite administratur, verum miseri quoque contribuentes his rerum circumstantiis multis obnoxii calamitatibus et vel maxime rerum penuria afflecti ab ulterioribus agraviis suis immunes, jam autem si judaeos quoque in rationem aerarii regii taxari oporteret, profecto quantum exinde dicto aerario accedere videbitur, tantum aggravii et novi oneris misero contribuenti ut accedat, est necesse, quod cum adhuc usque tempus pro privata cassa variis comitatus necessitatibus deserviente judaeus praestitit, illud miserum contribuentem cum novo onere supplere oportebit. Unde metuendum, ne et illud contributionale quantum, quod lex publica definivit, non remoram dumtaxat, sed et defectum patiat, quem cum desolatione animorum manifesta redintegrandum sit vel admodum difficile vel poenitus impossibile. Accederet et illud, quod et si zelus noster in hac tanta suae majestatis regiae necessitate statum contribuentium supergredi vellet, adhuc tamen lex positiva, articulus quippe 8-vus 1715-ti quantum contributionale definiens et voluntatem et potestatem nostram restringeret. Cessante proinde hoc modo ratione ad 10-um 1595-ti expresse per regem et regnum posita de non augmentando quanto cautione nos humillime supplicamus, quatenus nostras hasce considerationes excelsum regium locumtenentiale consilium aequi bonique consulere et tam nos hoc in passu, quam contribuentes ferendo moderno etiam oneri idoneos conservare dignetur, qui nos benignitati et patrociniis demisse commendantes manemus.

Excelsi regii locumtenentialis consilii servi humillimi, obsequentissimi, obligatissimi:

Datum ex generali congregatione die 9-a mensis Maii 1743. Albae Regalis continuative celebrata.

universitas comitatus Albensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (5—6.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 30. Maii 1743., 1. Junii relata és rövid tartalmi kivonattal.*

103.

1743. május 10. Bazin. Pozsony megye közönsége felségfolyamodványában a zsidókra kivetett adó visszavonását kéri, mivel a zsidók eddig is mindenféle teherviselésből kivették részüket, így a sziláziai és a bajor háború költségeiből, többre már nem képesek és félt, hogy emiatt csak az adózó nép terhe fog súlyosbodni.

Sacratissima Regia Maiestas etc.

Hungarici maiestatis vestrae sacratissimae locumtenentialis consilii de dato 2-da praeteriti mensis Aprilis ad nos emanatum, sub defluxuque modernae generalis congregationis nostrae publicatum percipientes intimatum super eo, ut universos comitatum huncce Posoniensem incolentes judaeos conscribi faciendo eosdem argumento articuli 10. anni 1595. taxae praeterea, quae actu ferunt publica onera, singulo hospiti in distincto pane

victitanti in florenis sex excindendae modernis maiestatis vestrae sacratissimae necessitatibus deserviturae incunctanter subiciamus.

Quamvis id unicum pro universarum occasionum exigentia in votis nostris habeamus, ut altissimum maiestatis vestrae sacratissimae servitium, quod a tempore gloriose suscepti maiestatis vestrae sacratissimae regiminis alacribus, promptisque animis cum extenuatione etiam facultatum nostrarum promovere adnitebamur, in his etiam tantae necessitatis circumstantiis omni meliore modo secundetur, spectando nihilominus praepudicium publicum et judaeorum huncce comitatum Poseniensem inhabitantium praesenti statu, oneribusque, quibus tam immediate praecedentibus, sed potissimum duobus annis subjecti fuerant ac praesenti etiam gravati habentur, de facili colimare possimus tempore conditi supracitati articuli 10. 1595. longe aliam eorundem fuisse, conditionem et revera ab aliis datis, oneribusque immunem eorum etenim nulla quoad alios etiam pro nunc contribuentibus dabantur ordinaria onera, sed pro exigentia temporum nonnunquam pro insurrectione taxabantur, a tempore vero legis illius quemadmodum contributio per regnum applacidata nomine universorum Hungariam inhabitantium incolarum, adeoque et judaeorum oblata sub diaeta fuit, ita quaecumque demum innovatio hac in materia fienda esset, non secus, quam per diaetam effectui mancipari posset et directe diaetalem tractatum respiceret eo a fortiori, quod ubi sub diaeta status et ordines contra cameram Cassoviensem in eo gravamen posuissent, quod eadem judaeos praeter onera regni a parte taxare caepissent, maiestas vestra sacratissima excessum eundem investigaturam et remedi curaturam benignissime resolvere dignabatur, ne regnum fundo suo privetur. Hinc cum extenuatio judaeorum nostrae jurisdictioni subjectorum cum ruina miserae contribuentis plebis nostrae, prout ex subinsectis demissis rationibus nostris evidenter apparet, multum connexa sit, ad maiestatem vestram passu in eo informare volumus, toties mentionatos judaeos comitatui huicce ingremiatos nonnullos, etquidem tales, qui domos, aliasque fixas et stabiles facultates possident, ad instar aliorum colonorum sine omni exceptione contributioni, universisque publicis regni oneribus, alios vero, qui nullo fixo gaudent domicilio et exiguo dumtaxat dorsali, ut vocant, quaestu vitam sustentant, taxae cassam comitatus domesticam respicientes subjectos esse. Quae contributio quanta sit, quotidiana eorundem judaeorum cum gravi creditorum damno deficientium testatum reddunt exempla, per nos vel ex eo omni conatu antevertenda, quod onus remanens in miseram plebem alioquin jam sub onere fatiscentem devolvatur cum defectu fundi taxalis, in praesens existente adhuc augendum, siquidem etenim nobiles comitatus hujus armalistae taxae alias vigore legum patriarum subjecti tam pro Sylesitica, quam et Bavarica expeditionibus ita exigentibus, urgentis belli circumstantiis milites ultra proportionem etiam et cum notabili facultatum dispendio statuere sint compulsi, hacque ex ratione eo usque, donec militares eorundem expensas, taxa, cui subjecti habentur, non adaequaverit, de justitiae distributivae exigentia immunitate gaudere debeant. Onus judaeorum hoc etiam anno accrevit, si itaque praestatio illa sex florenorum judaeis imposita fuerit, nec eandem exolvere, nec oneri comitatensi hoc etiam anno ad tres impositas ob defectum fundi domestici praevia ex ratione diminuti elevato

satisfacere poterunt. Hocque pacto penitus evanescente fundo taxali cassa domestica ad fundum ordinariae contributionis recursum facere, afflictæque miseræ contribuenti plebi majorem adhuc afflictionem cum dispendio etiam altissimi maiestatis vestrae sacratissimæ servitii addere necessum habebit. Taceamus etenim quantumvis fatalitatem pestis subsistentiam judæorum multum ab aliquot jam annis præpedientem et nec per insurrectionis aut comparationis annonæ beneficium, velut particulare dumtaxat quorumpiam sublevamen, resarcitam et onera dominalia dominis terrestribus debita in medium non adferamus, præter prærecensita ordinaria pluribus aliis eisdem oneribus recenter evolutis annis pressos fuisse, præterire non possumus, solverunt enim titulo extraordinariorum datiarum, pro ambabus Sylesitica utpote et Bavarica expeditionibus ac præterea ad cameram maiestatis vestrae sacratissimæ diaetalibus quoque expensis, necnon currubus annonariis per nos ad armadam maiestatis vestrae sacratissimæ recens præterita aestate expeditis et habitis, quibus tam ordinariis, quam et extraordinariis datii et præstationibus ita enervati sunt toties mentionati judæi nostræ jurisdictioni subjecti, ut quamplurimi nec executione mediante oneribus suis satisfacere possint.

Supplices proinde apud maiestatem vestram sacratissimam instamus humillime, quatenus rationibus ex prædeductis nos penes antiquum legalem usum nostrum hoc in passu practicatum clementissime permittendo toties mentionatos judæos a prærecensito extraordinario onere immunitare, taliterque et miseram plebem nostram jam alioquin fatalitate temporum et datiarum multitudine depauperatam ab ampliore, quod ipsos per enervationem judæorum manere deberet, onere benignissime præservare dignetur. Qui maiestati vestrae sacratissimæ felix et diuturnum imperium, gloriososque de hostibus triumphos comprecante in perpetua fidelitate nostra emorimur. Sub generali congregatione nostra die 10-a mensis Maii anno 1743. in libera regiaque civitate Baziniensi continuative celebrata.

Maiestatis vestrae sacratissimæ humillimi, perpetuoque fideles subditi:

Universitas comitatus Poseniensis.

OL. C. 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr. 2/12. judæorum.

Spectat ad mandatum regium 31. May 1743.

Pozsony megye ugyane napról és helyről keltezve hasonló értelemben felír a m. kir. helytartótanáchoz is. Mivel e felirat mutatis mutandis szószerint azonos a fentivel, ezért annak közlésétől eltekintettünk. Levéltári jelzése: OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (44—5.)

104.

1743. május 13. Ungvár. Ung megye közönsége a zsidók megadóztatása ellen foglal állást, mert a megyében élő zsidók földhöz ragadt szegénységben élnek, nemhogy hasznuk lett volna a nemesi felkelésből és a most folyó háborúból és erre az adóra meg fognak szokni, miből csak a kincstárnak származik kára.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Intuitu imponendorum cuivis hebraeorum præter taxam pro necessi-

tate comitatus domestica imponi solitam florenorum sex emanatum gratiosum excelsi consilii regii locumtenentialis intimatum humillime percepimus. Verum prout reliqui comitatus hujusce incolae, ita illi perpauca hebraei quoque adeo pauperes sunt, ut nec domini terrestres quidem iisdem duas aut tres metretas frumenti concredere audeant, nedum annonae promotio aut amictuum militarium administratio iisdem deferri, taliterque occasio foenerandi ipsis praebere potuisset. Quot quot enim ipsorum in comitatu hocce latitant exustores et educillatores cremati in educillis dominorum terrestrium agunt, ex quibus quemadmodum domini terrestres propter extremam miserae plebis sortem annuatim vix decem vel duodecim florenos percipere possunt, ita excelsum consilium regium locumtenentiale gratiose collimare dignabitur quantum educillator prosperare valeat. Propter quam egenam eorundem sortem etiam instabiles sunt ac necessitate seu penuria alimentorum cogente saepius sedes suas mutare debent. Hinc si quidem cum hebraeis Posoniensibus aut aliorum emporiorum continuum quaestum exercentibus comportari nequeant, praevidemus hoc, quod quam primum iisdem praenotati sex floreni impositi fuerint, eosdem ob inhabilitatem ipsa etiam necessitate cogente sedes suas relicturos, taliterque nec aerario regio aliquid pensuros, quin et comitatum sua taxa et dominos terrestres, illis etiam exiguis proventibus privatum iri. Haec dum excelso consilio regio locumtenentiali pro humillimo obligamine nostro informationis loco submittere debuimus, nos gratis et favoribus enixe commendantes perseveramus. Sub generali congregatione nostra die 13-a Maji 1743. in oppido Unghvár celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi obsequentissimi servi:
universitas comitatus de Ungh.

Kívül: Excellentissimo ac illustrissimo domino comiti, domino Joanni Pálffy ab Erdöd, perpetuo in Vereskeö, Bajmóc et Szentgyörgy et Bozin, aurei velleris equiti, regni Hungariae palatino, judici Cumanorum, excelsi consilii regii locumtenentialis praesidi, caeterisque consiliariis, dominis dominis gratiosissimis, colendissimis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (60—1.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 5. Junii 1743., 7. relata és rövid tartalmi kivonattal.*

1743. május 21. Prága. Mária Terézia királynő meghagyja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a zsidók megadóztatásával kapcsolatban az eddigi helyzetről őt tájékoztassák.

Maria Theresia dei gratia regina Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae, archidux Austriae etc., nupta dux Lotharingiae ac Barri, magna dux Hetruriae.

Reverendissime, reverendi item spectabiles ac magnifici, necnon egregii fideles nobis dilecti! Meminerit regium hoc nostrum locumtenentiale consilium, qualiter praeterito adhuc mense Martio eidem benigne commiseri-

mus, quatenus in medium adducta per fidelitates vestras circa taxandos pro modernis publicis necessitatibus judaeos in regno nostro Hungariae degentes motiva fine assequendi cupiti hocce in negotio effectus regni comitatibus, liberisque ac regiis civitatibus mox perscribant, majestatemque nostram desuper successive informent. Quoniam vero ab illo tempore nulla a fidelitatibus vestris hoc in passu supervenisset informatio atque haud constaret, qualemnam ejusmodi motiva effectum apud dictos comitatus, liberisque ac regias civitates habuerint, successive producerint.

Hinc fidelitatibus vestris in conformitate praeallegati prioris benigni rescripti ulterius quoque clementer hisce committendum esse duximus, quatenus de praevio modo in medium adductis ad taxandos pro modernis publicis necessitatibus judaeos in regno Hungariae degentes motivis, numve eadem suo modo et quibus communicata extiterint et qualem negotium hoc apud quos comitatus, liberisque ac regias civitates habuerit ad praesens effectum? majestatem nostram celerius informare noverint eadem fidelitates vestrae. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra regia benigne ac jugiter propensae manemus. Datum in arce nostra regia Pragensi, die vigesima mensis Maji anno domini millesimo septingentesimo quadragésimo tertio.

Maria Theresia manu propria.

Comes Ludovicus de Batthyán manu propria.

Franciscus Koller manu propria.

Kivül: Reverendissimo, reverendis item spectabilibus ac magnificis, necnon egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posenii ex officio.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr. 2/9. judaeorum.

Kivül ez egykorú feljegyzésekkel: 21. Máj 1743, praesentatae 30. Máj 1743., 31. relatatae és rövid tartalmi kivonattal.

106.

1743. május 25. A magyarországi zsidók közönsége azzal a panaszával, hogy Székesfehérvár városa Glesel Hirschl és Hirschl Izsák zsidóktól azért, mert a város területére léptek, egyenkint 7 krajcárt, egy éjjeli szállásért pedig 1–1 tallért követelt, a m. kir. helytartótanácsához fordul és Pest városával szemben hozott intézkedés szerint e törvénytelen eljárás megszüntetését kéri.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domine domini benignissime gratiosissimi!

Publico constat gentem nostram judaicam quaestui deditam esse, exindeque victitare, publicis oneribus, censibus dominalibus, protectionali quotta, diaetali taxa fere ultra vires gravamur. Et licet quidem inclyta camera regia Hungarica intuitu extraordinariae per liberam regiamque civitatem Pesthiensem a singulo judaeo inconsuete desumptae unius talleri taxae die 15. Julii anno 1726. ad demissam communistatis judaeicae instan-

tiam literis exaratis praememoratam civitatem serio adhortatam fuisse, ne judaeos ibidem necessitatis causa pernoctantes ullo modo agravaret aut mulctaret, neve ipsos ad majorem taxam, quam alios negotiatores addigeret, non obstante tamen praemissa seria camerali adhortatione eadem civitas Pesthiensis memoratum tallerum a singulo pernoctante judaeo desumpsa, recursu dein per communitatem judaicam anno statim subsequente 1727. ad inclytam caesareo regiam cameralem commissionem Pesthini eotum clementer ordinatam sumpto instantiam suam reiteravit ac eatenus inclyta commissio sub comminatione fiscalis contra antelatam civitatem erigendi processus ab omnibus inconsuetis exactionibus serio et distinctim, uti videre est ex instrumento litera A. notato et hicc humillime copialiter adiecto, inhibuit.

Accidit tamen anno hoc currente, posteaquam duo judaei nostri, Hirssl Glessel et Isak Hirssl in liberam regiamque civitatem Albensem comitatus ejusdem nominis adjacentem quaestus gratia pervenissent, non scitur, quo juris titulo ab iisdem judaeis, etquidem ab ingressu civitatis Albensis singulus septenarium, a pernoctatione vero tallerum irremisibiliter dictae civitatis judici deponere debuerant, cum vero praemissa exactio regni legibus e diametro opponeretur, per idque quaestus et publicum commercium interturbaretur, contra cujusmodi regionum proventuum turbatores argumento articuli 16. 1609. poena quoque sancita haberetur.

Et esto quidem praerepetitae civitati Albensi praenuncupati judaei fine praemissae inconsuetae exactionis instantiam hic quoque copialiter humillime sub litera B. productam exhibuissent, eadem indorsata statuto suo privato illegali inhaesere et idem manutenere videretur.

Eapropter excelso consilio regio humillime supplicamus, quatenus alta sua autoritate talismodi lege vetitos abusus tollere et ab ejusmodi illegali exactione memoratam civitatem Albensem serio et districtim inhibere ac quidquid illegali modo exegisset, ad plenariam restitutionem restituendorum compellere aut compelli facere benignissime simul et gratiosissime dignetur, pro qua benignitate et benignissima gratia constanter perseveramus.

Excelsi consilii locumtenentialis regii humillimi servi:
communitas in hocce Hungariae regno judaica.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium, dominum dominos benignissimos humillima instantia introscriptae communitatis judaicae.

Praesentata 25. Maii 1743.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (2, 7.)

1743. május 31. A m. kir. helytartótanács Mária Terézia királynőnek másolatban felterjeszti a zsidók megadóztatása tárgyában a megyéknek eddig beérkezett válaszait, amelyek elutasítóak és amelyekre a megismételt felszólításokat már kiküldték.

Sacra etc.

Benigno majestatis vestrae regiae mandato intuitu judaeorum taxationis, quid videlicet ad praesens eatenus actum, effectuatumque sit? sub 21-ma hujus emanato consilium hoc regium locumtenentiale debitum, eumque humillimum morem gerere satagens quinam comitatum ad circulariter isthinc expeditam intimationem responderint, eatenusque quidnam rescripserint, ut majestati vestrae regiae genuine quoque constet, eorundem responsa consilium hoc regium locumtenentiale in isthic demisse annexis copiis humillime submittit et una demisse informat, quod videlicet ii, qui eatenus reflexiones suas posuerant, consequenter eorundem taxationem difficultant, abhinc praeter comitatum Poseniensem, cujus intuitu sub 24. currentis majestati vestrae regiae repraesentatio jam demisse facta est, hortative moniti sint ac residuos quoque eatenus nefors quaspian difficultates posituros pari modalitate monere et hortari consilium hoc regium non intermittet. Super effectu subsecuturo quoque majestatem vestram humillime informaturum. Quod in reliquo etiam se regiis gratiis et clementiae profundissime substernit. Datum ex consilio regio locumtenentiali die 31. May 1743.

Michael Domsics manu propria.

Oldaljegyzet: Omnia comitatum responsa exquirenda et copialiter annectenda.

Submissae sunt literae comitatum Neogradiensis 25. Aprilis 1743, Borsodiensis 7. May 1743, Poseniensis 10. May 1743, Zaladiensis 6. May 1743, Pestiensis 26. Aprilis 1743, Trenchiniensis 23. May 1743, Abaujvariensis 20. May 1743, Zoliensis 19. Aprilis 1743, Albensis 9. May 1743, Jauriensis 30. Aprilis 1743.

OL. C. — 29. — In Lad. B. fasc. 7. nr. 2/13. judaeorum.

Fogalmazvány a szövegben néhány javítással és betoldással, kívül rövid tartalmi kivonattal.

1743. május 31. Prága. Mária Terézia királynő meghagyja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a zsidók megadóztatása tárgyában Borsod és Zala megyéknek adott válaszuk eredményéről őt tájékoztassák, arra nézve pedig, hogy Pózonny megye felségfolyamodványára mi legyen a válasz, véleményüket közölik.

Maria Theresia dei gratia regina Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae, archidux Austriae etc. nupta dux Lotharingiae ac Barri, magna dux Hetruriae.

Reverendissime, reverendi, item spectabiles ac magnifici, necnon egregii fideles nobis dilecti! Ex demissis regii istius nostri locumtenentialis consilii literis die 24-a decurrentis hujus mensis ad nos datis uberius intelleximus, quoniam in materia extraordinarie taxandorum pro modernis belli necessitatibus judaeorum ad Szaladiensem et Borsodiensem comitatus ulterius intimaverint fidelitates vestrae, recurrit omnino Poseniensis comitatus eodem in negotio ad majestatem nostram et quae quoad praeattactam judaeorum etiam in gremio dicti comitatus degentium taxationem occurrant obstacula, tenore literarum suarum hisce in copia acclusarum nobis demisse repraesentavit.

Quas proinde fidelitatibus vestris eum in finem elementer hisce transmittendas esse duximus, quatenus tam de eo, qualemnam effectum id, quod fidelitates vestrae praefatis Szaladiensi et Borsodiensi comitatibus praevio modo responsorie intimarunt, apud eosdem produxerit informare, quam etiam, quidnam erga praeanexas comitatus Poseniensis literas in effectu sperandum sit? quidve eidem eatenus rescribendum censeant? opinionem suam procime perscribere noverint. In reliquo gratia nostra regia fidelitatibus vestris benigne ac jugiter propensae manemus. Datum in arce nostra regia Pragensi, die trigesima prima mensis Maii anno domini millesimo septingentesimo quadragesimo tertio.

Maria Theresia manu propria.

Comes Ludovicus de Battyán manu propria.

Franciscus Koller manu propria.

Kívül: Reverendissimo, reverendis, item spectabilibus ac magnificis, necnon egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posenii ex officio.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr. 2/12. judaeorum.

Az oklevél hátulapján ez egykorú feljegyzés olvasható: *Presentatae 13. Junii 1743, 14. relatae*, egyúttal a kir. leirat rövid tartalmi kivonata.

109.

1743. június 12. Eperjes. Sáros megye közönsége a zsidók megadóztatásával kapcsolatban hivatkozik korábbi felterjesztésére, amelyben kifogásolta és eltörlését kérte a szépesi kamarának azt a gyakorlatát, hogy a zsidóktól türelmi adót követelt már eddig is, pedig az a többi megyében nem volt szokásos. Ez az új-fajta türelmi adó pedig még inkább sérelmes a nemesi kiváltságokra, egyúttal a türelmi adó albérletbe adása ellen tiltakozik.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Ea, quae excelsum regium locumtenentiale consilium respectu judaeorum vigore gratiosarum sub dato diei 2-dae Aprilis anni currentis emanatarum literarum suarum intimare dignatum est, solito cum obsequio percepimus. Meminimus jam antehac repraesentatum fuisse per nos excelso regio locumtenentiali consilio, judaeos in partibus hisce superioribus commoran-

tes certam, etquidem tum a capite, tum vero a facultatibus supputatam pensionem tolerantialis taxae nomine insignatam ad aerarium regiae camerale administrationis Scepusiensis praestare debere, quod tamen in aliis regni partibus, ubi et quaestus eorum eminentior et numerus longe maior et opulentia certe notabilis, ab iisdem haud quaquam praestatur et neque praetenditur. Si igitur et haec quottannis, ut praemissum est, praestari debita pensio seu, ut vocant, tolerantialis taxa, ab eis exigeretur et novum insuper, quod excelsum regium consilium praecipit, onus eisdem imponeretur, futurum esset indubie, ut id non judaei, sed magnates et nobiles, a quibus in hoc comitatu sola et ea quidem pauciora educilla arendae nomine tenent, ferre et persentiscere deberent, quid quid namque novi hujus tributi nomine solvendum ipsis obtingeret, id indubie ex censu dominis debito defalcandum, detrahendumque exposcerent. Neque etenim potest aut debet esse de judaeis in hoc comitatu praesertim existentibus opinio, quae est de Posoniensibus aut aliis ex quaestu et quotidiano lucro multum emolumentum capientibus judaeis. Nullus hic eorum sive ex annona sive ex militaribus amictibus sive ex iis, quae moderni belli tempore distrahi possent vel terentium nostro scitu accepit. Qua ratione itaque statu eorum in his circumstantiis posito et taxa tolerantiali cervicibus eorum a multorum annorum serie annue inhaerente novo hic tributi onere, etquidem indubie in dominos terrestres et proventuum eorundem imminutionem redundaturo gravari possent? altissimo id excelsi regii locumtenentialis consilii judicio perdemisse substernimus.

Caeterum longe plus accedet aerario regio et publico etiam bono providebitur, si excelsum regium locumtenentiale consilium validissima opera sua suis viis et locis efficere dignabitur, ut quam camerale regia administratio Scepusiensis praticare consuevit taxae tolerantialis exarendationem, ea sistatur, modusque reperiatur, ut directe sive tricesimatores sive alii cameratici officiales, etquidem per districtus, a judaeis taxam illam accipiant et directe ad aerarium regium deponant. Fiebant etenim prioribus annis, ut ipsi etiam consilarii administrationis praefatae taxam eandem leviter praearendaverint, statim vero judaeo cuiquam non sine majori suo emolumento subarendaverint et is demum exarendatos taliter judaeos gravissime afflixerit, traxerit, exigita quidem summa ad aerarium regium illata, sed arendatoris et subarendatoris fructu et emolumento certe non postremo. Quod si correctum fuerit et per debitam conscriptionem calculo accurate eruto, haec aerario regio multum nociva praearendatio sublata fuerit, directeque tributum illud sive tolerantialis taxae nomine sive aliter insignitatur, ad aerarium regium devenerit, futurum est profecto, ut longe majori cedat id ipsum aerarii regii emolumento. Quod dum excelso regio locumtenentiale consilio per quam demisse rescribendum habuimus, nos caeterum gratiis et favoribus ejusdem humillime commendamus. Datum ex congregatione nostra die 12-a mensis Junii anno 1743. in regia ac libera civitate Epperjes celebrata.

Ejusdem excelsi locumtenentialis regii consilii servi humillimi, obsequentissimi, obligatissimi:

universitas praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus de Saaros.

Kívül: Excelso regio locumtenentiali consilio, dominis dominis gratiosissimis, colendissimis Posonii.

OL. C. — 29. Lád. A. fasc. 2. nr. 2. (46—7.)

Kívül az egykorú feljegyzéssel: *praesentata 17. Junii 1743. et 21. relata* és rövid tartalmi kivonattal.

110.

1743. június 17. Pest megye közönsége válaszulva a m. kir. helytartótanács ápr. 30-i felszólítására megmarad a korábbi álláspontja mellett, mivel a zsidók megadóztatását törvénytelennek és a megyei házi pénztár számára károsnak tekinti.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

In factu judaeorum contributioni ad aerarium regium pendendae subjiendorum erga priores responsorias nostras iteratum excelsi consilii regii locumtenentialis intimatum sub dato diei 30. praeteriti mensis Aprilis emanatum debito cum respectu percipimus. Cujus intuitu nosmet ad praefactas responsorias nostras referentes in iisdem uberius deductis rationibus et motivis ac ex his illatae humillimae declarationi nostrae ultronee insistere necessitamur tum ideo, quod siquidem taxa judaeorum ad rationem cassae domesticae annue exigi solita viribus eorundem semper commensuretur ac proinde si huic imposita quaequam ad aerarium regium pendenda superadderetur, cum certum foret idem aerarium in exactione et incassatione sibi debitae contributionis juri praelationis neutiquam esse cessurum, illud, quod cassae comitatensi domesticae competeret, ad satisfaciendum eidem aerario converti deberet, cassaque domestica legali hocce suo fundo vel taliter privari. Tum vero, quod cum regnotenus diaetaliter de quanto contributionali tractatum fuisset, de totali fundo conventum fuerit, praeter quem alius contributioni aerario regio debitae citra summum praejudicium et violationem pactorum diaetalium, quibus non minus ac ipsis inarticulatis legibus intimatae fidei summa securitas debetur, extra conventum diaetalem obnoxari. Et neque conventa illa ac novissimae etiam diaetae occasione in suo statu et calculo relicta ad saepefatum aerarium regium debita contributio sub titulo extraordinariae aerarium regium debita contributio sub titulo extraordinariae etiam cujusvis necessitatis augmentari haud valeret.

Firmissima spe ducimur declarationem hanc nostram in eam partem haud interpretatum iri, tanquam promovendi servitii suae majestatis regii et secundandarum illius rerum minus studiosi essemus. Ab hujusmodi etenim censura edita per nos quantum per vires nostras et citra praejudicium publici licuit genuina fidelis nostri in promovendo servitio regii zeli specimina nos immunes praestare valerent, qui ulterius etiam homagiali obligationi nostrae in nullo defuturi, in devota nostri recommendatione perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die decima septima mensis Junii anno millesimo septingentesimo quadragesimo tertio celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis servi humillimi, obsequentissimi, obligatissimi:

universitas comitatum Pesth, Pilis et Solth
articulariter unitorum.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (42—3.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 24. Junii 1743., 25-o ejusdem relata és rövid tartalmi kivonattal.*

III.

1743. június 18. Miskolc. Borsod megye közönsége a m. kir. helytartótanács támogatását kéri a szepesi kamarával szemben, hogy a zsidók türelmi adójának katonai végrehajtásával mindaddig várakozzék, amíg öfelségétől ezirányú folyamodványukra leirat nem érkezik.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Sub decursu novissime terminatae diaetae inter alia regni hujus gravamina, quam gravi nobilitaris praerogativae laesione, titulorumque 9-ni partis 1-ae et 2-di partis 2-dae praepredicio inelyta regia cameralis administratio Scepusiensis a judaeis in tredecim hisce, ut vocant, comitatibus et bonis quorumlibet dominorum terrestrium quocunque demum titulo habitantibus, ignoratur quo jure, taxam tolerantialem in aliis regni partibus nec auditam, multo minus praestari suetam executione mediante cum enervatione etiam ipsius exhinc promanantis fundi contributionalis et proventuum dominalium diminutione desummi et exigi curaret, suae maiestati regiae fine reductionis praemissorum excessuum ad normam legis et committendae eidem inelytae camerali administrationi legalis procedurae a parte statuum et ordinum regni humillime representatum exstitisse, altefatamque suam maiestatem sacratissimam audita praevie desuper eadem camerali administratione, si exactionem ejusdem tolerantialis pecuniae solido carere fundamento cognoverit, status et ordines petita ejusdem sublatione clementissime consolaturam affidasse excelsum etiam consilium regium gratiose recordabitur.

Quia nihilominus eadem inelyta cameralis administratio nonnullos ejusdem tolerantialis pecuniae exarendatores haebreos pro executione illius praeteritis mensibus rursus itidem exmiserat, proinde excelso consilio regio humillime instandum censuimus, quatenus apud suam maiestatem ideirco semet efficacissime interponere, ut usque quo benigna resolutio regia desuper subsequatur aut diaetaliter negotium hoc decidatur, a tam multifariis, assistentia etiam militari in exactione hujusmodi summae per exequentes recenter etiam commissis et nobis sub moderna generali congregatione relatis, fundum quoque contributionalem in hac parte enervantibus et proventus dominales cum laesione praecitatarum legum, ipsiusque nobilitaris praerogativae diminutionibus onerosis excessibus nosmet protegere et totiesfatam inelytam administrationem cameralem ab ulteriori consimilium exactorum exmissione materne inhibere ne dedignetur. In reliquo nosmet

gratiis et favoribus recommendantes manemus. Ex generali congregatione nostra, die 18-va Junii anno 1743. in oppido Miskolez continuative celebrata.

Ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi:

universitas comitatus Borsodiensis.

Kivül: Excellentissimis, celsissimo, illustrissimis et reverendissimis, spectabilibus ac generosis dominis N. N. excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici praesidi et consiliariis etc., etc., dominis dominis nobis gratiosissimis, colendissimis Posenii ex officio.

OL. C. — 29. Lád. A. fasc. nr. 2. (19—20.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 27. Junii 1743., 28. relata.* és rövid tartalmi kivonattal.

112.

1743. június 20. Nagykaroly. Szatmár megye közönsége azt, hogy a zsidók 3-szoros adót fizessenek, nem tartja lehetségesnek annál kevésbé, mert a megyebeli zsidóságnak sem a nemesi felkelésből, sem a most folyó háborúból semmi anyagi haszna nincs, az összeírásra pedig félt, hogy szétfutnak, miért a rendeletet, mint törvényellenest nem hajtja végre.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!

Domini domini et patroni gratiosissimi, colendissimi!

Argumento articuli 10-mi anni 1595., dein vero iis quoque ex motivis, quod judaei moderno belli tempore praeter omnis fere generis quaestum, ex promotione annonae et militarium amictuum administratione extraordinaria capiant beneficia, magnamque nanciscantur foenerandi occasionem, accessorialiter vero ex ipsa etiam generali regni insurrectione non parum sibi fructificassent, singulo hospiti in gremio comitatus hujus degenti ac distincto pane visteitantu judaeo pro hac vice florenos sex ad praesentem suae majestatis regiae necessitatem extraordinariam solvendos imponamus et ad cassam bellicam administrari faciamus, dignatur excelsum consilium regium suo de 2-da praeterlapsi mensis Aprilis emanato rescripto nobis gratiose intimare. Facto itaque ad praecitatum articulum recursum comperimus utique judaeos pro necessitatibus eorum quoque interventae generalis regni insurrectionis menstruatim denarios quinquaginta praestare obligatos fuisse, id tamen non alio, nisi in medium comitatuum, adeoque immediate ad cassas comitatenses pro eorundem juvamine numerari debuisse praeter dubium foret. Hinc est, quod occasione etiam proxima anno abhinc priori productae generalis regni insurrectionis ad ejus necessitates pauci hujates judaei concurrere debuerint. Postquam itaque tempus pro subeunda insurrectione legaliter constitutum jam exactum haberetur, memoratos quoque judaeos ab onere ejusmodi concursus extraordinarii immunes esse debere congrueret. Coeteroquin hujates judaei in biffaria, duplici nempe conditione sunt considerandi, etenim alii sunt ejus sortis, qui nimirum jura quaedam

dominalia jure dominali administrant, talesque tanquam servi reputantur, alii porro illius sunt conditionis, quod distinctos fundos teneant, sed pro necessitatibus comitatus domesticis omnino contribuunt. Ultra hoc praeter omnem legem et contra iteratas humillimas legales repraesentationes nostras medio cujuspian judaei ejusmodi arendatoris in aerarium regium impositam quam superiorum partium judaei neutiquam pendunt tolerantialem, annue vi coguntur, etquidem onerose praestare. Quod accedit, hujates judaei minutioribus mercibus suam exercent quaesturam, in partibus multum remotis degunt, id de illis minime supponi, tanto magis credi potest, quod iidem ex insurrectione annonae promotione, amictuum militarium administratione, velut alioquin etiam ejusmodi negotiationis minime compotes quodpiam capere potuissent beneficium, quin imo sub grassantis pestiferae luis praedominio, eo sunt praecipitati, ut semet ad nemora et sylvas, ibidemque erecta tuguria recipere coacti obundiquaque superventas strictas praecclusiones nec minutas merces suas distrahere, neque saltem quotidianam suam alimoniam procurare valuerunt, si non obstante eo, praeter et ultra praemissa tertii adhuc ordinis tributo subjicerentur vel saltem audita hoc fine ipsorum conscriptione indubie dispergerentur, pactoque tali et misera plebs per amissionem ejus, quod in distractione rerum venalium ab ipsis habuerunt, commercii damnum pati necessitaretur. Proinde excelsum consilium regium humillime deprecamur, quod in praescito judaeorum negotio ex rationibus praeductis ac porro ejus quoque intuitu, quod id ipsum novitatem saperet, cassas contra legem multiplicaret, comitatuique praedudicium, imo damnosum foret, gratiosum excelsi consilii regii intimatum reducere nequeamus, in obsequium perseverantes. In congregatione nostra generalj die vigesima et subsequentibus mensis Junij anno millesimo septingentesimo quadragesimo tertio in oppido Nagykároly celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi:

universitas praelatorum, baronum, magnatum et nobilium
comitatus Szatthmariensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (56—7.)

Kívül ezzel az egykorú feljegyzéssel: *praesentata 1. Julii 1743., 3. Julii relata és rövid tartalmi kivonattal.*

113.

1743. június 24. Székesfehérvár. Fiath Zsófia bizonyítja, hogy Herschl Mihály paksi zsidója Székesfehérvárott egy éjszakára 3 forintot volt kénytelen fizetni a városbírónak.

Copia. Aláb meghirt recognoscalom, hogy Hersl Michály paksi zsidom hozam gyuvin parancsolatomra Feirvara, elkéset, kölltetett masodmagatul három egiss forintokat, id est fl. 3 egy itszakai hálásért fizetni biro uramnak, kihez képest adom ezen bizonsaghtévő recognitiomat neki nagyob hitelért. Datum Feirvár, 24. Juny 1743.

Fiatth Sophia manu propria.

Csatolva a zsidó közönségnek a helytartótanáchoz 1743. júl. 27-én benyújtott kérvényéhez.

114.

1743. június 25. Buda. A budai tanács azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy a zsidók összeírása és megadóztatása alól ők mentesüljenek, mert felségfolyamodványukban a zsidók kivűzését kérték és attól félnek, hogy a zsidók összeírásából és megadóztatásából kérelmükkel kapcsolatban esetleg káruk származik.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini benignissime gratiosissimi, colendissimi!

Gratosum excelsi ejusdem consilii locumtenentialis regii, quoad transmittendam judaeorum in civitate ista degentium conscriptionem die 1-na modo labentis mensis expeditum intimatum humillimo cum respectu percepimus et inde etiam projectatum eosdem judaeos taxandi modum uberius intelleximus. Quia vero jam inde a primis annis, postquam jure postliminii civitas ista restituta et benignissimis privilegiis dotata exitisset, in eo constanter adlaborassemus, ut communitatem istam alias ex integro catholicam a scandalosa aequae ac publico perniciose hac gente purgare et liberare valeamus, eandemque pro dei et publico bono conceptam intentionem, ut desiderato tandem effectui mancipare liceat, iteratam in anno proxime praeterito repraesentationem in paribus hic humillime annexam sacratissimae suae majestati submisimus et abinde favorabilem, privilegiisque conformem resolutionem in dies praestolamur, id vero intentioni nostrae contrarium et praejudiciosum foret, si judaeos, a quibus haec tenus, ne sui tolerantiam arguere possent, nullam unquam taxam praetendimus, desumpsimus, modo tandem conscribere et ab iisdem praescriptum tributum exigere deberemus, inde enim et quod semel in medium civitatis hujus contribuissent, ulteriorem sui hic permansionem stabilire et sub hoc praetextu conatus nostros ulterius frustrare nitentur.

Proinde apud excelsum consilium regium humillime instamus, quatenus nos a conscriptione et taxatione judaeorum gratiosissime dispensare dignaretur, ne per id privilegiis et intentioni nostrae praejudicari contingat. Quam altam gratiam praestolaturi humillimo cum respectu manemus.

Excelsi ejusdem consilii locumtenentialis regii humillimi servi:

Budae, die 25-ta Junii 1743.

N. N. consul, iudex, caeterique senatores ibidem.

1743. június 28. Baja. Bács megye közönségének véleménye szerint a megyebeli zsidókra, akik földesuraiknak és a megyének adót fizetnek, másféle adót rájuk kivetni anélkül nem lehet, hogy ebből az adózó nép számára újabb megterhelés ne származék.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Ad gratiosum excelsi regii locumtenentialis consilii intimatum Posonii, die 2-da praeteriti mensis Aprilis ad nos expeditum, tenore cujus judaei hospites menstrue in 50 denariis, adeoque annue in sex florenis ad cassam militarem consignandis taxandi innuerentur, humillimam excelso regio locumtenentiale consilio informationem submittendam habemus, quod judaei in gremio hujus comitatus habitantes, vixque aliquo quaestulo fruentes, in suo tamen misero statu censum dominalem ac pro sublevamine contribuentis plebis de praxi et consuetudine pro domestica comitatus necessitate taxam solvere consueverunt. Tertium vero hoc onus supportare nimis valerent aut si ad novum hoc extraordinarium onus adigerentur, miseram plebem pro domestica comitatus necessitate amplius onerare oporteret, cum tamen eandem pro conservando publicae contributionis fundo facilitare et sublevare intersit plurimum. Unde dum excelsum regium locumtenentiale consilium perdemisse informamus, una nos gratiis et favoribus obnixè commendantes perseveramus. Ex generali congregatione nostra in oppido Baja, die 28-a Junii anno 1743.

Excelsi regii locumtenentialis consilii obligatissimi humillimi servi:
universitas praelatorum, baronum,
magnatum et nobilium comitatus Bácsiensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (11—2.)

Előlapon egy egykorú feljegyzéssel: *praesentata 8. Julii 1743., 9. relata és rövid tartalmi kivonattal.*

1743. július 27. Szombathely. Vas megye közönsége azzal a kéréssel fordul a m. kir. helytartótanácsához, hogy a zsidókra, kiknek száma e megyében 158 család, j. év ápr. 2-i rendelettel kivetett adót a megye házi pénztára számára megtarthassa.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Ad ea, quae judaeorum in comitatu hocce commorantium taxationem sub die 2-a mensis Aprilis anni decurrentis per praetitulatas dominationes vestras gratiosè nobis intimata sunt, omni cum respectu rescribendum censuimus memoratos judaeos, qui alias juxta praehabitam eorundem connumerationem numero 158 in gremio comitatus hujus reperirentur, a domibus, fundisque, si quos possiderent ac facultatibus suis intra incolas, in quorum

gremio ejusmodi fundi aut facultates essent, omnino contribuisset, sed et pro bellicis recenter terminatae generalis insurrectionis necessitatibus per nos taxatos extitisse. Forent autem uam plurimi ex praespecificato judaeorum numero, qui omnibus fundis ac facultatibus destituti, sed nec quaestum aut mercaturam, quae aliquam mereretur considerationem, exercentes in summa inopia victitarent et vix pro quotidiana miserae vitae suae sustentatione quidpiam haberent. Unde et si quid praefatis judaeis ultra praedeclaratam ordinariam eorum contributionem, memorataeque taxae solutionem inponi adhuc posset, cum sua majestas sacratissima occasione diaetaliter conventi quanti contributionalis omnem contributioni obnoxium fundum nullo penitus reservato regnicolis elementer cessisset, confidimus humillime altefatam suam majestatem sacratissimam praedeclaratam judaeorum taxam nobis, cassaeque nostrae alioquin per graves admodum superioris insurrectionis necessitates non modo exhaustae, sed et notabilibus debitis involutae benigne esse relicturam, cujus etiam intuitu praetitulatarum quoque dominationum vestrarum gratiosum et efficax patrocinium, dum in omni submissione imploramus, nos una earundem gratiis ac favoribus impense recommendamus. Datum ex generali congregatione nostra Sabariae, die vigesima septima mensis Julii anno domini millesimo septingentesimo quadragesimo tertio celebrata.

Praetitulatarum dominationum vestrarum servi obligatissimi humillimi:

comitatus Castriferrei.

Kivül: Excellentissimo celsissimo, excellentissimis, item illustrissimis ac reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus ac generosis dominis N. N. praesidi, caeterisque excelsi locumtenentialis regii consilii consiliariis etc., etc., dominis dominis gratiosissimis, colendissimis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. Läd. A. fasc. 2. nr. 2. (21—2.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 1. Augusti 1743., 3. relata és rövid artalmi kivonattal.*

117.

1743. július 27. A magyarországi zsidók közönsége csatolva Fiath Zsófia bizonyítványát, ismételten arra kéri a m. kir. helytartótanácsot, hogy Székesfehérvár városnak azt a sérelmes intézkedését, hogy a zsidóktól egy éjszakai szállásért egy tallért követelnek, szüntessék meg.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini domini benignissimi, gratiosissimi!

Ad consolidandam priorem porrectam humillimam instantiam nostram, remonstrandamque civitatis Albensis a judaeorum pernoctatione inconsoetam ac per inelytam commissionem regiam Pesthiensem abrogatam taxam copia attestationis manifestum perhiberet antelatae civitatis Albensis inconsoetae exactionis testimonium.

Eapropter excelso regio locumtenentiali consilio quemadmodum priori, ita et hacce humillima instantia nostra perdemisse supplicamus, quatenus praerepetitos memoratae civitatis Albensis abusus alta et praepotente autoritate sua tollere, damnificatisque debitam satisfactionem administrari facere benignissime simul et gratiosissime non dedignetur. Pro qua benignitate et gratia emorituri perseveramus.

Excelsi regii locumtenentialis consilii humillimi servi:

communitas judaica.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium, dominos dominos benignissimos, gratiosissimos humillima instantia introscriptae communitatis judaicae.

Praesentata 27. Julii 1743, eadem relata.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (10—1.)

118.

1743. július 27. A m. kir. helytartótanács felszólítja a székesfehérvári tanácsot, hogy a zsidóknak ide csatolt panaszára az éjjeli szállásért kért fizetés miatt tegyen jelentést.

Civitati Albaregalensi.

P. P. Ex isthic annexa communitatis judaicae instantia uberius est percipere, quatenam eadem coram consilio hoc regio locumtenentiali gravamen in eo ponat, quod magistratus liberae et regiae civitatis istius a judaeis necessitatis causa eo intrantibus, ibidemque pernoctantibus certam taxam desumat.

Cujusmodi memoratae judaicae communitatis querimoniam praelibatae istius civitatis magistratui pro danda eatenus, quid nimirum in re subsit? genuina informatione consilium hoc regium locumtenentiale praesentibus communicandam esse duxit. Datum 27. Julii 1743.

Andreas Moricz manu propria.

Die 31. Julii visus expeditus. Director cancellariae.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (12.)

119.

1743. augusztus 2. Sátoraljaiúj hely. Zemplén megye közönsége a megyebeli zsidóság szegénységére való tekintettel, nehogy azok Lengyelországba kényszerüljenek elmenekülni, azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy ők a zsidókra újabban kivetett adó alól mentesüljenek.

Excelsum regium consilium locumtenentiale!

Domini domini et patroni gratiosissimi, colendissimi!

Ut in gremio comitatus hujus singulo hospiti in distincto, ut vocant,

pane viventi judaeo floreni sex nomine taxae imponantur, illaque pro certo eatenus praefigendo termino collectanda ad cassas bellicas erga peculiarem desuper recipiendam quietantiam administretur, nobis intimari ex gratiosis excelsi regii consilii literis intelligimus. Habita interim hic loci commorantium judaeorum miserimae sortis et conditionis reflexione, qui antea per arendatores census tolerantiae exactione illius usque adeo gravabantur, ut sensim facultatibus lapsi et ad exercendum quaestum amplius inhabiles redditi ac ideo fere ad incitas redacti jam neque taxam pro domestica comitatus hujus necessitate iisdem minus onerose impositam, tantominus arendatitias quottas a beneficiis per dominos terrestres eisdem in arendam elocatis rite exolvere valeant, si accessione novae ejusmodi taxae, novo rursus oneri subjici deberent, eosden hinc in viciniam Poloniarum regnum certo certius elapsuros praevidemus, sicque et fundus pro domestica comitatus hujus necessitate ex taxa illorum hactenus promanari solitus simpliciter evanesceret. Ne itaque comitatum hunc veluti de praesenti in statu summe exhausto positum praenotato quali quali fundo destitui oporteat, excelsum regium consilium demiseri rogamus, dignetur praevisi ex motivis et rationibus cun hujatibus miseris judaeis ratione ejusmodi novae taxae gratiose dispensare ac per id in praenotato, qui ex taxa illorum hucusque profluere solebat, quive in casum novi oneris periturus esset fundo, comitatum hunc conservare. In reliquo dum nos gratiis et patrociniis commendamus, permanemus. Sub generali congregatione in oppido Satoraljaujhely, die 2. mensis Augusti anno 1743. continuative celebrata.

Ejusdem excelsi regii consilii locumtenentialis servi humillimi, obsequentissimi, obligatissimi:

universitas comitatus de Zemleny.

Kívül: Ad excelsum regium consilium locumtenentiale, dominos dominos et patronos gratiosissimos, colendissimos Posonii ex officio.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (62—3.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 12. Augusti 1743., 14. relata és rövid tartalmi kivonattal.*

120.

1743. augusztus 30. Székesfehérvár. A székesfehérvári tanács jelenli a m. kir. helytartótanácsnak, hogy tudomásuk szerint Pest városa még most is szed a zsidóktól az éjjeli szállásért illetéket és ugyanezt teszik ők is kiváltságuk értelmében a városi szegényház javára.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini nobis benignissimi, gratiosissimi!

Ex repraesentata excelsoque consilio regio locumtenentiale exhibita communitatis judaica querulosa instantia ac per idem excelsum consilium regium locumtenentiale nobiscum gratiose communicata humillime intelligere debuimus, qualiter eadem communitas judaica exponeret, quasi vero nos inconsuetam quamquam occasione sui hic pernoctationis taxam ab

iisdem exigeremus et in consolidationem expositionis ad inelytam Pesthiensem commissionem semet provocantes eorundem immunitatem allegarent et per hoc consequentiam simplici dumtaxat asserto inferre niterentur. Igitur in eversionem expositionis eorundem idem altetitulum excelsum consilium regium locumtenentiale humillime informandum esse duximus, quod civitas Pesthiensis a judaeis in terreno ejusdem civitatis pernoctare volentibus toties quoties certam taxam de praesenti etiam desumere consuevit et nec secus eosdem pernoctare admittit, id ipsum ex informatione praefatae civitatis haberemus. Et alioquin tenore etiam benignorum privilegiorum huic civitati elementissime elargitorum judaei ab ingressu arcerentur, nullamque iisdem moram admitterent et ut verum fateamur, nos in eo nullam consolationem aut emolumentum sentiremus, imo summe consolaremur, si penitus emanerent et ingressum non attentarent, ubi etenim eosdem intrare et pernoctare contingat, quod alias de raro fit, tali in casu exiguum quid, illud etiam in conservationem xenodochii hujatis et intertentionem miserorum decrepitorum civium exigitur et applicatur.

Quibus humillimae informationis nostrae loco submissis nos altis gratiis et protectioni demississime commendantes perseveramus.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi servi:

Albaeregalis, die 30-a Augusti 1743.

N. N. judex et senatus civitatis Albaregalensis.

Kivül: Celsissimo, excellentissimis et illustrissimis, spectabilibus item ac magnificis dominis N. N. locumtenenti, caeterisque sacrae regiaeque majestatis excelsi consilii regii locumtenentialis consiliariis (titl.), dominis nobis benignissimis, gratiosissimis Buda Posonium ex officio.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (13—4.)

Praesentatu 5. Septembris 1743.

121.

1743. szeptember 6. A m. kir. helytartótanács felszólítja a pesti tanácsot, tegyen jelentést arra nézve, hogy a zsidóktól az éjjeli szállásért szed-e valamely illetéket?

Civitati Pestiensis.

P. P. Informatur consilium hoc regium locumtenentiale in libera et regia ista civitate a judaeis necessitatis causa eo intrantibus, ibidemque pernoctantibus certam taxam, nescitur quo ex fundamento desumi. Noverit proinde antelatae civitatis istius magistratus desuper, quid nimirum in re subsit? consilium hoc regium locumtenentiale genuine ac circumstantialiter ocius informare. Datum 6. Septembris 1743.

Andreas Moricz manu propria.

Die 10. Septembris visus expeditus. Director cancellariae.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (15.)

Fogalmazvány.

1743. szeptember 6. A m. kir. helytartótanács arra utasítja a székesfehérvári tanácsot, hogy a zsidóktól vagy ne szedjenek az éjjeli szállásért illetéket vagy ne engedjék meg, hogy kiváltságuk értelmében a zsidók a város területére lépjenek.

Civitati Albaregalensi.

P. P. Ex rescripto magistratus liberae et regiae istius civitatis de 30-a recenter evoluti mensis dato intelligit consilium hoc regium locumtenentiale, quo ex fundamento idem taxam a judaeis occasione sui ibidem pernoctationis desumendam praetendat. Cum autem nec factum alterius civitatis Pestiensis, velut iam abrogatum et alias etiam illegale in exemplum trahi, nec allegato privilegio exactio ejusmodi taxae evinci et legitimari queat.

Quare antelatae civitatis istius magistratui harum serie reintimandum ac una committendum esse duxit consilium hoc regium locumtenentiale, quatenus a praetacta recentius caeptae illegalis taxae desumptione desistere et si, ut praetendit, privilegia civitati isti benigne concessa judaeis eo ingressum aut pernoctationem absolute prohibent, eadem sequi noverit et nec intermittat. Datum 6. Septembris 1743.

Andreas Moricz manu propria.

Die 10. Septembris visus expeditus. Director cancellariae.

OL. C. — 29. Lad. fasc. 10. nr. 39. (16.)

Fogalmazvány több törléssel és betoldással a szövegben.

1743. szeptember 13. Nápolyból kiutasítják a zsidókat, mert a pestis nem lépett volna fel, ha nem tűrik meg őket a városban. Több gazdag zsidó Magyarországra vándorolt: „plusieurs riches Juifs sont déjà partis pour aller s'établir ailleurs particulièrement en Hongrie.”

Gazette de Utrecht du Vendredi 1743. 74. sz. Közölte Lewinsky, Rivista Israelitica I. 1904. 196; MZsSz. XXII. 1905. 66.

1743. szeptember 24. Magyaróvár. Moson megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a zsidók megadóztatását az általa felsorolt 5 okból végrehajtani nem tudja.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini nobis gratiosissimi, colendissimi!

In puncto taxandorum judaeorum sub 2. Aprilis ad nos gratiose exaratis ejusdem excelsi consilii regii literis omni cum veneratione acceptis, quod earundem tenoribus nosmet accommodare nequeamus, submissee deprecantes sequentia obicis et legitimationis loco demisse ac obsequiose substernimus.

Etquidem primo quantum individuale regni suae majestati regiae fundamento articuli 8. 1715. diaetaliter oblatum ita in se connexum ac inseparabile foret, ut veluti hactenus ex parte universorum Hungariam incolentium, contribuereque debentium id intellectum fuisset, nemoque in regno extra accordatum portionale quantum pro parte aerarii seorsive ad contribuendum attractus aut taxatus exstitisset, sic nec ullo sub titulo vel de causa ampliacionem aut separabilitatem admitteret.

Nam secundo separatio haec et ampliatio augmentum contributionis saperet, cujus sub una vel alia specie augendae materia, siquidem ad diaetam pertineat, ideo in hanc taxandorum separatim pro aerario regio judaeorum materiam nosmet immittere non possumus.

Tertio citatus de taxandis judaeis articulus 10. anni 1595. praeterquam, quod pro lege antiqua censeatur, est constitutio etiam peculiaris cum pluribus aliis praecedentibus et subsequenter articulis sancita illo tempore, dum contributio stabilis in regno non fuit, sed in diaetis plerumque decidebatur, quantum unius vel alterius sortis incolae ad occurrentes necessitates contribuere debeant? et ideo tempore contributionis haec lex nunquam in usu fuerat.

Imo quarto articulus 12. anni 1662. per articulum 63. novissime diaetae anni 1741. confirmatus claris verbis innueret, quod dum etiam peculiaris ejusmodi judaeorum et aliorum taxatio diaetaliter constituta fuisset, ea nihilominus ad extraordinarias comitatus necessitates diaetaliter aequae susceptas et neutiquam separative aut privative ad rationem aerarii regii applicata exstiterit.

Denique quinto omnes alioquin judaei in Hungaria existentes praeter obtingens dominorum terrestrium vel contributioni vel vero taxae subjiciuntur atque ideo duplici onere respectu unius ejusdemque causae et materiae gravari nequirent.

Et haec sunt motiva, argumenta et rationes nostrae, ex quibus seorsivam judaeorum taxationem ultra quantum contributionale subsequendam demisse ac obsequiose deprecamur, qui caeteroquin aliis mandatis lubentes obsecuturi, nosmet solitis gratis atque favoribus commendamus et perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die 24. Septembris anno 1743. in oppido Óvár celebrata.

Ejusdem excelsi consilii locumtenentialis regii obligatissimi, obsequentissimi humillimi servi:

universitas praelatorum, magnatum et nobilium
comitatus Mossoniensis.

Kivül: Sacrae regiae majestatis excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico, dominis dominis nobis gratiosissimis, colendissimis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. nr. 2. (35—6.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 7. Octobris 1743, 8. relata és rövid tartalmi kivonattal.*

1743. december 17. Hirschl Izsák lovasberényi zsidóbíró azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy a székesfehérvári tanácsnak azt a rendelkezését, hogy attól a zsidótól, aki napközben a városban tartózkodik, 7 krajcárt, az éjjeli szállásért pedig egy tallért szed be, helyezze hatályon kívül.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini benignissime gratiosissimi!

Per inordinatam, nullisque privilegiis firmatam a civitate Albaregali nobis strictè impositam exactionem necessitamur, ut iterato ad excelsum consilium regium locumtenentiale non obstantibus jam eatenus hocce in passu emanatis benignis, iisque gratiosis decretis humillimum sumamus recursum. Antelata nimirum civitas Albaregalis ab omnibus eo adventantibus judaeis et noctem agentibus thalerum, qui vero per diem permanserint, septem cruciferos irremissibiliter exigit stringendo eosdem quoque sub gravissima comminatione ad instantaneum deponendorum depositionem. Si itaque domini terrestres nos in suis territoriis sub protectione sua patiuntur, tanto minus civitas praefata novis exactionibus nos, qua subditos dominorum magnatum, aggravare deberet. Cumvero nos miseri ex quaestu dumtaxat victitantes antedaneis temporibus ejusmodi exactionibus et impositionibus nunquam obnoxii fuissetus, verum semper in civitate praemissa tam occasione nundinarum, quam extra illas libere morandi, quaestumque exercendi facultatem et licentiam habuissetus, docentibus id ipsum usu et praeteritorum temporum experimento. Unde praemissis exactionibus inordinatis admodum gravati et onerati excelso consilio regio locumtenentiale humillime supplicamus, dignetur praepotenti sua auctoritate benigne, simul atque gratiose ordinare, quo praememorata civitas Albaregalis ab ejusmodi exigendis novis impositionibus et exactionibus supersedeat, nobisque miseris libere morandi, quaestumque exercendi facultatem ultronee non impediat, sed qua subditis dominorum magnatum libere concedat, pro qua benignitate et gratia incessanter emorimur.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi subditi:

Isaac Hirshel iudex et tota communitas
Losbrünensis judaica.

Kivül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale etc., dominos dominos benignissimum gratiosissimos humillima instantia introdenotatorum Isaaci Hirshel iudicis et totius communitatis Losbrünensis judajicae. Praesentata 17. Decembris 1743, eadem relata.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (17—8.)

1743. december 24. Pest. A pesti tanács jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy ők az éjjelre náluk muradó zsidóktól kiváltságuk elismerése fejében a városplébánia javára 6 krajcárt szednek.

Excelsum regium Hungaricum locumtenentiale consilium!

Domini domini ac patroni nobis gratiosissimi, colendissimi!

Ad gratiosum excelsi ejusdem locumtenentialis regii consilii sub dato 6-ta praeteriti mensis Septembris intuitu per nos desumi solitae a pernottantibus hic judaeis taxae ad nos datum intimatum demisse respondendum esse duximus, nobis nimirum ex benigna privilegiali concessione non recipiendi et tolerandi judaeos attributum esse. Ut ipsi attamen occurrentibus eorum ob vicinam civitatem Budam necessitatibus facilius consulerent, expressam hanc in favorem nostri factam concessionem moderamur, eosdem que intrare ac pernottare permittimus quidem, ast ne peculiari huic juri praejudicare, atque eo abuti velle videamur, utque illis promiscue huc accurrendi et usurpandi facultas restringatur, sed et in recognitionem ejusmodi jurisdictionis nostrae pro redemptione securitatis literarum sex cruciferos ad usus et necessitates parochialis hujatis ecclesiae convertendos desumimus, quod ipsum eisdem eo minus injuriosum accidere debet, quo certius est casu in contrario vi benigne nobis datae concessionis a mansione per noctem arcendos fore. Atque in ipsorum straret arbitrio penitus semet intra sibi concessos limites continere velle. Quod ipsum dum humillimae informationis loco submittimus, nos expertis gratiis et favoribus demisse commendantes perseveramus.

Excelsi ejusdem regii Hungarici locumtenentialis consilii humillimi et obsequentissimi servi:

Pestini, 24-ta Decembris 1743.

N. N. judex et senatus liberae ac regiae civitatis Pesthiensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (19—20.)
Præsentata 13. Januarii 1744, 11. relata.

1743. december 30. Sauska János Ferenc helytartótanácsi tanácsos a helytartótanács jóváhagyásától feltételezetten Székesfehérvár városának megtiltja, hogy a zsidóktól a napi ott tartózkodásért 7 krajcárt, az éjjeli szállásért pedig egy tallért követeljenek.

Excelsum locumtenentiale consilium regium!

Domini domini ac patroni nobis gratiosissimi, colendissimi!

Circa iteratam Isaci Hirshell judicis et totius communitatis judaicae Loasberiensis querulosam in eo contra civitatem Albaregalensem, quod a singulo judaeo ibidem pernottante unum imperialem, qui vero per diem

permanent, 7 cruciferos desumat, positam instantiam perquisitis prioribus excelsi hujus consilii regii ad eandem civitatem emanatis intimatis, nominanter sub dato 6. Septembris anni decurrentis 1743., vigore cuius praefatae civitatis magistratui ad ejusdem rescriptum sub dato 30. mensis Augusti emanatum hoc et id serio commissum exstitit, quatenus a talismodi illegatis taxae desumptione desistat aut vero praetensi privilegii copiam in extractu submittat. Cum autem suprafata civitas hactenus nec huic, nec illi semet accomodasset, verum adhucdum a praememoratis judaeis antehac incon-suetam taxam coactive modo desumere nil pensi duceret, ex eo censerem dictum magistratum in conformitate ultimarii sub dato 6. mensis Septembris anni delabentis eidem magistratui abhinc emanati serio committendum, ne peramplius antelatos judaeos ejusmodi illegali exactione aggravare praesumat, salva tamen ulteriori excelsi huius consilii regii opinione permanente perdemisse censerem.

Ejusdem excelsi locumtenentialis consilii humillimus servus:

Joannes Franciscus Sauska
manu propria.

Kivül: Demissa relatio introscripti consilarii circa iteratam judaicae communitatis Loasberiniensis contra civitatem Albaregalensem quaerulose positam instantiam.

Praesentata 30. Decembris 1743, 3. Januarii 1744. relata.

OL. C. — 29. Lad. A, fasc. 10, nr. 39. (21—2.)

128.

1743. A bánsági német zsidók Mária Teréziához intézett folyamodványukban érdemeik során hivatkoznak Bacharach Sámson szolgálataira, kit a császári adminisztráció gyakran bizott meg azzal, hogy Törökországban nagy mennyiségű gyapjút vásároljon. Bacharach és Mánzer Farkas mint a Bánságban alakult gyárak főfaktorai hűségesen fáradoztak a kőzjó és a kincstár javára.

... Die ferner gegen die quarnison zu Orsova wehrend belagerung von uns erzeugte threu und assistenz indeme wür daselben alle Nothwendigkeiten, wie wür noch Original quittungen besitzen, mit grösster beschwerlichkeit unter taussenterley gefahren fourniret, unter welchen transporten aber leyder ein Schiff mit Victualien zu grund gangen, mithin da wir einige bonification dafür nirgends erhalten, einen grossen Verlust, wie leicht zu erachten darbey erlitten haben. Viller andere von uns ingesamtb, und auch von einigen particularn aus unns hie- und da in allehand occasionen erzeugten sehr wichtigen gettreuen diensten dermahlen zu geschweigen als da zum Exempl der Samson Bacherach vielfältig von der Kayl. Administration in die Turkey zu Einkaufung grosser quantitäten Wolle sich verschickhen lassen, wo er durch dessen gutte Aufführung, fleiss, dexterität, und fürsichtigkeit allen Contente gegeben, item da dieser Bacherach, und Wolff Mänz über sammentliche fabriquen als aufgestellte Oberfactores alles sowohl zum

besten muzen und auffnamb des publici, als auch zur melioration des aerarii Principis getreulichst besorgt und dirigirt haben, und viel anders mehr.

OL. Toleranzsachen. Idézte *Büchler Sándor*, MZsSz. XXVII. 1910. 91–92.

129.

1744. január 3. A m. kir. helytartótanács Székesfehérvár városának meghagyja, hogy vagy igazolják, hogy a zsidóktól az ott tartózkodásért és az éjjeli szállásért illetéket szedni kiváltságaik értelmében jogosultak vagy azonnal hagyjanak fel ennek szedésével.

Civitati Albensi.

P. P. Intuitu taxae a judaeis in libera et regia hac civitate pernoctantibus vel alias etiam eandem ingredientibus desumi dictae civitatis hujus magistratui sub 6-a Septembris anni praeteriti intimatum est, ut ab ejusmodi illegalis taxae desumptione desistat et si allegata privilegia civitati huic concessa judaeis eo ingressum aut pernoctationem expressis prohiberent, eadem sequatur. Cum autem de ejusmodi privilegiorum qualitate consilium hoc regium locumtenentiale in praesentiarumque nec informationem, nec virtute illorum ejusmodi taxae exactionem competere evictum esset, illegales ejusmodi exactiones vero ulterius continuari isthic annexa judaeorum querimonia testantur, hinc consilium hoc regium civitatis hujus magistratum in verbo regio monet, ut nisi ejusmodi exactionem sibi licere allegatis privilegiis sufficienter evincat, ab illegalium ejusmodi taxarum exactione illico supersedere noverit. Datum ex consilio regio locumtenentiali die 3. Januarii 1744.

Michäel Domsics manu propria.

Die 17. Januarii visus expeditus. Director cancellariae.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (23.)

Fogalmazvány sok törléssel és javítással a szövegben.

130.

1744. február 8. Székesfehérvár. A székesfehérvári tanács jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy nem szednek többé semmiféle illetéket a zsidóktól, viszont elnyert kiváltságuk értelmében azoknak a város területére való belépését nem engedik meg.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini benignissimi, gratiosissimi!

Ex benigno excelsi consilii regii locumtenentialis recenter in negotio judaeorum ad nos expedito gratioso intimato cum consternatione animarum percepimus, qualiter nam memorata gens judaica propter ingressum eorundem et pernoctationem in civitate hacce nostra alicujus exactionis seu taxae in praesens etiam perceptionis nos argueret, altetitulum vero excel-

sum consilium regium locumtenentiale ex eo, cum nos privilegiorum nostrorum tenorem, medio cujus allegatam taxam desumere quiremus, excelso consilio regio locumtenentiale non submiserimus, ulterius quoque ab exactione talismodi judaeorum taxae sub verbo regio prohiberet. Et si quidem ad nostram demissam sub 30-ma Augusti anni praeterlapsi submissam informationem praecipere dignabatur, ut nos ipso facto ab exactione talismodi taxae supersedeamus, verum intuitu eorundem ingressum vel pernoctationem tenoribus benignorum privilegiorum nosmet accomodemus, prouti et debito more tenoribus ejusdem benigni intimati nosmet regulantes in praesens usque a praefatis judaeis absolute nihil desumendum determinavimus, sed nec quidquam exactum esse probare poterunt. Verum ab ingressu ipsos judaeos ex fiducia paragraphorum in benigno privilegio nostro regio contentorum prohibuimus, quorum tenor talis est: „judaeos et zingaros admittere vel non admittere civitatis erit.” Unde evidenter apparet, quod nos ab aliquam medio tempore factam exactionem indebite accusassent, imo et contextum privilegiorum nostrorum ex eo altetitulado excelso consilio regio locumtenentiale non submisimus, cum jam praetensa exactio totaliter sublata fuerat, per exclusionem illorum, quod et in posterum observandum admitti ab excelso consilio regio supplicamus. Siquidem ab annis circiter 50 a confluxu et conversatione omni meliori modo judaica civitatem hanc conservare studuimus, experti enim sumus, quamprimum saltem aliquam etiam moram inter incolas pertrahere potuerunt, malum illico implantarunt, quare complurimos incarceratione, punire, taliterque propellere debuimus et si etiam aliquem contigit intrare vel hic pernoctare, eisdem sedulo invigilandum esse disposuimus, ut adeoque in posterum etiam civitas hac, prouti hucusque ab infectione eorundem incaminata permanere possit, demisse supplicamus, quatenus excelsum quoque consilium regium locumtenentiale a conservatione et ingressu hujus civitatis eosdem arcere non dedignetur, taliterque penes tenores benignorum privilegiorum regionum sic observatos benigne protegere et manutenere, pro qua benignitate perseverabimus.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi servi:

Albaeregalis, die 8-va Februarii 1744.

N. N. judex et senatus liberae regiaeque
civitatis Albaregalensis.

Kivül: Celsissimo, excellentissimis, illustrissimis, spectabilibus item et magnificis dominis N. N. locumtenenti, caeterisque excelsi consilii regii locumtenentialis consiliariis (titl.), dominis dominis nobis benignissimis, gratiosissimis Posenii ex officio.

Praesentata 20. Februarii 1744.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 10. nr. 39. (24—5.)

1744. június 5. A zsidók megadóztatásával kapcsolatban kiküldött bizottság összefoglalván a kérdésben megtett intézkedéseket azt javasolja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a még mindig ellenálló megyékhez újabb felszólítás intézessék, azok a megyék pedig, amelyek az adóztatásba belenyugodtak, bizonyos időre az adót gyűjtsék össze és az illetékes hadi pénztárba fizessék be.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini benignissimi, gratiosissimi!

Ex interventu benigni suae majestatis regiae rescripti intuitu judaeorum pro modernis aerarii regii necessitatibus taxandorum ad demissas idcirco hujus consilii regii locumtenentialis repraesentationes anno adhuc praeterito sub 24. et 31. Maii submissas sub 22. hujus expediti, ejusmodique taxationem in effectum celerius deducendam benigne praecipientis commissio haecce commissam sibi actorum ac rei, in quo cardine nimirum ad praesens substititit, disquisitionem exequens comperit, quod ex fundamento alterius benigni regii rescripti anno praeterito sub 22. Martii expediti, modalitas ejusmodi judaeos pro modernis aerarii regii necessitatibus taxandi universis comitatibus et civitatibus anno adhuc praeterito sub 2-a Aprilis intimata extiterit, in eo, ut nimirum comitatus et civitates argumento articuli 10. 1595. illo utpote tempore judaeos pro hujusmodi necessitatibus singillatim ac menstrue in 50 den. taxatos fuisse innuentis, nunc quoque judaeos similiter taxent, adeoque singulo hospiti in distincto pane viventi pro hac vice fl. 6 promiscue imponat ita tamen, ut summa in concreto huic vel illi communitati judaeicae obtingens observata uniuscujusvis facultatum ac virium proportione per semetipsos facultatum videlicet singuli optime conscios subrepartiat, haecque demum taxa pro certo eatenus praefigendo termino collectetur et per comitatus et civitates ad cassas bellicas erga peculiarem desuper recipiendam quietantiam administretur, utve numerus ejusmodi judaeorum et summa exinde incassanda constet, consilio huic regio locumtenentiali eorundem conscriptio praevis etiam submittatur. Haec itaque postquam comitatibus ac civitatibus circulariter intimata fuissent, nonnulli eorum idcirco reflexiones suas posuerant, aliqui e converso ejusmodi taxationi acquieverunt, alii demum nec ad praesens responderunt isthic in annexo uberius specificati. Hi demum praevis modo renuentes comitatus ultro eatenus hoc etiam ex motivo, quod haec taxatio non ordinaria, verum extraordinaria sit, moniti extitissent, medioque tempore inter reliquos comitatus quoque Posoniensis in eo, quod materia contributionis in quacunque specie extra diaetam augeri nequeat, recurrisset ac idcirco recursum quoque ad suam regiam majestatem se fecisse declarasset. Idque ipsum consilium hoc regium locumtenentiale suae majestati regiae sub 24. Maii anno praeterito cum formula monitorii sui intimati ad comitatus signanter Borsodiensem et Szaladiensem expeditae annexione demisse repraesentasset, superindeque ab ulteriori suae majestatis regiae benigna resolutione praestolatum fuisset. Intervenit eodem anno sub 21-a ejusdem aliud benignum regium mandatum super hujusmodi taxationis subsecuto in praesens effectum celeriozem informationem exposcens, cui excelsum consi-

lium hoc regium obsequium morem gerendo omnium ad tempus illud hoc in passu rescribentium comitatum responsa suae majestati sub 31-a Maii anno eodem hac cum expositione, quod hi comitatus ultro moniti sint, aliosque nefors renuentes pariter monere non intermitteret, demisse repraesentavit. Et licet sub ipsa hujus repraesentationis die aliud regium rescriptum ad praevio modo videlicet repraesentatas comitatus Poseniensis literas intervenisset, in eodemque super eo, quid nimirum praeattacta intimatio ad comitatum Borsodiensem et Szaladiensem produxerit, informatio, super comitatus vero Poseniensis reflexionibus suae majestati exhibitis et eorum isthuc inviatis opinio petita fuisset. Excelsum nihilominus consilium regium siquidem ad praevio modo submissas aliorum comitatum reflexiones nullum per integri etiam anni decursum a sua majestate regia responsum obtinisset, res etiam in suspenso relicta extitit, in praenarratis itaque negotium ad praesens substitit. Iam vero cum sacra sua regia majestas virtute praecitati mandati sui cum reflexione ad priora praeattactorum comitatum considerationes haud subsistere, consequenter quatenus consilium hoc regium conatus suos eo, quo a judaeis in regno hoc commemorantibus ejusmodi pecuniarum praestatio pro modernis aerarii necessitatibus celerius obtineatur, diligentissime impendat, clementer praeciperet.

Censet commissio universos renuentes comitatus ulterius monendos, hosque non minus, quam et reliquos ejusmodi videlicet taxationi praeviae jam acquiescentes, pro quo nimirum termino ejusmodi taxam congregare ac ad cassas bellicas intimata jam modalitate administrare debeant, inviandos, idque suae majestati regiae ad statum notitiae demisse repraesentandum esse. Quae in reliquo se gratiis et favoribus perenixe recommendat.

Excelsi consilii locumtenentialis regii humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi:

Andreas Pehm manu propria.

Ludovicus Ladislaus Ordódy manu propria.

Ladislaus a Schlosbergh manu propria.

Michael Domsics manu propria.

Kivül: Ad excelsum consilium locumtenentiale regium, dominos dominos benignissimos, gratiosissimos demissa relatio, in quo nimirum cardine negotium judaeorum taxationis ad praesens substiterit.

OL. — C. 29. In Lad. B. fasc. nr. 2/1. judaeorum.

A beadvány külzetén ez olvasható: *praesentatae 5. Junii 1744., 6. relatae.*

132.

1744. június 6. A m. kir. helytartótanács jelenti a királynőnek, hogy a zsidók megadóztatásának ügyében a megyék és a városok kivétel nélkül figyelmeztetést kaptak, hogy ezt az adót minél előbb hajtsák be és legkésőbb Szent Mihály napjáig a hadi pénztárba fizessék be és erről tegyenek jelentést. Mihelyt e jelentések beérkeznek, a helytartótanács is felségedet azonnal tájékoztatni fogja.

Sacra etc.

Humillime percepto benigno majestatis vestrae regiae mandato circa

judaeorum in regno hoc degentium extraordinariae pro modernis belli necessitatibus taxationis anno adhuc praeterito clementer commissae ac ob nonnullorum comitatum majestati vestrae regiae anno adhuc ac ideo etiam, quod eodem sub 21. May demisse repraesentatorum reflexiones tantisper, donec benigna majestatis vestrae regiae resolutio idcirco quoque supervenerit, complures comitatus et civitates nec ad prasens responderint, dilatae celeriore effectuationem sub 22-a praeteriti expedito consilium hoc regium locumtenentiale in ejusdem conformitate universos comitatus, civitates ac districtus separatas portas habentes denuo hortatur et monet, quatenus indispensabilem in urgentioribus moderni belli circumstantiis aerarii majestatis vestrae regiae necessitatem intimius expendentes omnes suos conatus quam diligentissime eo convertant, quo ejusmodi taxatio in conformitate sibi jam factae anno adhuc praeterito intimationis quantocumque ita effectuetur, ut ejusmodi pecuniae pro affuturo Sancti Michaelis archangelii festo ad cassas bellicas effective et infallibiliter administretur. De eoque quantum nimirum ejusmodi taxa exportaverit, consilio huic regio locumtenentiali specifica informatio mox submitatur. Super hujus itaque dispositionis effectuatione utprimum consilium hoc regium locumtenentiale informatio-nes comitatum et civitatum perceperit, majestatem vestram regiam superinde quoque humillime informare non intermittet. Quae dum majestati vestrae regiae demissae informationis loco praesentibus humillime repraesentat, se una etc. Datum ex consilio regio locumtenentiali die 6-a Junii 1744.

Michael Domsics manu propria.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr. 2/2. judaeorum.

Fogalmazvány a szövegben több törléssel és betoldással, kívül rövid tartalmi kivonattal.

133.

1744. július 23. Trencsén. Trencsén megye közönsége a m. kir. helytartótanácsnak jelenti, hogy a megye területén elszórtan 112 zsidó család él, akikről az elmúlt évben a házi pénztár számára alig tudtak 152 forintot behajtani és így nem tudják elképzelni, hogy azok képesek legyenek a kincstár számára 672 forintot fizetni, amikor alig van 6 forint értékük. Éppen ezért továbbra is az a kérésük, hogy a zsidók csekély adója a megye házi pénztárába folyék be.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

In puncto judaeorum in comitatu hoc degentium pro modernis urgentibus belli necessitatibus extraordinariae taxationis sub dato 6-tae Junii anni currentis emanatum iteratum gratiosum excelsi consilii locumtenentialis regii comitatus hiecc Trencsiniensis percepit humillime intimatum.

Bene notum est comitatui huic quam gravibus pro modernarum vel maxime belli circumstantiarum aerarium suae majestatis sacratissimae regium prematur necessitatibus, quarum cognitione habita profecto pro homagialis obligaminis nostri devotione omnibus viribus status et ordines

comitatus hujus hoc etiam in puncto penitius ruminarunt, qualiter praescripta taxandi judaeos norma ex parte comitatus hujus eidem aerario suae majestatis sacratissimae regio succurri possit. Sed quemadmodum in gremio comitatus hujus, excepta libera regiaque civitate Trenchiniensi, degentium judaeorum miserabilis sors ea esset, ut illud etiam, quod a proportionate facultatum et quaestus sui in sublevamen miserorum contribuentium sibi adrepartitum habeant, nonnisi executione mediante ab iisdem incassari valeret, ita modum non videri, qualiter ultra illud pro modernis extraordinariis necessitatibus majori onere taxari quirent, uti enim ex peracta etiam anno praeterito conscriptione patet, reperiuntur in gremio comitatus hujus judaei numero 112, qui non plus, quam ad florenos 152 den. 56 1/8 proportionate ad beneficia eorundem taxati sunt, quos procul dubio comitatus quoque hucce ad majus onus peculiariter in sublevamen aenervati miserorum contribuentium moderni status solvendum stringeret, si vires et facultates eorundem admitteret. Consequenter ex praevia etiam eorundem taxatione debilis memoratorum judaeorum status luculenter apparet. Si igitur singulus eorundem a den. 50 menstruatim ad normam articuli 10-mi anni 1595. ultra praevium obtingens taxabitur, qualiter florenos 672 solvere poterunt, cum fl. 112 solvendi capaces vix essent. Judaei enim in gremio comitatus hujus commorantes et mansionem suam nonnulli fere quolibet quadrante anni de loco in locum mutantem quemadmodum hinc inde per pagos dispersi essent, consequenter nullam communitatem stabilem haberent, ita si etiam postulata taxa statim alias eorundem improporcionata, pro qua nec comitatus cavere poterit, iisdem imponeretur, qualiter seu per eosdem seu per alium incassari quiret, modalitas congrua non videtur. Alia quippe est sors judaeorum illorum, qui unam communitatem et fere stabilem habent et cum faenore ac lucro non contemnendo seu pro regiminibus seu pro aliis occurrentibus necessitatibus provisionem mundurac militaris et ad domos annonarias frumenti administrationem in se assumunt ac alias etiam bene subsistunt, alia item illorum, qui domatim in dorso omnes merces suas, quorum multorum tota suppelex mercantilis fl. 6 non adaequat, circumferunt, quales in gremio comitatus hujusce essent. Ex praeviis itaque rationibus cum provocatione ad humillimum sub dato 23. Maii 1743. materia in hac emanatum rescriptum ulterius etiam fundus hic alias exiguus pro domesticis publicis comitatus necessitatibus in sublevamen miserorum contributionum relinquendus humillime censeretur. Qui in reliquo nos gratiis et favoribus excelsi locumtenentialis regii consilii humillime commendantes perseveramus. Ex solenniiori particulari congregatione nostra Trenchinii, 23-a Julii 1744. celebrata.

Excelsi locumtenentialis regii consilii humillimi, obsequentissimi obligatissimi servi:

status et ordines comitatus Trenchiniensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (118—9.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 30. Julii 1744., 31. ejusdem relatata és rövid tartalmi kivonattal.*

1744. augusztus 6. Galgóc. Nyitra megye közönsége a m. kir. helytartótanács sürgetésére jelenti, hogy a megyében élő zsidókat a nemesi felkelés céljára már megadóztatta, miért is kéri, hogy 1743 ápr. 2-án kelt rendelettel kivett újabb adózás alól mentesüljenek.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

In puncto imponendae judaeis in hoc comitatu nostro degentibus et ab iisdem incassandae taxae seu impositae gratiosa excelsi consilii locumtenentialis regii tam sub dato 2-dae mensis Aprilis anni 1743. jam praeteritorum, quam et recentius provocanter et reflexe ad idem emanatum intimata demisse percepimus, quorum gratiosis continentiiis praemissa solita perlectione et publicatione intellectis, pari demissa devotione nostra repraesentandum censuimus judaeos eosdem in gremio comitatus hujus existentes modernis rerum circumstantiis et pro recenter ordinata ac jam absoluta insurrectionali necessitate praeter et ultra annuam eorundem pro domesticis et intrinsecis comitatus necessitatibus, legibus patriae et continua praxi pro alleviamine miserae contribuentis plebis id ipsum suadentibus, taxam, omnino jam taxatos et dicatos extitisse, obtingensque hoc et imposita, in quantum exigi potuit, indultu etiam legis novellaris de insurrectione sancitae pro ejusmodi necessitatibus, uti pro comparatione nonnullorum militarium ad banderium insurgens necessariorum, exolutione officialium conversa et applicata habetur atque adeo praemissis ex circumstantiis observata alioquin erga eosdem judaeos annuali pro necessitatibus intrinsecis imposita, subsecutoque etiam jam pro hoc extraordinario casu concursu, cum aliunde a potiori hoc in comitatu judei in miserabili statu constituti observarentur et jam propter praevio modo pro insurrectionali necessitate duplicatam saltem eorundem summam impositam notabili in numero, uti referretur, dispersi forent, pro ulteriori miserae etiam contribuentis plebis in concursu intrinsecarum necessitatum alleviamine humillime apud suam majestatem sacratissimam medio gratiosi excelsi consilii hujus locumtenentialis regii repraesentamus, quatenus praeviis ex circumstantiis ab onere hoc ulteriori immunitari possint. Nos de caetero gratiae et favoribus devoventes manemus.

Excelsi consilii locumtenentialis regii humillimi, obligatissimi et obsequentissimi servi:

Datum ex generali congregatione die 6-ta mensis Julii 1744. in oppido Galgócz celebrata.

N. N. universitas comitatus Nitriensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (100—1.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 16. Julii 1744., 17. relata* és rövid tartalmi kivonattal.

1744. augusztus 25. elől. A sopronmegyei zsidók a megyéhez benyújtott kérvényükben az újabban elrendelt évi 6 forintos adó alól való mentesítésüket kérik, mert a most folyó háború nekik nem hasznukra, hanem inkább kárakra van. Azt is felpanaszolja, hogy egyesek még a marhabőrök megvételétől is megakarják őket fosztani, miért a megye védelmét kérik.

Hochlöbliches Ödenburger comitat!

Gnädigst gnädige und hochgebiettende herren herren!

Einen hochlöblichen comitat werden wür samentliche unter dero districten ansessige judenschafft bemüssiget unterthänigst so gehorsambt bittlich vorzustellen, was gestalten den vernehmen nach, und zwar aus einer irrigen meinung durch gegenwärtigen kriegstrouben verbesserten handlung abfallenden profit von einer jeden familie vür diss jahr und mahl monatlich 50 den. oder ein halber gulden abgeforderet werden wurde. Wiezumahlen aber ein hochlöbliches comitat zu behertzigem ruhen wird den üblen zustant unser judenschafft und nahrungslosen zeitten, das wür judenschafft pro 1-mo die herrschafftlichen gaaben errichten sollen und müssen, 2-do landtag geld beytragen, 3-tio in deren insurrection geld erforderung, gleich wie erst in dem verfloffenen jahr zu erlegen nicht verschonet worden, in gleichen 4-to denen christlichen gemeinden in portionen mithelffen beytragen, 5-to an der königlichen administration in Altenburg umb auf dem Heydboden, auch in andere königlichen freystätt umb erlaubnuss zu handeln verstattet zu werden jährlich ein gewisses quantum an den löblichen magistrat a parte, und zwar fast mehrers, als an der grundtherrschafft selbst zallen müssen. Mithin all diss ermelte zu bestreiten unss hart und fast unmöglich ankommet, nicht wissende, woher zu nemmen, anbey einen hochlöblichen comitat ohnedem gnädigst beckant ist, wie kümmerlich wür judenschafft unter deroselben comitat umb unser stuck brodt unss zu bewerben bemüssiget und unsere handlung dahin beschaffen nicht in standt seynd in lifferungs sachen unss einzulassen, zu geschweigen kein staübl mehl zu lifferen gehabt haben, folglichen die kriegstrouben unss mehr zu schaden, als zu nutzen kommen. Angesehen, wan auch in einer comunitet von 50 familien 2 oder 3 vorhanden, so etwas wenigens vermögen, so können selbe gleichwohl nichts unternommen, sondern umb sich ehrlich durchzubringen genug zu thuen haben, die übrigen in ein armen hauffen bestehen, so die herrschafftlichen gaaben zu entrichten mehrerst erbettlen müssen. Dahero ein hochlöbliches comitat in gnädigste consideration zu ziehen beliebe, das unss judenschafft von neuen 50 den. monatlich, also auf ein jahr 6 fl. unmöglich zu praestiren sey, sonderlich weillen in gegenwärtigen zeitten, gleich in lest verwichenen jahr jede comunitet etwas hat reichen müssen, vür heyer muthmasslich wider darauf ankommen törfte, alss bitten wür gehorsambste samentliche judenschafft, auf unss in diesen fahl etwas erleidentliches, als vorhin, ohnmassgäblich gnädigst anzutragen geruhen, anbey gnädigst nicht verstetten möchten, wie einige übell gesindte dahin trachten, den wenigen ochenhäuth handlung, so unss judenschafft bishero sowohl durch dem hochlöblichen comitat, als grundtherrschafft in sonderheit zuge-

lassen worden, zu benemmen, dardurch fehmershin ehrlich suchenden stückl brodt bey ohnedem nahrungslosse schwäre zeitten, wo unss sonst nichts mehr übrig, unss darbey zu manuteniren, dan was da lebet, leben will, anbey die gelegenheit der grundtherrschaftlichen gebührenden und dem hochlöblichen comitat, auch sonsten kommenden praestationen zu verschaffen nicht gespöret werden möchte, dan von der blossen lufft es herzunemmen unmöglich ist. Gnädigster wihlfahr getröstende leben und verhaaren.

Eines hochlöblichen comitats unterthänigst gehorsambste samentliche unter dero comitat sesshaffte judenschafft.

Kivül: An ein hochlöbliches Öedenburger comitat, unseren gnädigst gnädigen und hochgebiettenden herren herren unterthänigst gehorsambstes bitten sammentliche unter dero löblichen comitat sesshaffte judenschafft, ut intus.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (106 — 8.)

Sopron megye közönségének a magyar kir. helytartótanácsához 1744. aug. 25-én kelt felterjesztéséhez, amelyet a MZSO. XII. kötetének 439. sorszáma alatt közölt, a sopronmegyei zsidóknak ez a kérvénye volt mellékelve. Pnyenformán uo. 438. sorszám alatt közölt kérvénye a megyebeli zsidóságnak — ugyancsak az 1744. évből — valamivel későbbi időből származik.

136.

1744. szeptember 15. Szombathely. Vas megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a megyében élő zsidókat már összeírták és tőlük idáig 948 forintot szedtek be. Ezzel kapcsolatban kérik, hogy ezt az összeget a megye nemesi felkelés költségeire fordíthassák.

Excelsum locumtenentiale regium consilium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Ex gratioso praetitulatarum dominationum vestrarum Posonii, die 6-ta mensis Junii anno nunc currenti expedito intimato intellecta benignissima suae majestatis sacratissimae dominae nostrae clementissimae voluntate in eo, ut a judaeis in gremio comitatus hujus degentibus sex floreni titulo cujuspiam extraordinariae taxationis impositi ad cassam bellicam deponantur. Hinc in obsequium benignissimae voluntatis omnes judaeos per judices nobilium conscribi curavimus ac accedente etiam strictissimo excellentissimi domini supremi comitis nostri, tanquam dictorum judaeorum a potiori domini terrestri mandato ad deponendam eandem taxam praeter ordinariam contributionem ab illis aliunde, qui domos aut facultates quaspiam haberent, hactenus etiam pendi solitam strinximus, quemadmodum etiam summam eandem fl. 948 constituentem et propter nimiam eorundem egestatem, ut inaudiremus, mutuo levatam ad manus perceptoris nostri jam jam deposuerunt. Cum autem pro moderna rerum circumstantia, occasione videlicet insurrectionis tot, tantaeque requirerentur expensae, ut pro iis supportandis fundum vix ac ne vix quidem adaequatam adin-

venire valeamus, sed et indubium sit judaeorum taxam omni tempore pro intrinseco comitatum beneficio habitam fuisse, hinc quantumcunque ab illis exigi posset, id non alio quam ad cassam comitatus solvendum veniret. cum hujusmodi beneficia sub complexo contributionis contineantur, quae extra diaetam sine gravissimo praedjudicio augeri aut fundi ejusmodi debilitari minus avelli valent. Excelso autem consilio regio peroptime constat. quantum comitatus hinc sit praegravatus, quamam eidem per taxam nobilium jam a tempore postremae insurrectionis haud quaquam praestitam decedat ita, ut supportandis oneribus jam jam sit insufficiens, non ut majora in se assumere valeat onera. Hinc ulterius haec demisse remonstrando excelsum consilium locumtenentiale regium humillime interpellandum esse duximus, quatenus illud gratioso sua interpositione apud suam majestatem sacratissimam efficaciter exoperari dignetur, quo fundus hinc ad modernas insurrectionis expensas converti valeat, quam gratiam omnibus studiis mereri adnitemur perseverando.

Datum Sabariae, ex generali congregatione nostra die 15-a mensis Septembris anno domini 1744. celebrata.

Praetitulatarum dominationum vestrarum servi obsequentissimi, humillimi:

universitas comitatus Castriferrei.

Kivül: Excellentissimo, celsissimo, excellentissimis, item illustrissimis ac reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. praesidi, caeterisque excelsi locumtenentialis regii consilii consiliariis etc., dominis dominis gratiosissimis, colendissimis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (86—7.)

Hátlapján ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 1. Octobris 1744 et relata.*

1744. szeptember 25. A m. kir. helytartótanács jelenti a királynőnek, hogy mivel Sopron megye még mindig vonakodik a megyebeli zsidókat megadóztatni, a mellékletben közölt felszólítást intézték hozzájuk, míg a továbbiakban öfelsége kegyeskedjék intézkedni.

Sacra regia majestas!

Comitatus Soproniensis nec ad iteratum consilii regii locumtenentialis intimatum judaeos a regia majestate vestra pro modernis extraordinariis aerarü sumptibus impositae et per regiam majestatem vestram clementer imperatae taxae subjicere volens quidnam a consilio regio locumtenentialis responsi obtinuerit, ex demisse adnexa copia benigne percipere dignabitur regia majestas vestra. Quod ipsum pro ulteriori benigna in praemissis

regiae majestatis vestrae dispositione demisse repraesentat, se sequere una etc. idem consilium regium locumtenentiale. Datum 25. Septembris 1744.

Antonius Brunsvik manu propria.

OL. C. 29. — In Lad. B. fasc. 7. nr. 2/3. judaeorum.

Fogalmazvány néhány törléssel és betoldással a szövegben, kívül rövid tartalmi kivonattal.

Másolatban csatolt melléklet nincs meg.

138.

1744. október 2. A m. kir. helytartótanács jelenti a királynőnek, hogy Vas megyét, ahol a zsidók adójából már 948 forintot szedtek be, arra utasították, hogy ezt az összeget haladéktalanul fizessék be a hadi pénztárba, a zsidók összeírását pedig terjesszék fel, hogy amennyiben még hátralék lenne, ezt is sürgősen hajtsák be.

Sacra etc.

Comitatus Catriferrei sub dato 15-tae nunc evoluti mensis informat, per judaeos in gremio sui degentes ad rationem taxae pro modernis extraordinariis necessitatibus iisdem impositae 948 florenos ad manus sui perceptoris esse numeratos exoperarique supplicat, ut summa haec vel ideo, quod taxa judaeorum omni tempore pro intrinseco comitatuum beneficio habita fuerit, neque inde extra diaetam avelli queat, ad modernas insurrectionis necessitates converti valeat. Cui comitatus consilium hoc regium locumtenentiale rationes, ex quibus regia majestas vestra taxam hanc supremo jure majestatis exigere potest, ut nuper Soproniensi exponendo sub hodierno reintimat, quatenus praedenotatam summam termino jam alioquin praeterlapso ad cassam bellicam erga peculia rem eatenus accipiendam quietantiam quantoeyus numerari faciat, dictorum porro judaeorum in gremio sui degentium specificationem consilio huic regio submittat, secundum quam si praevia ex ratione iisdem imposita 6 florenorum taxa adaequate necdum esset exacta, residuam quoque mox exigat et ad cassam pariter bellicam administrari curet. Quae dum consilium regium locumtenentiale regiae majestati vestrae demisse repraesentat, sese una altissimis ejusdem regis etc. Datum 2-a Octobris 1744.

Andreas Moricz manu propria.

OL. C. — 29. — In Lad. B. fasc. 7. nr. 2/4. judaeorum.

Fogalmazvány egy betoldással a szövegben, kívül rövid tartalmi kivonattal.

1744. december 4. Bécs. Mária Terézia királynő tudomásul véve a m. kir. helytartótanácsnak legutóbbi felterjesztéseit, megparancsolja, hogy tájékoztatassák őt a mostani sürgeléseik és felszólításaik eredményéről, egyben közöljék vele a zsidó összeírásokat.

Maria Theresia dei gratia regina Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae, archidux Austriae, nupta dux Lotharingiae et Barri, magna dux Heturiae etc.

Reverendissime, reverendi, item spectabiles ac magnifici, necnon egregii, fideles nobis dilecti! Ex demissis regii istius nostri locumtenentialis consilii ulterioribus repraesentationibus in materia taxationis pro modernis aerarii regii necessitatibus judaeorum diebus sexta Junii, vigesima quinta Septembris et secunda Octobris currentis hujus anni isthuc perscriptis uberius benigne intelleximus. Tum ea, quae circa exactionem taxae annuorum sex florenorum judaeis impositae usque ad praeteritum Sancti Michaelis festum instituendam universis regni comitatibus et civitatibus perscripta fuere, tum vero etiam illa, quae aliqui comitatus contra talismodi judaeorum taxationem obvertant, qualiterve his etiam non obstantibus fidelitates vestrae eosdem comitatus ulterius quoque serio in eo monuerint, quo iidem manum et operam adhibeant et praenotatum taxationis pro modernis necessitatibus judaeorum opus ad suam perveniat consistentiam, iidemque realiter ac effective ad talismodi extraordinariam praestationem adstringantur.

Ex quo autem de subsecuto etiam eatenus effectu informari cupiamus, eapropter fidelitatibus vestris clementer hisce ulterius etiam committendum esse duximus, quatenus nos de eo, qualemnam effectum ejusmodi medio fidelitatum vestrarum interventae intimationes et praenotatae taxationis adursiones haecenus produxerint, anve aliquid et quid per quem comitatum aut civitatem ad rationem talismodi taxae a judaeis, quo numero in sui gremio degentibus exactae solutum et quo pecuniae hunc in finem a judaeis exactae administratae extiterint? proxime informet.

Et quia non dubitaremus specificam una connotationem quot numero familiae haebraicae in singulo comitatu existant? juxta ea, quae regium hoc nostrum locumtenentiale consilium ideirco ad regni comitatus jam dudum expedivit, eidem ad praesens transmissam jam haberi, hinc ejusmodi quoque connotationem majestati nostrae proxime submittent fidelitates, quibus in reliquo gratia et clementia nostra regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die quarta Decembris anno domini millesimo septingentesimo quadragesimo quarto.

Maria Theresia manu propria.

Comes Ludovicus de Batthyán manu propria.

Franciscus Koller manu propria.

Kivül: Reverendissimo, reverendis, item spectabilibus ac magnificis, necnon egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr. 2/5. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: *Pracsentatae 13. Decembris 1744, 15. relatae* és rövid tartalmi kivonattal.

140.

1744. december 18. A m. kir. helytartótanács Mária Terézia királynőhöz intézett felterjesztésében a zsidók megadóztatása tárgyában az eddig elért eredményekről számol be, egyben jelenti, hogy minden késedelmeskedő megyéhez a mai nappal újabb felszólításokat küldtek ki.

Sacra regia majestas!

Quoad extraordinarium in modernis belli sumptus judaeis in regno hocce commorantibus impositam taxam desideratam ex demisse adjecto extractu informationem clementer capere dignabitur regia majestas vestra, ex quo patet, quidnam in quibusdam regni comitatibus et liberis regiis civitatibus hoc nomine impositum vel etiam jam collectum sit, quive comitatum hac in materia binario etiam moniti pro hisce necessitatibus praefactum populum judaeum ea potissimum de causa extraordinarie taxare abnuant, quod huncce fundum ad cassam suam et beneficium dumtaxat intrinsecum comitatum pertinere, adeoque ultra depactum in diaeta quantum contributionale fundum illum amplius gravari non posse putent. Quorum porro comitatum et liberarum regiarum civitatum nullum ad praesens responsum haberi potuit? in quibus denique comitatibus et locis nullus judaeorum existet. Unde cum potior pars sit eorum comitatum, qui hancce taxam vel tacendo simpliciter omittunt vel vero experte rogando deprecantur, ad cunctos tales hortatorium iterato sub hodierno datum est intimatum.

Quia vero de comitatu Posoniensi id fidedigne constat, quod is in nupera adhuc jam dudum celebrata congregatione sua praenotatam judaeorum taxationem determinaverit, nihilominus tamen in hodiernum usque diem nec informationem catenus suam submittit, neque vero exactioni ejusmodi taxae vel manum admovet, ideo ejusdem ordinarius vicecomes, ut tantae morae et intermissionis rationem indilate assignat, per consilium regium locumtenentiale sub hodierno monitus est.

Quem itaque resultia sit habitura progressum tam super eo regiam majestatem vestram humillime et genuine informare, quam etiam benigna cupitam familiarum judaeorum connotationem submittere non intermittet idem consilium regium locumtenentiale. Penes quod etc. Datum 18. Decembris 1744.

Antonius Brunsvik manu propria.

OL. C. — 29. — In Lad. B. fasc. 7. nr. 2/6. judaeorum.

Fogalmazvány a szövegben több törléssel és betoldással, kívül rövid tartalmi kivonattal.

A feliratban említett és csatolt kivonat másolata nincs meg.

1745. január 4. Újfalú. Szüllő Zsigmond pozsonymegyei alispán jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a megyei főszámvevő tájékoztatása szerint a zsidókra kivetett adó beszédese könnyen halad előre, csupán a pozsonyváraljai zsidók részéről tapasztalható hallgatóságos ellenállás. Mivel a csallóközi számvevő csak kevéssel karácsony előtt tért vissza a táborból, ez az oka annak, hogy ő is eddig kénytelen volt késlekedni a válaszával.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini gratiosissimi et singulariter colendissimi!

Gratiosum intimatum excelsi consilii locumtenentialis regii intuitu dandae fidedignae informationis, cur videlicet taxa judaeorum in conformitate gratiosi ejusdem excelsi consilii regii intimati pro praeterito festo Sancti Michäelis ad cassam bancalem ex parte inelyti comitatus hujus deposita non fuerit? curve eatenus inelytus comitatus excelsum consilium regium hactenus non informaverit? ad me exaratum sub hodierno dato humillime percepi. Cujus informationis loco humillime notifico, quod ex domini generalis perceptoris literis percipere potui, memorata taxa erga determinationem inelyti comitatus hactenus facile incassari potuisset, nisi tacita quaequam oppositio in plaga subarcensi facta fuisset. Item nisi particularis perceptor insulanus cum comitatus insurgentibus castra secutus fuisset, qui inde pro dandis super gesto perceptoratus sui officio rationibus primo nunc ante festa Natalitia rediit. Et haec fuit ratio etiam, quod inelytus comitatus in hoc puncto suam informationem in praesentiarum usque distulerit, cum simul etiam de effectu excelsum consilium regium informare voluerit, prout nec intermittet ex proxima generali congregatione tam de resolutione, quam vero de effectu ejusmodi incassationis idem excelsum consilium regium genuine et debito cum respectu informare. His me gratis et favoribus humillime devovens persevero.

Excelsi consilii locumtenentialis regii humillimus servus:

Újfalú, die 4-a Januarii anno 1745.

Sigismundus Szüllő,

inelyti comitatus Poseniensis ordinarius vicecomes
manu propria.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (189—190.)

Kívül ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 7. Januarii 1745.*, 8. *relata* és rövid tartalmi kivonattal.

1745. február 10. Pozsony. Pozsony megye közönsége jelenti a m. kir. helytartó-tanácsnak, hogy félretéve a most is fennálló aggályait, a zsidókra kivetett adóból 1548 forintot szedett be, amit rövidesen befizetnek és az összeírásokat is megküldik, de egyúttal azt is kéri, hogy a megye nehéz anyagi helyzetére való tekintettel ezzel elégedjenek meg.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini domini colendissimi, gratiosissimi!

Intuitu judaeorum pro praesentibus extraordinariis aerarii regii necessitatibus tagandorum ad nos emanatum gratiosum excelsi regii locumtenentialis consilii intimatum omni cum reverentia percipientes licet quidem praemissa extraordinaria judaeorum taxatio ex rationibus in priori demissa repraesentatione nostra adductis non minus praejudiciosa, quam et ex eo damnosa foret, quod judaei iidem in nonnullis locis quantum contributionale, in aliis vero taxam solventes, persoluta hac extraordinaria taxa ad onera comitatus inhabiles reddantur, hac vice nihilominus et pure pro evoluto anno ad rationem extraordinariae taxae hujus conscriptionem dictorum judaeorum determinavimus et juxta eandem florenos 1548 incassari quoque fecimus, pecuniam ad destinatum cassam deposituri, extrahendamque ibidem quietantiam, una cum attactis conscriptionibus excelso regio locumtenentiale consilio propediem submissuri.

Quia vero per hanc extraordinariam taxationem jam in effectu cernimus fundum cassae nostrae domesticae ob modernam insurrectionem armalistis taxae subjici nequeuntibus, in solis ferme judaeorum taxis subsistentem adeo diminutum esse, ut abinde ne magistratus nostri salaria persolvi valeant, apud excelsum regium locumtenentiale consilium demisse instamus, dignetur gratiose id efficere, quatenus extraordinaria haec judaeorum taxatio cum gravi tam contributionalis, quam et taxalis fundi damno instituta ac alioquin, uti informamur, in aliis comitatibus nec in praesens resoluta amplius neququam praetendatur, constanter perseverantes sub generali congregatione nostra die decima mensis Februarii anno millesimo septingentesimo quadragesimo quinto Posonii continuative celebrata.

Excelsi regii locumtenentialis consilii obligatissimi humillimi servi:
universitas comitatus Posoniensis.

OL. C. — 29. nr. 2. (191—2.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 13. Februarii 1745., eadem relata és rövid tartalmi kivonattal.*

1745. február 18. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartótanácsnak a zsidókra kivetett adóra vonatkozó múltévi dec. 18-i jelentése birtokában felszólítja őket, hogy a törvényhatóságokat ez adó érdekében buzdítsák, ha szükséges, szigorúbb eljárásra, egyben hangsúlyozza, hogy ezt az adót más célra fordítani nem lehet.

Maria Theresia etc.

Reverendissime etc. Demisse relatae sunt nobis regii istius nostri locumtenentialis consilii literae de ulteriori progressu negotii extraordinariae taxationis pro modernis aerarii nostri necessitatibus judaeorum in regno nostro Hungariae degentium die 18-a mensis Decembris anni proxime praeteriti ad nos datae et siquidem ex accluso iisdem extractu intellexissemus, qualiter in compluribus regni comitatibus variae eatenus obvertantur difficultates, in quibusdam vero pecuniae hoc fine jam collectae in alios usus et expensas quoque insurrectionales convertantur. Quamvis vero judaei in regno nostro Hungariae degentes per ipsos, in quibus degunt, comitatus ad solvendam in medium eorundem contributionem attrahi soleant, per hoc tamen haud sequitur, pro ratione et exigentia circumstantiarum praefato populo quampiam extraordinariam impositionem in expensas extraordinarias convertendam imponi nequire.

Eapropter fidelitatibus vestris hisce ulterius etiam elementer committendum esse duximus, quatenus sua ex parte omnem sedulam curam et operam ulterius etiam impendere, eoque adlaborare noverint, quo regni comitatus et liberae ac regiae civitates judaeos in sui gremio degentes ad deponendam modalitate praescripta iisdem impositam taxam severioribus etiam mediis adigant, pecuniam vero taliter collectam et per praefatos judaeos in hunc finem solutam non in alios usus vel insurrectionales etiam expensas convertant, verum ad cassam nostram bellicam mox, ubi eandem accipiant, inferant in bellicas alioquin necessitates convertendam. Ulteriorem de his ac praemissorum effectuatione informationem praestolaturae. In reliquo etc. Datum Viennae, 18-a Februarii 1745.

Franciscus manu propria.

Comes Ludovicus de Batthyán manu propria.

Franciscus Koller manu propria.

Kívül: Praesentatae 21. Februarii, relatae 23-a.

OL. C. 29. — Idealia nr. 1. (71.)

Egykorú egyszerű másolat.

1745. március 15. Pest. Pest megye közönsége a zsidók megadóztatása tárgyában továbbra is kénytelen a már kifejtett álláspontjához ragaszkodni.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Bina denuo excelsi consilii regii locumtenentialis intimata intuitu judaeorum contributioni subjiciendorum unum quidem die 18-a mensis Decembris anni recenter praeteriti 1744-ti, alterum autem 23-a mensis Februarii anni currentis emanata obsequiose ac una humillime percepimus. Cujus intuitu iteratas jam etiam nostras ex generalibus nostris congregationibus diebus 26-ta mensis Aprilis et 17-ma mensis Junii anni 1743-tii celebratis excelso consilio regio locumtenentiale debita cum veneratione submisimus repraesentationes causam necessitatis et subversantis praepudicii reflexiones, quae nos ad humillimam hujus depraecationem urgeant, abunde experientes. Quibus, legibusque et harum beneficio a saeculis ad praesens continuato usui, quod ex praeattacta subversantis tam publici, quam privati dominorum terrestrium praepudicii ac illa etiam reflexione, quod fundus, ex quo contributio ad aerarium regium debita pendi debeat, diaetaliter determinatus specificè et definitus habeatur, inhaerere ultronee cogamur. In gratia excelsi consilii regii locumtenentialis non tantum debita cum veneratione confidimus nobis in matam partem interpretatum non iri, verum gratiosum etiam et efficax ejusdem apud suam sacram regiam majestatem interponendum eatenus patrociniū obsequiose ac una humillime expetimus. In obsequiosa humillimaque recommendatione nostri perseverantes. Datum Pestini, ex generali congregatione nostra die decima quinta mensis Martii anno 1745-to celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis servi humillimi, obsequentissimi, obligatissimi:

universitas comitatum Pest, Pilis et Solt
articulariter unitorum.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (187—8.)

Kívül az előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 22. Martii 1745., 23. relata* és rövid tartalmi kivonattal.

1745 május 10. Győri püspökvár. Győr megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a megyében szétszórtan 20 zsidó család él, kik annyira szegények, hogy legtöbbszörnek vagyona 4 forintnál nem ér többet, nem hogy 6 forint adót tudna fizetni. Eleget akarván tenni mégis legalább részben a legutóbbi felhívásnak, a győrvárosi zsidóktól 60 forintot fognak a vidéki zsidók terhére behajtani és ezt az összeget befizetik a hadi pénztárba.

Excelsum regio-locumtenentiale consilium Hungaricum!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

In puncto incassationis sex florenorum taxae singulo judaeorum in

distincto pane viventium et huicce comitatu ingremiatorum imponendae, quorum intuitu videlicet praelibatum locumtenentiale consilium sub dato diei 13-ae mox emensi mensis Aprilis anni hujus erga praeviam istius comitatus sub 8-va modofati mensis Aprilis submissam repraesentationem ex superabundanti notificare dignatum est, ut nimirum taxae illius summa per sex florenos juxta numerum judaeorum isthic in gremio hujusce comitatus commorantium in calculum sumpta judaeis in concreto ad tenorem primaevi eatenus sub 2-da Aprilis anno 1743. expediti intimati imponatur ac dein per ipsosmet judaeos veluti facultatum singuli optime conscios a proportione uniuscujusque subdividatur, exigatur et administretur.

Circa quae praemissa titulato locumtenentiali consilio iterato debite ac obsequenter respondendum esse duximus, quod judaei in gremio hujusce comitatus residentes et universim vigesimum comprehendentes numerum, quorum nomina, mansionumque suarum loca jam praevie praelibato locumtenentiali consilio submiseramus, in concreto tam miseri et pauperes essent, ut universa complurium substantia vixdum quatuor florenos adaequaret, concomitanter minus practicabile esset, ut uni aut pluribus illorum viginti judaeorum obtingens sex florenorum taxa imponeretur, sicque illi secundum facultates suas singillatim reparciendos sex florenos a semet ipsis exigent, siquidem ad publicam hujusce comitatus notitiam omnes fere annuatim sua permutare solerent habitationum loca, sed etiamsi comitatus iste domesticam sive singillatim sive promiscue ad suprarecensitos viginti judaeos exmittere cuperet executionem, christianus executor ille abominandam judaicae vicitiationis normam, evidentem praeterea aegestatis eorundem miseriam et calamitatem perhorrescendo praeter quam absurda eorundem lectisternia et collo injectas ex floccis consuetas miserabiles tollere cuperet lacernas, aliud vix superesset, quod ab iisdem exequi posset. His accederet, quod unus, alterve eorum nimium provecta et decrepitata aetate praeditus fere nudus potiori ex parte lecto affixus miserandam vivere vitam cogatur.

Nihilominus tamen hicce comitatus rem taliter moderari volens, uti benignae dispositioni regiae, si non ex integro, saltem aliqua in parte satisfiat et ex eo erga fidelem, eamque genuinam substituti vicecomitis nostri relationem praelibato locumtenentiali consilio ulteriorem debitam informationem nostram tantisper submittendam esse duximus, quod hujates in civitate videlicet Jauriensi degentes judaei sexaginta florenos loco illorum, qui in pagis residerent judaeorum, statim et eo facto deponere et adjustare cuperent, ita nimirum, ut applicata circiter sex vel septem pagensium judaeorum servili opera negotiationi suae accomoda sensim, sensim praemissos sexaginta florenos remereri possint.

Hinc substituto vicecomiti nostro imposuimus, ut illos sexaginta florenos incassari et secundum antecedaneas praelibati locumtenentialis consilii regii dispositiones ad cassam bellicam erga peculiarem eatenus accipiendam quietantiam adjustari faciat. Quae praemissa in forma debitae repraesentationis nostrae submittentes nosmet favoribus et gratis recomentantes manemus. Datum ex generali die 10-a mensis Maii anno 1745. incltyi comitatus Jauriensis congregatione in arce episcopali Jauriensi celebrata.

Ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici servi humillimi, obsequentissimi:

universitas comitatus Jauriensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (167—8.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 27. Maii 1745., 28. relata* és rövid tartalmi kivonattal.

146.

1745 szeptember 23. Máramarosziget. Máramaros megye közönsége a m. kir. helytartótanács segítségét kéri a megyebeli kincstárigazgatónál a zsidók összeírása tárgyában, hogy az előírt adót kivelhessék és beszedhessék, melynek megtörténte után eltökélt szándékuk, hogy a zsidókat a megye területéről kiűzzék, mint akik a közérdekre káros működést fejtenek ki akár a gabonának olcsó megvétele, akár a jó pénznek és ékszereknek kicsempészése által.

Excelsum regium locumtenentiale Hungaricum consilium!

Domini domini patroni benignissime gratiosissimi!

Percepto posteriore vice gratioso excelsi hujus consilii intimato positivam suae sacrae regiae majestatis in modernis suis necessitatibus voluntatem intuitu taxationis per 6 Ren. florenis singulorum sequestro pane viventium huicce comitatui ingremiatorum judeorum humillime intelleximus. Quocirca sub 29-na Julii anno currentis celebrata congregatione generali nostra certos deputatos nostros pro conscriptione praescitorum judeorum in quatuor processibus emisimus et quod ex parte etiam dominiorum regio fiscalium id ipsum effectuetur et nobis pro modo celebrata congregatione nostra fine eo referantur, commisimus, quod computato eorundem numero, combinatisque facultatibus, siquidem complurimi in processibus essent tales, qui non quod 6 Ren. florenos essent semel solvendo, sed vix tanti valoris etiam substantias haberent, excrescentem per sex Ren. florenis summam secundum facultates adaequate illis subrepartiamus, secundum quam repartionem quod a miserioribus haberi summa non, postea opulentiores superent. Antescitorum interim dominiorum superior provisor illam nobis submittere recusavit volens illos, qui nimirum sub jurisdictione eorundem dominiorum essent, singulos a 6 tantum Ren. florenis taxare. Quocirca instamus humillime, dignabitur idem excelsum consilium gratiosa sua apud excelsam cameram Hungaricam Posoniensem fienda intimatione id ipsum effectuare, ut antescitorum judeorum conscriptionem omnium in quatuor processibus habitorem facultates multo excedentium conscientiose limitationi nostrae submittat, ne miserioris sortis et conditionis judei ex audita summa obtingenti profugere in detrimentum aerarii regii cogantur, sed ut potius hac modalitate servitium regium promovere studentes non impediat nos, comminatur.

Quorum interim judeorum excessus tollerare patere humillime duximus repraesentandum in eo, quod idem in magnum sane plebis detrimentum educilationem vini, mulsi, cerevisiae, palincae et cremati exarendantes sub decursu totius anni illa liberaliter elargiri consueverunt et de autumnio

frumentum in hac sterili patria exigue procreari assolitum levissimo pretio a plebe acceptari comperto esset, illud iterum sub decursu alterius integri anni cremare et per hoc frumentum perdere, annonaeque caristiam progenerare non vererentur et quod majus, familias suas in Polonia habentes, ex hac patria auream, solidioremque argenteam monetam, res item praetiosas aureas et argenteas praetiosius lapidibus adornatas quoquo modo coemere et in exteras provincias educere, nihil curatis praemonitionibus, fraudulenter nihil pensi ducerent, ex eo accedente consensu excelsi regii consilii et per gratiosam suam parivie apud regiam cameram instituendam intimationem id ipsum effectuante eadem, qua tantam plebis et patriae perniciem exterminandos, ubi prius praescita taxa desummetur, destinavimus. Super quo praevio modo instituenda eorundem expulsionem consensum excelsi consilii et camerae praestolantes perseveramus. Ex generali congregatione nostra die 23-a Septembris 1745. in oppido Szigeth cum subsequenti celebrata.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis Hungarici consilii servi humillimi:
universitas comitatus Maramaros.

Kivül: Excellentissimis ac illustrissimis dominis dominis N. N. excelsi regii locumtenentialis Hungarici consiliiarii (*sic!*) praesidi et consiliiarii etc., dominis dominis benignissime gratiosissimis, humillime colendissimis Posenii ex officio.

OL. C. — 29, Lad. A. fasc. 2, nr. 2. (177—8.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 25. Octobris 1745., 6. Novembris relata és rövid tartalmi kivonattal.*

147.

1746 május 23. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartótanács tudomására hozza, hogy a háborús költségek fedezésére minden zsidó családfő két forint rendkívüli adót köteles fizetni, melynek szigorú behajtásáról gondoskodjanak és az eredményről esetről-esetre tegyenek jelentést.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae etc.

Reverende, spectabiles ac magnifici, necnon egregii fideles nobis dilecti! Ut gravissimis et indispensabilibus militaribus sumptibus et belli expensis aerarium nostrum nimium alioquin exhaustum sufficere possit, inter alia extraordinaria sublevandi ejusdem media benigne et positive resolvimus, ut in haereditario hocce Hungariae regno et partibus eidem incorporatis existentes . . . (*innen kezdve szószertint egyező a XII. 511. számú oklevél megfelelő részével*).

Fidelitatibus igitur vestris hisce benigne committimus et mandamus, ut positivam hanc resolutionem nostram in omnibus regni comitatibus, civitatibus et districtibus quo celerius publicent ac pro suo servitii nostri zelo oportunas et efficaces faciant dispositiones, ut non attentis quibuscunque

excusationibus positiva et indispensabilis haec resolutio nostra realem in effectum deducatur et contra morosos modalitate praescripta cum omni severitate procedatur. Conscriptiones praememoratae fidelitatibus vestris transmittendae absque mora peragantur, quas eadem fidelitates vestrae nobis submittere ac de effectu praemissorum omnium majestatem nostram de tempore in tempus circumstantialiter informare noverint, nec intermittant. Quibus in reliquo gratia nostra caesareo-regia benigne ac jugiter propensae manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima tertia mensis Maji anno domini millesimo septingentesimo quadragesimo sexto.

Maria Theresia manu propria.

Comes Nicolaus Palffy manu propria.
Franciscus Koller manu propria.

Kivül: Reverendo, spectabilibus ac magnificis, necnon egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posenii ex officio.

OL. C. 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr. 2/1. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: *praesentatae 29. Maj 1746, 1. Junii relatae*, ugyanítt e leirat rövid kivonata olvasható.

148.

1746 július 18. Pozsony. Pozsony megye közönsége megdöbbenéssel értesült a zsidókra kivetett újabb adóról, amely célból ugyan elrendelték azok összeírását, de nem bíznak annak sikerében. Mivel több megyétől eltérően, amelyek a 6 forintos adót sem szedték be, ők ennek eleget tettek a trón iránti hűségük bizonyítására, ezért remélik, hogy ez alkalommal a m. kir. helytartótanács megértésére és támogatására bizonynyal számíthatnak.

Excelsum regium locumtenentiale Hungaricum consilium!

Domini domini colendissimi, gratiosissimi!

Dum incessanter omniq[ue] congressu nostro assiduis miserae plebis sub insupportabili publicarum datiarum onere jam ferme fatiscentis, fatigati lamentis, de modalitate, mediisque dictam contribuentem miseram plebem nostram ad ulteriora regis, regniq[ue] onera conservandi sollicite deliberamus. Dum item in tanta ejusdem aegestate, hisque sterilissimis, quibus Deo ita volente premimur, annis omnes conatus, operamque nostram eo dirigere et impendere studemus, ut contributionale quantum hactenus a parte nostra de tempore in tempus ad destinatas cassas rite administratum imposterum etiam accurate pendi, altissimumque servitium regium secundari valeat, omni cum veneratione ac una magna animarum nostrarum consternatione accepimus gratiosum excelsi regii locumtenentialis consilii die 1-a mensis Junii emantum intimatum, quo mediante universorum judaeorum intra tenuta comitatus hujus degentium conscriptio et a capitibus solvendae taxae exactio ex benignissimo caesareo-regiae majestatis, dominae dominae nostrae clementissimae jussu nobis gratiose committitur, post cujus publicationem dictorum judaeorum conscriptionem, ut ex hac magna eorundem aegestas, ad solvendumque insufficientia excelso regio locumtenen-

tiali consilio constare possit, instituendam et peragendam ordinavimus, de effectu attamen solutionis cujuspiam excelsum regium locumtenentiale consilium nequaquam affidare audemus, ex hoc etenim hactenus in regnum Hungariae haud inducto onere contribuenti miserae plebi nostrae imminens ultima ruina et huic conjunctum patriae praejudicium nos deterret, metuisque, ne quod hoc titulo praestaretur, propter evidentem insufficientiam ex quanto contributionali in restantia maneret, concomitanter altissimum servitium regium plus detrimenti, quam emolumenti sentiret. Gratiose etenim excelso regio locumtenentiale consilio constabit, judaeos comitatus huic ingremiatos potiori in parte domus colonicales tenere ac tam hos, quam et subinquinatum agentes quantum contributionale ad normam christianorum pendere, currulisationum item militarium ac condescensionum onera ferre et a quaestu etiam suo taxari, qui in casum desumptionis praerepetiti oneris evidentissime ad incitas redigentur, juvamineque horum destituta contribuens plebs christiana par fatum cum maximo boni publici detrimento subire debet. Detrimento huic accedit jam attactum regni praejudicium, conventum etenim quanti contributionalis onus ex parte regni ad universos Hungariam incolentes et sub classem contribuentium cadentes extensum est, a temporeque applacitatae per regnum contributionis nemo in regno extra quantum accordatum pro parte aerarii ad contribuendum attractus aut taxatus fuit et ideo de facili collimari potest, quantas nova haec contributio secum traheret consequentias, materia etenim quocumque nomine augendae contributionis ultra alias etiam leges sub sacratissimae modo feliciter regnantis caesareo-regiae majestatis benigno regimine, occasione quippe postremorum comitiorum per articulum 22. auctoritati diaetalis congressus est substrata et inde factum est, quod duobus abhinc annis complures comitatus impositam singulo judaeo in distincto pane viventi sex florenorum taxam non exegerint, quam tamen nos ex puro, quo erga suam majestatem sacratissimam ducimur zelo, citra tamen ulteriorem consequentiam desummi et ad destinatam cassam administrari fecimus, imo eosdem ad erectionem etiam curruum annoniarum tertio abhinc anno statutorum per alios comitatus aequae non praestitorum, proportionate taxavimus.

Quemadmodum itaque firmissime speramus, quod plusquam materna suae sacratissimae caesareo-regiae majestatis clementia dictae contribuenti plebi nostrae benignissime compati dignabitur, ita gratiosam, legalemque excelsi regii locumtenentialis consilii protectionem demisse ac obsequiose implorantes supplicamus, quatenus gravamina haec, legalesque considerationes nostras suae majestati sacratissimae gratiose proponere, efficaciterque repraesentare dignetur. In reliquo constanti cum veneratione perseveramus. Sub generali congregatione nostra anno millesimo septingentesimo quadragesimo sexto, die decima octava mensis Julii Posonii celebrata.

Excelsi regii locumtenentialis Hungarici consilii obligatissimi humillimi servi:

universitas comitatus Posoniensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (348—9.)

Kívül ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 23. Julii 1746., eadem relata és rövid tartalmi kivonattal.*

1746 július 27. Kőpcsény. Moson megye közönsége a zsidókra újonnan kivetett adó behajtása érdekében azok összeírását elrendelte és ha a többi megyék is ezt végrehajtják, ők sem fognak elmaradni, de az eredményt nem szavatolhatják. Mivel a zsidók eddig is mindenféle közteherviselésből kivették a részüket, erre való tekintettel azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy a zsidók az adó megfizetésére legalább 4 heti haladékot nyerjenek és időközben kereskedésüket háborítatlan üzhessék.

Excelsum consilium locumtenentiale regium !

Domini domini nobis gratiosissimi, colendissimi !

Benignam suae majestatis sacratissimae mentem ratione pro extraordinariis ejusdem necessitatibus extraordinarie etiam taxandorum judaeorum ex gratioso praelibati excelsi consilii regii intimato sub 1-ma Junii anni currentis isthuc expedito submitte intelligentes quemadmodum et hactenus in promovendis benignis suae majestatis intentionibus omnes vires et conatus nostros pro homagiali obligatione nostra lubentes impendimus, ita illibatae fidelitatis, perpetuaeque devotionis atque obsequii studium erga suam majestatem caesareo-regiam ultro continuare, atque adeo in praemissis quoque contestari cupientes interimaliter quidem disposuimus, ut universi judaei in hoc comitatu existentes modalitate per idem excelsum consilium regium nobis intimata conscribantur ac si et in quantum reliqui etiam regni comitatus ad intimatam pariter taxationem accesserint, sub demissa videlicet fiducia et cautela, quod materia contributionis alias ad regni diaetam pertinens nullum per id passura sit praejudicium, pro viribus et possibilitate suis impositionem quoque taxae cum effectu subeant. Ast dum haec curanda disposuimus, jam jam in oculis incurrit difficilis rei progressus et praevisa exactionis impossibilitas, quae proinde nos ad humillimam supplicationem eousque etiam, donec opus exactionis inchoetur, pro benigna judaeis impositi tanti oneris relaxatione suae majestati sacratissimae ex hac congregatione eatenus factam necessitavit ac quo hujusmodi supplicationem nostram excelsum quoque consilium regium suae majestati gratiose recommendare dignaretur, ad implorandam excelsi etiam consilii regii gratiam et favores necessitat. Enim vero gratia et protectione caesareo-regia se ulterius fruituros per id quoque profundissima cum subjectione sperabant multum contristati judaei, quod quaecumque publicas adusque evenire contigit necessitates, iis subveniendi opem et subsidium juxta factam ipsis pro opinatis viribus impositam prompti semper attulerint. Solverunt quippe omni tempore praeter alias communes impositas taxam diaetalem et respective concursualem, praestiterunt item pro quovis insurrectionis casu taxam insurrectionalem pro expensis applicatam ac dum dominis suis terrestribus vel fundorum, quos incolunt, proprietariis censum ex Titulo 9. partis 1-mae operis decretalis Tripartiti ipsis convenientem deponere, taxam praeterea pro necessitate comitatus aut in quantum domos colonicales possiderent vel pecora tenerent, ad rationem contributionalis quanti, in medium communitatis omnia illa onera, quae loci incolae et subditi perferunt, ipsi etiam ferre, denique pro liberi quaestus exercitio

dominio suae majestatis regio Óvár quotannis non contemnendam summam exolvere coguntur. Dum inquam his omnibus ac pluribus aliis oneribus pro occasionum et temporum circumstantiis de praesenti etiam subjiuntur ac imposterum quoque conformitate benignae suae majestatis sacratissimae ea in salvo relinquere dignantis resolutionis regiae subjacere deberent, veluti sperari vix posset, ut novae taxationis onus subire sufficiant, ita in omnem casum et eventum, clementer tamen avertendum, quo nimirum sua majestas sacratissima denegata sperandae relaxationis gratia benignae priori intentioni suae ulterius quoque insisteret, aliique regni comitatus eandem in effectu secundaturi essent, demisse confidimus, nos pariter ac e gremio ne fors constituendum taxarum perceptorem intuitu inexigibilium a quavis culpa fore absolvendos, cum pro iis cavere nec possimus, nec velimus. Caeterum siquidem nonnisi ex moderna generali congregatione nostra conscriptio judaeorum commissa habeatur, prouti sub hodierno dato suae majestati sacratissimae eatenus humillime jam supplicuimus, quatenus eoque adminus, donec praefata conscriptio peracta, relata ac sub praemissis humillimis cautelis certum quid idcirco statutum fuerit, judaeos imperturbate negotiaturos tantisper et clementer relinquere, atque adeo pro depositione imponendae taxae peremptorie praefixum trium aut ad summum quatuor septimanarum terminum pro hic et nunc benigne differre dignaretur, ita apud excelsum etiam consilium locumtenentiale regium perdemisse instandum esse duximus, quatenus tam hujus, quam et superius memoratorum relaxationis punctorum intuitu benigne impertiendam gratiam et clementiam caesareo-regiam apud suam majestatem sacratissimam gratiose exoperari pariter non dedignetur. Cujusmodi gratiam et favores indefessis obsequiis et servitiis nostris omnimode remereri adnisiuri perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die 27. mensis Julii anno 1746. in oppido Köpcsény celebrata.

Ejusdem excelsi consilii locumtenentialis regii obligatissimi, obsequen-
tissimi humillimi servi:

universitas comitatus Mosoniensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (310—1.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 8. Augusti 1746., 9. relata és rövid tartalmi kivonattal.*

150.

1746 augusztus 5. Bécs. Mária Terézia királynő meghagyja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy néhány megye akadémikoskodásával nem törődve a zsidókra kivetett adót minden rendelkezésre álló eszközt igénybe véve szigorúan hajtsák be.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae etc.

Reverende, spectabiles ac magnifici, necnon egregii fideles nobis dilecti! Demissam fidelitatum vestrarum repraesentationem in materia taxationis judaeorum nobis sub die 23-a praeteriti mensis Julii submissam

benigne percepinus et ex eadem informamur, quod nonnulli comitatus circa ejusmodi taxationem quaspiam ponant difficultates. Quia vero benigna et positiva resolutio nostra caesareo-regia in materia hac data fidelitatibus vestris sub die 23-a praeteriti mensis Maji intimata haberetur, tenore cujus omnia alia ordinaria in gremium comitatum vel civitatum per judaeos praestari solita onera in salvo relicta forent et per consequens iidem judaei in regno degentes ultra taxam iisdem per majestatem nostram impositam praestanda in gremium comitatum et civitatum praestare deberent, ideo priori benignae et positivae resolutioni nostrae caesareo-regiae firmiter insistentes fidelitatibus vestris ultronee clementer committimus et mandamus, quatenus omnes necessarias ad effectum praedeclaratae benignae resolutionis nostrae caesareo-regiae deservientes dispositiones mox instituere, consequenterque illos, qui eatenus quaspiam difficultates obverterent, ad effectuatorum indilatam effectuationem serio commonere et suo modo stringere noverint fidelitates vestrae. Quibus in reliquo gratia nostra caesareo-regia benigne ac jugiter propensae manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die quinta mensis Augusti anno domini millesimo septingentesimo quadragesimo sexto.

Maria Theresia manu propria.

Comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Michael Bobok manu propria.

Kivül: Reverendo, spectabilibus ac magnificis, necnon egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr. 2/5. judaeorum.

Háttlapján ez egykorú feljegyzésekkel: *Praesentatae 7. Augusti 1746, 9. relatae* és e leirat rövid tartalmi kivonatával.

151.

1746 szeptember 12. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartótanácsához intézett leiratában nemtetszésének ad kifejezést azért, hogy néhány megye a zsidók megadóztatása tárgyában még mindig nem lett semmit sem. Eppen ezért szigorúan megparancsolja, hogy ezt követő figyelmeztetésüktől számított egy hónapon belül a zsidók fizessék meg a rájuk kivetett adót annál is inkább, mert máskülönb a területi biztosok azonnali katonai végrehajtást fognak elrendelni.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae etc.

Reverende, spectabiles ac magnifici, necnon egregii fideles nobis dilecti ! Quemadmodum zelum fidelitatum vestrarum in effectuanda benigna et seria resolutione nostra circa desumendos pro gravissimis his belli necessitatibus modalitate intimata a singulo haebreorum individuo duos florenos ex reiteratis jam circularibus monitionibus, factisque nobis accuratis eatenus,

relationibus benigne percepimus, ita displicenter admodum intelligimus, quod in pluribus et potioribus comitatibus, ubi videlicet judaei iidem frequentiori numero subsistunt, nonmodo regiae nostrae resolutioni satisfactum hucusque non sit, sed nec quaepiam relatio de conscriptione et factis ad exigendum dispositionibus relatio submissa habeatur. Quia vero nos praeviae nostrae resolutioni absolute inhaerere et ad procurandum effectum contra refractarios omnem illum, qui in priori nostra resolutione declaratus habetur, rigorem adhiberi positive velimus, hinc benigne resolvimus, ut unius adhuc mensis spatium pro effectuatione et totaliter persolvenda praescripta taxa a dato intimationis per fidelitates vestras expediendae publicetur, qui vero intra illum mensem realem et adaequatam solutionem non praestiterit, contra eos et tales haebreos absque omni prorsus discrimine militaris executio eousque, donec plene satisfactum non fuerit, non revocanda exmittatur.

Ut autem dispositio haec eo celeriore effectum sortiatur, negotium hoc in quolibet regni districtu provincialibus commissariis districtualibus concedatur, coram quibus commissariis omnes judaei cujuslibet districtus se conformiter benignae resolutioni nostrae quantum suum rite persolvisse intra unum illum mensem legitimare obligabuntur, qui vero non legitima-verint, contra eos et tales elapso mense memorati commissarii non expectata ulteriori dispositione militarem executionem exmittant et realem aerarii nostri contentationem a quolibet individuo, prout in priori benigna resolutione nostra uberius declaratum habetur, procurent.

Quam benignam et seriam resolutionem nostram fidelitates vestrae comitatibus et civitatibus intiment, ipsos vero districtuales commissarios provinciales modo praescripto instruant, omniaque illa, quae ad celerem benignae hujus et indispensabilis voluntatis nostrae pertinent, ex parte sua disponant, majestatemque de effectu circumstantialiter informant. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die duodecima mensis Septembris anno domini millesimo septingentesimo quadragesimo sexto.

Maria Theresia manu propria.

Comes Leopoldus de Nadasdy manu propria.
Petrus Végh manu propria.

Kivül: Reverendo, spectabilibus ac magnificis, necnon egregiis N. N. praesidi et consilariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posenii ex officio.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 7. nr. 2/9. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzések vannak: *praesentatae 15. Septembris 1746, 16. relatae* és ezenkívül e leirat rövid tartalmi kivonata olvasható.

1746 szeptember 23. Pozsony. Pozsony megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy ámbár továbbra is fenntartják az aggodalmaikat, azonban hűségük bizonyítására elrendelték a zsidók összeírását, a rájuk kivetett fejadó behajtását és annak befizetését.

Excelsum regium locumtenentiale Hungaricum consilium!
Domini domini colendissimi, gratiosissimi!

In puncto capitacionis judaeorum intra decursum mensis unius instituendae ad nos emanata duplicis ordinis gratiosa excelsi regii locumtenentialis consilii intimata condecanti cum veneratione percipientes licet quidem tam praëjudicium, quam et cassae contributionalis detrimentum ex capitacione isthac promanans, uti per antecedentem demissam repraesentationem nostram remonstravimus, actu quoque agnoscamus, positivo nihilominus caesareo-regiae majestatis jussui contraire non volentes, quin imo homagialem fidelitatem nostram testatam reddere cupientes mentionatam capitacionis taxam a judaeis jam praevie conscriptis, si secus fieri non posset, militari etiam executione mediante, etquidem quantocyus, citra attamen quocunque modo formandam ex facto isthoc consequentiam, incassandam ordinavimus. Hac peracta tam judaeorum seriem, quam et super administranda capitacionis taxa elargiendarum quietantiarum genuina paria excelso regio locumtenentiali consilio obsequiose submissuri, interea etiam constanter perseverantes. Sub generali congregatione nostra anno millesimo septingentesimo quadragesimo sexto, die vicesima tertia mensis Septembris Posonii continuative celebrata.

Excelsi regii locumtenentialis Hungarici consilii obligatissimi humillimi servi:

universitas comitatus Posoniensis.

OL. C. — 29. Lcd. A. fasc. 2. nr. 2. (350—1.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 29. Septembris 1746., 30. ejusdem relata és rövid tartalmi kivonattal.*

1746. Nagyszombat. Erdélyben nincs akadály a zsidók ott-tartózkodásának.

De Transylvania.

Q. Quis Status Politicus, incolae Indoles & Religio?

R. Calvini asseclae Lutheranos Arrianosque superant numero:
Judaei minime excluduntur: at rarus Catholicorum manipulus.

Antal Ladislaus: Geographica globi terraequei synopsis . . . Tyrnaviae, 1746. 225.

1747 július 19. előtt. A szakolcai zsidók azzal a kérelemmel fordulnak a városi tanácshoz, hogy mivel Marek zsidó által végrehajtott összeírásba, amely 192 forint adót jelentett volna, sok hiba csúszott be, azt helyesbíthessék és azután azt Pozsonyban befizethessék. A városi tanács a zsidók e kérését támogatja.

Amplissime senatus!

Domini domini et patroni gratiosissimi!

Quantumvis ad tenorem benigni suae majestatis sacratissimae anno adhuc superiore, utpote 1746., ab excelso locumtenentiali consilio Hungarico amplissimo magistratui huicce Szakolezensi intuitu judaeorum in hoc etiam Hungariae regno capitatum per 2 fl. tagandorum gratiose interventi mandati ea per amplissimum senatum medio judaei nostri Marek appellati omnium in regia hac civitate Szakolezensi existentium judaeorum domatim facta exstiterit conscriptio, ut eadem in 192 florenos semet extulerit. Quia nihilominus tamen ejusmodi conscriptio eorum statim in absentia quorundam ex nostris qua capitaliorum confusa atque erronea visa fuisset et vel exinde maxime, quod praedeceleratus judaeus noster Marék sub titulo servitorum nostrorum Christianos quoque, veluti domus crematoriae coadjutores, sine ullo discrimine conscribi fecisset, eapropter amplissimo senatui sed et mox ex ab infra subjungendis manifestis rationibus profundissimo respectu supplicandum esse duximus, quatenus talismodi conscriptionem per nos denuo reformandam gratiose nobis admitti facere digneretur, siquidem multi jam intra unius anni spatium ex nobis partim demortui, partim profugi, partim denique in duplici loco, velut hic et in Moravia, dum nempe ibidem quaestus exercendi causa occasione talismodi conscriptionis moram traxissent, notati inveniuntur. Quibus praemissis pro eo quoque humillime instamus, quatenus facta taliter per nos ordinatiori, adeoque in melius reformata conscriptione conflata in unam massam a singulo capite decretaliter statutam summam penes recommendationem amplissimi senatus eo, quo interest, nempe Posonium ipsimet ferre possimus, unde solitas quietationales super depositione juste comparatae summae levaturi, nos ulteriori protectioni praetitulati amplissimi senatus humillime devoventes gratiosam resolutionem praestolamur et manemus amplissimi magistratus indigni servi et subditi:

judaei Szakolezenses.

Kivül: Ad amplissimum liberae regiaeque civitatis Szakolezensis senatum etc., titulos inclutos dominos dominos et patronos gratiosissimos demissum memoriale judaeorum Szakolezensium, ut intus.

1747, die 19-a Julii sub sessione amplissimi senatus in curia celebrata praesens instantia lecta extitit, erga quam deffinitum est, quod esto quidem expositio abintus denotata vera esset, quia nihilominus conscriptio similis jam dudum excelso consilio submissa foret, ob id hic instantibus mederi

non posse, ut attamen postulato supplicantium satisfiat, negotium excelso consilio demisse repraesentabitur et abinde medela praestolanda erit.

Signetum per Georgium Businkay juratum
notarium manu propria.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (577—8.)

155.

1747 augusztus 12. Szokolca. A szokolcai tanács bizonyítja, hogy a városukban élő zsidók az elmúlt években a porosz katonaság támadása és egyéb szerencsétlenségek miatt annyira elszegényedtek, hogy a polgári terheiket sem tudják megfizetni.

Nos iudex, magister civium et senatores liberae regiaeque civitatis Szakoleza tenore praesentium notumfacimus significando, quibus expedit, universis, quod posteaquam nos die 12-a currentis mensis Augusti in curia praefatae civitatis, loco videlicet magistratualis consessus nostri ordinarii una constituti fuisset et praesentes, eorum nostri pleni iudiciarii consessus veniendo in praesentiam communitas judaica huas lamentabiliter ac una humillime coram nobis institit in eo, quatinus eidem literas nostras attestatorias super eo extradare vellemus, qualiter eadem partim per irrupentem in civitatem hanc non ita dudum praeteritis annis hostilem militiam Borussicam, partim vero alias sinistrae fortunae vicissitudines eo paupertatis deducta sit, ut exceptis ex eadem duobus solum universi alii panem ex subsidio manducare cogantur et ex hinc ad sufferenda quoque onera civilia redditi sint inhabiles. Unde nos iusta eorundem petitione exaudita, pariter et admissa praesentes praemissorum in fidem authentico civitatis sigillo munitas extradandas esse duximus literas testimoniales. Szokolcaezae, die 12-a Augusti 1747.

Georgius Leonardus Businkáy ordinarius
civitatis notarius manu propria.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (574—5.)

156.

1747 augusztus 18. Szokolca. A szokolcai tanács pártolólólag terjeszti a m. kir. helytartótanács színe elé a szokolcaezai zsidóknak azt a kérelmét, hogy a felhozott indokaikra való tekintettel csupán 100 forint fejadót fizessenek.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini patroni gratiosissimi!

Humillimorum servitiorum nostrorum in patrocinandis gratias ejusdem excelsi consilii constantem semper submissionem. Judaei huates quoniam in passu recursum ad nos sumpserint, quibusve ex rationibus in puncto capitacionis eorundem negotium excelso consilio repraesentari cupiant, ex isthic annexa eorundem instantia gratiose percipere dignabitur excelsum consilium locumtenentiale regium. Quoniam vero in re ipsa verum agnoscere-mus esse, quod iidem tot numero pro nunc non reperiantur, quot in specifica-

tione jam dudum Posonium submissa compraetenderentur, cum complures eorum aut demortui essent, aut vero abhinc discessissent, alii itidem, ut ex quietantiis sub literis A. B. C. D. et F. apparet, alibi competentiam suam adjustassent, ii vero, qui nondum obligationi suae satisfecissent, in tanta et tali miseria ac paupertate constituti haberentur, quod et si summa illa ex commemorata transmissa eorundem specificatione eruta aut executione aut vero incarceratione mediante ab iisdem exigere deberet, adhuc tamen ob inopiam eorundem egre incassari posset. Cum proinde summa cum difficultate per eosdem congesti fl. 100 ad ea in parte denominatam cassam pro et in excontentationem semet tangentis oneris submissi sint, enixe supplicant, ut excelsum consilium gratiosissimo patricinio iisdem adesse et commemorata 100 florenorum summa contentari dignetur, ut taliter iidem ad sufferenda etiam ulteriora onera capaces reddantur. Quod id ipsum dum nos excelso consilio humillime repraesentamus, nosmet altis ejusdem patrociniis enixe devotentes persistimus.

Excelsi consilii locumtenentialis regii humillimi servi:

Szakolczae, 18-a Augusti 1747.

N. N. iudex, consul et senatus liberae regiaeque civitatis Szakolcza.

Kivül: Excellentissimis et illustrissimis, spectabilibus item et perillustribus dominis N. N. sacrae caesareae regiaeque majestatis excelsi consilii locumtenentialis regii praesidi et consiliariis, dominis dominis patronis gratiosissimis Posonii.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (580—1.)

Hátlapján ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 22. Augusti 1747, eadem relata.*

Szakolca városának ezt a beadványát lényeges részében már közölte a MZSO. VII. 845—6. l-on.

157.

1747. augusztus 23. Pozsony. Szászi Petricsevich Pál értesíti a szakolcai városbíró, hogy közbenjárásukra való tekintettel a zsidókra kiküldött végrehajtók működését a m. kir. helytartótanács további intézkedéséig felfüggeszti.

Spectabilis ac perillustis domine mihi colendissime!

Per officiosas spectabilis dominationae (!) literas una cum transmissis judaeorum Szakolcensium hesterno consilio exhibitis actis debito cum respectu accepi, quae cum specificatione nominum modo porrectorum combinando erui judaeorum quietantiis suis semet legitimantium nomina cum nominibus in postrema hicque annexa specificatione praeter unicum Salomonem Jacob cognominatum 8 fl. deponentem haud convenire, consequenter defalcatis etiam his 8 florenis ex restantiis suis adhuc tamen 18 fl. per eosdem judaeos Szakolcenses solvendi restarent. Hinc salvo altiori iudicio et terminio justum quidem censerem, ut usque ad exactionem modo dictorum 18 florenorum exmissa executio, quae ex duobus capitibus constat, foris permaneat. Habita tamen ad praefatae civitatis Szakolcensis excelso consilio regio ultimo submissam repraesentationem in qua summam restantium adhucdum judaeorum aegestatem recognoscit, ratione usque ad

ulteriores excelsi consilii regii ordines exmissam eatenus executionem revocandam dispono. Caeterum penes remissionem eorundem actorum dum pro communicatione obtentae ablicentiationis per officiosas redderem grates, me expertis pristinis favoribus commendo et persevero.

Ejusdem spectabilis ac perillustris dominationae (!) servus obligatissimus:

Posonii, die 23. Augusti anno 1747.

Paulus Petriczevich de Szász
manu propria.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (576.)

158.

1747. szeptember 2. Szombathely. Vas megye közönsége a m. kir. helytartótanácsnak jelenti, hogy a zsidók összeírását már megküldte, kik nagyobb részében a rájuk kivetett fejadót is már megfizették, mit 8 napon belül az alispán előtt is tartoznak igazolni, hogy így a hátralékosok ellen lehessen eljárni.

Excelsum locumtenentiale regium consilium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Ad ea, quae praetitulatae dominationes vestrae in puncto taxationis haebreorum submittandaque eorundem conscriptionis mediante gratioso suo Posonii die 20-a mensis Junii anno currenti infrascripto exarato intimato nobis insinuare dignabantur, cum debito respectu rescribendum censebamus, quod nimirum conscriptionem universorum quocunque sub titulo in gremio comitatus nostri commorantium judaeorum ex generali congregatione nostra die adhuc 7-a mensis Novembris anno proxime praeterito praetitulatis dominationibus vestris, exposit vero domino quoque provinciali districtus hujus commissario submiserimus, dictisque judaeis serio injunxerimus, quatenus obtingens suum ad manus memorati provincialis commissarii deponere studeant, prouti majori in parte jam effective etiam persolvissent ac insuper eas stante praesenti congregatione nostra fecimus dispositiones, ut omnes et singuli intra octiduum semet coram vicecomite nostro legitimare teneantur, num obtingens suum persolverint, ut ii et tales, qui restantarii essent, resciri ac executione etiam mediante ad deponendas restantias suas compelli et adigi possint. Quae dum excelso consilio regio locumtenentiale ex vi obligationis nostrae repraesentamus, in reliquo nosmet ejusdem gratiis et favoribus cum debita submissione substernentes perseveramus.

Excelsi locumtenentialis regii consilii servi obsequentissimi humillimi:

Datum Sabariae ex generali congregatione nostra die 2. mensis Septembris anno 1747. celebrata.

universitas comitatus Castriferrei.

Kívül: Excellentissimis, illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis dominis N. N. prae-

sidi, caeterisque excelsi locumtenentialis regii consilii consiliariis etc., etc., dominis dominis nobis gratiosissimis, colendissimis Posenii.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 2. nr. 2. (512—3.)

Előlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentata 11. Septembris 1747., 12. relata és rövid tartalmi kivonattal.*

159.

1748. május 10. A pápai zsidó község oltalomlevele.

Wir Frantz Graf Eszterházy von Galantha Erbherr von Forchtenstein Herr der Herrschaften Schintau, Pápa, Gesztes, Deveser und Ugod dero Römisch kaiserlich auch zu Hungarn, und Böhmen königliche Maiestät wirklicher Geheimrath und Kämmerer, General der Cavallerie des Hochlöblichen königlichen Hungarischen Locumtenentualis Consilij und Tabula Septemviralis-Rath und Assessor, durch das Königreich Hungarn, Königlicher Tavernicorum Magister des Löblichen Borsoder Comitats Obergespan, dann in dem königreich Hungarn diesseit der Donau Commandirender General, Erben (?) hirmit jeder männiglich zu vernehmen, und thuen Kund und zu wissen, was Massen die Gesamte allhir in unsere Stadt Papa anjezt sesshaft befindliche Juden—Gemein benantlich Philipp Jacob, Frantz Moyses, Moyses Hirschel, David Wolf, Abraham Jacob, Loeb Weiler, Juda Hirschel, Sallamon Hirschel, Marcus Hirscl, Philipp Marcus, Isac Pulitz, Marcus Pulitz, Hirscl Isac Schneider, Isac Leeb und Joseph Joachim uns um Protection gehorsamst gebethen haben, sie alle ins Gesamt dazu an- und aufzunehmen und zu vollkommener ihrer Sicherheit diesfalles im förmlichen Schutz-Patent ihnen in Gnade zu ertheilen. Gleichwie wir nun hirüber entschlossen und zu gemeiner Wohlfahrt unserer Stadt Papa und dero gesammten Inwohnern vor gut befunden, durch die Menge deren Juden keinen Uiberlast zu verursachen, noch in ihren Handlungen ihnen einen Eintrag zu thun, oder verhindern zu lassen, absonderlich aber allen besorgende Klagen und Unglegenheiten vorzukommen, und hierin eine Regulirung zu machen, und eine Ordnung vorzuschreiben, dass alles in eine beständige Ruhe und Frieden leben könne, als haben wir zu solchem End aus obenerwähnte Ursachen obbenante sämtliche Juden in unsere Portionen und Schutz an- und aufgenommen, und ihren vorwilliget, damit sie mit ihren Weibern, Kindern, und Kindes-Kindern, auch Bedienten allhir in unsere Stadt Papa unter einem von der Juden Gemein Einstimmung erwehlt, und von unserem hiesigen Beamten confirmirt und stabilirt und dero Gesamten Judengemeinde zu befehlen habenden Judenrichter wohnen, über das in Beth-Hauss und Gottes-Acker, oder Freudhof haben. Nebst diesen auch einen Rabbiner und einen Schulsinger, samt einen Gemeinde-Bedienten halten. Gleicher Gestalt auch den Weinschank geniessen ihr Sach unter ihnen sie selbst ausmachen. Im Fall aber sie es nicht ausmachen könnten, alsdann bei unserm hiesigen Beamten anbringen und ohne von jemand gehindert zu werden jeder Zeit handeln und wandeln können und mögen, und zwar dergestalt, dass sie von alle Soldatten-Einquartierung, und Bothmässigkeit der Stadt gänzlich befrevt seyn. Auch von nimand als von Uns und allhiesigen unsern Beamten, Dependiren und als unsere

Schutz-Untergebene diese Protection genießen, jedoch dass selbe sich ehrlich verhalten, und keinen Anlass zu Klagen und Verdrüsslichkeit geben sollen, und wenn einer von der Judengemeinde über kurz oder lang sich finden würde, der zu Nutzen der Herrschaft etwas projectiren und in Bestand nehmen wollte, solle obenbesagte Judengemeinde alle Zeit die Vorhand und den Vorzug haben, solches um die ehrliche Arenda, so der Projectist anerbieten wird, und für diese gnädig ertheilt Protection und Privilegien solle die Gesamt hiesige Judengemeinde, und ihre Nachkömlinge, laut gemachten Accord, und aus unser Amt ausgefertigten schriftlichen Contract den Zins oder die Arenda in unser allhiesige Rentamts-Cassa gegen gehörige Quittung alle Jahr Baar und richtig auf den bestimmten Termin zu bezahlen, und abzuführen gehalten und schuldig seyn. Hingegen wir auch allen und jeden unsern allhiesigen Officianten hiemit ernstlich anbefohlen, auf dasselbe obenbeschriebener Massen alles zu befolgen, und unser hiesige Special Schutzgenossen-Judengemeinde samt oben gemeldten ihren angehörigen bei diesen Privilegien unbeunruhigter zu beschützen, und zu vertheidigen, und in benöthigten Fall derselben alle erforderliche Hilf und Assistenz zu leisten sich angelegen seyn lassen sollen. Zu Urkund und zu mehrerer Bekräftigung dessen haben wir dieses Schutz-Patent eigenhändig unterschrieben und mit unserm angebornen Gräflichen Insiegel corroboriren lassen. Gegeben auf unserm Schloss Papa den 10-ten Monaths-Tag May des ein Tausend Siebenhundert Acht und Vierzigsten Jahres.

Frantz Graf Eszterhazy

Auf gethane unterthänig gehorsamste Ansuchung wird zu Sicherheit der hiesigen ganzen Judengemeinde gegenwärtiger Schutzbrief von mir gnädig bestätigt und Confirmirt. In Urkund dessen ist meine Fertigung gegeben auf meinem Schloss, Papa den 18-ten Monaths-Tag July des Ein-Tausend Siebenhundert fünf und fünfzigsten Jahres.

Franz Graf Esterhazy mit Siegel.

Auf gethane unterthänig gehorsamste Ansuchung wird zu Sicherheit der hiesigen Judengemeinde gegenwärtiger Schutzbrief von mir gnädig bestätigt und Confirmirt. In Urkund dessen ist meine Fertigung gegeben auf unserm Schloss, Papa den 15-ten 7-ber 1801.

Frantz Graf Esterhazy
Nicolaus Graf Esterhazy

Qua Gf. Esterházy in Seinen und als Bevollmächtigter seiner zwei Brüder Jos. Gf. Esterhazy und Michael Gf. Esterhazy Papa am 1-ten Aug. 1829. Jahres.

A birtokában levő eredetiről közreadta *Neumann Antal*, MZsSz. II. 1885. 623—624.

1748. július 27. Gróf Balassa Pál területi főbiztos a m. kir. helytartótanácsnak előterjeszti a zsidókra kivetett fejadó ereményét feltüntető összesített táblázatot.

TABELLA

perhibens quot numero talium in regno hoc taxae a sua majestate in mense Junio anno ejusmodi taxa dependenda in praesens restent.

Comitatus et civitates	numerus judaeorum numero	obtinens capitationis		solutum in paratis	
		fl.	kr.	fl.	kr.
Posoniensis	2117	4234	—	3677	27 3/5
Posonium	non habet	—	—	—	—
Sanctus Georgius	6	14	—	14	—
Bazinium	non habet	—	—	—	—
Modra	3	6	—	6	—
Tyrnavia	non habet	—	—	—	—
Nitriensis	2357	4714	—	3597	39 3/5
Szakolcza	96	192	—	100	—
Trenchiniensis	692	1384	—	900	54
Trenchinium	131	262	—	259	22 4/5
Mosoniensis	589	1178	—	1172	10
Jauriensis	120	240	—	190	5
Jaurinum	51	102	—	72	—
Comaromiensis	110	220	—	220	—
Comaromium	34	68	—	68	—
Summa	6307	12614	—	10277	39
				In districtu	
Arvensis	27	54	—	51	—
Lyptoviensis	51	102	—	101	—
Thuricziensis	non habent	—	—	—	—
Barsiensis	non habent	—	—	—	—
villae Cremnicz	non habent	—	—	—	—
Ujbanya	non habent	—	—	—	—
Zoliensis	non habent	—	—	—	—
Neozolium	non habent	—	—	—	—
Breznobanya	non habent	—	—	—	—
Lybethbanya	non habent	—	—	—	—
Veterozolium	non habent	—	—	—	—
Karpona	non habent	—	—	—	—
Honthensis	non habent	—	—	—	—
Schemnichium	non habent	—	—	—	—
Bakabanya	non habent	—	—	—	—
Bellabanya	non habent	—	—	—	—
Summa	78	156	—	152	—
				In districtu	
Soproniensis	1313	2626	—	2443	10 2/4
Sopronium	—	—	—	—	—
Rusth	—	—	—	—	—
Kismarton	—	—	—	—	—
Castriferrei	1137	2274	—	1862	30
Keoszegh	non habent	—	—	—	—
Szaladiensis	336	672	—	594	—
Veszprimiensis	327	654	—	555	24 1/4
Sümeghiensis	273	546	—	540	32 2/4
Summa	3386	6772	—	5995	37 2/4
				In districtu	
Pesthiensis	526	1052	—	1040	—
Buda	187	374	—	200	—
Pesth	non habet	—	—	—	—
Neogradiensis	153	306	—	302	53 1/2
Hevessiensis	—	—	—	—	—
Jazyges et Cumaní } Agria }	non habent	—	—	—	—
Strigoniensis	136	272	—	272	—

<i>Comitatus et civitates</i>	<i>numerus judaeorum numero</i>	<i>obtingens capitationis</i>		<i>solutum in paratis</i>	
		<i>fl.</i>	<i>kr.</i>	<i>fl.</i>	<i>kr.</i>
Strigonium	non habet	—	—	—	—
Albensis	320	640	—	628	37
Alba Regalis	} non habent	—	—	—	—
Csongradiensis		—	—	—	—
Szegedinum	—	—	—	—	—
Csanadiensis	12	24	—	24	—
Aradiensis	56	112	—	112	—
Summa	1390	2780	—	2579	30 1/2
				In districtu	
Abaujvariensis	206	412	—	408	—
Cassovia	non habet	—	—	—	—
Zempliniensis	532	1064	—	1054	—
Saarossiensis	269	538	—	533	—
Eperjes	non habet	—	—	—	—
Bartpha	12	24	—	24	—
Cibinium	non habet	—	—	—	—
Scepusiensis	64	134	—	133	—
Leutehovia	} non habent	—	—	—	—
Késmárk		—	—	—	—
Gömöriensis	18	36	—	36	—
Tornensis	30	60	—	60	—
Borsodiensis	279	558	—	558	—
Unghváriensis	216	432	—	428	—
Bereghiensis	272	544	—	539	—
Summa	1901	3802	—	3768	—
				In districtu	
Maramarossiensis	348	696	—	696	—
Szathmariensis	346	692	—	692	—
Szathmar-Némethy	19	38	—	38	—
Nagybanya	non habet	—	—	—	—
Szabolcsensis	221	442	—	—	—
oppida hajdonum	} non habent	—	—	—	—
Polgari		—	—	—	—
Bihariensis	252	504	—	504	—
Debreczinum	non habet	—	—	—	—
Békessiensis	5	10	—	10	—
Ugocsensis	135	270	—	270	—
Summa	1326	2652	—	2210	—
				In districtu	
Baranyensis	non habet	—	—	—	—
Tolnensis	256	512	—	512	—
Bácsiensis	144	288	—	288	—
Bodroghiensis	59	118	—	118	—
Summa	459	918	—	918	—
Districtus				Summari	
Posoniensis	6307	12614	—	10277	37
Neozoliensis	78	156	—	152	—
Soproniensis	3386	6772	—	5995	37 2/4
Budensis	1390	2780	—	2579	30 1/2
Cassoviensis	1901	3802	—	3768	—
Debreczinensis	1326	2652	—	2210	—
Eszékiensis	459	918	—	918	—
Summa summarum	14847	29694	—	25900	45

Nota bene: civitatis Budensis restantiae inde enatae, quod anno 1746, conformiter resolutioni regiae amandatí fuerint ac taliter judaei non expectantes emigrationis terminum non persoluta sua obtingentia partim in Poloniam, partim in alios regni comitatus abiverint. Nota bene! Vigore informationis de 11-a May 1748. submissae comitatum Szabolcs ad dependendos 150 fl. antehac sibi medio cassae praefecti restitutos persuaderi haud posse,

<i>miserorum et demortuorum</i>		<i>profugorum obtingens</i>		<i>obtingens perceptoris</i>		<i>summa praestationis in paratis et mputari debentium</i>		<i>restantiae</i>	
<i>fl.</i>	<i>kr.</i>	<i>fl.</i>	<i>kr.</i>	<i>fl.</i>	<i>kr.</i>	<i>fl.</i>	<i>kr.</i>	<i>fl.</i>	<i>kr.</i>
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	5	—	6	23	640	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	24	—	—	—
—	—	—	—	—	—	112	—	—	—
—	—	17	—	11	29 1/2	2608	—	172	—
Cassoviensi.	—	—	—	4	—	412	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	10	—	1064	—	—	—
—	—	—	—	5	—	538	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	24	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	134	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	36	—	—	—
—	—	—	—	—	—	60	—	—	—
—	—	—	—	5	—	558	—	—	—
—	—	—	—	4	—	432	—	—	—
—	—	—	—	5	—	544	—	—	—
—	—	—	—	34	—	3802	—	—	—
Debrecziniensi.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	696	—	—	—
—	—	—	—	—	—	692	—	—	—
—	—	—	—	—	—	38	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	442	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	504	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
—	—	—	—	—	—	270	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2210	—	442	—
Eszékiensi.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	512	—	—	—
—	—	—	—	—	—	288	—	—	—
—	—	—	—	—	—	118	—	—	—
—	—	—	—	—	—	918	—	—	—
um.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1274	29 4/5	370	—	99	56 2/5	12022	5 1/5	591	54 4/5
1	—	2	—	1	—	156	—	—	—
—	—	—	—	67	42	6063	19 2/4	708	40 2/4
—	—	17	—	11	29 1/2	2608	—	172	—
—	—	—	—	34	—	3802	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2210	—	442	—
—	—	—	—	—	—	918	—	—	—
1275	29 4/5	389	—	213	7 9/10	27779	24 3/10	1914	35 3/10

quod vero plus ab iisdem exigi nequiverit a profugio, cui se post conscriptionem commiserunt evenisse comitatus informat.

Ex cancellaria directorali provincialis commissariatus Posonii, die 25-ta Julii 1748. collecta.

Kivül: Spectat ad opinionem provincialis commissariatus directoris de dato 27-ae Julii 1748.

Excelsum consilium regium locumtenentiale, domini gratiosissimi et colendissimi!

Tabellam taxae judaeorum excelso consilio obsequiose praesento, ex qua siquidem apparet nonnullos comitatus non curatis crebrioribus jam monitionibus adhucdum restantiaros esse, ad deparationem ejusmodi restantiarum denuo commonendos censeo. In reliquo gratiis ac favoribus commendatus persevero excelsi consilii regii locumtenentialis humillimo obsequio obligatus servus:

Comes Paulus Balassa manu propria.

Kivül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale obsequiosa provincialis commissariatus directoris opinio intuitu taxae judaicae, cui etiam tabella annectitur.

OL. C. — 29. — In *Lad. B.* fasc. 7. nr. 2/1. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: 27. *Julii 1748.* és *Praesentatae 27. Julii 1748., eadem et relatas.*

Ehhez az irathoz van csatolva a fenti táblázat.

161.

1748. december 17. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartótanácsnak meghagyja, hogy azokat a megyéket, amelyekben bányavárosok vannak vagy azokkal szomszédosak, figyelmeztessék, hogy a zsidók ezektől 7 mérföldnyi távolságban kötelesek tartózkodni, aki pedig ezt nem tenné, azt szigorúan büntessék meg.

Maria Theresia etc.

Reverendi etc. Ex demissa repraesentatione aulici nostri directionis monetariae et montanisticae collegii informamur, quod non obstante benigna ordinatione regia in eo, ne judaei intra districtum liberarum et regio montanarum civitatum nostrarum, abindeque in circuitu ad septem milliaria ullo tempore comparere vel sedes suas figere aut ullo pacto ibidem sub statuta eatenus capitali paena morari ausint, interventa et annis adhuc superioribus, signanter vero sub 26-a Junii anni 1724. comitatibus, in quibus praefatae civitates sitae habentur, iisdemque vicinis intimata, mentionati judaei denuo in districtu praefatarum liberarum regio montanarum civitatum nostrarum, signanter vero in locis Novak, Banovecz, Skátzan, necnon in Vojnitz, Privicz, Theutoprona et Koss libere divagentur, praeter clandestinas auri, argentique fodinarum defraudationes publicos ibidem quaestus sub protectione quorundam nobilium exerçant, lanienas, educilla et braxatoria conducant, prouti quidam judaeus in possessione Novak Majthenianum braxatorium in arenda actu teneret, simulque lanionem ageret, praecipue vero per coemptionem et educationem saevi pro fodinarum cultura tantopere necessarij aerario nostro caesareo-regio notabile omnino detrimentum inferant.

Cum autem hoc in passu et vilipensio benignorum regionum mandatorum et ratio securitatis proventuum nostrorum regionum, quatenus per

dictos judaeos auri et argenti conflatio, subtractio et clancularia coemptio, aliaeque fraudes intentari et facile omnino perpetrari possent, sane subversaretur, hinc fidelitatibus vestris praemissa benigne hisce, eoque fine perscribenda ac intimanda esse duximus, quatenus praenotatis comitatibus, in quorum nempe gremio repetitae liberae, regiaeque montanae civitates sitae habentur, quive iisdem advicinantur, utpote Zoliensi, Honthensi, Barsiensi, Nitriensi, Arvensi, item Thuroczienti et Lyptoviensi serio committere mox noverint eadem fidelitates vestrae, ut illi superius attactas hoc in merito jam interventas benignas dispositiones quam exactissime observari faciant, atque non modo nullum omnino judaeum in sui gremio commorandi vel quaesturam exercendi vel aliud negotiandi causa, quocumque demum sub praetextu admittant, verum a limitibus illis seu circuitu praescriptorum septem milliarium totaliter arceant et eatenus vigilem curam adhibeant.

Pro casu vero eo, quo quispiam judaeorum vel in gremio vel etiam in limitibus dumtaxat praescriptorum comitatum, in circuitu nempe septem milliarium, ad praedictas liberas, regiasque montanas civitates deprehenderetur, talem mox et illico comprehendi et inarestari faciant, inque illum quam severissime aliorum in exemplum animadvertant. De hujus porro benignae ordinationis nostrae exacta effectuatione demissam fidelitatum vestrarum informationem praestolaturae. Iisdem in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die 17-a mensis Decembris anno domini 1748. Maria Theresia manu propria, comes Leopoldus de Nadasd manu propria, Bernardus Koncesk manu propria.

Kívül: Praesentatum 19-o Decembris 1748, relatum 20-a Decembris 1748.

OL. C. 29. — Idealia nr. 3. (288—9.)
Egykorú, egyszerű másolat.

162.

1749. március 22. A budai tanács Arnsteiner zsidó javára Bilanszky budai polgár ellen eszközölt végrehajtás érvénytelenítésére vonatkozó jelentést a periratokhoz csatolja, egyben erről bizonyítványt állít ki.

Sessio die 22. Marty 1749.

Relatio reexecutionem pro parte domini Bilanszky contra Arnsteiner peractam tangens.

Deliberatum: praesentem relationem ad acta reponi, desuperque testimoniales extradandas decerni.

Budai tanácsi jegyzőkönyv 1749. — 59/a.

1749. április 17. Izsák nagymartoni zsidó ígéri, hogy azt a 6 forintot, amivel Szalayné soproni polgárasszonynak zálogtárgyára tartozik, a legközelebbi májusi vásárkor megadja

Den 17-ten April 1749.

Verspricht Isaac jud von Matterstorff diejenige 6 fl., welche derselbe der Salayn auf einen versatz schuldig, bis nächstkommenden May marckt ohne fernern aufschub zu bezahlen, welches ihme auch vor einem löblichen stadtgericht verwilliget worden.

Soproni városi levéltár, 1748—1750. évi Gerichts diarium 77.

1749. április 19. A budai városi bírói szék Markovics Miklós kapitányt máj. 7-re perbe idézi, mivel Löbl Márkus, Vitus Mózes és Wolf Mózes óbudai zsidóknak 356 forint 22 dénárral tartozik.

Sessio die 19. Aprilis 1749.

Löbl Marcus, Vitus Moyses et Moyses Wolff judaei Vetero Budenses exhibent actionalem libellum contra dominum capitaneum Nicolaum Markovics puncto debiti 356 fl. 22 den. et petunt praefixionem termini.

Deliberatum: I. pro 7. affuturi mensis May anni labentis, subsequisque ad id aptis et sufficientibus juris diebus ad comparendum, seque defendendum citari.

Budai bírói jegyzőkönyv 1748—1751. — 100/b.—101/a.

1749. május 16. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartótanács tudomására hozza, hogy I. Lipót királynak 1698. évi példáját követve a magyarországi zsidóságra minden évben fizetni köteles türelmi adót kíván kivetni a földesurainknak, a megyéknek és a városoknak eddig általuk fizetni szokásos illetékek hátránya nélkül. Ebből a célból a m. kir. kamarával karöltve vegyes bizottságot alakítsanak, amely az eddigi zsidó összeírások alapulvételével e türelmi adó nagyságára, kivételére és behajtására nézve a legcélravezetőbb módozatot alaposan tárgyalja meg és erről tegyenek javaslatot.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae etc.

Reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifici item et egregii, fideles nobis dilecti! Demisse relata sunt nobis ea, quae fidelitates vestrae circa

taxationem judaeorum in regno nostro Hungariae hactenus toleratorum a parte nonnullorum comitatum regni difficultatam annis praeteritis humilime repraesentarunt. Et esto quidem circa ejusmodi taxam a judaeis in Hungaria annis quoque praeteritis exactam nonnulli comitatus regni difficultatem ex ea potissimum ratione posuissent, quod judaei in gremio comitatum et civitatum ad contributionem seu publicam, pro intertenenda regulari militia destinata seu privatam domesticas erogationes respicientem concurrere debeant et praeterea etiam dominis terrestribus, in quorum fundis degunt, censum solvere teneantur. Quia tamen illud extra dubium foret, quod eorum in regno toleratio vel vero exterminatio pure a supremo regiae majestatis arbitrio dependeat et aliunde etiam in omnibus bene regulatis regnis et provinciis judaei strictius omnino tractari et majora ipsis onera, quam Christianis et patriae civibus imponi soleant, consequenter pro eo, quod iidem judaei tolerentur, occasioque ipsis ad media subsistendi per quaestum et negotiationes sibi procuranda et lucranda in regno admittatur, ultra onera communia in gremium comitatum praestari solita, necnon censum dominis terrestribus solvendum proportionatam et tolerabilem annuam taxam pro aerario regio desumi posse, nec ullum praejudicium per id regnicolis inferri, pariter indubium foret. Quaestioque ista jam etiam antea anno scilicet 1698. per divum Leopoldum imperatorem, avum et praedecessorem nostrum desideratissimum decisa haberetur. Ideo benigne decrevimus, ut universitati judaeorum in regno nostro Hungariae, partibusque eidem annexis ulterius etiam tolerandorum certa annua taxa ad fiscum nostrum praeter et ultra id, quod in medium comitatum et civitatum contribuere, dominisque terrestribus titulo census solvere debent, praestanda imponatur, videaturque qua modalitate plurimum ab ipsis quotannis obtineri possit. Quamvis autem hoc in passu binae modalitates majestati nostrae propositae fuissent, una nimirum, ut judaei cum quaestu et negotiationibus suis ad territoria dominorum suorum terrestrium vel comitatum, in quibus sedem fixerunt, restringantur, qui vero quaestum et negotiationes suas ulterius in regno vel etiam extra illud extendere vellent, id ipsis non alias admittatur, quam si eatenus literas passuales camerae nostrae Hungaricae aulicae erga taxam circumstantiis quaestus et negotiationis proportionandam extradandas sibi procurent. Alia vero, ut certus aliquis terminus praefigatur universisque judaeis, eorumque communitatibus, in quibus synagogas et scholas suas habent, ad quas etiam illi, qui hincinde in regno dissipati sunt, certis temporibus festivitatum concurrere consueverunt, injungatur, ut usque illum terminum quaevis hujusmodi communitas cum camera nostra Hungarico-aulica et respective camerali administratione Scepusiensi aut vero commissariis cameralibus hoc fine exmittendis medio certorum deputationum suorum conventionem de aliqua tolerabili annue praestanda summa statui eorum proportionata sub poena praeclusi et illico subsecuturae ex regno proscriptionis et expulsionis ineat, in hacve conventionem pro praestanda statis temporibus solutione singula communitas in solidum obligetur ita, ut quivis pro omnibus et omnes pro singulo stare et solvere teneantur, summam vero accordandam quaevis communitas ad sua individua repartendam habeat aut vero universi judaei in duas communitates, unam scilicet inferiorum, aliam vero superio-

rum regni Hungariae partium sequestrentur, haeque duae communitates certos e gremio sui deputatos sufficienter instructos ad cameram nostram Hungarico-aulicam exmittere, medioque illorum certam annuam summam erga benignam ratificationem nostram accordare teneantur.

Quia tamen ad elaborationem et determinationem alicujus bonae modalitatis cognitio status externi et interni eorundem universorum judaeorum necessaria foret, conscriptionesque judaeorum prae manibus consilii hujus nostri locumtenentialis habitae inspiciendae venirent et materia ista statum praecipue cameralem et etiam politicum respiceret. Ut igitur benigna intentia nostra quantocyus in effectum deducatur, ulterius benigne resolvimus, ut inter fidelitates vestras, praefatamque cameram nostram regiam Hungarico-aulicam congressus instituat, materiaque ista sine omni dilatione assumatur et modalitas, quo celerius fieri potuerit, elaboretur, qualiter ab iisdem judaeis in regno nostro Hungariae, partibusque eidem annexis existentibus sub praenotato tolerationis publicae titulo salvis oneribus in medium comitatum et civitatum per ipsos etiam imposterum praestandis, censibusque dominis terrestribus solvendis, ad rationem aerarii nostri acquiri valeat, elaborandaque haec modalitas majestati nostrae tam per fidelitates vestras, quam vero dictam cameram nostram Hungarico-aulicam penes circumstantialem informationem pro ulteriori benigna resolutione nostra repraesentetur. Cum itaque benigna haec resolutio et positiva voluntas nostra regia etiam saepefatae camerae nostrae regiae Hungaricae aulicae per expeditionem camerae nostrae aulicae pro effectuatorum effectuatione intimatur, hinc fidelitatibus quoque vestris clementer committimus et mandamus, quatenus quo celerius fieri poterit, negotium istud assumant et medio ad id deputandorum mutuuum cum camera nostra regia congressum servant et in eodem ea, quae ad praedecaratae benignae et positivae resolutionis et dispositionis nostrae regiae effectum necessaria sunt, ex parte sua omni cum diligentia et exactitudine peragere noverint et non intermittant eadem fidelitates vestrae, quibus in reliquo gratia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die decima sexta mensis Maji anno domini millesimo septingentesimo quadragesimo nono.

Maria Theresia manu propria.

Comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Andreas Moricz manu propria.

Kivül: Reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnificis item et egregiis N. N. praesidi et consulariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 8. nr. 1. Judaeorum.

Háttápláján ez egykorú feljegyzésekkel: 16. *May 1749, praesentatae* 22. *May 1749, 23-a ejusdem relatae és rövid tartalmi kivonattal.*

1749. május 21. Feidl és Löbl zsidók, valamint Bosits Mária a budai városi bírói szék előtt ügyvédekéll vallanak.

Sessio die 21. May 1749.

Juden Veidl und Löbl, wie auch Maria Bositsin haben, wie herr statt-
(richter) referiret, procuratorem in genere constituiret.

Budai bírói jegyzőkönyv 1748–1751. — 105/a.

1749. május 21. A pesti tanács kereskedői kérésére meghagyja a zsidóknak, hogy miként a keresztények, úgy ők is a legközelebbi Szent János fővétele napjáig a város előtti vásárpiacon állítsák fel bódéikat vagy sátraikat, mert csak ott árusíthatnak.

Sessio den 21-ten May 1749.

Mercatores hujates instant, ut judaei tempore nundinarum annualium non amplius in civitate, sed ad instar christianorum extra civitatem suas pergulas erigant.

Denen jenigen juden, welche zur jahrmarkts zeit in der stadt bishero ihre wahren in ihren conducirten gewölbern verkauft haben, wirdt hiemit auferlegt, das sie bis auf den künftigen Johannis enthauptung markth mit hütten oder zeltern sich versehen und gleich andern kaufleüthen vor der stadt auf den gewöhnlichen jahrmarkth plaz ihre wahren verkaufen sollen.

Pesti tanácsi jegyzőkönyv 1749–1751. — 57/b.

1749. május 30. Hasser Izrael óbudai zsidó nem tudja követelését behajtani Gyuró pesti lakoson, miért mindketten jelenjenek meg e célból kirendelt biztosok előtt.

Sessio den 30-ten May 1749.

Izrael Hasser judaeus Vetero-Budensis exponit semet satisfactionem non posse consequi intuitu debiti apud Gyuro, inhabitatorem hujatem habiti.

Partes ambae in praesentiam dominorum hac in re jam antehac ordinarum commissariorum comparebunt.

Pesti tanácsi jegyzőkönyv 1749–1751. — 60/b.

1749. június 3. A m. kir. helytartótanács és a m. kir. kamara kebeléből kiküldött vegyes bizottság véleménye szerint figyelembe véve azt a körülményt, hogy a legutóbbi zsidó összeírás szerint az országban 14.847 zsidó lélek élt, az első 3 évben évi 25.000 forint türelmi adó lenne kivetendő, amely célból minden kerületből 6 zsidó kiküldését javasolják, kikhez 2—3 jobbmódu csatlakozhatnék. Ezek jelennének meg egy bizonyos napon a vegyes bizottság előtt és ezekkel történne a tárgyalás és a megállapodás. A vegyes bizottság ilyen értelemben teszi meg javaslatát a m. kir. helytartótanácsnak.

Excelsum consilium locumtenentiale regium !

Domini domini gratiosissimi, colendissimi !

In concursu simultaneo per consilium locumtenentiale regium et cameram regiam Hungarico-aulicam virtute intervenientis sub 16-a May anni currentis benigni mandati caesareo-regii ordinato assumpta sunt ea, quae suae majestati caesareo-regiae intuitu taxationis judaeorum in regno Hungariae hactenus toleratorum demisse proposita sunt, quo nimirum iidem judaei cum quaestu et negotiationibus suis ad territoria dominorum suorum terrestrium vel comitatum, in quibus sedem fixerunt, restrigantur, qui vero quaestum et negotiationes suas ulterius in regno vel etiam extra illud extendere vellent, id ipsis non secus, quam penes literas passuales praefatae camerae regio-Hungarico-aulicae erga taxam circumstantiis quaestus et negotiationis proportionandam extradandas sibi procurant aut certus aliquis terminus praefigatur, universisque judaeis et communitatibus eorum, in quibus synagogas et scholas habent, ad quas etiam alii hincinde dissipati certis festivitatum temporibus concurrere consueverunt, injungatur, ut usque terminum praefigendum quaevis communitas judaica cum camera regia Hungarico-aulica et respective camerale administratione Scepusiensi aut vero commissariis camerale exmittendis medio deputatorum suorum de quadam tolerabili annue praestanda summa statui ipsorum proportionata sub poena praecclusi et illico securitatis ex regno proscriptionis et expulsionis conventionem ineat et de solutione statis temporibus praestanda quaelibet communitas in solidum obligetur ita, ut quivis pro omnibus et omnes pro singulo solvere teneantur summam accordandam per quamlibet communitatem ad sua individua partiendam aut denique ut universi judaei in duas communitates inferiorum videlicet et superiorum partium regni Hungariae sequestrentur et tandem hae certos e gremio sui deputatos sufficienter instructos ad cameram regiam Hungarico-aulicam exmittant, medioque illorum certam summam annue praestandam erga benignam ratificationem regiam accordent. Cum proinde absoluta sit voluntas regia ac mandatum, ut judaeis ultra id, quod in medium comitatum et civitatum contribuunt, dominisque terrestribus titulo census solvant, quaedam taxa tolerantialis annue praestanda imponatur et ejus modalitas per commissionem politico-camerale junctam elaboretur, proque ulteriori benigna resolutione regia representetur, ejusdem itaque commissionis mixtae in obsequium benigni mandati sequentibus exhibetur.

Opinio.

Inspectis, bene ponderatis ac rite excussis quoad judaeorum in regno Hungariae tolerantium individua conscriptionibus repertum extitit, occasione primaevae conscriptionis eorum individua ad 13.751, recentius vero ad 14.847 numerata fuisse, quae de benignissima resolutione regia per 2 fl. taxata secundum dispositiones ex benigna ordinatione per consilium locumtenentiale regium institutas, uti advoluta tabella exhibet, 29.694 fl. obligatio tenebat. Relatum autem est ex parte dominorum camerarum consiliariorum ad mixtum hunc concursum deputatorum a judaeis inferiorum partium nil ultra 2000 fl. et hos dumtaxat tempore praeteritorum regni comitiorum aerario accessisse, ab aliis vero superiorum partium judaeis optimis annis 3450 florenos, quae etiam summa ultimis annis in 1200 fl. imminuta est, depensos fuisse. Quibus taliter semet habentibus num sua majestas caesareo-regia ulterius quoque antelatos 29694 florenos vel nefors majorem adhuc summam judaeis in regno adhucdum tolerantis imponendam committat, benignissimam hoc in passu voluntatem regiam expetendam humillime existimamus, unanimibus attamen votis censemus salvis dominorum terrestrium censibus et contributionibus in medium comitatum et civitatum praestari debentibus 25 mille florenorum impostam ad triennium inter eorundem individua cum principio venturi militaris anni partienda partiendam pro hac vice sufficere, cujusmodi summam si majestas caesareo-regia elementissime approbare dignata fuerit, mox superventura benigna ratificatione regia sensu commissionis hujus communitatum judaicarum deputati, etquidem ex omnibus districtibus ad sex reducendo, duo vel tres caeteris melius subsistentes et totius districtus unde exmitterentur, notitiam habentes in termino ipsis praefigendo ad faciem mixtae hujus commissionis vocari deberent seu ad accordandum seu vero, ut disponenda reciperent et in solidum se se obligarent. Curae caeterum erit mixtae hujus commissionis totiesfatos judaeos ad quaevis conventia et statui ipsorum proportionanda adstringere et ad procurandum disponendorum effectum ipsis requisita proponere et injungere, salva in reliquo quoad praemissa omnia altiori excelsi consilii locumtenentialis regii determinatione. Nos gratiis et favoribus impense commendantes perseveramus.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi, obsequentissimi, obligatissimi servi:

Comes Paulus Balassa manu propria.
 Baro Carolus a Keller manu propria.
 Comes Joannes Csáky manu propria.
 Carolus Ludovicus Konkel manu propria.
 Franciscus Török manu propria.
 Michael Bobok manu propria.
 Michael Sido manu propria, secretarius.
 Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale, dominos dominos gratiosissimos, colendissimos demissa relatio commissionis politico-camerarum mixtae circa taxam tolerantialem judaeis in regno Hungariae commorantibus imponendam data.

OL. C. — 29. Ad Lad. B. fasc. 8. nr. 2. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: 3. Junii 1749, praesentatae 3. Junii 1749, eadem et relatae.

170.

1749. június 3. A m. kir. helytartótanács a zsidók türelmi adója tárgyában a királynőnek felterjeszti a vegyes bizottság javaslatát azzal a módosítással, hogy a türelmi adó összege csak a zsidó kiküldöttekkel való tárgyalás után állapittassék meg.

Sacratissima etc.

Mixtae commissionis in obsequium benignissimae sacratissimae caesareo-regiae majestatis vestrae resolutionis die 16-a praeteriti mensis May clementer expeditae e gremio consilii hujus regii locumtenentialis et camerae regiae Hungarico-aulicae nuper praeteritis diebus ordinatae et simultanee concurrentis circa taxam tolerantialem judaeis in regno Hungariae comorantibus praeter et ultra census dominis terrestribus, in quorum fundis degunt, praestandos et id, quod in medium comitatum ac civitatum contribuunt, imponendam, quis sit unanimi voto firmatus sensus? ex isthic demisse advolutae relationis exemplari clementissime intelligere dignabitur sacratissima caesareo-regia majestas vestra. Cujus intuitu consilium locumtenentiale regium unice in eo differentem habet reflexionem, quod summa incognito praevie eorum statu et potentia ipsis definitive imponenda praematura videatur et ideo demisse existimaret consilium locumtenentiale regium eosdem medio deputationum suorum ad tractandum et conveniendum vocandos esse et taliter quoad taxam ipsis imponendam et ad repartendam conventionem ineundam esse. Quod semet in reliquo altissimis etc. Datum Posonii, 3. Junii anno 1749.

Michael Sido manu propria.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 8. nr. 3. judaeorum.

Eredeti fogalmazvány több törléssel a szövegben, kívül és belül rövid tartalmi kivonattal.

171.

1749. június 13. Az óbudai zsidók azt kérik a pesti tanácstól, hogy a korábbi tanácsi határozat értelmében addig is, amíg megfelelő kiárusító hely fel nem épül, a bérelt üzlethelyiségekben árusíthassanak. A pesti kereskedők adjanak erre sürgősen véleményt.

Sessio den 13-ten Juny 1749.

Die altofner juden bitten bis zu erbauung einer gelegenheit sie in der stadt zu jahrmarkts zeiten in denen gewölbern zu gedulden nach inhalt des stadtraths prothocoll de dato 10-ten May 1748.

Weillen die veränderung auf anlangen des ehrsammen handls-standts allhier beschehen, als ist gegenwärtiges anbringen zur schleinigen verantwortung dem handls-standt in abschrift zuzustöllen.

Pesti tanácsi jegyzőkönyv 1749—1751. — 64/a.

1749. június 25. *A pesti tanács meghagyja a városi kamarásnak, hogy az óbudai zsidók részére egy szlovák deszkabódét építsen fel, amelyben az országos vásár idején árusíthatnak.*

Sessio den 25-ten Juny 1749.

Weillen resolvirt worden denen juden von Altofen, nich münder auch vor die leisten (!), so eine haben wöllen von sehlowakischen läden-hütten auf die jahrmareckts zeit zu bauen, alls wirdt herr stadtcammerer dises effectuiren.

Pesti tanácsi jegyzőkönyv 1749—1751. — 68/b.

1749. június 27. *Bécs. Mária Terézia királynő meghagyja a m. kir. helytartó-tanácsnak, hogy mivel 1746-ban a 2 forintos fejadóból 29.694 forint adó jött be, ez okból legalább évi 30.000 forint türelmi adót igyekezzenek a zsidóktól elérni és a tárgyalásokra több zsidót hívjanak meg, mint azt javasolták.*

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae etc.

Reverendí, spectabiles ac magnifici, magnifici item et egregii, fideles nobis dilecti! Ex demissa fidelitatum vestrarum repraesentatione sub 3-a delabentis hujus mensis isthuc submissa pluribus percepimus, quidnam circa taxam judaeis in regno nostro Hungariae commorantibus imponendam in mutuo cum camera nostra regia Hungarico-aulica eatenus concursu concertatum extiterit, quidve ipsae etiam fidelitates vestrae hoc in passu censeant. Cum porro tenore prioris benigni rescripti nostri sub 16-a mensis proxime praeteriti expediti benignam in eo mentem nostram declaraverimus, ut videlicet ea praefatos judaeos taxandi modalitas assumatur, qua plurimum acquiri possit. In anno autem praeterito 1746-o ex impositis singulo attactorum judaeorum capiti duobus florenis summa 29.694 florenorum evenisset, eo utique adlaborandum jam esset, ut conventio cum memoratis judaeis modalitate in praenotato mutuo concursu proposita ineunda ad majorem summam deduci queat. Et quia submissa per fidelitates vestras saepefactorum judaeorum conscriptio innueret, in uno districtu plura, in alio vero pauciora capita reperiri atque taliter duo aut tres deputandorum ex ipsis sufficientem de praecattactae taxae effectiva persolutione aerario nostro cautionem dare vix possent, necessum omnino erit, ut ex quovis districtu a proportione numeri degentium ibidem judaeorum plures per ipsos deputandi in praesentiam ordinatae praemissum in finem mixtae commissionis citentur et advocentur. Quae mixta commissio causa in hac ulterius procedendo ex omnibus sex districtibus tot, quot a proportione numeri eorum pro aerarii nostri securitate ad praestandam etiam pro reliquis cautionem sufficere videbuntur, melius habentes judaeos citet, eoque

adlaboret, ut quae major summa ab iisdem judaeis haberi possit, praestanda obtineatur. Et si ultra fieri nequiret, ad minimum ad 30 mille florenorum ab iisdem annue taxae nomine solvendorum conventionem ineat ac etiam concludat. Intuitu porro debitae praemissorum effectuationis ad cameram quoque nostram regiam Hungarico-aulicam medio camerae nostrae aulicae in hac ipsa conformitate transmissa jam informatione fidelitates vestrae habita cum praelibata camera nostra regia Hungarico-aulica mutua cointelligentia opportuna disponere, negotium hocce in cupitum finem perducere, superindeque demum majestatem nostram demisse informare noverint. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima septima mensis Junii anno domini millesimo septingentesimo quadragésimo nono.

Maria Theresia manu propria.

Comes Leopoldus de Nadasd manu propria.
Andreas Moricz manu propria.

Kivül: Reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnificis item et egregiis N. N. praesidi et consulariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posenii ex officio.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 8. nr. 4. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: 27. Junii 1749, praesentatae 29. Junii 1749, 1-a Julii relatae és rövid tartalmi kivonattal.

174.

1749. július 4. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségének értésére adja, hogy őfelsége, a királynő, némely megye ezirányú aggályait figyelembe nem véve elhatározta, hogy a zsidók ezentúl évente türelmi adót lesznek kötelesek fizetni, miért is intézkedjenek, hogy a megyében élő zsidók megbízottaikat szept. 1-re Pozsonyba küldjék tárgyalás céljából

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Reflexionibus iis, quae circa taxationem judaeorum in regno Hungariae hactenus toleratorum a parte nonnullorum regni comitatuum difficultatam annis praeteritis interpositae fuerant, sacratissimae suae majestati caesareo-regiae demisse relatis existentibus, altefata sua majestas caesareo-regia non obstantibus iis, quod antelati judaei ad contributionem seu publicam pro intertenenda regulari militia destinata seu privatam domesticas erogationes respicientem concurrere debeant et praeterea etiam dominis terrestribus, in quorum fundis degunt, censum solvere teneantur, eo ex respectu, siquidem indubium sit, quod eorum in regno toleratio vel vero exterminatio pure a supremo regiae majestatis arbitrio dependeat atque adeo strictius omnino tractari, majoraque ipsis onera, quam christianis et patriae civibus imponi consueverint, clementissime resolvit, ut communitati

judaeorum ulterius quoque in regno tollerandorum certa annua taxa praeter et ultra id, quod in medium comitatum et civitatum contribuere, dominisque terrestribus titulo census solvere debent, praestanda imponatur, hancque taxam salvis oneribus, uti praemissum est, publicis annue dependendam judaeorum in regno degentium communitates coram commissione ex gremio consilii hujus regii locumtenentialis et camerae regiae Hungarico-aulicae ordinata, medio exmittendorum deputatorum suorum taliter instruendorum accordare debeant et in solidum sese obligent ita, ut quisvis pro uno et omnes pro singulo stare et summam accordandam sub poena praeclusi et illico secaturae e regno proscriptionis et expulsionis solvere teneantur.

Quoniam vero praefatarum judaicarum communitatum deputati ad primam venturi mensis Septembris in facie antelatae mixtae commissionis semet sistere debeant, eapropter praetitulatis dominationibus vestris clementer praecipiente sua majestate caesareo-regia hisce intimari, quatenus judaeos in gremio sui degentes et commorantes indilate constituere, factaque illis praemissorum debita explanatione iisdem actutum imponere noverint, quo iidem deputatos suos, unum vel plures, prout nempe ipsis commodius visum fuerit, caeteris tamen melius habentes et pro cautione sufficientes, modalitate praevia instructos ad terminum eatenus praefixum indispensabiliter exmittere non intermittant. Datum ex consilio regio locumtenentialis Posonii, die quarta mensis Julii anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

Comes Joannes Palffy.

Georgius Fabiánkovich manu propria.

Michael Sido manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1749. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: koronás címer, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, mely alatt e kancelláriai feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentialis Hungarico*. Ezenkívül még ez alábbi kancelláriai feljegyzések láthatók: 1., belső oldalon a bal alsó sarokban: *collecta* és 2., kívül a jobb alsó sarokban: *inclyto comitatus Soproniensis*.

1749. július 13–19. Csapó Péter peresztegi ispán kabátzsebéből a soproni Margit-napi vásárkor 13 forint elveszett. A lopással 3 stomfai zsidót gyanúsított, akiket a soproni városi bírói szék börtönbe vetett, de mivel állítása bizonyítására két tanút előállítani nem tudott, ezért e zsidók ellen beszüntette az eljárását, akik így a szabadságukat visszanyerték.

Den 13. July 1749.

Nachdeme herr Csopo Péter, tit. herrn von Zichy, des löblichen fürstlichen Eszterházsichen regiments rittmeisters bestelter schaffner zu Peressteg, den obigen dito, als an den gewöhnlichen jahrmarkt um 11 uhr mittags erschienen und einem löblichen stadtgericht klagend hinterbracht, dass ihme 13 fl. aus seinen rocksäckl wären gestohlen worden mit dieser erklärung, er seye bey seinen wagen auf dem platz gestanden, wären 3 juden umb ihm gewesen und einer zur lincken seiten fragte, ob er einen waitzen zu verkauffen hätte? Worauf er ihn ansehend geantwortet: er habe keinen waitzen. Die juden giengen also davon, er schaffer aber vermerckte gleich den abgang seines geldes und die juden lauffen sehend ihnen nachgeruckt, wegen menge der leuth aber seynd selbe ihm aus den gesicht gekommen und entwischt. Batte daher, man möchte den nächsten besten juden arestiren lassen, es würde der thäter hervorkommen, welches ihme aber nicht zugestanden, sandern villmehr ingerathen worden, er solle sich auf dem platz umsehen um den thätter zu bekommen. Worauf er dann weggegangen und nach verflussung einer halben stund kamme der schaffer abermahl und meldete, er habe eben denjenigen erwischt, welcher ihn um einen waitzen angeredet und er kenne solchen aus den bey sich gehabten danister. Habe ihme auch durch einige allhier bequartierte houssarn auf die stadt-haubtwacht führen lassen, weilen aber das geld nicht bey ihme gefunden worden, müsten solches seine cameraden haben, wo er sodann noch drey einführen lassen, bey welchen einen 18 ducaten in gold, dann 22 fl. sielbergeld gefunden worden. Den 15-ten darauf fruh morgens um 9 uhr seynd die juden einer nach dem andern dem schaffer vorgestellet worden, undzwar erstlich der Isräel Marcus, welchem er in das gesicht gesagt, er seye derjenige, welcher ihn schaffer um einen waitzen angeredet. Ingleichen kenne er die andern zwey, den 4-ten aber habe er nicht gesehen. Und weilen sich gemelter schaffer auch auf seine ehewürthin und einen baurn von Peressteg beruffen, dass sie alle 3 einen körperlichen ayd ablegen wolten, als ist denen-selben ad deponendum juramentum der darauf folgende freytag auf dem rathhauss zu erscheinen gegeben worden, an welchen tag aber weder er selbst, weder die übrige erschienen. Mithin ist von einem wohledlen rath der allhiesige stadtcancelist, herr Melchior Waltersdorffer zu ihme schaffern nacher Parestäg geschickt worden um ihme anzudeüten, er solte nächstkünftigen rathstag, als den 20-ten dieses monaths fruh erscheinen um seine sachen mit denen juden auszumachen. Er schaffer aber ist tags vorher fruh morgens bey dem löblichen stadtgericht erschienen und gemeldet, der baur wolle keine zeugenschafft abgeben, mithin wolte er auch schon sein geld verschmerzen und die juden ihres fernern arrests entlassen, wie solches

aus nachfolgender, unter seiner unterschrifft und pettschafft ausgestelter declaration mit mehrern zu ersehen. Worauf sie dann sogleich ihres arrests ohne bezahlung eines arrestgeldes und zuruckstellung des obbenanten geldes entlassen, ihnen auch eine copia seiner declaration mitgetheilt worden. Declaration aber ist folgende:

Ich endes gefertigter bekenne hiermit, dass ich zwar 4 Stampfer juden an dem Sankt Margarethen marckt zu Oedenburg durch verordnung des löblichen stadtgerichts daselbsten wegen mir aus dem sackh verlohren gegangenen 13 fl. in arrest setzen lassen, weilen niemand anderer damahls, als mir das geld verlohren gegangen, bey und nebem mir gestanden, als eben diese juden, von welchen mich einer gefragt hat, ob ich einen waitzen zu verkauffen hätte, deme ich zur antwort gegeben, nein, ich habe keinen zu verkauffen. Über welches alles, undzwar benantlich dass Isräel Marcus aus ihnen bey mir gestanden und mich wegen den waitzen befragt habe, einen körperlichen ayd abzulegen bereith bin, gleich wie ich aber in ermanglung weiterer proben von fernerer continuation und beschuldigung obiger entfremdung der 13 fl. vollendts abstrahire, als erkläre ich mich auch, dass ich an denen inhafftirten nichts mehr praetendiren, sondern dieselbe des arrests entlassen haben wolle. Datum Oedenburg, den 19. July 1749.

Csapo Péter,
Zichy capitany ur ispánya.

Soproni városi levéltár, 1748—1750. évi Gerichte's diarium 96—98.

176.

1749. augusztus 7. Bayer Mihály és Schramel Pál ökörpásztorok vallomása Löbl Pál nagymartoni zsidónak az országúton történt bántalmazásáról.

Fatens Michäel Bayer von Lostorff bekhenet, das er mit Paul Widma den Trogmayrischen knecht ochsen ausgetrieben, welcher einen anhero komenden juden entgegen gangen und von ihme ein toback begehret hat. Da aber der jud kein toback geben könn, weile b erey sich kein gehabt, habe obgedachter Vidma den juden auf die erd gestossen, worüber der jud aufgestanden und gegen der stadt gehen wollen, allein die übrigen von der stadt treibende ochsenknechte hätten den juden wider zurück in die hände des erwehnten Widma getrieben, welcher mit ihm abermahl herumbgerissen, geschlagen und nähnädl begehret, so dann wider gegen der stadt fortgehen lassen, der Kroyerische knecht hingegen bey den 3 häusern habe den juden in die kottige gruben gestossen.

Paul Schramell gebührtig von¹ bekhenet, dass der Trogmayerische knecht den anhero komenden juden in gegengegangen, den fuss untergestellt, nidergeworffen und herumb gestossen habe, worüber er sodann von juden toback und nähnädl begehret, da aber der jud keine geben können, seye er wider entlauffen, deme aber der Kroyerische knecht nachgeeilet und in den graben hineingestossen hat, der Paul Vidma hingegen hatte ihn vollents in das kott aufn rucken geleet.

Sopron városi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 73/1.

Fogalmazvány több törléssel a szövegben ívrétű papíroson, melynek egyik oldalán a vízjegy: keresztben álló két kulcs, míg másik oldalán: stilizált liliom, alatta *II* betűvel.

¹ a helynév helye üresen hagyva.

177.

1749. augusztus 7. Baumgarten Sebestyén kirchschlagi származású ökörpásztor kihallgatási jegyzőkönyve Löbl Áron nagymartoni zsidónak az országúton történt megtámadásával kapcsolatban.

Anno 1749. den 7. Augusti ist sub praesidio tit. herren Francisci Ignatii Greiner pro tunc wohlmeritirten herren stadtrichters in gegenwarth tit. herren Leopoldt Artners und herren Josephi Slesics, beeder des inneren raths nachstehender inquisit examinirt.

Wie alt inquisit sey, wie er heisse, woher gebürtig und bey wem er diene? Circiter 37, Sebastian Baumgarten von Kührs Schlag, ohne dienst.

Was sein thun hier sey? Er seye bey dem lebzelter Müller und habe als ochsenknecht nach der wochen gedienet.

Warum er in arest gerathen? Das wisse er nicht.

Ob inquisit zugegen gewesen, wie der jud angepackt worden? Er habe nach den übrigen ausgetrieben. Da er nun in die nähe kam, haben die anderen ochsenbuben, als der Paul, Widna der Pfanische, Abraham Langische den juden herumgezuckt.

Ob er nicht gesehen, wer den juden in den graben gestossen? Der Abraham Langische und der Pfanische haben den juden gestossen, der Paul Widna aber habe auf die seiten druber gelacht.

Ob inquisit nicht wisse, was die ochsenbuben geredt und gesagt? Er seye zu weit entfernet gewesen und daher hat er nichts vernehmen können.

Es wurde Paul Vidma mit 50 brügl et 10 annorum decennio relegiret.

Sopron városi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 73/2.

Fogalmazvány több törléssel a szövegben ívrétű papíroson, melynek vízjegye azonos a 176. sorszám alattival.

178.

1749. augusztus 7. Widna Pál récényi születésű és Trogmayer Mihály soproni polgárnál szolgáló ökörpásztor kihallgatási jegyzőkönyve, aki Löbl Áron nagymartoni zsidótól a nyílt országúton dohányt, tűztaplót, majd tüt kért, de mert nem kapott, a zsidót sárral teli árokba taszította és tőle 5 forint 40 krajcárt vett el.

Anno 1749. den 7. Augusti ist sub praesidio tit. herren Francisci Ignatii Greiner, pro tunc woh(l)meritirten herren stadtrichters, in beyseyn tit. herren Leopold Artner und tit. herren Joseph Slesics beeder des inneren raths nachstehende inquisition vorgenommen worden.

Wie fatent heisse, wie alt und woher er gebürtig? Paul Widna, 20 jahr alt, von Ritzing gebürthig.

Bey wem inquisit im diensten stehe? Bey maister Michael Trogmayer in der Neüstift.

Warum er in arest gekommen? Wegen einen gewissen juden.

Was er mit dem juden vorgehabt? Er habe mit einen anderen ochsenknecht, der bey dem Pfann dienet, seine ochsen wollen nacher hause treiben und da seye der jud vor sie vorbey gegangen, welchen inquisit zwar nicht wargenomen, sein cameradt aber habe den juden angeschriren: jud! gieb mir einen toback. Wie nun der jud gesagt, er habe keinen, so haben sie von ihm einen feuer schwammen begehrt. Weil nun der jud auch keinen feuer schwammen gehabt, habe er ihnen auch keinen gegeben. Hierauff habe des Schifers sohn dem inquisiten gesagt, es hatte des Limbergers knecht von juden nadl bekommen, worauf er inquisit auch nadl verlanget, habe aber keine bekommen.

Ob sie den juden weiter sonst nichts gethan? Nein, sondern er, wie auch seine andere cameraden haben ihn angehalten, herumgezogen und der Langische knecht habe ihn mit dem fuss einen stoss versetzt, dass er in den graben gefallen und mit einem fuss in den koth gesunken bis über die knöchel.

Ob sie von dem juden ausser toback, feuer schwammen und nadeln auch geldt verlangt oder gewalthätiger weis ihm eines entnommen? Nein, sie hatten sonst gar nichts verlangt.

Ob inquisit gehöret oder gesehen, dass seine cameraden von juden geldt begehret oder ihm eines genohmen haben und wie viel es gewesen? Nein, er hätte weder gehört noch gesehen, dass seine cameraden ein geldt dem juden genohmen haben.

Ob inquisit in dergleichen fall schon einmahl in arest gewesen? Nein, sondern wie einmahl der Agendorfferische schuster durch anderen ochsenknechte geprügelt worden, weil er auch interessirt dabey gewesen, sey er in arest gekommen und desswegen 6 fl. zur straffe bezahlen müssen.

Worauff der jud, Aron Löbl von Mattersdorff, ohngefähr 23 jahr alt, inguisiten vorgestellet worden, welcher ihm ins gesicht gesagt, dass eben er derjenige seye, der ihn zu allererst angepackt, von ihm toback, feuer schwammen und nadl begehrt, ihm auch hernachmahls den weg nebst anderen mit dem kolm verstanden. Er inquisit auch ihme juden herumgezupft und das geldt per 5 fl. 40 kr. samt dem beittl aus dem hosensack herausgezogen, sodann ihme dem kolm auf brust zugesetzt und in den graben gestossen, welches er jud, wie auch alles vorhergehende mit guten gewissen aussagen, auch mit einem jurament bekräftigen wolle.

Wiewohl nun oberführter jud inquisiten alles dieses unter das gesicht gesagt, anbey auch nochmahls erinnert worden, es nicht auf die schärfte ankommen zu lassen, sondern mit guten sein verbrechen bekennen und heraussagen, so wolte er gleichwohl nichts gestehen und inhärte seinen obigen gestandnüss.

Kivul: Inquisition de dato 7. Augusti 1749. wider einige ochsenknechte, so einen Mattersdorffer juden auf öffentlicher strassen angegriffen.

Sopron városi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 73/3.

Eredeti jegyzőkönyv egy-két törléssel és javítással a szövegben ívrétű papiroson, melynek vízjegye azonos a 176. sorszám alattival.

179.

1749. augusztus 9. Salamon Izrael prágai zsidó vargának és fiának, Salamon Jakabnak kihallgatási jegyzőkönyve, akiket bizonyítotték hiányában a soproni városi bírói szék a börtönből szabadon bocsát.

Anno 1749. den 9. Augusti.

Wie inquisit heisse, von wannen er sey, wie alt und was seine profession wäre? Salamon Issrael, ein jud aus Prag, ohngefehr 42 jahr alt, ein schuhmacher.

Ob er verheyrathet sey und wieviel kinder er habe? Er seye schon 20 jahr verheyrathet, habe 2 kinder, einen sohn und 1 tochter. Der sohn heisst Jacob Salamon und die tochter Lindte oder Jüttl.

Was seine verrichtung hier gewesen? Er seye hier gekommen nicht hier zu verbleiben, sondern nacher Eyssenstadt sich zu begeben, weil ihm aber das unglück mit dem ochsenbuben widerfahren, dass er von ihnen geschlagen wurden, so war er nicht im stand wegzugehen.

Ob inquisit den 15. July abends aussgegangen und wohin? Er seye nicht aussers hauss gekommen, wohl aber in dem hoff auf und abgegangen.

Wo inquisit damahls gewesen, wie ihn die wacht in arest gefuhrt? Er seye im herrn Beckens hauss gewesen, wo ihre charküchl ist vnd von dar hat ihn die wacht ins arest geführt.

Ob jud schon öffters hier gewesen? Er seye hier niemals gewesen und seye ihm leyd, dass er dismahl hieher gekommen.

Eodem.

Wie inquisit heisse, wie alt und woher? Issrael Jacob, 16 jahr alt, von Prag.

Wie er hieher gekommen und mit wem? Er seye mit seinen vater und mutter hergekommen.

Was seyne und seines vatters verrichtung hier gewesen? Sie hatten zwar keine verrichtung gehabt aussere, dass er inquisit einige augenglässer hier auf den marck verkaufft hat.

Warum er in arest gekommen? Er wisse es nicht und seye unschuldiger weisse in arest gebracht worden.

Ob inquisit am rechten jahrmарckstag, als am sonntag abendes ausgegangen? Nein, er seye nirgends, sondern nur in die charküchl gewesen, umb 7 uhr seye er von danen in seine herberge in ein neües hauss am bach, von dar aber nirgends hingegangen.

Inquisit solle die wahrheit bekenen, ob er, nachdem er seine herberg gekommen, nicht mehr ausgegangen? Er bleibt bey seinen gestandnüss, dass er nehmlich umb 7 uhr aus der charküchl in seine herberge gegangen

und von danen nirgendswohin gegangen, andern tages aber ohngefahr umb 7 uhr fruh seye er mit seinen vater in die charkuchl gegangen.

Ob inquisit auch jemahls in Stuhlweissenburg gewesen? Ja, er seye da schon gewesen.

Ob er nicht auf der strasse ausser Weissenburg von den Neüstättischen kauffleüthen geprügelt worden? Ausser Stuhlweissenburg habe ein kauffmansdiener aus Neüstatt sie hin und her gespängt und sie gestossen, wären aber nicht geprügelt worden.

Wann inquisit nebst seinen eltern von Prag weggegangen? Gleich nach dem, als sie auf ihre kayserliche königliche mayestet befehl die judenschafft aus Prag ausziehen muste.

In defectu probarum dimissi judaei.

Sopron város levéltára, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 75.

Eredeti jegyzőkönyv néhány törléssel és javítással a szövegben ívréti papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon keresztben álló két kules, a másik oldalon stilizált liliom, alatta *I I* betűkkel.

180.

1749. augusztus 14. *Éliás Jakab nagymartoni zsidó fiának, Lebelnek 8 forint 55 dénárt kitevő adósságáért szavatosságot vállal azzal a kötelezettséggel, hogy azt aug. 25-ig ki fogja egyenlíteni.*

Den 14-ten Augusti 1749.

Erscheinet Jacob Elias jud von Matterstorff und erkläret sich vor seinen wegen schulden in arest seyenden sohn, Lebell, als bürg, dass er die commissionaliter liquidirte 8 fl. 55 den. für seinen sohn bis 25. Augusti anni currentis bezahlen wolle, widrigenfahls unterwirfft derselbe sich dem arest für seinen sohn.

Soproni városi levéltár, 1748—1750. évi Gerichts diarium 101.

181.

1749. augusztus 16. Pest. *Pest megye közgyűlése azokat a zsidókat, akik a kir. rendelet tilalmát áthágva pénzt váltottak be, 5 napi börtön után szabadon engedi.*

Anno 1749-o die 16-a mensis Augusti . . . celebrata est generalis congregatio inelyti comitatum Pesth, Pilis et Solth articulariter unitorum in libera et regia civitate Pesthiensi, occasione cujus . . .

Judaei contra inhibitionem regiam monetas permutantes, ex eoque comprehensi ac in carceribus per quinque dies jam macerati, maceratione eadem ipsis in poenam imputata libere dimittendi determinantur.

.....

Pesti megyei levéltár, 1749—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 62, 66.

1749. augusztus 18. Rohonc. Hazaius János vasmegyei alszolgabíró és Lindvay Mátyás esküdt bizonyítják, hogy a rohonci zsidók telkeik után úgy adóznak, mint a keresztények, a katonai beszállásolás és ezzel kapcsolatos terhek 1/3-át viselik, a két nemesi felkelés költségeihez 1130 forintot, a hadi pénztárba 1741-ben 125 forintot, 1747-ben pedig 1138 forintot fizettek, az 1747. évi tűzvészben 9, az 1748. évi tűzvészben 39 házuk égett le, miáltal 14340 forint értékű kárt szenvedtek el és annyira leszegényedtek, hogy kölcsöneiket alig tudják megadni. Végül Zalába és Somogyba elszakadt rohonci zsidók nemcsak ott, hanem Rohoncon is tartoznak a porciójukat megadni.

Nos infrascripti praesentium per vigorem attestamur et recognoscimus, quod posteaquam nos anno, dieve datarum praesentium infrascripti pro parte ac ad instantiam judaeorum Rohonciensium ad oppidum Rohonc inclyto comitatu Castriferrei adjacens fine instituendae investigationis ejus, quid nimirum? quantumve iidem judaei ex oneribus publicis hactenus sufferendum habuerint? ac indagacionis damnorum per incendia perpessorum, statusque eorum, in quo actu degunt, exivissemus. Per praedeclaratorum investigationem et indagacionem ex relatione et confessione judicum et juratorum Christianorum oppidi Rohonc coram nobis sub eadem jurata fide, qua iidem alioquin adstricti forent, facta comperierimus et experti simus primo, quod per judaeos Rohoncienses etiam sessiones possideantur et incolentur, quae conscriptionem ingressae sunt et fundi contributionalis partem constituunt, a quibus iidem hebraei aequae ac Christiani juxta repartitionem onus portionale portare et praestanda praestare obligantur. Dein secundo, quod judaei Rohoncienses virtute etiam conventionis cum Christianis in ita ad intertentionem militum transenales item et praejuncturales expensas in tertialitate concurrere debeant. Demum 3-tio, quod iidem judaei testantibus literis quietantionalibus coram nobis productis ad duas insurrectiones in toto summam 1130 fl. solvere adstricti fuerint, eandemque summam a domino Joanne Sartori in oppido Rohonc degenti mutuo levaverint, qua in praesentiarum quoque praedicto creditori tenerentur ac praeterea ad aerarium quoque bellicum taxam extraordinariam in anno 1741. 125 florenos, in anno vero 1747. 1138 fl. aere mutuato persolverint. Porro 4-to, quod per incendium in anno 1747. et 1748. in oppido Rohonc fato quodam exortum etiam judaeorum, etquidem prima vice novem, secunda vero vice triginta novem aedes cum rebus, mercibus et supellectilibus conflagratae ac in cineres redactae fuerint. Cujusmodi per eosdem perpressa damnificatio, uti coram nobis relatam esset, semet in toto ad florenos 14340 extenderet, adeoque praerecensitis partim ordinariis ac extraordinariis publicis impositis oneribus, partim vero iterato incendio quamplurimi eorundem judaeorum tantopere attenuati, exhausti, depauperati et ad egestatem ac ad inicitas redacti sint, ut nec publica onera deducere, nec sibi suisque quotidianum panem procurare possint, imo tanto aere alieno obstricti forent, ut vix credita exolvere queant. Denique, quod licet plerique eorum in oppido Rohonc subsistendi media consequi non valentes alibi tam in hoc, quam Szaladiensi et Simeghiensi comitatibus panem suum

pro se et hic in Rohoncz degentibus ipsorum uxoribus et prolibus quaerere necessitentur, ex ratione tamen domicilii a proportione quottam suam portioalem ad communitatem Rohonczyensem aequae pendere tenentur. In praemissorum majorem fidem praesentes propriis subscriptionibus et sigillis nostris corroboratas communitati judaicae Rohonczyensi extradeditimus literas testimoniales. Actum in oppido Rohoncz, die 18-va mensis Augusti anno domini 1749.

Joannes Hazatius inelyti comitatus Castriferrei vicejudex nobilium manu propria.

Matthias Lindvay ejusdem inelyti comitatus juratus assessor manu propria.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (150—1.)

183.

1749. augusztus 20. Nagymálas. Ordódy János esztergommegyei szolgabíró tanúsítja, hogy 20 forint megyei adót fizető zsidók cigányok módjára földbe süllyesztett vityillókban laknak és olyan szegények, hogy 3—4 kivételével koldulásból élnek.

Infrascriptus inelyti comitatus Strigoniensis judex nobilium tenore praesentium recognosco, quod posteaquam virtute gratiosi intimati regii anno adhuc priore emanati judaeos in inelyto comitatu hocce degentes et alioquin taxam florenorum 20 quotannis pendentes ad indubiam a singulo capite florenorum duorum pensionem gazulas eorundem ad normam zingariici pro rigidiori hieme receptaculi exstructas et sub terra effossas subintrando conscripsissem, ita miseram eorundem sortem expertus sim, ut exceptis tribus, quatuor, omni quaestu ex ratione paupertatis destituti mendicando victitare cogentur. Quid attinet autem exiguum aliquorum quaestum, eodem absque omni tam honestioris, quam vilioris conditionis ingremiatorum commoditate utuntur. Ad quorum requisitionem praesentes manus propriae subscriptione, usualisque sigilli mei appensione roboratas extradediti literas testimoniales. In Nagymálas, 20-ma mensis Augusti 1749.

Joannes Ordódy, inelyti comitatus Strigoniensis
judex nobilium manu propria.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (242—3.)

184.

1749. augusztus 26. előtt. A hunfalvi zsidók Szepes megye közönségét arra kéri, hogy nehéz és nyomorúságos helyzetükre való tekintettel, amikor Lőcse városába őket nem engedik be, Késmárkon meg fizetniük kell, a Lengyelországból bejövő zsidókkal pedig fel kell venniök a versenyt, a pozsonyi vegyes bizottság előtt pártfogolják őket, hogy elviselhető terhet rójjanak ki rájuk.

Inelyta universitas comitatus Scepusiensis!
Domini domini longe gratiosissimi!

Ex quo his non ita pridem elapsis diebus certum excelsi regii locum-
tenentialis consilii ad inelytum comitatum isthunc sonans et directum
supervenerit gratiosum intimatum, virtute cujus deputati nostri I-a affu-
turi mensis Septembris in facie excelsae eatenus delegatae commissionis
regiae ad comparandum exmittendi disponerentur, humillimum recursum
nostrum ad eandem inelytam universitatem, quatenus eidem in praesen-
tiarum de tempore in tempus status noster tam per dominos iudices nobi-
lium, quam aliunde uberius innotuit, sumentes profunda cum subjectione
detegimus, qualiter licet quidem de dictamine ejusdem gratiosi intimati
conscripti habeamur et velut certus numerus personarum in possessione
Hunssdorff ac ibi signanter in 4 curiarum nobilitarium partibus subsis-
tentium ad chartam conjectus sit, attamen idem numerus excepto uno
altero respective fixam residentiam habente plane instabilis et ex ratione
abhinc post expletum hospitii tempus frequentes migrantium, rarius autem
supervenientium sortis nostrae hominum, potius decrescens et incertus
est, alibi in gremio comitatus hujus nullo nostratum degentem miserum
victum nostrum quod attinet, unus de nobis, qua principalis quaestus exer-
cicio praeest, a quo nonnulli mercimonia erga creditum percipiunt et in
dorsis circumbajulant, reliquis in ordinem mendicantium et a nostratibus
alibi subsistentibus stipem colligentium referendis adeoque mox hic, mox
ibi hospitantibus omnia sua secum portantibus ex gratia victitantibus
atque adeo frequenter non quidem uti juxta Josuae caput 9. inhabitatores
Gibeon simulate, sed in rei veritate mucido pane vescentibus, veteribusque
vestimentis et resartis calceamentis incedentibus in vicinam liberam regiam-
que civitatem Késmarkiensem aditus nobis quidem patet, sed non citra
onerosam pensionem, quam ob rem conandum nobis est, paucas inter ple-
bejos eurentes merces nostras non citra infinitas cursitationes et temporis
dispendium in pagis distrahere. Accedit huic, quod ad praesens ab ulterius
ad duo milliaria distantis liberae regiae civitatis Leutschoviensis ingressu
prorsus exclusi et cum mercibus eo non fuerimus admissi. Ad onerum nost-
rorum Deo et mundo, in quo degimus, ubertim cognitorum enarrationem
condescendere supervacaneum est. Sufficit, quod nos illis seu fuerint ordi-
naria seu extraordinaria, hucusque indispensabiliter subjecti exstiterimus
et universas contributiones publicas et privatas his praeteritis annis etiam
majori ex parte ad id mutuato aere alieno complanaverimus et praestiteri-
mus, prouti et ad hucdum in tali statu haerentium obligationum versare-
mur, propter injuriam novercantium temporum nos evolueri et onera
depurare nequeuntis testimonio nonnullorum inelyti comitatus hujus
praecipuorum comembrorum. Et siquidem tot et tantis supereminentium
contributionum, quibus portandis humeri nostri vix pares censentur, obnoxii
esse debeamus, fundi portandorum ejusmodi onerum seu quaestus impedi-
menta ab iis, quorum cum jurisdictione interest, gratiose tollenda profun-
dissima et fiduciali animorum subjectione sperarentur. Inter illa autem
palmam renent tam memorata civitas Késmarkiensis, ubi mercium nostra-
rum non admittitur distractio, nisi praecedat onerosa pensio, quam denique
ex vicino regno Poloniarum huc concurrentes judaei, qui in gremio regni,
quod incolunt, contributionem praestant, tertiique aerario velificant, hic
locorum vero plenum et velut perfectum vix non cum omnis generis mercibus

quaestum exercent, nostrumque per id debilitant, enervant et sufflaminant. Ea propter per Deum et ejus misericordiam apud inelytam universitatem instamus, quoadusque suae sacratissimae caesareo-regiae majestati nos in regno tolerare clementer visum fuerit, praevia fundi portandorum nostrorum onerum impedimenta e medio tollere vel tollenda ulterius recommendare, statum nostrum per praemissa succincte declaratum in paternam considerationem summere, altioribus instantiis et signanter excelso delegatae mixtae commissioni regiae Posonii affuturo mense Septembri sessiones suas celebraturae ita efficaciter repraesentare gratiosissime dignaretur, ne tamen majus, quam cui portando humeri nostri pares sunt, onus nobis aliunde ad succumbendum proximis et majora, quam patriae cives onera praeter fundo contributionali per ipsos possessore et usuato inhaerentia portantibus superimponatur, pro coronide nos miseri et abjectissimi a populo Christiano per et propter Deum in his circumstantiis speramus misericordiam permanentes.

Ejusdem inelytae universitatis humillimi et indigni servi:
judaei Hunssdorffienses.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (222—3.)

185.

1749. augusztus 25. Nemeskér. Sopron megye közgyűlése foglalkozván a zsidók megadóztatását elrendelő m. kir. helytartótanácsi leirattal, határozatilag ki-mondja, hogy azt nem fogadja el és ebben a szellemben fog felírni.

Anno 1749. die 25-a mensis Augusti in possessione Nemeskér . . . celebrata est generalis congregatio, occasione cujus praemissa per praetitulatum dominum vicecomitem solita propositione perfecta sunt et publicata sequentia excelsi consilii locumtenentialis regii intimata:

Primum sub dato 4-a mensis Julii anni currentis. Posonii expeditum. quo mediante committitur, ut judaei in gremio comitatus istius degentes indilate constituentur et siquidem sua majestas sacratissima praeter et ultra id, quod in medium comitatum et civitatum contribuere, dominisque terrestribus titulo census solvere debent, certam annuam taxam eisdem imponendam benigne resolverit, ad ineundam eatenus coram commissione ex gremio excelsi consilii regii locumtenentialis et camerae regiae Hungarico-aulicae ordinata accordam ita dirigentur, ut unum vel plures, prout ipsis commodius visum fuerit, caeteris tamen melius habentes et pro cautione sufficientes ad terminum primae Septembris indispensabiliter exmittere non intermittant. Cujus tenor modo sequenti sonat: (*l. e kötet 174. sorszámát.*)

Quo in passu determinatum est, ut praevium benignum mandatum judaeis explanetur, post cujus explanationem facta etiam nomine celsissimi principatus Eszterhaziani per dominum Joannem Handl, qua plenipotentiarium, tali declaratione, quod celsissimus princeps judaeis intra bona sua existentibus antequam praepudicium juribus nobilitaribus inferatur, carere

velit, id determinatum est, ut rescribatur excelso consilio inclutum comitatum in hanc taxationem nullo pacto consentire, eoque propendere, ut antequam in hanc avitas regni libertates labefactantem taxationem suum consensum praebeat, haec alioquin nec ad solitas suo terrestrali dominio pendendas datias capax Deoque et hominibus invisa gens ex comitatu exterminetur.

Sopron megyei levéltár, 1746 – 1750. évi közgyűlési jegyzőkönyv 980–4.

186.

1749. augusztus 25. Nemeskér. Sopron megye közönsége a m. kir. helytartó-tanácsához intézett feliratában jelenti, hogy a megyében élő zsidókat felszólította, hogy megbízottaikat szept. 1-re küldjék ki Pozsonyba, de ettől függetlenül az a kérésük, hogy mivel ez a rendelet törvényellenes, ezért öfelségénél annak visszavonását vigyék keresztül.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Cum rationibus circa evitandem judaeorum extraordinariam taxationem ex parte etiam comitatus istius excelso consilio regio demisse prescriptis, abinde vero sacratissimae quoque caesareo-regiae majestati relatis non obstantibus eadem altefata sua majestas sacratissima id clementer resolvere dignata fuerit, ut crebrodictis judaeis praeter et ultra ordinariam contributionem, censumque dominis terrestribus obvientem certa annua taxa imponatur et ad ineundam eatenus accordam medio deputatorum suorum prae reliquis tamen melius habentium et ad praestandam cautionem sufficientium pro termino primae Septembris coram commissionem in praemissum finem ordinata indispensabiliter comparituri dirigantur, homagiale, uti tenemur, in exequendis benignis mandatis regis subjectionem demisse testari cupientes, judaeis in gremio comitatus istius commorantibus erga praeviam ex commissione domini vicecomitis per processuales iudices nobilium factam citationem sub moderna generali congregatione nostra medio deputatorum suorum in praesentiam nostri comparentibus tenorem accepti ab excelso consilio regio gratiosi intimati de verbo ad verbum explanari et quae sit circa annuam ipsorum taxationem, ineundamque eatenus coram commissionem accordam benigna suae majestatis sacratissimae voluntas, genuine declarari quidem jussimus. Quia attamen excelsum consilium regium praememorata extraordinaria et stabilis judaeorum taxatio articulo 8-vo anni 1715. per alium novissimae constitutionis diaetalis articulum 22-dum magis adhuc regulato adversari, inque diminutionem non minus fundi contributionalis, quam etiam jurium dominalium labefactionem vergere non obscure perspiceretur, ne proinde perfidae hujus gentis causa publicis patriae constitutionibus omnem de contributione tractatum ad generalia regni comitia referentibus quoque pacto derogetur vel christiana communitates communia respective onera cum judaeis hactenus ferentes ob manifestam et ex ratione multifariae taxationis tanto certius

secuturam ordinariae contributionis persolvendae incapacitatem majori ac pariter insupportabili onere graventur aut denique domini terrestres peracta semel taxatione ad eosdem in bonis suis deinceps retinendos, censusque sibi legaliter competentes ob penuriam et solvendi incapacitatem sensim remittendos cum gravi nobilitaris praerogativae in titulo nono ac aliis patriae legibus, regiisque diplomatibus fundatae praejudicio adigantur, siquidem aliunde tractu temporis nec uno pro reliquis nec omnibus pro singulo solvere valentibus proscribi et expelli debeant, nunc potius incolatu eorundem nos carere velle declaramus in eo excelsum consilium regium humillime rogantes, ut ingratas illas et nimium onerosas, quae ex praevia taxatione emersurae praevidentur, sequelas gratiose cordi summere, proque jurium et libertatum nobilitarium manutatione re ita ferente apud sacratissimam quoque caesareo-regiam majestatem semet efficaciter interponere non dedignetur, perseverantes. Datum ex generali congregatione die 25-ta mensis Augusti anno 1749. in possessione Nemeskér celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici servi humillimi, obligatissimi:

Universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1749. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Fogalmazvány ívrétű papiroson, melynek vízjegye: ugró szarvas lábái között IGS betűkkel. A szövegben több helyen törlés van.

187.

1749. augusztus 26. Kakaslomnic. Szepes megye közönsége a hunfalvi zsidók kérelmét pártolólág terjeszti a pozsonyi vegyes bizottság elé.

Inclyta commissio caesareo-regia!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Qualenam demissum memoriale comitatui huic sub hodierna generali congregatione judaei comitatui nostro ingremiati exhiberi et praesentari fecerint, ex advoluta ejusdem memorialis genuina copia eadem inclyta commissio caesareo-regia uberius informari dignabitur. Quia autem praedicti judaei ex solo rerum mercantilium quaestu vitam sustentando ob frequentiam mercatorum in liberis regiisque civitatibus Leutschoviensi et Késmarkiensi, prout et XIII oppidis constitutorum et amplum quaestum exercentium pauci admodum ex praedictis judaeis exercitio onerosi quaestus sui instantionaliter explanati hactenus eo proficere potuissent, ut sufficientia victus et amictus sui alias etiam parcioris media congerere minus notabilioribus quibuspiam opibus locupletari potuissent ac ob id ad praestandas quaspian elevatiores datias et contributiones minus capaces et inhabiles forent. Quocirca apud inclytam caesareo-regiam commissionem vices nostras interponimus, quatenus habita ratione extenuati status judaeorum comitatui nostro ingremiatorum, eo quod unicum dumtaxat in communi per ambitum totius comitatus in sola possessione Hunssdorff fornicem mercantilem habeant, puncta instantiae eorundem, quantum legalitati

congruunt, demisse placidare, impositionemque onerum statui attenuato eorumdem commensurare. Qui caereteroquin in omni cultu perseveramus. In generali congregatione nostra die 26-a mensis Augusti anno 1749-o in possessione Kakus Lomnicz celebrata.

Inclytæ commissionis caesareo-regiæ humillimi et obligatissimi servi:
universitas comitatus Scepusiensis.

Kivül: Inclytæ commissioni caesareo-regiæ in negotio taxationis judaeorum regno Hungariæ ingremiatorum ordinatæ etc.. dominis nobis gratiosissimis, colendissimis Posonii.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (224—5.)

188.

1749. augusztus 26. Németújvár A németújvári bíró bizonyítja, hogy az urasági major leégésével az ott lakó 11 zsidó család minden vagyonát elvesztette.

Wür N. N. richter undt rath mitsambt burgerlicher gemeindte alhier aus der statt Güssing bekchenen vor jedermäniglich, wie dass der hohe herrschafftliche mayrhoff fällig ist abgebrunnen, darinnen aber eylf bardeyen juden ihre wohnungen von dero gnedigisten herrschafft auss gnad erhalten haben, welche bardeyen juden aber durch dieses feuer mit ihrer wenigen habschafft, so alles verbrunnen, in die eyssereste grosse armuth kommen undt die mehreste gar nichts haben, als wie sie gehen undt stehen, alss die endtbleste kleine kindter. Dieses der wahrheit zur steyr haben wir disse atestation mit unssern gewentlichen kleinen stattinsigel verfertigt. Actum statt Güssing, den 26-ten Augusti 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (146—7.)

189.

1749. augusztus 28. Rohonc. Gróf Batthyani Lajos tanúsítja, hogy Németújvárott lakó zsidók a tűzvészben kettőn kívül mindenüket elvesztették és még a neki járó földesúri illetéket sem tudják megadni. Csupán könyörületből nem írte el őket.

Én alább megirtt praesentibus recognoscáloom, hogy Németújvárott egynihány személybül álló sidóság minnyájan egy házban és egy földel alatt lakván és nem régen a kemény tűz által földig elégvén olly szegénységben legyenek, hogy mindennapi táplálásokra is elégtelenek egyedül kettőn kívül, de azoknak is minden értékje száz vagy legföllebb kétszáz forintot alig téssen, melly szegénységek miatt mindedig csak az urasságnak járóndó kevés adójokat sem praestalhatták. Kire való nézve raitok már ki is adni kívántam és eddig is csupán könyörületességbül, hogy végtére kétségbe ne

essenek, minthogy ott születtetvén más helyen nem acceptáltatnának, következőképpen éhel is meghalni kéntelenéttetnének, őket megszenvettem. Mellyrül adtam ezen recognitiomat in arce Rohoncz, die 28-a Augusti 1749.

Groff Batthyani Lajos manu propria.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (148—9.)

190.

1749. augusztus 29. Szenic. Demkovicz István nyitramegyei szolgabíró bizonyítja, hogy Szenicen és Szobotisten lakó zsidók, mint morva alattvalók, kötelesek Morvaországban alattvalói adót fizetni, mert máskülönben a kereskedelmi útjuk során elfogják és bebörtönzik őket.

Praesentium per vigorem recognosco, quod judaei in oppido Szenicze et Szobotista commorantes nullas proprias domos habeant, verum eas, in quibus pro tempore resident, a dominis terrestribus arendent, nullusque eorundem esto a medio jam saeculo hicce residere comperiantur, haereditariam subditelam recognoscat, imo in comperto est eosdem ex vicina provincia Moraviae eosdem huc advenisse et eorsum etiam ad dominia ea, ad quae spectarent, censum subditalem solvere assolvere ac in casu renitentiae compertum etiam esse eosdem causa questus eorsum divertentes inibi inarestatos et in recognitionem jobagyionatus sui ibidem ad solvendum strictos et obligatos fuisse, imo actualiter strictos et obligatos fuisse, quod si in Moraviam questus gratia divertant, ibidem arestentur et comprehendantur et nec secus, quam soluto jobagyionali censu dimittantur. Unde etiam evenit, quod metu hujus plerique questum deseruerint aut tacite sub unius, alteriusve nomine exercere debeant. Super quo ego praesentes extrado literas testimoniales. Szeniczii, die 29-a Augusti anno 1749.

Stephanus Demkovicz, inelyti comitatus Nittriensis judex nobilium manu propria.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (181—2.)

191.

1749. szeptember 1. Cseszte. Valentovics Márton csesztei bíró tanúsítja, hogy Csesztén lakó zsidóknak minden köztelherviselésből ki kell venni részüket.

Ich endes vnterschriebener richter sambt gantzen rath dess löblichen markth Schattmanstorffer attestiren undt uorzaigen hiemit, dass alle undt jede juden, welche in unsern markth theills die häuser bessessen undt theills in denen herbergen bey unsern mitbürger sich befünden, alle undt jede gaaben, sowohl portiones, alss auch andere dergleichen schuldigkeiten entrichten, wie auch die saldaten ausshalten müssen undt alle

königlichen gebühr zugleich uns allzeith erlegen. Weill sie aber von uns zu einer glaubwürdigkeit ein attestum verlanget, so haben wir der warheit nach ihnen nicht abschlagen können, sondern mit eigener handt vnterschrift undt unter unsern gemein insigl bekräftigter ertheillet. In markth Schatmans-
torff, den 1-ten September anno 1749.

Pro tunc judex Cestensis Martinus Valentovics cum ceteris juratis.

OL. C. — 29. Lad. A. nr. 3. (210.)

192.

1749. szeptember 2. Abauj megyében kb. 24 zsidó család él szétszórtan a falvakban. Földesuraiknak 6, 10, 15 forintot, porcióba pedig 1, 2, 3 forintot fizetnek évente. A vegyes bizottságtól könyörületességet kérnek.

In dass löblichen Koschauer comidat befunden sich an zahl der juden in circo 24 partheyen, welche in die dorffschafften zurstraiet unter der edelleüth sein und zu sagen, welches Gott almechtig bekennt seye, obschon 1 oder 2 bey mittel ist, die andere aber leider lauter armtey undt keine handlung, sonder bur allein von einige herrschafft eines heissen in bestand haben und durch eines brandweinn kesslein sich wegen ihres löben brodt erhalten, wie auch hoffindlich auf dass von ein löblichen Koschauer comidat an dass hochlöblichen concillium eine b(e)richt und adestatum eingeloffen wirt sein.

Von selbe an jährlichen zünss 6, 10, auch 15 fl. ihre herrschafft zahlen müssen.

An portion 1, 2, 3 fl. jährlich beytragen müssen.

Alss gelanget an ew hochlöblichen comision in tiffester submission eine untertänigste fuesfallendes bitte unss barmherzig zu begnaden.

Kivül: Cassoviensis districtus, Koschauer comidat, Abavyvar.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (134.)

193.

1749. szeptember 2. Arad megyében 10 zsidó család tartózkodik, akik 1742-ben 100 forint türelmi adót fizettek, de ezt Redel kamaraprefektus a háború miatt felemelte évi 150 forintra, míg a megyének 75 forint taksát kell adni. Arad városa is porciót követel rajtuk, mely alól ugyan mentesültek, de mégis behajtják rajtuk. A vegyes bizottságtól enyhítést kérnek.

Species facti

über die in Arrader comitat wohnende juden, bestehen in 8 partheyen und 2 ausser der statt, doch aber beede unbeständig, haben pro anno 1742. jährlich tolleranzgeld fl. 100 gezahlet laut L. A., da in anno 1743. (titel.)

herrn von Redel cameral praefectus unteren vorwand, es ist gebührlich bey waltende kriegstrouben unser allergnädigst kayserlichen und königlichen mayestet beyzustäuren, unss also auf 150 jährlichen camergeldt gebracht, welche zu dato geben müssen laut L. B. Da aber solches untertraglich ware, haben also memorialiter um eine leichterung bey gedachten herrn cameral praefectus imploriret und ein erfolg erhalten, das wir unss bey der hochlöblichen Hungarische camer beschwehren mögen. Allein unser vermögen ware nicht einen expresse auszufertigen und solche harten last vort und vort gezogen, wann aber eine hochlöbliche comission unss ohne dem beruffen, alss gelanget an einer hochlöblichen comission unser unterthänigst gehorsambstes bitten hochdieselbe geruhen unser jezt miserablen stand zu beherzigen und eine gnadige linderung unss angedeuen lassen, sindmahlen wir auch an dem löblichen comitat jährlich fl. 75 taxe zahlen müssen. Mehr müssen sowohl welche ihre hauser haben, als die keine hauser haben, an der statt portion zahlen, worwider bey dem loblichen comitat unss beschwehrt und decretiret haben befreyet zu seyn laut L. C., dainoch nichts effectuiret und doch zahlen müssen.

Jonas Lovel manu propria, deputirter aus Arrader comitat.

Kivül: Arrader comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (137.)

194.

1749. szeptember 2. Árva megyében Kubinban 2 zsidó család oltalompénz címén évi egy dukátot, porcióban 10 forintot és a morvaországi alattvalóságért 20 forintot fizet. Nagyfaluban egy zsidó kocsmáros van, aki gróf Erdődy védelme alatt él.

An eine hochlöblichen königlichen comission unterthänigstgehorsambst einzureichen, wie folget:

In dem löblichen comitat Oriva jährlichen gaben et portionen zu Kubin 2 partheyen zahlen schutzgeld an dem herrn Revizko 1 ducaten.

An der stadt die portionen fl. 10.

Item in Mähren alss unterthann an (titl.) dem graf Ratholl fl. 20. ohne andere vnkosten, die wür arme leüthe nicht ertragen kennen.

In Welkevess 1 parthey ist, ein wüthshausser, unter dem schutz dem (titl.) herrn grafen Erdöde.

Löbel Abraham vorgestelter von Koubin.

Kivül: Arva.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (138—9.)

1749. szeptember 2. *Bács megyében falvakban szétszórvá kb. 28 zsidó család lakik, akik évi haszonbér fejében 10, 15, 20, sőt 30 forintot fizetnek, a megyének pedig porcióban 120 forintot. Szegénységüket egy megyei bizonyítvány eléggé igazolja.*

In das löbliche Boscher comitat befunden sich an zahl der juden circo 28 partheyen, welche in die dorffschafften zursträiet unter der edelläuthen sein.

Gegen jährlichen zünss moncher 10, 15, 20 biss 30 fl. zahlen müssen in arendo.

Auch inssgesambt an das löbliche comitat jährlich beytragen müssen als portion circo fl. 120.

Die beylegung wegen unssere armetey ist uhnnöthig zu mallestiren, dehmmen schon eines adesdatum von das löbliche Boscher comitat übergeben habe.

Kivül: Boscher comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (141.)

1749. szeptember 2. *A bácsmegyei Baján 10 zsidó család az uraságnak oltalom-pénz címén évi 60 forintot, a megyének pedig 54 forint taksát fizet és alig tudnak megélni.*

Species facti

über eine kleine versamlung von 10 partheyen juden in der statt Bey in Batscher comitat tragen jährlich in schutzgeldter an der herschafft fl. 60. An löblichen comitat taxi fl. 54, welches auf unss 10 arme leüth sehr schwehr fallet zu ertragen, massen die nahrung so sehr abgenohmen, das unss fast das brodt nicht beybringen.

Moyses Flesch manu propria, deputirter aus Batscher comitat.

Kivül: Batscher comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (140.)

1749. szeptember 2. Bereg megyében kb. 30 zsidó család él, akik pálinka-üzletük után évi 6, 30, sőt 50 forint árendát fizetnek, a megyének pedig 100 forintot, amelyet emelni akar. A kincstárnak kívánt fizetés miatt sok zsidó megszökött.

In dass löblichen Berk comidat befünden sich an zahl dero juden circo 30 partheyen, welche in die dorffschafften zursträiet unter der edelleüthen sein und das mehren theil arme juden.

Gegen jährlichen zünss 6, auch zu 30, 50 fl. in arendo zahlen müssen von brandwein schänkh.

An dass löblichen comidat jährlich beytragen müssen alss portion fl. 100.

In das künftige verlanget dass löbliche comidat uns juden insgesamt an portion zu höhren, zu demme anjezo wegen das höchlöblichen königlichen befehl vielen juden verlossen sein und die befündliche juden keine handelschafft haben, sonder die arendo lauth adestatum des löblichen comidat.

Kivül: Berkische comidat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (142.)

1749. szeptember 2. Bihar megyében lakó zsidók azzal a kéréssel fordulnak a megyes bizottsághoz, hogy sanyarú helyzetükre való tekintettel igen mérsékelt türelmi adót vessenek ki rájuk, hogy azt meg tudják fizetni.

Excelsa commissio regia!

Domini domini gratiosissimi!

Benignissimum suae majestatis sacratissimae mandatum respectu ordinandae novae impositonis debito cum homagiali respectu exosculantes ob impossibilitatem tamen praestationis praestandorum eidem excelsae commissioni regiae in omni subjectione sequens substernimus gravamen: in toto regno Hungariae afflictior comitatus non reperiretur, quam noster Bihariensis, judaei siquidem in eo commorantes adeo pauci sunt, ut hincinde in pagis dispersi plerumque apud nobiles tenuioris conditionis miserrime victitare cogantur, paucissimis in aulis magnatum panem et intertentionem suam pro se, uxoribus et prolibus suis quaeritantibus. Modalitas panem quaerendi alia non concederetur, quam si apud praefatos nobiles hospitia conducimus et sub eorundem protectione vinum adatum conficimus, ex quo tandem satis restrictum panem comedere necesse habemus. Et cum a tempore pestis et charistiae omnium quaestus cessaverit, plurimi judaeorum hinc discedentes et alibi domicilia sua figentes in hodiernum usque semet recolligere non possent vel ideo enim, quod interea temporis in aliquibus

pagis omnis generis quaestum Rascianis exarendaverint et consequenter judaeos simpliciter restrinxerint adeo quidem, ut amplius hic loci nobis victitare impossibile foret. Miseria itaque et extrema egestate nostra alioquin in aprico existente eidem excelsae commissioni regiae humillime supplicamus, dignetur eadem excelsa commissio regiae miseriam nostram in gratiosam considerationem sumere atque nobis impositum quantum, quod juxta possibilitatem nostram praestare non recusamus, in parte dumtaxat gratiose relaxare, pro qua gratia emoritemur.

Ejusdem excelsae commissionis regiae humillimi subditi et judaei comitatus Bihariensis.

Kívül: Ad excelsam commissionem regiam etc., dominos dominos gratiosissimos humillima instantia introdenotatorum judaeorum comitatus Bihariensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (143—4.)

199.

1749. szeptember 2. Bihar megyében 19 zsidó család tartózkodik. Akik Nagyváradon laknak, azok a várparancsnoknak ottalompénz fejében évi 15 dukátot, a zsinagóga helyéért pedig 6 dukátot fizetnek. A megye szegénységük miatt nem kér tőlük sem porciót, sem taksát.

Species facti

über die in Biharer comitat wohnende arme juden bestehen im 19 partheyen, welche sich kümérlich mit brantwein brenen ernähren, zahlen in Grosswardein etliche an herrn comendanten jährlich schützgeld 15 duggatn.

An ihro löblichen camer wegen der sinagog platz 6 duggatn.

Die ubrigen auf denen dörrfern zahlen in ihre grundherrn wohnungs und schützgelden, jeder in sonderheit auf 1 mahl. Das löbliche comitat habe mit unsere armuth und noth mitleidung, befreye uns der portion und taxe.

Harschel Lybochvicz,
Dawid Juda.

Kívül: Biharer comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (145.)

1749. szeptember 2. Esztergom megyében Bátorkeszin, Nánán, Kőbölkuton, Bajnán, Sárissápon és Esztergomban vannak zsidók, összesen 27 család, akik különbözőképpen fizetnek, de mindnyájan szegények.

In Graner comedat fünden sich folgende juden an folgende örthen: in Patteekess seind heysliche juden 20, selbe zahlen an der gnödige herschafft schutzgelt fl. 70.

Zu Nane seind heysliche juden 3, zahlen schutzgelt fl. 10.

Zu Kobelkutt 1, zahlt schutzgelt fl. 10.

Zu Beyne 1, hat ein brantweinhauss in arende, zahlt fl. 20.

Zu Scherischschab 1, zahlt fl. 15.

In Gran 1, zahlt an die löblichen kamer, wie sich befinden tut, wu mier umbekant ist.

Wass anbelangt comedat gelter, zahlt Patteekess fl. 20.

In umliegende ertren mir umbekant ist, welche ein gulden, welche ein tahler.

Dieses aber Gott undt die weldt bekand ist, dass in ganzen comedat nichtz mehr is(t), alss buhre armitey undt bettlirey sich findet.

Moyses Löwatt¹

Kivül: Strigoniensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (244—5.)

¹ helyesen: *Lewi*.

1749. szeptember 2. Fejér megyében legtöbb zsidó, 18 család, Lovasberényben él Cziráky grófnő védnöksége alatt, akiknek zsinagógájuk és temetőjük van, míg Mórón 5 család, egyebütt pedig 12 család tengeti életét. Legnagyobb sérelmük, hogy a megye székhelyére, Székesfehérvárra nem engedik be őket.

An einer hochlöblichen königlichen comission unterthänigst gehorsambst einzureichen.

Auf dem löblichen Stuhlweissenburger comitat von (titl.) ihro hochgräfflichen gnaden frau grafín Cirakin, alss schutzfrau von Dingischvalui, wie auch von Lovasbrin eine versamelung von 18 partheyen, welche jährlich von herrschafftlichen 2 gewölben und haüssen bezahlen schutzgeld einjeder 6 fl.

Item ein brandtwein hauss nebst schutzgeld 6 fl.

Item die übrige 15 partheye, welche aber bloss von mittl seynd, habe einjeder von der herrschafft zu seiner wohnung 1 stübel nebst kammerl, vor welchem sie bezahlen sambt schutzgeld 10 fl.

Extra von vnsser synagoga et gottsaker an der herrschafft 22 fl.

Item seyndt 5 armen partheyen, welche ihre wohnung in Mohr haben, bezahlen einjeder der gnädige herrschafft schutzgeld 2 fl., ist 10 fl., detto denen bauer portionen einjeder 2 fl., 10 fl.

Item finden sich in diesen löblichen comitat circa 12 armen partheyen, welche ihre arrenda an denen jenigen herrschafften und edlleuthen bezahlen, wie viel aber, ist unss unwissendt.

Nachdeme nun, wie bekandt, kein jud in Stuhlweissenburg solle gelitten werden, dahero ist leider Gott erbarmbs vnsser nahrung völlig gespörret, woruber wür unss sich sehr zu beschwehren haben, wo es doch vorhero niemahln gewesen ist, dannenhero haben wür untermänigst zu bitte, ein solches in gnaden zu relaxirn.

Isaac Hirschel judenrichter zu Lovasbrin.
Jacob Löbel von Budek, alss eben vorgestelter.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (135–6.)

202.

1749. szeptember 2. A györmegyei szétszórtan élő 19 zsidó család a megyének évente 43 forint 20 dénár taksát fizet, míg földesurainknak 6, 8, 10 forintot. Felpanaszolják, hogy Győr városába idáig franko vihették be a pálinkát eladásra, de most már minden akó után 1 forint 30 krajcár fogyasztási adót kell fizetniök.

Species facti

über die in Raaber comitat in verschiedene dörfferen wohnende arme juden bestehen 19 partheyen, tragen an löblichen comitat jährlichen taxe fl. 43 (den.) 30. Belanget schützgelder accortiret einjeder mit dessen grundherrn zusammen schutzgeld und zinnss mit 6, auch 8, bis 10 fl.

Hingegen unser bisherige nohrung wurde mit wenig brantwein franco in der statt zu bringen, anjezo müssen wur der statt von jeden emer fl. 1 kr. 30 abführen.

Jacob Löbel manu propria,
Moyses Jacob manu propria,
deputirten aus Raaber comitat.

Kivül: Raaber comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (163.)

1749. szeptember 2. Győr megyében lakó 19 zsidó család a legnagyobb fájdalommal értesült arról, hogy rájuk évi 350 forint türelmi adót vetettek ki, amelyet legjobb akarat mellett sem tudnak megfizetni, miért arra kéri a vegyes bizottságot, hogy elégedjék meg 50 forinttal.

Ihro hochgräfflichen excellenz und gnaden!
 Hochlöbliche Hungarisch königliche commission!
 Gnädigst hochgebiettende herren herren!

Wur arm ellendig betrubte 19 juden partheyen in dem löblichen Raaber comitat haben von einer hochlöblichen königlichen commission mit gröster bestürtzung und wemüthigst anhörren müssen, wie das wür in ihro königlichen cathollischen mayestät 350 fl. bezahlen sollen, wo wür ein solches leider Gott erbarmbs hierzu keines weeges wegen grosser armuthey im standt sich befinden beyzutragen. Wann dann nun euere excellenz und gnaden wür arme leüthen ein solches von hertzen gerne bezahlen möchten, allein aber auss mangel der mittl dieses unmöglich. Dahero gelanget an ewer hochgräfflichen excellenz und gnaden unser demüthigst fussfallend, mit hayssen zehren trönnen beweinentes bitten und anrueffen, hochdieselben geruhen gnädigster consideration für uns armen leüthen die hohe barmhertzige gnade zu haben und von vns arm ellendig betrubte juden mit 50 fl. in gnaden content zu seyn. Ein solches müste wür sehen durch heyl almosen mit Gottes hilffe beyzubringen, vor welche hohe gnade wür lebens lang beharren und ersterben.

Eüere excellenz und gnaden gehorsambste:

Jacob Löbel et Moyses Jacob
 alls vorgestellte.

Kivül: Ihro hochgräfflichen excellenz und gnaden, an einer hochlöblichen königlichen comission, gnädigst hochgebiettende herren herren unterthänig gehorsambstes bitten und anrueffen denen inbenanten juden in dem löblichen Raaber comitat per, ut intus gnädigst zu ersehen.

Raaber juden gemeinde.

OL. C. — 29. nr. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (164.)

1749. szeptember 2. Komárom megyében Tatán 25 zsidó család lakik. Ezek oltalompénz címén évi 150 forintot, a megyének pedig 18, 20, 22 forint porciót fizetnek. Tata környékén 9 faluban 12 zsidó család tartózkodik, amelyek sörméréssel, só- és dohánykereskedéssel foglalkoznak vagy mészárszékük van 15, 20 forint árendafizetéssel, de hogy a megyének mit adóznak, azt nem tudni. Ezenkívül a Duna északi oldalán 4 faluban 23 zsidó család található, melyek földesuraiknak 8, 9, 10 forintot, a megyének egy forintot vagy egy tallért adnak. Komárom városában Löw Simon zsidó évi 200 forintot fizet a városnak.

In comidat Comoren undzwahr über der Tanau fünden sich juden in folgende orthen: in Tatiss sein heisliche juden 25. Selbe zahlen an aldurtiger

herrschaft ihrer schützgelter jährlich mit hunderthfunffzig gulden, an dass löblichen comidat aber jährlich 18 und 20, hechstens 22 fl. portion bezahlen. In dem umbliegenden dörffern, nemlich Beinhuth, Schemling, Aresslein, Nimgend, Deth, Soth, Talnau, Pusekh, Atsch, in gemelte nein dörffern sein 12 heissliche juden, haben von ihren grundherrn in arenda einer ein bürscheng, andere fleischbang, driter saltz und tuboghandl, derengleichen übrige juden. Zahlen an ihren grundherr jeder funffzehn und zwanzig gulden jährlichen arenda vor wohnung und handlung. Wass aber dieselbe 9 dörffer zum löblichen comidat zahlen, ist unss unbekanth.

In königlichen freystatt Comorn jud Simon Löw lauth contract jährlich vor seinen comertium zu beflagen und umb all andern zufallende gabereyen oder portion zum comidat über haben zu sein, zalt an obgedachten königlichen freystatt zweyhundert gulden. Über der Waag fluss finden sich in dörffern, nemblich Bogad, Schuss, Catt, Jassfaliba, in die vier dörffer 23 heisliche juden, welche jeder alssortig unter ein anderen grundherr wohnneth. Zalt vor seine wohnung und schutz jährlich acht und nein, hechstens zehen gulden an seinen grundherr, zum löblichen comidat aber welche ein gulden und welche ein taller jährlich zahlen.

Ansonsten unss depaktirthen des Comorner comidat von mindesten unterschleiff juden bekanth ist. Wohl aber Gott und die welt bekanth seye, dass in fälligen comidat nur zwey oder drey, nicht mehrere weiter, als burr armitey und betler sich finden und iehres brodt mehres in die dorffschafften mit betlen, als mit handlen erwerben.

Simon Löw Comorner schutzjud.
Simon Singer schutzjud in Totiss.

Kivül: Judenschafft in comidat Comoren.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (162.)

205.

1749. szeptember 2. Liptó megyében Liptószentmiklóson 16 zsidó család van, amely oltalompénz címén évi 6 dukátot, porcióban 20 forintot fizet. Ezenkívül Teplícen egy zsidó él, aki földesurának egy dukátot ad évente. A morva alattvalóságért további 20 forintot kell minden évben adniok.

An einer hochlöblichen königlichen comission unterthänigst gehorsambst einzureichen.

In dem löblichen Liptauer comitat erstlich zu Sankt Nicolai 16 partheyen, aber sehr arm, bezahlen an die herrschaft Boncraitz schutzgeld sechs duccaten jährlich.

Item 1 jud zu Teplau bezahlet jährlich an seinen schutz herrn, namhe Devornokivitsch, 1 duccaten.

Item bezahlen wür an der stadt Sankt Nicolau beyläuffig portionsgeld 20 fl.

Weillen wür Mährische unterthanen seyn, müssen wür bezahlen an dem graf Rathol jährlich 10 fl., an (titl.) dem graf Kauniz detto 10 fl.

Moyses Daud von Sankt Nikolau,
alss vorgestelter.

Kivül: Lyptoviensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (166—7.)

206.

1749. szeptember 2. Máramaros megyében 96 zsidó család tartózkodik, amelyek pálinkafőzéssel foglalkoznak és oltalompénz címén a főispánnak évi 100 forintot, minden községben pedig porciót fizetnek.

Species facti.

Über die in Marmoroscher comitat an der Polnischen granitz wohnende juden in verschiedener dörfferen suchen ihre nohrung nur bloss mit dem wenig brandtwein brenen, samentlich 96 partheyen tragen ein jeder in sonderheit, wie wohl keine hauser haben, sondern wohnungs zinsen, in jeden droff an dem dorffrichter ihre portion, welche eben selbst anschlagen und auflegen. Was aber insgesamt austraget, unss gantz unwiessent, massen bey der verordnung von unser löblichen comitat von diesen nichts angekundet worden.

Schutzgeldt an herrn obergespan zahlen wir jährlich fl. 100.

Wir müssen auch vorgespan geben.

Jonas Samson.

Isaac Samuel manu propria,
deputirte aus Maromoroscher comitat.

Kivül: Marmaroser comítat, districtus Debrecziniensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (168.)

207.

1749. szeptember 2. Máramaros megyében lakó zsidók a felhozott indokaikra való tekintettel a rájuk kivetett évi 700 forint türelmi adó mérséklését kéri a vegyes bizottságtól, hogy ne kényszerüljenek Lengyelországba visszavándorolni.

Excelsa commissio!

Domini domini patroni gratiosissimi!

Posteaquam excelsa commissio nobis inelyti comitatus Maramorosiensis judaeis velut obtingens in florenis Rhen. 700 gratiosissime futurum tollerant-

tiali titulo adinvenire pro justo dignata fuisset, cui nos etiam in omni humilitate subijcimus, sed siquidem quantum istud paupertatem nostram portare posse ex rationibus hic humillime subnexis poene incapacem videremus, etquidem

1-mo ipse comitatus, in quo degentes nos miserrimam ducere vitam cogimur, ad gratiosissimam ipsius excelsae commissionis notitiam ita pauper est, ut ipsius incolae pane fagopiratio et avenatio vix ad sufficientiam vexi possint, tanto a fortiori nos abjectissimi, qui in medium comitatus portionale quantum ad instar comitatus incolarum solvere debemus, praeterea annuales arendas ad tenores contractus sat superque caras principalibus nostris de termino in terminum praestare tenemur et denique quidquid pro nostro supponentes deserviturum quopiam emolumento comparare conamur, ea omnia e longius distantibus comitatibus cum magna profusione expensarum et diurno, nocturnoque in fame et siti procurare necessitamur, neque tamen emolumentum aliquod abinde videmus, praeterquam quod vitas nostras miserrime de die in diem retinere possimus, nam enim in hocce comitatu universus questus noster consistit ex divenditione ultimae speciei potuum cremati et mulsi, quem ibidem quaevis foemina aliunde iisdem licidum foret, conficere scit et distrahit.

2-do praejuncturas pro placito locorum, in quibus existimus, praestare cogimur, salem pretio emporiali et non quo reliqui incolae inelyti comitatus emimus, uno itaque verbo nihil, quod nobis miserrimis favorabile esset, in hocce comitatu habemus. Quod si proinde hac etiam summa tollerantiali admodum praegravati fuerimus, necessitabimur inelytum comitatum poenitus deserere et in Poloniam, unde omnes et singuli venimus, iterum redire et nos ab hoc insupportabili onere subtrahere.

Hinc humillime supplicamus, excelsa commissio dignaretur ex sua benignitate nos in considerationem gratiosissime summere et quantum hoc tollerantiale in aliqua parte condonare, ut tam hoc ac subsequis temporibus ad promovendum summum aerarium regium potius capaces reddamur, quam ob gravitatem oneris dissipari necessitaremur. Gratiam et benignitatem excelsae commissionis iterum iterumque humillime interpellantes manemus excelsae commissionis indignissimi servi nomine communitatis judaicae inelyti comitatus Maramorossiensis:

Jonas Samson et Isac Samuel.

Kívül: Ad excelsam delegatam commissionem intuitu tollerantiae judaicae commissionem, dominos dominos benignissimos humillima instantia introsertorum supplicantium.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (169—70.)

1749. szeptember 2. A mosonmegyei boldogasszonyi zsidók azzal a kérelemmel fordulnak Balassa Pál grófhöz, mint a vegyes bizottság elnökéhez, hogy a mel-
létként csatolt évi terheikre való tekintettel irányukban a fizetni köteles
tűrelmi adó dolgában jóindulatot tanúsítson.

Ihro hochgräffliche excellenz!

Hoch und wohlgebohrner reichsgraff!

Gnädig und hochgebiettender herr herr!

Nachdeme von seiner Römisch kayserlich königlichen mayestät auf die samentlichen judenschafft in königreich Hungarn eine toleranz geldt quota allergnädigst andictiret, hierzu auch eine hochlöbliche comission gnädig verordnet worden, zu welcher darlegung wür samentliche juden gemeinde von Fraukirchen zu compariren citiret worden. Wann dann gnädigster herr herr wür in allweeg unser allergnädigsten königin landesfürstin und frauen frauen in all unterthänigster wehmütigkeit alls einer hochlöblichen comission unterweffen, auch den zu tragen habenden last bereitwilligst seint, nur geruhen euer hochgräffliche excellenz und hochlöbliche gnädige comission auss beyligender specification L. A. gnädigst zu ersehen, in was namhaffte reale ausslaagen und gaaben wür arme juden gemiende von Fraukirchen jährlichen zu zahlen genöthiget werden, besonders da wür bey vorgewesten sehr schlechten jahren zu eben derley abfuhrung und nicht gehabtten aigenen mitlen ein namhafftes capital aufzunehmen genöthiget worden, wovon all jährlich das interesse á 6 pro cento abführen müssen. Geschweigen noch anderer aussgaaben, deren armen juden, vor welche ebenfals einen beytrag thun müssen, so seint dermahligs geldtlose zeiten weit hörter, alss die vorige, in welchen leüder Gott erbarme, es nicht einmahl so vil zu verdienen, das bitere leben durchzubringen, sondern wochen vor wochen mit wasser und brodt unss begnügen müssen lassen. Gelanget solchemnach an euer hochgräfflichen excellenz unser samentlichen Fraukirchen juden gemeinde, umb Gottes willen fussfallendes bitten und flehen, hochdieselbe geruhen die vätterliche huld undt barmherzigkeit vor unss ohnehin aussgesaugte leüthe zu haben, vor unss ein gnädiges wort einzuwenden, damit doch gelinde mögen gehalten werden. In getröster hoffnung unser fussfälligsten bitt, wür uns zu gnädigen füssen werffen und ersterben.

Euer hochgräfflichen excellenz allerunterthänigst zu gnädigen füßen ligendt:

- richter und samentlich juden gemeinde von Fraukirchen.

Kivül: Excellentissimo domino Paulo Palassa de Palassa sacrae caesareae regiaeque maiestatis actuali intimo et consilii regii locumtenentialis consiliario, tabulae septemviralis assessori, necnon tavernicorum regalium per Hungariam magistro humillima instantia iudicis et reliquorum judaeorum in Bratis Marianis per, ut intus.

1749. szeptember 2. A mosonmegyei boldogasszonyi zsidó hitközség évi szükségletére a kimutatás szerint 1390 forintot fordít.

Specification

deren jenigen ordinary ausgaaben, welche eine juden gemeinde zu Fraukirchen alljährlich zu bestreiten und realiter zu bezahlen hat, alss

Dem gnädigen fürsten jährlich parthey vor parthey in circa 450 fl.

Mit der löblichen Christen gemeinde wegen zu zahlen habenden portionen 60 fl.

An Neujahrs gaaben der gnädigen herrschafft und andern officieren 70 fl.

Wegen vor etwelch jahren zu zahlen gehabten anlagen und hierzu aufzunehmen genötigt gewesten capital per 5000 fl. an jährlich zu zahlen habenden interesse 300 fl.

Jährlich der gnädigen herrschafft wegen unseren tempel und freidhoff 30 fl.

Und weillen wür Fraukirher juden sehr wenige törffer zu unser handlung haben, umb andere aber frequentiren zu tärfen, zahlen jährlich einer löblichen administration 125 fl.

In herrn Creüzer Münchhoff jährlich 20 fl.

Dem rabiner jährlich 120 fl.

Schulsingern 60 fl.

Schächtern 55 fl.

Ohngeacht denen armen nothleudenden juden, welche eine ganze gemain zu unterhalten benötiget, ihrentwegen auch einen beütrag thun muss jährlich in circa sich belauffet per 100 fl.

Summa summarum 1390 fl.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (171—2.)

Ez a kimutatás esatolva volt a boldogasszonyi zsidók kérvényéhez, amelyet 208. sorszám alatt közlünk.

210.

1749. szeptember 2. A mosonmegyei oroszvári zsidó hitközségnek évi költségvetéséhez 636 forintra van szüksége, pedig a legnehezebb körülmények között élnek, miért is a vegyes bizottságtól megértést kérnek.

Annotation

deren jährlichen ausslaagen an portionen einer jüdischen gemeinde von Carlbürg, alss

Erstlichen an die kayerliche königliche administration nacher Hungarisch Altenburg aljährlichen 166 fl. 6 kr., welche mir breits schon etlich und achtzig jahr nach einander zu allen zeiten sowohl bey kriegs alls fridens zeiten richtig abführen.

Andertens zahlen wüir einer gnädigen herrschafft vor unsere wohnung und schutzgeldt, gestalten wüir selbsten kein hauss oder grundstuckch haben und meisten theilss ganz erarmet seyndt, ja in Carlbürg keine handelungs gewölber haben, sondern alls an frembden orthen, auf den marktten unser brodt suchen müessen, vor der feüersbrunst alljährlichen 330 fl., dermahlen aber, da unss an heüer dass unglückliche feüer betroffen, müessen wüir wegen neuen auf bau einer gnädigen herrschafft geben 450 fl.,
und dann vor unser begräbnuss orth 20 fl.

Summa 636 fl.

All dise onera müessen wüir arme leüthe ohne einiges gewerb in Carlbürg zu haben alljährlichen praestiren und seyndt in unser gemainde meisten theilss trager, so all stätts auf denen benachbahrten orthen sich mittelss harter arbeith kümmerlich ernähren müessen, ja wüir haben dass jüngsthin praestirte kayserlich königliches kopffgeldt zu leichen genohmen, dass wüir nur solches richtig abführen kunten. So die gemainde auch noch wüirklichen schuldig ist und ist demnach unter unser ein lauthere armuth. Dahero bitten wüir fuessfähigst und gehorsambst bey disen wahren umbständen und so schwähren last, welchen wüir aljährlichen tragen, bey dermahlinger toleranzgelder repartition unser gnädig zu seyn und mit leidentlichen antheill anzusehen, die wüir unss zu gnaden unterthänigst gehorsambst empfehlen und ersterben.

Unterthänigst gehorsambste arme juden gemainde von Carlbürg in Wiselburger comitat.

Kivül: Annotation deren aussgaaben einer jüdischen gemainde von Carlbürg Wisslburger comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (175—6.)

211.

1749. szeptember 2. A mosonmegyei rajkai zsidó hitközség 13 családot számlál és ezek a földesuruknak évi 260, a megyének pedig 15, 20 forintot fizetnek. Csak abban az esetben lesznek képesek a rájuk kivetendő türelmi adót megfizetni, ha a vegyes bizottság szabad kereskedésüket biztosítani tudja.

Hochlöbliche königliche commission!

Gnädigst hochgebiettendeste herrn herrn!

Zumahlen vermög gnädigst angeordneter hochlöblicher königlicher commission gesammten juden gemainden dieses königreichs Hungarn über die bishero gewöhnliche praestationen annoch eine neue auflage zu entrichten anbefohlen werden solle, als kommet hiemit eine in Räggendorff sich befindende jüdische gemainde unterthänigst demüethigst vorstellendt, wasmassen selbige in 13 partheyen bestehe und jährlichen ihren zinn-

und schutzherrn insgesammte beylaüffig 260 gulden an baaren geldt bezahlen müesse. Dann einem hochlöblichen Wiselburger comitat zu benöthigten zeitten 15, auch 20 fl. darzulegen habe bishero gehabt. Weillen nun diese benennte ausgaaben alle müehe und kräfte dieser 13 partheyen übersteigen, zudeme ihnen aller handel und wandel sowohl in Räggendorff, als auch anderer orthen verboten und eingestellet und sich also ausser 2 oder 3 partheyen die ybrige ohnkräftig befinden, nit nur allein diese bishero gewöhnliche, villweniger köfftighin aufzubürende neüe anlaagen zuentrichten.

Als gelanget an eine hochlöbliche, gnädigst angestellte königliche commission unser fuessfällig demüthigstes bitten, hochdieselbste geruehen allergnädigst zubewürkhen, damit uns in Räggendorff sich befindliche partheyen nit nur allein in loco selbst, auch anderer orthen-wärths die bey anderen jüdischen gemeinden gewöhnlich erlaubte freye handel und wandel möchten ohngehindert zuverstattet werden, wiedrigenfalls wir ohnmöglich eine gnädigst anzuordnende auflaage wurden ertragen können, bey allergnädigster bewürkung aber einer freyen negotiation umb so vielmehrer zu entrichtung der uns aufgetragenen anlaage uns bemüehen werden. Vor welche hoche gnade und milde in sicherster hoffnung unserer bitte gewähret zu sein, wir jeder zeit verharren.

Einer hochlöblich königlichen commission allunterthänigste demüethigste knecht und Räggendorffische gesammte juden gemeinde.

Kivül: An eine hochlöblich königlichen commission gnädigst hochgebiettendeste herrn herrn allunterthänistes bitten einer gesammten jüdischen gemeinde in Räggendorff, ut intus.

Prima judaeorum per ipsosmet eorum seniores facta coram commissione status sui declaratio.

Mosoniensis comitatus.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (177—8.)

212.

1749. szeptember 2. A nógrádmegyei zsidók felsorolván lakhelyeiket és pénzbeli kötelezettségeiket, Balassa Pál gróftól, mint a vegyes bizottság elnökétől, a türelmi adó tekintetében méltányos elbírálást kérnek.

Ihro hochgräffliche excellenz!

Hoch und wohlgebohrner reichsgraff!

Gnädig und hochgebiettender herr herr!

Nachdeme von seiner Römisch kayserlichen und königlichen maiestät ein allergnädigstes mandat ergangen, crafft welcher die gesande judenschafft in königreich Hungarn eine toleranz geldt quota zu erlegen habe, worzu auch eine hochlöbliche comission angeordnet worden, alwo ieder nach vermögen solle angesehen werden, geruehen so dann euer hochgräffliche excellenz auss gegenwärtig allerunterthänigst fuessfälligsten bittschrei-

ben gnädig zu entnehmen, wass wür arme unterthanen jährlich zu bezahlen haben, alss in Neugrader comitat.

In Jarmad befinden sich 15 person, wovon 8 ieder 1 ducaden, 7 aber zahlen 2 fl. 6 kr., an portionen aber 35 fl. Nichtweniger auch kein tag vergehet, wo nicht dasige juden wegen gemachten 500 fl. schulden von denen Raizen angehalten werden, so hat gar auch herr Usovicz wegen derley schulden 2 kinder von denen juden hinweg genohmen.

Unter der graff Sichischen herschafft befinden sich 9 personen, deren ieder 2 fl. 6 kr. jährlich bezahlet.

Dolmatsch ein person, zahlt jährlich 1 ducaten.

Klein Sleviz hat ein person, zalt jährlich 4 fl.

Graff Joseph Forkacs befinden sich 6 personen, deren 5 ieder ein ducat, einer aber 2 fl. jährlich bezalt nebst 12 fl. 30 kr. an portionen.

Forkacs Janosin graffin in Seczin befinden sich 2 person, deren einer 4 fl., der andern aber 2 fl. bezahlet.

Bujak unter seiner fürstlichen durhlauth graffen Paul Antoni Esterhasi befinden sich 3 persohnen, so alle 12 fl. nebest 6 fl. portionen bezahlen.

Wann dann gnädigster herr herr wür arme demütigste unterthanen bey dermahligen hart und geldtlosen zeiten nicht so viel verdienen können umb nur das benöthigte bestreiten zu können, sondern mit bitterster noth das leben kimmerlich durchzubringen suchen müssen, besonders da uns nicht velle torffschafften zu unsern wenig auf den bukl tragenden wenigen handl offen stehen, sondern die gleich anstossende bergstötte uns villes verhinderlich machen. Daherö getrösten unss euer hochgräffliche excellenz angebohrner höchster milde und clemenz, damit wür arme demütigste unterthanen, alss andern in eben diesen district befindende elende juden von dieser toleranz geldt quota entweder gänzlich befreüet oder wenigstens alss reale arme leuth gelinde möchten gehalten werden. In getröster hoffnung unser aller unterthänigst demüthigsten bitt gewehrung wür uns zu gnädigsten füsen werffen und ersterben.

Euer hochgräfflichen excellenz allerunterthänigst demütigste schuzjuden aus den Neugrader löblichen comitat.

Kiwül: Excellentissimo domino domino Paulo Palassa de Palasagyarmath, sacrae regiae maiestatis actuali intimo et consilii regii locumtenentialis consiliario, tabulae septemyrialis assessori, necnon tavernicorum regalium per Hungariam magistro humillima instantia judaeorum ex comitatu Neogradiensis per, ut intus.

Neogradiensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (179—80.)

1749. szeptember 2. A nyitrai megyei Galgócon lakó 20 zsidó család földesurának, gróf Erdödynek évi 250 forintot, a megyének pedig porció fejében 90 forintot fizet.

Freystadt an der Waag in Neutraer comitat.

Bezahlen wir juden in 20 partheyen bestehend, worunter aber die mehristen nicht im stande seynd etwas beyzutragen, an ihre hochgrafflichen excellenz (p. t.) graffen von Erdödy, unsern gnädigsten schutzherrn an unterschiedliche schutzgelden und gaben 250 fl.

An löblichen comitat portionen 90 fl. ohne extra verschiedene gaben.

Kivül: Galgotz. Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (189—90.)

1749. szeptember 2. A nyitrai megyei Holic városában élő zsidók oltalompenz címén 400 forintot, a megyének pedig porcióban 105 forintot fizetnek és van 7.000 forint adósságuk, a tűzvész pedig teljesen tönkretette őket.

Allervnterthänigste relation nach allergnädigsten befelch einer hochlöblichen commission cum plenissimo titulo.

Deren in Hollitsch beschribenen juden mit auf vnd zuenahmen zu bezallen habente schuldigkeit betreffendt, als Isacc Pinckes mit Lazareth Mantl vorgestellte juden von der gemeint in Hollitsch kayserliche vnterthanen

Ersstlichen lauth privilegium zum kayserlichen rendtambt jährlich zur abführung 400 fl.

Item in das Neytra comitat an portiones 105 fl.

Mehr von aigenen besizenten hausern den jährlichen hauszünss zu zahlen.

Dann wierdet eine hochlöbliche commission in allervnterthänigster submission angefügget, wassmassen die juden gemeint in Hollitsch ohnedeme mit 7000 fl. noch restirent behafftet ist, mithin die mehresten sich bey schlechten mitl befinden, wür auch durch dass feyer völlig ruiniret worden. vmb eine gnädigste limitation der grossen anlaagen allervnterthänigst anflechen vnd bitten, wormit wür vnss zu dero hohen hulden vnd gnaden allervnterthänigst empfehlen vnd ersterben.

Kivül: Allervnterthänigste relation. Hollitsch.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (185—6.)

1749. szeptember 2. *A nyitrai megyei Sasváron lakó zsidók évi oltalompenze 400 forint, a megyének fizetendő porció pedig 105 forint, azonkívül házbér címén 180 forintot adóznak. Mivel 3 éven belül kétszer porig leégtek, ezért a vegyes bizottság jó indulatát kéri.*

Allervnterthanigste relation nach allergnädigsten befelch einer hochlöblichen commission nach gnädigsten befelch cum plenissimo titulo.

Deren in Schäeschin beschriebenen juden mit auf vnd zunahmen zu bezahlen habente schuldigkeit betreffendt, alss David Abraham mit Moyses Aron vorgestellte juden von der gemeint in Schärschin kayserliche vnterthanen

Erstlich laut privilegium zum kayserlichen rendtambt jährlich zur abführung 400 fl.

Item in dass Neytra commitat an portiones 105 fl.

Mehr von eigenen besizenten hausern jährlich zu bezahlen habenten hausszünss mit 180 fl.

Alssdann zur mehrere gnädigster consideration zu überlegen ist, dass wür arme juden in 3 jahren 2-mahl in staub vnd aschen gelegt worden sein, wie ess selbsten der gestrenge herr stullrichter mit handt vnd puttschaffts förttigung bekröfftiget, mithin wür alle insgesambt eine hochlöblichen commission allervnterthänigst anflechen, vnss mit einer allergnedigsten limitation die hohen lands anlaagen zu gratifizieren, wormit wür vnss zu dero hohen hulden vnd gnaden allervnterthänigst empfehlen.

Kivül: Aller(vnter)thänigste relation. Sassin.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (187—8.)

1749. szeptember 2. *Nyitra megyében fekvő szenicei zsidók, összesen 30 család, a földesúrnak és a megyének évi 162 ft-ot fizetnek, ezen kívül lakásaik, zsinagógájuk és temetőjük után még külön adóznak. 1741-ben a magyar huszárok rabolták ki őket, 1749-ben viszont a nagy tűzvész okozott nekik súlyos kárt. Bár 50 év óta Magyarországon lakaak, még Morvaország tőlük alattvalói adót követel. Ennyiféle kötelezettségnek nem tudnak eleget tenni.*

Specification

Deren von einer gantzen juden gemeinde in dem markt Seniz jährlich entrichtenden königlichen portionen und herrschafftlichen schutzgeldes, alss

Lauth attestation des herrn stuhlrichters erleget die samentliche juden gemeinde in Seniz alljährlichen zum löblichen Neutrauer comitat fl. 112.

Schutzgeld denen herrschafften alljährlichen fl. 50.

Summa fl. 162.

Anbey haben wir juden gemeinde, so in 30 partheyen bestehet, keine eigene häuser, sondern sowohl unsere innhabende wohnung, als die sinagog und freydhoff in grossen preiss verzinsen müssen, nebstbey wir auch annoch der merckt gemeinde und den daselbstigen geistlichen die jährliche bezahlung leisten müssen, welches uns umb so schwerer fallet, da wir im 1741-gsten jahr durch die Hungarische insurrection husaren der gestalten ausgeraubet worden, das der wenigsten juden fast keinen bitten brodt erhalten und da wir uns noch in nichts erhollet, gleich darauff in 1749-ten jahr widerumben ein grosses feuer entstanden, welches uns abermahlen in grossen ruin gebracht und in grosse schulden gesetzt. Zudeme gehet unsere wenig handelschafft nur aus Hungarn in Mähren hinein, alwo wir eben wegen denen aus- und einführenden wahren mit zollen und anderen bezahlung der gestalten belegt und übermässig betriben werden, das wir unsere wenige nahrung unmöglich hiebey erschwingen können. Weillen uns auch die Mährische juden daselbst zur beyhilfflichen bezahlung zwingen wollen, undzwar unter dem vorwandt, alss ob wir daselbst unterthänig wären, ohngeachtet wir schon 50 jahr in Hungarn wohnhafft seyn, mithin uns unmöglich fallet mit unseren wenigen handl an dreyen orten zu steu-eren und so wir gezwungen würden unsern handl niderzulegen, auch ihre Römische kayserliche mayestät an mauth gefallen ein zimlicher schaden seyn werde.

Kivül: Specification der bezahlenden königlichen portionen und herrschafftlichen schutzgeldes der juden gemeinde zu Seniz in Neutrauer comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (183—4.)

217.

1749 szeptember 2. A nyitra megyei vágyűhelyi 56 zsidó család a megyének 156 forint 48 krajcárt, a földesúrnak 60 forintot fizet, azonkívül a házbér terheli őket. Ugróczy szolgabíró bizonyosága szerint 2 éven belül négyszer leégtek és nagy kárt jelent számukra a 2 rác, egy olasz és egy német kereskedő.

Warhaffte grafamine unsser in Neutrer comitat zu Böhmisch Neüstädtl an der Waag sämtlichen juden gemeinde.

1-ma in 56 partheyen bestehend bezahlen wir an löblichen comitat fl. 156 (kr.) 48.

Schutzgeld an Bezwar (?) herrn jarlich 60 fl.

2-da haben wir werder grundstuck noch eigne behaussung, sondern in grosen hausszinss sitzen.

3-tia seynd wir in 2 jahr her 4-mahl zum grund abgebrand worden, welcher unsser grosen schaden durch titl. herrn stuhlrichter Ugruzi beschrieben ist.

4-to ist unsser nahrung leider zimlich geschwächt bey diesser ohnedem betrangten zeiten die 2 handelss-Raizen, 1 Idaliener und 1 Teütscher kauffmann, welche herrschafftliche, comitat, auch unss in g(e)ringsten nichts

beytragen, viel mehr aber sie unsser taglichen brodt abkürzen, indeme wir weder acker, wiessen oder sonsten grundstück, auch keine handwercker seynd, sondern nur durch den ehrlichen handel unsser brodt, herrschafftlichen und gemeinschaftlichen steuer und gaben erwerben müssen.

Auss solchen warhafften motiven verhoffen und bitten, wir arme juden gemeinde umb gnädige behärzigung und worffen unss zu deren füssen unterthänige:

Hirschel Mandel.
Samuel Boschan.

Kivül: Böhmisch Neüstädtler an der Wag sämtliche juden gemeinde. Neütraer comitat. Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (191—2.)

218.

1749 szeptember 2. Pest megyében 5 helységben 122 zsidó család található, amelyek a földesuraiknak évi 1.134 forintot, a megyének pedig 276 forint adót fizetnek. Szétszórtan még 15 zsidó család él a falvakban. Ezek pálinkafőzéssel foglalkoznak. A görög és rác kereskedők nagy hátrányt jelentenek számukra. Panaszuk még, hogy Budára egyáltalán nem engedik be őket, Pesten pedig 6 krajcárt kell fizetniök egy éjjelre.

Beschreibung dass Pester Comidat.

	Inwonner	Gerundgeldt	Comidatgeldt.
Altoffen	62	fl. 800	fl. 140
Schambek	20	120	40
Tötung	8	48	18
Ossat	28	150	70
Wörschwahr	4	16	8

Auf die dárffel arandater bey eingeleichen 15, die von brandwein brenen ihre ernohrung haben.

Weillen mir unsser ernahrung suchen müssen in statten und in dárffer und die mehrste derffer vor arandirt ist von härschafften, wie auch die pauren gemeinde an Geregen und an die Zercen, welche aussländer seinen und nicht zulassen kein juden in diese örter dass mündeste zu handeln, nach einzukaufen, nach zu verkauffen.

In die kayszerlichen und küniglichen freystätten dero geleich nicht zu geben noch einzukaufen, weder zu verkaufen das mü(n)deste, nach viel weniter üb(e)r nacht harb(e)rung zu lassen, in die statt Offen gar nicht und in die statt Pest mit genad per 6 kr. vor ein nacht.

Kivül: Pester comitat districtus Budensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (193—4.)

219.

1749 szeptember 2. A pozsonymegyei Bazin városában 10, Modor városában pedig egy zsidó család él. Ezek együttesen különféle címen összesen évi 136 forintot fizetnek.

Specification von denen Pessinger juden.

2 schutzjuden bey titl. eyre hochgräffliche excelentz palatina, alss David Mayr et Kalman Moysses zahlen jährlich schutzgeld fl. 20.

3 schutzjuden bey eyre hochgräfflichen genaden titel. Rudolpis Palffi jährlich fl. 30.

5 juden bey denen edelleiten in ihren curia wohnhafft a fl. 3 . . . fl. 15.

1 jud, Jacob Schayie wohnhafft in Modern fl. 6.

Item zahlen ingessambt den löblichen comedat laut qvitung jährlich fl. 64.¹

Item eyr excellenz palatinus zahlen jährlich von einem gebetstüblein und gartel zu einen gottesakhr fl. 30.

An herrn stattpfohrer jährlich fl. 5.

(Summa) fl. 136.

Kivül: Pesinger juden und Modern.

Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (205—6.)

¹ elírás lesz: fl. 20 helyett, ami a végösszegnek valóban meg is felel.

220.

1749 szeptember 2. A pozsonymegyei Csesztén 9 zsidó család található, melyek földesuraiknak évi 60 forintot fizetnek, míg a megye minden ház után 3 forintot követel, 4, 5-szöri adószedésben 12, 15 forintot, a falu pedig minden adószedés után külön 45 dénárt.

Nota.

Von in löblichen Prespurger comitat ligenden marckt Schatmaussdorff befündlicher judenschafft, bestehen in 9 partey, zahlen an beeden herschafften titl. pallatinus und graffen Rudolph Palfy jährlich fl. 60.

Portion lauth beyligende attestatum von obbemelten markt von augenen häuser betröfft auf einen hauss 3 fl., herengegen jährlich 4 oder 5 anschlag betröffet 12, auch 15 fl.

Die inwohner aber auf einen anschlag 45 den. extra.
Diese beschwährnusin folget von unss armen bedrangten juden in Schattmanssdorff.

Kivül: Schattmansdorff.
Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lād. A. fasc. 3. nr. 3. (211—2.)

221.

1749 szeptember 2. A pozsonymegyei Csöllén egy, míg Dunahidason 2 zsidó család van. Ezeknek évi fizetési kötelezettsége 78 forint 20 dénárt tesz ki.

Latz(a)russ Abr(a)ham wonhafft in Walterstorff zahlt herschafftliche schutzgelt jährlich 25 fl.

Den herrn geistlichen fl. 1.

Taxegelter fl. 4 den. 20.

(Summa) 30 fl. 20 den.

Herschel Lewel unt Joseff Lewel in Bruk zahlen herschafftliche schutzgelt jährlich 24 fl.

Den herrn geistlichen fl. 2.

Zu der gemein yr dorffgab unt portziohne 22 fl. zu zeiten in torffen.

(Summa) 48. fl.

Kivül: Bruk und Walterstorf.
Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lād. A. fasc. 3. nr. 3. (208—9.)

222.

1749 szeptember 2. A pozsonymegyei dunaszerdahelyi zsidók gróf Pálffy Jánosnak oltalompenz fejében évi 50 forintot adnak, a megyének egy birtokrész után 12 forintot 2-szer, 3-szor fizetnek, egyéb kiadásuk 6 forint 50 dénár.

Ha katonaság vonul át, terheik azonosak a lakósokéival.

Sarthelische juden in die Schutz dero excellentz graff Johann von Palphy zahlen jährlich schutzgeld gulden fünffzig, sage fl. 50.

Taxa in löblichen comitath jährlich ein possession der 1 theill fl. 12, welches 2 oder 3-mahl dass jahr gegeben wirdt.

Tuttisch jährlich fl. 2.

Vor tobackch rauchen fl. 1 den. 50.

Dem herrn pfahrer fl. 3.

Zum durchmarsch deren saldathen missen mir innwahner zu gleich halten.

Kivül: Sarthehelische juden in Prespurger stull.
Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (196.)

223.

1749 szeptember 2. A pozsonymegyei felbári 5 zsidó család nemesek oltalma alatt él. A megyének évi 6 forintot, a plébánosnak 2 forintot és dohánypénz címén 36 dénárt fizetnek.

Juden in Vulbaar in die schuz der herren edlleüth, bestehen in funff parteien, zahlen jährlich in löblichen comidat taxe fl. 6.

Dem herrn farer fl. 2.

Tubackgelt den. 36.

Kivül: Völbaarer juden in Prespurger comitat.
Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (200.)

224.

1749 szeptember 2. A pozsonymegyei galantai zsidók évi kiadása különféle címeken összesen 108 forint 30 dénár.

Glander juden in die schutz ihro excellenz bischoff in Neytre zahlen jährlich vor böstübl mit schuzgelt jährlich fünfzig gülden . . . fl. 50.

Dem loblichen comidat jährlich taxe fl. 30.

Tutisch fl. 8.

Dem herrn pforer mit dem schulmeister fl. 19.

Vor tubackkrauchen fl. 1 den. 30.

(Summa) fl. 108 den. 30.

Kivül: Glander juden in Prespurger stull.
Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (199.)

225.

1749 szeptember. 2. A pozsonymegyei Jókán Takács szolgabíró házában lakó Dávid Jakab zsidó úgy maga, mint két fia után évente 17 forint 40 dénárt fizet.

Jacob Dawid in herrn Takatsch stulrichter hauss schutzgeldt für sich fl. 5.

Taxa fl. 4 den. 20.

(fl.) Für seine zwey (söhne) in ödel heisser ire herren jeder zwey fl. 4.

Taxa jedweder 2 fl. 10 den. . . . fl. 4 den. 20.

Summa fl. 17 den. 40.

Kivül: Jocka.

Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (195.)

226.

1749 szeptember 2. A csallóközi Nagymagyarország és szomszédos falvakban 11 zsidó család tengeti életét. Ezek a megyének 37 forint 30 dénár taksát, a plébánosnak 6 forintot fizetnek, míg ottalompénzt földesuraiknak ki-ki külön ad. Most is már 14 nap óta végrehájtó ül a nyakukon.

Mogenderdorff.

In der Schüt in Prespurget comitat samt umbliegende dörffer unssere 11 partheyen bezahlen wür an löblichen comitat taxa samt tobackgeldt fl. 37 kr. 30.

Schutzgeldt einjeder an seinen edlmann dessen herrschafft.

An dem geistlichen pfarrhern jährlich fl. 6.

Wegen unssere grosse armethey lieget bereits ein exequirer schon 14 tag auf die gedachten taxa, dass wir albereits wissen. Auss groser armuth es unss nicht herbey zu schopffen wissen.

Bitten dahero umb gnade unterthänige:

Jacob Hirschel,
Jacob Michel.

Kivül: Nagymagyar.

Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (207.)

227.

1749 szeptember 2. A pozsonymegyei Stomfán gróf Pálffy Lipót ottalma alatt 26 zsidó család él, amelyek adó fejében 896 forint 58 krajcárt, földesuruknak 608 forintot fizetnek, gróf Pálffy Miklós ottalma alatt viszont 14 zsidó család tartózkodik. Ezek adója évi 446 forint 36 krajcár, míg földesuruknak 125 forintot fizetnek.

Specification.

Von die juden gemeinde in Stampffen, die unter ihre excellenz graff Leopold Palfischen schutz stehen, auch einige durfschafften, die durch

jüngst abtheilung der güthern unter ihre excellenz graff Niclos Palfischen schutz gekommen, undzwahr selbe durfschafften a dato an der Stamfener juden gemeinde contrabiren, wass selbe, wie folgend sowohl königliche, als herrschafftliche, auch comitats aussgeben jährlich contrabiren, als Erstlich befinden sich in Stampfen nehmlich 26/16 häusser portion á fl. 6 . . . fl. 156.

Herrschaffts robetgeld für detto á 4 fl. . . . fl. 104.

Klein robet zur Christen gemein von detto a fl. 3 kr. 50 . . . fl. 91.

Soldatten portion jährlich für detto a fl. 14 kr. 24 . . . fl. 374 kr. 24.

Durchmarschen in circa für detto á fl. 4 . . . fl. 104.

Inwohner müssen zur Christen gemein robetgelt zahlen jährlich fl.

25.

Taxe zum löblichen comitat jährlich fl. 36.

Tobackgeld jährlich zu comitat fl. 6 kr. 34.

Suma der kayserlichen ausgaben jährlich fl. 896 kr. 58.

Item schutzgeld an unssere genädigste herrschafft jährlich fl. 500.

Mehrer von sinegob und freythoff fl. 80.

Suma ausgab der herrschafft fl. 580.

Item an geistlichen fl. 22.

Markuhr fl. 6.

(Summa) fl. 608.

Die juden, welche, wie bemelt, unter ihre excellenz g raff Nicols Palfischen schutz stehen, folglich auch sowohl königlichen, auch herrschafftlichen und comitats aussgaben belaußen, als von 14/16 häusser, so portion, auch alles, wie besagt, jedes 1/16 jährlich fl. 31 kr. 54 erstrecket, in suma fl. 446 kr. 36.

Schutzgelder an der herrschafft fl. 125.

Kivül: Specification Stampfensium.

Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (202—3.)

228.

1749 szeptember 2. A pozsony megyei Szempcen lakó Salamon Mózes zsidó a földesurának, gróf Eszterházy Ferencnek és a megyének egy évben összesen 16 forint 40 dénárt fizet.

Moysses Saloman von Wartberg zahlt der herschaft schutzgeld fl. 8.

Taxa fl. 8 den. 40.

Sum(m)a fl. 16 den. 40.

Der schuzherr ist ihre excellenz graff Frantz Esterhassy (titl.).

Kivül: Wartberg.

Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (198.)

1749 szeptember 2. A pozsonymegyei Szentgyörgy városában lakó zsidók évi terhe összesen 62 forintot tesz ki.

Wür juden zu Sankt Georgen haben jährlich an dem löblichen comitat zu bezahlen taxa fl. 42.

Zur königlichen stadt schutzgeld fl. 20.

Kivül: Sankt Georger juden.

Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (197.)

1749 szeptember 2. A pozsonymegyei Szereden gróf Eszterházy József védelme alatt 14 zsidó család él. Ezek évi terhe 161 forint.

Szerether schuczjuden unter ihro hochgräfflichen excellenz Joseph Esterhazy.

Vierzehen partheien zahlen jährlich schutzgeld fl. 40.

Andere gaagen der herschafft fl. 90.

Taxa zum comittat fl. 21.

Den herren pfohrer fl. 10.

Sum(m)a fl. 161.

Die öbenbemelte 14 port(e)yen davon sein dry bortyen im Nyttre comittat.

Kivül: Szereth.

Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (204.)

1749 szeptember 2. A csallóközi Tejfaluban 11, míg Gutoron 3 zsidó család tartózkodik, melyek minden évben 97 forint 40 dénárt fizetnek.

Milledurfer juden wohnen in edelhöff, zahlen in loblichen comidat taxe fl. 26 den. 40.

Tubackgeld fl. 3.

Dem herrn pforer fl. 6.

Tutisch fl. 6.

(Summa) fl. 41. den. 40.

11 partay fl. 44.

3 czu Gutteren fl. 12.

(Summa) fl. 56.

Kivül: Tejfalu et Gutar.
Praesentata 2. Septembris 1749.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (201.)

232.

1749 szeptember 2. A pozsonyváraljai zsidók a vegyes bizottsághoz benyújtott kérvényükben előadják, hogy miként a csatolt mellékletből kitűnik, évente az adók és hitközségi szükségletük fedezésére 5.519 forintot kénytelenek fordítani, rendkívüli terhek címén pedig 1742-től fogva további 3.167 forintot fizettek ki. Mivel kizárólag kereskedésből élnek évről-évre nehezebb körülmények között, ezért megértést kérnek türelmi adó tekintetében és azt a kegyet, hogy csak magukért felelhessenek.

Excelsa commissio caesareo-regia!

Domini domini gratiosissimi!

Be nignissimo majestatis sacratissimae caesareo-regiae mandato intuitu tolerantiae taxae nobis per inelytum comitatum relato existente summa cum submissione in praesentiam excelsae commissionis caesareo-regiae nosmet medio deputatorum nostrorum sistimus ac quia majestas sacratissima intuitu ejusdem taxae tolerantiae accordam ineundam elementer ordinasset, hinc eidem excelsae commissioni devotissime detegimus, quod nos Posonien- ses judaei agros et prata aut alios fundos fructiferos non possidentes, imo ab omni opificii exercitio exclusi ex pura mercatura vivere necessitemur. Et quamvis moderno temporum statu mercatura tum propter multitudinem mercatorum semet ad incivem ruinantium, cum et gravissimam expensarum in tricesimis, teloniis, aliisque tributorum locis profusionem atque defectum pecuniarum ex regno a multis jam annis continuo jam elatarum adeo debilis esset, ut non tantum nos judaei, qui ad certas species mercaturae regulamus, a compluribus locis mercaturae oportunitatibus arcemur, diversis etquidem multo gravioribus, quam Christiani tributis persequimur, sed et ipsi Christiani in mercatura sua de die in diem deficere videantur.

Nihilominus tamen ex eodem unico fundo vivendi, scilicet mercatura secundum specificationem hiece devotissime annexam nos ordinarie annuatim partim sacratissimae caesareo-regiae majestati in sortem portionalis quanti, partim autem inelyto comitatui taxam pro ipsius domesticis necessitatibus legetenus adinventam, partim denique protectionalem pecuniam domino terrestri in recognitionem juris dominalis numerare solitam, neenon aliis compluribus necessariis personis 5519 florenos seu ad exigentiam statutorum inelyti regni seu denique ad bonum inter nos servandum ordinem atque ad praecavenda mala expendere debemus.

Extraordinarie autem in promotionem servitii caesareo-regii, salvis diaetalibus expensis, ab anno 1742-do 3167 florenos diversis sub titulis praestare necessitabamur. Quibus praestitis oneribus adeo rem nostram domesticam non nostris, sed parentum nostrorum sudoribus comparatam extenuavimus, ut non tantum onera nobis de anno ad annum aucta absque notabilibus restantiis executione quoque mediante depurare, sed vix

vitam nostram, etquidem misere sustentare possimus, sed ut ut est, absit tamen hoc a nobis, ut clementissimis sacratissimae majestatis caesareo-regiae ordinibus non optemperemus, quibus potius cum nostri etiam extenuatione, in quantum possibilitas admiserit, demississime obsequi atque optemperare volumus, humillime supplicantes in eo, quatenus excelsa commissio caesareo-regia praememoratum fundum nostrum unicum, onera item ordinaria, necnon extraordinaria atque vivendi, vestiendique nostram necessitatem in benignam considerationem summere, proindeque de taxa tolerantiae facultatibus nostris admodum exiguis et plurimum alieno aere obrutis, qua alioquin tempore quoque extraordinariarum exactionum sat rigore per inclytum comitatum investigatis proportionate nobiscum accordando nosmet tam pro fixis ordinariis, quam et in futurum sperandis gravaminibus ferendis idoneos gratiose relinquere dignaretur. Secus etenim et vivendi modalitate destituemur et sacratissimae caesareo-regiae majestati atque inclyto regno pro casu oriundarum necessitatum, necnon inclyto comitatu intra effluxum unius forte anni inutiles incolae reddemur.

Licet porro clementissimis caesareo-regiis dispositionibus intuitu taxae secundum praemissam declarationem parcere pro omni possibilitate nostra desideremus, quia tamen illud nobis impossibile esset, ut unus pro omnibus semet in solidum obligaret, nam nemo ex nobis capax est, qui communitatis onera ad summum per unius anni decursum portare valeret, ex quo unisquisque propria et haec medio executionis quoque vix depurare possit. Huc accederet, quod plurimi apud nos sint liberae migrationis et autoritate inclyti domini amandabiles, alii autem debitis passivis nimium involuti existerent, alii autem, etquidem plurimi de aliorum largitate atque munificentia victitarent, e contra autem accordanda taxa de anno in annum immutabilis et fixa foret, sed et esto pro nunc quispiam semet pro communitate sua in solidum obligaret, ille tamen fato nobis communi vel deficere vel vero emori posset, consequenterque exposit quoque negotium ad totam communitatem rediret. Pro eo apud excelsam caesareo-regiam commissionem humillime supplicamus, quatenus in locum solidae obligationis secundum possibile nostrum promptam facultatibus attamen nostris per inclytum comitatum quoque antecederet iteratis vicibus rigorosissime investigatis proportionatam in persolvanda tolerantiae taxa nobis obventura totius communitatis voluntatem gratiose acceptare dignaretur. Quam gratiam praestolantes emorimur.

Excelsae commissionis caesareo-regiae humillimi, perpetuoque fideles subditi:

N. N. iudex et jurati ac tota communitas
judaica Poseniensis.

Kivül: Ad excelsam delegatam caesareo-regiam commissionem, dominos dominos gratiosissimos humillima instantia introscriptae judicae communitatis Poseniensis.

Praesentata 2-da Septembris 1749. Districtus Poseniensis.

OL. C. — 29. Lád. A. fasc. 3. nr. 3. (217—9.)

1749 szeptember 2. A pozsonyváraljai zsidó hitközségnek az évi költségvetésük fedezésére 5.519 forintra van szüksége, míg rendkívüli kiadásokra 1742-től számítva 3.167 forintot költöttek.

Specification

derjenigen auslagen, so eine hiesige juden gemeinde jährlich realiter zu tragen hat.

Schutzgeldt jährlich an die gnädige herschafft 1000 fl.

In das herschafftlichen rentambt wegen trabanten 49 fl.

An gemeinen beamtten, alss rabiner, schulsinger, schächter, beglaubter, klein richter und andern dergleichen in circa 800 fl.

In das juden spital und hausarmen ebenfals in circa 7 bis 800 fl.

Wegen aufgenommenen capitalien circa 9000 fl. bey in verschidenen jahren vorgewesten schlechten zeiten und abzuführen gehalten anlagen an interesse 540 fl.

An einen hiesigen löblichen stattmagistrat wegen unsern freüdhoff 80 fl.

An verschiedenen extraordinari unkösten, alss Martini und Neujahr regalien in circa 7 bis 800 fl.

Dann mit der gnädigen grundherschafftlichen Christen gemeinde contract mässig verstanden jährlich wegen quartier stand, königlichen und comitats portionen, da wohl vorigen jahren geringer, in denen leztern aber 8, 9 hundert, auch bis 1000 fl. gestigen, 1000 fl.

Item von dermahlig befindlichen eigenthumblichen juden hausern die jährlich davon zu bezalende portionen und gaaben a 30 fl., so sich belauffet in circa 450 fl.

Sum(m)a 5519 fl.

Wass eine juden gemeinde von anno 1742. an extraordinari auflagen an ihre königlichen maiestät zu bezahlen gehabt hat.

Anno 1742. an eine alhiesige hochlöblichen königlichen Hungarischen camer, als ein toleranz tax gegen quittung fl. 500.

Eodem anno vor das königlichen fahrwesen zur insurrection einen mit 6 oxen bespanten wagen per 375 fl.

Anno 1745. mehrmahlen gegen quittung des alhiesigen löblichen comitat die von den hochlöblichen consilio andictirte ab ieder parthey 6 fl. insimul bezalt 492 fl.

Anno 1746. wegen andictirter kopfsteuer in circa bezalt bis 1800 fl.

Sum(m)a 3167 fl.

Dann seint noch ohne den jährlich zu zahlen habenden anlagen keines weeges von denen durhmarhrenden einquartirenden soldaten nicht exempt.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (215—6.)

1749 szeptember 2. Pozsony megyében kb. 360 zsidó család lakik, amelyeknek 3/4 része igen szegény. Míg a pozsonyváraljai és a stomfai zsidók a rájuk eső türelmi adót készek megfizetni, addig a megye egyéb helyein levő zsidók ennek ellenszegülnek, ezért a vegyes bizottság kegyeskedjék e helységek zsidóbiráit utasítani a türelmi adóból fennmaradó résznek maguk közti szétosztására.

Allerunterthänigst gehorsambste remonstration.

Nachdeme unss saimentlichen judenschafft des löblichen Presburger comitats von einer hochlöblichen comission gnädigst aufgetragen worden, wie dass wür benente uns unter einander verabreden und verstehen solten zu volziehung gnädigster wilfahung wür sodann zusamen getretten, unss dahin unter einander verabredet, undzwar auf unterschiedlichen arth und weiss, wie diese neue anlags eincassirung möglichst beschehen möchte. Bey untersuch und aigenen angeben aber befunden, das in den löblichen comitat in circa bey 360 familien sich realiter befinden, worunter ganz gewiss 3/4 theill derenselben sehr arm und mitllos seint.

Endlich ohne unterthänigst gehorsambsten massgeben vor gut befunden eine hochlöbliche comission geruhe gnädigst unss Presburger juden, gemainde von der andern löblichen comitats auch juden gemainde gnädigst zu absentiren, die wür den auf uns Prespurger allein nach gnädigster willkühr aussfallenden antheill bereithwilligst zu tragen seint.

Belangend aber die Stampferlichen juden gemainde sambt ihrigen zugehörigen torffschafften sollen selbe ebenfalss das ihrige vor sich selbst beytragen.

Den überrest aber geruhe eine hochlöbliche commission denen in unterthänigster submission beygesezten judenrichtern unmassgeblich auftragen zu lassen, wornach selbe die repartition machen und das ihrige beytragen sollen.

Nomina deren judenrichtern in den löblichen Prespurgerlichen comitat.

Von Sertahel: Marcus Israel.

Von Galantha: Isaac.

Von Szereth: Elias Samuel.

Von Warberg: Moyses.

Von Bösing: Colomon.

Von Sankt Georgen: Hirschl Blau.

Kivül: Allerunterhänigste remonstration.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (213—4.)

Tudjuk, hogy a vegyes bizottság a pozsonymegyei zsidóságra 4.800 forint türelmi adót kívánt kivetni, amit azonban a kiküldött zsidó megbízottaknak sikerült 3.350 forintra lecsökkenteni. Ebből az összegből a pozsonyváraljai zsidókra 1.600 forint, míg a stomfai zsidókra 800 forint részesedés esett, a csallóközi részekre és az egyéb helyen lakó zsidókra pedig 950 forint maradt, amibe ezek nem akartak megnyugodni és azt elfogadni. Végül is ebbe az egészen elmérgeedett helyzetbe a vegyes bizottságnak kellett beavatkozni az imént közölt „remonstratio” szerint, hogy a rend helyreálljon.

Mindenesetre nemcsak a pozsonyváraljai, hanem a stomfai zsidóknak is sikerült azt elérni, hogy csupán saját magukért vállaltak kezességet és így történt, hogy a pozsonymegyei zsidók 3 reverzálist állítottak ki, nem úgy, mint a többi megyebeliek, ahol elégséges volt egy reverzális.

1749 szeptember 2. A sárosmegyei zsidók azt kéri a vegyes bizottságtól, hogy Eperjes városában akadály nélkül bemehessenek és úgy borral, mint mással is szabadon kereskedhessenek. azután zsinagógához és temetőhöz jussanak.

Ihro hochgräffliche excellenz und gnaden!

Hochlöbliche Hungarische königliche comission!

Gnädigst hochgebittende herren herren!

Weillen wür die hohe gnad haben unter ihro königlichen mayestät der königin gnädigen schutz zu kommen, alss haben wür armen juden unterthänigst gehorsambst und fussfälligst zu bitten, hochdieselben geruhen in gnädigster consideration für vnss die hohe barmhertziige gnad zu haben und einen gnädigen befehl an der stadt Aperis ernstlich ergehen zu lassen, dass wür wiederumb gleich, wie vorhin, unser nahrung darinnen suchen dörffen erlaubet werden möchte und das wür in diesem landt sowohl mit wein, alss auch mit waaren gleich in andern löblichen comitaten ohne bezahlung einen toleranz handeln mögen, wie nicht münder eine synagoga und gottesacker unss zu erlauben zu halten, vor welche hohe gnad wür lebens lang beharren und ersterben.

Ewer excellenz und gnaden unterthänigst gehorsambste:

Moysses Salomon und Berl Haschiowitz vorgestellte
auss der Scharisser comitat.

Kivül: Ihro hochgräfflichen excellenz und gnaden, hochlöblichen königlichen comission, gnädigst hochgebittende herren herren unterthänigst gehorsambstes bitten und anrufen denen inbenanten vorgestellte juden auss dem löblichen comitat Scharris per, ut intus gnädigst zu ersehen.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (220—1.)

1749 szeptember 2. Sáros megyében a falvakban 100 zsidó család lakik és ezek zabkenyéren élnek, annyira szegények. A megyének 100 forint adót fizetnek, míg a földesuraiknak oltalompenzt és árendát adnak. Szabad bejárást kérnek Eperjes városába és zsinagógát kívánnak.

Species facti

über die in Csaroser comitat in unterschiedlichen dörffern an der Polnischen granitz wohnende arme juden, welche ihre nohrung nichts als mit wenig brantwein und kimerlich suchen müssen. Leben von haaberbrodt, bestehen in 100 partheyen, tragen jährlich an löblichen comitat jede parthey 1 fl., indeme die armuth über hand genohmmen.

Schutzgeld zahlen wir samt arrendo an denen grundherren.

Und da nun ihro kayserliche königliche mayestät die hohe gnade mittheilen unss unter dero hohe schutz zu nehmen, gelandet an einer hochlöblichen comission unser bitten, die gnadige verordnung angedeuten zu lassen, das wir unser wenig nohrung in der statt Aperia frey suchen derffen, auch eine schuhl oder sinagog zu placitiren.

Moyse Salloman,
Berel Hossia,
depuetirte aus Csaroser comitat.

Kivül: Saarosiensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (228.)

237.

1749 szeptember 2. A somogy megyei falvakban 75 zsidó család lakik, amelyek a földesuraiknak ottalompénz és haszonbér fejében évi 20, 30, sőt 40 forintot is fizetnek, de a megye nem kíván tőlük adót. Az a kérésük, hogy a rohonci zsidók, akik a megyében élnek, Rohoncon ne fizessenek semmit sem, csak a megyében.

Species facti

über die in Schomodjer comitat in verschiedene dörffer unter herschafften wohnende juden bestehen in 75 partheyen, zahlen jeder seinen grundherrn jährlich 20, auch 30, alss 40 fl. bestand nebst schutzgeldt.

Das löbliche comitat sahn unser armuth und noth und befreyen unss der portion und taxe halber.

Allein es verlauten sich die Rechnitzer gemeind, die aus dero judenschafft in unser comitat wohnende jeden an sie zu zihen, das selbe ihnen beysteuern sollen, welche unter obangeführte 75 partheyen schon mitgezählet. Dahero gelanget an einer hochlöblichen comission unser unterthänigistes gehorsamstes imploriren, hochdieselbe geruhen gnädigst zu beordnen, das jeder in seinen comitat, wo er wohnt, beytragen solle.

Joseph Löbel manu propria,
Samuel Isaac manu propria,
deputirten aus Schomodjeer comitat.

Kivül: Schomedje comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (229.)

1749 szeptember 2. A sopronmegyei kaboldi zsidó hitközség a legkisebb, amely herceg Eszterházy védelme alatt áll. Évi tartozásuk 150 forint. Mert nagyon félreesnek és igen szegények; azt kérik, hogy a türelmi adó alól lehetőleg mentesüljenek.

Annotation der juden gemainde von Koberstorff.

Unser gemainde ist die geringste, so unter hochfürstlichen schutz stehen. Bezahlen auch wegen armuth nicht mehr, als 150 fl. in allen und jeder vor schutzgeldt und alles. Und obzwar anuor wir höhere anlagen gehabt, so seyndt solche wegen unserer armuth nachgelassen worden, dann wür ligen sehr abseiths an waldt ohne einigen handel und wandel, lauther arme leüthe und dorth und da brodt suchen müessen.

Bittem demnach fuessfähigst auch bey diser toleranzgeldtern repartition auss gnädig zu seyn oder gahr dessen in ansehung unser eyssersten armuth zu verschonnen, die wür unss zu gnaden gehorsambt empfehlen unterthänigst gehorsambste:

N. N. arme juden gemainde von Koberstorff.

Kivül: Annotation einer juden gemainde von Koberstorff.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (234—5.)

1749 szeptember 2. A sopronmegyei kismartoni zsidó hitközséghez kb. 80 család tartozik, amelyek herceg Eszterháznak az egyenként 6 forint ottalom-pénzt is csak sok végrehaftással tudják megfizetni. Köröskörül horvát községek vannak, amelyekben a bécsűhelyiek versenyével nehezen tudnak megbirkózni. A türelmi adónál nagy megértést kérnek.

Nota

deren anlaagen, so eine juden gemainde in Eyssenstatt betreffent.

Unsern gemainde bestehet dermahlein circiter in 80 partheyen und mus jede parthey der herrschafft also dem fürst Eszterházy jährlich 6 fl. geben, als 2/3 schutzgeldt und weillen unter unser gemainde mehr als 2/3 sehr arm seynd, so müssen dise mit viller execution umb ihr schutzgeld exquiret werden, dennoch alle quartal villes zuruck bleibet.

Wir müssen auch zu allen extraordinary anlaagen, als insurrection et toleranz zum löblichen comitat contribuiren, auch kürztlich die kopfsteuer zahlen, durch welches ein grosse schulden verfehlen, die wir actu verintereßiren müssen.

Kein handel oder negotiation gehet bey uns nicht, weillen kein passirend strassen alda ist, die herumbligende dorffschafften aber in puren Croaten bestehend keinen abgang deren wahren verursachen wegen der ohnweith

ligenden Neüstadt, welche freüe aus- und einfuhr geniesset, leiden wur in unseren keinen handlung danoch grossen schaden.

Wessentwegen obangeführtes in gnädigste consideration zu nehmen flehentlich bitten, damit mir über unsern kräftten mit allzugrossen anlaagen nicht beleget werden, die wir von grund des hertzen nach möglichkeith etwas contribuiren wollen ersterbende.

Einen hochlöblichen comission unterthänigste:

Abraham Laidesdorff auss Eysenstatt.
Eleanen Bendix geschwohner.

Kivül: Annotation deren anlaagen die Eyssenstätter juden betreffend in Oedenburger comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (238—9.)

240.

1749 szeptember 2. A sopronmegyei lakompaki zsidó hitközség gróf Balassa Páltól, mint a vegyes bizottság elnökétől, azt kéri, hogy mivel közülök csak 20-an vannak türhető anyagi helyzetben, ezért szegénységükre való tekintettel a türelmi adó kivetésekor legyen irántuk jóindulattal.

Ihro hochgräffliche excellenz!

Hoch und wohlgebohrner reichsgraff!

Gnädig und hochgebiettender herr herr!

Da ess nun seiner Römisch kayserlich königlichen maiestät allergnädigst beliebet hat auf die samentlichen judenschafft in königreich Hungarn eine toleranz geldtquota zu legen, zu welcher wir auch in aller unterthänigst demüthigster devotion uns nicht abziehen, sondern umb in keine königlichen ungnade zu verfallen urbiettieg und gehorsambst sein, allein euer hochgräfflichen excellenz geruhen auss annectirten specification gnädigst zu ersehen, wie hoh wür arme Lackenbacher juden ohnehin aljährlich zu zahlen kommen, besonders da die mehresten derenselben blutarne leuthe theils ihr stückl brodt in Wienn mit dienen, die andere aber mit herumb tragung ihrer wenigen handelschafft auf dem rukhen ihr brodt und nahrung suchen müssen, mithin der ganze last auf unss weinige, so eben nicht viel zum besten habenden 20 partheyen fallet, mithin diese arme leütie nicht das mindeste unss zum beyhü(l)ff contribuiren können, noch in stande sein.

Gelaget solchemnach an euer hochgräfflichen excellenz unser weinigen partheyen aller unterthänigst fussfallendes bitten und flehen, hochdieselbte geruhen auss angebohrner höchster milde und clemenz sich alss ein gnädigster vatter der armen über uns arme leuthe zu erbarmen, besonders in ansehung unser ohnehin grossen auslagen, umb damit wür durch hoch dero intercession wo möglichst möchten befreünt oder aber wenigstens gegen andern besser vermögenden gelinde angesehen und gehalten werden möchten. In getröstung unser fussfälligen bitt gewehrung uns zu gnädigen füssen werffen und ersterben.

Euer hochgräfflichen excellenz allerunterthänigst demütigste:
samentliche juden gemeinde von Lakenbach.

Kivül: Excellentissimo domino domino Paulo Palassa de Palassagyarmath, sacrae regiae majestatis actuali intimo et consilii regii locumtenentialis consiliario, tabulae septemviralis assessori, necnon tavernicorum regalium per Hungariam magistro, domino domino patrono nobis gratisissimo humillima instantia universorum judaeorum in Lakenbach degentium per, ut intus.

Edenburger comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (240—1.)

241.

1749 szeptember 2. A sopronmegyei lakompaki zsidó hitközség 90 családot számlál, melyek közül 12 más megyében tartózkodik. Évi szükségletük a kimutatás szerint 947 forint. A falu, ahol laknak, kicsi és erdő közepén fekszik, minden kereskedés nélkül van, így nehezen keresik meg a mindennapi kenyerüket és sok család egész éven át 10, 12 forintból kénytelen megélni.

Specification

derenjenigen ausgaaben, welche die torff Lakenbacherische juden gemeinde jährlich realiter zu bezahlen hat, als

Erstlich befinden sich in den torff Lakhenbach samt rabiner, schachter, schulsinger, todengraber in circa 90 partheyen.

Von obigen 90 partheyen befinden sich 12 familien in unterschiedlichen comitatern ausser den Öedenburger comitat.

Item zahlen die torff Lakenbacherische juden der gnädigen herrschafft fürsten Eszterhazi jährlich 300 fl.

Dann in circa zu unterhalt deren soldaten und portionen 65 fl.

Dem löblichen comitat jährlich zwar nichts, sondern dann und wann lauth quittung 30 a 50 fl.

Der statt Öedenburg jährlich contract mässig, umb damit die arme Lakenbacher juden zu markhzeiten mit alten spin und dergleichen kleinigkeiten handeln tärffen, jährlich 40 fl.

Von etwelchen häüsslen jährlich in circa 20 fl.

Seith den curuzen rumel und ohnlängst erlegten kopffgeld aufgenommen capital per 3200 fl. hiervon zu zahlen habenden jährlichen interesse per 192 fl.

Zu unterhaltung des rabiner, schulsinger und schächter jährlich in circa 220 fl.

Vor Neujahrs gaben beülaufig 60 fl.

Summa 947 fl.

Über alles dieses befinden uns in keiner statt noh markh, sondern in einen kleinen tärffel in waldt, alwo keine extra handlung oder nahrung

zu suchen, sondern theil deren juden in Wienn in diensten sich befinden, andere aber mit herumb tragung ihrer wenigen handtlung auf den rukhen ihr nahrung suchen, andere aber gar mit 10 á 12 fl. durch das ganze jähr sich zu ernähren genöthiget werden, mithin selbe arme leüthe der gemainde nichts beütragen können, sondern der last zu zahlen einzig allein auf 20 partheyen, so eben nichts zum besten haben, liget, wo wir Läkenbacher respectu die wenigste und danoch so hoh zu zahlen komen.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (230—1.)

242.

1749 szeptember 2. A sopronmegyei nagymartoní zsidó hitközséghez kb. 100 család tartozik, amelyeknek $\frac{3}{4}$ része igen szegény. A földesuruknak, herceg Eszterháznak, évente 400 forintot, a községnek pedig 110 forintot fizetnek. El vannak adósodva a nagy tűzvész és a pestises idők kereskedési zárlata miatt. Azért, hogy Sopronba bemehessenek, évi 30 forintot kénytelenek fizetni, Bécsúj helyen pedig minden napért 5 garast kell adniok. A türelmi adó kivetésénél nagy megértést kérnek.

Annotatio

deren jährlichen anlagen einer juden gemainde von Matterstorff, alss:

Erstlichen zu den jährlichen beytrag dem markht zu denen monathgeldern 100 fl.

Item den markh waydtgeldt 10 fl.

Andertens unsern durchlauchtigsten fürsten vermög pauschcontract, alss gnädigsten schuzherrn jährlichen 400 fl.

Sum(m)a: 510 fl.

Dermahlen befinden sich in unser gemainde beyläuffig 100 partheyn und unter disen seyndt gegen 20 partheyen, so dorth und da unter edelleüthen schuz und arrenda a parte wohnen, fahls aber auch weniger partheyen wären, so müssen doch obige 400 fl. schuzgeldt unser gnädigsten herrschafft von der gemainde bezahlet werden und ob schon ein und zwar vill unter unser gemainde seyndt, so wegen armuth nicht praestanda praestirn können, so muess jedannoch gesambte gemainde sie subleviren.

Wie dann wir auch einen löblichen comitat zu all anderen kaysерlichen und königlichen anlagen dass unserige pro rata portione haben beygetragen, alss nemblichen zur insurrection und bey dem betriebten kriegszeiten alle onera mithelffen getragen, gleichwie wir dann dass kopffsteuer umb nur geschwünder abzuführen, selbsten von andern auf die gemainde aufgenommen und solches de facto verinteressiren.

Anbey sollen wir gehorsambst und unterthanigst andiennen, wass gestalten wegen vorherigen öffftern feüersbrunsten und anderen unglückfählen, alss contagions spöhrungen und derley die gemainde in einen grossen

schuldenlast verfahren und also wür Matterstorff ganz erarmet seyndt. Annebst aber in unsern markt kein handelschafft gehet, sondern mehreren theil in denen benachbahrten stätten unser brodt suchen müessen. In disen aber auch wegen ville extraordinaren anlagen nicht aufkommen können. Da wür ja bloss der statt Edenburg umb damit einige von unseren gemain juden frey aus- und eingehen dörfen, jährlichen 30 fl. der statt Edenburg zahlen müessen, gleicher massen müessen wür der statt Neüstatt fahls wür nur wass zur unser nothdurfft zu kauffen dahin gehen, alle tag 5 groschen zahlen, wo anuor wür freyen handel und wandel exercirn können. Dise und derley anlagen hemen unss in unseren nahrungs gewünn und seyndt anbey dem commercio ein abbruch. Wanenhero auch mehr dann alls drey theill unter unser gemainde arm seyndt und den vierten theill zu beschwährde fahlen, folgenden endlichen annoch die aufrecht stehende sambt ihnen ruiniren.

Dahero gelanget unser unterthänigst fuessfähigstes bitten obige onera, sowohl alls die beschwahrden der nicht habenden freyen handlung und dess armen standess unser gemainde ingedenkhen zu seyn und bey dermaliger toleranz gelder repartition mit unss gnädigst und mildiglich zu verfahren, die wür unss zu gnaden unterthänigst gehorsambst empfehlen unterthänigst gehorsambste:

N. N. gemainde von Matterstorff unter
hochfürstlichen schuz stehende juden.

Kivül: Annotatio der juden gemainde von Matterstorff Ödenburger comitatt.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (232—3.)

243.

1749 szeptember 2. A sopronkeresztúri zsidó hitközség kb. 70 családból áll, amelyeknek évi szükséglete adóban és oltalompénzben 531 forint, azonkívül a megye minden terhéből ki kell a részüket venni. Azért, hogy Sopronba bejárassanak, évi 20 forintot, Bécsűjhelyen pedig napi 5 garast kell fizetniök. Kéri: a vegyes bizottság megértő jóindulatát.

Annotation einer juden gemainde von Creütz.

Unsere gemainde bestehet beyläufig in 70 partheyen. Müessen an durchlauchtigsten fürsten, unsern gnädigsten schuzherren jährlichen jede parthey 6 fl. zahlen, also gesambte gemainde 420 fl.

Dem markt zur jährlichen monathgeldern beytrag auf das ganze jahr 91 fl.

Wegen freyen ein- und aussgang in Edenburg der statt 20 fl.
Sum(m)a 531 fl.

Anbey müessen wür alle comitats anlagen, fahls einige repartiret werden, tragen, alls wie zur insurrection und derley extraordinairen onera, wie dann wür auch dass kopfsteuer richtig abgeföhret. Zu abführung dessen

aber capitalien aufgenommen und müessen solches noch zu dato verinteressiren. Keine handelschafft gehet nicht in unseren markt, sondern wür müessen meisten theilss in denen benachbahrten stätten und jahrmarkhten unser brodt suchen. Bey unser gemainde seyndt mehresten arme leütthe, ja sehr ville so älters halber von deren kindern und auch gemainde unterhalten müessen werden, folglichen die gemainde auch vor dise dass schutzgeldt und all übriges zahlen muess.

Item müessen wür, damit nur frey auss- und eingehn können in Edenburg, der statt daselbst, jährlichen 20 fl. zahlen, eben da wür nacher Wiennisch Neüstatt gehen, täglich aldorth 5 groschen geben:

All dise und derley beschwährden verursachen, dass unter unss eine grosse armuth, massen in handel und wandel zu hauss in loco nichts zu profitiren, ausser orth aber alles mit dopelten taxen wür durchkommen müessen.

Solchemnach gelanget unser unterthänigst fuessfähigst bitten, bey diser toleranz repartition unser armuth halber und obigen beschwährden unss gnädig und mildtreich zu seyn, die wür unss unterthanigst gehorsambst empfehlen unterthanigst gehorsambste:

N. N. juden gemainde von Creütz.

Kivül: Annotatio einer juden gemainde von Creütz Ödenburger comitatt.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3, nr. 3. (236—7.)

244.

1749 szeptember 2. A szabolcsmegyei zsidók azt kérik gróf Balassa Páltól, mint a vegyes bizottság elnökétől, hogy mivel ők csak 40 családot számítanak és falvakban élnek, ahol pálinkafőzéssel és kiméréssel foglalkoznak, évi 10, 12, 15, sőt néhányan 30, 40 forint árendát fizetnek, azonkívül 150 forint adóval vannak terhelve, hogy legyen velük szemben megértő és ha a türelmi adó alól nem is tudja őket mentesíteni, de az legalább legyen elviselhető.

Ihro hochgräffliche excellenz!

Höch und wohlgebohrner reichsgraff!

Gnädig und hochgebiettender herr herr!

Nachdeme seiner Römischen kayserlichen mayestät auf die in königreich befindliche samentlichen judenschafft allergnädigst eine toleranz geldtquota andictiret, hierzu auch eine hochlöblichen comission angeordnet worden, alwo einieder sein gewisses auf ihm komen, des erlegen müsse, wo wür in allerunterthänigster demüthigster submission unterwerffen, allein leüder Gott erbarme es, die allzu bittern noth und armuth veranlasset unss arme in den löblichen Soboczer comitat befindende wenige 40 juden betrübten zustand deroselbten milde und clemenz wehemütigst vor augen zu stellen, demütigst getröster hoffnung lebende von euer hochgräfflichen excellenz, alss ein gnädigster vatter der armen, angesehen zu werden, massen diese in den löblichen comitat befindende 40 juden nicht alle daselbst sess-

hafft, sondern hin undt wider auf denen tärffern sich befinden, alwo selbe sich mit brandwein schenkhen kimerlich durhbringen, die überige aber mit brenung derley getranks hærtiglich ernähren müssen. Auch ingesamdt dise juden gemeinde alljährlich in circa 150 fl., einige jahr auch etwas mehr oder weniger zu bezallen und erlegen genöthiget werden, auch keiner in stande, welcher jährlich 30 á 40 fl., wohl aber 10, 12 á 15 fl. höchstens zu bezahlen und vermögen. Einige wohl so erarmet und enkröfftet, das sie ihnen nicht die nothwendige lebens mittel beyschaffen können, massen dise arme leüthe auss Bollen dahin gekomen seint. Zu mehrern dessen auch ohnedem ordinaren gaaben anoch von ieden derley kessl und wenig haltenden viech alljährlich zu bezahlen haben. Gelanget solchemnach an euer hochgräfflichen excellenz unser samentlich armen judenschafft fussfallendes flehentliches bitten, hochdieselbte geruhen deroselbten clemenz und barmherzigkeit an uns zu erzeigen, auf das wür von diser toleranz geldtquota möchten befreuet oder aber gelinde möchten gehalten werden, vor welche höchste gnadensgwehrung uns zu gnädigen füssen werffen ersterbend.

Euer hochgräfflichen excellenz allerunterthänigst demütigste samentliche juden in den löblichen Soboczer comitat.

Kivül: Excellentissimo domino domino Paulo Palassa de Palassagyarmath sacrae caesareae regiae majestatis actuali intimo et consilii regii locumtenentialis consiliario, tabulae septemviralis assessori, necnon tavernicorum regalium per Hungariam magistro humillima instantia introscriptorum judaeorum ex inely to comitatu Sobocziano per, ut intus.

Szabolcher comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (246—7.)

245.

1749 szeptember 2. A szepesmegyei hunfalvi zsidók 12 családöt alkotnak. Ezek oltalompénz fejében évi 40 forintot fizetnek és mert morva alattvalók, emiatt további 45 forint az illetékük. Nagy sérelmük, hogy amikor Késmárkra kényszerülnek bemenni, egy tallért kell leadniok.

An einer hochlöblichen königlichen comission unterthänigst, gehorsambst einzureichen, wie folget:

Erstlich zu Vnssdorff wohnendt 12 partheyen, bezahlen jährlich schutzgeld an die herrn Bersovice, Vitalisch et Botterane fl. 40.

Und obschon wör an das löblichen comitat keine portione bezahlen oder beytrugen, so seynd wür doch mit andere ordentlichen contributions gelden sehr hoch beleget, ja so gar an vnsser orth bey anligenden stadt Keessmarkh bey hineingehend sehr viel bezahlen müssen, undzwar ein persohn 1 reichsthaler.

Item bezahlen wür in Mähren an (titl.) herrn graf von Kauniz jährlich 25 fl.

Item an (titl.) herrn graf Rathohl 20 fl.

Marcus Mayer,
vorgestelter von Vnssdorff.

Kivül: Scepusiensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (226—7.)

246.

1749 szeptember 2. Tolna megyében Pakson 12, Bonyhádon 15, míg falvakban szétszórtan további 15 család él. Oltulompénz címén Pakson 112 forintot és Bonyhádon 90 forintot fizetnek évente, a megyének azonban nem adóznak. Azt kéri, hogy Baranya megyében, ahonnet ki vannak zárva, kereskedhessenek.

Species facti

uber die in Tulnaure comitat wohnende juden und was selbe jährlich in schutzgeldter beytragen, alss:

Pax eine versamlung mit 12 partheyen, welche ihre eigner haüssel haben und 8 inwohner, tragen an der herschafft schutzgeldter fl. 112.

Boynhard versamlung mit 15 partheyen tragen schutzgeld an ihro herschafft fl. 90.

In verschidenen dörfferen zusamen 15 partheyen. zahlen einjeder an dessen grundherrn arrendo und schutzgeldt in summa jeder nach accord, weillen aber unser armut so hart aussdringet, das fast das kimerlichen leben herausbringen können, haben unser löblichen comitats herren mit unss ein mitleiden, das unss pertion losslassen.

Und nachdeme unss das benachbarte 5-kircher comitat ohne die mindest verbrechen verspehret ist, das die mindeste ehrliche nohrung darin nicht suchen derffen, dahero gelanget an einer hochlöblichen comission unser unterthänigst gehorsambstes anflehen, hochdieselbe geruhen gnädig zu beordenen, unss in angeführten comitat ohne verhinderung die ehrliche nohrung suchen zu mögen, getrösten unss gnädige bitt gewehr.

Löbel Hirschel manu propria.

Michel Löbel manu propria,
deputirten aus Tulnauer comitat.

Kivül: Tolnauer comitat, districtus Essekiensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (252.)

1749 szeptember 2. Trencsén megyében a felsorolt helységeken Trencsén város kivételével 38 zsidó család tartózkodik. Ezek többnyire évi egy dukát oltalompenzt és a megyének 250 forint porciót fizetnek azon illetéken kívül, amit Morvaországban kötelesek teljesíteni. Bánon lakó 4 zsidó családnak az a nagy sérelme, hogy a fél óra távolságban fekvő bányavárosokba nem engedik be őket.

Ew hochlöbliche königliche comission werden unterthänigst von unss juden auss Trenschiner comidat (sonder der statt Trenschin) höfflichst b(e)richt von 1 und andere gaben, wie folget:

- 1-mo Warien 1 parthey zahlet schutz an graff Poncratz 2 ducaten.
- 2-do Bitsch 1 dito an graf Esterhasi 2 ducaten.
- 3-o Schatsch 1 dito, dito an graf Erdedi 1 ducaten.
- 4-o Linck 1 dito, dito an Reitschan 1 ducaten.
- 5-o Reitz 3 dito, dito baron Cällaois 4 ducaten.
- 6-o Wistritz 3 dito, deto an graff Ballascha et Capare 4 ducaten.
- 7-o Pretmir 1 dito, dito an graff Capare 1 ducaten.
- 8-o Schawink 1 dito, dito herrschafften Werthen.
- 9-o Markowe 1 dito, dito an graf B(a)lascha et Capare 1 ducaten.
- 10-o Puchhoff 5 dito, dito an Matiaschschofski 6 ducaten.
- 11-o Bellesche 1 dito, deto an Königsec 1 ducaten.
- 12-o Ilawe 4 dito, dito an Königsec 5 ducaten.
- 13-o Prusskau 1 dito, dito an Königsec 1 ducaten.
- 14-o Dubnitz 1 dito, dito an graff Elishasse 1 ducaten.
- 15-o Jeschiritz 2 dito, dito an Otlík 6 fl.
- 16-o Mittitz 1 dito, dito an Matitschane 3 fl.
- 17-o Osoriwitz 2 dito, dito an Otlík 2 ducaten.
- 18-o Banowitz 4 dito, dito an graff Ellishasse 60 fl.
- 19-o Betzkoff 4 dito, dito an gräffen Reveikey et andere herrschafften 5 ducaten.

Ohne arme partheyen, welche sich in die dörfferen behalten, dass unss uhnwiessendt, ob selbe zahlen und wass sie zahlen.

Hierüber specificirte partheyen zahlen extra an comidat jährliche portion fl. 250. ohne dass müssen mir jährlich in Mähren contribiren.

Unter diese seine auch leider Gottes viel arme und ellente, welche in gringsten nichts beytragen können, zu demme auch mir Banowitzer anjezo in unsser handlung gespährth sein, das mir gegen die bergstätten eine 1/2 stund weith nicht gehn dārffen, welches vorhero nicht gewessen ist. Geschehn Prespurg, den 2. September 1749.

Löbel Jacob von Bitsch.
Jacob Preiss bestandjud in Baniwitz.

Kivül: Trenschiner comidat.

OL. C. — 29. Lad. A. fase. 3. nr. 3. (253—4.)

1749 szeptember 2. Trencsén városában 18 zsidó család évi porcióban 114 forintot, a városnak pedig 19 forintot fizetnek árvízvédelmi és egyéb költségeken kívül, amelyek a polgárokéval azonosak, a morvaországi terheket viszont alig bírják elviselni.

Species facti.

so an einer hochlöblichen königlichen comission unterthänigst gehorsambst einzureichen ist. Statt Trencschinen judenschafft befinden sich in 18 partheyen, welche ihre königlichen mayestät beytragen jährlich im portion circa fl. 114.

An dem löblichen magistradt Michaeli zünss fl. 19, ohne die andere unkosten und gaaben, nehmlich die repporirung zu verhüten dem wasserschaden und brukhen.

Saldathen unkosten nebst bettung, summa samarum wür seynd in allen gaaben gleich denen burgern unterworffen, ohne Mährischen beschweh-nüssen, welche leider Gott erbarmts fast nicht zu ertragen seyn.

Samuel Hirschel,

vorgestelter der juden gemeins von Trencschin.

Kivül: Königliche statt Trencschin.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (263—4.)

1749 szeptember 2. Ugocsa megyében 23 zsidó család pálinkafőzéssel keresi meg a kenyérét és a megyének évi 100 forint adót fizetnek.

Species facti

über die in Ugotser comitat unter verschiedene edlleüth wohnende juden. bestehen in 23 partheyen, tragen an das löblichen comitat jährlichen pertion fl. 100.

Unser nohrung aber bestehet nur in wenig brandweinbrennen.

Simon Forgas,

Daniel Isaccovicz

deputirten aus Ugotser comitat,

Kivül: Ugotser comitat.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (255.)

1749 szeptember 2. Ung megyében a falvakban 42 zsidó család tartózkodik, amelyek a különféle haszonbér mellett a megyének porcióban évi 150 forintot fizetnek.

Species facti

über die in Ungvarer comitat in zerschiedene dörrferen zerstreute juden bestehen in 42 partheyen, tragen an das löbliche comitat jährlichen pertion fl. 150 und weillen einjeder einen andern grundherrn haben, tuhet einjeder das schutzgeld nicht in sonderheit, sondern arrendo oder zinss in einen nebst dem schutzgeld accortiren.

Jacob Moscoviz.

Israel Jesuvoviz.

Kivül: Ungvariensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (256.)

1749 szeptember 2. Vas megyében fekvő rohonci, németújvári és szalonaki zsidók mélyszégyen megütközéssel értesültek arról, hogy türelmi adó címén a vegyes bizottság a megyei zsidóságra 2 500 forintot akar kivetni, amelyet sehogysem képesek megfizetni, mert állandó lakóhellyel csak ők bírnak, a többiek számát és lakhelyét nem tudják és tőlük felhatalmazva nincsenek, azonkívül Somogy és Zala megyékbe elszakadt zsidáiktól ezt az adót behajtani nem tudják, miért azt kérik, hogy a rájuk eső adót külön állapítsák meg a többitől függetlenül. figyelembe véve ezirányban kétreudbeli kérvényüket.

Excelsa commissio!

Domini domini gratiosissimi!

Ineffabili sane cum animorum nostrorum consternatione ab excelsa commissione isthac occasione hesterni consessus sui intelligere debuimus. qualiter eadem excelsa commissio nobis inclusis etiam reliquis, in gremio videlicet inclyti comitatus Castriferrei degentibus et subsistentibus judaeis titulo hujusmodi taxae tolerantialis 2500 fl. rite pendendos eo cum obligamine, ut dictam summam ad hodiernam adhuc sessionem a proportione individualiter adrepartiamur, excindere et imponere dignabatur.

Quoniam vero nos praeter communitatem Rohonciensem et respective in reliquis bonis Batthyianianis subsistentes hebraeos hoc fine plenipotentiati haud essemus, minus vero eorundem, velut hincinde dispersorum numerum et qualitatis statum sciremus, hinc impossibilitate ipsa subversante praevio modo desideratam repartitionem effectuare haud valuimus.

Sed et esto porro, quod communitati nostrae omnes reliqui in praelibato inclyto comitatu Castriferrei degentes judaei ad praespecificatae summae depositionem adnumerati concurrere deberent. tantam tamen summam,

nempe 2500 florenos impossibile foret deponere sequentibus ex rationibus, etquidem

1-o quod exceptis nobis Batthyanianis reliqui judaei nullas stabiles mansiones et sedes habeant, verum pro vagabundis potius, velut mox huc, mox illuc migrantes reputandi veniant et exiguarum adeo facultatum esse comperiantur, ut vix panem ad reddendum habeant, consequenter

2-o praevidere esset, quod horum quoque onus nos Batthyanianos, velut fixas sedes ubique habentes manere oporteat, cujusmodi tamen onus nos quoque

3-o tum ex rationibus et motivis, quae binis vicibus excelsae commissioni hinc jam humillime exhibuimus, tum quia alii, in comitatibus quippe Simighiensi et Szaladiensi commorantes ad hanc nostram alias communitatem Rohonczyensem pertinentes et numerum familiarum ingredienti per excelsam hanc commissionem ab eadem avelluntur et separantur, ad perfendum incapaces omnino et inhabiles reddamur, evadamusque.

Ac proinde excelsae commissioni huic iteratis vicibus humillime supplicamus, dignetur praevis ex rationibus et motivis quantum seu quotam aliquam attacto titulo persolvendam nobis dumtaxat Batthyanianis separatim videlicet a reliquis in gremio repetiti inclyti comitatus Castriferrei commorantibus, velut nullam, uti praectatum, fixam sedem habentibus et quorum neque plenipotentiam habemus, neque vero numerum scimus, a proportione miserabilis sortis et variarum fatalitatum nostrarum, praecipue per duplicatum exortum incendium per nos perpessarum tolerabilem excindere gratiose dignetur. Pro qua benignitate et gratia emorimur.

Excelsae commissionis humillimi servi:

communitas judaica Rohonczyensis, reliquique in bonis, utpote Némétújváriensis et Szolonokensis Batthyanianis degentes et subsistentes judaei.

Kivül: Ad excelsam commissionem in negotio taxationis judaeorum ordinatam, dominos dominos gratiosissimos humillima instantia introsertorum judaeorum in bonis Batthyanianis inclyto comitatu Castriferrei ingremiati subsistentium.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (160—1.)

252.

1749 szeptember 2. Némétújvárott élő 16 zsidó családból ketten évi 6, a többiek 3 forintot fizetnek földesuruknak és mindnyájan igen szegények.

Ich, alls vorgestellter von Eissenberger chomitat wonhaftig in Gising geben ein, in allen 16 pertainen, hierunter zwey jährlich sechs gulden, ibrigen drey gulden nehme die herschaft. Mithien wirt die hochlieblichen kumissyohn verstehen konen die graussime armuth. Ich verwerfe mich unter ihnen. Verbleibe mir unterteniger diener:

Urban Isaac von Giesung.

Kivül: Gissing, districtus Soproniensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (261—2.)

1749 szeptember 2. A rohonci zsidó hitközség a vegyes bizottságnak előterjeszti a hitközségükbe tartozó zsidók névsorát és lakhelyét, kihangsúlyozván, hogy a távolban élő zsidókra adózás szempontjából nem számíthatnak, ezért ennek figyelembe vételét kérik a rájuk kivetendő türelmi adónál.

Excelsa commissio!

Domini domini gratiosissimi!

Ad exigentiam gratiosi excelsae commissionis hujus mandati individua-lem hospitum ad communitatem nostram Rohonciensem spectantium connotationem mediante istic sub A. demisse advoluta specificatione ea cum humillima declaratione, quod singulus hospes seu familia inelyto dominio titulo taxae protectionalis annue 6 florenos pendere teneatur, demisse exhibemus.

Quantum vero in medium inelyti comitatus Castriferrei contribuamus? id ex istic sub B. demisse annexa dominorum officialium recognitione uberius ac fidedigne, pro varietate tamen temporis et circumstantiarum deservitura metiri dignabitur eadem excelsa commissio. Qua mediante una etiam expositionem nostram sub hesterno consessu commissioni huic demisse exhibitam firmatam esse humillime volumus.

Et quia certum et innegabile foret, quod quamplurimi in praeannexa specificatione connotati et ad hanc communitatem nostram spectantes judaei in diversis comitatibus hincinde dispersi non modo per contributio-nem ad tales comitatus, in quorum videlicet gremiis quaestum aliquem exercent, sed particulariter per dominos quoque terrestres desumi solita taxa et pensione adeo enerventur, ut ad medium hujus communitatis persolvendorum persolutionem omnino inhabiles reddantur, consequenter per hoc nobis aggravio omnino, non vero emolumento forent.

Hinc provocative ad demissam nostram excelsae commissioni huic occasione hesterni consessus sui exhibitam instantiam denuo humillime supplicamus, quatenus ex rationibus et motivis praeadductis communitatis hujus condignam in eo reflexionem habere dignetur, ne ultra vires et statum nostrum hujusmodi taxae tolerantialis onere nos praegravari, taliterque ad extremam ruinam nos devenire contingat. Quam benignam et gratiam perenni veneratione recolentes emorimur.

Excelsae commissionis humillimi servi:

communitas judaica Rohonciensis in inelyto
comitatu Castriferrei.

Kivül: Ad excelsam commissionem in negotio taxae tolerantialis judaeorum ordinatam, dominos dominos gratiosissimos humillimum memo-riale introsertae supplicantis communitatis judaicae Rohonciensis.

1749 szeptember 2. A rohonci zsidó hitközség kimutatása szerint Rohoncon 92 zsidó lakik családostól, míg a hitközséghez tartoznak, de Vas megye egyéb helységeiben élnek 20-an, Zala megyében 31-en. Idáig összesen 143 család. Azonkívül Zala megyében vannak még 16-an, míg 4 zsidó hol itt, hol ott lakik, de családjuk Rohoncon él. Somogy megyében 14 rohonci zsidó keresi meg a kenyerét, míg 3 zsidó hol Zalában, hol Somogyban található. Mindez eddig 180 család. Veszprém megyében egy zsidó van, míg Rohoncon a gyarapodás 8, tehát a rohonci zsidó hitközség összesen 189 családot számlál.

Beschreibung von sambtlichen juden, die unter ihro hochgräfflichen excellenz graff Ludwig von Battiany dero protection seyn, welche sowohl in Rechnicz, alss andere plätzen wohnhafft, doch alle zur Rechnitzer juden gemeinde contrabiren, auch theil, wie folgender bericht in bemmelten comitat und plätzen ihre norung suchen müssen, alss in Rechnitz befunden sich wohnhaffte sambt weib und kinnder, welche von alter her schohn in der listi stehen, 92 partheyen.

In Eyssenburger comitat, nemlich in Güssing 2, Germend 4, Waschwar 1, Murysambat 1, Steinananger 2, Sankt Gottharth 1, Zackerstorff 2, Scharvar 1, Demeck 2, Hollos 1, Hiedwig 1, Koit 1, Menzent 1.

In Salidienzer comitat: Tilabe 1, in Canischa 3, Sankt Groht 9, Schimeck 3, Kestel 7, Salla Egersee 4, bey Salla Egersee 2, Sankt Lasslo 2, partheyen 143.

Mehrer in Salladienzer comitat: in Depozen 1, bey Depozen 1, Cosahas 1, Loe 1, Kuvagasch 1, Zebetmeck 1, Rendek 1, Kement 2, Bezehel 1, Sankt Ballascha 2, Sankt Peter 1, Messele 1, Potsche 1, Tylabo 1.

Jakob Kallman, Abraham Lichtenstatth, Isaac Prosniz, Isaac Hiersch selbige nirgenz wohnhafft, sondern bald da, bald dorth, aber ihre weiber in Rechnicz sitzt, 4.

In Schomoschager comitat, nemlich in Schurgo 1, Noydboyn 2, Marzel 2, Segesch 1, Babotsch 2, Igal 1, bey Igal 1, Buschabe 3, Topana 1.

Gozl Weiller, Samuel Flesch, Moysses Flesch selbe bald in Salladienzer comitat, bald in Schu(mu)ger ihre nohrung suchen, 3, partheyen 180.

In Wesprimer comitat: in Zügale 1.

Nota bene: die wass in Rechnicz zugewachsen, 8.

(Partheyen:) 189.

Kivül: Specification A.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (152—3.)

1749 szeptember 2. A rohonci zsidó hitközség a vegyes bizottsághoz tagjai közül Süssl Hirschl és Leb Mayer zsidókat küldi ki, egyben azt kéri, hogy nehéz közterheikre és a legutóbbi 2 tűzvészre való tekintettel a türelmi adó kivetésében nagy méltányosságot gyakoroljanak velük szemben.

Excelsa commissio regia!

Domini domini gratiosissimi!

Quandoquidem caesareo-regiae majestati, dominae dominae et reginae nostrae clementissimae placuit mixtam commissionem constituere et per gratiosum circulare intimatum excelsi consilii regii nobis clementissime demandare, ut pro 1-a Septembris in conspectum delegatae commissionis deputatos nostros mitteremus, ideo de obligamine nostro mandatis clementissimae dominae dominae et reginae nostrae debitum morem gerere volentes e gremio nostri duos, nempe Szüssl Hirschl et Mayerleb deputavimus, medio quorum apud excelsam commissionem regiam humillime instamus, dignetur excelsa commissio regia gratiose cordi sumere, primo quod nos in regno hocce et locis, ubi degimus, ad quantum portionale contribuamus et ita ac Christiani onera publica sufferamus et ad intertentionem militum transennales ac praejunctoriales expensas concurrere adigamur. Demum quod nos praeter ordinaria onera ad expensas insurrectionales notabilem summam conferre debuerimus et eadem summa a domino Sartori mutuata in praesentiarum adhuc teneamur. Porro quod non pridem extraordinariam quoque taxam capitationis ad aerarium bellicum praestare necessitati fuerimus et aequae mutuato aere illam impositam solverimus. Praeterea quod per incendium binis vicibus intra breve tempus in oppido Rohoncz exortum plurimorum nostrum aedes cum mercibus, rebus et suppellectilibus conflagraverint, adeoque partim per gravia publica onera ordinaria et extraordinaria partim per multorum millium damna ex incendio duplicato, aliisque fatalitatibus nobis enata ad tantam miseriam, paupertatem et egestatem devenerimus, ut vix vitam nostram sustentare valeamus. Denique quod maxima pars nostrum tanto aere alieno obstricta sit, ut vix credita sua exolvere queat, concomitanter sorti nostrae compati, exque reflexione ad praerecensitam nostram miseriam et egestatem negotium nostrum ita gratiose moderari, ne ultra vires nostras alioquin nimium attenuatas majori adhuc onere gravemur et per instituendam representationem summae nostrae paupertatis et egestatis ac gratiosam suam interpositionem a regia majestate immunitationem nostri a majori onere, adeoque clementissimam conservationem nostram exoperari. Quam excelsae commissionis regiae gratiam dum nobis humillime expeteremus, perseveramus.

Excelsae commissionis regiae humillimi et obsequentissimi servi:

communitas judaica Rohonczyensis.

Kívül: Ad excelsam commissionem regiam in negotio judaeorum ordinatam humillima instantia introscriptae communitatis judaicae Rohonczyensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (156—7.)

256.

1749. szeptember 2. A szalonaki zsidó hitközség 19 családból áll, amelyek közül 7 Somogy megyében él. Ottalompénz fejében évi 100 forintot, a megyének pedig porcióban 30 forintot fizetnek. Mindnyáján nagyon szegények, még zsinagógájuk sincs.

Hochlöbliche commission!

Gnädigst hochgebiendeste herrn herrn!

Nachdeme wir aus allergnädigsten befehl der hochlöblichen commission vernohmen, dass welcher gestalten einjeder nach eygenen vermögen zur schutzcontribution darlegen müste der hochlöblichen commission der gleichen summa specificiert solte werden, so haben auch wir deromassen unser jährliches quantum gäntzlich zu verstehen geben wohlen, nemlich dass wir, obwohlen sich die zahl unserer in allen nicht meer als 19 betröffet, von welchen 12 zu Szolonnak, vulgo Schläning, in comitát Eissenburg ohne eigener wohnnung und synagog wohnhafft, aus denen andern aber 7 zu Schómógy in comitatu eodem ihre lebensmittl dardurch bepflegende sich befinden, nichts destoweniger ihro hochgräfflichen gnaden Sigismundo von Battyán, als schutzjuden, jährliches quantum von 100 fl. zu bezahlen verwilliget seyen. Worbey ohne der obbemelten summa des löblichen Eyssenburger comitáts perceptor toleranczgeld, nemlich 30 fl. obschon wir durch den hartten schweiss und respectu unsserer armuth mit sehr grosser mühe dass tägliche verdienen müsten, ohne diesen dannoch bezwungende dargeleget haben und darlegen werden.

Diesses alles der hochlöblichen commission beybringende uns in dero schutz und milde anbefehlen ersterben.

Der hochlöblichen commission allerdemüthigste
obbemelte schutzjuden.

Kivül: An der hochlöblichen commission gnädigst verlangte specification des darin bemelter quantum deren zu Schläning in comitát Eysenburch wohnhafften schutzjuden, ut intus.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (158—9.)

257.

1749. szeptember 2. A Veszprém megyei Pápán 16 zsidó család van. Ezek földesuruknak, gróf Eszterházy Ferencnek, általompénz fejében egyenkint 6 forintot fizetnek, míg a megyében szétszórva 60 zsidó család él. Együttesen a megyének 200 forintot adóznak, de a sok teher miatt már többen a megyéből megszöktek.

Nota

von Pape in dem löblichen Wesprümer comitat ligende orth, darinen sich befunden judenschafft 16 partheyen, worunter einner von denen 16 partai sich in Devecser wohnend befünd. Also dann zahlet jede partay an der gnädigen herrschafft graffen Esterházy Frantz jählich mit fl. 6.

Widerumben an dem löblichen comitat verordneter massen jährlich 60 fl. Dass löbliches comitat hat zwar der judenschafft in der ganzen gespanschafft wohnend mit fl. 200 zu bezahlen auferleget, welche überrest 140 fl. von denen jüden, die in unligenden dorffschafften wohnend abgefordert wird.

Auf denen dorffschafften möchten sich wohnend befunden 60 partey. unter welchen sich mehr als die hölffte sowohl in Papa, als auch dorff-

schafften befunden, die nicht im stand seynd bezallen oder mündesten anforderung beytrag zu thun. Nebst diesen haben mir arme jüden in anno 1741. et 42. alle mögliche steuer der löblichen edlschafft geleistet, auch das angefordert kop(f)geldt bezahlen müssen. Dannenhero gelanget an einer hochlöblichen comision vnser unterthänige und fussfalendes flehen undt bitten, unss gnädigst anzusehen, indeme schon etwelche parteyen auss diesem löblichen comitat endflihen haben müssen und sich noch mehrer befunden, die nicht werden verbleiben können, vermög der so bedrangten zeith und grose steuer und gaben, mithin mir arme vnss mit tüeffesten submission empfehlen und verhareen an euer excellenz und gnaden, vnser gnädigsten herren herren.

Mir arme und bedrangte und häblose jüdenschafft des löblichen Wesprimer comitat.

Kivül: Veszprimiensis.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (257—8.)

258.

1749. szeptember 2. Zala megyében élő rohonci zsidók a kettős adózással rájuk nehezedő súlyos teher miatt panaszkodnak és siránkoznak amiatt is, hogy újabbán katonai beszállásoldással és főrsponttal is sújtják őket.

Specification

von unss jüden, die sich in Salladientzer comitat beffunden, welche schon durch die Rechnizer jüden gemeinde beschrieben worden, jährlichen aussgeben von jede partheyen, alss

Erstlich schutzgeld an die Rechnizer unssere genädigsten herrschafft jährlich á 6 fl.

Apartí von häusseren in Rechnitz portion zahlen müssen, bey demme müssen unssere nohrung in andere plätzen suchen und jede parthay von ihr habendes gewelb ausser dem herrschafftlichen bestand zahlen müssen jährlich a 4 fl.

Zum hussaren aufsitzen wenigst á 5 fl.

Auch unss neüe beschwehruus angekündigt worden, wass vorhero nicht gewessin, dass wür alda befündliche jüden soldaten in quartier halten sollen oder mit geld bezahlen müssen, dass wan dieses nur allein geschehen soll, wür nicht im stand wehren, solches zu ertragen.

Mehrer wollen unss mit vorspan belästigen, welche wür in marsch der soldaten geben sollen, wo wür schohn zu aldeme in Rechniz contrabiren und die herrschafftlichen gemein in Rechniz nicht absalviren wollen.

Es seynd einige in dessen comitat apartí, welche aussländisch und nicht unter unssere herrschafft, sondern unter edlherren sich in schutz begeben. Selbe aljährlich ihren bestand aufkünden können, für dieselbe wür herrschafftliche unterthanen nicht caviren können.

In dessen comitat werden sich nur in circa bis 12 parthayen fünden, die wass vermägend seyn, andere aber sehr in armethay, das fast des bettlbrot genüssen müssen.

Alss haben genädigste barmherzigkeit gehorsambst und fussfallend zu bitten.

Kivül: Einwendung und beschwehnus die von ihro excellenz graff Battianische schutzjuden, welche in Saldienzer comitat befünden.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (248—9.)

259.

1749. szeptember 2. Zala megyében 90 zsidó család él annyira szétszórta, hogy hitközséget nem alkothatnak. Közülök 46 rohonci, kismartoni és lakompaki illetőségű, akik csak ott akarnak adózni, ami ellen tiltakoznunk kell, mert a kenyerüket ebben a megyében keresik meg.

Annotatio

von dem Solitenser comitat, unter solches gehören die Rechnizer, Ladenbacher, Eisenstätter und machen wür alda wohnhaffte 90 köpff auss und weilten alle dorth und da in dörffern und markhten unter edelleithen schuz seyndt, so haben wür keine gemainde. Zahlen auch, weilten wür arme leütthe seyndt, verschidene schuzgeldt jeden edelmann, alss 4 fl., 6 fl. und weniger.

Nun solle einer löblichen commission beybringen, dass unter unss einige juden seyndt, so in disen comitat wohnen, jedoch unter andern comitatern juden gemainden einverleibet seyndt, alss da seyndt einige Rechnizer, einige Eysenstätter, einige Ladenbacher. Dise wollen bey dermahligen toleranz gelder sich unter ihre comitatier ziehen, wo sie doch dass maiste in unsern Solitenser comitat gewünn, handel und wandel den maisten haben und alda alstätts wohnhafft seyndt, folgsanb die etwo komende toleranz portion bloss auf unss arme fahlen wurde, da doch dise bemelte juden meisten wohl bey miteln seyndt und unss unser brodt schmeleren.

Wür arme haben bey der insurrection sowohl, alss andern anlagen ihnen gleich gezahlet, auch kopffsteuer praestiret, so wür theilss aufgenommen, umb nur solches abführen zu können, annoch derowegen in schulden stekhen.

Bitten demnach fuessfähigst und gehorsambst unser armen zu gedenken und zu disen toleranz anlagen sowohl die wohnhaffte Rechnizer, alss andere benante einzubegreifen unter dass Solitenser comitat. Übrigens aber unss gnädigst und mildiglich anzusehen, dann wür seyndt sehr arm, der ich mich unterthanigst gehorsambst empfehle unterthanigst gehorsambster:

Israel Isaac,
alss Solitenser judt.

Dass gesambte schutzgeldt uon denen Rechniczern und Eysenstätter, Ladenbacher von 46 persohnen in allen 276 fl.

Kivül: Annotation dess Saladiensers comitats juden.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (250—1.)

260.

1749. szeptember 2. A Zemplén megyei zsidók szétszórtan a falvakban laknak és kizárólag pálinkaégetésből élnek meg igen nyomorúságos körülmények mellett, miért is a vegyes bizottság jóindulatát kérik.

Hochlöbliche comission!

Gnädigst hochgebiettende herrn herrn!

Unser armseliger zustand zwinget uns einer hochlöblichen comission wehemüthigst vorstellig zu machen, welcher gestalten wir in dem löblichen Zempliner comitat hin und wider zerstreüter in ermanglung anderer handlungen pur allein durch das brandtweinbrennen unser tägliches brod zu suchen gezwungen werden alssso zwahr, das wir kaum in stand seynd die uns ohnedem häufig aufferlegte portion und gaaben, die wir wegen unser zerstreüung bekant zu machen nicht können, zu bestreiten und von darumben auch einer vor dem anderen wegen abführung deren anlaagen nicht stehen können, massen die mehresten von uns keinen beständigen auffenthalt haben, sondern bald in Pohlen, bald anderwürthig, wo wir besser unser brod zu finden glauben, uns niderzulassen pflegen. Danenhero gelanget an eine hochlöbliche comission unser fuschfähiges bitten, dieselbe geruhen gnädigst obangeführtes sich zu hertzen zu nehmen und uns mit alzuschweren auflagen gnädigst zu verschonen, die wir in allerunterthänigkeith ersterben.

Einer höchlöblichen comission untherthänigste:

die gesambte juden in dem löblichen Zempliner comitat.

Kivül: An eine hochlöblichen kayserlich königlichen comission, unser gnädigst hochgebiettende herrn herrn flehentliches bitten derer Zempliner juden.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (259—60.)

261.

1749. szeptember 2. Kimutatás a vegyes bizottság követeléséről és a zsidó kiküldöttek által megajánlott türelmi adóról. Mellékletben táblázat a magyarországi zsidóság településéről és lélekszámáról.

		In concreto in districtibus, utpote				
		In districtu Psoniensi existentibus judaeis	Impositum commissionale	Oblatum judaeorum		
in comitatibus	Psoniensi	4 800	fl.	3 350	fl.	
	Nitriensi	5 000	„	2 900	„	
	Trencsiniensi	1 700	„	820	„	
	Mosoniensi	1 300	„	700	„	
	Jauriensi	350	„	175	„	
	Comaromiensi	300	„	300	„	
	Arvensi	60	„	40	„	
	Lyptoviensi	120	„	70	„	
Summa		13 630	„	8 355	„	
In districtu Soproniensi						
in comitatibus	Soproniensi	3 200	fl.	1 950	fl.	
	Castriferrei	2 500	„	1 400	„	
	Szaladiensi	700	„	430	„	
	Veszprimiensi	700	„	350	„	
	Simeghiensi	600	„	430	„	
Summa		7 700	„	4 560	„	
In districtu Budensi						
in comitatibus	Pesthiensi	1 500	fl.	1 000	fl.	
	Neogradiensi	350	„	175	„	
	Strigoniensi	325	„	175	„	
	Albensi	700	„	450	„	
	Csanadiensi caret judaeis					
	Hevessiensi caret judaeis					
	Aradiensi	130	„	85	„	
Summa		3 005	„	1 885	„	
In districtu Cassoviensi						
in comitatibus	Abbaujvariensi	450	fl.	360	fl.	
	Zempliniensi	1 150	„	650	„	
	Sáárossiensi	600	„	450	„	
	Scepusiensi	150	„	90	„	
	Gömöriensi caret judaeis.					
Tornensi caret judaeis						

	Borsodiensi	600 „	400 „
	Ungvariensi	450 „	370 „
	Bereghiensi	600 „	350 „
	Summa	4 000 „	2 670 „
In districtu Debrecziniensi		Impositum commissionale	Oblatum judaeorum
	Maramarossiensi	700 fl.	500 fl.
	Szattmariensi	500 „	500 „
in	Szabolcsensi	500 „	330 „
comitatibus	Bihariensi	525 „	375 „
	Ugocensi	300 „	175 „
	Békessieni caret judaeis.		
	Summa	2 525 „	1 880 „
In districtu Eszekiensi			
in	Tolnensi	550 fl.	400 fl.
comitatibus	Bács cum Bodrogh et		
et civitate	civitate Neoplantensi	400 „	250 „
	Summa	950 „	650 „
In districtibus summarium			
	Posoniensi	13 630 fl.	8 355 fl.
	Soproniensi	7 700 „	4 560 „
	Budensi	3 005 „	1 885 „
	Cassoviensi	4 000 „	2 670 „
	Debreczinensi	2 525 „	1 880 „
	Eszekiensi	950 „	650 „
	Summa totalis	31 810 „	20 000 „

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (123—4.)

E kimutatáshoz esatoltuk az alábbi táblázatot a magyarországi zsidóság településéről és lélekszámáról:

Conscriptio judaeorum sub districtu inclytæ cameræ regiae Hungaricæ existentium.

<i>Comitatus</i>	<i>Judaei hospites cum uxaribus et viduis</i>	<i>Proles</i>	<i>Præceptores</i>	<i>Famuli et ancillæ</i>	<i>Summa capitum</i>	<i>Judaei quorum domini terrestres sunt extra regnum</i>	<i>Comitatus, nullam habentes judæum</i>	<i>Comitatus, a quibus nulla conscriptio submissa est</i>
Albensis	65	76	4	23	168	27	Barsiensis	Gömöriensis
Arvensis	9	18	1	1	29	5	Baranya	
Aradiensis	38	32	1	9	80	16	Csanadiensis	
Bacsiensis	43	41	1	10	95	14	Csongrad	
Castriferrei	243	227	4	36	510	4	Hontensis	
Comaromiensis	45	86	5	15	151	30	Thurocziensis	
Jaurinensis	24	26	6	—	56	8	Zarandiensis	
Liptoviensis	30	35	2	1	68	15	Zoliensis	
Mosoniensis	374	420	—	62	856	80	Jazyges et Cumani	
Neogradiensis	31	40	—	2	73	—		
Nitriensis	849	980	8	112	1949	358		
Posoniensis	779	966	38	212	1995	225		
Pestiensis	183	185	4	35	407	77		
Szaladiensis	45	54	3	14	116	1		
Soproniensis	827	935	15	169	1946	25		
Strigoniensis	23	20	1	3	47	10		
Sümeghiensis	2	4	1	1	8	—		
Tolnensis	81	82	2	15	180	38		
Trenchiniensis	281	398	11	24	714	144		
Veszprimiensis	84	120	4	35	243	26		
<i>Summa</i>	4056	4745	111	779	9691	1103		

Summa capitum in toto constituit 11153.

<i>Civitates</i>							Civitates, ut supra	Civitates, ut supra
Buda	63	71	3	19	156	20	Albaregalis	
Ginziium	1	2	—	2	5	—	Bakabanya	
Modra	4	2	—	—	6	2	Belabanya	
S. Georgium	2	5	—	7	8	—	Breznobanya	
Szakolcza	12	16	1	7	36	7	Cremnicziium	
Trenchinium	38	46	2	12	98	21	Libetbanya	
<i>Summa</i>	120	142	6	41	309	50	Karpona	
<i>Summarum</i>	4176	4887	117	820	10000	1153	Kismarton	
							Neozolium	
							Pestinum	
							Posonium	
							Rustum	
							Sopronium	
							Strigonium	
							Szegedinum	
							Schemnicziium	
							Tyrnavia	
							Veterosolium	

Hi judaei partium inferiorum nullam hucusque solvebant annuam taxam tollerantialem, sed in singula diaeta ipsis imponebatur certa summa, quae in diaeta anni 1741 constituebat 200.

Conscriptio judaeorum sub districtu cameræ administrationis Scepusiensis existentium.

<i>Comitatus</i>							<i>Comitatus nullum judaeum habentes</i>	<i>Comitatus, a quibus nulla conscriptio submissa est</i>
Abaujvariensis	43	77	5	8	133	33		Szabolcs Szatmár
Bereghiensis	100	103	5	27	235	52		
Bekessiensis	2	—	—	—	2	1		
Bihariensis	38	25	1	18	82	17		
Borsodiensis	70	80	4	12	166	32		
Hevessiensis	16	6	—	—	22	9		
Maramarosiensis	55	79	1	8	143	—		
Saarosiensis	119	148	5	35	307	63		
Scepusiensis	15	25	1	3	44	9		
Tornensis	2	4	—	—	6	—		
Ugolesæ	48	48	3	18	117	27		
Unghensis	21	33	—	3	57	—		
Zembliensis	232	248	8	51	539	111		
Oppida heydoni- calia	131	176	10	49	366	—		
<i>Summa</i>	892	1052	43	232	2219	354		
							<i>Civitates, ut supra</i>	<i>Civitates, ut supra</i>
Barthpha	2	3	—	3	8	—	Cassovia Cibinium Debreczinum Epperies Kesmark Leucovia	Nagybanya
Szathmár Némethi	5	9	—	3	17	—		
<i>Summa</i>	7	12	—	6	25	—		
<i>Summarum</i>	899	1064	43	238	2244	354		

Summa capitum in toto 2598

Hi judæi partium superiorum solvebant jam annis 1736 et 1737. taxam tollerantialem constituentem annue fl. 3450.

Hæc taxa tamen ab aliquot annis ita diminuta est, quod præsentis anno nonnisi solvant fl. 1200.

Kivül: Conscriptio judaeorum tam sub districtu inclætæ cameræ regio Hungaricæ, quam cameræ administrationis Scepusiensis existentium.

O. L. 1—29. Lad. A. fasc. 3. nr. (121—2)

1749. szeptember 2. Kimutatás arról, hogy az egyes zsidó hitközségek, illetve megyebeli zsidók a türelmi adójukat melyik kincstári pénztárba tartoznak befizetni.

Tabella summaria.

In districtu Pisoniensi et Neosoliensi.

Nomina comitatuum. Nomina cassarum, ad quas ejusmodi taxae tolerantiales deponendae sunt.

Pisoniensis	Ad cassam cameralem ibidem.
Nitriensis	Aeque ad Pisoniensem cameralem.
Trencsiniensis	Tricesimae ibidem.
Mosoniensis	Ad cassam cameralem Pisoniensem.
Jaurinensis	Ad cassam tricesimae ibidem existentis.
Comaromiensis	Ad salis officium ibidem.
Arvensis	Ad cassam domini Likova.
Liptoviensis	Aeque ad cassam domini Likova.

In districtu Soproniensi.

Soproniensis	Ad Soproniensem tricesimam.
Castriferrei	Aeque ad Soproniensem tricesimam.
Szaladiensis	Ad tricesimam Ráczkanisiensem.
Veszprimiensis	Ad tricesimam Jaurinensem.
Simigiensis	Ad Kanisaense salis officium.

In districtu Budensi.

Pestiensis	Ad cameralem perceptorium Budensem.
Neogradiensis	Pestiensi salis officio.
Strigoniensis	Ad cameralem perceptorium Budensem.
Albensis	Aeque ad cameralem perceptorium Budensem.
Aradiensis	Ad tricesimam Aradiensem.

In districtu Cassoviensi.

Abaújvár	Ad cassam cameralem Cassoviensem.
Zemplin	Ad Tokajense salis officium.
Sarossiensis	Ad tricesimam Bartphensem.
Scepusiensis	Ad cassam cameralem Cassoviensem.
Borsodiensis	Ad Tokajense salis officium.
Ungváriensis	Ad cassam cameralem Cassoviensem.

In districtu Debreczinensi.

Maramarosiensis	Ad Magno-Szigethiensem tricesimam.
Szatthmar	Ad tricesimale officium ibidem.
Szabolcsensis	Ad Debreczinensem tricesimam.
Bihariensis	Magno-Varadiensis tricesimae.

Ugocsiensis	Ad Ujlakiense salis officium.
Bereghiensis	Ad Munkachiensem tricesimam.
	In districtu Eszekiensi.
Tolnensis	Földváriensi tricesimae.
Bacs et Bodrogh	Ad cassam Szegediensis cameralis praefectoratus.

Kivül: Tabella summaria, demonstrans quantum introdenotatos comitatus inhabitantes judaei imposterum titulo taxae tolerantialis pro parte summi aerarii annuatim praestandum et ad qualesnam cassas camerales sibi respective adrepartitas summas deponendas habebunt.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (125—6.)

263.

1749. szeptember 9. Pozsony. Hirschel Mandel pozsonyváraljai zsidóbirónak és társának, Mentzel Lázárnak kötelezvénnye arról, hogy e hitközségre eső évi 1600 rajnai forint türelmi adót 1750 jan. 1-től kezdve további intézkedésig pontosan megfizetik a számukra kijelölt kincstári pénztárba, éspedig minden jan. 1-én annak felét, júl. 1-én viszont a másik felét.

Nachdem von ihro kayserlichen königlichen mayestät, vnserer allergnädigsten königin und landtsfürstin, der ausdrückliche befehl ergangen, dass alle und jede in allerhöchst dero erb-königreich Hungarn wohnhaffte juden jährlich eine gewisse toleranz-tax an allerhöchst dero königliches aerarium zu erlegen haben, auf dass sie juden in obbesagten königreich noch weithershin wohnen dörffen, so thuen wir endts vnterscribene, alss von der auf dem Pressburger schlossgrund wohnhafften judenschafft zu der hierorths angeordntnen hochlöblichen locumtenential und respective cameral commission deputirt bevollmächtigte juden krafft gegenwärtigen revers und verbündungsbriefs so wohl in vnssern, alss auch in nahmen aller übrigen auf vorgedachten Pressburger schlosgrund wohnhafften juden, mithin keinen ausgeschlossen, in bester form rechtens nebst verpfändung all vnserer haabschafft unss verpflichten und verbünden, dass wir alle und jede auf vorbesagten schlosgrund wohnhaffte juden die vor die allermildest verleyhende toleranz und allerhöchsten schuz mit hochemelter commission accordirte summan per jährlichen eintausend sechshundert gulden Rheinisch biss auf fernere allergnädigst kayserlichen königlichen disposition von ersten Jenner 1750. anzufangen und folgenden jahren, alss nemblich die helffte davon allemal den 1-ten Jenner, die andere helffte aber den 1-ten July an die vnss anzuweisende cameral-cassa nebst gnädiger bewilligung der bey einigen etwa zur eincassirung erforderlichen assistenz richtig und baar erlegen werden und sollen also zwar, dass einer vor alle und alle vor einen zu hafften unwidersprechlich hiemit sich schuldig erkennen und auf das kräftigste darzu verbünden unter scharpffer execution und

verlust des allerhöchsten schuzes. So beschehen Pressburg, den 9-ten Septembris 1749.

Hirschel Mandel damahlger judenrichter,
Lazarus Mentzel manu propria, alss bedē gefulmechtigest
von einer Prespurger juden gemeinde.

Kivül: Nota bene! judaeorum comitatus Psoniensis est triplex obligatio.

1-a Psoniensium sic dictorum.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (57—8.)

Ezzel a kötelezvénnel szószerint egyezőt állítottak ki a többi megyebeli zsidók is a szövegbe természetesen a megfelelő összeget állítva be, melyek közlését feleslegesnek tartjuk. Csak a keltezésben van eltérés, mert a Pozsony megyeiek kivételével a többi szept. 5-ről van keltezve és az aláírások csekély kivétellel zsidó írásúak. A meglevő kötelezvények az alábbiak:

- 1., Pozsony megyéből a csallóközi zsidók „cum accedentibus” kötelezvénye 950 forintról szól. (59—60.)
- 2., Nyitra megyebeliek 2900 forint megfizetését ígéri. (61—2.)
- 3., Trenesén megyeiek 820 forintról adnak kötelezvényt. (63—4.)
- 4., Moson megyében lakók 700 forintot fizetnek. (65—6.)
- 5., Győr megyeiek 175 forintot adóznak. (67—8.)
- 6., Komárom megyére 300 forint van kivetve. (69—70.)
- 7., Árva megye 40 forinttal szerepel. (71—2.)
- 8., Liptó megye 70 forint megfizetését ígéri. (73—4.)
- 9., Sopron megye 1950 forintról ad kötelezvényt. (75—6.)
- 10., Vas megye 1400 forintot fizet. (77—8.)
- 11., Zala megye 430 forintot adózik. (79—80.)
- 12., Veszprém megyére 350 forint van kivetve. (81—2.)
- 13., Somogy megye 430 forinttal szerepel. (83—4.)
- 14., Pest megye 1000 forint megfizetését ígéri. (85—6.)
- 15., Nógrád megye 175 forintról ad kötelezvényt. (87—8.)
- 16., Esztergom megye ugyancsak 175 forintot fizet. (89—90.)
- 17., Fejér megye 450 forintot adózik. (91—2.)
- 18., Abaújvár megyére 360 forint van kivetve. (93—4.)
- 19., Zemplén megye 650 forinttal szerepel. (95—6.)
- 20., Sáros megye kötelezvénye 450 forintról szól. (97—8.)
- 21., Szepes megye 90 forint megfizetését ígéri. (99—100.)
- 22., Borsod megye 400 forintról ad kötelezvényt. (101—2.)
- 23., Ungvár megye 370 forintot fizet. (103—4.)
- 24., Bereg megye 350 forintot adózik. (105—6.)
- 25., Máramaros megyére 500 forint van kivetve. (107—8.)
- 26., Szabolcs megye 330 forinttal szerepel. (109—10.)
- 27., Ugocsa megye kötelezvénye 175 forintról szól. (111—2.)
- 28., Arad megye 85 forint megfizetését ígéri. (113—4.)
- 29., Bihar megye 375 forintról ad kötelezvényt (115—6.)
- 30., Tolna megye 400 forintot fizet. (117—8.)
- 31., Bács-Bodrog megye 250 forintot adózik. (119—20.)

Ez a felsorolt és ismertetett 32 db kötelezvény végösszegében 18.700 forint túlelni adót jelent, de mert tudjuk, hogy a m. kir. helytartótanács az előirányzott 31.810 forint helyett kereken 20.000 forintot ért el és erre az összegre szerződött le a zsidósággal, nem nehéz megállapítani, hogy csupán két db kötelezvény hiányzik

ebből a sorozatból, és pedig Pozsony megyének a hegyen túli része, ahol a stomfai kerület van, 800 forintnyi és Szatmár megye 500 forintnyi türelmi adójával. Ez a 2 db kötelezvény valamiképpen elveszett az idők folyamán.

264.

1749. szeptember 9. Azoknak a zsidóknak neve, akik az egyes zsidó hitközségek, illetve megyebeli zsidók megbízásából a vegyes bizottság részére kiállított kötelezvényeket aláírták arra nézve, hogy a rájuk kivetett türelmi adót hiány nélkül pontosan meg fogják két részletben fizetni.

Specification

deren juden, so alsß bevollmächtigte von denen gemeinden in königreich Hungarn die obligatorias vor der hochlöblichen commission eigenhändig unterschriben anno 1749.

Aus dem Prespurger comitat:

Presburger gemeinde: Hirschl Mändl, Lazarus Mentzl.

Schüthler gemeinde und cismontani: Mayer Israel, Kun, Hirschl Isai, Abraham Salamon Kun von Millidorf, Abraham Samuel, Elias Samuel, Lipmon Moyses, Isac Gälänther, David Leibeik, Kalmann Filiph, Hirschl Salamon, Moyses Isac, Moyses Salamon, Jacob David.

Stampfer und transmontani: Moyses Hertzfeld, Lipmon Löwe, Wolff Jacob, Isaac Samuel Geiringer, Kauffmann Raphuel.

Aus Neüträner: Hirschl Freystädtler, Jacob Brod, David Jacob, Isaac Pirckhes von Hollitsch, Mayer von Szenitz, Hersch, Samuel Boinitz, Simsan Wolf Kun, Abraham Samuel Kun, Jacob Teütsch.

Aus Trenchiner: Lövel Pitsch, Beniamin Abraham, Nathan Trentschiner.

Aus Wiselburger: Moyses Samuel judenrichter zu Küttse, Samuel Jude, Garson Beniamin, Mischl Beniam Wolf, Nathan Samuel, Simon Hersch, Moyses Simon, Märekl Jacob, Joseph Levi.

Aus Raber: Köpl Löw, Moyses Mázos.

Aus Comorner: Simon Löw schutzjud von Comorn, Simon Singer.

Aus Arwenser: Beniamin Löw Abraham.

Aus Lyptauer: Moyses David.

Aus Öedenburger: Abraham Leütersdorfer judenrichter in Eisenstadt, Elkan Benedücks, Jacob Marcus judenrichter in Mättersdorff, Lazarus Jacob, Abraham Lemel, Aaron Joseph, Lazarus Schlichter, Juda Samuel, Salamon Meisterl.

Aus Eisenburger: Süssel Hirschl, Mayer Löw, Moyses Jacob von Schlaining, Mändl Adam, Ruben Isaac von Gissing.

Aus Salader: Michael Moyses von Rechnitz, Entzl Asur Isaac.

Aus Veszprimer: Elias Jacob, Jude Löw Abraham.

Aus Schimeger: Löw Rainitz Mentríde, Samuel Isaac Löw.

Aus Pester: Simon Löwel, Veitl Brod, Seckhl Holitsch.

Aus Neograder: Juda Löw Jacob, Samuel Moyses.

Aus Gräner: Moyses Levi.
 Aus Stuhlweisenburger: Isaac Hirsch, Juda Löw Joseph.
 Aus Abaujvarer: Minächim Numos Filiph Levi, Mätl Davids.
 Aus Zempliner: Jaksziel Moyses, Moyses Marcus Leve.
 Aus Schároscher: Moyses Jaksziel Salamon, Jasockher Josia.
 Aus Zipser: Mayer Isaac.
 Aus Borsoder: Elias Jacob.
 Aus Ungvarer: Isaac Moyses, Israel Joseph.
 Aus Bereger: Israel Elias, Jonas Salamon.
 Aus Maramaroscher: Isaac Samuel.
 Aus Saboleser: Joachim Ber, Wolff Samuel.
 Aus Ugocser: Simon Wolff Joseph.
 Aus Arader: Jonathan Trebitsch.
 Aus Biharer: Hirschl Librevitz, David Juda Kon.
 Aus Tolnenser: Mischl Löw, Juda Löw Hirsch.
 Aus Bács und Bodrog: Moyses Juda Löw.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (50—2.)

E kimutatás uo. megvan egy másik példányban is 53—6. sorszám alatt.

265.

1749. szeptember 9. A magyarországi zsidóknak Pozsonyban együttlevő képvisellete a vegyes bizottság elé terjeszti sérelmeit és azok orvoslását kéri abból a célból, hogy a megállapított és elfogadott türemi adót tudják megfizetni. E sérelmek az alábbiak: 1., hogy a bányavárosok kivételével minden megyébe és városba a vásárok idején szabadon bemehessenek, Szlavóniában és Horvátországban is, 2., hogy a zsidóktól több vámot, híd- és révpénzt ne követeljenek, mint másoktól, 3., hogy bármilyen természetű hátralék esetében ne lehessen a zsidók nejét vagy gyermekét zálogul visszatartani, 4., hogy a szepesi kamara által eddig szedett türemi adó megszűnjön, 5., hogy a zsidó iparosok iparukat szabadon űzhessék és végül 6., hogy a morvaországi alattvalói terhek alól mentesüljenek.

Hochlöblich königliche commission!

Gnädig hochgebiettendeste herren, herren!

Was vor beschwörnüssen und respective unterthänigstes bitten wir gesamte judenschafft in Ungerlandt umb gnädigste remedeur zusammen gesezet und verfasst haben? aus hier gehorsammst beygelegter deduction wird mit mehreren gnädigst zu vernehmen seye. Damit wir demnach sowohl disen neuen last erschwingen, alss auch die übrige ordinairn onera und contributionen zu allerhöchsten dienste und nutzen unserer allergnädigsten landtsfürstin und königin auch würcklich praestiren können, als gelanget an eine hochlöbliche königliche commission unser allunterthänigst gehorsamstes bitten hochdieselbte geruhe erwehnter massen unterthänigst vorgestellte unsere beschwörnüssen um allergnädigste remedeur zu seiner behörde gnädigst vorzustellen und den gewünschten effect sowohl respectu regni hujus Hungariae, alss auch der Sclavonien und Croatien, respective aber

auch des marggraffthumb Mayrn hochgünstigst zu bewürcken. Vor welche hohe gnad und benignität ersterben.

Einer hochlöblichen königlichen commission allunterthänigste die sammentliche judenschafft in dem königreich Ungarn.

Kivül: An eine hochlöbliche königliche wegen der judentax verordnete commission gnädig und gebietendste herren, herren allunterthänistes bitten der sammentlichen judenschafft in dem königreich Ungarn.

OL. C. — 29. Lad. A. fasc. 3. nr. 3. (132—3.)

Ívrétfi papiros külzetén ez egykorú feljegyzés olvasható: *praesentata 9. Septembris 1749.*

Ehhez az irathoz van csatolva az alábbi melléklet 128—31. sorszámmal:

Beschwärrüssen und respective demüthiges bitten der in dem königreich Ungarn befindlichen judenschafft, und zwar

Erstens, dass viele deren comitäten, königlichen freyen und anderer städten, auch marccktflecken und andere örter in disem land sich befinden, benantlich der Heveser und Baranyer comitäten, dann von 2 jahren her auch in Slavonien und Croatien, in welchen nicht nur allein die beständige auffenthaltung und wohnung denen juden versaget wird, sondern auch zur öffentlichen jahrmarccktszeiten der zutritt und freye pass zum handl und wandl ihnen untersaget und verboten stehet oder aber da auch der eingang erlaubet wird, so muss die persohn von ein tag oder auch nur ein einziger stund, als wie zu Stuhlweissenburg geschicht, einen thaller, id est 30 groschen der stadt vorhin erlegen. Ja, in viellen örtern nicht einmahl über nacht zu verbleiben vergönet wird, sondern auch zu spatter nacht, da mann schon ganz erniedet hinkommt, von dannen immermahl aber gar aus ganzen des orths territorio mit gröster beschwärde, ja bey winterszeiten mit gröster lebensgefahr sich hinweg ziehen müssen und benöthiget seynd.

Nun dieweillen aber die in disem land befindente judenschafft nicht nur allein die ordinaire publica onera und contributionen zu denen comitäten zu ertragen bemüssiget, sondern auch anjezo schon zum andertmahl mit extraordinari tax sehr schwer beladen wird, solcher weiss leicht zu ermessen ist, das wann ihnen einer seiths ein grösserer last aufferleget, ander seiths aber die lebensmittel und handel eingeschräncket und benohmen werden, solches ohnmöglich einen bestand haben könte, sondern alle in ruin gerathen müsten und dardurch dem landsfürsten und grundherren nicht zum nutzen, sondern viell mehr zum last seyn wurden.

Dannhenro folget unser demüthigstes bitten, damit uns juden um erschwingung solches alt und neüen lasts in allen comitäten, königlichen freyen und anderen städten und flecken, von welchen wir bloss aus neyd und hass deren kauffleuthen Raitzen und Griegen bishero abgetriben seynd worden, ausgenohmen die bergstädten vermög des landsrechten, auch in Slavonien und Croatien, wo nicht die beständige auffenthaltung und wohnung wenigstens zur zeit der öffentlichen jahrmäreckhten der zutritt und freyer pass zum handl und wandl gnädigst erlaubet und geöffnet werde. In übrigen aber sowohl königlichen freyen, als auch anderen städten

und örtern, in welchen nemblich denen juden vor zeiten auch die wohnungen gestattet worden, widerumb zu wohnen und sich sesshafft zu machen frey und erlaubet seyn solte.

Andertens es wird gemeiniglich practiciret, das mann von denen juden eine nahmhaftere, alss sich gebühre, mauth-, brückhen- und überfurth-tax pflege auszupressen, gleichwie bey dem Tyrnauer-thor bis dato eine dreyfache mauth, undzwar 1-o von waagen, 2-o von eingespannten rossen oder ochssen und 3-o von persohn separirter abgeforderet und erpresset wird. Ja, in denen zu erstbenandter stadt Tyrnau gehörige 3 dorffschafften, nemblichen zu Rossschindl, Brestivány und Hrnésároviéh, ohngeacht, das nicht einmahl ein mauthzeichen heraussgestellt seye, eine excessive mauth-tax von denen durchgeführten waaren arbitrarie geforderet werde. Und dannenhero geschicht es, das sothaner mauthen, weillen kein zeichen herausstehet, unkündige, ohne erlegung der mauth verbeygehende also gleich eingezogen und nach eigenen belieben gestraffet werden, das publicum commercium aber und handlung auf derley weiss und eingeführte neüigkeiten eine grosse verhinderung leydet. Und dieweillen

Drittens öfftermahlens sich ereignet, das im fahl ein oder der andere in denen edelhöffen wohnhaften juden mit gross oder kleiner summa dem proprietario mit zinnss oder anderen schulden ruckhständig bleibet, ihnen das weib oder die kinder zum pfand genohmen werden. Als wäre ein demüthiges bitten auch derley ungezimmigkeiten genedigist abzuschaffen. Und dieweillen

Viertens die in Ober-Ungarn sich befindende judenschafft ohnehin jährlich ein gewisse tolleranz-tax zu der löblichen Zipser cameral administration erlegen müssen, mithin mit doppelter tax nicht könnten aggraviret werden, als folget gleichfahls ein demüthiges bitten, damit erwehnte judenschafft von der vorigen toleranz-tax möchte gnädigst befreyet werden. Und gleichwie es

Fünfftens viele deren juden in disem land gibt, dass sie ihre lebensmittel und zu zahlen kommandes quantum nicht mit handl und wandl, sondern mit der handarbeith und profession erwerben müssen, also ist unser abermahlig gehorsammstes bitten, damit sothane professionisten in allen städten und örtern, allwo sie sich nemblich wohn- und sesshafft machen, ihre profession frey und ungehindert, uneingeschränekht üben und treiben könnten. Es gibt endlichen

Sechstens viele dergleichen juden, die zwar sich in disem Ungerland auffhalten, ernähren, ja sogar gebohren seynd, dieweillen jedoch entweder ihre voreltern oder auch ihre weiber aus dem marggraffthum Mayrn gebürthig, mithin dasige leibeigne praetendiret und gehalten, so werden sothane juden auch ins Mayrn zu zahlen auf das schärfteste angehalten, widrigen fahls aber, sobald dieselbe mit waaren zum handl und wandl hinüber ins Mayrn kommen, so werden sie alsogleich aufgelhalten und von ihnen eine unerträgliche summa zu der contribution, mit welcher sonsten die weiber nicht schuldig wären, erpresset, ob sie schon das schutzgeld denen grundherren nach gebühr zu erlegen bereith und willig wären.

Dannenhero wäre abermahlen ein unterthänigstes bitten, damit derley juden, weillen sie schon in disem Ungerland das ihrige erlegen müssen, nicht

widerum in Mayren zur contribuirung und einiger tax solten angehalten und gezohen werden, mithin auch hierinnfahls der freye pass zum handel und wandel möchte eröffnet und die bereiths sich hier langes auffhalten und anssässig gemacht haben, von der Mayrisch praetendirten subdität absolviret möchten werden.

266.

1749. szeptember 16. A zsidók megadóztatásával foglalkozó vegyes bizottság jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy csak nagy erőfeszítéssel tudtak a zsidók kiküldötteivel olyan megállapodásra jutni, hogy azok évi türelmi adó fejében 20 000 forintot fizessenek. Ezzel kapcsolatban a zsidóknak az a kívánsága, hogy ez az egyezség 8 évig maradjon érvényben. A vegyes bizottság tárgyalta a zsidók sérelmeit is, amelyeket 6 pontban foglaltak össze. Ezekre nézve javaslataikat előterjesztik és úgy ezeknek, mint a megegyezésnek jóváhagyását kéri.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Deputatis judaeorum in regno Hungariae degentium hactenus tolerantorum facta ad universos comitatus, liberas item et regias civitates, necnon etiam districtus separatas portas habentes intimatione a proportione numeri iis et talibus, qui pro se et residua domi manente communitate sufficientem cautionem praestare possint, pro I-a currentis mensis Septembris in liberam et regiam civitatem Poseniensem, sequaciter et figuram mixtae hujus commissionis evocatis in principio statim congressus commissionalis omnibus una adstantibus declarata et explanata fuit benignissima suae majestatis caesareo-regiae voluntas, ipsos nimirum de clementi atefatae suae majestatis caesareo-regiae mandato ea ratione evocatos et isthuc citatos ac constitutos extitisse, ut praeter et ultra id, quod in medium comitatum et civitatum aut districtuum contribuunt, dominisque terrestribus titulo census praestare debent, certam taxam tolerantialem in recognitionem supremi domini in aerarium regium quotannis conferant, pro hacque se se in solidum ita quidem, ut quivis pro omnibus et omnes pro singulo sub poena praeclusi et illico securitatis e regno proscriptionis stare debeant et solvere teneantur, semet obligent. Tali demum propositione intellecta ad solvendam taxam tolerantialem suprema autoritate regia ipsis dictandam semet promptos quidem subjecerunt, nihilominus demissas in eo interposuerunt preces, ut taxa eadem vires suas non excedat, ast ea quantitate, cui ferendo pares futuri sunt, imponatur. Accepto hoc eorumdem responso nulli labori, nullisque fatigiis pereiret commissio haecce, quatenus eorum capacitatem rescire et cognoscere potuisset. Qua etiam de causa ordinavit, ut communitatum quarumlibet deputati individua sua respectu numeri familiarum suarum connotarent et scripto commissioni exhiberent, cui dispositioni nonnulli eorum paruerunt quidem, plures tamen ipsorum inadaequatam praesentarunt connotationem, alii vero, quia invicem sparsim et dissite nimis habitarent, nil specifici exhibere valuerunt. Unde factum

est, quod hac methodo sollicita quantumvis institutione tentata et excussa scopus et intentio quoad imponendam ipsis summam obtineri nequiverit.

Tandem ergo omnibus rursus ad faciem commissionis vocatis et constitutis, reiterataque seria in eo cohortatione, quod scilicet cuncta ea, quae ipsis jam proposita extiterant et deinceps proponenda sunt, ex absoluta terrae principis voluntate ac mandato procedant atque adeo homagiali subjectione propositis morem gerant, sicque praeter et ultra omnes datias, quibus de facto praestandis subsunt, titulo taxae tolerantialis 50 mille fl. ad aerarium regum conferant.

Propositione hac exaudita et intellecta nil praeter graves ejulationes ac suspiria et mixtas cum singultibus ac lachrymis obsecrationes audire fuit. Alii etenim strictissimas, quibus undiquaque constringuntur, restrictiones, alii sibi communia cum reliquis contributionibus onera obvertebant, alii denique extreme desolatum statum suum allegabant et uno quasi ore dictitabant, demptis e numero sui admodum paucis se se melius habentibus caeteri, si omnia, quae possident, una cum prolibus in pignus locare deberent, tantam nihilominus pecuniae summam nomine tolerantiae quotannis praestandam in unum conferre haud valerent, quapropter clementiam suae majestatis caesareo-regiae humiliter implorando onus, quod perferre possunt, sibi imponendum petierunt.

Reflectebat hic commissio ista ad benignissimam suae majestatis caesareo-regiae resolutionem sub dato 27-ae praeteriti mensis Junii super eo clementer expeditam, ut in taxatione conformiter benignae intentioni regiae instituenda modalitas ea assumatur, quo major summa a judaeis in regno commorantibus obtineri queat et si haec ultra extendi nequiret, ad minimum in 30 mille florenis conventio ineatur et concludatur. Cum attamen visum, agnitumque fuisset frustra laborari, dum quinquaginta aut quadraginta millia fl. cum ipsis accordanda proponerentur, ideo antelatis 30 mille florenis, ut nimirum hi obtineri valeant, quemadmodum annexae signaturae prima rubrica exhibet, aliquanto major partitio elaborata et deputatis secundum comitatus, e quibus exmissi erant, partialiter et privative admissis et constitutis, quo hac saltem modalitate ad offerendam ejusmodi summam disponi ac persuaderi possint, interpositis etiam minis, secururam sui e regno expulsionem subinducuntibus proposita extitit. Plurium nihilominus sessionum solcite impensis operationibus 17 mille florenos haud exuperans massa cum ipsis accordari potuit. Ad residuitatem vero in complementum 20 mille fl., ut altera praecacclusae signaturae rubrica ostendit, conferendam nonnisi cum multis sollicitationibus et persuasionibus summa cum difficultate disponi valuerunt. Ac tandem taliter facta de praemissis oblatione, datis de se in solidum literis reversalibus, forma in advoluto exemplari expeditis, ad cassas ipsis praescribendas antelatos 20 mille florenos dependendos obligarunt.

Jam vero ut sua majestas caesareo-regia super negotii et instituti hujus praenarrata modalitate per commissionem hanc pertractati et in finem perducti effectum ad exigentiam clementissimae resolutionis suae circumstantialiter informari queat, penes demissae hujus relationis submissionem altefatam suam majestatem caesareo-regiam humillime interpellandam censemus, ut summae praevio modo oblatae et titulo taxae tolerantialis

annue praestandae, qua spectatis populi judaici lamentis, precibus item et tenuitate in moderna rerum constituone ipsis nil amplius imponi valebat, benignissimum annutum suum regium elementer praebere, utve oblata et accordata ejusmodi taxa cum initio venturi anni 1750. exordium sumat ita quidem, ut dimidium in principio statim mensis Januarii cum 10 mille florenis dependatur, residua autem pars conventi cum 10 mille itidem florenis pro 1-a Julii ejusdem anni praestetur, benigne resolvere. Ac insuper, siquidem complures judaeorum a cassis cameralibus dissitam haberent mansionem, ne hoc quoque in passu se se gravatos querulari valeant, id etiam clementissime admittere dignetur, ut hujusmodi taxam tolerantialem erga recipiendas super administrato quietantias, ubi proximam haberent, ipsi quidem cassae camerali, ii autem, qui abinde remotius habitarent, propter etiam securitatem, in similibus attendi et adhiberi solitam ad sibi vicina salinaria, tricesimalia, item aut telonialia officia aut etiam provisoriales cassas camerales sub onere reddendarum desuper rationum quotam suam administrare possint. Cujusmodi summam secundum comitatus, in quibus degunt, ejectam et objectam ipsae quidem communitates intra se partientur. Si attamen respectu individuae talismodi partitionis quaequam exorirentur difficultates, quarum intuitu coalescere nequirent, extunc rabini in proxima vicinitate reperibiles ejusmodi repartitionem pro aequo elaboraturi sunt. Qua dein facta repartitione vicecomiti ejusdem comitatus, in quo degunt, exhibebitur eo fine, ut si quispiam judaeorum aliorum migraret, illico ad eum comitatum, quo migravit, notitiam dare possit, quo ibidem oneri perprius obvenienti su(b)jiciatur. Et quia praeter praemissa de facili id quoque evenire posset, quod ii et tales, qui in curiis et domibus nobilitariis residerent, a solvendo semet subtraherent et eatenus per dominos suos terrestres, quorum jurisdictioni subessent, protegerentur, eapropter ad antevertenda quaevis subterfugia et renitentias comitatuum vicecomitibus et locorum, in quibus degunt, magistratibus per benignam resolutionem regiam injungendum existimamus, ut dum et quando ad incassandam taxam destinatus, quem quaelibet communitas respectu sui ex meliis habentibus sua parte constituere valebit, assistentiam petierit, attunc non obstante cujuseunque praerogativa idem vicecomes aut loci magistratus talismodi assistentiam ad effectum petiti indilate praebere et exhibere teneatur, nisi indignationem eatenus regiam incurere malit.

Caeterum licet quidem conventa haec tolerantialis taxa capitatio judaeorum annis superioribus demandata re ipsa paulo minorem efficiat summam, si attamen consideretur, quod capitatio illa proles et servitores cum depensione a singula persona 2 fl. aequaliter complexa et decursu trium plane annorum per partes exacta et minutim depensa fuerit, longe plus utilitatis accessurum speratur aerario caesareo-regio, dum praeattacti 20 mille floreni quotannis per binos terminos proventibus regis simultanee accesserint, neque enim dubitatur, factam hoc in passu dispositionem effectum carituram, quoniam obligationes in solidum praestitae se solo effectum oblati acceleraturae sunt. Pro quarumquidem obligatarum et reservationalium quidditate hic loci declarandum occurrit, quod respectu earum expeditionis omnes pro uno et unum pro omnibus obligantis uniformitas observata fuerit. Ad petitionem tamen judaeorum in comitatu Poseniensi degentium

ipsi in tres communitates divisi extiterint, quarum una Poseniensem subarcensem, alia Stomphensem cum districtu transmoutano, tertia demum insulana cum tota peripheria cismoutana complectitur, cujusmodi communitates paribus etiam, uti reliqui reversalibus se se in solidum obstrinxerunt praeter judaeos in comitatu Szatthmariensi reperibiles, pro quorum parte nullus ad commissionem comparuit deputatus, quapropter etiam iisdem 500 fl. impositi habentur et facta dein summae hujus intimatione medio comitatensis magistratus super eorum persolutione reversales forma jam instituta ab ipsis excipiendae et submittendae censentur. Quibus praemissa modalitate pertractatis omnes in regno hoc Hungariae commorantes judaei submissis precibus implorarunt, ut praevio modo cum ipsis inita intuitu taxae tolerantialis conventio de non elevanda per octennium summa rati habeatur. Cum autem commissio haec ad placidandum et acceptandum hujusmodi petitem activisata non fuerit, petito supplicantium deferre non potuit, demisse nihilominus existimaret, humillime interpositam eorum supplicationem suae majestati caesareo-regiae commendari posse. Et haec cuncta quoad tractatam et initam cum ipsis conventionem.

Modo vero sequuntur demissa eorum postulata, ut demum judaei oblata effectuare et secundum tenores datarum de se reversalium dependenda rite ac in tempore dependere valeant, humillimum commissioni huic porrexerunt supplicem, hie pro majore rei evidetia pariter annexum, contextu cujus et ei advolutorum allegatorum declarant:

I-o complures esse comitatus, liberas item et regias civitates, necnon oppida et loca, e numero quorum Hevessiensem et Baranyiensem comitatus, Sclavoniam item et Croatiam nominant, in quibus judaeis nec fixum domicilium, nec tempore nundinarum publicarum accessus et quaestus exercendus admittitur et si quempiam etiam eorum in civitate Albaregalensi dum et quando admitti contingeret, quaelibet talismodi persona judaica ad 1 floreni et 30 kr. solutionem adigitur, modo per diem aut horam ibidem moras trahat. In multis praeterea locis judaeis noctem agere non conceditur, unde sequitur, quod tempore etiam brumali cum manifesto vitae discrimine nocte quoque intempesta iis aliorum abire necesse sit. Ut proinde ferendis publicis oneribus et taxae etiam tolerantialis dependendae pares reddantur, humillima est judaeorum petitio, ut in omnibus comitatibus, liberis item et regis civitatibus, aliisque oppidis ac locis, ex quibus nonnulli eorum propter mercatorum et Graecorum invidiam pulsati sunt, prout etiam in Sclavonia et Croatia, montanis civitatibus exceptis, si non fixum domicilium, saltem tempore nundinarum liber accessus et quaestus admittatur et in reliquo in locis, ubi antehac habitabant, imposterum quoque commorandi et domicilia figendi facultas concedatur.

Sensus commissionis.

Ad primum in quantum praefati judaei postulato suo caeteroquin in genere adornato Hevessiensem et Baranyiensem comitatus, necnon liberam et regiam civitatem Albaregalensem specificè denominassent, conveniens omnio existimatur disponendum, ut quemadmodum in aliis comitatibus, ita etiam in antelatis Baranyiensi et hevessiensi nundinae ipsis liberae

pateant ita quidem, ut in aditu, sed nec in reditu quodpiam iisdem ponatur impedimentum. Praefata vero civitas Alb(a)regalensis super praexposita taxatione constituatur et tandem cognito rei statu conveniens supplicanti- bus remedium ponatur. In reliquo ut judaei appromissis stare et solvenda solve- vere possint, quoad eorundem generale petitum constituendum existimatur, ut in comitatibus, liberis, regiisque civitatibus ac districtibus, necnon oppidis privilegiatis et aliis etiam in locis, quorum aditum lex, privilegium et particularis regia resolutio non vetaret, nundinarum et alio omni tempore liber comaeatus, permansio item nocturna et quaestus citra quampiam angariationem ipsis admittatur et concedatur.

2-do sensibiliber queruntur in eo antelati judaei, quod plerumque majoribus pontalis et vadorum solutionibus subjecti existant, nominanter autem Tyrnaviae triplex portorium teloniale, a curru scilicet separatim, a praejunctis bobus aut equis denuo et demum etiam a personis solve- re debent, praeterea in tribus ad praefatam civitatem spectantibus possessio- nibus Roschindel, Bresztovany et Hrncsarovich, in quibus esto nullum sig- num teloniale expositum habeatur, a mercibus nihilominus arbitraria, haecque nimium excessiva taxa desumitur. Si qui autem sine telonii praes- tatione ob non expositum signum bona fide transeunt, tales illico arbitrarie et graviter mulctantur.

Sensus commissionis.

Ad 2-dum hoc puncto expressa communitatis judaicae querela in excessu et illegalitate consistens ad activitatem excelsi consilii locumtenentialis regii spectare dignoscitur, quapropter demissa est commissionis hujus opinio, ut memoratos excedentes disquisito exactionis fundamento ad legalia et conveniens reducere, utve pro futuro praemissa inconvenientia exercere sibi cautioni ducant, gratiose corrigere dignetur. Et quia evenire posset, quod in aliis etiam comitatibus, civitatibus et districtibus aut locis privilegiatis antelata gens judaica elevatis tricesimarum, teloniorum et navorum solutionibus angariaretur, taliterque publico facile deficeret, eapropter suae majestati caesareo-regiae humillime repraesentandum censetur, ut afflictae eorum sorti clementissime compati et per circularia rescripta in regno publicandum benignissime jubere dignetur, ut magistratus locorum sive comitatensium seu civitatensium specialem curam habeant, ne praelibata gens judaica ultra jus et aequum taxetur et praematur, vec- ticalque majus ab iis quam christianis exigatur, recurrentibus autem con- veniens et oportuna impendatur satisfactio.

3-o contingeret saepe saepius, quod casum in eum, quo in curiis degentes judaei praestatione census aut aliorum debitorum restantiarii manerent, ipsorum uxores et proles pro pignore detineantur, quem abusum et incon- venientiam abrogari humiles implorant.

Sensus commissionis.

Ad 3-tium verum equidem est, quod praedeclarata modalitate gens judaica ad solvendorum celerio- rem solutionem accuratius stringi posse videatur, quia tamen hic modus procedendi a christiana pietate multum alienus

esset, ideo demisse suaderetur proprietariis, in quorum videlicet fundis judaei mansionem suam fixissent, notitiae dandum, ut aliis convenientioribus mediis pro prudenti judicio facile inveniendis datias suas exigere studeant.

4-to partium regni Hungariae superiorum judaei consideratione ex ea, quod ad noviter conclusam tolerantialem taxam concurrere debeant, supplices fiunt in eo, ut prior sibi peradministrationem cameralem Scepusiensem quotannis imposita similis taxa pro futuro cassetur, reliqui vero orali propositione mediante questi sunt super eo, quod ad solutionem taxarum diaetalium titulo tolerantialis taxae exigi consuetarum plerumque attrahantur.

Sensus commissionis.

Ad 4-tum aequitati et justitiae conformem agnoscit commissio haec praedecaratam antelatorum judaeorum supplicationem, quapropter etiam humili eorundem petito per suam majestatem caesareo-regiam clementer deferendum censet.

5-to declaratur esse, complures judaeorum in regno Hungariae, qui manuali labore aut opificio victitent et taliter praestanda praestarent, ut igitur ejusmodi professionistis in quibusvis civitatibus ac locis, ubi videlicet sedem et domicilium fixerunt, professionem suam libere et imperturbate exercere integrum sit, humiliter supplicarent.

Sensus commissionis.

Ad 5-tum certum est in plurimis regni hujus Hungariae locis, principaliter autem in liberis ac regis civitatibus diversarum professionum contubernia existere, benignis etiam privilegiis regis provisa, ut proinde hos inter et illos omnis altercatio et jurgia et ab his promanantes odiosae ac molestae confusiones praecaveantur, demisso commissionis hujus sensu exercitium mechanismi pro suae gentis hominibus tradendum et operandum haud impediendum videretur, quaestus autem etiam cum christianis exercendus ipsis neutiquam negandus existimatur.

6-to et ultimo multi existunt et commorantur in regno hoc Hungariae judaei, quorum antenati et uxores ex Moravia originem ducunt, qui et quae mancipia esse praetenduntur et ideo ad contributionem etiam in marchionatum Moraviae dependendam rigorosissime adstringantur, casu vero in contrario, dum scilicet quaestus causa eo divertunt, severissimam experiuntur executionem, quapropter humillime supplicant, ut ab ejusmodi contributionis exactione et praetenso subditali onere absolvantur.

Sensus commissionis.

Ad 6-tum et ultimum juribus regni hujus Hungariae praejudiciosum et derogatorium existimatur, ut ab iis seu viris seu foeminis, qui et quae per connubium aut alias etiam sedem suam in regno hoc Hungariae fixerunt, in vicinis quoque provinciis contributio exigatur et taliter ad duplicem solutionem compellantur. Quapropter ne hic et alibi solvendo deficiant

et utrobique inutiles reddantur, suae majestati caesareo-regiae demisse repraesentandum suadetur, ut altefata sua majestas caesareo-regia omnes viros et foeminas de gente judaica in regno hoc Hungariae actu mansionem habentes ab exterarum provinciarum et dominiorum subditela atque adeo onere etiam contributionis extra regnum aliorum dependendo et praestando de suprema authoritate sua immunes et absolutos clementissime declarari facere dignetur.

Et haec sunt, quae commissio haec mixta, salva quoad praemissa omnia altiori determinatione, excelso consilio regio locumtenentiali demisse proponenda habuit, quae caeteroquin semet expertis favoribus et gratiis impense commendat perseverando.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi:

Comes Paulus Balassa manu propria.

Baro Carolus a Keller manu propria.

Comes Joannes Csaky.

Georgius Fabiánkovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Franciscus Török manu propria.

Michäel Bobok manu propria.

Michäel Sido manu propria.

Kivül: Demissa relatio commissionis mixtae in negotio novae judaeorum taxationis.

Praesentatae 16. Septembris 1749. eadem et relatae.

OL. C. 29. — Idealia nr. 1. (81–85.)

Eredeti jelentés.

267.

1749. szeptember 16. Pozsony. A m. kir. helytartótanács a királynőnek felterjeszti a zsidók megadóztatásával foglalkozó vegyes bizottság jelentését a zsidók sérelmeivel és azok orvoslásával együtt, amelyeknek csekély változtatással való elfogadását javasolja.

Sacratissima etc.

Cum judaeis hactenus in regno toleratis et imposterum quoque accedente majestatis vestrae caesareo-regiae benignitate et clementia tolerandis commissio e gremio consilii hujus regii locumtenentialis, necnon etiam camerae regiae Hungarico-aulicae ordinata conformiter benignis majestatis vestrae caesareo-regiae mandatis diebus 16-a Maii et 27-a Junii anno corrente clementer expeditis procedendo et operando quam sollicito conatu summam 30 mille florenis majorem titulo tolerantialis taxae praestandam accordare constituerit, demisse acclusa eiusdem relatio pluribus et humillime annunciabit, omni attamen impenso labore ac fatigio ejusmodi accordam ultra 20 mille florenos nomine taxae tolerantialis annue solvendos elevare

non potuit. Nos igitur summa cum difficultate accordari queunt viginti mille florenos modalitate in praeacclusa relatione uberius deducta secundum reversales literas omnes scilicet pro uno et unum pro omnibus in solidum obligantes penes assistentiam magistratum, respective et vicecomitem exigendos et binis in terminis ad cassas ipsis clementer praescribendas dependendos humillime proponit et una etiam dignum demisse censet. ut penes praeaccordatam 20 mille fl. summam decursu octennii relinquuntur ac praeterea gravamina ipsorum in eadem relatione fusius declarata majestas vestra caesareo-regia benigne suscipere et super illis clementissimam impertiri dignetur resolutionem.

Consilium proinde locumtenentiale regium cuncta in praeannexa mixtae commissionis relatione et ejus accessorius contenta extensive sibi referri faciendo, omniaque ibidem recensita in ulteriorem deliberationem assumendo occurrentibus paucis hisce reflexionibus, ut nimirum assistentia per vicecomites praestanda citra praejudicium curialium nobilitarium ita praestetur, quod si quisquam hebraeus in curia nobilitari degens ad persolvendos persolutionem se se renitentem exhiberet et talis per proprietarium protegeretur, tunc servato juris ordine vicecomes assistentiam praebere teneatur. In quantum vero judaei in comitatu Szathmariensi commorantes nullum deputatum exmississent et taliter factis dispositionibus contravenire praesumpsissent, esto propterea exemplariter puniri debuissent, in promeritam attamen poenam sufficere videtur, ut impositos 500-tos florenos cum praestanda eatenus obligatione solvant. Quoad vero id, ut judaei pro suae dumtaxat gentis hominibus mechanismum exercere possint, demisse existimatur ipsis haud difficultandum esse, ut pro aliis etiam christianis, ubi formatae caeae non essent, ad instar pseudo magistrorum laborem conficere et vendere, de reliquo autem questum exercere et depositoria ipsis ad instar aliorum quorumvis questorum tenere et abs impedimento habere, mercesque suas ala grosso et minuto vaenum exponere licitum sit. Tandem vero et id justum et aequum esse demisse censetur, ut judaei tales, qui mancipatum in provinciis retinuerunt, ibidem etiam dominis suis terrestribus praestanda praestent, de reliquo autem ab aliis seu per connubium seu etiam aliter in regno Hungariae sedem figentibus nulla amplius in provinciis contributio exigatur. Quibus ex parte consilii regii locumtenentialis taliter observatis quoad reliqua deprompto commissionis mixtae sensui voto etiam suo accedit idem consilium locumtenentiale regium et penes praemissarum humillimam repraesentationem semet altissimis etc. Datum Posonii, die 16. Septembris 1749.

Michäel Sido manu propria.

OL. C. 29. — Idealia nr. 1. (88—89.)

Fogalmazvány, a szövegben sok törléssel és betoldással.

1749. november 19. Bécs. Mária Terézia királynő a zsidók türelmi adója tárgyában a vegyes bizottságnak jelentését, hogy 3 évi hatállyal a zsidók minden évben 20 000 forintot fizessenek, jóváhagyja, mely időre a szepesi kamara külön türelmi adót nem vehet ki, ami pedig a zsidók sérelmeit illeti, azokban a helytartótanács intézkedjék a legjobb belátása szerint, és amiben nem tudna vagy hatáskörét túlhaladná, azt terjessze királyi színiünk elé. A türelmi adó ügyében és ezzel összefüggő kérdésekben Pozsonyban báró Keller Károly kamarai tanácsos elnöklele alatt e kamarától még Konkel Károlyból, míg a helytartótanácsból báró Révay Józsefből és Fabiánkovich Györgyből álló vegyes bizottság működjék.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae etc.

Reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifici item et egregii, fideles nobis dilecti! Benigne percepimus demissam fidelitatum vestrarum opinionem super taxa tollerantiali judaeis in regno nostro Hungariae degentibus annue imponenda nobis cum relatione commissionis mixtae a parte fidelitatum vestrarum et camerae nostrae regiae Hungaricae aulicae eatenus ordinatae sub dato diei 16. praeteriti mensis Septembris humillime repraesentatam, erga quam clementer resolvimus, ut ex rationibus eatenus repraesentatis hac vice iisdem judaeis summa viginti mille florenorum annue praestanda imponatur et haec praestatio annua ad triennium extendatur. Quo elapso eotum deliberabitur, an non major? et qualis summa iisdem imponi possit? ultra quam viginti mille florenorum summam annue praestandam et ad triennium duraturam prior taxa judaeis partium regni superiorum imponi solita non exigatur. Ac in reliquo alia etiam, quae circa modalitatem exactionis et incassationis hujus summae per fidelitates vestras et cameram nostram regiam Hungaricam aulicam suasa sunt, benigne approbamus. Quantum vero gravamina judaeorum coram eadem commissione mixta proposita concerneret, cum eadem gravamina potissimum generalia tantummodo sint, ideo benigne volumus, ut iidem supplicantes judaei ad fidelitates vestras remittantur in finem illum, quatenus in quantum adhuc gravamina sua specificè non exposuissent, illa specificè exponant. Quibus expositis fidelitates vestrae in iis, quae ad activitatem suam pertinent, opportunum remedium ponant, residua vero activitatem suam superantia cum ulteriore sua nobis humillime repraesentent opinione.

Ut autem praemissa omnia eo exactius pertractari et ad debitum effectum deduci possint, benigne resolvimus, ut Posenii mixta commissio sub praesidio baronis Caroli Keller, qua camerae nostrae regiae aulicae Hungaricae consilarii servetur. Ad quam commissionem benigne denominamus e gremio fidelitatum vestrarum baronem Josephum Révay et Georgium Fabiánkovich, e gremio vero camerae nostrae regiae Hungaricae aulicae praefatum baronem Carolum Keller et alterum Carolum Konkel, quae mixta commissio negotium hocce taxae judaeis impositae et accessoriorum eandem taxam concernentium tractabit et sedulo invigilabit, ut eadem taxa de termino in terminum accurate et absque omni defectu solvatur, de

effectu vero horum nobis de tempore in tempus demissa relatio suo modo consueto submittatur, quod ipsum camerae quoque nostrae regiae Hungaricae aulicae sua via intimari benigne jussimus.

Noverint proinde fidelitates vestrae huic benignae resolutioni nostrae caesareo-regiae semet per omnia conformare et quae ad effectum ejus necessaria sunt, illico ordinare. In reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia fidelitatibus vestris benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die decima nona mensis Novembris anno domini millesimo septingentesimo quadragésimo nono.

Maria Theresia manu propria.

Comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Andreas Moricz manu propria.

Kivül: Reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnificis item et egregiis N. N. praesidi, coeterisque consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici consiliariis, fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

OL. C. 29. — Ad Lad. B. fasc. 8. nr. 7. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: 19. Novembris 1749, praesentatae 23. Novembris 1749, 26-a ejusdem relatae és rövid tartalmi kivonattal.

269.

1749. szeptember 19. Arnsteiner Márkus pozsonyi zsidó érdekében egy olyan királyi rendelet érkezett le a budai tanácshoz, amely megsemmisítette Bilanszky budai polgár javára tett eddigi intézkedéseket. E rendelet végrehajtásával a budai tanács egyik tanácsosát, Klingelmayer Józsefet bízta meg.

Sessio die 19. Septembris 1749.

Lectum et interpretatum est benignum suae majestatis sacratissimae mandatum pro et ad instantiam judaei Posoniensis Marci Arnsteiner et super humillima senatus hujus informatione Vienna de dato 9. mensis et anni labentium emanatum, cujus benignae commissioni senatus semet humillime accommodando pro rexequendorum reexecutione in conformitate alterius benigni mandati correctorii fienda et eum in casum, quo amicabile medio domini Bilanszky domini plenipotentiarri oblata non succederet, sub imminente vindemiali juristitio quoque peragenda dominum Josephum Klingelmayer cum sibi adjungendis exmittit.

Budai tanácsi jegyzőkönyv 1749. — 158/a., b.

270.

1749. szeptember 22. A pesti tanács Hirschl Michl pénzverdei zsidó kérése ügyében a m. kir. helytartótanácsnak jelentést fog tenni.

Sessio den 22-ten Septembris 1749.

Hirschel Michl kayserlich-königlicher müntzlifferandt bittet sich

schriftlich zu versichern, das er künfftighin auch in der statt zu jahrmarkts zeiten seine wahren verkauffen derffe.

Mann erinneret sich gar wohl dess hochlöblichen consilii regii gnädigen rescripts, auf welches mann der commission gemäs den unterthänigsten bericht erstatten wirdt.

Pestí tanácsí jegyzőkönyv 1749–1751. — 79/a.

271.

1749, szeptember 27. Pest. Pest megye közgyűlése azokat az óbudai zsidókat, akik egy péterváradí asszonyinak adósai, kezesség mellett a börtönből kiengedi.

Anno 1749-o die 27-a mensis Septembris . . . celebrata est in libera et regia civitate Pesthiensi inclitorum comitatum Pesth, Pilis et Solth articulariter unitorum generalis congregatio, occasione cujus

Judaei Vetero-Budenses ob certum Petro-Varadiensis faeminae debitum hic incarcerati, ex quo illud nec negent, neque vero persolvere renuant. erga sufficientem fidejussionem dimittendi determinantur.

.....
Pest megyei levéltár, 1749–1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 68, 71.

272.

1749. november 12. Tata. A tatai zsidók új zsinagógát akarnak építeni. A szükségességez összegel önkéntes felajánlással teremtik elő: A község pénztárába fizetendő szokásos boradót duplájára emelik.

Demnach wür schon Lange Jahren trachten und streben umb uns eine neue Sinagoÿ zu erbauen, niemahls aber leider Gott darzue gelangen können, dass mir aber nummhero Täglich in höchster Gefahr stehen, dass die alte Schull nicht Plutz ühern hauffen fallen solle, umb destomehrers notwendiger weis zum bauen ein neue Sinagoÿ Veranlasset seÿndt, und weilen unsere Cassa sehr arm sich befindet, dahero wür alle zu gleich uns beschlossen, dass gebreichliche weinn geldt (anstatt dass wür andere Zeithen von unseren eigenen Trunkh nur 12 kr. von Eimmer in die gemein cassa gegeben haben, von diss Jahr aber) zu verdoppeln, ob schon uns sehr harth und schwer fallet, doch aber wollen wür unser Angst und Schweiss darzu opfern, und wollen von jeder Emmer wein der ins haus Vor sein eigenen Trunkh ausgetrunken wirdt 24 kr. in die gemein Cassa zu zahlen schuldig sein, damit dass von diessen weinn gefehl, über unsere ordinari und gebreichliche auss gaaben ein über Rest verbleiben solle, welches zu gemelten weinne am ploiret soll werden, und weillen Vor heÿer bei die Vill gewachsene weinn fast ein jeder deme nur möglich gewesen Vor sein eigenen Trunkh auf das gantze Jahr sich versehen hat, dahero von Beÿgaab niemadt anderst,

alss der arme Mann zu trinkhen gezwungen sein wirdt ratione dessen umb der arme Mann auch sein trunkh weinn in ein Preÿss trinkhen solle können. so solle einen jeden das Leykauffen freÿ Stehen, und annoch der leykauff nich mehrers alss obgedachte 24 kr: Von jeden Emmer weinn zu bezahlen schuldig sein sollen, diesses alles aber nur auf diesses Jahr alleinig vermeinet seÿe, zu mehrer bekräftigung und zur haltung diesses, thuen wür uns eigenhändig unterschreiben. Totiss den 12-ten November 1749. Joseph samuel morer Judt, Simon Joel, Marcus aberham, aron spillmon, Hertzell Isac, Simon Singer, Jacob Aron, Hirschel Pauer, Koppel Jonas, Samuel Beer, Simon Hirschel, N. N. äylff Persohnen Laut unssre policeÿ in Krafft der Völige Juden gemein.

A tatai zsidó község levéltára. Közölte *Büchler Sándor*, Magyar Zsidó Szemle. XI. 1894. 501—502.

273.

1749. november 13. *Schay Fülöp lakompaki zsidó a soproni városi bírói szék előtt bevallja, hogy Hamberger Antal bécsűjhelyi kóhér azzal a záloggal, amelyet 2 1/2 év előtt neki átadott, szabadon rendelkezhet. Ugyanilyen bevallást tesz Enoch Lebel lakompaki zsidó egy vég vászonnál kapcsolatban.*

Den 13-ten Novembris 1749.

Fatiret vor einem löblichen stadtgericht der jud Philipp Schay von Lackenbach, dass der Antoni Hämberger freÿmann in der Wienerischen Neustadt mit demjenigen versatz, welchen obbemelter jud ihme vor 2 1/2 jahr übergeben, künnfftig nach äigen gefahlen disponiren könne und möge ohne einiger von jemanden einrede.

Eine gleiche bewantnuss hat es auch mit einer leinwath, welche der Enoch Lewel jud von Läckenbach eben obbenanten zu freyer disposition überlasset.

Soproni városi levéltár, 1748—1750. évi Gerichts diarium 112—3.

274.

1749. november 18. *A budai tanács Kordics báró nejét, Abt Zsuzsannát és ennek édesatyját Bürgl Joachim zsidó ellen dec. 6-ra perbe idézi.*

Sessio die 18. Novembris 1749.

Pürgl Joachim exhibet condensorio continuatoriam actionem contra Susannam Abtin, domini baronis Kordics conthoralem, et dominum Abt et petit eandem et eundem certificari.

Deliberatum: dominam I. et in causam attractum pro 6. affuturi mensis Decembris anni labentis, subsequentibusque ad id aptis et sufficientibus juris diebus ad continuationem introsertae causae citari.

Budai bírói jegyzőkönyv 1748—1751.

1749. november 18. *Kollman Gerstl boldogasszonyi zsidó elismeri, hogy Karner György borhegyi lakosnak vászon ára fejében 55 forinttal tartozik, amely összegből 30 forintot azonnal lefizet, a még hátralevő 25 forintot pedig a soproni bőjti vásárkor fogja megadni.*

Den 18-ten Novembris 1749.

Gestehet der jud Kolmann Gerstl von Fraukirchen wegen genommener leinwath dem Georg Kärner von Weinberg Bernsteiner herrschafft 55 fl. richtig schuldig zu seyn, welche er schuldner an Margarethen marckh bezahlen hätte sollen, heunte dato aber sich dahin verstanden, dass er sogleich 30 fl. erleget, den rest aber per 25 fl. nächst kommenden fasten marckt also gewiss zu bezahlen verspricht, als in widrigenfalls biss zu völliger contentirung dem allhiesigen arrest sich unterwirffig machet.

Soproni városi levéltár, 1748—1750. évi Gerichts diarium 113.

1749. november 22. *A pesti tanács Hirschl Michl zsidót az árusítás tekintetében a m. kir. helytartótanács ajánlása alapján a keresztényekkel azonos elbírálásban részesíti.*

Sessio den 22-ten Novembris 1749.

Der judt Hirschl Michl bittet umb eine schriftliche resolution auf das neüliche gnädige rescriptum eines hochlöblichen consilii regii.

Obzwar die cristen favorabler, als die juden, gehalten solten werden, nichts destoweniger aber in ansehen dess gnädigen rescripts eines hochlöblichen consilii regii wirdt mann ihme supplicanten wegen der station zu verkauffung seiner wahren gleich denen christen tractiren.

Pesti tanácsi jegyzőkönyv 1749—1751. — 85/a.

1749. november 26. *Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségének tudomására adja, hogy a zsidókkal 3 évre évi 20 000 forint türelmi udó fizetésében történt a megegyezés, amely összegből a Sopron megyei zsidókra 1950 forint esik, amit a zsidók maguk között vessenek ki és a soproni harmincad-hivatalba fizessék be. Amennyiben a kivetésben nem tudnának megegyezni, a rabbik döntsenek, az eselleges panaszaikkal pedig a helytartótanácshoz forduljanak.*

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Posteaquam ex benigno suae majestatis sacratissimae jussu judaei nomine communitatis ipsorum nuper ad consilium hocce regium locumtenentiale evocati et comparentes sese isthic ad dependendam titulo tolerantiae annum 20 000 florenorum taxam virtute reversalium de se datarum in solidum obligassent, atefata sua majestas sacratissima accepta superinde demissa consilii hujus repraesentatione clementer resolvere dignata est, ut omnino hacvice dictis judaeis in ambitu regni hujus degentibus praespecificata 20 000 florenorum summa annue ad camerales cassas praestanda, etquidem cum initio venturi anni 1750. exordium sumptura ita imponatur, ut dimidium in principio mensis Januarii cum 10 000 florenis, altera vero pars itidem cum 10 000 florenis in exordio mensis Julii dependatur et haec praestatio annua ad triennium extendatur. Quo elapso eotum deliberabitur, an non major et qualis summa iisdem imponi queat. Et siquidem complures judaeorum a cassis cameralibus dissitam habent mansionem, ne hac etiam in parte sese gravatos esse conqueri valeant, sacratissima sua majestas id quoque clementer admittere dignata est, ut hujusmodi taxam tolerantialem erga recipiendas de administrato quietantias, ubi proximam habent, ipsi quidem cassae camerali, ii autem, qui abinde remotius habitarent, propter etiam securitatem in similibus attendi et adhiberi solitam, ad sibi vicina regia salinaria, tricesimalia et telonialia officia vel provisorales cassas camerales sub onere reddendarum desuper rationum quottam suam administrare possint.

Norma porro exactionis et incassationis ea observanda erit, ut nimirum judaeis in comitatu hocce degentibus e praenotata 20 000 fl. summa adscriptam et a sua majestate sacratissima clementer ratihabitam fl. 1950 kr. — annuam tolerantialem quottam ad Soproniensem tricesimam per ipsos administrandam ipsa communitas intra se subrepartiatur, si tamen respectu individuae hujus partitionis quaequam suborirentur difficultates, quarum intuitu coalescere nequirent, extunc rabini in vicinitate reperibiles ejusmodi repartitionem pro aequo elaborent, haecque elaborata comitatus hujus vicecomiti exhibeatur fine illo, ut si quispiam judaeorum aliorum migraret, confestim talis comitatus, quo ibidem oneri per prius obvienti subjiatur, notitiam dare possit. Et quia praeter praemissa id quoque facile venire quiret, quod ii, qui in curiis et domibus nobilitaribus resident, judaei a solvendo semet subtrahere conarentur, eatenusque per dominos suos terrestres protegerentur, hinc ad antevertenda quaevis subterfugia et renitentias, dum et quando ad incassandam taxam delectus, quem quaelibet communitas respectu sui ex melius habentibus constituere valebit, assistentiam petierit, vicecomes aut loci magistratus eandem mox praebere teneatur.

Cum autem repetiti judaei occasione hic initae conventionis gravamina quoque sua exposuisset, ea vero potissimum generalia tantummodo forent, ideo atefata sua majestas benigne, ut iidem et tales supplicantes judaei ad consilium hoc regium in finem illum remittantur, quo gravamina sua specificè pro obtinendo opportuno remedio proponant.

Praemissam itaque benignam caesareo-regiam resolutionem praetitulatis dominationibus vestris hisce eo perscribendam duxit consilium locumtenentiale regium, quo eandem communitati judaeorum in gremio sui degentium instantanee notam reddere, ac ea, quae ad effectum praevia

modalitate resolutorum necessaria sunt, illico ordinare noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die vigesima sexta Novembris anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

Comes Josephus [Illésházy manu propria.]

Georgius Fabiánkovich manu propria.

Josephus Timon manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok március havi csomójában.

Ívrétű papiros egy helyen beszakadva, melynek vízjegye: koronás címer, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, mely alatt e kancelláriai feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, azonkívül a külső oldal jobb sarkában e kancelláriai megjegyzés látható: *comitatus Soproniensi*.

E leirat másolatban megtalálható még az 1750–1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 129–131. oldalain.

278.

1749. november 27. *Ábrahám nagymartoni zsidó 4 vég posztót zálogosított el 30 forintért Szöllőssy György Richárd soproni polgárnak 14 napra. A zsidó időközben megszökött, mire a soproni városi bírói szék a posztót megbecsültette és annak 40 forint 80 dénárta értékelt árából úgy Szöllőssy 30 forint, mint Ditsch János Ehrenreich 10 forint követelése kielégítést nyert.*

Den 27-ten Novembris 1749.

Sind ad instantiam meisters Georg Reichard Szöllőssy diejenige 4 stuck tuch, welche ihme Abraham schutzjud von Matterstorff den 12. Marty 1748. umb 30 fl. auf 14 tag versetzt hat, weilen sich debitor von bemelter fürstlichen ortschafft flüchtig hinweg gemacht und mithin selbter weder alldorth noch hier in loco contractus zu betretten ist, der ordnung nach gerichtlich per 40 fl. 80 den. geschätzt und ihme meister Szöllőssy pro rata adjudiciret worden. Massen aber auch herr Johann Ehrenreich Ditsch vor einem löblichen stadtgericht in ordine angemeldet und clar dociret, dass eben bemelter schutzjud Abraham seinem herrn schwäger-vattern weyland herr Leopold Ungern für empfangene zwey ring und andere abgekauffte fahnussen zusammen 10 fl. richtig schuldig verbliben, als wurde obgedachter herr Ehrenreich Ditsch, qua haeres Ungerianus, mit sothaner anforderung auf den überrest von obbesagten tuch mit 10 fl. gerichtlich angewiesen.

Soproni városi levéltár, 1748–1750. évi Gerichts diarium 113–4.

1749. november 28. *Billanszky budai polgár ügyvéde, Mayer János György a budai tanács előtt kijelenti, hogy Arnsteiner zsidó elleni perükben a tőke visszafizetése tekintetében az 1748. márc. 26-i jelentést feltételeivel együtt elfogadja, a kamatot és a perköltséget pedig 15 napon belül lefizeti, mihez a zsidó ügyvéde, Malik szintén hozzájárul.*

Sessio die 28. Novembris 1749.

Dominus Joannes Georgius Mayer, qua domini Bernardi Billanszky plenipotentiarius, in causa judaei Marci Arnsteiner fundum eum, qui antehac per dominum Billanszky denominatus fuit, ea modalitate et iis sub conditionibus, quae in executionali relatione die 26. Marty 1748. procedenti magistratui facta expressae habentur, respectu summae capitalis coram submittit et pro executio resignat, interesse autem et expensas intra quindenam ad manus magistratuales se depositurum declarat, quam declarationem et respective executionem praedicti judaei mandatarius dominus Malik pro hic et nunc acceptat et pecuniam deponendam e manibus magistratualibus rehabendi facultatem sibi reservat.

Budai tanácsai jegyzőkönyv 1749. — 196/a.

1749. december 4. *Bernhard Sámuel morvaországi kolduló zsidó kihallgatási jegyzőkönyve.*

Anno 1749. den 4. Decembris ist sub praesidio tit. herrn Frantz Ignaty Greiners wohlmeritirten herrn stadtrichters praesentibus tit. Bartholomeo Ehrlinger und tit. herrn Wolfgang Artners beeder des inneren raths wider die inhafftirten juden folgende inquisition vorgehomen.

Wie fatent heisse, wie alt, wer er seye? Samuel Bernhardt, annorum 17, ein bettlerjud.

Woher gebührtig, wer seine eltern gewesen? Zu Vantschitz¹ in Mäyrn, sein vater habe geheisen Bernhard, die mutter aber Rössl.

Ob seine eltern schon todt seyn? Die mutter habe er nicht gekhandt, der vatter seye aber erschossen worden bey Braff.²

Wann er auf Oedenburg kommen? An verflossenen Elisabeth marckt.

Was seine verichtung hier gewesen? Er seye betteln gekommen.

Ob er allein gekommen oder mehr cameraden gehabt? Ja, gantz allein.

Warumb er in arest kommen? Er weiss nicht, dann er habe 34 groschen zusammen gebettlet und sich schuch kauffen wollen, da habe ihn ein stadtqvardie in arest empfang genohmen.

Ob er von keiner silbern uhr nicht wisse, so diesen marckt verlohren gegangen? Nein.

¹ és ² elírás lesz, mert ilyen helységnev Morvaországban nincs.

Ob er nicht gesehen jemanden in carkuchel kommen, der ein uhr zu verkauffen gehabt? Nein.

Ob inquisit selbst ein uhr in carkuchel gebracht? Nein.

Wie, wenn mann ihm einen stelen wurde, der ihn mit einer uhr in der carkuchel gesehen? Nincs rá felelet.

Sopron város levéltára, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 80/1.

Eredeti jegyzőkönyv ívrétű papíroson, melynek vízjegye: egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon FAK betűkkel.

281.

1749. december 4. Ábrahám Mózes prágai zsidó varga kihallgatási jegyzőkönyve.

Wie inquisit heisse, wie alt und wer er seye, woher gebürthig und ob er verheyrahtet seye? Moyses Abraham, annorum 40, gewesener schuster, gebürthig von Prag, verheyrahtet.

Wer seine eltern gewesen? Abraham, ein schuster von Prag ist der vatter gewesen.

Wann er auf Oedenburg kommen und warumb? Er habe seinen vettern gesucht, so zu Papa wohnhafft, welchen er geglaubt hier anzutreffen.

Ob inquisit vorigen Margarethen marckt nicht hier gewesen? Nein, sein lebtag nicht.

Warumb er in arest kommen? Unschultiger weis müsse er leyden und habe nichts gethan.

Ob er zu Gattendorff niemahls gewessen? Ja, den vorigen Elisabeth marckt, sonsten niemahls.

Sopron város levéltára, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 80/2.

Eredeti jegyzőkönyv két ívrétű papíroson, melyeknek vízjegye azonos az előbbi szám alattival.

282.

1749. december 4. Mihály morvaországi pálinkafőző zsidó kihallgatási jegyzőkönyve, akire Jakob nagymartoni zsidó vele szembesítve terhelő vallomást tesz, hogy egy órát és 6 forintot lopott volna, mit azonban Mihály zsidó tagad.

A soproni vásárban két amsterdami zsidó énekes énekelt.

Wie inquisit heisse, wie alt und wer er seye, woher gebürthig und wer seine eltern waren? Michäel, 24 jahr, ein brandtwein-brener, gebürthig von Piernitz aus Mahren, sein vatter hiesse Philip, die mutter Joachele.

Ob er verheyrahtet und kinder habe? Ja, er seye verheyrahtet und habe auch ein kindt.

Ob seine eltern noch im leben seyen? Sind schon todt.

Wann er auf Ödenburg kommen und warumb? An Elisabeth marckt ein dienst zu bekommen.

Was seine verichtungen allhier gewesen? (Nincs rá felelet.)

Ob er alleins oder mit mehr cameraden anhero gewesen? Er seye mit Pressburger juden herein kommen.

Warumb er ist (in) arest komen? Er weis nicht, mann hat ihn auf der gassen genohmen.

Ob er von keiner uhr nicht wisse, so diesen marckt verlohren gangen? Er weis nichtes.

Ob er nicht jemanden gesehen, der in die carkuchel ein uhr zu verkauffen gebracht? Nein.

Ob inquisit nicht selbst ein uhr in die carkuchel gebracht zu verkauffen? Nein, es könte ihm solches niemandt probiren.

Wie, wenn mann inquisiten überweissen wurde? (Nincs rá felelet.)

Ob inquisit diesen marekt nicht 6 fl. gestollen habe und ob er solche nicht in die carkuchel gebracht und daselbsten mit seinen cameraden aufgetheilet habe? Nein.

Worüber der Jacob jud von Matterstorff ihme in das gesicht gesagt, dass er allerdings in die carkuchel gekomen mit noch einen cameraden, der aber im marekt entwichen und denen zwey sich in arest befindlichen juden haben ein uhr dahin in das zimmer gebracht zu verkauffen, wie dann auch gewisse zwey Ambsterdamer juden, so hier und dorten umb geld singen, die uhr umb 2 fl. 50 den. erkaufft haben. Anbey sagte gedachter Jacob von Lackenbach¹ ihme auch ins gesicht, dass inquisit auch 6 fl. gestohlen und in der carkuchl solche mit seinen cameraden getheilet habe. Seye in übrigen ein ertzdieb, der längst verdienet, gehängt zu werden.

Ob er verwichenen Margarethen marekt allhier gewesen? Nein.

Ob er nicht einen juden in Gattendorff khene, nahmens Hirschl? Nein.

Ob er seinen weib keinen rock in Gattendorff machen lassen von gantzen Pressler zeüg? Nein.

Ob er in Gattendorff nicht getanzet habe bey den Hirschl juden? Nein.

Ob sein vatter nicht Eysenman heisse? Nein, er habe kein, er habe sein weib als waisen gehaiset.²

Übrigen saget Jakob jud ihme in das gesicht, das sein schwiger vatter allerdings der Eyserman oder sogenannte Schuster seye, welchen des Michäels inquisitens weib in vorigen marekt wegen auf der strassen empfangenen schlägen in der carkuchel geschmieret hat, allein inquisit negat et pernegat, er wisse von nichts.

Ob er öfters und wie oft in Gattendorff gewessen? Vor acht jahren einmahl und in diesen lezten Elisabeth marekt einmahl.

Wie lang er daselbsten gewesen? Ein nacht nur.

Sopron zárosi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 80/3.

Eredeti fogalmazvány több javítással és betoldással a szövegben két ívrétű papiroson, melyek egyik oldalán koronás címerpaizs, míg a másik oldalán *FAR* betűk láthatók.

¹ nincs kijavítva Nagymartonra. ² helyesebb lenne: *geheurathet* kifejezés.

1749. december 4. Hirschl Ábrahám mosongátai zsidó mészáros kihallgatási jegyzőkönyve, akire Jakab nagymartoni zsidó szintén terhelő vallomást tesz.

Wie inquisit heisse, wie alt und wer er seye, woher er gebürtig? Hirschl Abraham, annorum 18, ein fleischhacker von Gattendorff, ledigen standes.

Wer seine eltern gewesen? Sein vatter seye ein fleischacker, namens Hirschl.

Ob bey seinem vattern frembde juden einzukhern pflügen? Nein, niemahls.

Ob bey seinen vatter kein Priessler zeüg vor ungefehr 5 monath ausgeschnütten worden? Nein.

Ob nicht der Michael jud in Margarethen marckt zu Gattendorff gewesen? Ja, im somer seye er zu Gattendorff gewesen, wisse aber nicht, was sein thun war, ob er ehrlich oder ein schelm seye.

Ob nicht ein gewisser schneyder-jud, namens Moyses in seines vatters zimmer gearbeithet habe und was? Ja, er habe mans- und weibs bilder kleydungen genähet von allerley zeig.

Worüber Jacob jud von Matteredorff ihme abermahls in das gesicht gehabt, dass in seines vatters, Hirschls behausung der alte Moyses schneyder vor des Michäels weib einen rock gemacht habe, und zwar von den gestollenen Krugischen Prissler zeüg.

Sopron város levéltára, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 80/4.

Eredeti jegyzőkönyv a szövegben néhány törléssel és javítással ívrétű papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon éfmerpaizzsal, a másik oldalon FAK betűkkel.

1749. december 4. Sopronkeresztúr. Schwarz György soproni posztókészítő és neje, Mária Erzsébet elismerik, hogy Günsberger Márkus és Ábrahám Salamon sopronkeresztúri zsidóknak gyapjú fejében 255 forint 12 garással tartoznak, melyet a legközelebbi soproni májusi vásárig ígérnek megfizetni.

Wir endes unterschriebene bekennen hiermit, als mir die juden Marx Günsberger und Salamon Abraham von Creutz schuldig seyn diese summa geld per 255 fl. 12 groschen, welches geld mir endes unterschriebene von die obengemeldte juden in authentischer wohl empfangen haben, ich sambt meine ehliche haussfrau Maria Elisabetha und haben es zu unsern nutzen angewendt. Derothalben versprechen mir unterschriebene eheleuth auf den künfftigen May mark ohne einige widerred richtige zahlung zu leisten. Woferne mir zur gemeldter zeit nicht zahlen möchten oder kunten, so geben mir unter schribene eheleuth die obengemeldte juden gewalt und krafft sich zahlhafftig zu machen von unsern hab und gütern, was ihnen zum anständigsten ist. Zu mehrerer urkunt und bekrefftigung haben mir

unsern eigenen nahmen unterschrieben. Actum Creutz, den 4. Decembris 1749.

Meister Georg Schwartz sambt meiner lieben ehewürthin Maria Schwarztzin.

Auf disen schein bezahlt, wie folgt, 98 fl.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 22. nr. 328. 58. sorszám alatt.

Egykorú egyszerű másolat papiroson, melynek vízjegye: keresztben fekvő két kules.

285.

1749. december 4. *Ábrahám Izsák trebitschi zsidó szolga kihallgatási jegyzőkönyve.*

Wie inquisit heisse, wie alt, wer er seye, woher gebürtig? Abraham Isac, annorum 17, gebürtig von Trebitsch aus Mähren und seye ein dienstboth.

Wer seine eltern gewesen und wie geheissen? Sein vatter hat Salamon und die mutter Anca geheissen, sein vatter seye ein barbier gewesen.

Wann er auf Oedenburg kommen? An Sankt Elisabeth marckt.

Was seine verichtung waren? Er habe einen herrn gesucht.

Ob er allein kommen? Ja, mit den Nickolspurger juden seye er gekommen.

Warumb in arest komen? Er weis nicht, mann hab ihn auf der freyen gassen weggenohmen.

Ob er von keiner uhr, so diesen marckt verlohren gegangen, wisse? Nein.

Ob er nicht gesehen jemanden in carkuchel komen, der ein uhr zu verkauffen gehabt? Nein.

Ob er nicht selbst ein uhr in die carkuchel gebracht zu verkauffen? Nein.

Soproni városi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 80/5.

Eredeti jegyzőkönyv ívrétű papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon cimrepaizs, a másik oldalon FAK betűkkel.

286.

1749. december 4. *Hirschl Mózes nikolsburgi zsidó borbély kihallgatási jegyzőkönyve.*

Wie inquisit heisse, wie alt und wer er seye, woher gebürtig, ob er verheyrahet, wes standes? Moyses Hirschl, annorum 32, gebürtig von Nikolspur, ledigen standes, ein barbier.

Wer seine eltern gewesen? Sein vatter sey ein tuchhandler zu Nicolspur gewesen.

Wann er auf Oedenburg kommen? An Elisabeth marckt.

Was seine verichtung seynd? Er habe hier medicin einkauffen wollen.

Ob er alleins oder mit einigen cameraden anhero komen? Er seye mit denen Nicolspurger juden anhero kommen.

Warumb er in arest komen? Er wisse es nicht warumb, mann habe ihn beym tisch oder essen weggenohmen.

Ob er von keiner uhr, so diesen marckt verlohren gangen, wisse? Nein.

Ob er niemanden gesehen in die carkuchel eingehen, der ein uhr verkauffen wollen? Nein.

Ob er nicht selbstnen eine uhr in die carkuchel gebracht zu verkauffen? Nein.

Ob er verwichenen Margrethen marckt zu Öedenburg gewesen? Ja.

Ob er nicht von den diebstahl gehöret, der den lezten marckt herrn Ferdinand Krug passiert? Ja, er habe es gehört, dann die stadt war ja voll.

Ob er seinen weg nicht über Gattendorff genohmen und daselbsten übernachtet habe? Ja, er seye daselbsten über nacht geblieben.

Wo er über nacht gelegen? Bey den juden schneider, Jochom nahmens.

Ob er alleins daselbsten geschlaffen? Ja, gantz allein.

Wie lang er sich daselbsten aufgehalten? Einen tag lang.

Sopron város levéltára, Lad. XLVII et XX. fasc. 2. nr. 80/6.

Eredeti jegyzőkönyv ivréti papíroson, melynek vízjegye az egyik oldalon éimerpaizs, a másik oldalon FAK betűkkel.

287.

1749. december 19. A budai polgármester és Neuhauser tanácsos előtt Bilanszky kötelezően kijelentette, hogy Arnsteiner zsidót megillető 184 forint 39 krajcár kamatot és perköltséget, valamint a tőkéből 630 forintot Háromkirályok előtti 3-ik napon lefizet.

Sessio die 19. Decembris 1749.

Dominus consul et dominus Neuhauser coram reservet, qualiter dominus Billanszky se illum interusurii et expensarum summam, fl. utpote 184 kr. 39 exportantem, quam judaeo Marco Arnsteiner vigore benigni mandati regii et desuper formati computus praestare tenetur, triduo ante festum sanctorum Trium Regum proxime affuturum exceptione absque omni persoluturum et a summa capitali 630 fl. census pro futuro praestitutum coram ipsis declaraverit ac firmissime obligaverit, quod futura praedicti judaei pro cautela improthocollatur.

Budai tanácsí jegyzőkönyv 1749. — 208/b.

1749. *A sopronkeresztúri, a nagymartoni, a kismartoni és a lakompaki zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében 120 forintot lefizet.*

Empfang von juden contract.

Adam Joseph juden geschwornen von der juden gemein in Creucz erlegte auf einmal das contract-geld am Elisabeth marckt von 1748. biss 1749. 20 fl.

Jacob Scheu judenrichter von der juden gemein in Mätterstorff zahlte auf einmal das contract-geld am Elisabeth marckt von 1748. biss 1749. 30 fl.

Elkan Benedict jud erlegte im nahmen der juden gemein in Eisenstadt auf einmal das contract-geld von 19. Novembris 1748. biss dito 1749. 30 fl.

Adam Lemel jud von Lackenbach zahlt im nahmen der juden gemein alda das contract-geld auf ein jahr von 19. Februarii biss dito 1749. 20 fl.

Joseph Adam jud von Läckebach zahlt in nahmen der juden gemein alda abermal das contract-geld auf 1 jahr von 19. Februarii 1749. biss dito 1750. 20 fl.

Latus et summa dieser rubric 120 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1749. évi Cammer Rechnung 53.

1750. *január 16. előtt, Wiener Löbl Simon pozsonyváraljai zsidó szűcs azzal a panasszal fordul a vegyes bizottsághoz, hogy a keresztény szűcsök mindenféle úton-módon őt megakadályozzák abban, hogy kész áruját a vásárokon eladhassa, miért is védelmet kér.*

Hochlöbliche königliche commission, gnädigste herrn!

Es hat ein hochlöbliches königliches stadhalterey, da uns juden die toleranz täx zu zahlen auferleget wurde, auch mit genehmhaltung unsers gnädigsten grund- und schuzherrn gleich bey auferlegung berührter täx mildist verordnet einem jeden seine handierung zu treiben, aller orthen zu zulassen, mithin ist auch mir und denen meinigen gnädigst erlaubt worden, der ein kirschner bin und mit rauch fuetter handle, diesse waaren aller weeg und jeder zeit, verarbeiteter aber nur markteszeit zu verkauffen. Allein die gnädigste einwilligung erwent vnsers gnädigsten grund- und schuzherrns und die hohe verordnung eines hochlöblichen consilii will umb so weniger fruchten, als wehemüthigst klagen mus, das die kirschnermaister, die sich doch meistens durch mein verlaag nähren, mir immer nachsezen, auf eine mir doch erlaubte arbeyt lauren, betrohungen und abschaffungen verursachen alsozwar, dass ich mir auff die jahrmark zu arbeiten nicht getraue, darduch aber abgemattet, zu zahlung so viller anlagen und täx undichtigt gemacht werde.

Glanget demnach mein allunterthänigste bitte zu einer hochlöblichen commission, hochdieselbte geruhe die sach dahin zu lenden, damit das hierin vormahls erlassene intimat zu stand kome und da ich der burger-schafft umb denen kirschnermeistern kein eintrag zu machen, nichts zu arbeiten verlange, mir und meinen kindern wenigst erlaubt werde vor die noblesse, die ohnedeme aller orthen frey arbeitthen zu lassen vermag und auf die märkte ungehindert arbeiten zu dürffen, der mich überigens hocher huld und gnaden unterwerffe.

Einer hochlöblichen commission allunterthänigster:

Simon Löbl Wiener.

Kivül: An ein hochlöblichen königlichen commission gnädigste herrn.

OL. C. — 29. — In Lad. sub A. fasc. 20. judaeorum.

Csatolva a vegyes bizottság 1750. február 24-én benyújtott jelentéséhez.

290.

1750. január 16. A m. kir. helytartótanács Löbl Simon pozsonyváraljai zsidó szűcs érdekében felszólítja gróf Pálffy János nádort, mint Pozsonyváralja földesúrád, tegye lehetővé, hogy a nevezett ne csak nagyban, hanem kicsiben is kereskedhessék.

Excellentissimo domino comiti palatino, qua fundi subarcensis Posoniensis domino terrestri.

Judaeus hujas subarcensis Simon Löwl ad mixtam commissionem in negotio taxae tolerantialis judaicae ordinatam recurrendo exposuit se per pelliones aequae subarcenses a quaestu pellium ac rerum pellicearum á la minuta inhibitum, eundemque questum sibi non alias quam al in grosso admissum esse supplicando, ut ex consideratione, quod praeter et ultra ordinaria onera ferenda etiam ad taxam tolerantialem concurrere deberet similis quaestus, hactenus dumtaxat erga cehae pellionum ex contractu invite obligatam et depensam taxam exercitus sibi etiam ala minuta admittatur et in eodem per dictos pelliones amplius non turbetur. Et quia petiti hujus meritum in aequitate fundari comperiretur, suaque majestas sacratissima post impositam judaeis universaliter taxam tolerantialem vicissim in similibus eorundem gravaminibus opportunum remedium ponendum clementer commisisset.

Proinde confidit consilium locumtenentiale regium excellentiam vestram, qua plagae subarcensis dominum terrestrem, apud ejusdem magistratum haud gravatim ordinaturam esse, ut recurrenti judaeo ejusmodi liber quaestus, ex quo et victitare et praestanda praestare necessum haberet, indulgeatur, adeoque in divenditione pellium et rerum pellicearum á la minuta amplius non turbetur. Datum ex consilio die 16-a Januarii 1750.

Josephus Timon manu propria,

OL. C. — 29. — In Lad. sub A. fasc. 20. judaeorum.

Eredeti fogalmazvány, hátlapján rövid tartalmi kivonattal.

1750. február 3. *Bilanszky József Bernát a budai tanács előtt lefizet 184 forint 39 krajcárt azzal a kikötéssel, hogy a per befejezése előtt ezt az összeget nem adhatják át Arnsteiner zsidónak.*

Sessio die 3. Februarii 1750.

Dominus Bilanszky Josephus Bernardus deponit juxta praevis factam declarationem suam in causa, quae inter se et judaeum Arnsteiner vertitur, ad manus judiciarias summam fl. 184 kr. 39 cum protestatione, ne haec summa eidem judaeo usque litis exitum extradetur.

Deliberatum: communicetur parti adversae.

Budai tanácsi jegyzőkönyv 1750. — 19/b.

1750. február 6. *A budai tanács Bilanszky által lefizetett 184 forint 39 krajcárt Arnsteiner Márkus zsidónak, ki azt kérte, átadja.*

Sessio die 6. Februarii 1750.

Ahrensteiner Marcus pecuniam per dominum Billanszky ad manus judiciarias depositam fl. 184 kr. (39) constituentem tanquam fructum ex fundo executo enatum vigore interventi eatenus benigni mandati regii petit sibi effective extradari.

Deliberatum: in conformitate interventi benigni mandati pecuniam ad manus justiciarias depositam extradandam resolveri.

Budai tanácsi jegyzőkönyv 1750. — 24/a.

1750. február 7. *Pozsony. Gróf Pálffy János nádor a m. kir. helytartótanács tudomásra hozza, hogy Löbl Simon zsidó szűcsnek nincs oka panaszra, mert a keresztény szűcsök csupán a vele kötött önkéntes szerződéshez tartják magukat.*

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini colendissimi, observandissimi!

Sub dato 16-a Januarii anni currentis in negotio judaei subarcensis intuitu liberae pellium et rerum pellicearum distractionis ad me expeditas excelsi consilii regii locumtenentialis literas debito cum honore percipiens ad easdem responsi loco rescribendum duxi judaeum eundem nullam quaerulandi ansam habere, utpoté qui juxta conventionem cum pellionibus subarcensibus benevole initam et subsecutam desuper ordinationem in usu distractionis pellium persisteret, quam conventionem is saepius jam sub decursu annorum praeteritorum per multas sollicitationes adeoque nequaquam invite inivisset, sequaciter an et qualis pellium distractio eidem sit

concedenda, illud a tempore, adeoque conventionis expiratione praestolandum habebit. Subarcenses etenim pelliones privilegio caesareo-regio sunt muniti ex pellium distractione, vestiumque pellicearum praeparatione se ac familiam suam sustentare, publicaque et dominalia onera supportare debent. Quibus persisto.

Excelsi consilii regii locumtenentialis ad servitia paratissimus:

Posonii, 7-a Februarii 1750.

Comes Joannes Palffy.

Kivül: Excelso regio locumtenentiali consilio, dominis mihi colendissimis, observandissimis.

OL. C. 29. — In Lad. sub A. fasc. 20. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: 7. Februarii 1750. Praesentatae 8. Februarii 1750 és rövid tartalmi kivonattal.

294.

1750. február 12. Kraus Jakab soproni polgár és posztókészítő elismeri, hogy Schey Izsák lakompaki zsidónak 52 forinttal tartozik, melynek megfizetésére 45 napos határidőt nyer.

Den 12-ten Februarii 1750.

Fatirt meister Jacob Krauss burgerlicher tuchmacher allhier dem juden von Lackenbach, Isaac Schey, 52 fl. schuldig zu seyn und wird ihme zu abführung dessen defalcatis defalcandis die burgerliche frist auferlegt.

Soproni városi levéltár, 1748—1750. évi Gerichts diarium 133.

295.

1750. február 24. A zsidók türelmi adója ügyében működő vegyes bizottság a m. kir. helytartótanácsához benyújtott előterjesztésében Hirschl Mihály pozsonyi zsidónak azt a kérelmét, hogy ő legyen a zsidók országos préfektusa, elutasítja, mert erre nincs szükség, meg amúgyis rossz a híre. Ahol még nem fizették be a türelmi adó első részletét, ott katonai végrehajtás vétessék igénybe, Arnsteiner Márkus és Wiener Löbl zsidók kérelmét pedig támogatja.

Excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum!

Haebrei Posoniensis Michaelis Hirschl pro sibi conferendo munere sic dicti primatoris reliquorum in Hungaria degentium judaeorum supplicantis instantia ad exigentiam interventi isthic in specie reaclusi benigni mandati per commissionem mixtam in negotio taxae tolerantialis judaicae ordinatam assumpta existente, ex contextu ejusdem observare fuit supplicantem judaeum primatoris munus vel ideo ambire, ut taxae tolerantialis incassatio non minus securior, quam et judaeorum gravaminum, si quae suboriri

contingeret, promotio medio sui, quemadmodum exponitur, tanto facilius evadat.

Ex quo autem ad exigentiam interventae benignae resolutionis, cujus virtute taxa tolerantialis per judaeos in hocce regno commorantes in annuis 20 000 florenis ad triennium deponenda definitur, tam circa ipsam incassationem aliunde sufficientes factae iam haberentur dispositiones, sed et judaei gravamina sua aequae excelso isti locumtenentiali consilio absque primatoris adjutorio libere proponere quirent, abinde pro rerum circumstantiis et comperta aequitate juxta tenores etiam praecitatae benignae resolutionis medelam, in quantum videlicet illa ab activitate excelsi hujus dicasterii dependeret, obtenturi. Hinc petitum hujusce judaei ob malam etiam ipsius famam, quam complures judaei querulose detulerunt, mixta haec commissio adhuc quidem supervacaneum agnoscendo existimaret, eundem supplicantiem judaeum a suo postulato de praesenti removendum, id ipsumque etiam suae sacratissimae majestati per excelsum istud locumtenentiale consilium repraesentandum esse, semper etenim de tempore erit, casum in illum, quo judaeorum communitates in persolutione sibi adrepartitae taxae tolerantialis morosae comperirentur, de projectando et constituendo quopiam primatore cogitare.

Caeterum cum sua sacratissima majestas virtute praeallegatae benignae resolutionis suae mixtae hujus commissionis curae clementer commisisset, ut eadem taxa de termino in terminum accurate et absque omni defectu solvatur, interim autem complures judaeorum communitates in annexa consignatione denotatae sibi ad repartitas taxae tolerantialis obvencientias pro praefixo primo termino ad designatas cassas nondum deposuissent, ideo optimum et efficax remedium fore arbitraretur antelata mixta commissio, si excellentissimus dominus comes regni palatinus medio praelibati excelsi consilii locumtenentialis pro ordinibus ad militiam in regno dislocatam et commendantes fortalitorum expediendis requireretur, ut non modo pro haerentium restantiarum, quam etiam futura celeriori in praefixis terminis effectuada taxae tolerantialis incassatione cameralium cassarum officialibus vel ipsis quoque constitutis collectoribus judaeis erga condecentem insinuationem militaris assistentia toties quoties praestetur.

Marcus Arnsteiner judaeus hujas contextu suae praelibato consilio locumtenentiali exhibitae, isthic in specie advolutae instantiae in eo quoque supplex est, quatenus idem excelsum dicasterium praepollenti sua interpositione causam creditorum suorum eundem adursive impetentium suae sacratissimae majestati finem in illum repraesentare dignaretur, quo summe-fata majestas sua inclyto regimini Austriaco celeriore negotii hujus assumptionem benignissime demandare dignaretur ad hoc, ut terminata praetensionum quoque suarum causa depositioni taxae tolerantialis sibi pariter adrepartitae eo magis sufficiat. Intuitu cujusmodi petiti supplicanti judaeo aequae assistendum, adeoque eundem mediante repraesentatione per excelsum hocce consilium locumtenentiale secundandum opinaretur repetita commissio mixta.

Tandem patet ex excellentissimi domini comitis regni palatini responso judaeum subarcensem Löwl Wiener nuncupatum nullam quoad pellium et rerum pellicearum restrictam distractionem, tanquam sibi ex conventionem

utut onerosa per pelliones cehales subarcenses taliter admissam, injuriam fieri. Quo in merito quemadmodum mixta haec commissio saltem divenditionem et quaestum pellium non minus all in grosso, quam á la minuta recurrenti judaeo libere admittendum censeret, ita vestium, aliarumque manufacturarum pellibus subductarum speciem opificii prae se ferentium divenditio eidem judaeo saltem tempore nundinarum, omnibus alioquin liberarum, admittenda existimaretur, opificibus namque, ut cum privilegiis regiis sibi concessis quaestum exerceant et quosquos ad conventiones secum ineundas aut invitent, aut stringant, admitti posse haud videretur, quin potius, si circumstantia proximius expendatur, tales, ut privilegium suum ob ejusmodi attentatum periclitentur, omnino mererentur.

Quod ipsum suae excellentiae regni palatino excelsum regium Hungaricum consilium locumtenentiale ad reannexum responsum ulterius reinsinuare haud gravaretur, quibus omni cum veneratione persistimus.

Ejusdem excelsi locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi:

Baro Carolus a Keller manu propria.

Josephus liber de Reva manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae exhibita.

OL. C. 29. — In Lad. sub A. fasc. 20. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: *praesentatae 24. Februarii, 25-a ejusdem relatae.*

Ilyen értelemben írta meg felterjesztését a m. kir. helytartótanács a királynőnek, melynek fogalmazványa ugyanitt megtalálható 1750. febr. 25. keltezés alatt.

1750. február 25. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megállapítása szerint a pozsonyváraljai szücsöknek nem volt joguk tilos szerződéssel megakadályozni Wiener Löbl zsidó szücsnek kicsiben való kereskedését és ezt közlik gróf Pálffy János nádorral.

Excellentissimo domino comiti regni palatino, qua fundi subarcensis domino terrestri.

Responsum excellentiae vestrae intuitu subarcensis judaei Lowl Wiener¹ cum rebus pelliceis quaestum exercentis die 7-a currentis datum uberius expendit consilium locumtenentiale regium et siquidem contuberniis nequaquam admittendum esse videatur, ut cum benigne concessis privilegiis regiis quaestum exerceant et taliter quenquam ad ineundas

¹ helyesen: *Vienner.*

conventiones invitent vel stringant, sicque caristias publico damnosas causent.

Proinde etiam confidit consilium locumtenentiale excellentiam vestram rationi publici boni disposituram esse, ut ulterius quoque mentionato judaeo subarcensi pellium et rerum pellicearum distractio seu all in grosso sive etiam á la minuta abs eo, quin ad vetitas conventiones, quemadmodum hactenus factum est, per cehalistas amplius stringatur, libere admittatur ac una simul et id ordinaturam, ne idem a vestium, aliarumque manufacturarum pellibus subductarum, quantum etiam speciem opificii prae se ferentium divenditione sub tempus nundinarum, omnibus alioquin communium quoquo modo amplius arceatur. Datum Posenii, die 25. Februarii anno 1750.

Michael Sido manu propria.

OL. C. 29. — In Lad. sub A. fasc. 20. judaeorum.
Eredeti fogalmazvány hátlapján rövid tartalmi kivonattal.

297.

1750. március 3. Nemeskér. Sopron megye közgyűlése foglalkozván a m. kir. helytartótanácsnak múltévi nov. 26-án kelt leiratával, korábbi álláspontját fenntartja, egyben kimondja, hogy ezentúl a megye lakosai közül senki se merészeljen zsidóknak kölcsönt adni, sem tőlük kölcsönt venni éshitelbe vásárolni.

Anno 1750. die vero 3-tia Martii in possessione Nemeskér comitatui Soproniensi adjacente . . . celebrata est praelibati comitatus generalis congregatio, occasione cujus perlecta et publicata sunt excelsi consilii locumtenentialis gratiosa intimata, utpote

.....
4-tum sub dato diei 26-ae ejusdem mensis Novembris emanatum, virtute cujus etc. (a 277. sorszám alatt közölt leirat tartalmának bőszeges ismeretése után következik Sopron megye közgyűlésének alábbi határozata:) respectu hujus gratiosi intimati comitatus insisit priori suae repraesentationi, de reliquo ob conservationem miserae plebis, antevertendasque indubie frequenter emergentes fraudes et deceptiones determinatum est, ut nullus judaeis pecunias mutuo elocet aut viceversa ab iisdem titulo crediti levet, nec merces coemat non parato exolvendas sub commissione ejusmodi summae fisco comitatus applicandae.

.....
Sopron megyei levéltár, 1750–1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 121, 129.

1750. március 9. A morvaországi directorium a magyar udvari kancelláriának azt a sérelmét, hogy Morvaországból Magyarországra költözött zsidók két országnak nem adózhatnak, indokolatlannak tartja és ragaszkodik az 1745-ben kiadott királyi rendelet végrehajtásához, amely kimondja, hogy Morvaországból engedély nélkül Magyarországra kivándorolt mintegy 1130 zsidó térjen vissza eredeti lakóhelyére.

Protocollum directorii in publicis et cameralibus pro Moravia de sessione 9-a Martii 1750. die aus Mähren gebürtig, dermahlen in Hungarn wohnende und dannoch ad praestationes Moravicas gezogen werdende juden betreffend.

Mahren.

I-o. Untern 23-ten Februarii erstattet die repraesentation den abgeforderten bericht über die beschwården der Hungrisch hof-canzley, dass gewisse aus Mähren gebürtige, dermahlen aber und seit villen jahren her in dem Neüttraüer comitat sich auffhaltende juden, ob sie schon in Mähren keinen vortheil mehr genüesseten, dannoch ad praestationes Moravicas. mithin in zweyen ländern zu contribuiren angehalten würden.

Von denen hierüber vernohmenen sammentlichen creysshaubtleüten habe der Ollmuzer angeführet, vermög jüdischer landes policy müseten die ausser landes ziehen wollende juden bey ihrer gemeinde die landes praestanda auf 6 jahr entrichten und das ihrige zu denen gemein schulden beytragen.

Dieses hätten die nach Hungarn gezogene nicht gefüllet, noch sich der unterthänigkeit entlediget, dahero sie dann umb so billiger ad onera publica et dominialia concuriren müseten, als sonsten die zuruckgebliebene meist unvermögliche in einen contributions verfall gerathen und die vermöglichere sich der leichteren contribution halber ebenfahls in Hungarn begeben dörrften.

Der creyss-haubtmann vermeine also, dass die juden quaestionis entweder zur ruckkehr und tragung deren landes und obrigkeitlichen onerum oder zur losskauffung von der unterthanigkeit und incorporation deren gemeinden anzuweisen wären.

Der Prerauer creyss haubtmann tragen an, es bey dortigen bisherigen herkommen zu lassen, krafft wessen die ausser landes wohnende, dahin aber unterthänige juden, als membra communitatum den gebührenden beytrag in recognitionem dominiü bis zu ihrer loslassung leisten müseten, quoad praestationes regias aber. weil solche den handel respiciereten, nichts zu entrichten hätten.

Aus dem Brünner creyss wären von 30 jahren her keine juden ausser vor kurzen einige aus Nicolspurg nach Hungarn gegangen, welche von ihren annoch besizenden häusern der obrigkeit zu erhaltung des burgrechts etwas weniges willig abzuführeten.

Aus dem Znaymer creyss hatten sich einige nach Altofen begeben, von

welchen zwar die praestanda abgeforderet, aber annoch nicht das mindeste entrichtet worden.

Die aus dem Iglauer creyss emigrirte und ihre häuser annoch besizende juden wurden in ansehung derselben zu denen landes praestandis gezogen, solche auch von ein- und anderen abgeführt.

Aus dem Hradischer creyss hingegen hätten sich nach creyss-ämbtlicher relation und sub allegato C. von der Hungarischbroder judenschafft gemeinde 130 in den Neütraüer comitat, in ganz Hungarn aber gegen 1000 der vermöglichten juden begeben.

Die vormahlige Hungarischbroder obrigkeit, graf von Kauniz, habe solches sambt dem daraus pro contributionali regio et dominicali entstehenden nachtheil höchsten orts vorgestellet, worauf anno 1745. ein mandatum de extradendis judaeis in Hungarn, jedoch ohne würckung ergangen, dass also die emigrirte juden bey dem auch contra inhibitionem findenden schutz gegen ihre obrigkeit und zu verweigerung deren praestationen noch stütziger gemacht worden.

Da nun diese emigranten ein für allemahl unterthänig wären und als membra inseparabilia communitatis theils mit eüigen handschrift in das judenbuch eingetragen und von ihnen aydlich angelobet worden, sich der unterthänigkeit niemahlen zu entziehen.

Dargegen aber ihr dermahlen in Hungarn tragendes contributionale umb so weniger vorzuschützen komme, als ihr in Hungarn treibender handel willkürlich die ruckkehr in Mähren und concurrenz zu landes und obrigkeitlichen schuldigkeiten aber obligationis wäre.

So habe der Hungarischbroder verwalter nomine der obrigkeit gebetten den entrag der Hungarischen hofcanzley nicht zu hören, sondern die jüdische renitenten an ihre unterthanige pflichten zu weisen.

Deme sich der creyss hauptmann mit dem weitheren beysaz conformiret, dass zu verhüttung der emigration sowohl christlich, als jüdischer unterthanen, deren annehmung in Hungarn ernstlich verboten werden möchte.

Die representation finde, dass es zwar anfangs scheine, dass die in Hungarn übergangene juden, weillen sie nunmehr daselbst contribuiren, in Mähren aber keine realia besizeten, noch einigen handel treibeten, nicht auch ad contributionale Moravicum, mithin doppelt ins mitleyden gezogen werden könnten.

Da sie sich aber ex nexu subditelae und als membra inseparabilia ihrer gemeinden ohne erhaltener losslassung und praestirung der in der jüdischen policey ausgemessenen praestandorum proprio ausu nicht ausser landes transferiren und sich denen contribuendis entziehen, sonderen von ihren obrigkeiten allemahl mit fug reclamiret werden könnten.

So fallet dem königreich Hungarn die beschehene reception und gestattete langjährige auffenthalt derley emigranten umb so schwächer zur verantwortung, alss deren reclamirung und auf ansuchen des grafens von Kauniz nachdrücklichst anbefohlene extradition gänzlich ohne würckung verbleiben.

Denen Mährischen juden bleibe zwar der handel in Hungarn unbenommen, sich aber völlig nach Hungarn zu ziehen, von ihren communitäten zu separiren und denen zuruckbleibenden schwachen commembris ihre prae-

standa aufzuschülteren, lauffe wider den unterthänigen ayd und wider die policey und wohlstand einer communität.

Und wan die dermahlen in Hungarn wohnende so zahlreiche Mährische juden nicht ausgebig zur ruckkehr gezwungen werden, folgar noch mehrere wohlstehende der leichteren contribution halber sich dahin begeben solten, wurde solches nothwendig der verfahl des jüdischen auf alle individua reparirten und aus dem blossen industrialen behebenden, dannoch aber so hoch steigenden contributionalis nach sich ziehen und solches auch die obrigkeiten, so starke juden gemeinde haben, in dem dominicali empfinden.

Dahero vermeinen sie repräsentation, dass zu behebung aller ferneren ein und des anderen landes beschwården auf den schleinigten befolgt des anno 1745. ad instantiam des grafen von Kauniz in die comitater erlassenen mandats sub signatura \triangle des Hradischer creyssamts berichts zu dringen und per generale in ganz Hungarn zu befehlen wære, dass sowohl der Hungarischbroder, als anderen Mährischen obrigkeiten ihre wider pflichte übergangene und daselbst domicilirende unterthänige juden, sobald solche reclamiret wurden, ohnweigerlich zuruck erfolget und künfftig keinem die entlassung oder obrigkeitlichen consens nicht darthun könnenden unterthann schutz oder auffenthalt gegeben, sonderen solche bey schwårer verantwortung ohngesaumbt zuruckgewiesen werden sollen.

Wann aber einige jüdische individua mit obrigkeitlichen consens länger in Hungarn verbleiben wolten, so wære zwar billig sie daselbst in die contribution zu sezen, ohngeacht dessen aber konnten sie sich wehrend ihrer Mährischen unterthänigkeit qua membra inseparabilia ihrer communitäten von denen auf sie fallenden praestationibus Moravicis tam regiis, quam dominicalibus umb so weniger entziehen, als es nur bey ihnen behange, sich der Hungarischen contribution zu entledigen und zu hauss allein die Mährische zu tragen.

Es dærfften zwar die nach Hungarn gegangene juden, wie es bereiths von denen des Neüttraier comitats beschehen, in declinationem reclamationis anführen, dass sie sich mit dem Hungarischen adel in negotia verwickelt und sich in bestand contracte eingelassen, folgar sich bis zur richtigkeit nicht ausser landes wagen dörfften, ihre entweichung aber seye allemahl unerlaubt und wann sie bey ihren communitäten verblieben wæren, hatten sie nicht nötig gehabt ausser landes schulden und credit zu machen, dass also hierdurch das vinculum subditelae et jus reclamandi nicht angefochten wüerde.

Doch konte auch hierinfahls geholfen werden, wann entweder der mann oder das weib zur richtigkeits-pflegung in Hungarn verbleiben, ein oder der andere aber oder auch die erwachsene kinder zu ihren Mährischen obrigkeiten und communitäten zuruck zu kehren ernstlich angehalten wüerden.

Sopron megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok december havi esomójában.

Melléklet a m. kir. helytartótanács 1750. júl. 27-én kelt rendeletéhez.

Másolatban megvan még uo. az 1750 – 1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 535 – 543. oldalain is.

1750. március 9. után. A magyar kir. cancellár a királynőhöz intézett előterjesztésében a morvaországi directoriumnak azt a követelését, hogy Morvaországból Magyarországra kivándorolt zsidók térjenek vissza eredeti lakóhelyeikre, több okból nem tartja teljesíthetőnek és az a véleménye, hogy elégedjenek meg a Nyitra megyei zsidóknak önkéntesen felajánlott és évente fizetett 850 forintjával.

Clementissima domina!

Majestas vestra sacratissima dignabitur mihi cancellario Hungarico aulico copiam protocolli majestatis vestrae caesareo-regii in publicis et cameralibus directorii benignissime communicare, in quo agitur de judaeorum ex Moravia in Hungariam ante plures jam annos migrantium et mansionem suam ibidem figentium Moravis restitutione et ad praestanda tam regia quam dominalia onera Moraviae eorundem adactione, quem in finem adducuntur praecipue motiva haec, quod videlicet iidem judaei in Moravia dominis suis terrestribus obligati sint, absqua quopiam consensu semet alio transferre non possint, quodve vi judaeicae politiae in Moravia observari solitae judaeus se in aliud regnum transferre volens publica sex annorum subsequorum onera solvere et debita quoque, quibus communitas derelicta obnoxia est, a proportione praestare teneatur. Quod item vigore benigni mandati regii in anno 1745. ad instantiam comitis Kaunicz expediti comitatibus Hungariae commissum sit, ut ejusmodi judaei e Moravia profugi restituantur, cujus benigni mandati renovatio et per totum regnum Hungariae publicatio nunc petitur. Circa quae praemissa has humillimas meas reflexiones subnecto et benignissimo majestatis vestrae nutui substerno: allegatam a parte Moraviae politiam judaicam regnum non concernere, cum qualibet provincia sua jura, leges et consuetudines habeat, quibus semet conformare debeat, dominis vero terrestribus Moraviae subditos suos in Hungariam profugos et vicissim ex Hungaria in Moraviam migrantes ex ratione etiam colendae bonae vicinitatis suo modo repetere liceat quidem, iidem tamen domini terrestres Moraviae ejusmodi repetitionem more in Hungaria recepto secundum leges regni, quibus domini terrestres Hungariae subsunt et a quibus profugi subditi repetuntur, in via ordinaria juris instituere debeant, cum juxta cardinales regni leges nemo nobilium nisi legitime citatus et debito juris ordine auditus convinci possit et hinc factum fuisse censetur, quod comes Kaunicz allegati benigni mandati regii effectum consequi non potuerit, cum domini terrestres legibus regni insistentes semet ad instituendum circa ejusmodi repetitionem in via juris processum provocaverint, quod benignum mandatum etiamsi revocaretur, ex praemissa tamen ratione effectus eius subsequi haud posse praevideretur. Caeterum considerato moderno judaeorum in Hungaria mansionem figentium statu nunc longe alius est, quam antea fuit. Antea enim nonnisi publica contributionalia et privata onera dominalia supportabant, nunc vero praeter onera illa insuper titulo tolerantiae annuus viginti mille florenos majestati vestrae solvunt et haec summa inter ipsos judaeos repartita est et ab ipsis exigitur. Si itaque ex Hungaria emigrarent, fundus solutionis deficeret, ut autem et in Hungaria et in Moravia iidem judaei ad omnium horum onerum solutionem

attrahantur, id vires eorum longe excederet et necessario ad incitas redigebantur et sic in utroque casu aerarium majestatis vestrae damnum pateretur, sed et aequitati minus cohaerere videatur, ut judaei in comitatu Nittriensi, de quibus ut plurimum nunc agitur, fixam mansionem habentes quaestum ibidem exercentes et media vivendi ac supportandorum onerum in regno Hungariae conquiritores unice ideo, quod ex Moravia oriundi sint, eo etiam ad supportanda onera attrahantur, cum onera publica non a nudo pure loco nativitatis, verum a facultatibus et beneficiis in loco mansionis habitis solvi soleant, quod si autem aliquis judaeorum in Hungaria mansionem suam figens in Moravia etiam quospiam fundos vel alia beneficia habeat, aliunde ab ipsis ibi quoque solvenda solvere debeat, his accedit, quod judaei hi in comitatu Nittriensi degentes bona et alia beneficia dominorum terrestrium ad certum tempus contractualiter stipulatum in arenda possideant et debita quoque passiva ibidem contracta habeant, ad quorum solutionem insufficientes sunt et neque arendas ante expletum tempus in praejudicium dominorum terrestrium derelinquere possunt, sed et ratio etiam utilitatis aerarii caesareo-regii eorundem reductionem disuadet, quia summa tolerantiali in Moravia definita et utique ad praesentes, non vero ab annis compluribus emigrantes commensurata jam existente aerario nihil accresceret, e contra vero hic in Hungaria, quod illis adrespertitum est, deficeret. Ex his igitur rationibus demisse censerem, ut ad evitandas etiam circa exigendam in Hungaria summam tolerantialem confusiones, cum et aliunde opportunus modus non adsit, eosdem in Moraviam nunc reducendi aut ad solvenda duplicia onera attrahendi iidem judaei in statu, quo nunc sunt, reliquantur et domini terrestres Moraviae fl. 850, quos judaei in comitatu Nittriensi degentes, sponte et ultronee absque ulla beneficiorum participatione pure pure in recognitionem domini annuatim solvere volunt, contententur.

Sopron megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok december havi csomójában.

Melléklet a m. kir. helytartótanács 1750. júl. 27-én kelt rendelethez.

Másolatban megvan még uo. az 1750–1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 543–6. oldalain is.

300.

1750. március 13. *Bilanszky új perfeldételi pert indít Arnsteiner Márkus pozsonyi zsidó ellen, miért a budai tanács máj. 22-re a zsidót törvénybe idézi.*

Sessio die 13. Marty 1750.

Dominus Bilanszky exhibet libellum novi iudicii contra et adversus judaeum Poseniensem Marcum Arnsteiner petendo eidem competentem terminum praefigi.

Deliberatum: I. pro 22. venturi mensis May anni modo labentis et subsequentibus juridicis diebus ad comparendum, seseque defendendum citari atque certificari.

Budai tanácsesi jegyzőkönyv 1750. — 51/b.

1750. március 20. Szilics óbudai zsidónő egy forint 70 dénárt követel König Magdolnától, aki e tartozását egy hónapon belül tartozik megfizetni.

Dem 20-ten Marty 1750.

Magdalena Königin Szilics jüdin klaget 1 fl. 70 den. In ein monath zu zahlen schuldig werde seindt.

Óbudai Gerichtsprotocoll 1744—1762. — 57.

1750. április 9. Bodajk. Az uradalmi ingóságok és ingatlanok becslésében.

Juden Hauss

Juden Wohnung besteht in 2 Zimmer. 1. Kuchl, 1. Gewölb, ertragt an Maurerarbeit und Material 313 fl. Handlanger 62 fl. Das alte Judenhaus mit sambt der Schupffen 55 fl. Zimmer arbeit aber sambt holtzfuhre, Schlosser, Tischler, glasser, und haffner 88 fl. Rohr sambt deckerlohn 25 fl. Juden zaun 5 fl.

A gróf Lamberg-család esákerényi archívuma. Literae adjudicatoriae sententiales, executionales, relatoriae testimoniales folio kötet 280. Közölte *Büchler Sándor*, MZsSz. XI. 1894. 500.

1750. április 13. A soproni városi tanács Pogács János Ádám városi kancellistát küldi ki Greiner Ferenc Ignác városbíróhoz annak megtudakolására, hogy több zsidót a múltévi Erzsébetnapi vásárkor hivatalból vetett-e börtönbe avagy csupán Krug Nándor kereskedő kérésére. A válasz szerint Krug Nándor sürgetésére történt ez.

Anno 1750. den 13. Aprilis.

Wurde auch erstgedachter Johann Adam Pogács (stadtcanzelist) zu tit. herrn Frantz Ignaty Greiner stadtrichtern ex pleno consessu exmittiret umb zu vernehmen, ob tit. herr stadtrichter die an verflossenen Sankt Elisabeth marckt inarestirte juden ex officio oder aber auf angeben und eigene gefahr des herrn Ferdinand Krugs burgerlichen kauff- und handelsmanns allhier in arest nehmen lassen. Worüber obgedachter exmissus referiret, dass tit. herr stadtrichter in beyseyn des erwehnten Ferdinand Krugs so wohl, als auch des gerichtsansagers sich erkläret habe, dass derselbe nicht ex officio, sondern auf angeben, vielfältiges sollicitirn und gefahr des Ferdinand Krugs die juden in arest nehmen lassen.

Soproni városi levéltár, 1750. évi Rathsprothocoll 50—52.

1750. április 30. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartótanácsnak meghagyja, hogy mivel a zsidók ügyében működő vegyes bizottság elnöke, báró Keller Károly meghalt, ezt az elnöki tisztséget a további intézkedésig e bizottság soron következő rangidős tagja viselje.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniaeque etc. regina, archidux Austriae etc.

Reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifici item et egregii fideles nobis dilecti! Demissam fidelitatum vestrarum repraesentationem intuitu vacantis per mortem et ex hac vita decessum baronis Caroli a Keller locumtenentialis et camerae nostrae regiae aulicae Hungaricae consilarii ad delegatum in puncto tolerantialis taxae et gravaminum judaeorum commissionem mixtam praesidii sub 21-a labentis ad nos submissam benigne percipientes iisdem clementer hisce rescribendum esse duximus, quatenus usque subsequam ulteriorem benignam resolutionem nostram idem praesidium primum in ordine coassidentium eidem commissioni consiliariorum obeat. In reliquo iisdem fidelitatibus vestris gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die trigesima mensis Aprilis anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Maria Theresia manu propria.

Comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Bernardus Koncesk manu propria.

Kívül: Reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnificis item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici, fidelibus nobis dilectis Posenii ex officio.

OL. C. 29. — Ad Lad. B. fasc. 9. nr. 1. judaeorum.

Kívül ez egykorú feljegyzésekkel: 30. Aprilis 1750, praesentatae 2. May 1750, eadem et relatae és rövid tartalmi kivonattal.

1750. május 2. Susmann Mayer bécsi zsidó a soproni városi bírói szék előtt Peck János Györgyöt vallja ügyvédjéül.

Die 2-a May 1750.

Fatiret Mayr Sussman jud von Wienn pro procuratore in suis causis et negotiis herrn Johann Georg Pöckh.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 1.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprotocoll 2.

1750. május 7. A soproni városi tanács az Erzsébet-napi vásárkor börtönbe vetett zsidókat, mert a lopást rájuk bizonyítani nem lehetett, szabadon engedi, azonban többé a város területére nem léphetnek, de költségeiket kereshetik azon, akinek kérésére börtönbe zárták őket.

Anno 1750. den 7. May.

Hat ein wohledler rath beschlossen, dass nachdeme wider die an verwichenen Sankt Elisabeth marckt auff instanz herrn Ferdinand Krugs inhafftirte juden, gefänglich eingebrachte juden die behörige und zulängliche proben weder durch den delatorem, Jacob von Matterstorff noch auch mittelst der mit denenselben vorgenommen inquisition gnugsam dargethan und das angegebene furtum sufficienter eruiert werden könnte, dass dieselbten ihres langwierigen arests entlassen werden sollten, jeddoch dass sie das stadt territorium nicht wider zu betretten sich unterstehen dörffen cum reservata expensarum wider denjenigen, der die juden einsezzen lassen. solutione.

Soproni városi levéltár, 1750. évi Rathsprothocoll 63—4.

1750. május 14. Mózes Illés nagymartoni zsidó sörfőző a soproni városi bírói szék előtt kezességet vállal Gottlieb Ábrahám zsidóért, aki 7 dukáttal tartozik Tomasio soproni órásnak. Ez a kezesség vonatkozik az eddig felmerült költségre is.

Die 14-a May 1750.

Verspricht vor einem löblichen stadtgericht Elias Moyses bierbräyer von Matterstorf, dass nachdeme der jud Abraham Gottlieb wegen den Tomasio uhrmachern allhier schuldig verbliebenen 7 ducaten in arest geleet, auf eingangs Elias Moyses eingelegte caution oben von daraus lossgelassen worden, er Elias Moyses schuldig und verbunden seyn wolle ermeldten Abraham Gottlieb pro depositione juramenti paupertatis längstens bis nächstkünftigen mittwoch oder freytag hereinzustellen, in widrigen fall dass selbe durch ihme caventen bis dahin nicht solte oder könnte sistiret werden, er selbst vor obige schuldige 7 ducaten, als bürg und zahler, hafften und den uhrmacher vollständig auch in ansehen der anlauffenden und schon gemachten unkosten contentiren wolle, welches mehr ermehltter cavens auch manu stipulata angelobet.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 5.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 5.

1750. június 4. A m. kir. helytartótanács a Sopron megyei zsidók panaszára Sopron megye közgyűlésének azt a határozatát, hogy a keresztények ezentúl zsidóknak kölcsönt nem adhatnak és hitelbe tőlük nem vásárolhatnak, sem zsidóktól kölcsönt nem vehetnek, azonnali hatállyal érvényteleníti kijelentvén, hogy a közönség érdekét meg lehet más módon is védeni.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Communitas haebraica in gremio hujus comitatus Soproniensis comorans querulose repraesentavit consilio regio locumtenentiali nuperrime a comitatu hocce dispositum ac per suam competentiam eidem intimatum extitisse primo, ne a modo deinceps quispiam christianorum judaeo seu in parato aere seu in rebus aut effectibus quidpiam ad creditum dare praesumat. Secundo: in occurrentibus emptio et venditionum casibus nemini christianorum et viceversa nulli etiam judaeo licitum sit aliter, quam erga paratam solutionem quid tractare aut convenire. Tertio: inhibitum etiam sit, etquidem sub poena incurrendae confiscationis erga oppignorationem clenodiorum argenti vel auri judaeis quid ad mutuum dare aut concedere. Quarto: denique si christianus pro necessitate sua a judaeis quid compararet, illud convento pretio sub praedecarata confiscationis mulcta illico persolvere teneatur. Cujusmodi dispositiones tametsi fine praevertendarum per judaeos plerumque exerceri consuetarum fraudum ac deceptionum, adeoque gratia conservandi publici ordinatae fuisse supponantur, cum attamen stante talismodi ordinatione et inhibitione commercium publicum, unde republicae florentes evadunt, multum impediretur, activa etenim et passiva in negotiationibus ita correlativa sunt, ut iis sublatis ipsum etiam commercium cessare necesse sit.

Hinc siquidem judaei praeter communia onera taxam etiam tollerantialem ad aerarium caesareo-regium conferre debeant, ne taliter in quaestu ipsis haecenus libero restricti utrique deficient et contra benignissimam mentem ac voluntatem regiam ferendis oneribus publicis impares reddantur, eapropter praetitulatis dominationibus vestris hisce intimari, ut praedecaratas quadruplicis ordinis commercio et quaestui publico praepredicatos inhibitiones instantanee tollere et abrogare, atque adeo, ut iidem judaei conventam praeter communia onera taxam quoque tollerantialem statis temporibus rite dependere possint, rem omnimodè facilitare satagant, si qui etenim eorum fraudulentè aut usurarie egisse compertus fuerit, talis alia etiam conveniente modalitate corrigi valebit. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die quarta mensis Junii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

Comes Josephus Keglevich manu propria.

Georgius Fabiánkovich manu propria.

Josephus Timon manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus,

judicibus nobilium ac juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronii ex officio.

Soproni megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: koronás címer, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, mely alatt e kancelláriai feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumientialis Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban ez ugyancsak kancelláriai megjegyzés látható: *comitatus Soproniensi*.

Ennek a leiratnak másolata megtalálható még uo. az 1750—1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 480—1. oldalain is.

309.

1750. június 6. Müller János elhunyt soproni polgár és posztókészítő Mayer Ábrahám sopronkeresztúri zsidónak 62 forint 30 dénárral maradt adósa, amelyet a soproni városi bírói szék 2 hordó bor eladási árából teljes egészében kifizet.

Anno 1750. den 6-ten Juny ist . . . weyland Johann Mühlens gewesten burgerlichen tuchmachers hinterlassenes vermögen . . . beschrieben und geschätzt worden . . .

.....
Schulden aus dem guth:

.....
Abraham Mayer jud von Creutz 62 fl. 30 den.

.....
Contentation:

.....
Abraham Mayr jud von creutz hat zu fordern laut schuld obligation an capital 62 fl. 30 den., wird gewiesen auf den rest von 2 vas wein per 191 fl. 42 1/2 den. mit 62 fl. 30 den.

.....
Sopron városi levéltár, 1750. évi Gerichtsprothocoll 27—8, 30—1, 33.

310.

1750. június 17. Schay Fülöp lakompaki zsidó elismeri, hogy Krug Nándor soproni polgárnak 3 forint 75 dénárral tartozik, amelyet a legközelebbi Margit-napi vásárkor ígér megfizetni.

Die 17-a Juny 1750.

Gestehet Philip Schay jud von Lackenbach den herrn Ferdinand Krug 3 fl. 75 den. schuldig zu seyn und verspricht bis künfftigen Margarethen marckt bey der execution zu bezahlen.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 16.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 14.

1750. június 20. Jeremiás és Mózes óbudai zsidó testvérek tartozás miatt panaszt emelnek a pesti tanács előtt Jurkovics István ellen, akinek aug. 22-ig fizetni kell, mert máskülönbén végrehajtják.

Sessio den 20-ten Juny 1750.

Jeremias, Moyses gebrüeder juden zu Alltoffen klagen den Stephan Jurcovics wegen schuldsach.

Dem beklagten in abschrift mit diesser auflag zuzustöllen, das selbe, wan die schuldt richtig ist, bis 22-ten Augusti 1750. die kläger contentiren sollen, anssonsten man ohne anstandt die execution vornemmen wirdt.

Pesti tanácsi jegyzőkönyv 1749—1751. — 159/a.

1750. június 22. előtt. A tolnamegyei zsidók azzal a kéréssel fordulnak a m. kir. helytartótanácsához, hogy tegyék lehetővé, hogy Baranya megyében is, ahová őket nem engedik be, szabadon kereskedhessenek, hogy így az évi 400 forint türelmi adójukat meg tudják fizetni.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini benignissimi, gratiosissimi!

Eidem excelso consilio regio locumtenentiale apprime constat, quantumnam judaei in regno hoc Hungariae existentes consideratione praecipue etiam sui quaestus et tolerantiae annue ad aerarium regium pendere debeant, consequenter nos quoque in comitatu Tolnensi licet adeo exiguo numero existentes annue tamen 400 florenos ad idem aerarium regium conferre teneamur. Et quamvis hujus etiam annuae pensionis reflexione nobis liber quaestus per regnum admissus foret, eatenusque cum omni necessaria protectione commissionaliter affidati essemus, hicque quaestus liber praecipuum fundamentum solvendae pensionis foret, siquidem praeter hunc aliud medium haud haberemus, adeoque sine hujus adminiculo solvenda neque solvere valeremus, ab ingressu tamen vicini comitatus Baranyiensis simpliciter et de plano arcemur et in eundem nullatenus admittimur. Unde factum est, quod ex nostris aliquot jam auffugerint, taliterque totum onus in nos jam pauciores rejecerint. Hoc proinde summum impedimentum nisi apud dictum comitatum Baranyiensem celerius removeatur ac ibidem quoque nobis liber quaestus et negotiatio admittatur, impossibile erit nobis impositam summam praestare et ideo etiam hoc obstaculum eidem excelso consilio regio locumtenentiale fine ponendi eatenus congrui remedii in tempore praesentibus querulose detegere necessitamur demisse supplicantes, quatenus praevio modo positum a comitatu Baranyiensi impedimentum remove, eidemque comitatui, ut nos ab illius ingressu et exercendo ibidem quoque quaestu, alioquin in regno hoc Hungariae cunctis libero, cum ipsius etiam aerarii regii detrimento inde emergente amplius non impediatur, verum

in gremium sui quoque libere admittat, serio committere, taliterque viam ad consequenda pro solvendorum solutione media nobis potentius adaperire benigne dignetur. Quam benignitatem et gratiam remereri adnitentes emorimur.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi:

Judaei in comitatu Tolnensi existentes et commorantes.

Kívül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale, dominos dominos benignissimos, gratiosissimos humillima instantia introsertorum judaeorum in comitatu Tolnensi existentium.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 6. nr. 3/2. judaeorum.

Hátlapján ez egykorú feljegyzésekkel: *praesentatae 22. Junii 1750, eadem rebus* és rövid tartalmi kivonattal.

313.

1750. június 22. Pozsony. A m. kir. helytartótanács a tolnamegyei zsidók panaszára meghagyja Baranya megyének, hogy e zsidók kereskedését megyéjükben tegyék lehetővé és erről jelentést küldjenek.

Comitatus Baraniensi.

Judaei in comitatu Tolnensi commorantes querulose repraesentarunt consilio regio locumtenentiali ipsis quaestum et negotiationem cum excursionem ad comitatum hunc Baraniensem faciendam non admitti, exindeque necessario sequi debere, quod ad praestandam tollerantiae taxam impares fiant.

Eapropter praetitulatis dominationibus vestris hisce intimandum esse duxit consilium locumtenentiale regium, quatenus obstacula, quae hactenus in non concessa antelatis judaeis negotiatione posita erant, tollere et per id etiam benignas suae majestatis caesareo-regiae intentiones pro homagiali obligamine suo promovere noverint, superinde informationem quantocius submissurae. Datum Posonii; die 22-da Junii anno 1750.

Michael Sidó manu propria.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 6. nr. 3/3.

Hátlapján rövid tartalmi kivonattal.

314.

1750. június 25. A pesti tanács intézkedik, hogy Jeremiás és Mózes óbudai zsidó testvérek úgy Stephanovics János, mint a Schmidt árvák vagyondából megkapják követelésüket.

Sessio den 25-en Juny 1750.

Jeremias, Moysess gebrüder juden zu Alltofen klaget den Johann Stephanovics in schuldsachen, bitten daher ihme die contentirung zu auferlegen.

Dem beklagten wirdt hiemit die bis 21-ten Augusti 1750. zu leisten kommende bezahlung auferlegt, ansonsten er über obstehende klag sich an besagten termin zu verantworten hat.

Jeremias, Moysses gebrüder juden von Alltofen klagen das pupillen rathamt alhier wegen schuldigen 81 fl. 3 kr., so wegen des Schmidischen pupillen contrahirt solle worden sein.

Wan die schuldt richtig, hat das pupillen amt von denen interesse geldtern des pupillens die supplicanten zu contentiren.

Pesti tanácsi jegyzőkönyv 1749—1751. — 161/b.—162/a.

315.

1750. június 29. *Günsberger Márk sopronkeresztúri zsidó a soproni városi bírói szék előtt Peck Györgyöt vallja ügyvédjéül.*

Die 29-a Juny 1750.

Fatiret Marx Günsberger jud von Creucz herrn Georg Pöckh pro procuratore generaliter.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 19—20.
Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 18.

316.

1750. július 6. *A morvaországi directorium foglalkozván gróf Nádasdy magyar kancellár felterjesztésével, azt tarthatatlannak találja és továbbra is ragaszkodik a morvaországi zsidók visszatéréséhez, amely célból 6—8 évi határidőt javasol.*

Extractus protocolli de dato 6. Julii 1750.

Als ihro mayestät in monath Martio dem Hungarischen cantzler grafen von Nadasd einem disseithigen extractum protocolli wegen restituierung der in Hungarn von jahren her emigrirten juden selbstem zu zustellen allergnädigst geruhet, er graf Nádasdy aber in einer hierauf dargegen gemachten vorstellung sothaner restitution folgendes entgegen gesetzt, dass

1-mo nachdem Hungarische gesätzen dergleichen restitutiones per processum in via juris aussgemachet werden müssen, wesswegen dann das untern 29. Novembris 1745. von dem verstorbenen grafen von Kaunicz aussgewurckte mandatum regium keine würckung gehabt habe und dass

2-do bey dermahl unsinnender restituierung der Mährischen juden eine grosse differenz respectu der vorigen zeiten sey, da die in Hungarn wohnende Mährische juden anjetzo eine jährlichen tollerancz per 20000 fl. abzuführen gehalten, mithin wann sie zugleich in Mähren contribuiren solten, nothwendig zu grund gehen und das allerhögste aerarium dabey leyden wurde, wobey

3-tio dieser beträchtliche umstandt sich äussere, das die meiste juden in dem Neutrauer comitat in arenda contracten sich befindeten oder mit schulden behafftet, mithin vor aussgang der contract-jahren oder vor richtigstellung ihrer schulden nicht ausser landt gelassen werden könnten, wesentwegen dann der graf von Nádasdy dahin concludiret, womit diese juden in Hungarn gelassen, ihre Mährischen obrigkeiten aber sich mit dem in recognitionem dominii von dem Neütrauer comitats juden freywillig angebothenen jährlichen 850 fl. begnügen möchten.

So ist diese vorstellung dem 4. April an die repraesentation in Mähren mit dem befelh remittiret worden, über diese anstände sowohl, als auch über die mittel und weege, wie zu dieser juden restituierung etwann ein annus decretorius festzusetzen und wie endlichen die in recognitionem dominii anerbothene 850 fl. anzusehen wären, einen guttachtlichen bericht anhero zu erstatten. In folge dessen erinneret nun sie repraesentation unter 27. Juny respectu des Neütrauer jüdischen antrags seyn die drey dominia Strassnitz, Bisenz und Hungrischbrod vernommen worden. Dass erstere Strassnitz trage pro termino decretorio auf 5 jahr an, praetendire aber mittler zeit in recognitionem dominii jährlich 471 fl. 30 kr.

Das zweyte Bisenz wolle weder eines noch das andere, sondern verlange die extradirung ihrer juden und endlich

Das dritte Hungrischbrod behaare lediglich auf das reclamationsrecht, quibus praemissis supponiret die Mährische repraesentation, das die quaestion an? de retradendis judaeis fest gesetzt und es also nur auf die quaestion quomodo? ankomme, wie die vindicirung leichtesten zu bewürcken sey.

In ordine dessen sey nöthig die vorpraemittirte äusserungen zu widerlegen, undzwar

Ad 1-mum wurden alle hierzu vorschlagende mittel fruchtlos seyn, wann es von der wülkuhr deren Hungarischen edlleüthe abhängen solte, die allerhöchste befehle nicht anderst vollziehen zu dörften, als wann vorhero in einer juden ungelegenheit der processus juris ordinarius vollfuhret worden.

Ihro mayestät seyen die landes monarchin und dero anordnung müssen den widerspruche des vnterthanns nicht unterworffen seyn, und wäre dahero

Erstens übel, das das mandatum regium de anno 1745., wie auch der leztere befehl von 14. Martio dieses jahrs Hungarisch-seits nicht befolget worden und wurde

Zweytens ein gantz verkehrtes recht seyn wider dieses allerhöchste judicatum et resolutum einem neüen process bey einem niederen richter anzustrengen, villmehr sey es

Drittens wider alle rechten und den nachbahrlichen guten betrag frembden unterthänig juden ohne obrigkeitlichen entlass oder einwilligung nicht allein den aufenthalt, sondern auch den schutz und vorschub zu verstatten und sey hiernächst nicht abzusehen, wie eine obrigkeit ihre entwichene vnterthanen per longam manum in via juris ordinaria und mit versplitterung zeit und vnkosten repetiren solle, allermassen die entweichung schon ein unerlaubtes beginnen, mithin ein grundherr denselben gleich

aller orton zu vindiciren eben so befugt, alss jener, welcher ihm den auffenthalt gegeben, der reclamirenden obrigkeit ohne allen widerspruch aussfolg zu lassen von rechts wegen verbunden ist, so vill es aber

2-do den zweyten einwurf betrifft, da begreiffe mann gar wohl, das den in Hungarn wohnenden Mährischen juden hart fallen müssen nebst der neuerlichen tolleranz anlag per 20000 fl. auch die Mährischen landt praestanda entrichten zu sollen.

Ess hätten aber beederley praestationes ihre billichen absichten, dann die 20000 fl. tolleranz gelder wurden in Hungarn wegen des handels und wandls und des daraus ziehenden nutzens, die Mährischen praestanda aber wegen der erblandes und grundobrigkeit entrichtet.

Hatten nun derley jüdische individua mit strafflicher entweichung ihr besseres unterkommen in Hungarn gefunden, so trageten sie mit allen rechte in ansehung ihres negotii die dortländige praestanda, könten sich aber desswegen qua membra unita et inseparabilia von dem Mährischen beytrage nicht entschutten, wohl aber von der doppelten concurrenz sich gar leicht entheben, wenn dieselben zu ihren Mährischen grund obrigkeiten zuruck kehren wollen.

Vnd diese ruckkehr seye umb so nöthiger, alss aus obigen tolleranz quanto per 20000 fl. abzunehmen sey, das diese emigrirte juden ein grosses vermögen haben müssen, welche die in Mähren zuruck geblibene nahrungslose juden gemeinden in ihren schwären last übertragen könten.

Vnd obwohlen durch die ruckkehr dieser juden aus Hungarn dem aeraio die 20000 fl. tolleranz gelder entfallen wurden, so wurde doch bey ihrer revertirung zu ergäntzung dieses quanti ein ander weithiger fundus sich aussfinden lassen, indessen aber den obrigkeiten sowohl, als den jüdischen gemeinden geholfen seyn, die systemal quanta desto richtiger bestreiten zu können, weillen aber

Ad 3-tium der anstandt nicht unerheblich seye, die in verschiedenen contractibus, negotiis und schulden verfangen seyn dörfrende, dissfallige juden mit wahren effect gleich reclamiren und verabfolgen zu können, so gehe der repraesentation meynung dahin, das zu deren unweigerlichen extradirung ein terminus decretorius von acht oder wenigstens 6 jahren festzusetzen wär, biss dahin aber die emigrirte und in Hungarn noch länger verbleiben wollende juden nebst den dorthländigen auch die Mährischen praestanda nach der auf sie fallenden rata unwidersprechlich zu entrichten und zu solchen ende in recognitionem subditelae et unionis der mann oder dass weib oder auch der erwachsene sohn oder tochter wenigstens einmahl des jahrs sich bey ihren grund-obrigkeiten und angewisenen gemeinden zugestellen und die richtigkeit zu pflegen, die Hungrische dominia hingegen nicht allein in termino decretorio den vindicirenden obrigkeiten ihre unterthänige juden, worunder sie ordentliche specificationes ad effectum reclamandi abzugeben hätten, ohne mindesten aufzug oder hindernuss zu verabfolgen und biss dahin wider die sich dennoch zu abführung der gaaben sich renitent zeigen mögende individua alle assistenz zu leisten schuldig, sondern auch sich von nun an keine Mährischen judische oder cristliche unterthanen ohne sich mit der obrigkeitlichen einwilligung oder entlassung ausgewiesen

zu haben anzunehmen und einigen schutz oder vorschub zu geben sich bey empfindlichen straffe nicht anmassen sollen.

Vnd wie nun durch diese aussezende jahre die jüdische emigranten zeit genug haben mit ihren sowohl activ, als passiv stande alle richtigkeit zu pflegen, so erreiche der 3-te einwurff seine vollständige erledigung.

Worbey nur ihrer mayestät anheimb gestellet wurde, ob nicht etwann ein unterschied zwischen jenen juden, welche nach dem lezten emigrations gebott sich aus Mähren begeben und deren anzahl nicht gar gross seyn könne, gemacht werden wolle.

Sopron megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok december havi esemőjában. Melléklet a m. kir. helytartótanács 1750. júl. 27-én kelt rendeletéhez.

Másolatban megvan még uo. az 1750—1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 546—552. oldalain is.

317.

1750. július 7. Pécs. Baranya megye közönsége a m. kir. helytartótanácsnak jelenti, hogy a zsidóknak vásárokon kívüli kereskedését azért nem engedik meg, nehogy elszaporodjanak a rablók és ezáltal a megye mostani békés állapota veszélybe kerüljön, de egyébként is elég kereskedő él a megyében, így nincs szükségük zsidókra, miért is kéri a jelenlegi helyzet megmaradását.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Intuitu judaeorum in inclyto Tolnensi comitatu commorantium in eo, quod in gremio hujus comitatus nostri negotiationis, quaestusque causa haud admittantur, conquerentium datas ad nos de die 22-da mensis nunc evoluti Junii gratiosas excelsi consilii literas praesenti in consessu omni, qua obstringimur, publicavimus reverentia ac ad eas obsequiose hoc rescribendum determinavimus, quod comitatus hiece inde ab antiquo speciali caverit statuto, ne videlicet judaeis intra ambitum istius comitatus seu domicilia figere seu praeter nundinarum tempora et tunc peculiaribus passualibus provisus quaestum hincinde exercere et discursitare admissum habeatur eo potissimum ex capite, quia certa edocti fuimus experientia nullius frugi hujusmodi hominum libera oberratione praedonum numerum in dies auctum fuisse, ad quos eradicandos copiosissimis excelsi consilii monitis, etiam creberrimis sumus stimulati vicibus. Nunc proinde dum securitas domestica ad eum posita est stratum, ut nimium raro de latronibus audiamus, totis in eo laboramus viribus, quo omnes ad turbandam quietem domesticam occasiones, hocce in comitatu valde alioquin faciles praecaveantur. Sed praeter haec judaeorum istiusmodi irregulata obambulatione Christianos comitatus istius quaestores, quibus hae partes sufficienti provisae essent copia, enervari ac publico minus utiles evadere in comperto esset. Supplicamus proinde eidem excelso consilio, non dedignetur passu in hoc tranquillitati nostrae ulterius etiam gratiose prospectum ire ac pro conservatione status publici ordinatas hasce determinationes nostras

manutenere. Qui in omni veneratione perseveramus. Ex generali congregatione nostra die 7-a Julii 1750. Quinqueecclesiis celebrata.

Excelsi consilii humillimi, obligatissimi et obsequentissimi servi:

Universitas comitatus de Baronya.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 6. nr. 3/4.

Hátlapján ez egykorú feljegyzéssel: *praesentatae 17. Julii 1750, eadem et relatae* és rövid tartalmi kivonattal.

318.

1750. július 9. Hirschl Dávid nagymartoni zsidó a maga és Fülöp Zakariás zsidó örökösei nevében bevallja, hogy azt a Prissoman-féle és Hátsó-utcában fekvő részházat, amelyet 115 forint követelése fejében kapott meg, 44 forintért eladta Reckershausen Lőrincnek és nejének, Mária Julianna Sarlottának.

Die 9-a July 1750.

Fatiret David Hierschl jud von Matterstorf für sich und die übrigen Zachariae Philip judens erben, dass sie denjenigen antheil von den sogenannten Prissomanischen hauss ausser den brüchl in die Hintergassen gelegen, worauf sie lauth gericht's prothocol de dato 12. Januarii 1742. gerichtlich angewiesen worden mit 115 fl., herrn Lorencz Reckershaussen und Maria Julianna Charlotta, dessen haussfrauen, per 44 fl. verkauffet, worauf also gleich 4 fl. in usuroborationem bezahlet worden, den rest aber versprechen käuffer künfftig Michaeli richtig zu bezahlen.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 22—3.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 20—1.

319.

1750. július 10. Pernhart János sopronkeresztúri hercegi tisztartó Günsberger Márkus zsidó kérésére kihallgatja Gager György sütőmestert és Strobl József sopronkeresztúri lakókat, akik bevallják, hogy Schwarz György soproni posztókészítő nejének a zsidó megbízásából gyapjút szállítottak.

Anno 1750. den 10-ten July ist auf des Marx Ginessbergers fürstlichen und zur herrschafft Creütz gehörigen schutzjudens diemüthigsten ansuchens der Geörg Gager pöckhenmaister und Joseph Strobl beyde unterthannen von Creütz zur hochfürstlichen canzley beruffen und alda befraget worden, ob ihnen nicht bekannt wäre, das die tuchmacherin N. Schwartzin von Edenburg von dem juden Marx Ginessberger einige wohl erkauffet und abgeföhret hätte, worauf der pöckhenmaister Geörg Gager aydtlich bekennet, das die frau Schwartzin den 5-ten May samt ihren sohn persöhnlich hier gewesen, bey ihme über nacht geblieben und von dem Marx Ginessberger einen sackh woll, beyläuffig mit 2 1/2 centen behandelt und er Gager mit sein eigenen zuch in der frau Schwartzin behausung des anderen tags geföhret habe. Der Joseph Strobl bekennet eben also, das er den 3-ten

February bey dem Marx Ginessberger 3 sackh wohll etwan mit 4 centen gefasset und der frau Schwartzin nach Edenburg eingeführet hätte, welche beyde bei disen handl und lifferungen so uill vermörckhet, auch sicher abgenohmen haben, das der jud Marx Ginessberger allzeit nur mit der frauen gehandelt, auch alleinig auf ihr und keines andern trauen und glauben gedachte wohll ausgevolget und in ihre behausung eingeliefert habe. Das obig verfaste aussag in der hochfürstlichen canczley in gegenwart meiner also eröfnet und bekennet worden, contestire. Die, anno, locoque, ut supra.
Johann Pernhart verwalter manu propria.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 22. nr. 328. 59—60. sorszámok.

Ivretű papíros, melynek vízjegye: ágaskodó hímszarvas, a szöveg alatt ovális alakú fődött hercegi címerpecséttel.

320.

1750. július 17. Bécs. Mária Terézia királynő felszólítja a m. kir. helytartó-tanácsot, hogy a csatolt 4 db. mellékletben foglaltak megszívlelésével miként lehetne Morvaországból Magyarországra kivándorolt zsidók kérvényét teljesíteni anélkül, hogy az Morvaországra és a kincstárra hátrányos lenne, az erre vonatkozó véleményüket terjesszék fel.

Maria Theresia etc.

Reverendi etc. Nomine judaeorum in praefato regno nostro Hungariae, signanter comitatu Nittriensi degentium, ortum attamen ex vicino marhionatu Moraviae ducentium, sub finem anni praeteriti quemadmodum fidelitibus vestris, uti earundem ad nos sub 16. Septembris anni praeteriti relatio meminit, ita nobis quoque medio cancellariae nostrae regiae aulico Hungariae repraesentatum fuisse, quod quamvis iidem judaei ante decem, viginti et respective triginta annos Moravia egressi et in attacto Hungariae comitatu mansionem suam figentes nullum amplius e Moravia commodum participant, nihilominus tamen in recognitionem dominii Moravici in eos praehabiti medietatem quanti, quod caetus et societas eorum dominio terrestriali singulis annis pendere consuevit in florenis quippe 850 ad praesens usque accurate persolvant et in futurum etiam solvere velint, quamvis praeterea iidem judaei in regno Hungariae tam quantum contributionale, quam et privatorum dominiorum, in quibus resident, census ac quod amplius, ex neo-imposito extraordinario quanto tolerantiali judaeis in Hungaria degentibus in florenis viginti mille imposito obtingens eorum ex bis mille nongentis florenis constans actualiter dependant. His tamen non obstantibus recenter ad supportandum quoque praectactum quantum extraordinarium, quod noviter judaeis, quemadmodum in praefato nostro Hungariae regno, ita etiam in dicto marchionatu Moraviae impositum est ad caetum et communitatem praefatorum judaeorum Moravicum sub comminatione violentae in Moraviam reductionis, adigantur. Atque hinc eosdem judaeos supplicuisse nobis, quatenus in praecedaneo antiquo pensionum usu conserventur. Hac praemissorum judaeorum repraesentatione penes solitum correspondentiale insinuatam per memoratam cancellariam nostram regiam

aulico Hungaricam fine ponendi remedii cum directorio nostro in publicis et cameralibus ditiones nostras haereditarias Germanicas concernentibus constituto communicata existente idem directorium collectis praevie medio repraesentationis Moravicae a districtuum Moraviae capitaneis eatenus informationibus tandem hic in copia sub nr. 1 adnexum protocollum nobis pro suprema deliberatione exhibuit. Quo cum cancellario nostro regio aulico Hungarico fine depromendi eatenus ex parte praelibatae cancellariae nostrae regiae aulico Hungaricae sensus communicato demum per eandem cancellariam haec, quae aequae in copia sub nr. 2-o adnectitur, data est nobis nota. Postquam vero haec quoque per nos memorato directorio communicata fuisset, tandem idem directorium collectis desuper, uti prius Moravicum districtuum informationibus, hic pariter in copia sub nr. 3. acclusum protocollum extractum pro suprema decisione nobis exhibuit.

Quoniam vero ante supremam ac benignam decisionem nostram pro rei exigentia demissam quoque ac fidelem desuper fidelitatum vestrarum opinionem capere cupiamus. Hinc penes praemissorum uti et patentium de anno 1745. allegatarum sub nr. 4. communicationem iisdem fidelitatibus vestris elementer hisce committendum esse duximus, quatenus auditis praevie in quantum necesse fuerit, tam Nitriensi quam et aliis vicinis, quos res quoque modo concerneret, comitatibus, dein vero etiam commissione in negotio summae tolerantialis judaeis in regno degentibus impositae ordinata votum et opinionem suam, qualiter videlicet negotium hoc sine praejudicio provinciarum et aerarii nostri damno accomodandum censeant? nobis submittere noverint eadem fidelitates vestrae. Quibus in reliquo gratia etc. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae die 17-a mensis Julii anno 1750.

Maria Theresia, comes Leopoldus de Nadasd manu propria, Bernardus Koncesek manu propria.

Kivül: Praesentata 23. Julii 1750 et relata.

OL. C. 19. — Idealia nr. 7. (309—10.)
Egykorú egyszerű másolat.

321.

1750. július 21. Müller Éva Borbála soproni polgárasszony haldála után egy lakompaki zsidó gyapjú ára fejében még 8 forintot követelt, amely kielégítést nyert a hátramaradt vagyonból.

Anno 1750. den 21. July ist . . . weyland frauen Eva Barbara Müllerin hinterlassenes vermögen inventiret worden und bestunde solches in folgenden, als: . . .

.....
Schulden aus dem guth:

N. N. jud von Lackenbach ein rest per 8 fl.

Anno 1750. den 24-ten July . . . weyland Eva Barbara Müllerin vermögen abgemittelt worden, wie folget:

Es bestunde aber das vermögen laut inventarium 385 fl. 31. den.

Hieran hat zu fordern N. N. jud von Lackenbach einen rest für gelieferte wohl, welchen die verstorbene noch auf ihren todten beth selbst recognosciret, per 8 fl.

Verbleibet noch freye massa 377 fl. 31 den.

.....
Soproni városi levéltár, 1750. évi Gerichtsprothocoll 95—7.

322.

1750. július 27. Pozsony. A m. kir. helytartótanács felszólítja Sopron megye közönségét, jelentse, hogy a megyében Morvaországból bevándorolt zsidók vannak-e. Ha igen, úgy azok a közterhek viselésében milyen mértékben veszik ki részüket.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillutres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Nomine judaeorum in regno Hungariae, signanter comitatu Nittriensi degentium. . . (csaknem szószerint azonos a 320. sorszám alatt közölt királyi rendelettel.) pro suprema decisione suae majestati caesereo-regiae exhibuit.

Quoniam vero altememorata sua majestas sacratissima ante supremam et benignam decisionem suam praeter attactum comitatum Nittriensem, alios etiam Moraviae vicinos, quos res quoquo modo concerneret, comitatus audiri clementer cuperet.

Ideo praetitulatis dominationibus vestris praeadnexa una cum adjecta sub numero 4-to patentium de anno 1745. allegatarum copia finem in illum hisce communicari, quo superinde an videlicet et quales judaei e Moravia transmigrantes, quot numero et a quo tempore in gremio sui commorentur? qualia item praeter contributionem et neo-impositam taxam tolerantialem, alia onera sufferenda habeant? et num citra convulsionem patriarum legum et praepjudicium privilegiorum arbitrarie revocari ac in provinciis quoque non incorporatis taxari ac denique utrum pro adaequatis subditis haberi possint? circumstantiali consilio isti regio locumtenentiali submittere noverint informationem. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die vigesima septima Julii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia par[atissimi:]

Comes Paulus Balas[sa manu propria.]

Georgius Fabiánkovich manu propria.

Josephus Timon manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok december havi csomójában.

Ívréti papíros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, mely alatt e kancelláriai feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentialis Hungarico*. Ezenkívül még az alábbi kancelláriai megjegyzések találhatók: 1., bévül a bal alsó sarokban: *collecta*, 2., kívül a jobb alsó sarokban pedig: *comitatui Soproniensi*.

Ez írat másolatban megvan még uo. az 1750—1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 533—5. oldalain is.

323.

1750. július 27. *A m. kir. helytartótanács újból felszólítja Baranya megyét, hogy a tolnamegyei zsidók kereskedése elé nehézséget ne gördítsenek.*

Baranyiensi comitatui.

Tametsi eadem dominationes vestrae in ordine quoad interdictam judaeis e vicino comitatu Tolnensi in gremium comitatus hujus Baranyiensis quaestus et negotiationis ergo excursionem factam determinationem suam manutentam habere cupiant, ex quo nihilominus perinde dicti judaei occasionem sibi quidpiam promerendi de necesse amitterent, sequaciter etiam impositam sibi taxam tolerantialem debito tempore ad aerarium regium dependere in statu non essent.

Hinc praetitulatis dominationibus vestris harum serie committi, quo ejuscemodi promiscuum quaestum et commercium dictis judaeis amplius non difficultent activitate et potestate judaeos illis, qui vel excessuosi vel cujusvis alterius delicti rei comperti fuerint, comprehendendi et suo ordine puniendi iisdem alioquin in salvo permanente. Datum ex consilio die 27. Julii 1750.

Josephus Timon manu propria.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 6. nr. 3/5.

Hátlapon rövid tartalmi kivonattal.

324.

1750. július 30. *József lakompaki zsidót Müller Borbálának szállított gyapjú ára fejében a soproni városi bírói szék 7 forint 76 dénárral teljesen kielégíti.*

Die 30-a July 1750.

Ist der Lackenbecker jud Joseph wegen weyland frauen Barbara Müllerin gewesten tuchmacherin gelifferte woll mit den restirenden 7 fl. 76 den. gänzlichen contentiret worden.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 25.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 24. oldalon, de jul. 29. keltezés alatt.

1750. augusztus 3. előtt. A sopronmegyei zsidó községek a m. kir. helytartótanácsához ismét panasszal fordulnak, mert felettébb sérelmesnek találják, hogy a helytartótanácsnak a szabad kereskedésükre vonatkozó intézkedését Sopron megye hatósága még mindig nem tette közhírré.

Hochlobliche Hungarische Statthalterey etc.

Eüer excellenzien und gnaden sollen wür hiemit wehemüttigst in unterthänigkeit vortragen, wassmässen das wegen gnädigster remedirung des von einem löblichen Öedenburger comitat untern 4-ten Marty anni currentis auf anstiftung einiger unss passionirten leüthen verfast und alle ämbter publicirten widrigen befehls, von eüer excellenzien und gnaden dessentwegen bereits von einiger zeit höchst gnädigst verfügte intimation biss anhero wider hoch deroselben gnädigste intention noch nicht publicirt worden. Wie zumahlen nun sothane verzögerung uns sehr schädlich und dem allgemeinen commercio grossen nachtheille causiret.

Alls gelanget an eüer excellenzien und gnaden unser untherthänigstes gehorsambstes bitten, hochdieselbe geruhen gnädigst oberwehnt remedirungs intimation an das löblichen Öedenburger comitat widerholt und dahin in hohen gnaden zu verfügen, das erörterter dero gnädigster befelch ohnverzüglic an alle aembter behörig publiciret werden möchte etc.

Eüer excellenzien und gnaden untherthänigste gehorsambste disesamentliche in dem löblichen Öedenburger comitat subsistirenden juden gemainden etc.

Sopron megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában. Másolatban mellékelve a m. kir. helytartótanács 1750. aug. 3-án kelt rendele-téhez.

Ez a kérvény másolatban megtalálható még uo. az 1750—1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 492—3. oldalain is.

1750. augusztus 3. Pozsony. A m. kir. helytartótanács nyomatékosan megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy a zsidók szabad kereskedését elrendelő leiratukat minden késedelem nélkül tegyék közhírré és ezt jelentsék.

Illustrissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Communitas judaeorum in hocce comitatu Soproniensi degentium iterum in adnexo suo supplici querulatur de nondum publicato consilii istius locumtenentialis regii intimato quoad abroganda certa quadruplicis ordinis mercencio et quaestui publico praejudiciosa comitatus hujus statuta sub die 29-a Junii expedito.

Quia vero protelata ejusmodi publicatio querulanti communitati multum esset damnosa, eademque ob id, in libero antehac quaestu etiamnum restringeretur ac per hoc ad ferenda eidem imposita onera impar redde-

retur, hic praetitulatis dominationibus vestris intimandum esse duxit consilium hoc locumteneniale regium, ut supraactum intimatum primo quo fieri poterit tempore, si nondum publicatum esset, publicari et accurate observari faciant, deque effectu consilio huic regio locumteneniali relationem mox submittere noverint. Datum ex consilio locumteneniali regio Posonii, die tertia mensis Augusti anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

Comes Franciscus Eszterhazy manu propria.

Georgius Fabiánkovich manu propria.

Franciscus Herlein manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Sopronniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: koronás émerpaizs, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, mely alatt e kancelláriai feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumteneniali Hungarico*. Ezenkívül még az alábbi kancelláriai megjegyzések láthatók: 1., belső oldalon a bal alsó sarokban: *collecta* és 2., kívül a jobb alsó sarokban: *inlyto comitatu Soproniensi*.

E leiratnak másolata még megtalálható no. az 1750—1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 491—2. oldalain is.

327.

1750. augusztus 25. Schlanik Mózes szalonaki zsidó Luzzati Izsák görzi zsidótól 4000 db fekete báránybőrt, majd ismét 6000 db ugyanolyan báránybőrt vett meg azzal a kikötéssel, hogy e báránybőröket Kismartonban veszi át és e bőrökre 250 forint előleget fizetett. Ezzel szemben Luzzati Izsák zsidó csupán 2820 db báránybőrt szállított le, miért Schlanik Mózes zsidó a soproni városi bírói szék előtt tiltakozik és jogfenntartással él.

Die 25-a Augusti 1750.

Produciret Moyses Schlanik jud in Schlaning de dato Oedenburg den 1. May 1750., lauth welchen Isaac Luzzati jud in Görz ihme Moyses 4000 stuck gut gearbeitete schwarze und gekausete lampel fell und widerum einen sub eodem dato et loco, lauth welchen er Isaac Luzzati 6000 ebendergleichen lampel fell bis leczten July, höchstens 1-sten Augusti anni currentis auf eigene Luzzathische unkosten ohne abgang nach Eissenstatt zu liffern versprochen, wie er den auf den erstern contract 100 fl., auf den andern aber 150 fl. also gleich anticipiret. Wenn nun aber Isaac auf den erstern contract kein stuck, auf den andern aber nur 2820 stuck geliffert haben solle, welches ihme Moyses einen grossen schaden verursache, als will

selbiger hiermit solenniter darwider protestiret und sich generaliter seine jura reserviret haben.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 29—30.
Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 27.

328.

1750. augusztus 26. A budai városi bírói szék Bürgl Joachim zsidó perében perköltség címén 40 forintot ítél meg, egyben helyt ad a fellebbezésnek, melyet a legközelebbi tanácsülés elé terjeszt.

Sessio die 26. Augusti 1750.

In causa judaei Joachimi Pürgel.

Deliberatum: causa praesenti de natura sui refusionem expensarum post se trahente fl. 40 expensarum parti novizanti adjudicari. Provocatam autem ad amplissimum magistratum intra dominium admitti, taliterque causam praesentem in primitus celebranda sessione magistratuali referri.

Budai bírói jegyzőkönyv 1748—1751.

329.

1750. augusztus 31. Nemeskér. Sopron megye közönsége, miközben a megyének zsidókat érintő és közérdeket szolgáló határozatát erélyesen védelmezik, a m. kir. helytartótanácsnak jelenti, hogy a zsidók szabad kereskedésére vonatkozó leiratukat eddig azért nem tették közhírré, mert nem tartottak közgyűlést.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Communitatem haebraicam binis jam vicibus querulose ad excelsum consilium regium recurrisset, dispositionesque praepremis nostras intuitu commercii inter ipsos et christianos incolas deinceps regulandi salubriter factas in quaestionem vocasse, abrogandasque efflagitasse, deinde autem quoad serius, ut putabat, factam materia in praesenti ad nos expediti intimati publicationem insolentius expostulasse, priorisque instantiae suae effectuationem denuo adursisse ex reiteratis gratiosis excelsi consilii regii litteris intimatoriis ac respective advoluto dictae communitatis supplicii libello percepimus. Quantum ad primum certum est excelsum consilium regium universitatem comitatus ad condenda in gremio sui justa, rationalia, publicisque constitutionibus minus derogatoria statuta tenore positivarum patriae legum auctoritatem esse, jam vero quod inter alia comitatus hujus statuta illa etiam rationi quorum toties facta communitas semet gravatam praetendendo refugium ad excelsum consilium regium sumpserat, justa sint et gravissimis fulciantur rationibus, nec regni legibus ullaatenus praecedent, in dubium pariter vocari non potest, enim vero gentem hanc perfidam mille dolis et fraudibus plenam, eoque continuo intentam fore, ne cum alia vivendi media non habeat, circumventionibus suis perspicassimos etiam fallere, rudiores vero, cum quibus importunitate sua frequentius

obtinet commercium, excogitatis per otium astutissimis modis varie decipere et plerosque ad extremam pauperiem adducere queat, experientia testatum reddit. Considerantes proinde miserabilem aliunde comitatus istius statum, ne hac quoque ratione incolae ejusdem praecipue contribuentes magis ac magis onerentur, id omnino statuendum existimavimus, ne judaeis pecunias, aliasque res venales credere et vicissim ab illis mutuo ac ad creditum accipere quispiam ausit. Quo statuto non commercium judaeorum, quam tamvis exiguum et re penitus expensa perniciosum magis publico, quam proficuum per totum sistere, sed dolosas circumventiones, exindeque emergentia damna quantum fieri poterat, praecavere intendimus, cum namque illos pecunias sibi creditas post varia fatigia, vexas et expensas ob simulatam subinde saepius tamen realem penuriam solvere non voluisse aut non potuisse, cum pignoribus item per se christianis datis et vicissim ab illis acceptis multifariis imposturas exercuisse, census denique intollerabilem ab obtensis pecuniis in contribuente populo desumpsisse, taliterque damna innumera quotidie passim intulisse compertum sit, justitia, quae neminem cum damno alterius locupletari sinit, conservandique boni publici ratio legem hanc municipalem inducendi necessitatem, publicae autem regni constitutiones auctoritatem nobis tribuerunt, quam etiam per excelsum consilium regium gratiose manutenendam humillime confidimus. Quod attinet alterum cum a tempore percepti primi intimati, generalis comitatus congregatio, ad quam publicatio talis pertinebat, celebrata non fuerit, obque diversas tam statuum, quam et magistratus occupationes celebrari opportune nec potuerit, indigna profecto est vilis hujusce plebis subsumptio in eo, quasi vero praeattacti intimati publicatio studiosa opera in longius tempus protracta exstitisset, quae etiam insolentia siquidem justam mereretur indignationem, excelsum consilium regium graviter non feret, si in auctoris ejusdem condigne animadversum fuerit. Gratiis in reliquo et favoribus nos enixe commendantes perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die trigesima prima Augusti anno millesimo septingentesimo quinquagesimo in possessione Nemeskér celebrata.

Excelsi consilii locumtenentialis regii servi humillimi obligatissimi:

universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Fogalmazvány papiroson, a szövegben számos törléssel és betoldással.

E fogalmazvány tisztázását az 1750–1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv 499–501. oldalaira bemásolták.

330.

1750. szeptember 2. Sopron városának a megye közgyűlésébe kiküldött követői jelentik, hogy a m. kir. helytartótanács a megyének azt a határozatát, hogy a zsidóknak többé ne hitelezzenek és tőlük árut ne vásároljanak, hatályon kívül helyezte.

Anno 1750. die 2. Septembris.

Retulerunt domini Johannes Michael Peck et Johannes Christianus

Gabriel ad congregationem generalem in possessione Nemeskér 31. proxime praeterlapsi mensis Augusti celebratam exmissi sequentia intimata publicata extitisse:

Intimatum excelsi consilii regii, quo praecipitur, ut dispositiones inclity comitatus respectu judaeorum factae, ne videlicet judaeis pecunia credatur et si merces ab ipsis emantur, ut statim exolvantur, instantanee cassentur.

Soproni városi levéltár, 1750. évi Prothocollum senatorium Latinum 73.

331.

1750. szeptember 16. *Ábrahám Salamon lakompaki zsidó a soproni városi bírói szék előtt Wohlmuth Jánost vallja ügyvédjéül.*

Die 16-a Septembris 1750.

Fatiret Salomon Abraham jud von Lackenbach pro procuratore herrn Johann Wohlmuth.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 35.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 32.

332.

1750. szeptember 18. *Pozsony. A zsidók türelmi adója tárgyában működő vegyes bizottság azt javasolja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Sopron megyének azt a 4 pontból álló határozatát, amellyel a megyebeli zsidók kereskedését korlátozták, helyezze hatályon kívül, Ugocsa megye főispánjának viszont az a válasz adassék, hogy a zsidók türelmi adójukon kívül az eddig szokásos terheiket is tartoznak viselni, míg Veszprém megyében a megyei hatóság a türelmi adó beszedőit hatékonyabban támogassa, végül Borsod megye ez adó beszedőit ne akadályozza.*

Excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum!

Erga mixtae hujus commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae ordinatae fatam relationem dignabitur quidem idem excelsum locumtenentiale consilium mediante suo rescripto comitatui Soproniensi committere, ut certa quadruplicis ordinis puncta in gremio sui publicata, qua judaeorum quaestum et commercium cum Christianis nimium quantum restringentia denuo tollantur, ne secus judaei per ejusmodi innovationem in quaestu suo, ex quo tamen vivunt, et ob quem praestanda praestare tenentur, praevio modo restricti dependendae taxae tolerantialis sibi in annuis 1950 florenis adrepartitae contra mentem interventae benignae resolutionis incapaces reddantur.

Ex quo interim antelatus comitatus contextu isthic readvoluti responsi sui a sua primaeva iam publicata quaestum et commercium judaeorum

cum Christianis reformante dispositione recedere non intenderet, imo eidem ultronee inhaereret, hinc opinaretur obsequiosa haec mixta commissio, quatenus praelibatum excelsum locumtenentiale consilium ejusdem Soproniensis comitatus difficultatam praedecclarato quaestui praejudiciosae dispositionis et restrictionis abrogationem suae sacratissimae majestati repraesentare, adeoque isthanc novam municipalem constitutionem medio benignissimi mandati regii tollendam, concomitanter judaeos repetitum comitatum Soproniensem incolentes in antehac habito liberae negotiationis usu ulterius quoque conservandos exoperari haud gravaretur maxime ex eo etiam, siquidem judaeos, in quantum cujuspiam usurariae pravitatis aut aliarum imposturarum vel etiam dolosarum circumventionum et excessuum in negotiationibus suis convincerentur, pro casibus specificis compescere et condigne punire eidem comitatui alioquin integrum et de lege admissum foret adeo, ut ratio et motivum praecavendum judaicarum fallaciarum et aliorum excessuum pro stabiliendo hoc novo municipali statuto minus fundatum et sufficiens esse comperiat.

Supremus comitatus Ugocsiensis comes baro Carolus de Peren penes annexas literas suas declaratorium decretum sibi ab excelso consilio locumtenentiali expetit, num praeter taxam tolerantialem summo aulario cedentem judaei comitatu in illo commorantes etiam ad alia onera hactenus in gremium sui praestita attrahi possint? cujusmodi quaestionis intuitu quemadmodum benigna mens et voluntas ea esset, ut hoc tolerantialis taxa ultra onera communia in gremium comitatum et civitatum praestari solita, necnon censum dominis terrestribus solvendum adjustetur, hinc mixta hoc commissio censeret praefato domino supremo comiti per idem excelsum locumtenentiale consilium id ipsum pro notitia et directione retribendum esse, adeoque judaeos praeter taxam tolerantialem ad hactenus praestita onera ultrius quoque attrahi posse.

Collectores judaei in comitatu Vesprimiensi penes adjacentem instantiam in eo supplices sunt, ut iisdem per comitatum aut vicecomitem pro incassatione taxae tolerantialis non modo in futurum efficacior assistentia praestetur, verum etiam sibi respectu eorum judaeorum, qui qua taxati ex praefato comitatu ad alium transmigrant, indemnitas procuretur.

Quo in merito existimaret obsequiosa ista commissio mixta comitatum Vesprimiensem circa similes transmigrantes ad ordines praelibati consilii regii locumtenentialis sub 26-ta Novembris 1749. circulariter expeditos reflectendum, adeoque judaeis collectoribus juxta formatum petatum suum non modo sua via assistendum, verum etiam iisdem aequae sua via intemandum fore, ut non minus pro 1-mo et 2-do termino restantes 40 florenos sine mora ad sibi designatam cassam adjustent, sed et iisdem expensae, quas ob morositatem hujus vel alterius taxati judaei nefors expenderunt, refundendae procurentur.

Tandem apparet ex advoluto comitatus Borsodiensis responso, ordines totiesfati excelsi consilii locumtenentialis circa magistratualem quoad incassandam judaicam tolerantialem taxam collectoribus judaeis praestandam assistentiam subsumptos haberi. Quem actum qua graviore resensu dignum dum excelso consilio locumtenentiali corrigendum substerneret eadem mixta commissio, in reliquo omni honoris et venerationis cultu

persistit ejusdem excelsi consilii locumtenentialis Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaeorum per suam majestatem sacratissimam ordinati commissarii:

Posonii, 18-va Septembris 1750.

Josephus liber de Reva manu propria.

Georgius Fabiánkovich manu propria

Carolus Ludovicus de Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaeae per suam majestatem sacratissimam ordinatae cum adnexis.

OL. C. — 29. — Ad Lad. B. fasc. 9. nr. 1. judaeorum.

Kivül ez egykorú feljegyzéssel: *praesentatae 22. Septembris, eadem et relatae 1750.*

333.

1750. október 26. Pécs. Baranya megye közönsége a tolnamegyei zsidók szabad kereskedése elleni álláspontjának védelmére hivatkozik a pécsi kereskedők felségfolyamodványára, valamint a görög és a rác kereskedőkre, akiknek a zsidók a megélhetésüket teszik kérdésessé, de a közérdek szempontjából is az a kérésük, hogy az eddigi gyakorlatuk maradjon meg.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Ultra eas, quas in puncto non admittendorum extra tempus publicarum nundinarum quaestus et negotiationis exercendae gratia in gremium comitatus istius extraneorum judaeorum ex generali congregatione nostra die 7-a Julii anni delabentis 1750. celebrata excelso consilio repraesentaveramus rationes, sequentia adhuc ad manutenendam eatenus factam determinationem nostram erga subsequum ejusdem excelsi consilii sub 17-a¹ attacti mensis Julii ad nos exaratum gratiosum intimatum adducenda habuimus motiva, etquidem primo reflectimus ad hujatum Quinqueecclesiensium mercatorum suae majestati sacratissimae porrectam et abinde pro danda circumstantiali informatione nobis per excelsum consilium sub 8-va paeteriti mensis Maii submissam instantiam inter reliqua super eo quoque querulantium, quod in praejudicium privilegiorum suorum diversae sortis homines extra publicas nundinas ostiatim circuire et merces dividere soleant, per idque ipsos ad continuandam mercaturam et supportanda publica onera inhabiles reddant. Si judaeis etiam hujusmodi liber quaestus admittetur, hos profecto cum derogamine contributionis publicae sensim labefactari oportebit. Sunt praeterea frequentes in comitatu isto Graeci etiam et Rasciani quaestores, quemadmodum publico, ita dominiis non inutiles, et tamen a libera extra tempus nundinarum cum mercibus oberrati-

¹ helyesen: 27-a.

one prohibiti et ad dominia dumtaxat, ubi commorantur, restricti, qui pari ratione pro casu admittendi in partibus istis judaeis liberi quaestus pro commodiori sui sustentatione aliorum migrare cogentur. Ad praecavendas proinde ex praemissa concessione Christianis mercatoribus, Graecisque et Rascianis quaestoribus emergibiles incommoditates, causandaque damna excelso consilio supplices sumus, ne memoratos judaeos, quos in praesens semper praelibati quoque excelsi consilii sub 9-a adhuc Julii anni dudum retroacti 1725-ti gratiosis dispositionibus praecauti a figendis domiciliis et stabili in medio nostri mansionis arcebamur, extraneos, nihilque in medium comitatus nostri contribuentes, alioquin vagos et hincinde oberrando miseram plebem exquisitis quibusvis modis et praetextibus circumvenientes et enervantes, publicoque et tranquillitati publicae, his potissimum in partibus, ubi frequentissimae expilationes et praedocinia evenire solent, plus nocivos, quam proficuos, actu in praepjudicium onus publicum supportantium mercatorum nostrorum recipere cogamur. Congruo cum venerationis cultu perseverantes. Sub generali congregatione nostra die 26-ta Octobris anno 1750. Quinqueecclesiis celebrata.

Excelsi regii locumtenentialis consilii humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi:

Universitas comitatus de Baranya.

OL. C. 29. — Ad Lad. B. fasc. 6. nr. 3/6.

Hátlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentatae 11. Novembris 1750, 12-a quidem relatae és rövid tartalmi kivonattal.*

334.

1750. október 29. Hirschl Dávid nagymartoni zsidó a soproni városi bírói szék előtt bevallja, hogy Reckershausen Lőrinc azt a 40 forintot, amivel neki tartozott a Prisoman-féle házrész fejében, megfizette.

Die 29-a Octobris 1750.

Fatiret David Hierschl jud von Matterstorf, dass er diejenige 40 fl., welche herr Lorencz Reckershausen ihme lauth gericht's diarii de dato 9-a July anni currentis wegen den eheden gewessenen Prisomanischen antheil hausses annoch restirend gewesen, bereits richtig und ohne abgang empfangen zu haben.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 38.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 35.

335.

1750. november 13. Salamon Jakab nagymartoni zsidó Farkas István és Bődecs György beledi lakósoknak 20 forinttal tartozik, melyből most 7 forintot részint áruban, részint készpénzben megad, a többit pedig heti 1 forinttal fogja törleszteni, mire a kóser bora mentesül a letiltás alól.

Die 19-a Novembris 1750.

Gestehet Jacob Salomon jud von Matterstorf dem Farkas István und

Bödecs György von Beleth auf einen jüdischen schein 20 fl. zu restiren. Nachdeme aber ihme juden zwey vassl cascha wein hatten sollen exequiret werden, als hat sich selbiger der gestalt mit seinen creditoribus verglichen, dass er ihnen ein alte flinten und schnellwägen per 1 fl. 50 den., ein lailach strich per 1 fl. 50 den. und dann 4 fl. bares geld also gleich behändiget, die übrigen 13 fl. aber von wochen zu wochen mit einen fl. jedesmahl zu bezahlen versprochen, widrigenfalls soll er also gleich exequiret werden. Der kascha wein ist dahero widerum relaxiret worden.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 39.
Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprotocoll 35.

336.

1750. november 19. Dávid sopronkeresztúri zsidó és szűcs Sopronban az adósok börtönébe kerül, mert többeknek kisebb-nagyobb összeggel tartozik.

Die 19-a Novembris 1750.

Hat meister Paul Höller burgerlicher tuchmacher wegen 7 fl., Emanuel Zeltner wegen 2 fl., meister Casper Stingl wegen 5 fl. 80 den., Adam Pöltl von Wolfs wegen 28 fl., Matthies Bühler wegen 6 fl. 30 den., Stephan Ratzc wegen 14 fl., Sussanna Kollin wegen 9 fl. zu fordern habenden schulden den Dawid juden und kirschnern in Creucz in die verwahrung nehmen lassen. Vide infra de dato 3-a Decembris 1750.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 39—40.
Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprotocoll 36.

337.

1750. november 20. előtt. A tolnamegyei zsidók ismételt panaszukban a m. kir. helytartótanács tudomására hozzák, hogy Baranya megye még mindig nem engedi meg nekik a szabad kereskedést. Mivel enélkül a türelmi adójuk megfizetésére képtelenek, ezért erélyes intézkedést kérnek.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini benignissimi, gratiosissimi!

Licet altetitulum consilium regium ea etiam ex reflexione, quod ad aerarium regium annuam contributionem dependere debeamus, hancque non secus, quam ex libero nobis ubique admissa quaestu colligere queamus, comitatui Baranyiensi, ut nos in gremium sui fine exercendi ibidem liberi quaestus admittat, gratiose intimasset. Idem tamen nos eo nec ad praesens admisit atque sic a solvendorum etiam aerario regio solutione impedivit. Priori intimato in anno adhuc 1725. aut 1726. quoad judaeos extraneos expedito non minus quam et quaestorum ibidem alioquin, uti praetendit, copiosorum privilegiis insistens. Cum autem illud intimatum de extraneorum solum judaeorum, ex aliis videlicet provinciis in regnum hoc accurrentium

non admissione sonaret, eorumque judaei in regno hoc, uti nunc contribuentes non fuissent, adeoque nunc longe alia subesset ratio, allegataque per comitatum dictorum quaestorum privilegia publicae utilitati ac regni legibus quaestum ubivis liberum admittentibus derogare ac etiam vectigali regio per liberum et uberiores quaestum amplius locupletari solito obesse et praejudicare nequirent. Quo magis enim liber quaestus restringitur, tanto gravius damnum vectigali etiam regio infertur et nisi nobis etiam liber quaestus in regno, consequenter et in comitatu Baranyiensi juxta eatenus datam occasione factae conventionis assecurationem admittatur, conventam summam nullatenus dependere possemus. Hic itaque cum praecipue publicae utilitatis ac ipsius etiam aerarii regii ratio subsit.

Hinc eidem excelso consilio locumtenentialem iterum praesentibus humillime supplicamus, quatenus dicto comitatu Baranyiensi nostri eo fine exercendi quaestus admissionem ultra ac severius injungere benigne dignetur, secus enim rescissis taliter necessaria media quaerendi viis impositam summam praestare nullatenus poterimus. In reliquo nos benignae protectioni denuo humillime subjicientes manemus.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi vasalli:

Judaei in comitatu Tolnensi degentes.

Kivül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale, dominos dominos benignissimos, gratiosissimos humillima instantia judaeorum in comitatu Tolnensi degentium.

OL. C. 29. — Ad Lad. B. fasc. 6. nr. 3/7.

Hátlapon ez egykorú feljegyzéssel: *praesentatae 20. Novembris 1750, eadem et relatae és rövid tartalmi kivonattal.*

338.

1750. december 1. Nemeskér. Sopron megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy tudomásuk szerint Morvaországból zsidók Sopron megyébe nem vándoroltak be.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Quoad judaeos ex marchionatu Moraviae in Nitriensem et ne fors hunc etiam comitatum transmigrantes, praetensionemque contra ipsos ex parte judaeorum Moravie sub comminatione violentae reductionis formatam ad nos expeditum gratiosum excelsi consilii locumtenentialis regii intimatum unacum advolutis instrumentis percepimus reverenter. Quo in passu cum etiam num aliqui judaei e dicto marchionatu in comitatum hunc transmigraverint, num item contributionis aut alio quocunque titulo in gremium exterarum communitatum quidpiam dependere debeant, innotescere nobis hactenus nequivisset. Praeatactam proinde querimoniam judaeos in comitatu hocce commorantes, quantum nobis constaret, directe haud respicere demisse significamus, nosque in ultiores gratiosos excelsi consilii regii favores humillime devoventes perseveramus. Datum ex generali

congregatione die prima mensis Decembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo in possessione Nemeskér celebrata.

Excelsi consilii locumtenentialis regii servi humillimi, obligatissimi:
Universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1750. évi közgyűlési iratok december havi csomójában.
Fogalmazvány papiroson, a szövegben több törléssel és betoldással.

E felirat másolatban megtalálható uo. az 1750—1751. évi közgyűlési jegyzőkönyv-
653. oldalán.

339.

1750. december 3. Löbl Ábrahám sopronkeresztúri zsidóbíró kezességet vállal (Dávid) Ádám zsidó szűcsért, ki tartozásait lassankint le fogja dolgozni és minden országos vásár alkalmával törleszteni fog, mit ha nem tenne meg, úgy ismét börtönözzék be.

Die 3-a Decembris 1750.

Caviret der judenrichter in Creucz Abraham Lövel, dass der, ut supra sub dato 19-a Novembris in verhaftt genohmene jud Adam seine creditores mit abarbeitung einiger kleider nach und nach contentiren werde und wolle er, wan der jud etwa eine ihme gegebene waar verpartiren solte, solche wider gut zu machen. Anbey verspricht der jud alle jahrmarek seinen creditoribus zu erlegen und daferne er wider sein versprechen handeln würde, soll er widerum in verwahrung genohmen werden.

Soproni városi levéltár, 1750—1752. évi Gerichts diarium 44.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprotohoco 40.

340.

1750. december 4. A soproni városi tanács foglalkozik a m. kir. helytartó-tanácsnak azzal a leiratával, amelyben Morvaországból Nyitra megyébe bevándorolt zsidók ügyét tárgyalta, akik évi 850 forint adót fizettek földesuraiknak, de akik ezen felül új követeléssel állottak elő, amelyet a magyar kancellária javaslatára a királynő jogosulatlanul jelentett ki. Amennyiben morva zsidók más megyékbe is költöztek volna, ezt jelenteni kell.

Anno 1750. die 4. Decembris.

.....
Intimatum ejusdem excelsi consilii (locumtenentialis) de dato 27. July 1750., per quod intimatum extitit, judaeos ex Moravia in comitatum Nitriensem commigrantes, ibidemque nunc degentes suae majestati sacratissimae graviter conquestos esse in eo, quod domini terrestres Moravi, sub quorum dominio hactenus perstitissent, novam illis praeter hactenus annuatim pendere consuetos 870¹ fl. imposuerint ac terminum, intra quem ean-

¹ elírás 850 helyett!

dem deponere debuissent, constituerint quidem. Quia vero nova haec impositio ob nimiam ipsorum penuriam et paupertatem deposita non fuisset, ideo dictos dominos Moravos a comitatu Nitriensi semet repetiisse et remittendos postulasse gravi suo damno et periculo interitus manifesto. Postquam autem negotium isthoc excelsae cancellariae ad referendum et cum statibus Bohemiae ac Moraviae concertandum sua majestas sacratissima clementissime commisisset, eadem excelsa cancellaria adinvenit, cui etiam sua majestas sacratissima benignissime annuit, ut iidem judaei praeter praespecificatos 870 fl., cum aliunde ob inopiam et subsistendi impossibilitatem se in comitatum Nitriensem recepissent ac ex Moravia nihil aut parum utilitatis percipiant, imo ne eo quidem quaestus causa comeent, annuatim dominis terrestribus Moravis nihil persolvere sint obligati. Eodem hoc intimato praecipiebatur, ut comitatus diligenter inquirat, num in gremio sui similes ex Moravia transmigrantes judaei degant, quod numero sint et quid tum hi, tum alii dominis terrestribus annuatim pendant? et an non etiam ad instar aliorum contribuentium tractari ac ordinariae regni constitutioni subjici queant? atque subinde id ipsum excelso consilio perscribat.

Soproni városi levéltár, 1750. évi Prothocollum senatorium Latinum 84—5.

341.

1750. december 23. Günsberger Márkus és Ábrahám Salamon sopronkeresztúri zsidók a soproni tanács előtt pert indítanak a megszökött Schwarz György soproni polgár és posztókészítő neje, Mária Erzsébet ellen, aki gyapjú ára fejében 306 forint 60 dénárral tartozik.

Amplissime magistratus!

Domini domini summe colendissimi!

In forma actionalis libelli humillime exponere necessitemur, qualiter nam post fugam Georgii Schwarz civis et pannificis hujus liberae regiaeque civitatis Soproniensis sperassemus quidem ex bonis ejusdem derelictis. necnon uxoris suae Mariae Elisabethae plenariam praetensionum nostrarum contentationem. Accidit tamen praeter spem et opinionem, ut cum antefati Georgii Schwarz, ejusdemque praeattactae uxoris Mariae Elisabethae creditorum contentatio die 9-na mensis Decembris anni labentis 1750. coram inelyti judicatus officio facta fuisset, nos nihilominus praetensionum nostrarum contentationem neutiquam consecuti fuisset. Consistant autem praetensiones nostrae ob lanam saepefato Georgio Schwarz, ejusdemque uxori Mariae Elisabethae subministratam juxta annexum productum sub numero 1-mo in florenis 255 den. 60, in cujusmodi summae defalcationem nihilominus fl. 98 jam percepimus. Praeterea anno 1750. die 3. Februarii iisdem conjugibus subministravimus 368 libras lanae et die iterum 5. May anni ejusdem 228 libras, utriusque summae unam libram á 25 den. accordatam. Quandoquidem vero trium harum nostrarum praetensionum

contentationem, ut ante diximus, coram inclyti judicatus officio neutiquam consequi potuissemus, neque aliam quam ordinariam juris viam pro medela haberemus, communis autem justitia unicuique suum reddi ac restitui juberet, nec quemquam cum damno tertii locupletiozem fieri permitteret, naturalisque contractualis obligatio prouti et art. 17. Matthiae 6., Kithonich cap. 9. gr. 9., art. 53. 1723. et 31. 1659. eandem Mariam Elisabetham Schvarzin ad nobis plenarie satisfaciendum eo magis stringeret, quo certius esset, quod soli ejusdem marito nunc profugo nequidem unius floreni creditum dedissemus. Pro eo cuperemus saepe mentionatam Mariam Schvarzin, ut I. in uno brevi termino coram hoc inclyto foro in jus et causam convenire, nobisque ad mentem praecitatorum legum cum expensarum adjudicatione imputatis nihilominus imputandis jus et justitiam administrari peteremus, pro qua gratia perseverabimus.

Amplissimi magistratus humillimi servi:

Marcus Günssberger et Salamon Abraham celsissimi
sacri Romani imperii principis Antonii
Esterhazy protectionales judaei Kerezhurienses.

Kivül: Supplex actionalis libellus amplissimo liberae regiaeque civitatis magistratui Soproniensis exhibitus ab intus uberius declaratus.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 22. nr. 328. 53—4. sorszámok.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: keresztben álló két kulcs, külzetén ez egykorú feljegyzésekkel: *praesentatae die 23. Decembris 1750., terminus pro 11. Januarii 1751.*

342.

1750. A kismartoni, a nagymartoni, a sopronkeresztúri és a lakompaki zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése végett kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot lefizet.

Empfang von juden contract.

Elkan Benedict judenrichter der juden gemein in Eyssenstadt zahlte das contract-geldt a 19. Novembris 1749. biss dito 1750. mit 30 fl.

Lazarus Jacob judenrichter in Matersdorff erlegt im nahmen der juden gemein allda das contract-geldt von 19. Novembris 1749. bis dito 1750. mit 30 fl.

Adam Joseph juden geschworner erlegte gleichfalls im nahmen der juden gemein in Creutz das contract-geldt a 1. Novembris 1749. bis dito 1750. mit 20 fl.

Joseph Adam judenrichter in Lakenbach bezahlt im nahmen der juden gemein daselbsten das contract-geldt a 1. Novembris 1749. bis dato 1750. 20 fl.

Latus et summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1750. évi Cammer Rechnung 51.

1750. Szentgyörgy városa kirekeszti a zsidókat a közös legeltetésből.

A már régebben hozott decisióhoz képest a becsületes és bölcs tanács és a városatyák elrendelik, hogy azoknak a lakosoknak és zsidóknak, akik a türelmi házakban — Freyhäuser — laknak, kivéve a város zsidóit — Stadt Juden — [,] a közös legeltetés semel pro semper tiltva legyen.

Szentgyörgy város statutuma, Corp. stat. IV. 2. p. 760. Közölte *Hermann Ottó*: A magyarok nagy ősfoglalkozása. Bp., 1909. 304.

344.

1750. Pozsony. A tárnokszék a szakolcai városi tanácsnak azt a döntését, hogy Benjamin József zsidónak esküt ítélte meg Gersics János özvegye, Botka Mária elleni perében, nem hagyja jóvá.

Series causarum in inelyta sede thavernicali anno 1750. Posonii celebrata revisarum et secundum diem praesentationis terminatarum.

26. Causa judaei Benjamin Joseph, ut A. contra nobilem dominam Mariam Botka, Joannis condam Gersics relictam viduam, ut I. coram magistratu liberae regiaeque civitatis Szakolcensis penes ausszugales mota et ventilata.

Magistratus parti A. juramentum suppletorium adjudicavit. Haec sententia est reformata.

Sopron város levéltára, Extractus processuum ad inelytam sedem thavernicalem appellatarum anno 1750. in libera regiaeque civitate Posoniensi discussarum et terminatarum. (Nines lapszámozva.)

345.

1750. Pozsony. Arnsteiner zsidónak pere Bilanszky ellenében a tárnokszék előtt megegyezéssel ért véget.

Series causarum in inelyta sede thavernicali anno 1750. Posonii celebrata revisarum et secundum diem praesentationis terminatarum.

Causa judaei Arnsteiner, ut A. et appellantis contra dominum Bilanzky, ut I. et appellati coram magistratu liberae regiaeque civitatis Budensis in puncto debiti mota et ventilata.

Haec causa amicabiliter sopita est.

Sopron város levéltára, Extractus ad inelytam sedem thavernicalem appellatarum anno 1750. in libera regiaeque civitate Posoniensi discussarum et terminatarum. (Nines lapszámozva.)

1750. *A szakolcai városi tanács Benjamin József szakolcai zsidónak, akinek Gersics János még az életében 140 forinttal maradt adósa, melynek törlesztésére 4 aranyat tett le, majd újabb 155 forint 58 dénár adósságot csinált. esküt ítél meg.*

24. Processus judaei Benjamin Joseph Szakolczae degentis, ut A. contra nobilem dominam Mariam Botka, Joannis condam Gersith relictam viduam, ut I. coram magistratu liberae ac regiae civitatis Szakolcza penes ausszugales moti.

Species facti.

Pars I. vivente adhuc marito suo Joanne Gersics intuitu antiquae restantiae 140 fl. in domo sua computum inivit, — in his duobus verbis est tota vis hujus causae, — in defalcationemque hujus 4 aureos deponendo totum debitum recognovit, sed et exposit merces ex fornice partis A. per decursum complurium annorum usque ad florenos 155 den. 58 testantibus litteris ausszugalibus excipiendo semet debitorem effecisset. Quod quia bonis solvere nollet, substitutus fiscalis, surrogatus quippe partis A. procurator, ad mentem art. 53. 1723. euperet partem I. convinci.

Deliberatio magistratualis.

Cum ex productis sub nr. 3. partis A. litteris ausszugalibus qualitas et quantitas restantiarum abunde omnino liqueret, parsque I. in sui defensum hactenus, quanquam deliberative etiam iteratisque vicibus ad id admonita fuisset, nihil penitus inducere comperiretur, ob id in conformitate art. 53. 1723. praememoratae parti A. et ejusdem genitori corporale, solitumque hebraicum juramentum tam quoad restantiam fl. 140, eandem quidem imputatis imputandis et defalcatis defalcandis, quam etiam aliam actionetenus expressatam fl. 155 factam praevio modo cum libro originali coram procuratore confrontatione judicialiter adinveniri et imponi.

Sopron város levéltára, Extractus processuum ad inelytam sedem thavernicalem appellatarum anno 1750. in libera regiaeque civitate Poseniensi discussarum et terminatarum (Nines lapszámozva).

1750. *Pozsony. A tárnokszék Benjamin József zsidó perét visszaküldi Szakolcára újabb ítélethozatalra.*

Sententiae causarum ad inelytam sedem thavernicalem in anno 1750. Posenii celebratam via appellationis deductarum, ibidemque revisarum atae, etquidem.

Deliberatum est:

Praemature et illegaliter parti A. adjudicato juramento processum praesentem ad partes remitti.

Sopron város levéltára, Extractus processuum ad inclytam sedem thavernicalem appellationum anno 1750. in libera regiaeque civitate Posoniensi discussarum et terminatarum (Nines lapszámozva.)

348.

1751. január 11. — 1752. június 28. után. Günsberger Márkus és Ábrahám Salamon sopronkeresztúri zsidók perlik Schwarz Györgyné soproni polgárasszonyt, akitől gyapjú ára fejében 306 forint 60 dénárt követelnek. A soproni tanács, mint illetékes bírói szék, ez összeg kisebbik részét letett eskü után megűteli, a nagyobbik részével azonban elutasítja a zsidókat, akik ezért fellebbeznek.

Anno 1751. die 11. Januarii coram amplissimo liberae regiaeque civitatis Soproniensis magistratu levata causa honestorum Marcii Ginsperger et Salamonis Abraham celsissimi sacri Romani imperii principis Antonii Eszterhazy protectionalium judaeorum Kerezturiensium, ut A. A. contra et adversus honestam matronam Mariam Elisabetham, prudentis vero et circumspecti Georgii Schvartz pannificis et civis hujatis nunc tamen profugi contorem, ut I.

Nominibus vero et in personis praementionatorum judaeorum nobilis Joannes Wollmuth cum nostris, adeoque sufficientibus juris cautelis munitus procurator comparet, reproducitque originale instantiam actionalem sub literis A¹ eidemque adnexum instrumentum sub numero I.² et cupit ad mentem ejusdem actionalis instantiae et producti modo mentionati praevia partis I. judiciaria proclamatione finale iudicium et reservat reservanda.

Pro antelata praetensa I. egregius Josephus Blasofsky legitimus procurator cum nostris praemissis juris cautelis inhaerendo comparet et reservat omnimodam agendi facultatem.

A két ügyvéd egymással való hadakozása 52 folio oldal terjedelmű, melynek leközlése felesleges, a tárgyalás folyamán meghozott bírói ítéletek az alábbiak:

1., Particula domus Gregericzianae judicialiter assignata et pro sufficienti cautione agnita partem I. ad ulterius agendum obligari.¹

2., Literis obligatorialibus ad manus judiciarias per partem A. pro cautione consignatis partes sibi incumbentia agant.²

¹ közölve 341. sorszám alatt. ² közölve 284. sorszám alatt.

3., Procuratore partis I. cautionem per partes A. A. praestandam in praemissis suis petente, praestita autem illa et pro sufficienti deliberative agnita, earundem activitatem cumprimis quod contractus obligatorialis causantes efficeret pares, difficultare nequeunte procuratorem igitur I. a petito suo removeri, partesque ad ulterius agendum judicialiter admoneri.³

4., Praemissa immediate judiciaria deliberatione sufficienter clara existente partem I. juxta mentum articuli 23. 1723. ad sibi incumbentia agendum judicialiter admoneri.⁴

5., Latis judiciariis deliberationibus ultro stabilitis partes seposita proluxa allegationum accumulatione agant ulterius deliberationi conformiter.⁵

6., Procuratorem partis I. ad directius respondendum serio admoneri, secus recepturus iudicium.⁶

7., Esto quidem partes A. A. actionalis suae expositionis primam positionem summam nimirum 255 fl. 60 den. per literas obligatorias sub numero 1-mo productas, alteram vero positionem, lanam videlicet a partibus A. A. per partes I. I. coemptam et 368 libras constituentem fassione testis sub numero 4-to producta⁷ et tertiam denique positionem, quoad lanam 228 librarum coemptam, peraeque ac praemissas duas priores fundamento coccus conjugalis, praetensaeque cujuspian communis negotiationis comprobare niterentur. Quia vero in ordine quoad summam 255 fl. 60 den. ex producto sub numero 1-mo erui non posset, quod pars I. literas praetensas obligatorias subscripsisset aut vero aliquem contractum propria subscriptione vel vero alio legali modo corroborando cum partibus A. A. invisisset. Praeterea vero tam respectu hujus, quam et tertiae quoque positionis allegatus usus conjugalis, communisque negotiatio vel ex eo locum habere nequiret, cum nexu matrimonialis obligationis id ipsum exigente pars I. ex ejusmodi lana per maritum suum in usum opificii sui comparata, panni denique exinde elaborati distractionem nullatenus impedire potuisset, quin potius victum et amictum de jure naturae et obligaminis matrimonialis a marito suo expectasset, hinc praemissis ex rationibus, adductisque aliis legalibus circumstantiis eandem partem I. a parium A. A. petitione, videlicet 1-mae et 3-tiae positionis simpliciter absolvi. In ordine vero quoad 2-dam positionem, cum de quantitate et pretio lanae non constet, ubi clare id edoctum fuerit, eatenus aequae recepturae sunt partes iudicium.¹

8., Partibus A. A. juramentum intuitu 2-dae positionis actionalis semiplene comprobantis oblatum ad mentem articuli 27. 1729. deferri.²

9., Stare priorem deliberationem.³

10., Cum partes A. A. positionem actionalem in ordine 2-dam juramento mediante comprobassent, hinc eandem in medietate una cum expensis suo tempore liquidandis iisdem A. A. adjudicari, petitasque literas adjudicatorio-executionales desuper extradandas decerni.⁴

11., Nulla expensarum specificatione per partes A. A. suis in praemissis allegatis producta existente easdem in conformitate praeviae latae judi

¹ 6. oldal, ² 8. oldal, ³ 12. oldal, ⁴ 15. oldal, ⁵ 22. oldal, ⁶ 24. oldal, ⁷ közölve 319. sorszám alatt.

¹ 42. oldal, ² 44. oldal, ³ 47. oldal, ⁴ 52. oldal.

ciariae deliberationis, sensu etiam articuli 31. 1659. pro exequendorum executione ad ineyti judicatus officium inviari, appellatam vero intuitu reliquarum positionum aequae per antelatas partes interpositam servatis de jure servandis admitti.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 22. nr. 328.

349.

1751. január 19. Gregorics János Kristóf soproni polgárnak és magyar kalaposnak és nejének, Mária Eleonórának hitelezői között Günsberger Márkus és Ábrahám Salamon sopronkeresztúri zsidók 183 forint 1/2 dénár követeléssel fordulnak elő, amely adósság kielégítést nyer a házrészből, viszont Günsberger Márkus egy másik, 11 forint 70 dénárnyi hitelére már nincs fedezet és ezért jogfenntartással él.

Anno 1751. den 19-ten January ist . . . des meister Johann Christoph Gregeritsch burgerlichen ungerischen huthmachers und dessen ehewirthin Maria Eleonora creditorum liquidation vorgenommen worden, undzwar privilegirte:

.....
5-ten Juny 1750. Marcus Ginsberger und Salamon Abraham juden von Creutz laut obligation de dato emanationis 20-ten Decembris 1749. capital 177 fl. 87 1/2 den.

Intarresse a tempore morae, undzwar von fest Johannis Baptistae 1749. biss heutigen dato auf 1/2 jahr á 6 per centum 5 fl. 31 den.

.....
Marcus Ginsberger jud von Creutz laut schuldschein de dato emanationis 20-en Martii 1750. capital 11 fl. 70 den.

.....
Contentatio privilegirte:

Marcus Ginsberger und Salamon Abraham beyde juden von Creutz capital und interesse 183 fl. 18 1/2 den., commission geld 4 fl. 42 den., (zusammen) 187 fl. 60 1/2 den., werden gewiesen auf den rest von 1/4 haus per 359 fl. 10 den. mit 187 fl. 60 1/2 den.

.....
Num folgte zwar in ordnung Marcus Ginsberger mit einer posto per 11 fl. 70 den., weillen aber an vermögen nichts mehr übrig, als ein rest von geflamten kasten per 1 fl. 49 1/2 den., als läst sich derselbe nicht anweisen, sondern reserviret sich seine jura generaliter . . .

.....
Soproni városi levéltár, 1751. évi Prothocollum judicarium 17—20.

1751. február 27. Einbeck Mátyás soproni polgár és posztókészítő, valamint Mária Zsófia neje adósaik között Günsberger Márkus és Ábrahám Salamon sopronkeresztúri zsidók két tételben 284 forint 93 dénár követeléssel léptek fel, amely összeg fedezetet nyer a házrészből és a 8 font nagyságú Ircher szőlőből.

Anno 1751. den 27-ten February ist . . . meister Matthiae Einbeck burgerlichen tuchmachers und Mariae Sophiae dessen ehewirthin creditorum liquidation und contentation vorgenommen worden . . .

Liquidation privilegirte:

Marx Ginsberger und Abraham Salamon juden von Creutz laut obligation de dato intabulationis 5. Juny 1750., emanationis vero 4-ta July 1749. capital 257 fl. 45 den.

Idem laut schuldschein de eodem dato intabulationis 27 fl. 48 den.

Contentation privilegirte:

Marx Ginsberger und Salamon Abraham juden von Creutz in 2 posten 284 fl. 93 den. werden in der helfte ihrer praetension per 142 fl. 46 1/2 den. gewiesen auf meister Mathiae Einbecks vermögen, undzwar auf dessen hausrest per 73 fl. 27 den., mit den übrigen auf den 8 lb. Ircher, so geschätzt per 80 fl., mit 69 fl. 19 1/2 den., (zusammen) 142 fl. 46 1/2 den.

Dann mit der andern helfte eben per 142 fl. 46 1/2 den. werden dieselbe gewiesen auf den der Maria Sophiae Einbeckin angewiessen hausrest per 531 fl. 86 den. mit 142 fl. 46 1/2 den., (zusammen) 284 fl. 93 den.

Soproni városi levéltár, 1751. évi Prothocollum judicarium 9—10, 12—3.

1751. március 3. Francke Izrael nikolsburgi zsidó Szaka István soproni polgárt és kereskedőt nevezi meg meghatalmazottjául.

Die 3-a Marty 1751. fatiret Isräel Francke jud von Nikolspurg herrn Stephan Szaka bürgern und kauffmann allhier pro plenipotentiario generaliter.

Soproni városi levéltár, 1750—2. évi Gerichts diarium 63.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 57.

1751. április 1. Lemel Ádám lakompaki zsidó elismeri, hogy Paur Erzsébet soproni polgárasszonynak 4 forint 40 dénárral adósa, amelyet a legközelebbi soproni májusi vásárig köteles kifizetni.

Die 1-a April 1751. gestehet Lemel Adam jud von Lakenbach frauen Elisabeth Paurin 4 fl 40 den. schuldig zu seyn. Wird ihme zu abführung solcher biss künfftigen May marckt frist gegeben, widrigenfalls wird geschehen, was recht ist.

Soproni városi levéltár, 1750—2. évi Gerichts diarium 66.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 60.

1751. április 27. Angermayr Keresztély soproni polgár és bábsütő Tollan úr felkérésére Mayrlőw Sámuel rohonci zsidónak eladott egy mázsa mézet, megvizsgálta és azt horvát szokás szerint jónak találta.

Die 27-a April 1751. fatiret maister Christian Angermayr bürgerlicher lebzelter allhier, dass er auf ersuchen herrn Tollan die anhier von ihme an einen juden, nahmens Samuel Mayrlőw von Rechnücz verkauffte tonnen hönig visitiret und befunden, dass besagter hönig von croatischen mittel gut seye, welches er bey seinen guten gewissen aussagen kan.

Soproni városi levéltár, 1750—2. évi Gerichts diarium 68.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 62—3.

1751. május 8. Ege János Mihály soproni polgár és kereskedő csődbe megy, kinek hitelezői között pozsonyi, stomfai és nikolsburgi zsidók is szerepelnek összesen 384 forint 15 dénár követeléssel, amely tartozás fedezet hiánya miatt elveszett.

Anno 1751. den 8-ten May ist . . . herrn Johann Michael Ehe burgerlichen kauff- und handelsmannes, als welcher um seine creditores zu befriedigen bonis cediret, sein dermahlen annoch verhandenes vermögen conscribiret und geschätztet worden, wie folget:

Az ingóság együttes becsértéke 1336 ft 44 1/12 dénárt, ezzel szemben az adósság 4186 ft 87 1/2 tett ki. A hitelezők között az alábbi zsidók az alábbi összeggel szerepelnek:

1750. 1-ten May Kopll Mandl jud in Pressburg laut auszügl einen rest 67 fl. 15 den.

Deto 13-ten Julii Philipp Jacob jud von Stampfen laut wechselzettel capital rest 100 fl.

.....
1750. 13. July Isräel Frank jud von Nicklspurg laut wechselzettul schuldrest 90 fl.

.....
1750. 19-ten Novembris Isräel Frank jud von Nicklspurg 127 fl.

.....
A soproni városi bírói szék az ingóság becsértékét a feleségnek ítélte oda.

Die übrigen creditores protestiren wieder das frauen Egin assignirte zubringen und bitten derselben das vermögen eo usque nicht zu extradiren biss von löblichen magistrat von Ofen wegen ihres zubringens ein attestatum einlaufe und reserviren sua jura generaliter.

Soproni városi levéltár, 1751. évi Prothocollum judicarium 53., 60–4.

355.

1751. augusztus 5. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja a soproni tanácsnak, hogy Wiener Löbl Simon pozsonyváraljai zsidó szücsnek a soproni országos vásárok alkalmával mindenféle szücsárújának zavartalan árusítását tartozik biztosítani.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Simon Löbl Wiener pellio et subarcensis judaeus sumpto ad consilium hoc locumtenentiale regium recursu supplicuit, quatenus occasione publicarum nundinarum in libera ac regia hac civitate haberi solitarum liber et imperturbatus pellium et pellicearum mercium quaestus sibi admitteretur.

Quia vero omnibus occasione ejusmodi nundinarum vi ipsius nundinalis privilegii quaestum exercere liceret, hinc civitatis hujus magistratui iterato intimari, quatenus et praenominatum supplicantem judaeum occasione nundinarum liberum suarum pellium et pellicearum mercium quaestum in sui gremio exercere permittat, neve per pelliones seu loci seu aliunde nundinantes quoquo modo turbetur, sua via curare noverit. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die quinta Augusti anno millesimo septingentesimo quinquagesimo primo celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Josephus Illeshazy manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Franciscus Herlein manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, totique communitati liberae, regiaeque civitatis Soproniensis nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 17. nr. 47.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: címerpaizs, zárlatán fődött kir. titkos pecsétel, mely alatt e feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg

külzetén a jobb alsó sarokban: *civitati Soproniensi*, a címzés alatt pedig a soproni városi kancellária e megjegyzése van: *praesentatae die 16. Augusti 1751.*

A soproni városi tanács 1751. aug. 16-i tanácsülésében vette tudomásul e rendeletet, azt bőségesen kivonatolva. (1751. évi Prothocollum senatorium Latinum 48.)

356.

1751. augusztus 9. A soproni tanács a csizmadia-céh kérésére megengedi, hogy Hirschl Wolf kismartoni zsidótól továbbra is vásárolhatnak bőrt, ki azonban Sopronban lerakatot nem tarthat, ahonnét kőszegi és máshelybeli csizmadriák vehetnének, hanem a céhmester őrizete alatt kell tartania készletét és végül a zsidó nem házalhat.

Eodem (anno 1751. den 9. Augusti) auff instanz des ehrsamem zischmocher handtwercks allhier wurde beschlossen, undzwar beschwarte sich hiesiger handelstand, dass Hirschl Wolff jud von Eisenstadt das handtwerck der burgerlichen zischmocher allhier mit nothwendigen leder versehe, solches demselben von zeit zu zeit hereinbringe, ja so gar denen frembden von Günss und anderwärts anhero kommenden leüthen verkauffe und gleichsam eine niderlag von grosser importanz allhier habe, wordurch die kauffleüthe sehr beeinträchtigt wurden. Batten daher bemelten juden obrigkeitlich auffzutragen, das er sich ausser denen gewöhnlichen marckzeiten nicht unterfangen solle leder hereinzubringen, nichts desto weniger auff gegenremonstration derer burgerlichen zischmocher hat ein wohledler rath beschlossen, dass in erwegung dessen, das mann denen zischmochern ihr handtwerck und gewerb nicht spehren, auch dieselbe nicht zwingen könne, das sie just von denen kauffleüthen das leder kauffen sollen, besonders da viele arme unter denen zischmochern zu finden, die ausser stande sind leder umb baar geld alsogleich zu bezahlen und weil lauth vielfältigen königlichen befehlen die wohlfailheit eingeführet und lauth limitation gearbeithet werden sollte, dass denen burgerlichen zischmochern allhier von zeit zu zeit folgsam auch ausser denen jahrmärkten erlaubet seyn sollte, so viel sie zu ihrer profession nöthig haben werden, leder durch obbemelten juden herein bringen zu könen, jeddoch unter diesen bediengnüssen, das 1-mo der jud Hirschl Wolff allhier keine ordentliche niderlag halte, andertens keinem frembden, der nacher Ödenburg kommet, leder verkauffe, sondern dass hereingebrachte leder bey den zechmeister ablege, allwo es denen übrigen ausgetheilet und abgegeben werden kann, drittens mit leder von haus zu haus nicht herumb hausiren gehe.

Soproni városi levéltár, 1751. évi Rathspocoll 128—30.

1751. augusztus 13. A soproni tanács Straucker János borsókereskedőnek megengedi, hogy saját költségén az eddigi fabódé helyett téglából építsen magának árusítóbódét, mely a város tulajdona lesz, mit 10 évre neki bérbead évi 25 forint bér ellenében, de vásárok idején sem zsidóknak, sem más kereskedőknek e bódét nem adhatja oda.

Anno 1751. den 13. Augusti . . . auff gehorsambste instanz Johann Strauckers burgerlichen arbishandlers allhier hat ein wohledler rath in beyseyn der herrn vormünder beschlossen, das die bisherige höltzerne brodhütten neben der fleischbäncke auffen graben cassiret und dauor gedachter Johann Straucker einen ordentlich und dauerhafft gemaureten laden erbaun und solchen bestand-und zinnsweiss unter folgenden conditionen geniessen könne:

1-mo dass bemelter Johann Straucker diesen ihme erlaubten laden auff seine unkösten lauth eingegebenen abryss erbaue ohne von der stadt dieser wegen eine refusion oder rebonification jemahls zu überkommen.

2-do das dieser laden nach vollendten gebäu alsogleich der stadt, als eigenthumb, anheimb fahle und perenaliter zugehöre.

3-tio das er Johann Straucker alljährlich, undzwar von neuen jahr 1752. angerechnet 25 fl. ladenzinns zur gemeiner stadt cammer bezahle, folgsam nicht länger, dann dieses bevorstehende letzte quartal hindurch, nemblich von 1. Septembris 1751. bis letzten Dezembris ejusdem von der zinnszahlung frey seye.

4-to das dieser laden zu marckzeiten denen juden oder anderen cramern nicht verlassen werde, weil solcher nur zu des Johann Strauckers nothdurfft gegeben worden und wird demselben dieser gemeiner stadt laden auff 10 jahr lang a dato praesentium unter obstehenden bedingnüßen überlassen.

Soproni városi levéltár, 1751. évi Rathsprothocoll 131—2.

1751. szeptember 10. Hüpfel Gottlieb soproni polgár és aranyműves kérésére a soproni városi bírói szék megbecsülteti azt a zálogot, amit Schay Fülöp zsidó közvetítésével neki Tranovszky dragonyos ezredbeli hadnagy 80 forintért elzálogosított, amelynek értéke 64 forint 65 dénár.

Die 10-a Septembris 1751. erscheint herr Gottlieb Hüpfel burgerlicher goldschmidt alhier und bittet denjenigen versacz, welche herr Tranovsski von gewest löblichen general Preisingischen dragoner regiment gegen empfang 80 fl. sub dato 13-a Februarii 1749. durch einen juden, namens Philip Schay verseczet, gerichtlich schätzen zu lassen, darmit er heut oder morgen des werths wegen keine weitere anfechtung haben möge, weswegen dan maister Gregorius Posch und maister Johann Georg Deimel beede burgerliche schneidermeister allhier den regiments uniform in rock und camissol

bestehend samt silbernen achselschnur zusammen per 30 fl. taxiret, die 5 par silberne messer und gabeln haben gewogen 35 loth a 1 fl. 10 den., die zwey löfel wiegend 6 1/2 loth a 1 fl. 10 den., zusammen 34 fl. 65 den., erträgt in ganczer summa also 64 fl. 65 den.

Soproni városi levéltár, 1750—2. évi Gerichts diarium 86—7.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 83., azonban itt Tranovszky *hadnagy*nak van említve.

359.

1751. november 19. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződés értelmében ebben az évben 100 forintot fizet le.

Empfang von juden contract.

Nathan Pollak jud von Eyssenstatt bezahlte in nahmen der daselbstigen juden gemein das contractgeld a 19-na Novembris 1750. biss dato 1751. mit 30 fl.

Simon Apenheimer judenrichter in Mätterstorff erlegte in nahmen der daselbstigen gemein das contractgeld von 19. Novembris 1750. biss dato 1751. mit 30 fl.

Ingleichen erhielte auch von der juden gemein in Creuz das contractgeld von 1-ten Novembris 1750. bis dato 1751. mit 20 fl.

Moyses Herzl jud von Läckebach behändigte mir in nahmen der juden gemein allda das contractgeld a 1-ma Novembris 1750. bis dato 1751. mit 20 fl.

Latus 100 fl.

Summa dieser rubric per se.

Soproni városi levéltár, 1751. évi Cammer-rechnung 47.

360.

1751. november 20. Franckl Izrael niklosburgi, Herzfeld Mózes stomfai és Kropel Mandel pozsonyi zsidók Blasovszky József soproni polgárt vallják be ügyvédjüknek.

Die 20-a Movembris 1751. fatiren Isräel Fránckl jud von Nicolspurg, Moyses Herczfeld jud von Stampfen und Kropel Mandel von Pressburg herrn Josephum Blasovssky procuratorem generaliter.

Soproni városi levéltár, 1750—2. évi Gerichts diarium 96.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 94.

1751. november 21. Löwel Salamon nikolsburgi zsidó Pöck János György soproni polgárt nevezi meg ügyvédjéül.

Die 21-a Novembris 1751. hat Löwel Salomon jud von Nicklsburg herrn Johann Georg Pöckh vor seinen procuratorem und gevollmächtigten einbekennet.

Soproni városi levéltár, 1750—2. évi Gerichts diarium 96—7.
Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 95.

1751. november 30. Schaj Jakab nagymartoni zsidóbíró kezességét vállal Pinck Hirschl nagymartoni zsidóért, aki 46 forinttal tartozik Löwel Salamon nikolsburgi zsidónak, mire az kiszabadul a börtönből.

Die 30-a Novembris 1751. hat Jacob Schaj, dermahlinger angeseczten judenrichter in Matterstorf vor den in verwichenen Elisabeth marckt auf instancz und verantwortung Löwel Salomon juden in Nickolsburg in arest genohmenen Matterstorfer juden Hirschl Pinck dergestalten caviret, dass er 1-o alsogleich vor seine schuld per 46 fl. 10 fl. erlegen und sodann 2-o ihme Hirschl künfftigen fastenmarckt vor gericht hieher stellen wolle, damit er mit seinen creditore accordiren könne. Daferne er aber solchen nicht stellet, wolle er entweder von ihme zahln oder in den allhiesigen arest, sobald er nur anzutreffen seyn würde, ohne alle ausflucht und widerred gehen. Worauf herr Johann Georg Pöckh, als des Löwel Salomons gevollmächtigter, die 10 fl. erhoben und den Hirschl des arestes entlassen.

Soproni városi levéltár, 1750—2. évi Gerichts diarium 97—8.
Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 95.

1751. december 7. Reisch Péter soproni polgár bevallja, hogy a vármegye úrszabása után az ökörbőr párját a sopronkeresztúri zsidóktól 12 forintért vette meg.

Eodem (anno 1751. den 7-ten Dezembris) herr Peter Reusch fatiret, dass derselbe ohngefähr vor 5 wochen, mithin nach der sub 4. Juny in diesen comitat gehabt limitation ein paar ochssen häut von denen Creüczter juden per 12 fl. erkauffet habe.

Soproni városi levéltár, 1751. évi Rathsprothocoll 182.

1752. február 22. *Lindel Katalin soproni kávésné Mandl zsidótól felvesz 5 forint 17 krajcárt azzal, hogy amennyiben a zsidó a legközelebbi soproni májusi vásárig az elveszett sárgaréz kávéskannáért egy másikat ad neki, úgy a pénzt visszakapja.*

Die 22-a Februarii 1752. erhebt vor gericht alhier frau Catharina Lindlin coffeesiederin alhier diejenigen 5 fl. 17 kr., welche der jud Mandl wegen einer messingenen coffeekandl deponiret hat und verspricht wegen der abgängigen coffeekandl auf zukünftige May marckt, wenn der jud eine andere von geschlagenen messing schaffen wird, ihme die 5 fl. 17 kr. zurückzustellen.

Soproni városi levéltár, 1750—2. évi Gerichts diarium 116.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 117.

1752. február 26. *Warkoweil János soproni polgár és neje, Mária Erzsébet többek között Fülöp stomfai zsidónak 6 forinttal tartoznak, amely adósság fedezet hiányában elveszett.*

Anno 1752. den 26-ten Februarii ist . . . des herrn Johann Werckoweil und Mariae Elisabeth dessen ehewirthin creditorum liquidation vorgehomen worden . . .

Az adósság 4887 ft 83 1/6 dénárt, ezzel szemben a vagyon csupán 2074 ft-ot tett ki.

A hitelezők között olvassuk Philipp jud von Stampfen nevét 6 ft követelessel, ki így a pénzt elvesztette.

Soproni városi levéltár, 1752. évi Prothocollum judiciarium 101., 105—6.

1752. március 1. *Fogarasz Gróf Bethlen Kata végrendeletében*

Egy mentét is csináltattam ó kglmének, azt is édes gyermekeim béreltessék meg azzal a bérléssel [-béllés], a melyet a napokban vásárlottam a sidoktól.

Történelmi Tár. 1895. 537. Közölte Wertner Mór, MZsSz. XXXIII. 1916. 322—323.

1752. június 8. Wolf Fülöp kismartoni zsidó figyelmezteti Ellenschitz Marianát, hogy a nála elzálogosított zöld kabátot váltsa vissza.

Eodem den 8. Juny 1752. hat jud Philipp Wolff von Eyssenstadt wieder Mariana Elensitschin vorgebracht, dass sie vor einen studenten einen grünen rock mit 20 silber knöpff und 19 kompházl vor 6 fl. 30 kr. verseczet, welcher herrn Ovos zugehörig und wolte sie admoniret haben solchen versacz auszulösen.

Soproni városi levéltár, 1752—4. évi Diarium judiciarium 6—7.

1752. június 19. Pellican Ferenc Ignác és Pelcz János soproni tanácsosok kihallgatják Liebert Jakab soproni polgár és üveges nejét, Zsuzsannát, aki elmondja, hogy 1750-ben 50 forint kölcsönt adtak Schwarz György soproni postókézsütőnek abból a célból, hogy a sopronkeresztúri zsidótól vett gyapjú árát megfizethesse.

Anno 1752. den 19-ten Juny ist durch uns endes unterschribene, qua per amplissimum senatum liberae regiaeque civitatis hujus Soproniensis ad id deputatis commissariis Susanna Lieberthin praestito prius corporali juramento über nachstehende Deutri puncta examiniret worden und fatiret.

De eo utrum

1-mo wie fatentin heisse? wie alt? und wer sie sey?

Ad 1-mum Susanna Lieberthin, meisters Jacob Lieberths bürgerlichen glasers allhier ehewürthin, annorum circiter 29.

2-do ob sich fatentin zu erinnern wisse, dass der meister Georg Schwartz tuchmacher von der fatentin ihren ehemann meister Jacob Lieberth den 26-ten April 1750. geld zu leichen genohmen und wie vill?

Ad 2-dum ja, es habe meister Georg Schwartz den 26-ten April 1750., wie solches die bey ihren handten habende charta bianca aufweiset, von fatentin und ihren ehemann 50 fl. zu leichen genohmen.

3-tio ob fatentin sich erinnere und wahr seye, dass sie nach etlichen tagen darauf, undzwar an May marckt allhier, mit frauen Maria Schwartzin, vorgedachten meisters Georg Schwartzens eheweib, weegen des ihnen gelichenen geldes gesprochen?

Ad 3-tium affirmative.

4-to ob dass wahr, das die frau Maria Schwartzin damahlen zu der fatentin gesagt, ihr mann hätte um der willen dieses geld zu leichen nehmen miessen, dass sie die Creutzer juden weegen der empfangenen wolle bezahlen könnten und seye ihr und ihren mann dadurch ein grosser gefallen geschehen, damit sie ferner hin credit bey solchen erhalten mögen.

Ad 4-tum per omnia affirmative.

Franciscus Ignatius Pellicán manu propria, interioris ordinis senator.

Joannes Pelcz manu propria, interioris ordinis senator.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 22. nr. 328. 62—3. sorszám.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: koronás kétfejű sas.

369.

1752. június 28. Peck János György és Pelcz János soproni tanácsosok Günsberger Márkus sopronkeresztúri zsidó kérésére kihallgatják Strobl József sopronkeresztúri lakost, aki elmondja, hogy Schwartz György soproni posztóképző neje által a zsidótól megvett 3 zsák gyapjút ő szállította Sopronba.

Anno 1752. den 28. Juny sind auf instantz Marx Günssberger fürstlichen schutzjuden von Creutz folgende deutra puncta einen wohledlen rath dieser königlichen freustadt Oedenburg exhibiret worden mit gezimender bitte endes benanten zeugen hierüber abzuhören.

De utri.

1-mo wie fatens heisse, wie alt, woher und wer er seye?

Ad 1-um Joseph Strobl annorum circiter 35, ein fürstlicher unterthan von Creutz.

2-do ob es wahr, dass der in Creutz gewesene pöck, nahmens Georg Gager gestorben?

Ad 2-um affirmative.

3-tio ob sich fatens zu erinnern wisse, dass er nebst solchen pöckenmeister anno 1750. in Creutz wegen der der frauen Maria Schwartzin geführten wohll verhöret worden?

Ad 3-tium affirmative.

4-to ob es wahr, dass fatens anno 1750. den 3. February bey dem Marx Günssberger juden in Creutz drey säck wohll von 368 lb. aufgeladen und solche nebst der frauen Schwartzin anhero nacher Öedenburg geführt?

Ad 4-tum die Schwarczín habe zwar mit ihrer tochter bey fatenten eingekehret, von den juden Marx Günssberger wohle gekauft, welche er fatent auch gegen bezahlung in 3 säcken hereingeführt, wie vil aber die wohl gewogen, auch was der preiss ausgetragen, wisse er nicht. Die zeit anbelangend ist dises beyleiffig anno 1750. geschehen, da mann in denen weingarten zu schneiden und zu hauen angefangen.

5-to ob es wahr und ob sich fatens erinnere, dass um dise wohll die frau Maria Schwartzin mit dem Marx Günssberger gehandelt und versprechen ihme juden richtig zu bezahlen?

Ad 5-tum ja, die Schwarczín habe um die woll gehandelt in fatentens gegenwärt und versprochen, das sie es wolten fleissig bezahlen.

Johann Georg Pöckh manu propria, interioris ordinis senator.

Johann Pelcz manu propria, interioris ordinis senator.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 22. nr. 328. 64—7. oldalak.

1752. június 28. *Protovinsky Tamás soproni polgár és neje, Zsófia többek között Ádám József és Izsák Jakab sopronkeresztúri zsidóknak 426 forint 80 dénárral tartoznak, amelyből a zsidók csupán 270 forint 48 1/3 dénárt kapnak vissza, míg a fennmaradó 156 forint 31 2/3 dénár követelésükre jogfenntartással élnek.*

Anno 1752. den 28-ten Junii ist . . . des meister Thomae Protovinsky und Sophiae dessen eheconsortin creditorum liquidation und contentation vorgenohmen worden, als:

.....
Die juden Adam Joseph und Isac Jacob von Creutz laut obligation de dato 7-n Julii 1751. capital 426 fl. 80 den.

.....
Contentation privilegirte:

.....
Die juden Adam Joseph und Isac Jacob von Creutz capital 426 fl. 80 den., commission geld 8 fl., (zusammen) 434 fl. 80 den. werden gewiesen auf den hausrest per 197 fl. 48 1/3 den., auf den hausgarten, so geschätzt per 80 fl., (zusammen) 277 fl. 48 1/3 den.

Gehen also mit den übrigen leer aus per 156 fl. 31 2/3 den. und reserviren sich ihre jura sammt denen übrigen leer ausgehenden creditoribus generaliter.

.....
Soproni városi levéltár, 1752. évi Prothocollum judicarium 145–6., 150.

1752. július 6. *Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségével közli azt a királyi elhatározást, hogy mindazok, legyenek keresztények vagy zsidók, akik 1740. óta Morvaországból engedély nélkül eltávoztak, egy éven és egy napon belül tartoznak visszatérni földesuraikhoz, a megye pedig tartozik e rendelet végrehajtásáról gondoskodni.*

Illustrissimi etc.

Quoniam sua majestas sacratissima benigne resolvisset, ut subditi Moraviae tam Christiani quam Judaei, qui ab anno 1740. inde emigrantes suo in regno Hungariae fixerant domicilia, intra annum et diem tanquam terminum pro finiendis et terminandis negotiis in Hungaria caeptis praefixum suis restituantur dominis, hinc ad promovendam facilius ejusmodi restitutionem submissas sibi a repraesentatione caesareo-regia et camera Moraviae duplicis ordinis tabellas transfugarum dominos, locum nativitatis, nomen et cognomen, domicilium item in Hungaria fixum vel indubitanter certum vel saltem praesumptivum indigitantes hisce acclusas consilio isti regio locumtenentia sub dato 30-a nunc evoluti mensis Junii eo benigne communicavit altefata sua majestas, quo consilium hoc regium locumtenen-

tiale suis locis serias faciat dispositiones, ut omnes et singuli talismodi emigrantes sive in denotatis locis reipsa habitantes sive in aliis ex praesumptione tantum designatis praemissa sedula investigatione reperti serio comoneantur, ne quovis modo intermittant universa debita sua tam activa, quam passiva intra praefixum anni terminum complanare, aliaque terminare negotia, quo evoluta si quidam a dominis suis terrestribus reperti fuerint, eis indilate restituantur, sin minus omnis eisdem ulterior in Hungaria denegetur habendi domicilii facultas.

Quare praetitulatae dominationes vestrae ea, quae ad effectum praedecaratae regiae resolutionis pertinent et necessaria sunt, in gremio sui illico ordinare noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die sexta Julii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo celebrato. Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi: comes Paulus Balassa manu propria, Georgius Fabiankovits manu propria, Josephus Timon manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1751—3. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1021—2.

Ugyanitt az 1023—9. oldalakon lemásolva található a rendeletben említett táblázat, amely csak zsidókat tartalmaz.

E táblázat lemásolását mellőzzük, mivel azt a 92. sorszám alatt az Országos Levéltárból amúgyis közöltük.

372.

1752. augusztus 20. Würzler János Gottlieb pozsonyi szüctől egy lakompaki zsidó többféle szücsárut kicsalt, amelyeket Szöllösy és Koller soproni szücsök vettek meg a zsidótól. A soproni városi bírói szék e szücsárukra bírói zárlatot mond ki.

Den 20. Augusti 1752. nachdeme Johann Gottlieb Würzler kirschnermeister in Presspurq in erfahrung gebracht, dass meister Szöllössy und meister Koller beede burgerliche kirschner allhier von einen Lackenbächer juden einige krischner wahren solten gekaufft haben, welche ihme Würzler¹ heraus practiciret worden, als würde auf dessen instancz gedachten beeden meistern gerichtlich verbothen solche wahren bis weiter bescheid weder zu verkauffen noch zu verarbeiten.

Sopron városi levéltár, 1752—4. évi Diarium judicarium 14.

¹ utána: *entfremdet worden áthúzva.*

1752. augustus 22. Sigl Keresztélynek Hirschl Náthán nagymartoni zsidó az egy forint 25 dénár tartozását 6 héten belül fizesse meg.

Den 22. Augusti 1752. hat Christian Sigl den Nathan Hierschl juden von Materstorff gerichtlich angeklaget wegen einer schuld per 1 fl. 25 den., welcher versprochen solche schuld binnen 6 wochen richtig zu bezahlen.

Soproni városi levéltár, 1752–4. évi Diarium judicarium 16.

1752. szeptember 2. Ernst János Gottlieb elhunyt soproni polgárnak és kereskedőnek többek között nikolsburgi, kismartoni és lakompaki zsidók összesen 203 forint 16 dénárral tartoznak, míg Löw kismartoni zsidónak 162 forint 28 dénár követelése van. A soproni városi bírói szék ebben az ügyben felfüggeszti a döntését.

Anno 1752. den 2-ten Septembris . . . ist weyländ herr Johann Gottlieb Ernst gewest burgerlichen kauffmanns allhier hinterlassenes vermögen in gegenwarth der frauen wittwe Margarethae Sophiae, so dermahlen von dem seeligen verstorbenen gros leibes ist, inventiret und geschätzt worden, wie folget:

Activ schulden, welche jedoch schwerlich oder gar nicht einzutreiben sind, undwar laut handbuch:

Jacob Wolff jud in Eysenstadt laut charta bianca de dato 11-n Septembris 1748. capital 52 fl.

Lemmel jud von Nicklsburg laut contobuch 134 fl. 18 den.

Philip Schey jud in Lackenbach 4 fl. 42 den.

Nodl jud daselbst 42 den.

Veith jud daselbst, karkoch allhier 5 fl. 42 den.

Adam Moyses jud ibidem 30 den.

Hönig Löw jud daselbst 48 den.

Schey der älteste jud daselbst 1 fl. 52 den.

Abraham Löw jud daselbst laut contobuch 4 fl. 42 den.

Liquidation derer passiv schulden:

Jud Löw von Eysenstadt schuldrest 162 fl. 28 den.

Az összeírt vagyon 1666 ft 97 dénárt, ezzel szemben az adósság 1385 ft 34 2/3 dénárt tett ki, de mert a vagyonban az aktív tartozás 784 ft 85 dénárral szerepel, melynek behajtása kérdéses, ezért a soproni városi bírói szék

csak néhány adósság kifizetéséről intézkedett, miért inglichen reserviren sich alle übrige creditores ihre jura generaliter.

Soproni városi levéltár, 1752. évi Prothocollum judicarium 153., 155–6., 161. 164.

375.

1752. szeptember 7. Elias Jakab nagymartoni zsidó a soproni tanács előtt Blasovszky Józsefet vallja ügyvédjéül.

Anno 1752. den 7. Septembriss . . . fatirete Jacob Elias jud von Matters-
torff pro suo procuratore herrn Joseph Blasovszky.

Soproni városi levéltár, 1752. évi Rathsprothocoll 140.

376.

*1752. szeptember 15. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közön-
ségével tudatja, hogy a zsidókra kivelett évi 20.000 forint türelmi adó három
évi határideje lejárván öfelsége azt további 2 évre meghosszabbította. Időközben
újabb adatgyűjtésre van szükség, miért a legközelebbi jan. 25-re a megyében élő
zsidók összeírását küldjék meg.*

Illustrissimi etc.

Sua majestas sacratissima judaeis in regno hoc commorantibus pro
triennio impositam annuam 20 mille fl. taxam tolerantialem expirante jam
eodem triennio pro duobus adhuc annis in proprii statu relinquendo sub
dato 22-a praeteriti mensis Junii clementer praecepit, ut intra biennalem
hunc terminum consilium hoc regium locumtenentiale de statu et facultatibus
judaeorum circumstantiales informationes capiat, conscriptionesque neces-
sarias sibi submitti faciat, quo nempe cum fine biennii ultra quoque delibe-
rari valeat, an major vel qualis iisdem imponenda sit summa.

Ad effectum itaque benignae voluntatis regiae praetitulatis domina-
tionibus vestris hisce intimari, quatenus omnium et singulorum judaeorum
in gremio comitatus hujus etiam in curiis degentium eorundem facultatum
et virium conscriptiones quamprimum accurate peragi, praetereaque dis-
tinctim et specificè convocari curent, quid judaei titulo contributionis
publicae, quid item dominis terrestribus, in quorum fundis degunt, quotannis
solvant? aut quibus aliis ne fors praestationibus obnoxientur? denique
quot judaeorum cum quali quotta accesserint vel decesserint? Istiusmodi
vero conscriptiones praetitulatae dominationes vestrae ad usque festum
Conversionis Sancti Pauli apostoli in 25. Januarii anni proxime affuturi
1753. incidens indispensabiliter appromptari facient, easque consilio huic
regio locumtenentiali submittent. Datum ex consilio regio locumtenentiali
Posonii, die decima quinta mensis Septembris anno millesimo septingen-
tesimo quinquagesimo secundo celebrato. Praetitulatarum dominationum

vestrarum ad officia paratissimi: comes Franciscus Eszterházi manu propria, Georgius Fabiankovits manu propria, Josephus Timon manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1751–3. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1050–1.

377.

1752. szeptember 27. Köppel Izsák nagymartoni zsidó két hordó pálinkát akart Sopronba becsempészni, mit a városi tanács elkoboz tőle.

Anno 1752. den 27. Septembris . . . nachdeme Isac Köpel von Mätterstorff bey den thor 2 vassl brandwein herein schwärzen wollen, auch der schild auff widerholletes anfragen solche nicht zeigen wollen vorgebend, er hätte zur trugen keine schlüssel, als hat ein wohledler rath diese 2 vassel confisciren lassen.

Soproni városi levéltár, 1752. évi Rathsprothocoll 162–3.

378.

1752. november 19. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a soproneresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot fizet be.

Empfang von juden contract.

Elkan Benedict bezahlte in nahmen der juden gemein von Eyssenstadt das jährliche contractgeld von 19. Novembris 1751. biss dito 1752. mit 30 fl.

Ingleichen erlegte auch der judenrichter von Mätterstorff in nahmen der daselbstigen juden gemein das gewöhnliche contractgeld von 19. Novembris 1751. biss dito 1752. mit 30 fl.

Ferners empfang ich von richter der Creuzerischen juden gemein das von halb zu halb jahr, dass ist von 1-ten Novembris 1751. bis 1-ten May 1752. und dann a dato biss ultimum Octobris ejusdem anni, jedesmahl per 10 fl. erlegte contractgeld, zusammen mit 20 fl.

Auf gleiche art lieferte auch Jacob Schey in nahmen der Läckebäcker gemein zu zweymahlen, als die helffte an hiesigen Maymarkt und die andere helffte an Elisabethmarkt, zusammen also das völlige contractgeld a 1-a Nobembris 1751. biss dito 1752. mit 20 fl.

Latus 100 fl.

Summa dieser rubric per se.

Soproni városi levéltár, 1752. évi Cammer-rechnung 43.

1752. november 20. *A soproni tanács azt a mézet, amelyet Gottlieb nagymartoni zsidótól Wachtler Péter kismartoni polgár özvegyének kereskedőségéje vett meg, az özvegynek ítéli, mert a zsidónak azt a kifogását, hogy a méz lemérlegelése fél órással történt, nem fogadja el.*

Eodem (anno 1752. den 20. Novembris) nachdeme zwischen dem Matteredorffer juden Gottlieb und herrn Peter Wachtler seeligen wittib in Eisenstadt bedienten wegen einen hönig-handel strittigkeiten entstanden, auch tit. herr stadtrichter referiret, dass er bey erster der sach untersuchung befunden, dass besagter jud Gottlieb den Wachtlerischen bedienten hönig zu verkauffen angetragen, welches gleich den folgenden tag anhero kommen sollte, wie dann auch solches ein Canischer jud würcklich anhero gebracht hat und bey dem wachhauss mit dem bedienten den contract, undzwar den centner per 8 fl. 50 den. zu geben gemacht, auch darüber in usuroborationem contractus von dem bedienten 4 ducaten angenommen mit vermelten, dass nach verflüssung einer stund frist das honig abgewogen werden sollte. Weil aber der bediente über die eine stund noch eine halbe stund ausgeblieben, hätte der jud den contract annulliren wollen. Alss hat ein wohledler rath, weiln besagter jud Gottlieb nicht in abrede stellen können, dass der Canischaar jud mit den Wachtlerischen bedienten den kauff völlig geschlossen und die 4 Crenniczer darangeld angenommen, über dieses aber nicht darthun können, dass bey den kauff ausgemachet worden wäre, dass so ferne der kauffer in einer stund nicht also gleich zurück kommen wurde, der kauff null und nichtig seyn sollte, bemeltes hönig dem Wachtlerischen bedienten zugesprochen.

Soproni városi levéltár, 1752. évi Rathsprothocoll 181—2.

1752. december 18. *Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Sopron megye közönségének, hogy a két évre meghosszabbított zsidó türelmi adónak befizetéséről gondoskodjanak, a most következő jan. 25-ig pedig a megyebeli zsidók összeírását terjesszék fel.*

Illustrissimi etc.

Ex intimato consilii hujus regii locumtenentialis die 15-a Septembris anni expirantis dato jam intellexerunt praetitulatae dominationes vestrae, qualiter sua majestas sacratissima taxam annuam 20.000 florenorum tolerantialem judaeis in regno hoc commorantibus ad triennium impositam per duos adhuc annos in statu quo relinquendam. Interea tamen novam judaeorum eorundemque facultatum conscriptionem peragi, sibique submitti clementer praeceperit.

Cum itaque primaevus triennalis terminus cum fine decurrentis anni

jam expiret, adeoque eo committendum esse, ut etiam pro subsequo biennio obveniens taxa tolerantialis ad aerarium regium rite inferatur.

Hinc praetitulatis dominationibus vestris harum serie intimidandum habuit consilium regium locumtenentiale, ut ad conformitatem benigni caesareo-regii mandati iisdem dominatinibus vestris anno adhuc 1749. die 26. mensis Novembris abhinc intimati prae-narratae taxae tolerantialis collectoribus judaeis ad incassationem illius necessariam dum et quando ea seu per illos, sive per regio-camerales officiales in casu compertae morositatis petita fuerit, assistentiam praebere, desideratamque judaeorum conscriptionem et specificam ab iis praestari solitorum connotationem ad effectum praecitatae intimationis usque ad imminens Conversionis Sancti Pauli apostoli festum consilio huic regio locumtenentiale certo certius submittere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die decima octava mensis Decembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo celebrato. Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi: comes Georgius Erdödy manu propria, Georgius Fabiankovits manu propria, Josephus Timon manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1751—3. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1295—6.

381.

1752. Mór. Rosenthál Naftali ben Izsák árendába veszi az uraság boltját a hozzá tartozó házzal együtt.

Fornix unus cum domo in qua extractus habetur, pariter per suam Exlltiam possidetur, in qua modo Judaeus Isaacus Nofftole¹ residet, cujus arenda inferius assumpta habet.

.....
Judaeus etiam a Fornice et Domo, incluso quaestu, modo pendit fl. 210 sed hoc etiam subsistere non posse, unanimiter declaratum habetur; quare pro firmo et fixo aponuntur etiam hic 200 fl.

.....
A Domo Judajca et in eadem extracto Fornice, ac quaestus liberi exercitio, eum arctione omnium Extraneorum (et hoc ad quamlibet Fabricam, sub poena confiscationis, extensa) permanet census florenorum 200. nihilominus ad hujus etiam domus et Fornicis conservationem unanimiter per annum decreti sunt floreni 12. et sic solum apponuntur 188 fl.

.....
A gróf Lamberg család esákerényi archívuma. Literae adjudicatoriae sententiales, executionales, relatoriae testimoniales folio kötet 893., 902., 933. Közölte Büchler Sándor, MZsSz. XI. 1894. 501.

¹ Rosenthál Naftali ben Izsák, a Rosenthal-család öse.

1752. *A gróf Lamberg-család uradalmi feljegyzései zsidó árendaösszegekről.*

1752. Pátkán. Inquilini dantur tres, quilibet Domunculam sine appertinentijs habens, et quidem Adamus Dieringer praestat 4 fl. Judaeus, Gregorius nominatus aequae 4 fl. et Franciscus Csizmazia 7 fl.

1752. Csákberény. Domus crematoria adest etiam Dominalis, a qua solvitur per Arendatorem Judaeum Summa 50 fl.

1752. Bodajk. Domus Crematoria possidetur per Hebraeorum Lazarum Hirsl in arenda annuali 100 fl. Fornix etiam Judaicus adest, a qua solventur per annum pariter 100 fl.

1752. Púsztavám (Ondod). Domus Crematoris possidetur aequae jure arendae per Judaeum Simonem Volff, dat censum annum constantem ex 70 fl.

1752. Bodajk. Fornix Judaeus ipsum Hebraeum respicit, et in aedificio est juris proprij, adeoque idem conservare tenetur; per consequens integra pactata arenda annua stat et subsistit in 100 fl.

A gróf Lamberg-család csákberényi archívuma. Literae adjudicatoriae contentionales, executionales, relatoriae testimoniales folio kötöt 850., 859., 869., 898., 922. Közölte *Büchler Sándor*, MZsSz. XI. 1894. 501.

1753. február 11. *Nemeskér. Sopron megye közönsége részleges közgyűléséből a m. kir. helytartótanácsnak a megyebeli zsidók összeírását felterjeszti.*

Anno 1753. die vero 11-a mensis Februarii in possessione Nemeskér inelyto comitatus Soproniensi adjacentē sub praesidio spectabilis domini ordinarii vicecomitis concurrentibus personis magistratualibus celebrata est ejusdem comitatus Soproniensis particularis congregatio, occasione cujus proposuit dominus vicecomes, qualiter excelso consilio regio locumtenentialis pro submissione conscriptionis judaeorum in hoc comitatu comorantium terminum statuente gratiosae igitur altefati consilii regii dispositioni comitatus satisfactorius eandem conscriptionem ex hodierna congregatione submittet, prout et supremus iudex nobilium Josephus Pászthori in processu suo peractam mentionatorum judaeorum conscriptionem retulit, emigrantes vero in locis designatis reperti non sunt.

Daniel quoque Sági et Adamus Szöllősy aequae supremi iudices nobilium attactorum judaeorum in processibus suis degentium conscriptionem comitatus exhibendo retulerunt.

Intuitu autem gratiosorum excelsi consilii regii locumtenentialis intimatorum quoad quidem ex arce Kapuvar emigrantes mulieres peragenda inquisitio Josepho Dugovits, quoad autem novos excessus Vadosffalvensium itidem peragenda inquisitio Adamo Szöllősy supremis iudicibus nobilium commissa est, proxime universitati referenda, dein consilio regio submittenda.

Excelsum consilium regium!

Circa peragendam omnium et singulorum in gremio comitatus istius degentium judaeorum, eorundemque facultatum et vi universarum, item tam dominis terrestribus obvenientium, quam etiam aliarum praestationum conscriptionem ad nos sub dato 15-a mensis Septembris exarato et occasione generalis congregationis nostrae die 9-a mensis Novembris anni proxime evoluti Sopronii celebratae publicato gratioso ejusdem excelsi consilii regii intimato demisse satisfacere cupientes admaturavimus, quantum fieri potuit, opus ejusdem conscriptionis. Et siquidem processuales judices nobilium nostri labore isthoc jam absoluto praecattactas conscriptiones sub hodierna particulari congregatione nostra eam precise in finem praefixa nobis fideliter retulerint, nos quoque conscriptiones easdem excelso consilio locumtenentiali regio penes praesentes humillime submittimus debita cum veneratione perseverantes. Datum ex particulari congregatione nostra die 11. mensis Februarii anno 1753. in possessione Nemeskér celebrata. Ejusdem excelsi consilii locumtenentialis regii servi humillimi obsequentissimi: universitas comitatus Soproniensis.

Conscriptio.

judaeorum in duobus processibus, etquidem superiori intra Rabam et inferiori extra Rabam commorantium, conscriptionemque per dominum udicem nobilium suo modo peractam, inclytaeque universitati comitatus praesentatam non ingressorum.

In processu inferiori extra Rabam.

Fölső Szopor: Salamon Jacob uxoratus ac ex Polonia oriundus, quaesturam mediocriter exercens.

Közép Bük: Moyses Isaác aequae uxoratus, ad communitatem Rohoncensem spectans, alias pellio, adeoque ex eadem arte victitans.

In processu superiori intra Rábam.

Pottyond: Benedictus Morvay, habet uxorem ex Nemethkeresztur oriundam, filiam pellionis ibidem Leéb vocati, propriam vero parentem asserit in Moravia domum habere.

Jobbaháza: Abraham Jacobus, arendator nobilis Sigismundi Török ad nullam communitatem spectat.

Edve: Matthias Abraham ex Oroszvár inclyto comitatui Mosoniensi oriundus, nobilis Francisci Edve arendator.

Beled: Abraham Samuel, arendator illustrissimi domini comitis Danielis Eszterhazi, ex Moravia oriundus, propriamque domum nullibi possidens.

Mihályi: David Israël, arendator domini Lazari Niezky, propriam domum nullibi possidens.

Kissffalud: Jacobus Mayer, dominae Rátkianae arendator, asserit semet ex oppido Némethkeresztur oriundum, parentemque suum ibidem in propria domo habitare.

Ibidem Isaac Salamon Hirts, arendator communitatis ejusdem, ad nullam certam communitatem spectans, alias autem a potiori in oppido Nagymartony educatus.

Signatum Nemeskér, sub particulari congregatione die 11. mensis Februarii anno 1753. celebrata. Daniel Ságghi inelyti comitatus Soproniensis supremus judex nobilium manu propria, Adamus Szöllösy ejusdem inelyti comitatus supremus judex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1751—3. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1385—7.

384.

1753. március 13. Löwel Izsák rohonci zsidó megállapodását Höller Pál soproni polgárral a soproni városi bírói szék tudomásul veszi.

Den 13. Marty 1753. hat Isaac Löwel jud von Rechnicz dem meister Paul Höller belanget wegen empfangener woll und mit ihm accordirt mit carassen liecht und dunklblau zu bezahlen die jeczige arbeit mit gemachten accord, die andere bis May markt, wie er in preiss seyn wird.

Soproni városi levéltár, 1752—4. évi Diarium judiciarium 64.

385.

1753. március 13. Löwel Wolf nikolsburgi és Izrael Salamon csehországi zsidók kihallgatási jegyzőkönyve, akiket lopással vádolnak.

Anno 1753. den 13-ren Marty sub praesidio tit. herrn Francisci Petrák pro tunc wohlmeritirten herrn stadtrichters, praesentibus tit. herrn Johann Christian Gabriel und tit. herrn Johann Georg Pöckh ist folgendes inquisition peragirt worden.

Wie inquisit heisse, von wannen und wie alt er seye? Wolff Lewel von Nikolsburg, alt 22 jahr.

Wass inquisit eins verrichtung und handtierung seye? Er seye sonst seiner profession ein hosen-schneider, weilen er aber keine arbeith nicht hatte, sey er in Eissenstadt betteln gangen, von dannen aber hieher nach Oedenburg gekommen willens mit denen hier seyenden juden nach Nickolsburg zu reisen.

Warum inquisit in arest gekommen? Man hätte ihm zeigen wollen, dass er einer krowattin einen beith-geld aus dem sack hat wollen stellen, wesswegen ihn juden auch ein unbekanter mann in halss geschlagen, worauf er inquisit nach villen bekommenen schlägen endlich durch die wache eingeführt worden.

Ob inquisit nicht das vorige 1752. um diese markzeit allhier gewesen? Nein.

Wann inquisit nach Eyssenstadt gekommen seye? Den 2. Marty.

Von wannen er nach Eyssenstadt gekommen? Von Matterstorff.

Von wannen er nach Matterstorff und wann er dahin gekommen? Von Rechnitz, allwo er sich gegen 4 tåg aufgehalten, seye er nach Schläning und sodann nach Matterstorff vor ohnfähr 14 tåg gekommen, allda so wohl, als auch in anderen örthern habe er sich theils mit betteln, theils mit — sit venia! — mit strümpffdoppeln und flick-arbeith erhalten.

Was dann inquisitens handtirung in Nickolspurg gewesen sey? Er habe sich bey seinem vatter Löwel einen daselbstigen hosen-schneider aufgehalten und mit ihme gelebet, weilen er aber die hosen-schneiderey nicht ausgelernt, hätte er theils mit strümpff-doppeln, theils mit betteln sich erhalten.

Inquisit solle bestehen, ob er nicht willens gewesen seye der vorgegebenen krowathin den beutl-geld aus dem sack zu stellen? Nein, er habe die vorgegeben krowathin mit keiner hand angeriehet und wann sie ihn bey der hand in ihren sack erdappet hätte, wurde sie ihm bey der hand gehalten und zu tit. herrn stadtrichter geführet haben.

Soproni városi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 3. nr. 166.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: az egyik oldalán stilizált liliom alatta *I I* betűkkel, a másik oldalon keresztben két kulcs látható.

Egy másik tanúvallomási jegyzőkönyv is található itt ívrétű papiroson, azonos vízjeggyel erről a napról keltezve, amelyet elkezdtek írni, de csakhamar abbahagyták. A bekezdés is azonos, míg a szöveg többi része csupán ennyi:

Wie inquisit heisse, von wannen und wie alt er seye? Schälamon Isräel, gebührtig aus Böheim von Plawitz, 18 jahr alt.

Warum inquisit in arest gekommen? Man habe ihme gezeiget, dass er einen gewissen baurn auf den markt, welcher mit dem körn abmessen beschäfftiget war, eine blatter mit geld habe stellen wollen.

386.

1753. április 18. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Damosch bécsi orvos kérésére személyleírásos köröző parancsot ad ki Sámuel Simon bécsi zsidó ellen, aki 20.000 forint tartozással megszökött.

Illustrissimi etc.

Per Viennensem medicinae doctorem Damosch nominatum nomine etiam reliquorum creditorum medio excellentissimi domini comitis cancellarij regij Hungarico-aulici suae majestati caesareo-regiae demisse repraesentatum exstitit, quod certus judaeus hic in annexis uberius descriptus Simon Samuel appellatus contractus Viennae ad quantitatem 20 mille fl. debitis semet in Hungariam subduxerit haud dubie in comitatibus Austriae vicinioribus latitaturus.

Quare praetitulatis dominationibus vestris ex benigno caesareo-regio mandato hisce intimari, ut praenominatum judaeum, si in gremio comitatus hujus nefors latitaret, illico perquiri, repertum comprehendere et usque ulterio-

rem benignam regiam dispositionem secure detineri faciant, eatenusque consilium hoc regium locumtenentiale quantocius informare noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima octava Aprilis anno millesimo septingentesimo quinquagesimo tercio celebrato. Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi: comes Ludovicus de Battyán manu propria, Georgius Fabiankovits manu propria, Josephus Timon manu propria.

Descriptio.

Ein jud mit nahemen Simon Samuel auf hebreisch Rébi Simon Presburg, 31 biss 32 jahr alt, mitler statur, dik, besonders über die schulter extra breith, das angesicht dikt, weiss und rothlichter farb, grossess maul, kleinen nassen, brauntlicher augen, glath geschoren, barth nach jüdischer manier roth brauntlicht und alss ein reiff und dass untern kleinen, ein caffè-farb atlassen gestebte veste mit weissen fulba gefütteret, ein grünen peltz, dikh von korp, braunnen haar und ein runde kleine karwquen. Hat bey sich einen bedinten, fast so gross, wie sein herr, nicht so dikss, ohngefähr 25 biss 26 jahr alt, ein grausten kopf mit braunen schwarczlichen haaren, grauen livree mit messingenen knöpffen, ein rogaller mit ein schwarcz samentenen krägl, worauff 2 massiv goldenen knöpff sindt.

Sopron megyei levéltár, 1751—3. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1615—6.

387.

1753. június 15. Hüller Pál elhunyt soproni polgár és posztókészítő többek között Günsberger Márkus sopronkeresztúri zsidónak gyapjú fejében két tételben 62 forint 16 dénárral, Löwel Izsák rohonci zsidónak pedig ugyancsak két tételben 44 forinttal volt adósa, amely tartozások kifizetést nyertek részint a ház, részint a 9 font nagyságú Neuberg szőlő árából.

Anno 1753. den 15. Juny ist . . . des weyland meister Paul Hüllers gewest bürgerlichen tuchmachers allhier hinterlassenes vermögen beschriben worden, wie folget:

.....
Schulden aus dem guth:

.....
1752. den 23. Juny Marx Günsberger jud von Creuz wegen geborgter wolle laut schuldschein einen rest per 36 fl. 90 den.

1752. Eben derselbe wegen geborgter wolle einen rest per 25 fl. 26 den.

.....
Isaac Löwel jud von Rechnitz laut schein de dato 29. Novembris 1752. einen rest mit 34 fl.

1753. den 22. January eben derselbe 10 fl.

.....
1753. júl. 27-én történt e hitelezők kielégítése:

.....
Marx Ginnssberger jud von Creuz in 2 posten zusammen 62 fl. 16 den.
Commission geld 1 fl. 55 den., (zusammen) 63 fl. 71 den. wird gewissen
auf den haussrest per 272 fl. 17 den. mit 63 fl. 71 den.

.....
Isaac Löwel jud von Rechnitz mit 1-ter post per 10 fl., commission
geld 25 den., (zusammen) 10 fl. 25 den. wird gewisen auf den haussrest per
158 fl. 25 den. mit 10 fl. 25 den.

Idem Isaac Löwel jud von Rechnitz mit der 2-ten post 34 fl., commis-
sion geld 85 den. (több társával együtt) werden zusammen gewisen auf 9 lb
Neuberg, so geschätzt per 144 fl.

.....
Sopron városi levéltár, 1753. évi Prothocollum judicarium 19., 22–4., 28–9.

388.

*1753. augusztus 8. A soproni városi bírói szék figyelmezteti Pecz Lipót soproni
posztónyíró, aki egyik sopronnyéki posztókészítőtől megvett posztót zsidóknak
adott el, hogy 12 forint lesz a büntetése, ha még egyszer hatáskörét túllépve
ilyesmit mer tenni.*

Den 8. Augusti 1753. auf beschehene anklage des ehrsamen tuchmacher
handwerck allhier, dass meister Leopold Pecz burgerlicher tuchscherer
allhier das von einen Eckenmarcker tuchmacher bey sich habendes tuch
einigen juden zum grösten nachtheil besagter tuchmacher und ihren kayser-
lichen artickuln verkaufft haben solle, ist denselben gerichtlich angedeutet
worden, dass woferne sich derselbe ausser seinen tuchscherer handwerck
in ein dergleichen tuchhandel einlassen würde, von solchen alsobald eine
straff per 12 fl. abgenohmen werden solle.

Soproni városi levéltár, 1752–4. évi Diarium judicarium 94.

389.

*1753. szeptember 27. Kranixfeld Gottlieb Sámuel néhai soproni polgár és
harisnyakötő, valamint édesanyja, néhai Anna Rozina adósai között Wolf
Fülöp kismartoni zsidó bórkereskedő 9 forint követeléssel lépett fel, amelyből
csupán 4 forint 34 dénár térült meg.*

Anno 1753. den 27-ten Septembris ist . . . des weyland Gottlieb Samuel
Kranixfeld gewest burgerlichen strumpfstrücker, sowohl als auch der
weyland Anna Rosina Kranixfeldin dessen ehedem verstorbener leiblicher
mutter creditorum liquidation und contentation praesentibus partibus
cointeressatis vorgehohmen worden, undzwar liquidation des weyland
Gottlieb Samuel Kranixfeld privilegirte:

Philipp Wolff jud von Eysenstadt, ein lederhandler daselbst, laut eines von weyland Gottlieb Samuel Kranixfeld und weyland Anna Rosina Kranixfeldin leiblicher mütter ausgestellten schuldscheins de dato emanationis 20. July 1751., intabulationis vero 5. July 1753. per 9 fl., wovon die helffte an des besagten Gottlieb Kranixfeld vermögen praetendiret wird per 4 fl. 50 den.

.....
Ez a 4 ft 50 dénár elveszett, míg az édesanyja részéről Philipp Wolff jud von Eisenstadt 4 ft 34 dénárt kap.

Soproni városi levéltár, 1753. évi Prothocollum judicarium 51—3.

390.

1753. szeptember 29. Bécs. Mária Terézia elrendeli, hogy báró Engelshofen Ferenc, a temesvári helyőrség parancsnoka, azonnal lakoltassa ki a zsidókat a katonai területekről, házakból, kapualjakból, és hogy félevenként terjesszen fel kimutatást a helyőrség birtokán vagy annak környékén esetleg letelepülő zsidókról.

Unserm Hof-Kriegs-Rath-Feldmarchall
Lieut. interims Commandirenden
Generalen in dem Temesvarer Banat
bestelten Obristen und Lieben getreuen
Franz Antoni Leopold Baron v. Engelshofen.

Maria Theresia von Gottes gnaden Römische Kayserin in Germanien zu Hungarn und Böheim Königin Ertz Herzogin zu Österreich.

Lieber geträer; Ob Wir schon aus deinem den 30. des lezt abgewichenen Monaths an Unseren Hof-Kriegs-Rath erlassenen Berichtschreiben ersehen, dass weder unter dem General Commando des Temesvarer Banat, weder in der Vöstung dieses Nahmens, noch zu Panczova ein Jud unter der Militar protection stehe. Wir auch wollen, dass darob, wie auch ob dem Enthalt Unserer den 8. ejusdem in sachen erlassener Verordnung ohnausgesetzt gehalten werde; so können Wir danoch dir gnädigst nicht bergen, dass Wir sehr es für gut befunden haben, dass keinen Juden auf Militar gründen, noch in denen darzur gehörigen oder nutzenden gebäuden zu wohnen und eben so wenig gewölben oder andere behaltnussen zu miethen jemahls gestattet, auch im fall derley Casus in dem Banat vorhanden wäre, Selbe devon abgeschaffet, auch niemahls mehr in Militar- und Fortificationsgründe und gebäude genohmen werden; du hast darnach von Temesvarer-General Commando wegen dich zu-achten, darüber Bericht zu geben. Nicht minder von nun an nach verstreichung 6 Monathen eine Tabellam oder auskunft wass für Juden auf Militer gründen, oder in denen darzur gehörigen gebäuden wohnen oder auch gewölber und behaltnussen in bestand haben, an Hof-Kriegs-Rath einzuschicken und damit von Sechs zu Sechs Monathen allstatts zu continuiren; Und Wir verbleiben dir übrigens mit Kayl-Königl-

gnaden wohlgewogen. Geben in Unserer Residenz Statt Wien den Neun und zwanzigsten Monaths Tag Septembris im Sibenzehen Hundert drey und fünfzigsten. Unserer Reiche im dreyzehenden Jahr.

Maria Theresia

[Ellenjegyzés:] Joseph Graf von Harrach

[A lap alján:] Ad Mandatum Sec: Caesareae Regiae Majestatis pprium Gröller

[Az ív hátán a rendelet tartalmának összefoglalása:]

K. K. Rescript. de dato 29. 7bris 753.

Kein Jud solle auf Militar gründen, noch darzu gehörig oder nutzenden gebäuden wohnen, noch weniger gewölber oder andere behaltnusse in zins bepachten, auch im fall derley Casus vorhanden selbe davon abzuschaffen und niemahls in den mil. gründen zu gedulden; dann solle von nun an von 6 zu Monathen wegen allen diesen obstehenden eine förmliche Tabella an H. K. R. eingesändet werden.

[Pecsét]

Közölte *Patai György*, MZsSz. XLVIII. 1931. 100—102.

391.

1753. november 3. Pozsony. A m. kir. helytartótanács két török-zsidó kereskedő ellen, akik Bécsben lopott értékeket vásároltak össze, elfogató parancsot ad ki.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Per directorium caesareo-regium in publicis et cameralibus ordinatum demisse representatum est suae majestati caesareo-regiae quendam furem multiplicis reatus convictum occasione infractionis in certis aedibus Viennae nuper commissae deprehensum fassum fuisse, qualiter res pretiosas furto hincinde subtractas duobus Viennae commorantibus judaeis Turcicis, quorum alter Judas Lem, alter autem Abraham compellaretur et ille breviori, crassa tamen, hic procera corporis mole essat, venumderit, iidemque ambo judaei alias in Augusta Urbe Viennensi orizam, ficus et consimiles merces ex Tarcia allatas in officinis publicis venditare soliti, rumore vero de suprafati furis comprehensione divulgato praemissis noctu mercibus tribus circiter retro septimanis Buda Belgradum aufererint.

Hinc civico huic magistratui hisce intimandum esse duxit consilium locumtenentiale regium, ut circa memoratorum judaeorum profugorum solertem perquisitionem ac investigationem et in casum, quo in Hungaria adhuc reperibiles forent, comprehensionem et securam detentionem oportuna in gremio sui illico disponere, requisitamque idecirco informationem isthinc celerius submittere noverit. Datum ex consilio regio locumtenentiali

Posonii, die tertia mensis Novembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Ludovicus de Battian manu propria.
Georgius Fabiánkovich manu propria.
Michäel Sido manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. iudici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, totique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis nobis honorandis Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 19. nr. 44.

Ivréti papiros, melynek vízjegye: boton tekergő kígyó, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés van: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg a címzés alatt a soproni városi kancellária e megjegyzése olvasható: *praesentatae die 23. Novembris 1753.*

A soproni tanács 1753. nov. 23-i tanácsülésében vette tudomásul e rendeletet, amelyet csaknem szószertint feljegyzett a tanácsjegyzőkönyvében (Prot. sen. Latinum 93.).

Másolatban e rendelet megtalálható még a Sopron megyei levéltárban is az 1753—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 178—9. oldalain.

Sopron megye közönsége dec. 13-án megtartott közgyűlésében foglalkozott ezzel a körözéssel és ezt a határozatot hozta:

... horum judaeorum profugorum comprehensio per currentales publicabitur et observabitur (Uo.).

392.

1753. november 21. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük végett megkötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot lefizet.

Erfang von juden contract.

Jacob Schey erlegte in nahmen der juden gemein von Mätterstorff das jährliche contractgeld von 19. Novembris 1752. bis dito 1753. mit fl. 30.

Ingleichen bezahlte auch die juden gemein von Eisenstatt den halbjährigen contract von 19-ten Novembris 1752. bis 19. Aprilis 1753. per 15 fl. den. und dann den 21. Novembris 1753. die anderte helffte bis 19-ten dito erstbesagten jahrs mit 15 fl., (zusammen) 30 fl.

Nichtweniger entrichtet auch die juden gemein von Creutz das gewöhnliche contractgeld von halb zu halb jahr, nemblich von 1. Novembris 1752. bis ultimam Aprilis 1753. und dann von 1. May bis ultimam Octobris ersterwehnten jahrs jedesmahl mit 10 fl., zusammen mit 20 fl.

Auf dergleichen art lifferte mir auch der judenrichter von Läckebach in nahmen der alldortigen juden gemein an den ausgemachten contractgeld auf ein halb jahr, das ist von 1-ten Novembris 1752. bis 1-ten May 1753. per 10 fl., dann von 1-ten May bis ultimam Octobris per 10 fl. (zusammen) 20 fl.

Latus 100 fl. — den.

Summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1752—3. évi Cammer-rechnung 49—50.

1753. november 22. Sarlai Márton soproni polgár 26 forint adósságát, amivel Mózes rohonci zsidónak tartozott, a soproni városi bírói szék előtt teszi le, mivel a zsidónál nem volt az adóslevele.

Den 22. Novembris 1753. hat meister Martin Sarlai bey einem löblichen stadtgericht vor den Moyses juden in Rechnicz, weilen derselbe seinen Martin Sarlai schuldschein nicht bey sich gehabt, seinen schuldrest per 26 fl. vor einem loblichen stadtgericht erleget.

Soproni városi levéltár, 1752—4. évi Diarium judicarium 105.

1754. január 7. A soproni városi bírói szék előtt Benedikt Elkan és Hirschl Salamon kismartoni zsidók kezességet vállalnak Hirschl Náthán nagymartoni metszőért, aki Hajon zsidó megbízásából Reiter András soproni aranyművesnek egy pipa ezüst veretét adta el, amely Dongó Ferenc főszolgabíró lopott holmijának látszik.

Den 7. January 1754. verspricht Elkan Benedict und Salamon Hirschl beede juden-burger von Eisenstadt, dass dieselben wegen den inhafftirten juden Nathan Hirschl, wohnhafften schächter in Materstorff, welcher ein silbernes beschlächt von einer tobacpfeiffen und tit. herrn Francz Dongo dieser löblichen Oedenburgischen gespanschaft oberstulrichter gehörig, dem allhiessigen goldschmidt Andre Reiter auf commission eines andern juden, nahmens Hajon, verkaufft habe, solches aber als ein gestohlenes guth anzusehen wäre, die burgerschaft zu leisten, dass sie ihm Nathan Hirschl, welcher auf derselben interposition des arrests entlassen worden, dum et quando, wan es ein löbliches stadtgericht vor nöthig erachtet, in persona darstellen wollen, hingegen gedachter Náthán Hirschl verpflichtet seyn solle den juden Hajon, als verkauffer besagten silbers, wehrenden zeit ausfindig zu machen und zu stellen.

Soproni városi levéltár, 1752—4. évi Diarium judicarium 109.

1754. január 9. Hajon Simon zsidó a soproni városi bírói szék előtt bebizonyítja, hogy ő a kérdéses pipa ezüst veretét többek jelenlétében a fiatal Kaysertól vette meg 3 forint 16 krajcárért.

Den 9. January 1754. stehet obgedachter jud Hajon Simon vor einen löblichen stadgericht und bekennet, dass er obbemeldtes silber vor einigen wochen in dem allhiessigen bierschanck-hauss in gegenwart herrn Kitzali

junioris, practicante Ottinger, der wirthin alda und ihrer tochter von dem jungen Kayser per 3 fl. 16 kr. erkaufft habe.

Soproni városi levéltár, 1752—4. évi Diarium judicarium 109—10.

396.

1754. március 4. Mózes rohonci zsidó a soproni városi bírói széktől felveszi azt a 26 forintot, amivel Sarlai Márton soproni polgár tartozott neki.

Eodem, den 4. Marty 1754. hat der jud Moyses von Rechnicz die sub dato 22. Novembris 1753. von meister Martin Sarlai vor einem loblichen stadtgericht erlegte 26 fl. erhoben.

Soproni városi levéltár, 1752—4. évi Diarium judicarium 114.

397.

1754. március 5. Ádám Mózes zsidó azt a 2 forintot, amit Almersdorfer Mihály szalagkereskedő követelt rajta, a soproni városi bírói széknél lefizeti.

Eodem, den 5. Marty 1754. ist Michl Almerstorffer bändlkramer bey einem löblichen stadtgericht erschienen um den Adam Moyses wegen 2 fl., welche derselbe wegen erkaufften bändeln restirend verblieben, anzuhalten. Weilen aber der jud vorgegeben, dass er seinen cameraden solche 2 fl. bezahlet habe, als hat gedachter jud unterdessen 2 fl. zu gerichtshanden erlegt, bis er den angegebenen cameraden zeigen wird.

Soproni városi levéltár, 1752—4. évi Diarium judicarium 115.

398.

1754. március 8. Selegd. Stefanits János megyei számvevő intézkedik Kishőf-lányba, majd utána Kismartonba a zsidó hitközséghez kiküldött katonai végre-hajtók élelmezése iránt.

3 gemeine militarische exequierer werden jeder mit 2 pfundt brodt und 1 pfundt fleisch den Kleinhevelein, nacher Eusenstadt den juden gemeint angewisen auszuhalten, welche auch die königliche gaaben, so bis ende Februarii schon 564 gulden 87 den. ausgetragen haben, werden eintreiben. Signatum Stettd(r)a, den 8-ten Martii 1754.

Johan Stefanitsch particular perceptor manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

E másolat csatolva van a helytartótanács 1754. márc. 14-én kelt leiratához.

Egyébként bemásolva megtalálható még az 1753—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 546—7. oldalain is.

1754. március 14. előtt. Sopron megyében élő zsidók, akik már korábban panasszal éltek súlyos terheik miatt, azt kéri a m. kir. helytartótanácsból, hogy a már elrendelt katonai végrehajtástól addig mentesüljenek, amíg adózásuk elviselhetetlen mértékét ki nem vizsgálják.

Hochlöbliches königlich Hungarisches locumtenential consilium! Gnädigst gebietendeste heren heren!

Es wird zweyffels ohne annoch frischen andenken eines hochlöblichen consilii regii gnädigst ruhen, wass gestalten wir vor etlichen tägen unsern eysserste noth, armuth und gebrechen deren mittln zu dem ende aller unterthenigst vorgestellet haben ambst das wir in der contribution, so uns über die tollerantz tax nach der durch die hochlöblichen in dem Edenburger comitat allergnedigst delegirte commission ausgearbeitte dication zu erlegen jün(g)st unter betrohung aus der execution aussgetragem werden sublevirt mächten werden, massen wir — w(i)e schon in unsern vorigen unterthenigsten¹ instantz mit mehreren² angezohen werden³ — ein solchenhafft und über unsern standt adrepartirte summa unmöglich zu praestiren fähig seynd und eben dessentwegen auch zugleich biss zur ferneren gnädigsten disposition um innhaltung der getrohten⁴ execution alleruntethänigst gebetten haben.

Nun eint(w)eillen aber hathen auss 3 gemeinen militarischen persohnen verordnete execution lauth beygeschlossenen assignation bereiths schon in der that und würlklich erfahren müssen.

Als gelanget unser wehemüthigst füßfälliges bitten an einen hochlöblichen consilio regio hochdasselbe geruhe aus angeboh(r)ner benignität und uns noch ferners zur übertragung der tollerantz tax und ubrigen onerum publicorum zu conserviren dem hochlöblichen Edenburger comitat gnädigst mitzugeben, damit derselbe bis zur ferneren untersuchung unserer obbemellter massen praegravirten standt und weithen eines hochlöblichen consilii regii disposition die erwehnte execution umhalten und zuruckziehen mächte und solte, vor welche hohen gnad und benignität ersterben.

Eines hochlöblichen consilii regii locumtenentialis alleruntherthänigst gehorsambste:

gesambte und in dem Edenburger comitat wohnhafftige jude(n)schafft.

Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Pongyola másolat, amely csatolva van a helytartótanács 1754. márc. 14-én kelt leiratához.

Egyébként lemásolva megtalálható még az 1753–1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 545–6. oldalain is.

¹ hibásan: *untathsten*, ² tévesen: *rehreren*, ³ hibásan: *werdes*, ⁴ tévesen: *getraheten* írva.

1754. március 14. Pozsony. A m. kir. helytartótanács a sopronmegyei zsidó hitközségek panaszára, hogy mértéken felül adóznak és katonai végrehajtással zaklatják őket, megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy további intézkedésig a katonai végrehajtást szüntessék be, az adózásra nézve pedig mielőbb adjanak felvilágosítást.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Communitas judaica in comitatu hoc Soproniensi constituta querulose exposuit, quod ad rationem quanti contributionalis sibi ultra vires et facultates quotta adrepartita habeatur ac hujus incassatio militari executione urgeatur.

Unde praetitulatis dominationibus vestris praesentibus intimandum duxit consilium istud locumtenentiale regium, quatenus praemissum in finem ad quaerulantes exmissam executionem tantisper et usque ulteriorem consilii hujus dispositionem sistere ac una circa praetensum praegravium in adnexis hisce instantiis in specie remittendis uberius expositum consilium istud locumtenentiale regium quantocyus informare noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die decima quarta Martii, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Kegleuich manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Franciscus Herlain manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban e megjegyzés látható: *collationata*.

Másolatban ez a rendelet megtalálható uo. az 1753—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 545. oldalán is.

1754. április 6. A soproni tanács több sopronkeresztúri zsidó kérésére 3 adólevél alapján összesen 270 forintot betábláz Weillenbeck Ferenc soproni tímár vagyonára.

Anno 1754. den 6-ten April . . . produciret herr. Joseph Blasovszky in nahmen des judens Adams von Creütz einen schuldschein de dato 30. Marty

1753. per 156 fl., dem anderen de dato 10. Marty 1752. per 74 fl. von Adam und Isac juden von Creüz, den dritten von Marx und Salamon de dato 13. Dezember 1752. per 40 fl. rest, zusammen 270 fl., welche Frantz Weillenbeck weissgärber allhier schuldig geworden, petendo zu intabuliren, welche auch ad mentem articuli 107. 1723. vorgemercket werden.

Soproni városi levéltár, 1754. évi Rathsprothocoll 45–6.

402.

1754. április 8. Nemeskér. Sopron megye közönsége a m. kir. helytartótanács támoogatását kéri az adózás ügyében öfelségéhez felterjesztett kérvényük kedvező elintézése érdekében, egyúttal hangsúlyozzák, hogy a zsidókat keresztényekkel azonos elbírálásban részesítették és így panaszai azokéival közösek.

Excelsum consilium etc.

Quo in cardine versetur contribuentium in hoc comitatu status et quibus difficultatibus in aequa poltissimum publicorum onerum distributione consistens summum regium servitium expositum sit, praesumpsimus demisse ex nupera 11. quippe Martii celebrata generali congregatione nostra eidem excelso consilio demisse detegere ac una pro secundandis suae majestati sacratissimae hoc in passu porrectis humillimis precibus nostris eidem excelso consilio fiducialiter supplicare.

In aequa consideratione non miramur etiam haebreos de moderno obtingente suo, ejusdemque jam jam incassandi rigorosioribus mediis eidem excelso consilio adeo sensibilter quaestos esse.

Nos quidem gentem hanc comitatum hunc incolentem publicis regni oneribus lege et natura obnoxiam non censemus distinctum aliquod a Christianis in hujus anni repartitione praegravium accepisse, concepta tamen ab improportione quam in praectactó humillimo rescripto nostro eidem excelso consilio exposuimus, lamenta judaeis juxta ac Christianis communia esse videmus.

Hinc reiteramus quoad omnes in genere hujusce comitatus contribuentes nupernam demissam instantiam nostram et identidem supplicamus excelso consilio in eo, quatenus ulterius quoque vices suas apud suam majestatem sacratissimam interponere dignetur, ut summefata sua majestas pro regia et una materna benignitate et clementia sua in id clementissime annuere dignetur, ut cum conscientioso justo et aequo temperamento rem contributionis pro imminente militari anno ad eos aequitatis terminos ponere valeamus. quibus conservationi contribuentium et huic conjuncto altissimo regio servitio pro viribus nostris prospicere valeamus. Qui nos alto ejusdem excelsi consilii patrocinio jugiter devoventes perseveramus. Datum. Ejusdem excelsi locumtenentialis regii Hungarici consilii humillimi obsequentissimi servi: universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1753–1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 560–1.

Ezt megelőző és követő felterjesztések 1754. ápr. 8-ról vannak keltezve, így ez a felirat is ezen a napon kelt.

1754. április 10. Blasovszky József soproni polgár, aki zálogra 133 forintot kölcsönzött Schay Fülöp lakompaki zsidónak, a soproni városi bírói szék előtt felszólítja a zsidót, hogy 14 napon belül fizessen, mert máskülönben záloga becslés alá kerül.

Die 10. Aprilis 1754. egregius Josephus Blazovssky coram judicatus officio proposuit, qualiter judaeus Philippus Schay Lakenbachensis erga assignatum pignus centumtrigintatres florenos 37 1/2 kr. ab eodem effective levasset ac terminum solutionis ad bimestre spatium sibi posuisset, subsequenter autem cum pactatum terminum debitor judaeus non observasset, praenominatus creditor dominus Josephus Blazovssky ad solvendum debitum et reluendum pignus iteratis vicibus judicialiter admoneri curasset. Hinc ex superabundanti rursus judicialiter admonetur mentionatus judaeus, quatenus summam debitorialem una cum legalibus accessoriis intra 14 dierum spatium deponat et reluenda reluat, secus evoluto hocce judiciario termino liberum erit impignoratas res praevia judiciaria aestimacione distrahere et plenariam sibi contentationem facere.

Soproni városi levéltár, 1752–4. évi Diarium judicarium 127–8.

1754. április 11. A soproni tanács meghallgatja a megyei közgyűlésbe kiküldött követeinek jelentését, így többek között azt, hogy a megyebeli zsidók panaszával szemben ez ügyben az alispán utasítására a főszolgabíró jelentette, hogy vizsgálata szerint a rájuk kivetett adó igazságos.

1754. évi ápr. 11-i tanácsülésből.

4-tum de eodem dato (28-va Marty 1754.) intimatur communitates judaicas conquestus fuisse in eo, quod per commissionem regiam ultra modum et intollerabili contributioni sint obnoxiiati, eatenusque militari executione nimium quantum torqueantur, hinc praecipitur, ut comitatus executione tantisper suspensa informationem submittat. Quo perlecto retulit dominus judex nobilium, quod ad commissionem domini vicecomitis negotium isthoc indagaverit et repererit, quod nulla omnino injuria judaeis per commissionem regiam facta sit, sed omnino conscientiose dicati fuerint.

Soproni városi levéltár, 1754. évi Prothocollum senatorium Latinum 50.

1754. április 19. Pozsony. A m. kir. helytartótanács többek között Lebel Lőrinc zsidó ellen, aki 1500 forint adóssága miatt jogerősen el volt ítélve és aki Balasgyarmatról társai sorából megszökött, elfogató parancsot ad ki.

... porro et judaeus Laurentius Lebel causa debiti 1500 et amplius fl. juris ordine convictus et in isthoc advoluto pariter descriptus e manibus

sociorum suorum, cum quibus quaestum cinerum clavellatorum exercuerat, ex oppido Balassagyarmath comitatus Neogradiensis adjacenti prolapsus sit . . .

Csatolt mellékleten: Descriptio judaei profugi.

Balassagyarmati sidonak, Marek Lőrincznek fia Posonio varallarul hazasodott, felesége testverbattyanal tartozkodott rabsága alatt, maga neve Lebel Lőrincz, mintegy 38 esztendő, kisdéd, vékony, sovány, hoszas abrazatu, himlőhelyes, nemeth, tott nyelvet tudo, szapora beszedü. Nemeth, nemeth (*igy!*) kaveszinü köntösben szőkött ell.

Soproni városi levéltár, Rep. III. fasc. 2. nr. 6.

A soproni tanács 1754. május 4-i ülésében vette tudomásul ezt a rendeletet, amelyet bőven kivonatolva bemásolt a tanácsjegyzőkönyvébe (1754. évi Prot. sen. Latinum 58/1.).

Ezt a zsidót a m. kir. helytartótanács több más, Veszprém megyei börtönből megszökött gonosztevővel együtt már 1754. ápr. 2-án kelt rendeletével körözte személyleírást adván róluk.

A zsidó személyleírása egyébként szösz szerint egyező a fentivel, eltérés csupán az alábbi részletben van:

. . . kisdéd, vékony termetü, hoszas sovány ábrázatu, fekete haju, szakállu, szőke szemü, himlőhelyes . . . (Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok május havi csomójában).

406.

1754. május 1. Löwel Jakab nagymartonî zsidó panaszára a soproni városi bírói szék Polák Simon kismartonî zsidót 50 tallér adóssága miatt börtönbe vetette, de testvérének, Polák Náthánnak kezességére ismét szabadon engedte.

Den 1. May 1754. hat Löwel Jacob jud von Matterstorff geklaget wider Simon Polack juden in Eisenstadt, dass ihme dieser vermög eines wechselbrieffes mit seiner mähme 50 reichsthaler schuldig seye und bey nicht erfolgender zahlung sich obligiret aller orthen, wo er anzutreffen, belangen und zur zahlung compelliren könne. Wen nun zwar Simon Poläck so in der helffte, id est 37 1/2 fl. zu zahlen schuldig, allerhandt aussflucht und aufschub gesucht, auch allerhandt wider den wechselbrieff eingewendet, diese formirende exceptiones aber nicht statffandten, alss wurde er endlichen, da er media contentationis nicht vorschlagen kunte noch wolte, in arrest genohmen, qua manifestus debitor, weñn er aber endtlichen durch seinen bruder, Nathan Polack, 7 stuck halbräsch zur caution bey dem löblichen stadtgericht deponiret, alss ist er Simon Polack widerumb des arrestes entlassen worden und nach beeden parteyen verlangen diese ganzce causa pro finali decisione, zumahlen sie beede schuczjuden von dem fürst Eszterházischen hause waren, dahin verweisen worden und wan sie innerhalb 8 tagen genugsame nachricht bringen worden, undzwar von ambt aus, an weme diese deponirte halbräsch zu extradiren seyn werde, sollen solche abgefoglet werden.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judiciarium 3—4.

1754. május 2. *Éliás Mózes nagymartonì zsidó 120 font súlyú sziléziai komlót vett meg 36 forintért Simon Jónás morvaországi zsidótól, amely komló romlott volt és sörfőzésre alkalmatlan. A soproni városi bírói szék azt a kérését, hogy a vételt érvénytelenítse, elutasítja, mert az üzletet nem ő kötötte meg, hanem a fia.*

Den 2. May 1754. hat Elias Moises judt von Matterstorff wider Simon Jonas juden aus Mähren geklaget, dass dieser ihme an verwichenen alhiesigen Elisabeth marck lecht abgewichenen jahres einen Schlesischen hopffen, welcher gancz schlecht verdorben und zum bierbräuen untauglich, so gewogen 120 lb., vor 36 fl. verkauffet, mithin verlangte gedachten Simon Jonas gerichtlich zu compelliren, damit er solchen hopffen zurucknehme und die darüber aussgestelte obligation restituiren möchte. Wen nun hierauf Simon Jonas judt aus Mähren regerirte, das er mit diesem bey gericht erscheinenden Elias Moises keinen hopffenkauff oder verkauff geschlossen, auch von ihme keine obligation empfangen, wohl aber von seinem sohn, Isacc Elias in beysein Gottlieb Elias beeden juden von Matterstorff, müsten mithin diese in sonderheit wegen bey diesen hopffenkauff untergeloffenen umbständen zugegen sein, welche auch den kauff geschlossen und die obligation extradiret, alss ist gedachter Elias Moises, qua actoratum non habens, pro hic et nunc abgewisen worden. Indessen hat doch ein löbliches stadtgericht den praevio modo erkaufft und respective verkaufften hopffen durch den alhiesigen oberbrauknecht besehen lassen, welcher referiret, dass der hopffen völlig verdorben und untäuglich zum bierbräuen wäre.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 4—5.

1754. május 10. *Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségétől kétszer 15 napon belül tájékoztatást kíván a megyebeli zsidóság régi és mostani adójának mértékéről.*

Illustrissimi etc.

Judaei in hoc comitatu commorantes quid ante noviter institutam dicationem in comitatus ejusdem medium solverint, quidve in praesenti et quali titulo eidem dependere debeant ac per consequens in qualinam quanto per novam dicationem gravati extiterint, informari cupit consilium hoc locumtenentiale regium, idemque praetitulatis dominationibus vestris praesentibus intimat, quatenus super praeductis circumstantiis genuinam isthuc submittere noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae intra duas quindenas a dato praesentium computandas informationem. Datum ex consilio regio locumtenentiale Hungarico Posonii, die decima mensis May anno millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto celebrato. Praetulararum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Keglevich manu propria, Ladislaus Barinay manu propria.
Ladislaus Balogh manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok június havi csomójában.

Másolatban ez a rendelet megtalálható még az 1753–1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 617–8. oldalain is. Sopron megye közönsége jun. 21-én megtartott közgyűlésében foglalkozott a leirattal és ezt a határozatot hozta:

... ad quod ex hac congregatione respondebitur (Uo.).

409.

1754. május 10. Seiler János Mihály soproni szappanfőző 94 forint adósságát
Günsberger Miksa sopronkeresztúri zsidónak 45 napon belül fizesse meg.

Den 10. May 1754. fatiret meister Johann Michael Seiller burgerlicher
seiffensieder alhir dem Max Kinssberger juden von Creucz lauth schuld-
schein de dato 3. Septembris 1744. vierundneunzig gulden schuldig zu sein,
dannhero ihme die burgerliche frist der 6 wochen 3 tage deductis tamen
deducendis zu bezahlen indulgiret worden.

Soproni városi levéltár, 1754–6. évi Diarium judicarium 6–7.

410.

1754. május 13. A soproni városi bírói szék azt a 7 db „halbräsch” ruhaanyagot,
amit Polák Náthán kismartoni zsidó kezessége fejében adott át, Späh János
kismartoni hercegi tisztartó levelére kiadja.

Die 13. May 1754. hat ein löbliches stadtgericht auf requisition und
respective cautions-schreiben des herrn Johann Späh fürst Eszterhäsischen
verwalters in Eisenstadt diejenige siben stuck halbräsch dem Nätän Polack,
welche er vor seinen bruder, Simon Polack, lauth gerichts diarium de dato
1. May anni currentis pro cautione deponiret, gegen fernere versicherung,
dass sie ihre sache vor ihrem gericht, weiln sie beede schuezjuden, von den
hochfürstlichen Eszterhäsischen hause waren, ausmachen wolten, extra-
diret.

Soproni városi levéltár, 1754–6. évi Diarium judicarium 9–10.

411.

1754. június 21. Nemeskér. Dongó Ferenc sopronmegyei fősolgabíró Sopron
megye közgyűlésének előterjeszti a megyei zsidó hitközségek régi és mostani
adófizetésének összegét.

Extractus

solutionum paratarum, quas infra nominandorum locorum Christianis
communitatibus judaicae communitates hactenus annue pendere consveve-

runt ac etiam summarum secundum excelsae commissionis conscriptionem eisdem judaëis communitatibus actu obtingentium.

In oppido Nagy-Marton prior eorum solutio fl. 100, actualis obtingentia fl. 598 den. 31.

In civitate Kis-Martoniensi prior eorum solutio fl. 100, actualis obtingentia fl. 1129 den. 62.

In oppido Kabold prior eorum solutio fl. 18, actualis obtingentia fl. 103 den. 18.

In possessione Laknpach prior eorum solutio fl. 92, actualis obtingentia fl. 502 den. 50.

In oppido Keresztur prior eorum solutio fl. 198, actualis obtingentia fl. 324 den. 28.

Signatum sub generali congregatione inlyti comitatus Soproniensis in possessione Nemeskér, die 21-a mensis Junii anno 1754. celebrata.

Franciscus Dongo inlyti comitatus Soproniensis supremus processualis iudex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok június havi csomójában. Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: ugró hímszarvas, a másik oldalon IGS betűkkel.

412.

1754. június 21. Nemeskér. Sopron megye közönsége, válaszolván a m. kir. helytartótanács máj. 10-i felszólítására, felvilágosítást nyújt arra nézve, hogy mily szempontok szerint vetik ki a zsidókra az adót, egyben ezirányú sérelmeikre igyekezik feleletet adni.

Excelsum locumtenentiale Hungaricum regium consilium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

In obsequium gratiosi sub dato 10-a mensis Maji anni decurrentis ad nos in facto gravatorum ex dicatione judaeorum expediti et sub hodierna generali congregatione nostra, ex quo par erat, honore et reverentia publicati intimati extractum tam priorum quam et modernarum fundamento regiae conscriptionis judaëis ad repartitarum solutionem praesentibus demisse accludimus. Tituli modernae eorum pensionis varii sunt, in primis enim singulis patribus familias imposita est dica personalis, hos inter autem, prout diversam quisque semet familiamque suam alendi conditionem sectabatur, eamque revelavit ita diversimode alius, ut quaestor, alius ut opifex, alius ut coctor cremati, alius aliter, prout negotium ejus vel sors exposcebat, dicatus, singulis autem ad decem florenorum annum lucrum una dica imposita fuit.

In quonam porro quanto gens haec per novam dicationem gravata sit, ingenue fatemur, quod hoc in negotio genuinam, eamque circumstantialiorem informationem, cum res longiore et solida investigatione indigeat, ad quam nos immittere post regiam conscriptionem non volumus, hic et nunc eidem excelso consilio subministrare non possumus. Arbitramur tamen, quantum

cogitatione assequi possumus et ex crebrioribus querelis audimus, eorum gravamina in specifico potissimum in his consistere, quod primo forte nonnulli eorum, qui extra communitates in diversorum dominorum bonis morantur et in medium communitatis, cui incorporati sunt et se solis adeoque dupliciter dicati sint.

Secundo quod forte aliqui plus ex annuo suo proventu revelaverint, quam re ipsa percipiant.

Quod denique tertio stante tolerantiali eorum taxa haec etiam in medium comitatus pendenda notabilior contributio vires ipsorum excedat. Unde non abs re verendum est, ne quae unum etiam aegre admodum hactenus dependebat, tanto minus ambobus sufficiat, ad eamque — gens alioquin ad male agendum prona vitae licentiam se abjiciat, ut publicae securitati non leve detrimentum tristibus exemplis allatura sit.

Quae dum eidem excelso regio consilio demisse repraesentanda esse duximus, in omni submissione perseveramus. Datum ex generali nostra congregatione die vigesima prima mensis Junii anni millesimi septingentesimi quinquagesimi quarti in possessione Nemesker celebrata.

Ejusdem excelsi locumtenentialis Hungarici regii consilii servi humilissimi, obligatissimi: universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok június havi esomójában.

Eredeti fogalmazvány több betoldással és javítással a szövegben, melynek másolatát megtaláljuk az 1753—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 633—4. oldalain is.

413.

1754. június 26. A soproni tanács tudomásul veszi a m. kir. helytartótanácsnak azt a rendeletét, hogy a zsidókat össze kell írni adójukkal együtt.

1754. évi jún. 26-i tanácsülésből.

Ejusdem excelsi consilii intimatum de dato 10. May praecipiendo, ut judaei conscribantur et quantumnam iidem praestare teneantur, desuper excelso consilio informatio submitatur.

Soproni városi levéltár, 1754. évi Prothocollum senatorium Latinum 76.

414.

1754. július 4. Kraus Sámuel soproni polgár és posztókészítő elszámolván Hirschl Sámuel lakompaki zsidóval kiderült, hogy még 29 forint 64 dénárral tartozik a zsidónak, amelyet 45 napon belül köteles kijezetni.

Eodem, den 4. July 1754. haben sich meister Samuel Krauss burger und tuchmacher alhier und Hirschl Samuel jud von Lackenbach miteinander verrechnet und hat sich gezeiget, das gedachter meister Krauss in allen annoch dem juden Hirschl schuldig verbliben neunundzwanzig gulden

64 den., welchen schuldrest erwehnter Krauss dem juden intra terminum civilem zu zahlen verbunden seyn solle.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 28.

415.

1754. július 14. Frankl Dávid komáromi zsidó kérdezősködésére Meyr Löw rohonczi zsidó azt feleli neki vissza, hogy illetékes előljárósága előtt először rendezze a régi adósságát és csak azután fog arra válaszolni, hogy a hamuzsirt megtartja-e vagy sem.

Eodem, den 14. July 1754. hat David Frangl jud von Comorn einen löblichen stadtgericht ersuchet durch den Sigmund Strudler den juden Meir Löwen von Rechnicz befragen zu lassen, ob er den potaschen behalten und bezahlen wolle oder nicht? Worauf gedachter Strudler dahin exmittiret worden und hat referiret, David Frängl solle nacher Rechnicz zu des Meyrs Löwens herrschafft gehen, solle aldorth das alte erstlichen aussmachen, so dan wolle besagter Meyr red und andtworth geben wegen den potaschen und der zahlung halber.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 30—1.

416.

1754. augusztus 22. Nemeskér. Sopron megye közönsége a zsidók adójának behajtása végett elrendelt katonai végrehajtást a m. kir. helytartótanács utasítására beszünteti, de mert a katonai év közeledik a végéhez, kérnek az ügy érdekében megfelelő intézkedést.

Excelsum etc.

Posteaquam eidem excelso regio locumtenentiali consilio mediante gratioso suo sub dato diei 14-a Martii anni decurrentis emanato intimato id gratiose disponere visum fuit, ut exmissa ad judaicam in hocce comitatu commorantem fine adurgendae contributionalis praestationis executio militaris usque ulteriorem ejusdem excelsi consilii dispositionem sisteretur. iam debitum hujus gratiosae dispositionis obsequium executionem omnino stitimus, cum autem annus militaris jam prope finem vergat et ratio servitii regii incassationem contributionalis quanti exposcat, sed et Christianae communitates, quibus judaei per conscriptionem regiam associati sunt, pro judaeis restantiis ferendae executiones graviter acciderent, hinc eidem excelso regio consilio supplicandum esse duximus, quatenus intuitu praetacti negotii pro directione nostri id, quod congruum videbitur, ulterius gratiose disponere dignetur, qui in omni veneratione perseveramus. Datum ex generali nostra congregatione die 22. mensis Augusti 1754. in possessione Nemeskér celebrata. Ejusdem excelsi locumtenentialis regii consilii sane humillimi, obsequentissimi: universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1753—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 761—2.

1754. augusztus 27. Éliás Jakab nagymartoni zsidó Winkler Mátyás soproni polgárnál 30 forint ellenében adott zálogát 15 napon belül visszaválthatja, ha akarja.

Den 27. Augusti 1754. nachdeme Jacob Elias jud von Matterstorff an meister Mathias Winkler bereits vor 7 jahren gegen einen versacz dreysig gulden, sage 30 fl. schuldig worden, alss ist bemelter versacz zusammen per 29 fl. geschätzt und ihme creditori adjudiciret worden und hat der judt das recht intra quindenam bemeltes pfandt ausszulösen.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 49.

1754. szeptember 4. A soproni tanács Kampel Ignác atyai örökségére Wiener Löwel Mihály prágai zsidó kérésére 1200 forintot betábláz.

Anno 1754. den 4. September . . . producirete herr Johann Wollmuth eine obligation de dato 27. Augusti 1754. per 1200 fl., welche herr Ignatius Kampel dem juden Michäel Löwel Wiener Prager juden schuldig geworden, petendo zu intabuliren, undzwar auff sein künfftiges vatterguth, welche auch eventualiter ad mentem articuli 107. 1723. vorgemercket worden.

Soproni városi levéltár, 1754. évi Rathsprothocoll 91.

1754. szeptember 4. Löwel Mihály prágai zsidó Kampel Ignác Ferenc soproni polgár elleni perében ügyvédekét vall.

Eodem, den 4. Septembris 1754. fatiret Michäel Löwel judt von Prag wider herrn Ignatz Francz Kämpel procuratores generaliter.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 49.

1754. szeptember 26. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségének válaszolva értésükre adja, hogy amennyiben a zsidók türelmi adójuk megfizetésében késedelmesek lennének, úgy ismét katonai végrehajtást rendelhetnek el ellenük.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Ad literas praetitulatarum dominationum vestrarum sub 21-a ultimo evoluti mensis isthuc in eo exaratarum, ut executio militaris fine incassationis contributionalis quanti communitatibus judaicis in comitatu hoc degentibus imposita et ex dispositione consilii hujus tantisper retracta denuo exmitti valeret, iisdem hisce rescribendum duxit consilium idem hocce locumtenentiale regium, quatenus si et in quantum eadem communitates judaeae in pendendo obtingenti suo morosae essent, easdem non secus ac alios contribuentes ad praestationem praestandorum etiam executione mediante compellere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentialis Posonii, die vigesima sexta mensis Septembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Josephus Kegleuich manu propria.
Ladislaus Barinay manu propria.
Franciscus Győry manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo, vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok október havi csomójában.

Ivrétfi papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán pecsételés nyomával, ahol e feljegyzés olvasható: *ex consilio locumtenentiale regio Hungarico*, míg a külzet jobb alsó sarkában ez a megjegyzés van: *comitatus Soproniensis*.

Sopron megye közönsége okt. 24-én megtartott közgyűlésében foglalkozott ezzel a rendelettel, amelyet az 1753—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyvének 873—4. oldalaira be is másoltatott e határozatot hozván:

... quod observabitur. (Uo.)

421.

1754. október 17. A m. kir. helytartótanács a soproni tanács értésére adja, hogy őfelsége a hiányos és felületes zsidó-összeírásokkal nagyon elégedetlen, miért azokat a leggondosabban egészítsék ki, egyben dec. 15-re 2—2 zsidót Pozsonyba küldjenek a türelmi adó megállapítására.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Siquidem sua majestas ex submissis per regni hujus comitatus et civitates communitatum judaicarum conscriptionibus medio consilii hujus locumtenentialis regii repraesentatis displicenter sane observasset easdem conscriptiones adeo maneat et perfunctorie concinatas esse, ut ex his nec quidem idaea rectae proportionis erui, minus videri possit, an et qualiter, in quave quantitate taxa tolerantialis pro futuro elevari valeat? Quoniam vero in utrumque praemissorum finem tum videlicet ad formandam justae repartitionis ideam, adeoque eruendam aequam proportionem, cum et cognoscendum id, an et qualive in quantitate memorata taxa tolerantialis

augeri possit? necessario ac indispensabiliter praerequirantur accuratae atque uniformibus rubricis conformes et integrae praeactatarum communitatum per earum individua conscriptiones.

Hinc de benigno suae majestatis mandato civico huic magistratui hisce intimandum habet consilium istud locumtenentiale regium, ut modo praevis concinnandas conscriptiones per primores memoratarum communitatum judaicarum erga desummendum praevis ab iis de fideliter, omnique cum exactitudine et integritate peragendo hoc opere decretale juramentum judaicum incunctanter et quo celerius peragi faciat idem magistratus iisdem conscribentibus una proponendo, quod si quid infideliter aut minus adaequate facto eorum conscriptum fuerit, iisdem conscribentes eatenus strictam rationem reddituri ac pro re nata congruis quoque poenis sint afficiendi. Tandem vero praemissis iisdem conscriptionibus per civicum hunc magistratum isthuc indilate submittendis, id quoque ordinabit idem civicus magistratus, ut ex singula communitate bini et bini, etquidem ipsi conscribentes pro 15. Decembris anni currentis isthuc Posonium indispensabiliter compareant, seque coram consilio hoc locumtenentiali regio sistant. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima septima mensis Octobris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto celebrato.

Earundem benevoli:

comes Josephus Keglevich manu propria.
Franciscus Herlein manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus et juratis civibus, toti denique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis, nobis honorandis Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 20. nr. 50.

Ívrétű papíros, melynek vizjegye: arabeszk, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, alatta e feljegyzéssel: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg belső oldal bal alsó sarkában: *collationata H.*, a külső oldal jobb alsó sarkában: *civitati Soproniensi* megjegyzések olvashatók, végül a címzés alatt a soproni városi kancellária e feljegyzése található: *praesentatae die 25. Octobris 1754.*

Ugyanezen a helytartótanácsi rendelet Rep. I. fasc. 20. nr. 51. levéltári jelzés alatt megvan még egy másik példányban is.

A soproni tanács e rendeletet okt. 25-i tanácsülésében vette tudomásul, azt bőbeszűren kivonatolva a tanácsjegyzőkönyvében (1754. évi Prot. sen. Latinum 109.).

E rendelet eredetiben megvan Sopron megye levéltárában is az 1754. évi közgyűlési iratok október havi csomójában és másolatban az 1753–1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 879–80. oldalain ezzel a határozattal:

...commissum est processuali judici nobilium Francisco Dongo, ut ab ordinandis conscriptionibus juramentum excipiendo iisdem idaeam elaboret, juxta quam conscriptionem peragant, per eundem judicem nobilium comitatui referendam, abhinc excelso consilio regio submittendam, injungatque singulis communitatibus, ut pro praescripto die 15-a Decembris Posonii comparituros mittant. (1754 okt. 24-én megtartott közgyűlésből uo.)

1754. október 25. *A soproni tanács jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a város területén egyetlen zsidó sem lakik.*

1754 évi okt. 25-i tanácsulésből.

Literae ad excelsum consilium locumtenentiale regium, mediantibus quibus ad ejusdem gratiosum intimatum in puncto conscriptionis per primores communitatum judaicarum praestito perprius decretali juramento adaequate regulandae interventum rescribebatur, quod nullus hujusmodi gentis judaicae in gremio civitatis Soproniensis fixam haberet sedem, qui talismodi taxae tolerantiali subjici deberet.

Soproni városi levéltár, 1754. évi Prothocollum senatorium Latinum 110.

1754. október 28. *Nagymarton és október 29. Kismarton. Dongó Ferenc sopronmegyei főszolgabíró Sopron megye utasítására írásba foglalja a nagymartoni és kismartoni zsidó hitközség vallomását arra nézve, hogy e hitközségek egyes tagjait mennyi adó fizetésére tartják képesnek.*

Anno domini 1754. die vero 28-va mensis Octobris in oppido Nagymarton inclyto comitatu Soproniensi ingremiato, ubi nimirum occasione connotationis decessorum, accrescentiumque constitutivorum dicarum judaica communitas cum altera aequae judaica communitate Kis-Martoniensi eandem connotationem recusavit scripto porrecta declaratione mediante, nunc vero ad earundem communitatum errorem suum priorem agnoscentium instantia peracta est modo sequenti:

Conqueruntur in genere onerosam nimis ipsis evenisse commissionalem conscriptionem se, seque ex eadem eruendum onus ferendi plane incapaces asserunt, in particulari tamen referunt et ad id juramentum se deposituros paratos declarant non plus emolumenti habere, quam abinfra declarant.

Michaelem Moises sartorem in inquilinatu degentem jam mortuum esse et nihil post se reliquisse, sed viduam et proles ipsius mendicando victitare, cui alias pro annuo lucro adscripti fuere 40 fl.

Davidem Herschl cauponem loco 50 fl. annum lucrum circiter posse lucrari 30 fl.

Jacobum autem Aron pellionem, cui adscripti sunt 40 fl., nec tantum habere, ut vel pelliculam comparare possit, sed hinc inde cursitans plicando quotidianum panem quaereret.

Gabrielem Baur pro quaestore conscriptum, cui annotati sunt 40 fl. pro lucro, pariter mendicum esse referunt.

Et hujus considerationis ac sortis esse Herschl Han sartorem, cui adscripti sunt 30 fl. pro opificii sui redditu.

Pariter Lebl Neifeld quaestorem, cui annotati sunt 40 fl. pro lucro, non nisi bajulus, hincinde pelliculam mane ement, ad vesperum ad compa-

randum ori ingerendum bolum dividit, adeoque ultra personale mediae dicæ onus eum non posse plus contribuere judicant.

Abraham Jacobum Sziess dicunt e faecibus quidem vini exiguo lebetes crematuram usisse, nunquam autem rosoli praeeparasse, hinc loco eidem adscriptorum 50 fl. lucri sufficere, si a persona obtingens suum contribuere possit.¹

David vero Hiersch pro rosoli coctore appositus cum lucro 50 fl., ut referunt, nec tantum habet, quantum debita ejus passiva constituunt.

Davidem Herschl quaestorem, cui adscripti sunt 30 fl., vix posse habere lucrum 10 fl.

Josephum Elias pro mercatore appositum cum 30 fl. lucro, tam miserum valetudinarium esse dicunt, ut vix 5 fl. annue possit prosperare.

Et hujus considerationis esse Jacobum Elias cum 24 fl. lucro appositum quaestorem.

Moisem Eliam Hierschl cimbalistam, cui adscripti sunt pro emolumento 30 fl., vix posse 3 fl. lucrari asserunt.

Isach Pher pellionem dicunt ultra quinque menses lecto affixum, cui adscripti sunt pro annuo lucro 30 fl., ne obulum quidem lucrandi esse in statu.

Lanioni pariter Volffgango Theophilo, cui adscripti sunt 30 fl., ultra 10 fl. haud posse adscribi.

Et hujus considerationis esse dicitur alter lanio Simon Mayr, tantumdemque et non plus lucri posse habere.

Pariter Lasaro Vilhelmo sartori loco 35 fl. sufficere adscribi 5 fl.

Jacobum autem Abraham sutorem, sui adscripti sunt 20 fl., per communitates judaicas una cum uxore mendicando victitat nihil penitus habens.

Mercatori quoque Lebl Vinterich pro 80 fl. satis fore adscribi dimidium.

Samueli quoque Roffy chirulgo pro 25 fl. sat superque apponi 5 fl.

Leb Odl pro sartore appositus, qui tamen non est, cum ne vel tunicam conficere possit, sed exiguas plicaturas exercet, cum quidem multum est, si loco 20 fl. 1 florenum annue lucrari possit.

Mercatori quoque Sziessliin de Milichdorff pro eidem adscripto 140 fl. lucro vel dimidium sufficere ajunt.

Et hujus considerationis esse Aronem Schai mercatorem, cui sufficere dicunt apponi dimidium eidem annotatorum 150 fl.

Quaestori quoque Mandl Neifeld pro 20 fl. sufficere apponi debere 5 fl.

Fridericum Abraham tabaccarium pro 26 fl. vix unum posse acquirere florenum.

Et neque Mayr Abraham lanionem, cui adscripti sunt 26 fl., nec ultra florenum posse lucrari asserunt.²

Et hocipsum dicunt de Isacho Neifeld altero lanione.

Viduam vero Jochum dicunt esse mendicam.

Mercatorem vero Beczaller Jacob, cui adscripti sunt 25 fl., ultra 10 fl. emolumentum non posse habere ajunt.

¹ 1. oldal.

² 2. oldal.

Viduam Hodesz autem, cui adscripti sunt 5 fl., referunt esse mendicam.

Leae viduae crematrici pro 20 fl. dicunt sufficere apponi 5 fl.

Quaestori quoque Samueli Jacob sufficere loco eidem adscriptorum 120 fl. dimidium apponi.

Mercatori Mayr Lebl, qui mercator nec dicendus est, cum ejus mercatura in eo solum consistat, ut commodatis una, aliave ulna panni pagatim hincinde cursitet, si unum aliumve grossum aquirere possit, pro 25 fl. sufficere apponi 5 fl.

Viduam Lipt ex quaestura siccis fructibus ne tantum aquirere posse ajunt, ut victitare ex ea possit, sed penes mendicare cogatur.

Saram quoque viduam ajunt esse vetulam mendicam.

Isacum quoque Leb pellionem, cui adscripti sunt 25 fl., vix 5 fl. aquirere posse ajunt.

Viduam verò Vegel asserunt esse mortuam, filiam vero ejus nuptam Kismartonium.

Recolem Neifeld sartorem referunt decrepitum valetudinarium esse mendicum, adeoque nec obulum quidem lucrandi capacem.

Lebl Han vero alteri sartori pro 25 fl. lucro sufficere apponi 5 fl.

Mercatori vero Lebl Daniel pro 57 fl. sat superque apponi 10 fl.

Quaestorem verò Danielelem Leb, cui adscripti sunt 24 fl., asserunt haud posse aquirere 5 fl.

Subquaestori verò Aroni Leb pro 50 fl. dicunt sufficere apponi 10 fl.

Mercatori quoque Davidi Kersl loco 90 fl. lueri satis fore apponi 40 fl.

Quaestori autem Simoni Koblenz pro 350 fl. sufficere apponi 100 fl., cum ejus quaestus Viennae prohibitus etiam esset.

Joachimo Neifeld quaestori pariter dicunt pro 15 fl. sufficere apponi 2 fl.

Lanionem quoque Mayr Neifeld, cui adscripti sunt 15 fl., dicunt vix posse habere emolumentum 1 fl.

Abrahamo Isach crematori quoque pro 50 fl. dicunt sufficere apponi 5 fl.

Ejusdem considerationis fore Lasarum Simonem quaestorem ferarium, cui ob aucta tributa pro 70 fl. dicunt sufficere apponi 15 fl.¹

Marco Leb quoque crematurae ustori sufficere asserunt, si loco 50 fl. apponantur 20 fl.

Vilhelmo Hierschl sartori autem dicunt pro 20 fl. sat esse apponi 2 fl.

Davidi Theophilo per pagos oberranti pro 25 fl. dicunt sufficere apponi 5 fl.

Moisi Eiznstadt simili pariter pro 25 fl. sufficere apponi 5 fl.

Jacobo vero Schai crematurae ustori pro 70 fl. ponendos 40 fl.

Pistori verò Marco Jacob pro eidem adscriptis 15 fl. sufficere apponi 5 fl.

Alteri verò pistori et quaestori Davidi Marx pro 50 fl. dicunt satis esse 10 fl.

¹ 3. oldal.

Quaestori vero per pagos Thoderics Isach satis esse pro 25 fl. poni 5 fl.

Lanioni vero Aroni Simoni pro 60 fl. sufficere apponi 5 fl.

Mercatorem vero Jacobum Isach per pagos oberrantem, cui adscripti sunt 25 fl., dicunt vix posse acquirere 5 fl.

Lanioni vero Isacho Herschl, cui appositi sunt pro emolumento 15 fl., judicant vix posse lucrari 2 fl.

Quaestori vero per pagos Hierschl Moisi pro 18 eidem adscriptis florenis sufficere apponi 3 florenos.

Moisem autem Mayr compactorem, cui adscripti 18 fl., dicunt vix posse acquirere 2 fl.

Davidem autem Hauber sartorem, cui adscripti sunt 18 fl., dicunt vix posse habere lucrum unius floreni.

Quaestorem Meisterl ob senium et aegritudinem dicunt vix posse incedere, adeoque plane incapacem aliquid lucrari.

Isachum Meisterl autem sartorem loco 30 fl. vix posse acquirere 5 fl.

Lanioni autem Berherschl dicunt sufficere pro 18 fl. poni 5 fl.

Viduam Estheram cum fructibus quaestricem dicunt esse mendicam.

Michaelem Neifeld ferri quaestorem dicunt ob aucta etiam tributa pro 90 fl. vix posse acquirere 20 fl.

Sed neque Michaelem Neifeld quaestorem ajunt posse habere ultra 2 fl., cui alias adscripti sunt 18 fl.

Pitl viduam referunt esse mortuam.

Quaestorem per pagos Simonem Neifeld dicunt loco 18 fl. vix acquirere posse 2 fl.¹

Ejusdem fore considerationis quaestorem Moisem Monheib.

Quaestorem Theophilum Jacob, qui per errorem pro Lasaro positus est, cum lucro 160 fl. adscripto, dicunt ultra 50 fl. non posse lucrari.

Quaestori vero Jacobo Lasaro pro ipsi apposis 90 fl. sufficere poni 20 fl.

Lasarum Jacob braxatorem et ustorem cremati, cui adscripti sunt 50 fl., ultra 5 fl. lucrum non posse habere dicunt.

Natan Herschl quaestori per pagos sufficere apponi pro 18 fl. 2 fl.

Quaestorem vero Salamonem Czotech, cui adscripti sunt 90 fl., dicunt ultra 30 fl. luci non posse capere.

Mercatori vero Aroni Marx Leb pro 30 fl. sufficere poni 5 fl. lucrum.

Quaestori Berl Neifeld quaestum in Austriam interdictum esse referunt, adeoque vix florenum acquirere posse.

Et ejusdem considerationis esse Hierschl Neifeld, adeoque huic quoque pro 12 fl. poni debere 5 fl.

Joachimum Herschl quaestorem per pagos, cui appositi sunt 15 fl., ultra 2 fl. dicunt haud posse habere.

Die vero 29-na Octobris assumpta communitate eorundem judeorum Kis-Martoniensi, qui pari modo querulantur et prout ab infra ponitur, se juramento etiam mediante id contestaturos se offerunt.

Abraham Tachan, qui in servitiis judei Schlesinger erat cum salario 200 fl., ex quibus nimirum se suosque alere debuit, tamen a toto salario ad

¹ 4. oldal.

contribuendum appositus, mortuo jam vero principali suo omnibus destitutus misere vitam traducit, adeoque impossibile ipsi tantum contribuere.

Aron Schuss ejusdem considerationis est, qui pariter Viennae servit erga salarium 350 fl. nihil aliud habens, consequenter ex salario cum suis victitare debet, hinc impossibile, ut a toto praescripto salario contribuere debet.¹

Isach Spicz mercatori adscripti sunt commissionaliter pro lucro 18 fl., qui jam mortuus est et adhuc ante mortem mercaturae renunciavit, vidua vero ejus cum quatuor minorenis prolibus misere victitat.

Abrahamum Leiterstorffer, qui appositus est pro mercatore cum lucro 300 fl., dicunt non mercatorem, sed tantum servitorem esse apud quendam suum cognatum Posonii.

Isach Hobersteter quaestorem adscriptum cum lucro 200 fl. dicunt ultra 50 fl. non posse habere lucrum.

Quaestorem Elcham Benedic, cui appositi sunt 100 fl. pro lucro, dicunt ultra 20 fl. non posse habere lucrum.

Eliam vero Guldschmit sartorem, cui adscripti sunt 50 fl., dicunt ultra 10 fl. annue non posse habere.

Isacho Hamburger scholae magistro adscripti sunt 48 fl., dicunt autem ultra 15 fl. non posse annue habere.

Quaestori Perl Benedic sunt appositi pro lucro 52 fl., dicunt autem ipsum ultra 20 fl. non posse habere.

Perl Guldschmit lanioni vero sunt adscripti pro emolumento 20 fl., dicunt autem vix 5 fl. prosperare posse.

Perl Neifelder quaestorem vero, cui adscripti sunt 100 fl. pro lucro, dicunt vix 30 fl. posse lucrari.

David Israel quaestorem autem dicunt et id, quod habuit per quaestum amisisse, ad tantamque paupertatem devenisse, ut vix 6 fl. lucrum annuum habere possit, non ut eidem adscripti sunt 60 fl. pro lucro.

Sed nec Davidem Sacherl quaestorem, cui adscripti sunt 60 fl., haud ultra 25 fl. lucrum habere posse asserunt.

Davidem autem Mayr pagatim fine quaestus oberrantem, cui adscripti sunt 12 fl., dicunt non posse prosperare ultra 6 fl.

Davidem quoque Lebl lanionem, cui pro emolumento adscripti (sunt) 36 fl., dicunt ultra 10 fl. emolumentum habere non posse.

Herschl Austerlicz tabaccario quoque judicant pro 30 fl., satis fore, si ponantur 12 fl.

Herschl Benedic quaestorem, cui adscripti sunt 100 fl. pro lucro,² dicunt neque omnem ejus substantiam tanti apretiari posse, adeoque vix 12 fl. annue lucrari valere.

Hercz Lasarum quaestorem autem, cui adscripti sunt 50 fl. pro annuo lucro, dicunt ultra 5 fl. vix habere posse.

Kumpercz Salamon ludimagistrum cum pautiores etiam quod jam discipulos habeat, dicunt satis fore pro ipsi adscriptis 30 fl. 20 fl.

¹ 5. oldal.

² 6. oldal.

Mayr Neifeld pagatim quaestum agentem, cui adscripti sunt 40 fl., dicunt ultra 10 fl. lucrari non posse.

Hillel sartori autem sat super fore, si pro 30 ponantur 3 fl.

Pariter Volff Mayr decrepito seni dicunt pro 20 fl. satis fore si ponantur loco 20 fl. 4 fl.

Volff Lasarum lanionem, cui appositi sunt 40 fl., dicunt ultra 10 fl. emolumentum habere non posse.

Sed neque Volff Jacob quaestorem, cui adscripti sunt pro lucro 200 fl., dicunt ultra 60 fl. lucrari posse.

Alexandrum Israel ludimagistrum dicunt ultra 25 fl. habere non posse, cui alias adscripti sunt 50 fl.

Salamonem Mayr pagatim quaestum exercentem, cui adscripti sunt 30 fl., dicunt non posse habere ultra 10 fl. emolumentum.

Theodoris Moises pari quaestori sufficere apponi pro 50 fl. 6 fl.

Sed nec Josephum Vezl ludimagistrum, cui adscripti sunt 60 fl., ultra 20 fl. emolumentum habere posse asserunt.

Judae Opnheimon mercatori pro lucro 250 fl. dicunt sufficere, si ponantur 100 fl.

Israëli Hierschl pagatim oberranti dicunt etiam sufficere, si pro 60 fl. ponantur 15 fl.

Sed nec Israelem Hierschl lanionem, cui 30 fl. appositi sunt, ultra dimidium emolumentum posse habere dicunt.

Jacob Proger quaestorem pagatim oberrantem, cui appositi sunt pro lucro 30 fl., dicunt ob summam egestatem uxorem reliquisse et nescitur, quo abiverit.¹

Jacob Hamerschlog ejusdem sortis quaestorem, cui appositi sunt 150 fl. pro lucro, dicunt ultra 30 fl. haud posse lucrari.

Jacob Rab mercatori appositi sunt 300 fl. pro lucro, cui dicunt sufficere apponi dimidium.

Jonae Schneider sartori sunt appositi pro emolumento 80 fl., dicunt autem ipsum vix posse 20 fl. emolumenti habere.

Loco Isach Lasari dicunt ponendum Isach Lebl et huic sufficere poni pro 60 fl. 10 fl.

Lasarum Volff pro ludimagistrum positum jam amplius non esse et sufficere ipsi poni pro 50 fl. 20 fl.

Lebl Sachert tabaccarius una cum uxore mortuus, filius vero in propriis jam appositus.

Lasaro Schander quaestori sufficere poni pro 100 fl. dimidium.

Lebl Hiersch dicunt esse mendicum, adeoque dimidium ipsi adscriptorum 10 fl. sufficere.

Lebl Schulhoffer servitori sufficere poni pro 30 fl. dimidium.

Lebl Raphael auriga moruus est, nihil post se relinquens praeter debita passiva.

Lebl Volff pagatim oberranti quaestori pro 45 fl. dicunt satis esse poni 20 fl.

¹ 7. oldal.

Libmon Volff mercatorem, cui appositi sunt 100 fl., dicunt ei sufficere apponi dimidium.

Mayr Austerlicz quaestori pariter sufficere apponi pro 100 fl. dimidium.

Moisi Kōlin chirulgo pariter pro 100 fl. sufficere poni dimidium.

Moises Leb viduae pariter dicunt pro 100 fl. sufficere poni 25 fl.

Mayr Salamon quoque servitori pariter pro 30 fl. sufficere poni dimidium.

Mayr Moisi lanioni loco 50 fl. emolumentum sufficere poni asserunt 30 fl.

Moises Foli mercatori quoque dicunt poni debere pro 150 fl. lucro 100 fl.

Salamon Schander lanionem, cui adscripti sunt 30 fl. pro lucro, dicunt non posse lucrari ultra 10 fl.¹

Mayr Lebstein quaestori cum vino dicunt sufficere poni pro 150 fl. lucro 60 fl.

Mayr Lebl pagatim oberranti quaestori pariter sufficere poni pro 100 fl. dimidium.

Salamon Herschl mercatori pariter dicunt sufficere poni pro 150 fl. 60 fl.

Sed nec servitorem Isach Vall, cui adscripti sunt pro emolumento 70 fl., asserunt ultra 40 fl. emolumentum habere posse.

Marco Spiczper per pagos oberranti quaestori dicunt sufficere poni pro 30 fl. 12 fl.

Theresiae Polach viduae pariter asserunt pro 50 fl. sufficere poni dimidium.

Judae Perlin vero pro 30 fl. 10 fl.

Marcus Moises pagatim oberranti quaestori pro 50 fl. lucro ponendos 15 fl.

Natan Polach mercatorem autem, cui appositi sunt 80 fl. pro emolumento, dicunt ei sufficere poni 30 fl.

Israēl Hamburger ludimagister ob paupertatem in exteris regiones abiit derelicta uxore, cui ultra 10 fl. apponi non posse asserunt.

Philippo Lebl pellioni pro 15 fl. dicunt sufficere poni 8 fl.

Raphael Spiczper lanioni vero dicunt sufficere poni pro 65 fl. 30 fl.

Salamon Jacob sartorem ob valetudinarium statum etiam dicunt nec obulum quidem aquirendi capacem.

Et hujus sortis dicunt esse Simon Herschl.

Samuel Luzate scribae dicunt sufficere poni pro 50 fl. 20 fl.

Samueli Ercz quaestori pro 50 fl. dicunt sufficere poni 20 fl.

Saul Roda quaestori vero dicunt pariter sufficere poni pro 50 fl. 30 fl.

Josepho Frankfurter pro 100 fl. sufficere poni 30 fl.²

Samuel Kon autem dicunt sufficere poni pro 20 fl. dimidium.

Philippum Kon pagatim oberrantem quaestorem, cui adscripti sunt pro lucro 50 fl., dicunt ultra 20 fl. non posse lucrari.

¹ 8. oldal.

² 9. oldal.

Marcus Schendter ejusdem sortis quaestori pro 100 fl. sufficere poni dimidium.

Baruch Austerlicz vidua, cui adscripti sunt 10 fl., migravit in Moraviam. Lebl Veszl vero viduae dicunt pro 30 fl. sufficere poni dimidium.

Leviam, Moisis Hely viduam, dicunt esse mendicam.

Et ejusdem sortis esse dicunt Jacobi Herschl viduam.

Samueli Marco quaestori vero dicunt sufficere poni pro 100 fl. 40 fl.

Lebl Marchpreiter propter paupertatem transivit in Bavariam derelicta in miserrimo statu uxore, cui plus adscribi non possunt 10 fl.

Elias Liethnsteter, cui appositi sunt pro emolumento 400 fl., ob extremam senectutem et valetudinarium statum dicunt ultra 20 fl. poni non posse.

Isach Pril per creditores omnibus exutus migravit.

Isach Schacherl ludimagister pariter cum omnibus suis migravit Posenium.

Accesserunt autem.

Mayr Polach per pagos quaestor, cui pro lucro adscribi possent 12 fl.

Lebl Holberstad ejusmodi quaestor, cui apponi possunt 10 fl.

Pinehes Abraham musicus, cui apponi possunt 12 fl.

Elias Guldschmit quaestor per pagos, cui adscribi possunt 5 floreni.

Salamon Joel mercator cum minutiis, cui apponi possunt 10 floreni.¹

Jacob Veszl mercator cum minutiis, cui poni possunt 20 fl.

Joel Kapuvarer quaestor, cui poni possunt 20 fl.

Libmon Lebl scriba, cui apponi possunt 50 fl.

Hercz Manasses Viennae commorans, cui possunt 50 fl., in quantum huic quoque communitati ingremiatus habetur.

Actum locis, anno diebusque praescriptis.

Franciscus Dongo, inelyti comitatus Soproniensis supremus processualis iudex nobilium manu propria.²

Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok december havi csomójában.

12 ívoldalból álló füzet. Csak az aláírás és a pecsét származik Dongó Ferenc főszolgabírótól, a többi szöveget egy írnok írta, akinek itt-ott elkövetett fogalmazási hibáját azonban a főszolgabíró gondosan kijavította.

Ez az összeírás másolatban még megtalálható az 1753–1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 782–794. oldalain is.

1754. november 19. Polák József ebrichsdorfi gyárost Löwel Izsák rohonci zsidó elleni 20 forint követelésével a soproni városi bírói szék az alperes hatóságához utasítja.

Den 19. Novembris 1754. hat herr Joseph Poläck keyserlich-königlicher fabricant zu Ebrichstorff an Moss wider den juden Isacc Löwel von Rechnicz wegen einer schuld von 20 fl. geklaget, da aber dieser vorgewendet, dass die

¹ 10. oldal, ² 11. oldal.

von ihme herrn Polack erkaufftes harersgarn das rechte gewicht mit 18 loth, wie es ihme juden verkauffet worden, nicht gewogen habe, alss könne er seiner meinung nach gedachte 20 fl. nicht zahlen. Ist mithin diese causa von hiesigen stadtgericht an des juden seine instanz gewisen worden.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 66.

425.

1754 november 19. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük végett megkötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot lefizet.

Empfang von juden contract.

Den 3-ten April erlegte die juden gemein von Creuz das 1/2 jährig contractgeld von 1-ten Novembris 1753. bis ultimam Aprilis 1754. mit 10 fl. Dann den 19. Novembris bezahlt ebendieselbe von 1. May bis ultimam Octobris anni currentis die andere helffte mit 10 fl., (zusammen) 20 fl.

Den 1-ten May bezahlte die juden gemein von Mätterstorff das halb-jährige contractgeld von 19. Novembris 1753. bis 19-ten May 1754. mit 15 fl. Den 19. Novembris lieferte dieselbe abermahl auf das anderte halbsjahr, nemlich von 19-ten May bis 19-ten Novembris anni currentis 15 fl., (zusammen) 30 fl.

Den 1-ten May empfieng ich von der juden gemein in Läckebach das halb-jährige contractgeld von 1-ten Novembris 1753. bis 1-ten May 1754. mit 10 fl. Dann überkamm ich den 19-ten Novembris von ebenderselben die andere helffte von 1-ten May bis ultimam Octobris anni currentis mit 10 fl., (zusammen) 20 fl.

Den 2-ten May bezahlte auch die juden gemein von Eisenstadt das halb-jährige contractgeld von 19. Novembris 1753. biss 19. May 1754. mit fl. 15.

Latus 70 fl.

Endlich erlegte erstbesagte Eisenstadter juden gemein auch auf das andere halbe jahr, nemlich von 19-ten May bis 19. Novembris anni currentis das contractgeld mit fl. 15, (zusammen) 30 fl.

Latus per se.

Summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1754. évi Cammer-rechnung 45—6.

1754. november 21. Klein Gottlieb és Reischer András soproni polgárok tartoznak Löw József és Jakab zsidóknak, amelyhez Kreichel Györgynek is hozzá kell járulni, mi ha nem történne meg, vele szemben viszontkeresettel élhetnek.

Den 21. Novembris 1754. ist auf instanz meisters Gottlieb Kleins und meisters Andre Reischers dem meister Georg Kreichel wegen der schuld, welche gedachte 2 instanten denen juden Joseph und Jacob Löw zu zahlen haben und er meister Kreichel zu dieser zahlung auch concurriren muss, die burgerlichen frist gegeben worden, das in fahl die zahlung nicht folgen solte, selbe an ihme Kreichel ihren regress haben möchten.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 66—7.

1754 december 2. Nemeskér. Dongó Ferenc Sopron megyei főszolgabíró a megyei közgyűlésnek előterjeszti a megyebeli zsidó hitközségek által a megadott ídea szerint végrehajtott zsidóösszeírást, egyben jelenti, utasította őket, hogy megbízottaik dec. 15-re jelenjenek meg a m. kir. helytartótanács előtt.

Anno domini 1754. diebus vero 28-a in oppido Nagy-Marton, 29-a vero in civitate Kis-Marton, 30-a autem in oppido Keresztur et tandem 31-a mensis Octobris in oppido Kabold et possessione Lakenpach omnibus inclyto comitatu Soproniensi ingremiatis juxta clementissimum suae majestatis sacratissimae mandatum medio excelsi consilii locumtenentialis regii praememorato inclyto comitatu intimatum erga ejusdem inclyti comitatus gratiosam commissionem exiens ad loca praerecensita, convocatisque iisdem locis degentibus judaicis communitatibus e singula duos et duos ad fideliter, omnique cum exactitudine, quo celerius fieri potuit, peragendam ac fine inclyto comitatu reportandi mihi praestandam conscriptionem, etquidem in primo loco Samüelem actualem et Schái emeritum judices, in secundo Salamonem Hierschl et Moïsem Polách primores, in tertio Philippum Jacob judicem ac Mayr Leeb, in quarto autem Lezer Samüelem et Philippum Lebl emeritos judices, tandem in quinto loco Salamonem Lezer substitutum judicem et Hiersch Samüelem e primoribus elegi, ab iisque decretale juramentum judaicum desumpsi, iisdemque proposui, si quid infideliter aut minus adaequate facto eorum conscriptum fuerit, strictam eatenus reddituros rationem, congruisque pro re nata poenis fore afficiendos, id quoque eisdem injungens, ut pro 15-a affuturi mensis Decembris coram excelso consilio locumtenentiali regio se sistant, ideamque ad conformem peragendam conscriptionem sequentem eisdem praescribens: quomodo vocetur? ejus professionis aut functionis? quot proles habeat, etsi emancipatas haberet, ubinam eae sint? utrum praeproptorem habeat, quales servos aut ancillas habeat? utrum crematuram coquat aut quaestum vulgo cum podos exerceat? quot in locis et quot lebetibus? in quanto circiter

quaestus aut mercatura ejus consistat? Num cum exteris in societate sit? nominanter cum quibus et quali in quaestu? Et non nisi a quatruiduo hic sub literis A., B., C., D., E. praesentarunt, quas humillime referendas duxi sub generali congregatione die 2-da mensis Decembris in possessione Nemeskér celebrata.

Franciscus Dongo inelyti comitatus Soproniensis supremus processualis iudex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok december havi esomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: koronás kétféjű sas.

Másolatban ez az irat megtalálható még az 1753—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 958—9. oldalain is.

A mellékleteket a megye felküldte a m. kir. helytartótanácsnak.

428.

1754. december 2. Nemeskér. Sopron megye közönsége a zsidók összeírását mellékelten megküldi a m. kir. helytartótanácsnak, egyben azt kéri, hogy a zsidók a türelmi adójuk mellett a közteherviselésben is vegyék ki a részüket.

Excelsum regium Hungaricum locumtenentiale consilium!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Conscriptiones judaeorum in obsequium gratiosae excelsi locumtenentialis regii consilii intimationis reverenter accludimus ac una demisse supplicamus, ut cum gens haec etiam pars et constitutionum fundi contributionalis sit, id excelsum regium consilium eo in ordine ad tolerantialem ejusdem taxam gratiose reflectere dignetur, quod penes eandem ad ulteriorem communium etiam onerum supportationem in necessam Christianorum contribuentium subsidium conservetur, quibus nos exploratis altis gratis impense commendamus perseverantes. Datum ex generali nostra die 2-da mensis Decembris anni millesimi septingentesimi quinquagesimi quarti in possessione Nemeskér celebrata.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis Hungarici consilii servi humillimi, obsequentissimi: universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1754. évi közgyűlési iratok április havi esomójában.

Eredeti fogalmazvány több törléssel a szövegben. Ennek másolata megtalálható még az 1753—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 973—4. oldalain is.

429.

1755. január 16. Ábrahám Gottlieb nagymartoni zsidó 3 soproni lakostól bort vásárolt, de még nem fizetett. Amennyiben ez a fizetés a legközelebbi soproni bőjti vásárig sem történék meg, a felek a boraikat visszavehetik.

Den 16. January 1755. erscheinen vor gericht Johann Schirnhofner, Rosalia Piehlerin und Rosina Bendingin klagend, dass Abraham Gottlieb judt von Matteredstorff von selben bey abgewichenen weinlesen weine

erkauffet unter versprechen baarer bezahlung, diese aber dato nicht erfolget, mithin ihre weine zurucknehmen wolten, alss hat ein löbliches stadtgericht sich interponiret und oberwehnte parteyen dahin disponiret sich biss künnfftigen fastenmarekt mit der zahlung zu warthen. Wen aber so dann diese zahlung nicht folgen würde, wolten sie ihre unbezahlte weine widerumb zurucknehmen.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 80—1.

430.

1755. február 6. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értesíti Sopron megye közönségét, hogy őfelsége a zsidók türelmi adóját a zsidók önkéntes megajánlása alapján 5 évi tartammal évi 25 000 forintban állapította meg. Sopron megyében élő zsidókra ez összegből 2137 forint esik, amelynek igazságos kivetése és pontos behajtása iránt a megye köteles gondoskodni. Ezután a zsidók egyik helyről másik helyre csak abban az esetben költözhetnek, ha a rájuk eső türelmi adót erre az 5 évre már megfizették. A megyei hatóság tartozik erre is felügyelni.

Illustrissimi etc.

Siquidem inita nova cum judaeis eatenus per communitates illorum isthuc deputatis conventionione sacra sua majestas 5000 fl. summam ultra quod hactenus annue titulo taxae tolerantialis praestiterunt, sponte oblatam clementer acceptavisset ac per decursum quinque annorum duraturam benigne resolvisset.

Ideo quemadmodum facta intuitu totalis obtingentiae aequa inter singulorum comitatum judaeos repartitione ad rationem taxae tolerantialis praeattactae quinquennii decursu singulis annis pendendae judaeis in gremio istius comitatus degentibus fl. 2137 1/1 ex priori et modo adaucto quanto solvendi obvenerunt, ita per praesentes eidem comitatui intimari, ut si memorati judaei intra se convenire non possent, praeattactae dominationes vestrae rem eo dirigere noverint, quatenus communitatibus judaeorum, qui pluribus et diversis terrestrialibus dominis subjacerent, recta ejusdem tolerantialis quottae proportio in praesentia binorum comitatensium officialium, ubi e converso totalis quaequam judaeorum communitas uni eidemque terrestri domino pareret, inibi id ipsum praecise praesente domino seu ejusdem officialibus instituatur, quo ita per potentiores alii egeni et miseres excessiva ad repartitione non supprimantur, non secus praeterea a comitatum et respective in casu hoc posteriori a dominiorum officialibus cura omnis eo advertatur, ne collectatores seu exactores ejusdem tolerantialis summae, uti ipsi nonnulli eorundem deputatorum ejusmodi gravamina isthuc exposuere, aut plus, quam communitati vel cuicumque in individuo adrepartitum erat exigere aut vero se immunem vel saltem quopiam modo sublevatum reddere volendo a rata sibi obtingentis pensione se eximere praesumant, veluti tamen penes praemissorum observationem una oportebit, ut nunc fatis collectatoribus omnimoda in exequendo munere suo assistentia praebeatur, ita quia memorati iidem judaeorum deputati suppliciter detexissent semet praemetuere relata suis communitatibus praeattactae

taxae tolerantialis adauctione plures familias ad alia quaestui et subsistentiae commodiora loca emigraturas, taliterque onus solutionis aliis majus inhaesurum. Hinc supratitulatis eisdem dominationibus vestris id quoque intimari, ut neminem judaeorum ex hac vel illa communitate ad aliam emigrare patiantur, nisi talis suam taxae tolerantialis obtingentiam praevis pro quinquennii spatio integre dependerit, in quantum e converso novus quipiam judaeorum eorum advenerit et huic vel alteri communitati se incorporandum constituerit, eadem communitas talem, unde venerit, quidem praenotatae tolerantiae ratione adrepartitum habuerit? examinare, dictamque ejus ratam exigere et id proximo comitatensi officiali insinuare, hic vero comitatus illius, unde judaeus transmigravit, officiali notum reddere eo fine teneatur, quo vicissim communitas per praevio modo emigrantem damnificata scire possit, ubi resarcitionem profugi praetendere, taliterque ratam discedentis redintegrare valeat. Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die sexta Februarii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto celebrato. Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi: comes Ludovicus de Battyán manu propria, Ladislaus Barinyai manu propria, Franciscus Gyóry manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1753—1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1252—4.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1755. márc. 17-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott és amellett, hogy közgyűlési jegyzőkönyvében egész szövegében bemásolta, még röviden kivonatolta is ezzel a határozattal:

... erga quod commissum est processuali judici nobilium Francisco Dongo, ut praemissa mentionatis judaeis observanda significet. (Uo. 1252.)

431.

1755. február 6. Weingartner Rudolf soproni polgár és szíjgyártó 68 forint adósságát 45 napon belül fizesse meg Schey József sopronkeresztúri zsidónak.

Den 6. February 1755. gestehet meister Rudolf Weingarthner burgerlicher riemer alhir vermög dreyen schuldscheinl annoch einen rest per 68 fl. dem juden Joseph Schey in Creucz schuldig zu sein und soll intra terminum civilem zahlen.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 86.

432.

1755. február 20. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Mihalovics Kain lengyel zsidó ellen, aki Borsod megyében bort vásárolva hamis pénzzel fizetett, személyleírást és elfogató parancsot ad ki.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Penes adnexam Chaim Michalovics judaei Polonici adulterata moneta

in comitatu Borsodiensi vina coementis ac ideo mediante praefati comitatus sedis judicariae, qua delegati iudicii sententia per suam majestatem caesareo-regiam benigne ratihabita e regno Hungariae in perpetuum relegati descriptionem civico huic magistratui praesentibus intimari, quatenus proscriptionem praefati judaei pro notitia omnium in gremio civitatis hujus suo modo publicari et si forte in posterum non obstante relegatione hac in civitate ista oberrare observatus fuerit, eundem illico comprehendi facere, eatenusque consilium hoc locumtenentiale regium suo tempore informare noverit idem civicus magistratus. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die vigesima Februarii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Josephus Keglevich manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Ladislaus Balogh manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. iudici primario, consuli, caeterisque senatoribus et juratis civibus, totique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis nobis honorandis Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. III. fasc. 2. nr. 14.

Ívrétű papiro, melynek vízjegye: arabeszk, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés van: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, még bévül alul a balsarokban: *collationata*, kívül pedig a jobbsarokban alul: *civitati Soproniensi* megjegyzések olvashatók, végül a címzés alatt a soproni városi kancellária feljegyezte: *praesentatae die 10. Marty 1755.*

E rendelethez csatolva van az alábbi személyleírás:

Descriptio personae Chaim Michalovics judaei Polonici ex oppido Duchla oriundi et ex regno Hungariae proscripti.

Annorum circiter 40, staturae mediocris, recta membrorum conformatione et mediocri pinguidine justa proportionis vir, capillos ad colorem castaneum, proxima nigredine temperatos, more judaico in vertice curtatos gerit mistaces, ejusdem sunt coloris, barba nigrior et mediocriter promissa, albedinem vultus, rubicundia eleganter vestit, nasus temperate longus, orisque debita compositio, faciem aequabiliter rotundam ornat, oculorum ceruleis globulis vividus aspectus est. Supercilia, ejusdem cum capillis coloris, cum loquitur, elevata in media fronte in rugas contrahuntur. Polonicam, Germanicamque linguam callet. Nigro indumento solita judaeis protensione longo judaeus esse noscitur.

A soproni városi tanács 1755. márc. 10-i ülésében e zsidóra vonatkozó rendeletet csaknem szösz szerint feljegyezte a tanácsjegyzőkönyvében (1755. évi Prot. sen. Latinum 37.).

Másolatban ez a körözés megtalálható még a Sopron megyei levéltárban őrzött 1753–1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1261–2. oldalain is.

Sopron megye közönsége márc. 17-én megtartott közgyűlésében foglalkozott ezzel az ügygel ilyen határozatot hozván:

... quod per currentales publicatur et observabitur.

1755. március 20. A soproni tanács a m. kir. helytartótanácsnak azt a rendeletét, hogy a zsidó hitközségnek még a megszökött zsidók után is meg kell adni a türelmi adót, tudomásul veszi.

1755. évi márc. 20-i tanácsülésből.

Intimatum excelsi consilii intuitu tolerantialis taxae judaeorum interventi praecipiendo, quod si etiam ex ipsis quidam profugerit, quatenus communitas ejusdem defectum suppleat.

Soproni városi levéltár, 1755. évi Prothocollum senatorium Latinum 46—7.

1755. április 10. előtt. Gottlieb Ábrahám nagymartoni zsidó panasszal fordul a m. kir. helytartótanácsához amiatt, hogy Sopron város a sörét és a pálinkáját nem engedi be a városba eladásra és kéri e sérelme orvoslását.

Hochlöbliches königliches consilium.

Hochdieselbe werden gnädig geruhen mir in allerunterthanigster submission vortragen zu lassen, nachdeme allenfahls wohl bekant und in guten andencken haben werden, wie mir samentlichen judenschafft in des löblichen Ödenburger comitat nicht nur all zu hoch an gnädigsten toleranztax, sondern auch zur un(u)ertraglichen last an comitats portion angezohen sind. Bey diesen, Gott erbarm! werden mir zimlicher weiss von die herrn Ödenburger im unsser nahrung gehemet, massen dieselbe uns sammentlichen hochfürstlichen schutzjuden bier und brandtwein in der stadt zu führen nicht gestattet wollen, sondern alss dasjenig contrabandt machen. Solches nur mich die jahren über 100, insgesambt aber bis 1000 fl. contributh betroffen. Ja wann yeden herrn auf dass ein königliches freyheit und privilegia haben sollen, obschon uns arme fast das maul gespert wird, musten mir unterthänigen gehorsammen und sichs gefallen lassen. Da aber vor einige tägen, so ich 1/2 emmer bier und 1/2 emer brandtwein nacher Ödenburg bringe, diess mir eben, wie vorhin, bey dem tohr contrabandt gemacht wird. Ich aber auss grosse angst und wehemuth habe bey dem herrn burgermeister höchst lamentirt und bedrohet, mir werden bemüssiget seyn sich bey einer hochlöblichen consilii regii zu beschwehren umb zu erfahren, ob dann die stadt Ödenburg solche grosse privilege haben und nicht mit ein leichtliches an accies, alss Prespurg, Raab und sonst anderen freystätten, zu befridigen sind. Auf solche worthen und lamentation ich das meinig mit erlegung 2 fl. straff wiederumb zuruckerhalten habe.

Gelanget solchemnach an ein hochlöblichen consilium mein allerunterthänigst, demüthigst-fussfälliges bitten, hochdieselbe geruhen mit angebohrnen clemenz nicht nur mich, dann auch allen hochfürstlichen schutzjuden in des löblichen Ödenburger comitat zu consideriren und uns per decret in gnaden flissen oder gnädigst remedur dahin ergehen zu lassen,

damit mir das liebe brodt sich in ehren gegen ein leichten accies bewerben können. Vor solche hohe gnad in tieffester veneration ersterbe.

Eines hochlöblichen königlichen consilii locumtenentialis allerunterthänigster:

Abraham Gottlieb, ein hochfürstlicher
schutzjud in Mattersdorff.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 21. nr. 23. irat melléklete.

435.

1755. április 10. Pozsony. A m. kir. helytartótanács felszólítja Sopron városát, hogy Gottlieb Ábrahám nagymartoni zsidó panasza tárgyában nyilatkozzék.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Abrahami Gottlieb judaei Mattersdorffensis supplicii isthic advoluto perhiberi, qualiter ipse non minus se atque alios suae sortis homines a cerevisiae perinde ac cremati in liberam et regiam istam Soproniensem civitatem invectione inhiberi queruletur.

Penes igitur praeadnexae ejusdem instantiae communicationem hisce intimari, ut civicus ejusdem regiae civitatis magistratus quam primum consilium hoc regium locumtenentiale de eo, cur et quo ex fundamento memorati hebraei a praemissarum specierum invectione, per consequens et distractione arceantur, informare noverit idem civicus magistratus. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die decima mensis Aprilis anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Josephus Illeshazy manu propria.
Franciscus Gyóry manu propria.

Kivül: Prudentibus ab circumspectis N. N. judici primario, consuli-caeterisque senatoribus et juratis civibus, toti denique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis, nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 21. nr. 23.

Ívrétű papiro, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, míg a belső oldal bal alsó sarkában ez a megjegyzés látható: *collationata G.* Címzés alatt a soproni városi kancellária feljegyezte e rendelet érkezésének napját: *praesentatae die 16. Aprilis 1755.*

A soproni tanács ezzel a rendelettel ápr. 16-i tanácsülésében foglalkozott és annak tartalmát bőven kivonatolva lemásolta a tanácsjegyzőkönyvébe (1755. évi Prot. sen. Latinum 56.).

1755. április 23. A soproni tanács a m. kir. helytartótanácsához intézett felterjesztésében Gottlieb Ábrahám nagymartoni zsidó panaszával szemben kifejti, hogy kir. kiváltsága alapján emberemlékezet óta semmiféle ital behozatalát eladás céljából senkinek sem engedi meg.

1755. évi ápr. 23-i tanácsülésből.

Literae ad excelsum consilium locumtenentiale regium, in quibus intuitu Abrahami Theophili judaei Matterstorffensis de non admissa sibi cerevisiae et cremati in hanc civitatem Soproniensem fine distractionis invectione querulantis et eatenus fine dandae genuinae informationis sub dato 16. Aprilis interventi intimati humillime respondebatur civitatem isthanc Soproniensem benignis caesareo-regiis privilegiis supra memoriam hominum inperturbato usu gavisam, iisdemque ultro innixam, nulla unquam extranea poculenta in sui gremium, utpote domesticis beneficiis provisam ac in hoc remorati comercii statu, ubi vini Soproniensis media vix duobus cruciferis vendi potest, nullaeque prorsus cerevisiariae domus per privatos cives hiece loci tenentur, tanto minus alienis indigam admisisse adeo quidem, ut et magnates et nobiles nonnisi potus mensalis causa, nunquam tamen distractionis fine invexerint. Idcirco excelso consilio magistratus demississime supplicabat, quatenus in pacifico et continuo a saeculis rerum usu ulterius eundem gratiose relinqui et a certa ruina, quae per talismodi inauditas et in hacce vini circumferentia plane impracticabiles cremati et cerevisiae invectiones necessario subequi deberet, gratiose praeservare dignetur.

Soproni városi levéltár, 1755. évi Prothocollum senatorium Latinum 60.

1755. április 30. Rimay András alezredes elismeri, hogy Arnsteiner Izsák zsidó örökösének 820 forint 41 krajcár tőkével és 459 forint 3 krajcár kamattal tartozik, melyet ígér félévén belül megfizetni a tőke után felszámítható 6%-os kamattal együtt.

Ich endes unterschriebener habe mich denen herrn Isaac Arnsteinerischen erben wegen ein und andern zu meiner nothwendigkeit mir baar vorgelehnten geldern bis ultimo Aprilis hujus anni berechnet und verbleibe ich denenselben vermög conto fl. 820—41 kr. in capital und fl. 459—3 kr. an verssenen interessen, zusammen gulden eintausend zweyhundertsiebenzig-neün 44 kr. schuldig. Wie ich nun diese post vor gantz richtig und liquid erkenne und agnoscire, mir auch die empfangs-quittungen nebst einen diamanten angehänk und einen ring, welche beyde durch meinen sohn ihnen herrn erben in anno 1753. überschickt, dato extradiret, hingegen nicht minder das von ihnen erben an gedachten meinen sohn darüber gegebene recepisse widerum zuruckh gestellet worden.

Also gelobe und verspreche hiermit für mich und meinen erben erwehnte schuld per fl. 1279—44 kr. a dato in 6 monathen an sie herrn Arnsteine-

rische erben ohnfehlbar richtig und baar in current geld zu bezahlen, von den capital derer fl. 820—41 kr. aber die interesse á 6 pro cento vom 1-ten May anni currentis an a parte zu entrichten alles getreulich und ohne gefährde. Wienn, den letzten Aprilis 1755.

Andreas von Rymayn obristlieutenant manu propria.

Kivül: Umstehende interessen per fl. 459—3 (kr.) seynd den 16. Decembris 1755. baar abgeföhret und auch conto deren fl. 820—41 kr. fl. 140—57 (kr.) bezahlt worden 600 fl.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 28. nr. 430. 13. sorszám alatt.
Egykorú egyszerű másolat papiroson, melynek vízjegye: kétféjú sas.

438.

1755. május 1. Kastner Jakab soproni polgár és neje, Zsuzsanna, 60 forint tartozásukat a legközelebbi szüret alkalmával fogják megadni Haja nagymartoni zsidónőnek.

Den 1. May 1755. fatiret Jacob Kastner und dessen ehewirthin Susanna der jüdin Hájä von Matterstorff lauth scheindl sechzig gulden schuldig zu sein und versprochen mit ihren künfftigen weinlesen inclusive der burgerlichen frist zu bezahlen.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 110.

439.

1755. június 11. Ábrahám Gottlieb nagymartoni zsidó 12 forintnyi bortartozását Schirnhofner János soproni polgárnak két részletben fogja megfizetni.

Den 11. Juny 1755. fatiret Abraham Gottlieb jud von Matterstorff den¹ Schirnhofner wegen erkaufften wein 12 fl. schuldig zu sein und verspricht künfftigen mondtag 4 fl., den überrest aber per 8 fl. auf künfftigen 1-ten Augusti sub renuntiatione juristitii zu bezahlen.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 126.

440.

1755. június 12. Ábrahám Gottlieb nagymartoni zsidó Thomasio Lipót soproni órástól 7 dukátért egy zseborát vett meg, amelynek árát havi 2 forint 50 dénáros részletekben fogja megfizetni.

Den 12. Juny 1755. verspricht Abraham Gottlieb jud von Matterstorff wegen einer von Leopold Thomasio kleinen uhrmacher alhir übernommenen

¹ A keresztnév helye üresen hagyva.

sackuhr per siben ducaten zuzolge getroffenen vergleich an solcher schuld bis zu gänzlicher abführung derselben monathlich 2 fl. 50 den. umb so viel gewisser zu bezahlen, das im widrigen fahl und da gedachter judt ein oder den anderen termin nicht genau observiren sollte, bemeldtem Thomasio so gleich an des debitoris alhir in den vorgewest Lassgallnerisch, anjezo Rischischen hauss ligenden weinen die reale execution inclusive der unkosten zu volziehen berechtiget sein solle juristitio messis et vindemiae non obstante.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 126—7.

441.

1755. augusztus 26. Einbeck Mátyás soproni polgár Günsberger Márk sopronkeresztúri zsidóval megejtett elszámolás után a bírói költséggel együtt 43 forint 44 dénárral maradt még adós, amelyre 38 forintba becsült zálogot adott, amit 14 napon belül kiválthat.

Den 26. Augusti 1755. gestehet meister Mathias Einbeck nach gepflogener zusammenrechnung mit seinem creditore Marco Günsberger schutzjuden in Creucz annoch 41 fl. capital und 2 fl. 44 den. gerichtskosten, zusammen also 43 fl. 44 den. schuldig zu sein, zu deren abzahlung er ihme juden einen versacz bestehend in silbern knöpfen, einen weiber pelcz, 2 leilachen und einen mieder, so in allen zusammen auf 38 fl. geschäczt, mit dem beding, dass ihme 14 tage frist gelassen würden vorsepificirtn versacz binnen solcher zeith einzulösen, welches ihme auch von einem löblichen stadtgericht verstatet, nach solchen aber erwehnter versacz gedachten Marco Günsberger in realem totius debiti complanationem zugeachtet und zugeeignet werden solle cum facultate distrahendi et abalienandi.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 156—7.

442.

1755. szeptember 2. Ábrahám Gottlieb nagymartoni zsidó Graf István soproni polgárnak borvétel címén fennálló 20 forint 12 1/2 dénár tartozását és a két üres hordót 15 napon belül adja meg.

Den 2. Septembris 1755. fatiret Abraham Gottlieb jud von Mattersdorff, dass er den Steffan Graff wegen erkaufften wein 20 fl. 12 1/2 den. restirendt verbliben, wie auch die 2 vässl zuruck zu geben schuldig seye und ist ihme zu abführung solcher schuld die quindena indulgiret worden.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 158.

1755. szeptember 2. *Ábrahám Gottlieb nagymartoni zsidót Szaka István megbízásból felszólítja, hogy borát Risch úr pincéjéből 15 napon belül szállítsa el.*

Den 2. Septembris 1755. wird Abraham Gottlieb jud von Matterstorff ad instantiam herrn Stephan Szaka, alss tit. herrn von Rischen plenipotentiarium, admoniret, dass er die in dem Rischischen keller ligende weine intra quindenam aussziehen solle, zumahlen herr von Risch solchen vor sich gebrauchete.

Soproni városi levéltár, 1754–6. évi Diarium judicarium 158–9.

1755. szeptember 9. *Pozsony. A m. kir. helytartótanács, mivel nemrégiben nemcsak a szatmári zsidó vámos, hanem a nagyszőlősi zsidó vámos is a királyi sőt szállító szekereket visszatérőben félvám megfizetésével terhelték meg, a soproni tanács tudomására hozza azt a kir. leiratot, amely elrendeli az ilyen szekerek teljes vámmentességét, egyúttal meghagyja, hogy amennyiben a város területén lenne zsidó vámos, azt állásából azonnal mozdítsák el.*

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Cameram regio Hungarico-aulicam medio camerae regiae aulicae, hanc vero medio cancellariae regiae Hungarico-aulicae sacrae suae majestati demisse repraesentavisse, quod postulato ejusdem camerae regiae occasione ultimae regni diaetae in eo facto, ne domini terrestres et nobiles jus exactionis teloniorum habentes salis regii vectores ad solutionem vectigalis quocunque sub praetextu adigere praesumant, legem regni ingrediente, nec publicato existente recentius eveniret, ut occasione ea, qua sub initium anni currentis ex ordinatione ejusdem camerae regiae Hungarico-aulicae pro provisione salis distractionis officii Szatthmariensis certa salis quantitas eo transposita fuisset, inde reduces vectores per judaeum telonii Szatthmariensis arendatorem taxati fuerint, mediumque telonium effective ab iis desumptum extiterit, imo ipsa praenominata civitas impendendae eatenus satisfactionis intuitu per consiliarium gremii ejusdem et partium illarum administratorem requisita, semet eidem desumptioni teloniali eo usque instituram declaraverit, quousque haec aut lege speciali aut expresso jussu regio interdicta hand fuerit. Porro barones quoque Perény exemplo hoc permoti idem attentaverint, dum occasione alterius transportus circa festum Sancti Georgii instituti aequae a redeuntibus salis vectoribus in telonio Szöllőssiensi medium telonium pariter per judaeum arendatorem exigi admiserint.

Et quoniam dum et quando quorumcunque dominorum terrestrium et nobilium subditi res dominorum suorum devehentes, imo coloni archiepiscopales in propriis etiam negotiis proficiscentes a teloniis immunes sint, vectores autem salis regii, qui materiale hoc jam anno 1723. et demum per

actu etiam gloriose regnantem dominam erga demissum statuum et ordinum regni petitem art. 34 1741. in pretio diminutum, ut eo minoris veniat ad usus communes ipsorum regnicolarum cum utilitate publica de depositorio in depositorium erga exiguam mercedem transvehunt, per privatos onere solutionis telonialis graventur ac proinde majori cum beneficio et immunitate res privatorum ac respective ipsorum subditorum, quam sal, qui pure ad regiam spectat majestatem, transponantur et promoveantur, tanto magis autem, quod telonium illud, quod a vectoribus salis exigeretur vel ab aera-rio regio directe vel vero indirecte, dum videlicet merces vectorum hoc titulo augeri deberet, supportandum veniret. Atque hinc tam ex ipsa convenientiae, quam et justis et aequi ratione petiisse eandem cameram regiam, quatenus vectores salis regii ab omni desumptione teloniali tam in eundo, quam et redeundo immunes sint, pro talibusque habeantur, benignaque eatenus elargienda regia resolutio sua via per regnum publicetur.

Erga quam demissam propositionem quandoquidem ex allegatis fundatis omnino rationibus et motivis benigne visum fuerit altetatae suae majestati clementer resolvere, ut omnino praememorati salis regii vectores tam in itu, quam et reditu universaliter ab omni teloniali exactione sint liberi et immunes.

Hinc de benigno jussu regio praesentibus praetactam illam clementem resolutionem eo fine intimandam duxit consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus eandem in effectum congruum in gremio sui publicare noverit civicus hic magistratus ac ita quidem et ea expressa cum cautela, ut in casibus contrariis et excessuum regnicolae a legibus regni praescripta fisci regii actione et subsequenda paenaltate sibi cavere sciant. In reliquo, si ubi in gremio civitatis istius telonia judaeis exarendata haberentur, tales conformitate legum patriarum abinde illico amoveantur. Datum ex consilio locumtenentiale regio Posonii, die nona mensis Septembris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Georgius Erdody manu propria.

Franciscus Györy manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspicis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus et juratis civibus, totique communitati liberae et regiae civitatis Soproniensis, nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep.I. fasc. 21. nr. 48.

Ivrétű papiro, melynek vizjegyje az egyik oldalon: koronás címerpaizs, a másik oldalon: arabeszk, zárlatán fűdött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés olvasható: *ex consilio locumtenentiale regio Hungarico*, míg a belső oldalon a bal alsó sarokban: *collationata G.*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *civitati Soproniensis*, végül a címzés alatt: *praesentatae die 24. Septembris 1755.* megjegyzések találhatók.

A soproni tanács ezzel a rendelettel szept. 24-i ülésében foglalkozott, melyet bőven kivonatolva és tanácsjegyzőkönyvébe beírva tudomásul vett (1755. évi Prot. sen. Latinum 129–30.).

Sopron megye levéltárában ez a rendelet szintén megvan az 1755. évi október havi eseményekben.

Sopron megye közönsége okt. 29-i közgyűlésében foglalkozott ezzel a rendelettel, melyet az 1753–1756. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1630–2. oldalaira bemásoltatott és ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicatur et observabitur.

445.

1755. október 25. *Schneller János Kristóf elhunyt soproni polgár és szűcs többek között egy rohonci zsidónak is tartozott 80 forinttal, amely adósság a vagyonból teljes kielégítést nyert.*

Anno 1755. den 25-ten Octobris . . . ist des weyland Johann Christoph Schnellers burgerlichen kirschners allhier hinterlassenes vermögen . . . inventiret und geschätzt worden, wie folget:

.....
Schulden aus den guth:

.....
Ein jud von Rechnitz für kirschner waaren, welcher lauth aussag meister Samuel Schnellers einen schuldschein in händen haben soll, per 80 fl.

.....
Ez a tartozás a meglevő vagyonból teljes kielégítést nyert.

Soproni városi levéltár, 1755. évi Prothocollum judiciarium 131., 145., 147.

446.

1755. október 29. *Késs Péter századosnál Ábrahám Gottlieb nagymartoni zsidónak van egy vég vászna 7 dukátért zálogban. A vászon értéke bírói becslés szerint 9 dukát, ezért 2 dukátot Késs százados fizessen vissza a zsidónak.*

Den 29. Octobris 1755. hat tit. herr hauptman Peter von Késs unter den löblichen princz Carlischen infanterie regiment auf einrathen tit. herrn oberst-kriegscommisary von Stör ein stuck leinwadt, welches wohlgedachten herrn hauptmann von Abraham Gottlieb juden von Mattersdorff alhier vor siben species ducaten versecht worden, bey einem löblichen stadtgericht schäczen lassen, welches dann durch herrn Limberger und herrn Krug alhiesigen kauffleuthen auf 9 species ducaten geschächt worden. Wan nun obbemelter hauptmann annoch 2 ducaten dem anfangs erwehnten juden hinauss zu zahlen hätte, alss hat herr hauptmann bey den Greger Fasan, der an herrn hauptmann 13 fl. 30 kreuczer schuldig, angewisen.

Soproni városi levéltár, 1754–6. évi Diarium judiciarium 173.

1755. október 30. *Günsberger Márk zsidó birtokába megy át az a zálog, amitt Einbeck: Mátyás soproni polgár adott át neki 43 forint tartozása fejében.*

Den 30. Octobris 1755. ist dem juden Marx Ginsberger dasjenige pfandt, welches ihme von den meister Mathias Einbeck verseczt und vor ungefehr 4 wochen vor 43 fl. eingeschäczt worden, mithin der terminus reuitionis unius quindenae verflossen, an heuthe in gegenwarth gedachten debitoris ehewirthin extradiret und aussgehändiget worden.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 173—4.

1755. november 18. *A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük végett megkötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot lefizet.*

Empfang von juden contract.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein von Kreuz das 1/2 jährige contractgeld wegen denselben in die stadt herein zugelassenen handels von 1-ten Novembris 1754. bis ultimam Aprilis 1755. mit 10 fl. Den 18-ten Novembris erhielt ich von ebendenselben auf das anderte halbe jahr, nämlich von 1-ten May bis ultimam Octobris anni currentis 1755. mehrmahl 10 fl., (zusammen) 20 fl.

Den 1-ten May zahlte ebenfahls die juden gemein von Mätterstorff das 1/2 jährige contractgeld von 1-ten Novembris 1754. bis ultimam Aprilis 1755. mit 15 fl. Den 18-ten Novembris aber auf das anderte 1/2 jahr, nemlich von 1-ten May 1755. bis ultimam Octobris anni ejusdem per 15 fl., (zusammen) 30 fl.

Den 1-ten May überkamm ich von der juden gemein in Läckenbach das 1/2 jährige contractgeld von 1-ten Octobris 1754. bis ultimam Aprilis 1755. mit 10 fl. Den 18-ten Novembris von ebendenselben auf das anderte 1/2 jahr von 1-ten May bis ultimam Octobris 1755. per 10 fl., (zusammen) 20 fl. Latus 70 fl.

Endlich den 1-ten May, als an den gewöhnlichen jahrmarekt, erlegte auch die juden gemein von Eisenstadt das 1/2 jährige contractgeld von 19. Novembris 1754. bis dito 19. May 1755. mit 15 fl. — den. Den 18. Novembris aber empfang ich von ebendenselben auf das anderte 1/2 jahr, nemlich von 19. May 1755. bis 19. Novembris anni ejusdem das contractgeld mit 15 fl., (zusammen) 30 fl.

Latus per se.

Summa dieser rubrique 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1755. évi Cammer-rechnung 103—4.

1755. november 27. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Sopron megye közönségének, hogy mivel bebizonyosodott, hogy Ábrahám Gottlieb nagymartoni zsidó Sopron városát hamis váddal panaszolta be, ezért szigorúan rójják meg és többé ilyen alaptalan panasszal sehovasem merjen fordulni.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem judaeus Matterstorffensis coram consilio hoc locumtenentialem regio questus fuisset, quod ipse et reliqui quoque judaei a cremati et cerevisiae invectione in civitatem Soproniensem inhiabantur et nuper sibi media urna cremati et tantundem cerevisiae in porta dictae civitatis per modum contrabandae acceptae, tandem ad nullas eatenus interpositas preces ac facta com(m)inatione, quod consilio huic locumtenentialem regio id ipsum repraesentari velit, depositaque consuli 2 fl. mulcta eaedem restitutae fuerint, haec vero ejusdem querimonia ex fidedigna relatione pro sinistra, idque insuper adinventum fuisset, quod idem querulans in iterata clancularia cremati, cerevisiaeque inventione depræhensus justo mulctandus exstiterit.

Hinc de benigno suae majestatis mandato praetitulatis dominationibus vestris hisce intimatur, quatenus eundem judaeum ob sinistram ejusdem querimoniam acrius repræhendere et ut a modo in futurum sinistris ejusmodi querimoniis nulli molestus esse attentet, serio et districtim inhibere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentialem Posonii, die vigesima septima Novembris millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Nicolaus Erdődy manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Franciscus Herlein manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Soproni megyei levéltár, 1756. évi közgyűlési iratok január havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon *FCI* betűkkel, zárlatán pecsételési nyomával és itt ez írással: *ex consilio locumtenentialem Hungarico*, míg a szöveg alatt a bal alsó sarokban e megjegyzéssel: *collationata H(erlein)*.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1756. évi jan. 22-i közgyűlésében foglalkozott bemásoltatván azt az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 24. oldalára. A jegyzőkönyv ebben a részében a nedvesség miatt annyira szétmállott, hogy a közgyűlés határozatát megállapítani nem lehet.

1755. december 15. Sopron városa két nagymartonî zsidótól a városi lovak számára 6 db borzbőrt vásárol darabját 90 dénárért, miért összesen 5 forint 40 dénárt fizet ki nekik.

130. Den 15-ten dito (Decembris) kauffte ich von 2 Mätterstorffer juden für die stadt-pferd 6 dachsen häut, bezahlte ihnen vor jede laut commission und quittung 90 den., zusammen 5 fl. 40 den.

Soproni városi levéltár, 1755. évi Cammer-rechnung 198.

1756 eleje. Oppenheim Simon Sámuel egy, a lengyel határon levő nyírolaj-cég ügynökét, jöllehet eddig is Nagyszombaton át szállította a Bécsbe irányított olajat, a város lecsukatta, 50 forinttal megbírságolta és az olajat zár alá vette. A cég Mária Teréziához folyamodik.

Allergnädigste Kayserin, Königin!

Euer Römisch. Kay. Königl. Mayst wird ohnhin annoch allerhöchst beywohnend seyn, was gestatten wir in verwichenen jahr mit allerhöchsten Priwilegio zu Fabreir- und Verkaufung des Birkenöles allermildest begnädiged worden seyend, zuzolge dessen weills das materiale zur arbeits vorigen jahr hier in deren benachbarten Ländern abgängig war, wir uns in Königreich Ungarn an die Polnische Grantzze wenden müssen, um gleichwohl diesfach nicht ins stocken gerathen zu lassen: wir haben also auch im Februar dis inslebenden jahres einen Transport ersagten ölls anhero-nacher Wienn durch den Trenchiner Comitát über Pressburg, unter begleitung deren unsrigen leithen ohne allermindeste molestie gemacht, und da wir dermahlen widerum ein andere dergleichen mit nemblichen umständen zumachen in begriff waren, ergibt es sich, dass bey der Vorbey-Passirung für Tyrnau, dem 12. dises man unsere Fabricanten Inspectorern Samuel Simon Oppenheim, daselbst der alleinigen ursach wegen in arrest gezogen, alldieweil er die erst neulich ergangen seyn sollende Verordnung, dass nemblich kein Judt den Tyrnauer Bezirgh betretten dörfte, solte übergangen und bey der Tyrnauer gegend durch der gewöhnlichen haubtstrassen, mit deren öllwagen vorbehereiset war und ohngeacht deren von ihm Samuel beygebrachten billigsten vostell- und Einwerdungen ihm nicht ehender, als bis erlegten geldstraffe per 50 Fl. des arrestes entlassen will.

Wann nun aber allergnädigste Kayserin Königin! in rechtlichbilligste Consideration solte gezogen werden, dass 1-mo diss arrestirte Fabriquen Samuel Simon Oppenheim ein Ausländer und der gleichen particularismus Legis ganz unwissend gewesen, auch bereits schon vor 3. Monath eben mit deren öllwägen vor dem Tyrnauer Bezirgh vorbeypassirt, ohnejedoch dass ihme die mindeste wehrung dassentwegen beschehen war, mithin der öffentlichen fuhrstrassen und gestrecht, so keinen Menschen auch von

einem frembden Landesfürsten, jemahlen versagt worden, sich einzig und allein bona fide bedienet hatt, und könnte ihm auch um soweniger alls widriges beyfahlen, alls bereits auch daselbsten schon Landkundig ect. bis unsere öll fabrique zum allgemeinen besten der lederer aufgerichtet und mit allerhöchst Landesfürstlichen Privilegio, in ausprung aller Teutschen Erblanden wegen passir- und repassir- auch anderen darzu unentbehrlichen umständen, besonders allernädigst versehen und bestättiget worden seyn. 2-do aber dass diese arrestirung sehr nachhafften Schaden und umkostnn verursache, sondern auch uns gesambten fabricanten überaus grossen Nachtheil zugewachsenen seye, immassen als öll so bereits schon anhero bestellt und anbestimmter zeit hätte abgeliefert werden sollen, diserwegen von denen Fuhrleuthen zu Pressburg abgelegt, und wissen nicht, was für einer verderbungsgefahr selbes in frembder Händen ausgesetzt worden, bei welcher der Sachen beschaffenheit — demnachero: gelangt an Euer Römisch-Kays. Königl. Mayestät unser aller unterthänigst fussfälliges Bitten, Allerhöchst dieselbs geruhen, aus obig beygebrachten bewegursachen allernädigsten befehl nacher Tyrnau an seine Behörde, ob in mora periculum allermildest dahin vorgehen zu lassen, womit der arrestirte Samuel Simon Oppenheim, ohne anverlangten Endtgeld deren 50 fl. alsogleich des arrestes entlassen und die freÿe vorbeypassirung ihm verstattet worden sollte.

Zu welcher Bittsgewährung wir uns unterthänigst-allerdemüthigst empfehlen.

Euer Römisch. Kays. Königl. Mayestät. Allerunterthänigst allerdemüthigste

N. N. Kays. Königl. Privilegirte
Birken-ölls Fabrikanten

OL. Judaeor. Taxae Toleran. A. fasc. 9. Közölte Pollák Kaim, MZsSz. XV. 1898. 84—86.

452.

1756. január 8. Lemel Ádám lakompaki zsidó Lakicsné soproni asszonnyal
15 napon belül kölcsönösen számoljanak el.

Eodem, den 8. January 1756. gestehet Lemel Adam judt von Lackenbach der frauen Lakutschin, ehedem Straucherin 2 fl., nicht aber 2 fl. 4 groschen, wie gedachte praetendentin verlanget, schuldig zu seyn. Hingegen machet er jud eben angedachter Straucherin eine praetension von 5 fl., welche aber dieser innerhalb 8 tagen dociren solle, widrigenfahls er Lemel die 2 fl. intra quindenam zu zahlen haben wird.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judiciarium 191.

1756. január 8. *Ábrahám Gottlieb zsidó 9 forintra becsült zálogát Prinner János soproni polgár nejétől, Veronikától 15 napon belül még visszaválthatja.*

Eodem, den 8. January 1756. wird auf instanz Veronicae, Hannss Priners ehewirthin, das derselben von juden Abraham Gottlieb eingehändigte pfandt durch meister Erdmann Franck burgerlichen schneidern alhir gerichtlich eingeschätzt, alss ein blaues damasskenes rockl per 3 fl., ein grün damasskenen unter-rock per 6 fl., zusammen also vor 9 fl. Dieses pfandt hat doch erwehnter jud intra quindenam einzulösen das recht.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 191—2.

1756. január 27. *Wolf Fülöp zsidó a soproni sarkantyús-céhnek járó 3 forint 25 dénárt, Weber Jakab soproni mesternek pedig zabláért 80 dénárt 14 napon belül köteles megfizetni.*

Den 27. January 1756. wurde dem juden Philipp Wolff gerichtlich auferleget dem handtweck der sporer alhir vor die empfangene arbeith schuldig gewordene 3 fl. 25 den., nichtweniger vor empfangene gebiss dem meister Jacob Weber 80 den. binnen 14 tagen zu bezahlen.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 196—7.

1756. január 28. *Wastlein Mihály hercegi tisztartó elismeri, hogy a soproni városi tanácstól 7 db ezüst tárgyat vett át, amelyeket a nagymartoni zsidók adtak Sopronban zálogba.*

Specification deren durch die Mätterstorffer juden versetzte effecten in der stadt Ödenburg, als erstlich zwey silberne leuchter, id est 2 stück.

Item ein caffebixen sambt einer silbernen tätzen, id est 2 stück.

Dann ein silberne bixen zum saiffen einmachen, id est 1 stück.

Diese 5 stück seynd bey denen Fischerischen jungfrauen per 25 fl. versetzt worden.

Item ein silberne glate tätzen, id est 1 stück.

Nota bene! seynd 2 stück derley tätzen gewesen, so mitsamben 10 1/4 loth gewogen und dem catholischen goldschmid, namens Reitter das loth per 22 groschen verkaufft worden, wouon er aber die eine schon verarbeit hat.

Item ein ordinari stockuhr, so dem uhrmacher nur zu repariren gegeben und vor die reparirung per 15 groschen accordirt worden, der uhrmacher aber ist nicht bezahlt, id est 1 stück, facit 7 stück.

Dass mir obbeschribne effecten von einem wohledlen magistrat der königlichen freystadt Öedenburg seyndt ausgehändiget worden und solche zu meinen handen richtig empfangen habe, beurkundet meine fertigung. Oedenburg, den 28-ten Jenner 1756.

Michael Wastlein verwalter manu propria.

Külzetten: Recognition über aussgeliffertes silber.

Soproni városi levéltár, 1754—6. évi Diarium judicarium 217—20.
Ívrétű papiros, amely be van ragasztva a Diariumba.

456.

1756. február 20. előtt. Emen Mátyás kismartoni tanácsos özvegye panaszával Mária Terézia királynőhöz fordul, mivel elhunyt férje hagyatékából 800 forintot a herceg Eszterházy uradalom lefoglalt azon a címen, hogy mostohalánya tartozik egy zsidónak. Az a kérése, hogy ezt az összeget megkaphassa.

Sacratissima etc.

Matthias Emen liberae ac regiae civitatis Kismartoniensis senator et condam maritus meus vi testamentariae dispositionis suae me pro universali haerede denominando postquam in diversis locis elocata exigua capitalia incassare voluissem, quidam subditus principatus Esterháziáni 800 florenis praedeclarato marito meo debitor existens summam hanc debitorialem mihi persolvere intendisset. Accidit, quod erga nudam cujusdam judaei aequae praelibati principatus subditi sollicitationem specificatos 800 florenos dominium terrestre ad manus meas numerari non admisit, verum ad provisoratus officium deponi jusserit ex hac dumtaxat praetensa ratione, quod privigna mea Maria Anna nata Emeniana, nupta vero Hamerriana mentionato judaeo teneretur, quo facto tametsi apud praelibatum dominium pro relaxatione ejusmodi inhibitionis medio etiam magistratualium personarum ex officio eatenus exmissarum debite institissem, attamen jam ab aliquot hebdomadatum spatio pecunia mea absque ullo fructu etiamnum detineretur.

Cum autem ejusmodi alienarum rerum illegales detentiones lege vetitae forent ac in similibus casibus ob lucrum cessans et damnum emergens, interesse quoque et expensae refundendae venirent.

Eapropter majestati vestrae sacratissimae humillime supplico, quatenus ut medio comitatus Soproniensis praelibatum dominium terrestre ab ulteriori pecuniae meae violenta detentione inhibeat, instantaneaue ejusdem extradatio cum eo, quod interest, injungatur ac tandem praetendens judaeus, si quid juris contra privignam meam semet habere speraret, ad lege praescriptam modalitatem relegetur, imo cum plura adhuc debita apud subditos principatus Esterháziáni incassanda haberem, ex ratione etiam miseri status mei vidualis dominium omnimodam eatenus assisten-

tiam ultro quoque mihi praebeat, mentionato comitatu Soproniensi clementer committere non dedignetur. Pro qua gratia etc.

Majestatis vestrae sacratissimae ancilla devotissima:

Maria Josepha, vidua Emeniarina in libera regiaque civitate Kis-martoniensi degens.

Sopron megyei levéltár, 1756. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Melléklet Mária Terézia királynő 1756. febr. 20-án kelt rendeletéhez.

Bemásolva megtalálható még az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 63–4. oldalain is.

457.

1756. február 20. Bécs. Mária Terézia királynő Emen Mátyás kismartoni tanácsos özvegyének kérésére megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy az özvegy 800 forintját, amelyet a herceg Eszterházy uradalom lefoglalt azért, mert mostohalánya tartozik egy zsidónak, azonnal adassák ki neki.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae etc.

Reverendi, honorabiles, spectabiles ac magnifici, magnifici item et egregii ac nobiles, fideles nobis dilecti! Maria Josepha, vidua Emeniana, quam sensibilter in eo queruletur, quod certos octingentos florenos per quendam principatus Eszterhaziani subditum sibi jam jam persolvendos dominium terrestre ad rationem certi judaei, hac solum ex ratione, quod privigna supplicantis eidem judaeo teneretur, gravi suo damno sequestrari fecerit, pro qualive eatenus adferendo remedio supplicet? ex ejusdem hic in copia advoluta humillima instantia uberius percepturi estis.

Eam proinde vobis finem in eum ac eo serio cum mandato benigne communicavimus, quatenus stante expositione cum praefato dominio terrestri rem eo agere noveritis, ut antelatae supplicanti, velut pro debito privignae suae stare non debenti, tam de praeattacta, quam et aliis in comitatu hoc habitis justis praetensionibus suis quo celerius satisfiat. Vobis in reliquo gratia nostra caesareo-regia benigne propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima Februarii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Ladislavus Battha manu propria.

Kivül: Reverendis, honorabilibus, spectabilibus ac magnificis, magnificis item egregiis et nobilibus N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, fidelibus nobis dilectis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1756. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Ivretű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával.

Bemásolva megvan még az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 62—3. oldalain is.

A közgyűlési határozat a penész okozta hiány miatt nem olvasható ki.

458.

1756. március 24. Bécs. Mária Terézia királynő megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy a börtönükben fogva tartott Krumbholz Jakabot, aki súlyosan van gyanúsítva azzal, hogy részes Kurczrok báró lakásának kirablásában, kitől ellopott holmikat azután zsidók vették meg, szoros őrizet mellett adják át herceg Eszterházy uradalmának, ahol a többi bűnös már börtönben ül és hassanak oda, hogy ezt a bűnügyet az úriszék mielőbb tárgyalja le és minderről részletes jelentést terjesszenek fel.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae etc.

Reverendi, honorabiles, spectabiles ac magnifici, magnifici item egregii et nobiles, fideles nobis dilecti! Quandoquidem certum Jacobum Krumbholz de complicitate in furtiva rerum mobilium ad baronem Kurczrok spectantium sublatione gravius suspectum atque in carceribus magistratus hujatis civici detentum, sedi dominali principis Eszterházy cum reliquis ibidem jam detentis compliceibus, Hebraeisque res furtivas emere attentantibus processuandum et judicandum tradere visum fuit, hinc vobis hisce benigne committendum esse duximus, quatenus apud praefatam sedem dominalem rem eo dirigere noveritis, ut antelatus delinquens eorsum sub securae custodia proximius deducendus ex parte memoratae sedis dominalis in finibus Austriae recipiatur, sub bona custodia ad carceres dominales deducatur. Porro contra illum aequae ac reliquos complices, prout et alios eatenus quocumque demum modo interessatos processus criminalis suo modo et forma legali instituat, ferendaque sententia executioni pro vindictivae justitiae satisfactione mancipetur, in quem finem vobis non modo elicitas adusque suprafati delinquentis Krumbholz fassiones cum accessoriis inquisitionalibus actis accludimus, verum etiam supraattactas furto ablatas ac medio tempore denuo receptas atque isthuc allatas res, excepto aureo annulo sponsalicio, cui initiales nominis literae insculptae sunt, velut alioquin exilis pretii proprietario jam restituto, in capsula per illarum proprietarium in ulteriorem proprietatis comprobationem subministrata et in qua praeter attactas res furtivas, adhuc emunctorium argenteum et bina vitreae lagenulae argenteo coperculo munitae, prout et speculum asservata habentur, transmittimus, celeremque praenotatae causae criminalis pertractationem apud repetitam sedem dominalem ordinandam, demum vero super cunctis qualiter effectuat is circumstantialiorem informationem nobis submittendam hisce ulterius clementer committimus atque in reliquo gratia nostra caesareo-regia vobis benigne propensae manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima quarta mensis Martii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Ladislaus Battha manu propria.

Kívül: Reverendis, honorabilibus, spectabilibus ac magnificis, magnificis item egregiis et nobilibus N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium ac juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, fidelibus nobis dilectis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1756. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával.

Bemásolva megvan még az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 74–5. oldalain is.

Ezzel kapcsolatban a közgyűlési határozat így hangzik:

...quod eum eodem principatu communicatum est, delinquensque jam receptus habetur, cujus causa per sedem domunalem proxime revidebitur.

459.

1756. március 31. Zeberer János György soproni polgár és tímár, valamint neje, Mária Zsófia többek között négy sopronkeresztúri zsidónak összesen 102 forint 10 dénárral tartoznak, amely adósság teljes kielégítést nyer a házrészük úrából.

Anno 1756. den 31-ten Marty nachdeme meister Johann Georg Zöberer burgerlicher lederer allhier und Maria Sophia seine ehewirthin ihre creditores zu contentiren, solche vor ein löblichen stadtgericht zusammen ruffen lassen, als ist ... folgende creditorum liquidation vorgenommen worden, als privilegirte:

.....
Marx Günssberger jud von Creutz laut des meister Zöberers eigener geständniss 22 fl. 65 den.

.....
Jacob Joseph jud von Creutz 25 fl.

Wolff Lazar jud von Creutz 32 fl. 60 den.

Joachim Hirschl jud von Creutz 22 fl.

.....
Contentation:

.....
Marx Günsberger 22 fl. 65 den. wird gewiesen auf den hausrest 384 fl. 20 den. mit 22 fl. 65 den.

Jacob Joseph jud von Creutz 25 fl. wird gewiesen auf den hausrest per 361 fl. 55 den. mit 25 fl.

Wolff Lazar jud von Creutz 32 fl. 60 den. wird gewiesen auf den hausrest per 336 fl. 55 den. mit 32 fl. 60 den.

Joachim Hirschl jud von Creutz 22 fl. wird gewiesen auf den hausrest per 303 fl. 95 den. mit 22 fl. Verbleibt an haus annoch übrig 281 fl. 95 den.

Soproni városi levéltár, 1756. évi Gerichtsprothocoll 125–9.

460.

1756. április 27. Schey Jakab nagymartoni zsidó 80 köteg szalmát vásárol Sopron városától, amelyért 80 dénárt fizet.

Empfang von verkaufften stroh.

Den 27-ten April Jacob Schey von Mätterstorff kauffte 80 schalbässen per 80 den.

Soproni városi levéltár, 1756. évi Cammer-rechnung 122.

461.

1756. május 4. Hirschl Löwel mosonkátai zsidó kihallgatási jegyzőkönyve, akit egy nezsideri tímár lopással vádol.

Anno 1756. den 4. May.

Wie inquisit heisse, wie alt, wer er seye und wo wohnhafft? Löwel Hirschel, annorum 64, jud zu Gattendorff wohnend.

Was er hier zu thun gehabt? Er habe sein freünd heimsuchen wollen zu Rechnitz und mit denen marektleüthen dahin fahren.

Warum er in arest komen? Es habe ihn der weisgerber von Neüsidl angegeben, als hätte er ihn einige fehl auffen marckt entfrembdet.

Ob er ihn dann die fehl nicht entfrembdet? Nein.

Der weissgerber hätte ihn ja auffen öffentlichen marckt angegrieffen und die fehln, so bereits in seinen sack eingehackt gewesen, mit gewald unter den rock gerissen? Nein, die fehl hätte ein anderer jud gestollen und fahlen lassen, welche inquisit gefunden hat.

Warumb inquisit nicht gleich gestanden, dass er die fehl untern rock habe, sondern nur auffen einen anderen lauffenden juden, der solche gestollen haben soll, mitn finger gewiesen nicht vielleicht darumb, damit der weissgerber ihn lauffen lassen und den anderen juden verfolgen solle, folgsam von beeden keinen bekomme? Nein, er habe die gestollene fehl gleich herausgezogen, weil er solche gefunden hat, wäre aber so dann nur darumb entlauffen, weil alles auff ihn zugeloffen.

Wie dann der jud heisse, der die fehl fahlen lassen und warumb er ihn nicht angeschryen, wie er die fehl fahlen lassen? warumb er solche gleich unter die arme verstecket? Es seye der weisgerber gleich auffen hals kommen, hätte also den anderen juden nicht mehr anschreyen können.

Wenigstens hätte er die fehl, welche ihn der weisgerber lauth abgelegten jurament hinter denen armben herausgerissen, nicht verstecken sollen? Er habe es nur in der hand gehabt.

Inquisit seye ja zu gegengewesen, wie der weisgerber das jurament abgelegt habe, dass er ihn die fehl unter denn armben herausgerissen, undzwar mit gewald? Er könnte schwören, was er wollte, er bleibet darbey, das ein unbekhandter jud fehl lassen, er aber solchen gefunden habe.

Kivül: Inquisition wider Löwel Hirschl juden in Gattendorff in puncto furti de dato 4. May 1756.

Soproni városi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 4. nr. 214

Két ívrétű papíros, melyekben azonos vízjegy látható: egyik oldalon: koronás címerpaizs, a másik oldalon: arabeszk.

462.

1756. május 18. Bécs. Mária Terézia Oppenheimer Simon Sámuel ügyében kedvező választ ad a nyírfaolaj-cég folyamodványára.

Mária Theresia Dei Gratia Romanorum Imperatrix Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae ect. ect. Regina, Archidux Austriae ect. ect.

Reverendissimi, Reverendi, Spectabiles ac Magnifici, Magnifici item, et Egregii, Fideles Nobis Dilecti. Judaei Olei Betularum, ex benigno Privilegio nostro Eisdem habita publicae utilitatis ratione clementer elargito Confectores, quam sensibiliter in eo querebatur: quod fabricae suae Inspector certus Samuel Simon Oppenheim, cum civitatem Tyrnaviensem praeterveheretur, in publica via, non Attento eo: quod extraneus adeoque recentius interventae Dispositionis ignarus fuerit, ac aliis per Ipsum in medium adductis rationibus, una cum Currubus suis non modo detentus, rerum insuper in arrestum, quod in praesens etiam sustinet, usque Depositionem 50 fl. coniectus habeatur? pro qualive eatenus adferendo remedio supplicent? ex eorundem hoc in Exemplo advoluta humillima Instantia uberius percepturae sunt Fidelitates Vestrae,

Penes cujus Communicationem Eisdem hisce benigne committendum esse duximus, quatenus apud Magistratum antelatae Civitatis Tyrnaviensis e Vestigio disponere noverint, ut iis Circumstantiis in praeadnexo Supplice uberius expositis in debitam Reflexionem sumptis, penes arrestati Judaei Dimissionem tale remedium, quod ratio publici Commercii, et ex hoc in Publicum redundantis utilitatis exposcere videbitur, ponere haud omittat: In reliquo Fidelitatibus Vestris Gratia et Clementia nostra Caesareo Regia benigne, jugiterque propense manemus. Datum in Archi ducali Civitate nostra Vienna Austriae, Die Decima octava Mensis maji A^o Dni Millesimo Septingentesimo quinquagesimo Sexto.

Maria Theresia

Comes Leopoldus Nádasd
Ladislaus Batthány

1756. május 31. Pozsony. A m. kir. helytartótanács felszólítja Sopron megye közönségét, figyelmeztessék a megye területén élő zsidókat, hogy Nagyszombat város területére büntetés nélkül nem tehetik be a lábukat, azonban ez a tilalom már nem vonatkozik Nagyszombat jobbágyközségeire.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Veteris circa judaeos a libera et regia civitate Tyrnaviensi arcendos privilegii concessionem ulterius quoque confirmando sacra sua caesareo-regia majestas nunc recenter benigne disposuit, quatenus judaeis non solum ipsam praenominatam civitatem intramuralem intrare, verum ne territorium quidem ejus, id est quod directe ad eandem spectat, seu transire seu vero pedem eidem inferre impune liceat, possessiones attamen seu villas ad eandem civitatem spectantes et earum territoria tanquam a corpore civitatis distincta non solum transire, verum etiam ipsius possessiones intrare et pro casu necessitatis absque poenaltate in iis etiam morari liberum habeant.

Quare praedeductam hanc atefatae suae majestatis resolutionem praetitulatis dominationibus vestris fine eo hisce communicari, ut eam pro debita observatione judaeis in gremio sui commorantibus publicare, notamque reddere noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die trigesima prima mensis May anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Josephus Kegleuch manu propria.
Franciscus Győry manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1756. évi közgyűlési iratok június havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg a belső oldalon a szöveg alatt bal alsó sarokban: *collationata G(yőry)*, a külső pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések vannak.

Bemásolva megtalálható még az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 184–5. oldalain is.

Ezzel kapcsolatban a közgyűlési határozat így szól:

... quod per currentales publicatum est et etiam observabitur.

1756. június 10. Pozsony. A m. kir. helytartótanács folyó évi máj. 31-i rendeletének kiegészítéseképpen tudatja Sopron megye közönségével, hogy azt a zsidót, aki Nagyszombat város területére merészel lépni, 3 napon keresztül minden nap 3 órán át büntetésül pellenđerhez kötik és csak ezután bocsájtják szabadon. E büntetést a zsidó azonban pénzen megválthatja.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Contraventoribus privilegialis dispositionis in eo, ne ullus judaeorum ad territorium liberae ac regiae civitatis Tyrnaviensis accedere praesummat, eam pro futuro sacra sua caesareo-regia majestatis poenalitatem benigne constituit, ut videlicet judaei territorium praefatae civitatis subingredientes et praevia ratione intercipiendi per triduum singulaque die tribus horis cyppo publice includantur, sicque demum liberi dimittantur, admissio tamen iisdem, ut praedecaratam poenam muleta pecuniaria illico ad manus magistratuales deponenda redimere valeant.

Hanc itaque benignam altifatae suae majestatis dispositionem continuative ad intimatum sub dato 31-a mensis Maji passu in hoc per consilium isthoc locumtenentiale regium praetitulatis dominationibus vestris transmissum fine opportuna in gremio sui publicationis intimari. Datum ex consilio locumtenentiali regio Posonii, die decima Junii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto.

Praetitulatarum dominationumstrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Ladislaus Barinay manu propria.
Franciscus Györy manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1756. évi közgyűlési iratok június havi esomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stílizált lilium, míg a másik oldalon F.C.P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a felírás olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések láthatók.

Bemásolva megvan még az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 186–7. oldalain is.

Ezzel kapcsolatban a közgyűlési határozat így hangzik:

... quod in conformitate gratiosi ejusdem excelsi consilii regii diei 31. May mandati per currentales publicabitur et observabitur.

1756. július 5. Pozsony. A m. kir. helytartótanács többek között 8 zsidó ellen személyleírásos köröző parancsot ad ki, akik Prósnay Gábor pestmegyei acsai kastélyát kirabolták, néhány ezüst tárgy mellett készpénzben 8163 forint 45 dénárt vivén onnan el.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Milites nationis Hungaricae in Italia signa sua nonnulli deseruerunt. Sara item Sigmond ex incendii reatu sententia mortis, nondum quidem pronuntiata gravata ex carceribus liberae, regiae ac montanae civitatis Nagy-Bányensis cum marito suo Josepho Molnár ac ipso carcerum custode Joanne Dombrádi de crimine furti recens commissi suspecto, mense proximo exacto Junio profugerunt, necnon judaei quipiam ex diversis regni partibus confluentes e numero illorum, qui die 24-a mensis May anno labente nocturno tempore residentiam egregii Gabrielis Pronay in possessione Acsa ac comitatu Pestiensi existentem expilarunt ablata florenorum 8163 denariorum 45 aeris parati summa et duobus paribus cultorum ac uno majori cochleari argenteis fuga pariter sibi complicibus tribus jam interceptis consuluerunt.

Horum proinde ac militum quidem connotationem, caeterorum vero personae descriptionem finem in illum praetitulatis dominationibus vestris regium istud locumtenentiale consilium hisce accludit, quatenus eorundem in gremio sui diligentem pervestigationem ordinare et pro casu comprehensionis milites proximae praefecturae resignari facere, caeteros vero in securam custodiam dare noverint, quo sic transmissa super incaptivatione regio huic locumtenentiali consilio indilata informatione circa faciendam jurisdictionibus suis talismodi incaptivatorum motivo etiam ex illo, citra tamen praetitulatarum dominationum vestrarum praejudicium resignationem, ut ob communionem causae necessariae confrontationes institui valeant, consilium istud locumtenentiale regium opportuna disponere possit. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die quinta Julii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Kegleuch manu propria.

Ignatius Radosstics manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1756. évi közgyűlési iratok augusztus havi esomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol e felírás található: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, míg az oklevél végén a bal alsó sarokban: *collationata R(adosstics)*, külzetén a jobb alsó sarokban pedig: *comitatus Soproniensis* megjegyzések vannak.

E leirathoz 3 db. melléklet van csatolva: 1., a keresztény gonosztevők leírása, 2., a megszökött katonák névjegyzéke, végül 3., a zsidó betörők leírása, mely utóbbi így szól:

Anno 1756. die 24. May acsay kastélnak felverése után elszökött tolvaj zsidóknak descriptiója.

1-o Elias, ki Joseffnek nevezette magát, nemes Neograd vármegyében Becskén lakott, ottan irhacsinálló mesterséget űzván, ennekelötte pedig azon nemes Neograd vármegyében puszta Beberchén hamut égetet, circiter 40 esztendős, középszerű ábrázatban sován, egy kevéssé himlőhelyes, fekete haja, olyan szakállá, csontos s erős termetű, felső németh ruhája gesztenye színű, világos kék kamelót és fejér flanelbul is volt laiblia. Felesége s három gyermeke vagyon, elszöket 27-dik majusban Becskérul, nyomoztatott uraság jágera által éppen Somogy varmegyeig, hihető, hogy ottan erdőben hamuégető zsidóknál lészen.

2-do Voff, praemittált Eliasnak a társa, ugyan Becskérul való, circiter 28 esztendős, sima ábrázatu magos ember, fekete haja, fekete szakállá, felső ruhaya hoszú sötét hamu vagyis kapuczinus színű, fejér flanelbul laiblia, fekete bőr nadragja. Felesége s egy kis fia vagyon, Eliással együtt Somogy varmegye felé szökött.

3-o Lebl Polák, lengyelországi circiter 30 esztendős, alachon közep-szerű, sován termetű, fekete haja, olyan színű, nem nagy szakállá, fejér sima abrázáttya, felső ruhaja fejér hamuszínű, szekfőszínű posztobul laiblia, fekete bőr nadragja. Két esztendőnek előtte nemes Trencsén varmegyében Bossacza névű faluban zsidó gyermekeket tanított.

4-to Mark, zsidoul Mortchen Trenchén varmegyébül Bossaczarul, circiter 30 esztendős, jo magos ember, gesztenye színű haja, vörös szakállá, sima szeplős ábrázattya és kezei is. Úvegesmester, akkor ó-hamu színű mentében, fekete bárány prémél járt, vörös posztó laibliban, bőr nadragban. Kastélnak felverése utan Bossaczán volt s ottan passust iratván magának éppen pünkösöd előtt onnét ment el s utanna a felesége.

5-to Moyses Trenchén varmegyei bossaczai circiter 32 esztendős, magos erős termetű ember, piros sima ábrázatu, gesztenye színű szakállá s haja s hamuszínű mentéje, kék kamelot laiblia, mellyen ezüst gomb vagyon.

Nota bene! Herczl tagadgya sógoranak lenni, holott a feleségei egy testvérek s Bossaczon egy hazban laknak. Az lopas után felül describált Moyses más zsidoul maga feleségének 8 körmecki aranyát is küldött, mellyet maga a felesége vallotta.

6-to Jakab Nyitra varmegyébül Pösténbul való, Nagy Tapolchan tajarul, circiter 35 esztendős, alachon, gesztenye színű haja, vörös szakállá, kavészínű avit ruhaja, felesége s három gyermeke vagyon.

7-o Janky Nittra varmegyébül Dobovanbul, circiter 20 esztendős, magos vékony termetű szőke ember, fekete haja, szakállá ninchen, barna szeme. Feleséges, hanem 4-dik esztendeje, hogy a feleségét elhatta, ki is Bossanyban szolgálatban ment. Egy kis gyermeke vagyon, mellyet Dubovánban a szülői magok mellett tartják. Moyses nevű bátyá Vörösváron Buda táján lakik, vastag kövér ember.

8-vo Nátán, zsidoul Naszen, circiter 45 esztendős, alachon termetű,

fekete hajú, viola színű felső ruhaja, laiblia fejer flanel, bizonyos lakasa nintsen, feleséges, Lengyelországbul szarnmazott ezen orszagba.

Bemásolva mindezek megvannak még az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 326—30. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... quod per currentales publicabitur et observabitur.

466.

1756. július 19. A soproni tanács a m. kir. helytartótanácsnak azt a rendeletét, amelyet Prónay Gábornak pestmegyei acsai kastélyát kirabló zsidók kézrekerítése tárgyában adott ki, tudomásul veszi.

1756. évi júl. 19-i tanácsülésből.

Excelsi consilii regii locumtenentialis intimatum sub dato 5. Julii expeditum intimando, quod . . . necnon judaei quipiam ex diversis regni partibus confluentes e numero illorum, qui die 24-ta mensis May anno labente nocturno tempore residentiam egregii Gabrielis Pronay in possessione Acsa ac comitatu Pesthiensi existentem expilarunt, ablata florenorum 8163 den. 45 aeris parati summa et duobus paribus cultrorum ac uno majori cochleari argenteis, fuga pariter sibi, complicibus tribus jam interceptis, consuluerint.

A városi tanács e tolvajok megfogása iránt intézkedjék.

Soproni városi levéltár, 1756. évi Prothocollum senatorium Latinum 77.

467.

1756. szeptember 10. Wolf Sámuel koprainitzi zsidó Schindler Gottlieb soproni vaskereskedővel 1600 db. szőrszövetből készült sál leszállításában egyezett meg, azonban csak 800 db-ot kapott kézhez, miért jöfenn tartással él az eselleges károsodása miatt.

Eodem, den 10-ten Septembris 1756. nachdeme sich Samuel Wolff jud von Koprainitz aus Croatien beklaget, dass herr Gottlieb Schindler burgerlicher eisenhändler allhier laut missilbrieff de dato 20. Augusti 1756. ihme juden bis 25. dito 1.600 stück haarene halsbindel zusamt den schnallen nacher Rechnitz zu liefern versprochen und bis heütigen dato nur 800 dergleichen fertigter habe, mithin er Samuel Wolff solche 1.600 halsbindel dem löblichen Creützerischen Varasdiner regiment versprochener massen nicht einlieffern können. Herr Schindler aber sich excusiret, dass ihme der schlossermeister mit verfertigung der schnallen aufgehalten, als hat eingangs benannter jud zwar die fertigen 800 bindel gegen baare bezahlung zu sich genohmen, auch versprochen die noch abgängige 800 von dato über 14 tåg gegen erlegung des accordirten preisses zu übernehmen, jedoch cum expressa cautela. dass woferne solche 1.600 bindel das löbliche regiment

wegen versaümtter zeit nicht annähmete, er gegen zurückstellung solcher bindl tam respectu lucri cessantis, quam damni emergentis seinen regress wider herren Gottlieb Schindler sich vorbehalten haben wolle.

Soproni városi levéltár, 1756—8. évi Prothocollum judicarium 31—2.

468.

1756. szeptember 10. Schindler Gottlieb soproni vaskereskedő Wolf Sámuel zsidóval szemben, mivel ő csupán 1600 db csat szállítására vállalt kötelezettséget, viszonttillakozását jelenti be.

Den 10. Septembris 1756. reprotestirt herr Gottlieb Schindler wider obige pro parte vorgedachten judens Samuel Wolffens vorgegangene erzehlung und respective protestation und weilen er Schindler sich nur allein zur lieferung derer 1.600 schnallen, keines wegés aber derer angegebenen bindel verbündlich gemacht, als will derselbe ebenfalls in omnem eventum cum expressa reprotestatione et contradictione seine jura generaliter vorbehalten haben.

Soproni városi levéltár, 1756—8. évi Prothocollum judicarium 32.

469.

1756. november 18. Wolf Sámuel koprainitzi zsidó megismétli panaszát és tiltakozását Schindler Gottlieb soproni vaskereskedővel szemben.

Den 18-ten Novembris 1756. hat Samuel Wolff jud von Koprainicz wider herren Gottlieb Schindler abermahl ratione der bindel geklaget und protestiret wider die fernere unkosten, versaümniss und expensen.

Soproni városi levéltár, 1756—8. évi Prothocollum judicarium 44.

470.

1756. november 18. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot lefizet.

Empfang von juden contract.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein von Creutz das 1/2 jährige contractgeld wegen denselben in die stadt herein zugelassenen handels von 1-ten Novembris 1755. bis dito 1-ten May 1756. mit 10 fl. — den.

Den 18-ten Novembris überbrachten ebendieselben auf das andere 1/2 jahr, nemlich von 1-ten May bis ultimam Octobris anni currentis 1756. mit 10 fl., (zusammen) 20 fl.

Den 1-ten May empfieng ich von der juden gemein in Mätterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1755. bis ultimam Aprilis 1756. mit 15 fl. — den.

Den 18-ten Novembris, als an Elisabeth markt bekam ich von ebendenselben auf das anderte halbsjahr, nemlich von 1-ten May bis ultimam Octobris wiederum 15 fl., (zusammen) 30 fl.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein von Lückenbach das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1755. bis ultimam Aprilis 1756. mit fl. 10.

Den 18-ten dito bezahlte ebendieselbe auf das anderte halbe jahr, nemlich von 1-ten May bis ultimam Octobris 1756. 10 fl., (zusammen) 20 fl.

Den 1-ten May erhielt ich ebenfahls von der Eisenstädter juden gemein auf das erste halbsjahr von 1. Novembris 1755. bis dito 1-ten May 1756. das contractgeld mit 15 fl. — den.

Latus per se, latus 70 fl.
transport 15 fl.

Den 18-ten Novembris empfieng ich abermahl von erstgedacht Eisenstädter juden gemein das contractgeld auf das anders halbsjahr, nemlich von 1-ten May bis ultimam Octobris anni currentis mit 15 fl., (zusammen) 30 fl.

Latus per se.

Summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1756. évi Cammer-rechnung 82—3.

471.

1756. november 19. A soproni városi bírói szék előtt Schindler Gottlieb soproni polgár és Wolf Sámuel koprainitzi zsidó egymással békésen kiegyeznek olyanformán, hogy 800 db. sált megtart magának úgy az egyik, mint a másik fél és ezenkívül a zsidó még 50 forintot kap kézhez.

Eodem, den 19-ten Novembris 1756. haben sich herr Gottlieb Schindler und Samuel Wolff, jud von Kopreinitz wegen der untern 20. Augusti 1756., ut gericht's diarium, wegen vorgefallenen zwestigkeit verglichen, also dass der herr Schindler die hälfte der bindel bey seinen handen behalten, er Samuel Wolff aber ebenfalls 800 bindel übernehmen soll und hat herr Schindler nach gepflogener verrechnung dem Samuel Wolff sogleich den rückstand per 50 fl. bezahlt, mithin künftighin kein theil von dem ander ratione dieser bindel etwas zu fordern.

Soproni városi levéltár, 1756—8. évi Prothocollum judicarium 44.

1756. november 24. Schindler János Gottlieb soproni polgárnak és kereskedőnek Polák Joachim nikolsburgi zsidó 310 forint 75 dénárral adósa, amelyet úgy rendez, hogy átengedi több soproni polgárnál levő követelését és azonkívül kiállít 89 forintról szóló váltót.

Den 24. Novembris 1756. nachdeme herr Johann Gottlieb Schindler burgerlicher kauff- und handelsmann allhier an den juden Joachim Polak von Nikelspurg vermög einer von erstgemeldeten juden ausgestellten charta bianca de dato 30-ten Augusti 1752. ein capital per fl. 100 – den.

interesse auf 2 jahr 13 fl.

Dann laut einer andern charta bianca de dato 30-ten Decembris 1752. capital 100 fl.

interesse auf 2 jahr 11 1/2 monath 17 fl. 75 den.

Nichtweniger in folge der unter heütigen dato vor einen löblichen stadtgericht gepflogener verrechnung annoch 80 fl.

zusammen aber in allen 310 fl. 75 den. rechtmässig zu forfern hätte, als hat besagter jud gedacht seinen creditorem folgender gestallten zu frieden gestellt und übergiebet ihme seine bey denen zischmanmeistern. als Tobia Kreichel, Frantz Fürst, Georg Rorác, Samuel Pauer und Tobias Láhner hafftende und vermöge von denenselbigen unter heütigen dato an ihn herren Schindler selbst in solidum ausgestellten charta biancae recognoscirte activ schuld per 147 fl. 26 2/3 den.

Dann einen schuldschein von meister Johan Georg Wallner de dato 17. Novembris 1752. capitalrest per 7 fl. 25 den.

Einen andern schuldschein von meister Johan Szentbalassy de dato 14. Februari 1753. 1 fl. 83 1/3 den.

Noch einen schuldschein von meister Johan Beleznay de dato 19. Juny 1752. 9 fl. 75 den., welche 3 schuldscheine ihme herren Schindler auch alsogleich ausgehändiget worden.

Nebst diesen üternimt herr Schindler annoch folgende schuldposten, undzwar bey meister Georg Roracz 11 fl. 75 den.

meister Frantz Fürst 5 fl. 50 den.

meister Tobias Kreichl 18 fl. 75 den., welche 3 positiones sie debitores richtig zu seyn vor einen löblichen stadtgericht mündlich recognosciret, zugleich aber auch zu abführung derselben die bürgerliche frist der 6 wochen 3 tåg überkomen haben.

Letzlich aber und zu tilgung der gänzlichen schuldanforderung hat sich herr Schindler mit einer unter eben heütigen dato von ihm juden und debitore ausgestellten charta bianca per 89 fl., zusammen also in allen mit 291 fl. 10 den. begnügen und zufrieden stellen lassen.

Soproni városi levéltár, 1756–8. évi Prothocollum judiciarium 47–8.

1756. december. A m. kir. helytartótanács többek között köröző parancsot ad ki Izsák Sámuel boleszói zsidó ellen, aki 300 forint kölcsönrel családostól megszökött és Varga József sümegi vargának kikeresztelkedett neje, Júlianna, valamint ugyancsak kikeresztelkedett Antal kőműves ellen, akik együtt szöktek meg és az a gyanú is fennáll ezek ellen, hogy visszatértek a zsidó hitre.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres ac generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem consilio huic locumtenentiali regio fidedigne innotuisset, et quidem primo medio comitatus Threnchiniensis judaeum quendam Samuelem Isac ex possessione Bolesso mutuo a creditoribus collectis fl. circiter 300 una cum uxore et prolibus 14-a ultimo praeterlapsi mensis Novembris profugisse

quarto denique certas duas ex judaismo utriusque sexus ad fidem catholicam conversas personas, signanter antea Mariam, post baptismum Juliannam, sutori Josepho Varga dicto nuptam cum filiolo et foetu gravidam perfide derelicto marito et Joannem ex baptismo Antonium, confirmatione vero Ferdinandum murarii opificium exercentem, habita inter se nefaria cointelligentia ex episcopali oppido Sümegh non sine apostasiae suspitione fugasibi consuluisse.

Idecirco personalem eorundem descriptionem praetitulatis dominationibus vestris in adnexis consilium isthoc locumtenentiale regium communicandum duxit fine eo, quatenus iisdem nefors in gremio comitatus hujus reperibilibus opportuna circa eorundem comprehensionem disponere ac super effectu consilium isthoc locumtenentiale regium informare noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Illeshazy manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Franciscis Györy manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus ac generosis dominis N. N. supremo ac vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis ex officio Vienna Sopronium.

Sopron megyei levéltár, 1757. évi közgyűlési iratok január havi csomó ában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon lilium, a másik oldalon *ECP* betűkkel, zárlatán a pecsételés nyomával és itt e feljegyzéssel: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, a belső oldal bal alsó sarkában: *collationata*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések találhatók.

E rendeletet keltezni elfelejtették!

A csatolt mellékleten a személyleírások ezek:

Mediocris staturae, subnigrae longioris et macilentae faciei, aquilini nasi, nigrorum et aliquantum crisporum crinium, supercillii nigri, annorum circiter 30, vittam nigram Hungaricam, pectorale ex albo flanel, togam

muliebrem caeruleam et rubricatam ex kanafas portat. Linquas Haebraicam, Germanicam callet et Hungaricam etiam loquitur.

Mediocris et pinquioris staturae, subnigrae, grassioris et rotundae faciei, subnigrorum, crispatorum capillorum, nigri mystacis et barbae detonsae, velocioris sermonis. Tunicas Germanicas albas et fuscas, braccas albas ex panno et nigras, tybialis alba et caerulea, petasum et pileum subinde hyemalem gestat. Annorum circiter 30, professione murarius, linquas Haebraicam, Germanicam et sat bene Hungaricam callet.

Judaei Samuelis in possessione Ujfalú comitatui Threnchiniensi ingremiata natus. 14. Novembris 1756. ablatis secum diversorum creditorum fl. circiter 300 una cum uxore dicta, duabus item prolibus, puero circiter annorum trium uno et altera puella trium circiter quadrantum anni et affine suo 14-tum agente profugit. Ipse judaeus annorum 25 circiter, staturae mediocris, macilentus, linquae Germanicae et Slavonicae gnarus, capillos et barbam nigram habens, eamque succrescentem primo. Uxor ejus etiam annorum circiter 25, staturae mediocris, faciei elegantis, marito longe pinquior.

Bernásolva megvan még az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 586–8. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

. . . quod per currentales publicatum est et observabitur.

474.

1757. január 29. Bécs. A nagyszombatiak az Oppenheim Simon javára hozott döntés ellen fellebeznek. Királyi privilégiumaikra hivatkozva ragaszkodnak jogukhoz, hogy zsidót nem tűrnek meg Nagyszombalban. Mária Terézia helyt ad a felfolyamodványnak és érvényesíti a város jogait.

Reverendissimi, Reverendi, Spectabiles ac Magnifici, Magnifici item et Egregii Fideles Nobis Dilecti. Precepta Demissa Fidelitatum Vestrarum Relatione de 22. labentis ad nos data, una cum ei juncto Commissionis Telonialis Protocollo de 17. ejusdem concinnato: Quandoquidem in Ordine ad Punctum ejusdem Protocolli Primum, circa Privilegia Liberae et Regiae Civitatis nostrae Tyrnaviensis Exclusionem Judaeorum de eadem Civitate concessiva, et Taxam, quae ob Dispensationem praeattactorum Privilegi-orum hactenus a Judaeis desumebatur, adhuc sub 24. July Anni praeteriti Nobis benigne resolvere, disonereque visum sit: Ut in Passu huius Civitatis ad Statum Privilegiale reponatur; Communicata autem Privilegia in Terminis innuant: Ut Judaei omnes de ipsa Civitate Tyrnaviensis perpetuo tollantur, et ejiciantur; Nomine autem Civitatis, conformiter Legibus Regni veniant non solum ea, quae inter Muros, aut Moenia Civitatis sita sunt, adeoque ipsa Civitas realis, verum integrum ejus Territorium, quod directe ad Civitatem pertinet, et qua tale per eandem in suis Inviduis possidetur; Ac in Casu subtracto eo magis, quod eadem Civitas in hoc Intellectu quoad allegata Privilegia sua se in Usu praefuisse doceat eo.

quod secundum allegatum de 20. Decembris Anni 1717. coram Camera nostra Regia Aulico Hungarica inter eandem Civitatem, et Judaeos initum Contractum Judaei pro nudo duntaxat Territoria ejusdem Civitatis transeundi Facultate semet ad certum Censum Civitati pendendum obligaverint. Atque hinc ad Effectum, et Intellectum praeallegatae Benignae Resolutionis nostrae porro quoque clementer resolverimus: Quatenus eadem Civitas nostra ad Statum Privilegiale m ita reducatu r; ne quippe Judaeis nonsolum ipsam Civitatem intra-muralem intrare, verun ne Territorium quidem ejus (id est, quod directe ad Eandem spectat) seu transire, seu vero Pedem eidem inferre impune, conformiter Conformationi Leopoldinae liceat, Possessiones attamen seu Villas ad eandem Civitatem spectantes, et earum Territoria, tanquam a Corpore Civitatis distincta, nonsolum transire, verum etiam ipsas Possessiones intrare, et pro Casu Necessitatis, in ijs morari, ac negotiari absque Paenalitate quaquam libere et imperturbate possint.

Hinc Fidelitatibus Vestris clementer hisce rescribendum committendum-que, esse duximus: Quatenus ad observandum hanc Benignam Resolutionem nostram, tam ipsam Civitatem inviare, quam et pro Directione tum Possessionum, et Villarum ad eandem spectantium, cum et ipsorum Judaeorum sua via publicum reddere noverint. Queis in reliquo Gratia, et Clementia Nostra Caesareo Regia benigne, ac jugiter propensae manemus. Datum in Archi-Ducali Civitate nostra Vienna Austriae Die Vigesima nona, Mensis Januarÿ Anno domini Millesimo Septingentesimo Quinquagesimo septimo. Maria Theresia.

Comes Leopodus Nadasd.
Bernardus Koncsek.

OL. Judeaor. Taxae Toleran. A. fasc. 9. Közölte *Pollák Káim*, MZsSz. XV. 1898. 89—90.

475.

1757. június 6. után. Herceg Eszterházy uradalma alatt élő szili, kapuvári és csornai vargák azt kéri k Sopron megye közönségétől, hogy a legutóbbi árszabásnak a vargákra vonatkozó árait emeljék fel, mert bőrt a kereskedők és a zsidók miatt ilyen áron nem tudnak venni, a gubacs is megdrágult és nem képesek megélni.

Tekentetes nemes vármegye!

Nékünk kegyes és kegyelmes nagy jó pátronus uraink!

Mi méltóságos herceg kegyelmes urunk szárnya alatt szilli, kapuvári és csornai varga czehekben lévő mesteremberek kintelenítettünk leborulva az tekentetes nemes vármegyének kegyes szünö eleiben folamodni, mivel 6-ta Juny történt generalis gyűlis alkalmatosságával bizonyos limitatio az tekentetes nemes vármegyétül rendöltetett, mell szerint mestersigünket illető munkáinkat fölötéb valo kárunkat kölletik adnunk, holott a bőrt az sok kereskedők és sidóság miatt limitatio szerént nem vásárhatyuk, sött az mi a hozavalo szert, ugymint gubacsat illeti, enyihán esztendökön fölötéb drágo árun szerzettük. Az elmult és mostanyi esztendöben pediglen pinzünkön sem kaphatunk és így mestersigünket limitatio szerént lehetetlen

foltatnyi, minthogy fölsíges aszszonyunk contributiojabul, kegyelmes urunk censualis füzetisibül reánk esendő riszt, ruhazotunkat, kenyerünket csekél mestersegünk által kölletik megszerzenünk. Mindezen okokra valo nizvist alázotosággal kerjük az tekintetes nemes vármegyét, méltoztossék ezen méltó panaszinkat tekintetben venyi s mestersegünket illető limitatiot fölleb tenyi, hogy mint orszagunkban levő szeginsígnék mestersegünk által bővebben szolgálhassunk, mint pediglen életünket taplálhassuk. Mi pediglen midőn az tekintetes nemes vármegyének hozánk mutatando kegyessígit váránk, sok szeginyehez megmutatott könyörületessígit tőlünk meg ne vonya, alázatosággal kerjük.

Maradunk az tekintetes nemes vármegyének legkisebb szegén szolgálái:
szilli, kapuvári, és csornai varga
czebeli mesteremberek.

Kivül: Az tekintetes nemes Sopron vármegyéhez, nekünk kegyes és kegyelmes patronus urainkhoz mély alázatosággal nyujtandó instantiánk az belől megírattnak.

Sopron megyei levéltár, 1757. évi közgyűlési iratok szeptember havi csomójában. Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: címerpaizs, míg a másik oldalon: *F. A. K.* betűkkel.

476.

1757. szeptember 12. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értesíti Sopron megye közönségét, hogy mivel Leidersdorfer pozsonyi zsidótól készpénzben előleget vettek fel a hátralékos adó terhére, ez okból Sopron megyétől a zsidónak 20 000 forintot kell kapnia, kinek az adó beszédésében minden segítséget adjanak meg és az elért eredményt jelentsék.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Contractu intuitu anticipationis aere parato certae quottae ex restantiis contributorialibus cum haebreo Lajdersdorffer vocato in libera regiaque civitate Posoniensi degente urgentibus summi aerarii necessitatibus inito, vigore cujus eidem in comitatu hoc Soproniensi 20 000 fl. ex restantiis contributorialibus incassandi ceduntur.

Unde eo sua via iam disposito existente, ut antelato haebreo ad comitatum hunc requisitae super exigendis et effective percipiendis praevio modo eidem censis effective adhuc apud contribuentes incolas haerentibus et nondum incassatis restantiis contributorialibus assignationes occasione affuturorum computuum in solum acceptandae extradentur. Praeterea eodem judaeo cum ejusmodi assignationibus apud comitatus hujus dominum generalem perceptorem in viato praetitulatis dominationibus vestris hise intimandum duxit consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus dicto judaeo in incassandis quoquo is cum restantiis contributibus convenire poterit modo repetitis restantiis, omnem quidem necessariam assistentiam

praebeant, quosvis attamen per praeattactum judaeum nefors attendandos in oppressionem, sicque in enervationem contribuentis populi vergentes excessus sollicitè praecaveant. De cujus demum effectu earundem praetitulatarum dominationum vestrarum informationem praestolatur consilium hoc locumtenentiale regium. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die duodecima Septembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo celebrato. Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi: comes Georgius Erdödy manu propria, Franciscus Herlein manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1757. évi közgyűlési iratok szeptember havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán kir. titkos pecsét nyomával, ahol e feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiale*, míg bévül a szöveg alatt az alsó bal sarokban: *collationata H(erlein)*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések találhatók.

Másolatban megtalálható még az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 906–7. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... ad quod perscribetur excelso consilio regio jam fl. 11 000 eidem persolutos haberi.

477.

1757. szeptember 30. Nemeskér. Sopron megye közönsége, hogy elkerülje Leidersdorfer zsidónak adóbehajtásával felmerülhető kellemetlenségeket, a házi pénztárából 11 000 forintot azonnal kifizetett neki, a hátralevő 9 000 forintot pedig olyan mértékben fogja folyósítani, amilyen mértékben az adók befolyának. Mindezt jelentik a m. kir. helytartótanácsnak.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

In merito exolvendae per hunc comitatum judaeo Laitersdorffer viginti mille florenorum summae ad avertenda ex privata ejusdem cum restantiariis negotiatione exorbitantia incommoda eas fecimus dispositiones, ut praemissa summa eidem ex cassa perceptorali hujus comitatus exolvatur, prout eidem jam undecim mille floreni effective exoluti sunt, restantes vero adhuc novem mille floreni ut primum in cassam tantumdem influxerit, persolventur. Quod dum excelso regio consilio demisse perscribendum esse duximus, una in omni obsequio perseveramus. Datum ex generali nostra congregatione die trigesima mensis Septembris anno domini millesimo septingentesimo septimo in possessione Nemeskér celebrata. Ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici serio humillimi, obsequentissimi: universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megye levéltára, 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 915.
Az eredeti fogalmazvány is fennmaradt az 1757. évi közgyűlési iratok szeptember havi csomójában a szövegben több törléssel.

478.

1757. október 18. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Sopron megye közönségének, hogy mivel a kir. kincstár Leidersdorfer Mendel pozsonyi zsidóval a hadsereg élelmezésére 170 000 forint értékű szerződést kötött, ezért a folyó évi, esetleg a jövő évi adójuk terhére 25 000 forintot minél előbb fizessenek ki a zsidónak nyugta ellenében.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Novo contractu ex parte aearii caesareo-regii cum judaeo Posoniensi Mendel Leiterstorff in merito subministrandae pro subsistentia exercitus caesareo-regii annonae inito, vigore cujus eidem judaeo rursus 170 mille floreni ex pecuniis contributionalibus solvendi veniunt, factaque ad comitatus et civitates, quos et quas solutio haec vigore benignae resolutionis regiae tangit, individuali repartitione praetitulatis dominationibus vestris hisce intimandum duxit consilium hoc locumtenentionale regium, quatenus dicto judaeo cum requisitis assignationibus semet insinuaturo summam 25 000 fl. quo citius ac in quantum fieri potest, pro occasione affuturorum computuum exsolvi facere, remque eo dirigere non intermittant, quo pro ratione ac mentionatus judaeus suo obligamini omni cum exactitudine adusque satisfacit, neque is in eo, quod ipsi praestandum venit, defectum experiatur. Ubi dum demum idem judaeus solutiones suas effective perceperit, illius extradandae quietantiae occasione affuturorum computuum, ut solutum, non modo pro currenti, sed et in quantum super erogatum aliquod eveniret, istud ad rationem venturi anni 1758. acceptabitur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima septima Octobris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Illeshazy manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Franciscus Herlein manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium, juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1757. évi közgyűlési iratok november havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg a külzet jobb alsó sarkában ezt olvassuk: *comitatus Soproniensis*.

Bemásolva megvan még az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 955—6. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui jam satisfactum est.

479.

1757. szeptember 28. Azt az arany nyakláncot, amelyet még I. József király ajándékozott Dobner Nándor soproni polgármesternek azért, mert Sopron városát Vak Bottyán kuruc generálissal szemben hősiessen megvédelmezte, Dobner Richárd Nándor még 1732-ben elzálogosította Rubin Ábrahám zsidónak 100 forintért, kitől Rothe Gottfried Ádám patikus vette át, 15 év óta pedig Kittel György Sámuel orvos őrizetében van, akinek most a tulajdonába megy át.

Den 28. Septembris 1757. nachdeme herr Reichard Ferdinand Dobner seine annoch im jahr 1732. den 22. Septembris erstlich zwar an den juden Abraham Rubin, dann aber an weyland herrn Gottfried Adam Rothe seelig gewesten apotheckers allhier per 100 fl. versezte, nach dessen aber und seiner hinterlassener kinder erfolgten absterben an tit. herren Georg Samuel Kittel medicinae doctor via immediatae successiois gediehene goldene ketten, auch auf die vor einigen monathen bereits vor einen wohledlen magistrat an denselben sowohl, als auch an die übrigen nächsten agnatos ergangenen gerichtlichen und vielmahls widerhohlten gütlichen admonition aus- und einzulösen sich nicht im stande findet . . . (ezért most ez az arany nyaklánc Kittel doktor tulajdonába megy át,) und zwar ertrug mehrbemeldte ketten laut gerichtlichen vorgenoimener schätzung am gewicht 55 1/2 ducaten, jedweden á 2 fl. 75 den., (de mert a 100 ft tőke után 15 év és másfél hónapra felszámítható kamatok az időközben kifizetett 59 ft 25 den. mellett még 90 ft 75 dénárt tesznek ki, ilyenformán Kittel doktor a jogos követeléséből 38 ft 22 1/2 dénárt elveszít,) und will sich dieses abgangs wegen interjecta cautela protestatoria seine jura hiermit generaliter reserviret haben.

Soproni városi levéltár, 1756—8. évi Prothocollum judicarium 99—100.

480.

1757. október 17. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja a soproni tanácsnak, hogy Leidersdorf Mendl pozsonyi zsidó nyugtájára fizessen ki 3300 forintot, amely összeg az idei vagy a jövő évi adófizetésükbe beszámítható lesz.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Novo contractu ex parte aerarii caesareo-regii cum judaeo Poseniensi Mendl Leiderstorff in merito subministrandae pro subsistentia exercitus caesareo-regii annonae inito, vigore cujus eidem judaeo rursus 170 mille fl. ex pecuniis contributionalibus solvendi veniunt, factaque ad comitatus et civitates, quos et quas solutio haec vigore benignae resolutionis regiae

tangit, individuali repartitione, civico huic magistratui hisce intimandum duxit consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus dicto judaeo cum requisitis assignationibus semet insinuaturo summam 3300 fl. quo citius ac in quantum fieri potest, pro occasione affuturorum computuum exolvere facere, remque eo dirigere non intermittat, quo pro ratione ac mentionatus judaeus suo obligamini omni cum exactitudine adusque satisfacit, neque is in eo, quod ipsi praestandum venit, defectum experiatur. Ubi dum demum idem judaeus solutiones suas effective perceperit, illius extradandae quietantiae occasione affuturorum computuum ut solutum non modo pro currenti, sed et in quantum supererogatum aliquod eveniret, istud ad rationem venturi anni 1758. acceptabitur. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die decima septima mensis Octobris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Josephus Illeshazy manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Franciscus Herlein manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, totique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis, nobis honorandis Vienna ;Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 23. nr. 63.

Ívröttű papiros, melynek vízjegye nem állapítható meg, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiale (Hungarico)*, míg kívül a jobb alsó sarokban ez látható: *civitati Soproniensi*, végül a címzés alatt a soproni városi kancellária feljegyezte e rendelet érkezése idejét: *praesentatae die 23. Octobris 1757.*

A soproni tanács ezzel a rendelettel okt. 23-i ülésében foglalkozott bőségesen kivonatolva azt a tanácsjegyzőkönyvében (1757. évi Prot. sen. Latinum 119—20.).

481.

1757. október 23. A soproni tanács a m. kir. helytartótanácsához intézett felterjesztésében azt kéri, hogy polgárai nehéz anyagi helyzetére való tekintettel Leidersdorf Mendl pozsonyi zsidónak ne kelljen 3300 forintot előlegeznie a jövő évi adó terhére.

1757. évi okt. 23-i tanácsülésből.

Litterae ad excelsum consilium regium locumtenentiale, quibus ejusdem alto et aequanimi decisioni magistratus substernit, quo modo et practicabilitate judaeo Posoniensi Mendl Leiderstorff nuncupato et ad cassam civitatis contributionalem anticipative 3300 florenos ad rationem administratae per eundem annonae imputandos persolvere valeat, dum per rigorosas vindemationum ante portas civitatis detentiones etiam currens contributionale quantum actu extorqueri facit, ut cum fine anni militaris ordinarias contributionales impositas nonnisi cum maxima difficultate semet expuncturum confidat.

Consideratis proinde, quae civitati imponuntur agraviis utpote, ut avenam jam viginti grossorum pretium exsuperantem ad rationem exercitus regii et pro occasione futurorum computuum anticipet, non secus ut judaeo Posoniensi 3300 florenos titulo supererogati aequae anticipato praestet, dum ordinarium etiam contributionale quantum nonnisi per continuas executiones et violenta remedia successive colligit, citra ruinam contribuentium fieri non posse, humillime remonstrat, ut tanta praetensionum et anticipationum extraordinariarum congerie obruantur.

Atque ideo excelso consilio locumtenentialem regio demississime supplicat, quo concitas per non apertum commercium contribuentium vires, ulterioremque ad summa servitia conservationem paterne intueri, dictum judaeum ad restantia loca tanto gratiosius assignare dignaretur, quanto certius est, contribuentes hujates per continuas executiones ad ordinarias etiam praestationes applicatas ita exhaustos exitisse, ut aliquot mensium respirium omnino sit, nec eo usque novis agraviis impeti possint, donec ex distractione vel educillatione vini sui hornui aliquot beneficium et acquirendi modalitas suffragetur.

Soproni városi levéltár, 1757. évi Prothocollum senatorium Latinum 120—1.

482.

1757. október 31. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megismétli azt a rendeletét, hogy Sopron városa 3300 forintot fizessen ki Leidersdorf Mendl zsidónak annál is inkább, mert a zabszállítás költsége nem az ideje, hanem csak a jövő évi adóba számolható el.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Accepit consilium hoc locumtenentiale regium civici hujus magistratus responsum intuitu ordinatae pro judaeo Mendl Leiterstorff 3300 fl. anticipationis sub 24. deflui mensis exaratum. Ex quo siquidem magistratus hic eo in supposito versari videatur, quod praestatio avenae jam in modernis computibus imputabitur, taliterque notabilis anticipatio eveniret. Quia vero naturalis hujus praestatio ad rationem quanti contributionalis pro novo militari anno 1758. deserviat et imputabitur, hinc ulterius quoque prioribus dispositionibus suis insistit consilium hoc locumtenentiale regium. Datum ex consilio regio locumtenentialem Posonii, die trigesima prima Octobris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Paulus Balassa manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Franciscus Herlein manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, toti denique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis, nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 23. nr. 69.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: arabeszk alul *CP* betűkkel, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, bévül a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül a jobb alsó sarokban: *civitatii Soproniensi* felírásokkal, végül a címzés alatt a soproni városi kancellária e feljegyzése látható: *praesentatae 7. Novembris 1757.*

A soproni tanács nov. 7-i ülésében foglalkozott e rendelettel és azt bőven kivonatolva beírta a tanácsjegyzőkönyvébe (1757. évi Prot. sen. Latinum 125.)

483.

1757. december 29. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy mivel a kir. kincstár Leidersdorfer pozsonyi zsidóval a hadsereg élelmezésére újabb szerződést kötött 187 500 forint értékben, ezért a folyó évi és a hátralékos adójuk terhére 30 000 forintot mielőbb fizessenek ki a zsidónak nyugta ellenében.

Illustrissimí, reverendissimí, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimí!

Quandoquidem novus iterato contractus cum judaeo Posoniensi Leitersdorffer in merito subministrandae pro subsistentia exercitus caesareo-regii annonae initus haberetur, vigore cujus eidem 187 500 floreni ex pecuniis contributorialibus tum currentis quanti, cum et restantiarum annorum praeteritorum assignandi venirent, in consequenti per comitatum hunc Soproniensem 30 000 florenorum summa praestari deberet.

Hinc id ipsum praetitulatis dominationibus vestris fine eo intimatur, quatenus circa exolutionem praespecificatae summae dicto judaeo semet cum assignatione insinuatur in tempore praestandam opportuna disponere non intermittant. Datum ex consilio locumtenentiali regio Posonii, die vigesima nona mensis Decembris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimí:

comes Josephus Illeshazy manu propria.

Ladislav Barinay manu propria.

Franciscus Herlein manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo, vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok február havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio locumtenentiali regio Hungarico*, míg a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata H(erlein)*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések találhatók.

Bemásolva megvan még az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1130—1. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui satisfactum est.

1758. január 2. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közli a soproni tanáccsal, hogy Simon Lázár zsidó 4000 lovat tartozik szállítani a magyar huszárezredeknek a jövő hónap végére, melyek eleségéről és zavartalan útjáról kötelesek gondoskodni.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Judaeus Lazarus Simon negotium 4000 equorum pro legionibus Hungaricis equestris ordinis vi contractus initi circa finem affuturi mensis Februarii 1758. sistendorum in se recepit, quos ipse partim in principatu Transylvaniae, partim in regno Hungariae coemet et pro inscriptione colliget. Ut proinde dictis equis per Hungariam innocuus transitus concedatur atque post factam illorum inscriptionem erga belli commissariaticas designationes portiones equites in itinere ad exercitum caesareo-regium subministrantur. utve dicto judaeo pro bono publico operanti necessaria pro re nata assistentia praebeatur, civicus hiecc magistratus parte quoque ex sua id omnimode est curaturus, praestiturusque.

E rendelet másik részében a csatolt mellékletben felsorolt szökött katonák kézrekerítését parancsolja meg.

Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die secunda mensis Januarii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Paulus Balassa manu propria.

Franciscus Győry manu propria.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, toti denique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis, nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 24. nr. 5.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *civitati Soproniensi*, végül a címzés alatt: *praesentatae die 14. Januarii 1758.* egykorú megjegyzések olvashatók.

A soproni tanács ezzel a rendelettel jan. 14-i ülésében foglalkozott és azt bőven kivonatolva beírta a tanácsjegyzőkönyvbe (1758. évi Prot. sen. Latinum 8–9.).

Ugyanez a rendelet megtalálható a Sopron megyei levéltárban is az 1758. évi közgyűlési iratok február havi csomójában, bemásolva pedig megtalálható az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1131–2. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... quod per currentales publicatum est et observabitur.

1758. február 17. Hirschel Náthán nagymartoni zsidó Moser Eszter soproni polgárásszonytól kóser bort vásárol 49 forint 55 dénár értékben, amely összeget két részlelben fogja törleszteni.

Den 17. February 1758. erleget der jud Nathan Hirschel von Mattersdorff frauch Ester Moserin burgerlichen weissbeckin wegen von derselbigen erkauften coscher-wein an seiner schuld per 49 fl. 55 den. dreyssig gulden und 55 den. und verspricht den schuldrest per 19 fl. auf künftigen May marekt zu bezahlen.

Soproni városi levéltár, 1756 – 8. évi Prothocollum judicarium 126.

1758. február 28. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy évi adójuk terhére 50 000 forintot fizessenek ki Leidersdorfer Mendel pozsonyváraljai zsidónak. Sopron megye közönsége e rendeletre 8000 forintot azonnal kifizet, a többit pedig a lehetőség szerint fogja kiutalni.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Nova cum judaeo Psoniensi Mendl Laitterstorffer vocato negotiatio instituta habetur, vigore cujus pro compensanda ejusdem praetensione eidem paratae pecuniae numerari, etquidem a parte comitatus istius summa florenorum 50 mille effective persolvi debet.

Quemadmodum itaque idem judaeus omnem adusque in satisfaciendo obligationi suae exactitudinem testatus est, ita noverint praetitulatae dominationes vestrae praevio modo novissime adrepartitam pro eodem judaeo in praemissis notatam summam ex obtingente quanto suo contributionali rite persolvi curare ac subseque etiam circa persolutionem qualiter praestitam consilium hoc locumtenentiale regium adamussim informare. Datum ex consilio locumtenentiali regio Psonii, die vigesima octava Februarii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationumstrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Illeshazy manu propria.

Ladislav Barinay manu propria.

Franciscus Györy manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok március havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentialem Hungarico*, bévül a szöveg alatt az alsó bal sarokban: *G(yöry,) collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések találhatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1192—3. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui jam fl. 8000 exoluti habentur, reliquam etiam summam comitatus exolvere contendet.

487.

1758. március 2. Pozsony. A m. kir. helytartótanács figyelmezteti Sopron megye közönségét, hogy először a katonai egyenruhára kiutalt 5000 forintot fizessék ki és csak azután törlesszék Leidersdorfer zsidónak járó tartozásukat.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Meminerint praetitulatae dominationes vestrae, quidnam ad rationem procurandorum amictuum militarium comitatui huic solvendum adrepartitum fuerit.

Ac proinde duxit consilium hoc regium locumtenentiale praetitulatas dominationes vestras reflectendas, ut postquam assignatos fine praevio 5000 fl. ad manus districtualium provincialium commissariorum vel assignatariorum numeraverit, in reliquo curam et sollicitudinem suam eo convertant, ut judaeo Leyderstorffer adrepartita quotta rite exolvatur. Datum ex consilio regio locumtenentialem Posonii, die secunda Martii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Illeshazy manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Franciscus Györy manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok március havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentialem Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések találhatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1193. oldalán is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui jam satisfactum est.

1758. március 15. Sopron. Hirschl Ábrahám rohonci zsidó elismeri, hogy Steymayr József soproni polgártól és szatócstól 2 szekér sóra, mázsáját 5 forint 9 krajcárral számítva, 24 körmöci aranyat kapott.

Hiemit gechenwertigen bescheine, das mir herr Josef Steümayr burgerlicher greischler allhier auf zwey wagen salz dem zenten per 5 fl. 9 kr. zwölf tukaden, nehmlich 6 keiserlicher und 6 Kremnitzer daran gegeben hat, welches mich innerhalb acht tägen anhero zu sichken verobligiere nebstbey auch zur versicherung eines herren zeigen und mich eigenhändig vntersreiben.

Actum Ödenburg, den 15. Mertz 1758.

Mehr heindt dato, wie oben gemehlt, gegeben 12 stueck Kremnitzer tukaten.

Abraham Hierschl von Rechniz.
Christoff Tebler als zeug.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok március havi csomójában.

Egykorú egyszerű másolat papiroson, melynek vízjegye: ugró hímszarvas töredékesen.

1758. március 15. Kraller Mátyás adóbeszedőnek a soproni tanács meghagyja, hogy Leidersdorfer Mandel zsidónak, aki udvari szállító, az adó terhére 1800 forintot fizessen ki.

Eodem (anno 1758. den 15. Marty) herr Matthias Kraller steüereinnehmer wolle a conto der lauffenden contributionalis an dem juden Mandel Leitersdorffer hofliferanten 1800 fl. bezahlen.

Soproni városi levéltár, 1758. évi Rathsprothocoll 45.

1758. március 22. Nemeskér. Dongó Ferenc sopronmegyei főszolgabíró a megyei közgyűlés elé terjeszti azt a kimutatását, hogy akik a zab szállítására nem vállalkoztak, pénzben és dikában mire kötelezettek. A megyei zsidó hitközségek ide tartoznak.

Specificatio

eorum, qui in administratione avenae non concurrerunt adjectis etiam iisdem repartitis dicis aut quantum ordinarie solvere solent.

Civitas Kis-Martoniensis intra moenia solvit annue fl. 176 den. 42, cui novissima repartitione adrepartita est dica 1.

Extra moenia fl. 175 den. 66 $\frac{4}{8}$, cui pariter adrepartita est dica I.
Ibidem hebraei fl. 186 den. 69, his quoque adrepartita habetur dica I.
Nagy-Martonienses habraei fl. 117 den. 60.

Lakonpakienses judaei fl. 77 den 17 $\frac{4}{8}$.

Kereszturienses judaei fl. 85 den. 26, quibus adjectae sunt novissima repartitione dicæ 2.

Bondorffienses inquilini reverendorum patrum Paullinorum, quibus adrepartitæ sunt dicæ 16.

Curia Rustensis, cui prius adrepartitæ habebantur 2 $\frac{4}{8}$ dicæ, occasione novissimæ repartitionis prioribus adjecta est $\frac{1}{2}$ dica.

In beneficiatu Rustensi existentibus inquilinis adrepartiendæ veniunt secundum inelyti comitatus idæam 3 $\frac{1}{2}$ dicæ.

Franciscus Dongo inelyti comitatus Soproniensis iudex nobilium manu propria.

Kivül: Praesentatae sub generali congregatione die 22-da Martii anno 1758. in Nemeskér celebrata.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok március havi csomójában.

Ívréti papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon ugró hímszarvas, míg a másik oldalon: *I. S.* betűkkel.

Bemásolva ez a kimutatás megtalálható még az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1205. oldalán is.

491.

1758. március 22. Hirschl Ábrahám rohonci zsidó egy soproni szatócsnak két ízben is sőt szállít mázsáját 5 forint 9 krajcárba számítva, de a rossz út miatt igen sok kellemetlenségben volt része.

Anno 1758. den 22-ten Marty erscheint Abraham Hirschl von Rechnitz und saget aus, dass er hiesigen creisslern unter heütigen dato saltz von Rechnitz zugeföhret und verkauffet habe, nicht weniger auch sub dato 15. Marty zwey wägen und jeden centner á 5 fl. 9 kr. ebenfahls verkauffet und viele fatälitaten wegen des impracticablen weeges ausstehen müssen.

Soproni városi levéltár, 1758. évi Rathsprothocoll 49–50.

492.

1758. április 18. Pásztor József sopronmegyei főszámvevő a megye közönségének jelenti, hogy az 1757/8.-i katonai évben katonai célokra 55 603 forintot fizetett ki. Ebből az összegből Leidersdorfer zsidó 42 000 forintot, míg Schlesinger zsidó 2000 forintot kapott.

Series erogationis hocce anno militari 1757/8. ex cassa contributionali factæ.

Haebreo Layderstorffer vigore allatae assignationis soluti 30 000 fl.
Haebreo Schlössinger neo-conductis tyronibus amictus militaris curanti
2000 fl.

Soproniensibus sartoribus in simili 3000 fl.

Ad aliam 50 000 florenorum assignationem praefato haebreo Layderstorffer
fer dati 12 000 fl.

Inclytae militiae Saxonicae 3263 fl. 40 kr.

Ad inclytam cassam bellicam administrati 5000 fl.

Domino capitaneo Herold cum invalidis hocce inclyto comitatu contribu-
tionem impellenti 340 fl. 15 kr.

Summa 55 603 fl. 55 kr.

Praesentatae per Josephum Pászthory inclyti comitatus Soproniensis
generalem perceptorem manu propria 18-a Aprilis 1758.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok július havi csomójában.
Papiros, melynek vízjegye: ugró szarvas töredékesen.

493.

*1758. május 16. Hirschl Náthán zsidó Moser Eszter soproni polgárásszonynak
járó 19 forint tartozásából 6 forintot lefizet.*

Den 16. May 1758. erleget jud Hirschl a conto deren 19 fl., welche er
der Esther Mosserin wegen von ihr genohmenen wein schuldig ist, verspricht
den überrest nächst verflosen den acht tagen bey gericht's händen zu erlegen,
welche 6 fl. erhebet ingleichen a conto ihres vatter guth ihre leibliche tochter
Elisabeth verehlichte Breidlin.

Soproni városi levéltár, 1758–60. évi Diarium judicarium 4.
Fogalmazványban megtalálható 1750–1760. évi Gerichtsprothocoll 134.

494.

*1758. május 19. Hirschl Náthán zsidó adósságából további 5 forint 9 krajcárt
megad Moser Eszter soproni polgárásszonynak.*

Den 19. May 1758. erleget abermahl jud Hirschl per abschlag an obenan-
ter schuld 4 fl. 9 kr., welche bey gericht's hände verbliben, doch aber hernach
zu hände des herrn Ignacz Pöckh gegeben worden, welche ihre tochter
Elisabeth den 16. Juny erhebet, nicht weniger annoch 1 fl., zusammen also 5 fl.
9 kr. Verbleibet annoch zu bezahlen 8 fl. 85 den.

Nota bene! den 26. July ist auch dieser rest bezahlet worden.

Soproni városi levéltár, 1758–60. évi Diarium judiciarium 4.
Fogalmazványban megtalálható 1750–1760. évi Gerichtsprothocoll 134.

1758. május 30. Wolf Fülöp kismartoni zsidó Goldner Mihály soproni polgárnál fennálló 6 forint tartozása biztosítására egy 8 lat súlyú ezüst serleget helyez letétbe.

Die 30-a May 1758. nachdeme Philip Wolff jud von Eyssenstadt herrn Michäel Goldner 6 fl. restirend verbliben, solche aber anjeczto nicht bezahlen können, also deponiret er bey löblichen stadtgericht einen silbernen becher mit einen fuss, circiter 8 loth wiegend, solchen intra quindenam zu reluiren, wie auch die citations unkosten zu bezahlen, widrigen falls derselbe verfallen seyn wird.

Nota bene! den 7. Juny hat herr Leithner das geld empfangen und der becher restituiret worden.

Soproni városi levéltár, 1758—60. évi Diarium judicarium 6.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 137.

1758. június 1. Füssl Antal soproni polgárnál lerakott egy hordó mézet 8 mázsa 40 font súlyban Weissmandl Kristóf soproni polgár szavatosságára Joal Lázár rohonci zsidó veszi magához.

Die 1-a Juny 1758. nachdeme verwichenen fastenmarek bey meister Anton Füssl eine tonne honig mit 8 centner 40 lb. abgeleget worden, zu welcher sich wehrender zeit kein gewisser eigenthümer angeben können, als hat sich jeczto jud Joal Lazarus von Rechnicz der gestalt darzu legitimiret, dass er meister Christoph Weissmándl nicht nur pro testimonio vorgestellet, sondern es hat auch besagter meister Weissmándl davor caviret, dass da in fall jemand anderer ein besser recht darauf zu haben, zeügete er Weissmándl vor alles gut stehen und bezahlen wolle, worauf ihme juden das honig verabfolget.

Soproni városi levéltár, 1758—60. évi Diarium judicarium 6—7.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. Gerichtsprothocoll 137—8.

1758. július 5. Arnsteiner Izsák zsidó örökösei a soproni tanács előtt pert indítanak Rimay András örökösei ellen 1279 forint 44 krajcár adósság miatt.

Actio haeredum et successorum hebraei Isaac quondam Arnsteiner, ut A. A. contra et adversus perillustres ac generosos dominos Josephum, excelsae cancellariae Transylvanicae expeditorem, necnon Sigismundum inclyti regiminis pedestris ordinis Sprecheriani locumtenentem, dominas

item Magdalenam, nuptam Mörringerianam ac Catharinam nuptam Hanne-
manianam et Rosinam nuptam Brixennianam, omnes vero spectabilis
domini Andreae condam Rymain, caesareo-regii vicecolonelli haeredes et
successores, ut I. I. amplissimo liberae ac regiae civitatis Soproniensis
magistratui pro juris et justitiae administratione proponitur sequentibus:
qualiter antelatus dominus Andreas condam Rymain inito praevie cum
partium A. genitore recto computo in 1279 fl. 44 kr. docentibus de se datis
hic sub numero 2-do adnexis literis obligatorialibus loquido restantiarius
mansisset ac esto quidem a tempore contracti praespecificati debiti tam
ipse dominus debitor, quam et ejusdem domina conthoralis jam defuncti,
subsequenter vero et partes I. ad persolvendum debitum iteratis etiam
vicibus amice requisiti fuissent, attamen in praesens usque persolvenda
persolvere detrectarent damno et praejudicio praelibatorum haeredum
Arnstainianorum gravi admodum et manifesto.

Quia vero de dictamine articuli 17. Matthiae 6. et 38. Uladislai 1., prout
quis se obligaret, ita obligationi suae quiqui stare teneretur, vi porro Tit.
82. 1-mae res et possessio ad haeredes debitoris cum onere transire deberet,
de praescripto vero 21. 1635. dominos inelyto huicce foro et judicatu
subjacere, causaeque praesentis cognitionem et discussionem similitudine
articuli 38. 1741. amplissimo magistratui, velut competenti judici indubitate
competere in comperto foret.

Ob hoc cuperent suprafati A. praetitulatos dominos I. pro competenti
termino in jus convenire, sibi que ductu citatarum ac sub defluo processus
citandarum patriae legum tam quoad summam capitalem, quam et interesse
et expensas defalcatis defalcandis, inputatis inputandis jus et justitiam
reali cum effectu impendi et administrari cum generali reservandorum
reservata.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 28. nr. 430.

Ívrétű papiros, melynek vizsgálja: kétfejú sas, külzetén ez egykorú feljegyzések:
kel: *praesentatae die 5. Julii 1758. Terminus pro 18. Septembris 1758.*

498.

*1758. július 11. Jakab Mózes rohonci zsidó, aki más zsidóknak 1900 forinttal
adós, a soproni városi bírói szék előtt ígéri, hogy a mostani soproni országos
vásár ideje alatt nem fog megszökni.*

Den 11. July 1758. hat Moses Jacob jud von Rechnicz bey einem löbli-
chen stadtgericht stipulata manu versprochen und angelobet, dass nachdeme
er ein und andern juden eine summa geldes per 1900 fl. lauth producirten
wexelzetteln richtig schuldig worden, sie creditores aber deswegen klage
geführt und diese marckzeit auswarten wollen, er gleichfalls diesen marckt
hindurch allhier verbleiben und nicht entwichen wolle.

Soproni városi levéltár, 1758–60. évi Diarium judicarium 19.

Fogalmazványban megtalálható 1750–1760. évi Gerichtsprothocoll 151.

1758. július 12. *Peisch Jakob soproni polgár és kalapos elismeri, hogy Izsák Mózes rohonci zsidónak gyapjú ára fejében 114 forinttal tartozik, amelyből 14 forintot most lefizet, a hátralevő 100 forintot pedig a kanizsai vásárkor dec. 8-án fogja megadni.*

Die 12. July 1758. gestehet meister Jacob Peisch burger und hungarischer hutmacher allhier, dass er dem Isaac Moyses juden in Rechnicz 114 fl. vor empfangene woll schuldig seye und verspricht heüte noch 14 fl. daran zu erlegen, die übrige 100 fl. verbündet er sich bis künfftigen 8. Decembris in marck zu Canischa ohne alle ausflucht richtig zu bezahlen, daferne er aber mit der zahlung nicht zu halten sollte, so solle gedachter jud fug und macht haben sich an seinen vermögen wie, wo beliebig, zahlhafft zu machen, wie er sich den auch des beneficii denominandi, wie auch der burgerlichen frist und aller übrigen beneficiis expresse begibet.

Soproni városi levéltár, 1758—60. évi Diarium judicarium 19.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 152.

1758. július 12. *Ensel Mózes rohonci zsidó 80 forinttal tartozik Frankel Izrael nikolsburgi zsidónak, kivel olyan egyezséget köt, hogy 20 forintot azonnal lefizet, míg minden soproni országos vásár alkalmával 10 forintot fog fizetni.*

Eodem, die 12. July 1758. nachdeme Ensel Moyses schuczjud von der Rechnicz herrschafft dem Isräelen Franckel juden von Nickolspurg vermög vieren an demselben ausgestellten wexelnzetteln zussamen 80 fl. schuldig worden. seiner an jedesmahligen jahrmarek allhier versprochenen zahlung aber von einen jahr her kein genügen geleistet, als haben sich beyde theile der richtig erfolgenden bezahlung wegen dahin verglichen, dass bemelt Enssel Moyses, als debitor, jeczo gleich 20 fl., hinkünfftige jahrmarekte aber bis zu gänzlicher tilgung seiner schuld jedesmahl 10 fl. und also bis kommenden fastenmarek 1760. vollkommene richtigkeit pflegen solle, welches derselbe auch also gewiss zu halten und die sein vergleich genau nachzukommen vor einem loblichen stadtgericht versprochen.

Soproni városi levéltár, 1758—60. évi Diarium judicarium 19—20.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 152.

1758. július 12. Joal Lázár rohonci zsidó és Mandl Mózes sasvári zsidó között egy hordó méz miatt fennforgó viszályban szept. 1-én lesz a tárgyalás, ahol Mandl Mózes zsidót Tamerle fogja képviselni.

Eodem, die 12. July 1758. wird dem Joal Lazarus zu den von Rechnicz und Mándl Moyses juden von Schászin wegen der, ut diarium judicarium de dato 1. Juny anni currentis abgeführten tonnen honig der termin praefigiret auf den 1. Septembris dieses jahrs, bey welcher gelegenheit Mandl Moyses den herrn Tamerle, als seinen gevollmächtigten einbekennet.

Soproni városi levéltár, 1758—60. évi Diarium judicarium 20.
Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 152.

1758. július 28. Sopron. Kamper János Jakab soproni városi kancellista bizonyítja, hogy Brixenné, szül. Rimay Rozina asszony kezébe kikézbetltette Arnsteiner Izsák zsidó örökösének ellene és testvérei ellen indított perében az idézést a tárgyalási napra.

Infrascriptus tenore praesentium recognosco, quod anno et die infrascriptis certas quasdam pro parte haeredum et successorum hebraei Isaac quondam Arnsteiner contra et adversus perillustres ac generosos dominos Josephum excelsae cancellariae Transylvanicae expeditorem, necnon Sigismundum inclyti regiminis pedestris ordinis Sprecheriani locumtenentem, dominas item Magdalenam nuptam Mörriingerianam ac Catharinam nuptam Hannemanianam et Rosinam nuptam Brixennianam, omnes vero spectabilis domini Andreae condam Rymain caesareo-regii vicecolonelli haeredes et successores, die 5-ta Julii anni currentis emanatas et terminum pro 18-va Septembris anni infrascripti in se complectentes literas certificariorias praedictae dominae Rosinae Brixennianae in suo hospitio ad proprias manus exhibuerim. Super qua taliter peracta exhibitione praesentes manu propria subscriptas extradedi literas testimoniales. Actum Sopronii, die 28-va Julii 1758.

Joannes Jacobus Komper manu propria,
praedictae civitatis juratus cancellista.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 28. nr. 430.
Papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs.

1758. augusztus 1. A tatái zsidóknak az Esterházy uradalomtól engedélyezett politikai szervezete.

Gott dem allmächtigen

Sollet ihr fürchten, dienet ihm mit gantzen Hertzen in unseren kleinen Tempel welches die Synagog Verstanden. Kommet ihr gsammet zu sammen damit dasz gebet mit Ver sammlung angefangen, in Specie der schulsinger und schul bedienter von denen Ersten ein finden das gebeth an der wochen und Sabath nicht Ender an zu heben bisz nicht 3. mahl an der schul thür geklopft oder geruffen.

2.

Alle freytag zu abend solle der schul bedienter den Rabiner befragen wasz zeith zu klopfen und ruffen hat damit das Volk von ihr arbeith ab zu halten solte der Juden richter in gemeinde sachen etwas zu ver richten haben musse 1/2 Stund mit dem gebeth auf ihn warten solte aber lenger aussenbleiben könne der rabiner mit zu ziehung der zwey kirchen vetter das gebeth anfangen lassen.

3.

In der Synagog stehet ihr furchtsam, gleich knecht vor dem aller Höchsten Herrn. die grossen haben die kleinen zu erinnern vor wehen sie stehen, absonderlich solle sich keiner unter stehen in der Synagog Einer gegen den andern eine Hand auf zu heben, sollet behütte (Gott) geschen haben die kirchen Vatter macht nach ihre ordnungen eine Pfand zu begehren, und bleibt so lang in ihren Händen bisz von der gemeinde ausz gemacht wasz Straff zu er bringen hat.

4.

An Montag und Pffingstag zu frühe sollen in der Männes und weiber schul 2: Samel bogen von dem kirchen Vatter auf gestellt werden was in der weiber schul ein kommet müssen bemelte kirchen Vatter zu-Händen kommen, die Bruder schafts Vätter seinen aber nur besorget nach den Neuen Licht und nach ostern Pffingsten Langen Tag Lauben Hütten Vest ihre Bixen aus zu setzen.

5.

Bemelte kirchen Vatter müssen obacht haben alle Infälle wasz zu der allmossen Cassa gehert was in der wochen gefallet also gleich richtig ein zu bringen an Sabath oder sonsten Feyertagen ein kommet, solle vor dem Langentag und ostern ein Cassiert werden und einer so nicht in der güte zahlen wollte, könne mit dem ersten mahl und Langen tag Licht gehemmet werden, wenn mit diesem nicht genug ist, können die kirchen Vatter mit andere Jüdische Execution verfahren bisz also richtig bezahlt.

6.

Die Billeten so an denen armen durch reizenden Juden ausz gegeben werden, sollen durch den beglaubten seiner unter schrift Jedere nach seinem Vermögen gemacht werden, und keine Neue Billeten in der Bixe ein geleet. bisz nicht der alte völlig herauszen seinen und die kirchen Vatter auf richtig ohne eigene Lieb oder zu Laun ausz geben, so aber an ihnen zu speisen ist und er wiesen werde können, dasz nicht gerecht ausz geben sollen die selbigen kirchen Vatter f2: Straff an der gnädigen Herrschaft schuldig sein, so aus die Jenige ein Billeten gäst zu rue schiken seien die kirchen Vatter besorget alle schärfe gegen ihn zu gebrauchen, und müsse Expressa die gässte behalten so ihm geschiket seinen.

7.

Einer so heyrath ist das erste Jahr frey von allen gaben wie auch von denen Billeten gästen zu verstehn wann ein Student ist und weiter Studieren will, wann sich aber in einer Handlung Stuplirt hat gleich als andere Juden gaben und Billeten bey zu tragen.

8.

Dem Juden richter werden keine Billeten geschrieben hirin gegen wenn frembte Rabiner Schul singer oder sonsten ansehnliche Leuthen an kommen musse Einen bey sich behalten. Solte er schon mit einen beleget sein, und noch andere an kommen, solle zu dem ersten bey sitzer geben und so lang bey ihm ist alle tage von dem kirchen Vatter eine Billeten herausz gegeben werden. Hingegen musse der kirchen bedienter den frembten zu dem kirchen Vatter führen da mit erwiesen zu können welcher mit gässten beleget ist und selbigen tag keinen mehr schiken solle.

9.

Jährlich den 3 oster feyertag, solle die Juden gemeinde renoviert werden nehmlich ein Richter zwey bey sitzer zwey kirchen Vätter zwey Beständiges Licht ver sorger auch zwey Cassier, wo bey die gantze Judenschaft in der wahl kommen sollen (zu ver stehen die Jenige so ihre gaben richtig abführen, welche aber nicht zahlten ausz geschlossen seinen).

10.

Folgender art in bey sein des Rabiner richter und bey sitzer durch fünf aus der Büxe herausz gezogene Electoris sambt zwey zu dritter der alle keiner Ver wandschaft haben Sancto vor genohmen werden, und in bey sein des Rabiner und richter zwey bey sitzer und sonstere beartigte Jüdische Beambten zu votiren nach art der Vorschriften in unseren ceremonien.

11.

Wann sich einer unter stehen sollte ein amt vor sich oder von einem anderen bey der gnädigen Herrschaft zu suchen, welches wieder des privilegium lautet, soll der über tretter mit F 100 Straf an der gnädigen Herrschaft belegt werden, und auch künftig an den gemein diess nicht mehr kommen.

12.

Der jenige so nicht in die wahl komet solle auch kein amt zu gelassen werden.

13. 14. 15.

Haben in sich wie bey obmessung der Copitel an Sabbath und anderen Feyertagen und zu anrufung der Segen bey der 10 gebot wie und wann Sancto zu ver halten haben ver mög Jüdische Vor schriften in obiger Numro.

16.

Wirth nicht erlaubet auszer der Synagog ein gebeth mit 10 Männer in seinem Haus zu ver richten bey Straf F 15 an den kirchen Vetter solche auch zu ein treibung aller Jüdische Execution befuget seien. Exclusive in den Sieben trauertagen oder einer so krank gewesen und wegen seiner Schwachheit nicht zu Schul gehn könne diesem ist er laubt dasz gebet in Haus an zu stellen mit bedinungen, dass ein allmossen Büxen auf stellen solle, und was darin gefallet denen kirchen Vatter zu behändigen so auch an Sabbath und anderer feuertagen das Capitell vor und ausser der Schul zu vor heter gänzlich vor bethen, bey Straff ein Ducaten an der gnädigen Herrschaft und ein Ducaten an der allmossen Cassa.

17.

Die ausz theilung der vor Better an unseren Neuen Jahr auch das Horn Blasen solle von denen Juden richter bey sitzer und zwey kirchen Vatter acht tagen vor her bestehen dergleichen bewandniss solle auch von den Langtag haben.

18.

Wenn einer zu den Segen musse beruffen werden und selbst den Segen kauffet musse gleich wohl dasz gebürliche zu der allmossen Cassa zahlen.

19.

Alles was zu der hiesigen Judenschaft gehert sie mögen zu Haus oder nicht zu Haus sein was seine Leuthen brauchen und notig haben so geht der schulsinger schulmeister schullbedienter musse Jederer von Pfund Rind fleisch Ein ungarisch zallen, von ein Kalb zwey groschen von Schaf oder Ziegen zwey groschen von Lämmer ein groschen eine gantz zu schlachten

zwey Krutzer von Indianer zwey Krutzer eine alte Henne Ein Krutzer von ein Jung Henne $\frac{1}{2}$ X ver stehet sich bisz unser Neues jahr vor Jung genohmen wird solches bewandnis hat es auch mit den Lemer und ziegen.

20.

Das Schlachten musse apsilute von den gemein schlachter bestehn, und von keiner anderen werden, sollte sich einer unter fangen Rind fleisch oder Feder führ geschlachtet herein zu bringen wenn ein in Heimischer ist sole mit f. 15 Straff beleget werden, die Helfte an der gnädigen Herrschaft die Helfte an der allmossen Cassa solte der Schachter selbst ein durch schleif machen und ihm bewisstlich zu machen ist solle ipso facto vor seinem Dienst Cassiert sein und von der gemeinde ausz geschafft werden.

21.

Wenn einer eine Hochzeit oder Beschneidung machet ist nur die Helfte von Rindfleisch Kälbers Schabses Feders führ schuldig zu zahlen.

22.

Wasz wein ein geführt wird, und selbsten ausz dringet zahlt von Jedem Eimer fünf groschen wasz aber wirt gibt von Jedem Eimer zehn groschen, wasz in gantzen ver kauffet wird von Eimer $7\frac{1}{2}$ X, und so balt den wein ein bringet darf in seinem Keller nicht ablegen wenn nicht vorher bey dem Cassier oder arendator gemelt ist wie viel Eimer seinen von wannen her kommen, und ist der gemeinde Cassier oder bestand ein haber befuget an Jeden fass ein Petschaft an zu legen, und so die jenige welche ein führen wieder setzen sollte, sollen vier Ducaten Straff schuldig sein zwey Ducaten an der gnädigen Herrschaft zwey Ducaten an der gemein Cassa.

23.

Auch wird künftig kein Lager Essig wie wein ab gerechnet, sollte sich einer unter fangen wein in seinem Keller zu legen ohne vor wissen obiger leuthen oder sonsten ein betrug spielen, sollen die wein ipso facto Convisgiert sein die Helfte an der gnädigen Herrschaft die Helfte an der allmossen Cassa.

24.

Die wein Contracten sollen alle zeith von osteren anfangen, sollte die gemeinde vor guth befinden den wein satz zu ver dingen müssen vier wochen vor unseren Neu Jahr geschehen.

25.

Sollte einer wein ein führen und vor geben dasz die weine nicht Causcher seien, sollen die Cassier oder der arendator besurget sein durch einen Christen die weine wirklich nicht Causcher zu machen damit auf der probe zu kom-

men, sollte dieses alles nicht genug sein den betrug zu ver hütten, stehet der gemeinde frey mit zu ziehung dere zwey cassier diesen ponct nach aller erdenklichen arth zu ver bessern da mit alle unter schleiff vor zu Bauen.

26.

Die Jenige so von ihre schul sessel jährlich Sechs gulden zahlen haben alle halb Jahr ein gulden zu der allmossen Cassa zu er legen. Sessel so vier gulden zahlen halb jährig 45 X zu der allmossen Cassa, die aber nur zwey gulden jährlich zahlen zu der allmossen Cassa $22\frac{1}{2}$ X erlegen. Bemelte 3 Classen was sie nach unserer arth in der Synagog kauffen können darhin Devalvirt werden.

27.

Rabiner und Juristen seien schuldig alle monath den Schachter zu Exemanieren und seine schlacht messer prospiciren damit seines Anmbt nach unserem gesetz beobachtet wird.

28.

Wenn künftig ein Rabiner schul singer oder gemein bedienter auf genommen wird solle der Juden richter die gantze Judenschaft beruffen lassen, und votiern, und auf was arth auf genohmen wird die Contitionen in den gemein Buch ein zu tragen, dann hat der Juden richter und Beysitzer keine macht von seinen acarth etwas zu verordnen oder zu machen, so auch wenn einer Rabiner oder schul singer schul bedienter ab sagen wollen musse wiederumb mit vor wissen der gantzen Judenschaft geschehen.

29.

Die schulmeisster sollen alle Sabath mit ihren schul kindern zu dem Rabiner oder sonsten gelehrten kommen und ihre Lectionen auf sagen lassen da mit zu sehen ist dass ihre schuldigkeit apserviern (sic!).

30.

Dax wann Heyrath bleibt bey ihren allten gebrauch, nehmlich dem Rabiner von Erste f. 100: f 1 : 30 x. von andere hunderth biss f 1000 von jederen f 100 ein gulden, biss 2: oder f 3000 von jeder hunderth $22\frac{1}{2}$ x von f $\frac{3}{m}$ weither ist weither nicht schuldig zu zahlen. Die allmosen Cassa bekommt $\frac{1}{3}$ weniger als der Rabiner, so auch bekommt der schul singer mit dem gemein bedienter zu diesem Dax zahlt der Breytigam $\frac{2}{3}$ und von seiten der Braut $\frac{1}{3}$ kupel geld wer in Loco ist zahlt wie an den Rabiner wann über felt ist zahl Dopelt.

31.

Wenn einer auszer Totis heyrath musse gleich die Helfte von obigre Dax zahlen.

32.

Wenn einer ein recht bey dem Juden richter vor bringt musse der richter seine zwey bey sitzer dazu nehmen und keinen frembten.

33.

Alle ein kunfft der Judenschaft schutz gelter Capital Dax fleisch und wein gelter, auch einige ver städniß so mit einige haben die nicht beständig hier seinen in Summa alles und jedes solle der Juden richter nichts ein nehmen sonder alles denen 2 Cassier behandigt werden. Hingegen solle bemelte 2 Cassier in der gemein Stuben ein Kasten mit Zwey schlesser halten, und jederer soll nur ein schlüssel haben damit einer ohne dem anderen nicht über dem Kasten gehen können.

34.

Besagte Cassiere sollen kein geld an dem richter oder bey sitzer ohne quittung folgen lassen, und zwahr biss 30 x hat der richter macht auch ihnen zu Assigniren von f 1: biss f 10 musse schon ein bey sitzer mit unter schreiben sein, über f 10 sollen zwey bey sitzer unter schreiben, und derjenige so das gelt zu Empfangen hatt musse selbst bey denen Cassier ab hollen, und nicht durch dem gemein bedienter.

35.

Bemelte Cassier müssen alle monath an der gemeinde rechenschaft geben von Empfang und ausgaben und dirfen auch kein Execution vor nehmen wenn nicht vorher an dem richter wissenschaft geben sollte der richter nicht zu hause sein solle bey dem Ersten bey sitzer melten, und wann die Execution guth geheissen wird, musse von denen gemachten unkosten ein quittung vom richter darüber haben, in mangel dessen werde ihre rechnung nicht an genommen.

36.

Ausser bemelte ordnung, seinen die Cassier nicht befugt eine an weisung zu respectiren, wie weniger in ihre rechnung poscirt werden, sollte sich aber ereignen eine Extra ausgabe, wo der Nahme des Empfangers nicht benennen könne so hat die gemeinde erlaubniß biss f 15: sollte aber mehr erforderlich sein, hat die gemeinde allein nicht voll macht, sondern sollen noch sechs Männer von der Judenschaft berufen lassen und mit ihnen reiflich über legen ob diese unkosten die gemein Cassa tragen solle, und wann solches genehm gehalten wird, dann könne das geld durch den richter und bey sitzer in geheriger ordre über reichet werden.

Wenn einer ein jüdisch recht bey dem Rabiner ver langet sollen noch zwey Jüdische Juristen dazu nehmen, sollten aber kein 2: zu finden sein möge der richter nach seinem guthen befund dazu nehmen, und selbst mit sitzen zu alle zeiten wenn auch 2: zu finden sein, nach Eygen willen hirin fals zu disponiren hat.

Es solle sich keiner unter stehen eine wohnung oder gewölb so ein Jud bey ein Christen hat aus zu dingen wann gleich der Christ auf kündiget oder steigern wollte, darfe sich kein anderer Jud herein ziehe bey Straff sechs Ducaten der gnädigen Herrschaft, und drey Ducaten der allmossen Cassa. Nachdem zu firchten ist, dasz dasz durch den Irrrigen Juden so es in willen hat zu beziehen eine an stiftung oder betrug ist, und gar leicht ein reicher den armen auf solcher arth aus seiner wohnung oder gewölbe treiben könne.

Bemelte 38 policey Poncten, seinen nach unszer befund, und zu Nutzen der Totiser Judenschaft gefertiget zu gestelt worden. Actum Totis d 26 a Monaths tag Tamus in unsere altes Jahr zahl 5518 in Christlicher Jahr zahl aber den Ersten august 1758:

Isac Cohn richter
Moyses Lazarus in (Pressburg?)

zu dato abwesent
als auch Assessoris

Nathan günsburger
Rabiner in alt offen
Elcana abraham von
Nicolsburg.

[A külzeten:] Policey ordnung dern Totiser Judenschaft Ao. 1758.

Tatai Esterházy hitbizományi levéltár. Közölte *Goldberger Izidor*, MZsSz. XLVIII. 1931. 393–399.

1758. augusztus 9. A soproni tanács tudomásul veszi a kisszebeni tanács ama értesítését, hogy Arnsteiner Izsák zsidó örökösei részére Rimay András alezredes Kisszebenben lakó örököseinek szóló 2 db hivatalos írást kikézbésítették.

1758. évi aug. 9-i tanácsülésből.

Literae liberae ac regiae civitatis Cibiniensis sub 28. Julii exaratae, quibus penes acclusas testimoniales rescribunt transmissas binas amplissimi magistratus literas certificadorias pro parte haeredum hebraei Isaaci condam Arnsteiner expeditas atque haeredibus successoribusque spectabilis Andreae condam Rimayn caesareo-regii vicecolonelli Cibinii degentibus sonantes iisdem rite exhibitas esse.

Soproni városi levéltár, 1758. évi Prothocollum senatorium Latinum 106.

1758. szeptember 11. Bécs. Mária Terézia királynő Leidersdorf Mendl zsidót, aki kölcsönök nyújtásával és a hadsereg számára nagy mennyiségű élelmiszer szállításával nagy érdemeket szerzett, királyi pártfogása alá veszi őt és utódait, a bányavárosok és azon városok kivételével, melyekben kiváltságaik alapján zsidók nem lakhatnak, bárhol az országban letelepedhetnek, ez irányban az illetékes helyi hatósággal előzetesen megállapodva, ahol szabadon kereskedhetnek mindenféle nyers bőrárúval is, más zsidók adóssága miatt nem zaklathatják őket, egyedül a m. kir. kamara, illetve a lakóhelyük szerinti városi tanács joghatósága alá tartoznak, több adót nem vehetnek ki rájuk, mint a keresztyékekre, végül minden világi hatóság védelme alatt állnak úgy ők, mint törvényes utódaik.

Nos Maria Theresia etc. memoriae commendamus etc., quod nos cum peculiari nonnullorum fidelium nostrorum consiliariorum, cum vero humillima judaei Mendl Laiderstorff supplicatione nostrae propterea facta majestati, quatenus eundem ad nostram caesareo-regiam protectionem assumere, benignumque privilegium super eo, ut cum universis mercibus per totum regnum nostrum Hungariae liberum quaestum et negotiationem instar privilegiatorum aulicorum nostrorum judaeorum exercere possit, eidem clementer concedere et illud ad posteros quoque suos extendere dignaremur, clementer permotae, attentisque et consideratis fidelitate, fidelibusque non minus ac utilibus servitiis antelati judaei Mendl Laiderstorff, quae ipse pro gravis circumstantiarum exigentia nobis, augustaeque domui nostrae singulari aerario nostro subveniendi studio per diversas parati aeris anticipationes, notabilesque annonarios ad exercitum nostrum caesareo-regium transportus et novas cum eodem aerario nostro ineundarum negotiorum oblationes prompte et alacriter praestitit et inposterum quoque, uti nobis de illo benigne pollicemur, pari promptitudine et alacritate praestiturus est et impensurus, eundem judaeum Mendl Laiderstorff sub nostram caesareo-regiam protectionem assumentes id quoque ex speciali gratia et clementia uostra caesares-regia clementer concedendum et annuendum, indulgendumque duximus, ut ipse cum uxore, prolibus et domestica familia, filiis item et nepotibus suis in recta generationis linea descendentibus in omnibus illis locis, ubi aliqui haebrei cum nostra caesareo-regia vel gloriosae memoriae praedecessorum nostrorum, non secus etiam magistratum annuentia tolerarentur, ubilibet in praefato nostro Hungariae regno secure degere, morari, itinerari, mercari et cum universis mercibus liberum quaestum et negotiationem in suis habitationibus aut a pertis fornicibus exercere, omnisque generis pelles, crudas, utpote vulpinas, marturinas, lupinas, oviles, agninas, vervecinas, taxorumque et cattorum tam sylvestrium quam domesticorum, caprinas item hircinas non secus et corium ordinarium, alterumque vulgo pfundleder vocatum ubique locorum libere coemere et vendere, sed et ex his utriusque ordinis materialibus ad instar pellionum aut cerdonum Christianorum labores conficere et ad hunc usum sodales servare ac demum in quacunque civitate nostra vel oppido exceptis liberis et regis civitatibus montanis, aliisque super non receptione et toleratione judaismi ab antiquo privilegiatis locis praevia super sui

admissione et receptione cum magistratu et communitate pro justo et aequo ineunda conventionem et accorda residentiam figere, habitationemque seu domum pro cubitu conducere vel emere aut suis sumptibus aedificare possit. Praeterea in personalibus aequae ac realibus nullius alterius quam camerarum nostratum aut ubi ipse fixum domicilium habuerit, legitimi illius magistratus iudicio adstare et respondere teneatur nec propter aliorum iudeorum debita ullo pacto arestari et detineri, tanto minus damnificari, sed nec insolitis taxis aut tributis aliter quam ipsi Christiani cujusvis loci subditi nostri ullo modo gravari et onerari debeat, quin potius omnibus illis concessionibus, quas nimirum caeteri iudei a maiestate nostra vel praedecessoribus nostris consecuti fuissent, absque ullius impedimento et reclamatione, salvis iuribus et consuetudinibus memorati regni nostri Hungariae, iurisdictioneque legitimorum magistratum et dominorum terrestrium, necnon benignis quoque ceterilibus opificum privilegiis, libere uti, frui et gaudere possit ac valeat, praescriptique haeredes ejusdem valeant atque possint, prouti assumimus, concedimus, annuimus et indulgemus praesentium per vigorem.

Quocirca fidelibus nostris universis et singulis praelibati regni nostri Hungariae palatino, iudici curiae nostrae regiae, tavernicorum item nostrorum regalium magistro et praesentiae nostrae personalis in iudiciis locum tenenti et consiliariis nostris actualibus intimis modernis et futuris, supremisque et vicecomitibus, iudicibus nobilium et iuratis assessoribus, totisque universitatibus quorumlibet praefati regni nostri Hungariae comitatum, non secus camerae nostrae regiae Hungarico-aulicae praesidi, necnon camerae administrationis regiae Scepusiensis administratori et consiliariis, praeterea magistris civium, iudicibus item et iuratis civibus ac senatoribus, totisque liberarum et regiarum civitatum, quae intuitu receptionis et tolerationis iudeorum privilegiatae non essent, uti et regionum ac aliorum privilegiatorum oppidorum communitatibus, cunctis denique cujuscunque gradus, status, honoris et dignitatis hominibus, subditis videlicet nostris hisce benigne committimus et mandamus, quatenus suprafatum iudeum Mendl Laidorstorff, ejusdemque haeredes recta linea descendentes ac ipsius familiam praemissis benignis indultis et concessionibus nostris uti, frui et gaudere permittere et contra praesentem gratiam nostram eidem modo praevio concessam adversus universos ipsius impeditores, turbatores et damnificatores tueri, protegere et defendere velitis, debeatis et teneamini auctoritate nostra caesareo-regia vobis eatenus attributa harum nostrarum secreto sigillo nostro, quo ut regina Hungariae utimur, impendente communitarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Viennae Austriae, die 11-a mensis Septembris 1758.

In simili secundum exemplar, quo iudeis Samuele et Löv Laidorstorff est expeditum.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 24. nr. 111. jelzésű helytartótanácsi rendelet melléklete ívrétű papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon arabeszk.

Ez a kir. rendelet egykorú másolatban megvan még a Sopron megyei levéltárban is az 1758. évi közgyűlési iratok december havi csomójában a m. kir. helytartótanácsnak 1758. nov. 27-én kelt leiratának mellékleteként, bemásolva pedig megtalálható az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1557—60. oldalain is.

1758. szeptember 18. *A soproni tanács, mint arra illetékes bírói szék, Arnsteiner Izsák örökösei és Rimay András örökösei közötti, adósság miatt folyó perrel, mivel egy szükséges melléklet hiányzik, nem foglalkozik.*

Anno 1758. die 18-va mensis Septembris coram amplissimo liberae hujus regiaeque civitatis Soproniensis magistratu levata causa haeredum et successorum haebrei Isaaci quondam Arnsteiner, ut A. A. contra et adversus perillustres ac generosos dominos Josephum excelsae cancellariae Transylvanicae expeditorem, necnon Sigismundum inelyti regiminis pedestris ordinis Sprecheriani locumtenentem, dominas item Magdalenam nuptam Möringerianam ac Catharinam nuptam Hannemanianam et Rosinam nuptam Brixennianam, omnes vero spectabilis domini Andreae condam Rimayn caesareo-regii vicecolonelli haeredes et successores, ut I. I.

A felperes zsidókat Waltersdorffer Menyhért ügyvéd, míg az alpereseket Eutlhuber Károly ügyvéd képviselte, akik egymás között 9 folio oldalnyi vitatkozást folytattak le, mely után ez az egyetlen bírói ítélet hangzott el:

Actione de praescripto articuli 30. 1723. legalium requisitorum defectu laborante eandem condescensionem obnoxiiari.

Soproni városi levéltár, Causae civiles fasc. 28. nr. 430.

1758. október 11. *A soproni tanács tudomásul veszi a m. kir. helytartótanács ama rendeletét, amelyben többek között a sárosszegyei börtönből megszökött Leidersdorf Mózes zsidó ellen körözést adott ki.*

Anno 1758. die 11. Octobris.

Ejusdem excelsi consilii regii intimatum sub 11. Septembris super eo, acceptis a comitatibus Tolnensi et Sárosiensi informationibus, primi quidem in eo, quod Anna Gáspár in oppido Paxs commorata de nefario cum patre suo coitu accusata, patre suo intercepto ad asylum ac inde ultro, secundi vero, quod Moyses Laisterstorff hebraeus effractis magistratualibus carceribus profugerint . . . azután a csatolt névjegyzékben felsorolt szökött katonák kézrekerítése ügyében a városi tanács minden szükséges intézkedést megtegyén.

Soproni városi levéltár, 1758. évi Prothocollum senatorium Latinum 133.

Ez a körözés parancs eredetiben megvan Sopron megyei levéltárban az 1758. évi közgyűlési iratok november havi csomójában, melynek mellékletében a zsidó személy-leírása így hangzik:

Descriptio Moys Laisterdorff.

Staturae supra mediocritatem, annorum circiter 22, Germanico indutus vestito, gestat superiorem vestem cinerei coloris, ocreas Germanicas, crispas

breves, castanei coloris habet capillos, faciei oblongae, Germanicam et Haebraicam linguam callet, nullam barbam, nullos mystaces habet.

Bemásolva ez a körözö parancs megtalálható még az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1488—91. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:
... quod per currentales publicatum est et observabitur.

508.

1758. november 3. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Sopron megye közönségének, hogy mivel Leidersdorfer zsidó 13 688 mázsa liszt leszállításával még tartozik, ez okból a zsidónak a megyénél még fennálló követeléséből további intézkedésig egy dénárt se fizessenek ki.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Quoniam judaeus Leiderstorffer vi contractus eo fine initi, ut ut jam terminus dudum expiravisset, adhuc 13688 centenarius 10 lb. farinae ad rationem annonae regiae praestandis restaret.

Hinc quemadmodum pro restante illa farinae quantitatis administratione eo efficacius acceleranda sacra sua majestas ex pecuniis contributionalibus ad rationem praefati judaei apud comitatus assignatis ad minus 50.000 florenorum summam pro securitate aerarii sui tamdiu, donec videlicet praeattacta farinae praestatio effective subsequuta fuerit, retinendam benigne praeciperet, ita siquidem juxta informationem eatenus acceptam praenuncupatus judaeus ex pecuniis eidem inibi assignatis adhuc summam 25.386 fl. 12 crucigerorum apud comitatum hunc praetendendam haberet, ideo noverint praetitulatae dominationes vestrae ad exigentiam praetactae benignae ordinationis regiae memoratam illam pecuniariam summam usque ulteriores consilii istius regii locumtenentialis dispositiones retinere seu potius nullam eousque ad rationem dicti judaei solutionem faciendam admittere. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die tertia Novembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Georgius Erdödy manu propria,
Ladislav Barinay manu propria.
Franciscus Györy manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok november havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával,

ahol e feljegyzés látható: *ex consilio regio locumtenentia Hungarico*, azonkívül bévül a szöveg alatt az alsó bal sarokban: *collationata G(yóry)*, végül kívül a jobb alsó sarokban alul: *comitatui Soproniensi* megjegyzések olvashatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1524–5. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui satisfiet.

509.

1758. november 20. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot lefizet.

Empfang von juden contracten.

Den 1-ten Máj erlegte die juden gemein von Mätterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1757. bis ultimam April 1758. mit fl. 15.

Den 20-ten Novembris, als am Elisabeth marckt empfieng ich eben von derselben auf das 2-te halbe jahr, namblich von 1-te May bis ultimam Octobris 1758. wiederum fl. 15, (zusammen) fl. 30.

Den 1-ten May empfieng ich von der juden gemein in Creucz das halbjährige contractgeld wegen derselben in diese stadt zugelassenen handels von 1-ten Novembris 1757. bis ende April 1758. mit fl. 10.

Den 20. Novembris erhielt ich von eben dieser gemein auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis ultimam Octobris 1758. fl. 10, (zusammen) fl. 20.

Den 1-ten Máj erlegte die juden gemein in Läckebach das halbjährige contractgeld von 1. Novembris 1757. bis ultimam April 1758. mit fl. 10.

Den 20. Novembris eben von dieser gemein das 2-te halbe jahr von 1. Máj biss ende Octobris fl. 10, (zusammen) fl. 20.

Latus fl. 70.

Den 1-ten Máj lifferte mir noch die juden gemein in Eisenstadt das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1757. biss ultimam April 1758. fl. 15.

Den 20. Novembris abermall von erstgedachter gemein auf das 2-te halbe jahr, id est von 1-ten May bis ende Ostobris 1758. mit fl. 15, (zusammen) fl. 30.

Latus per se.

Summa dieser rubric fl. 100.

Soproni városi levéltár, 1758. évi Cammer-rechnung 95–6.

1758. november 23. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értesíti Sopron megye közönségét, hogy mivel Leidersdorfer Mendel zsidó időközben 5000 mázsa lisztet már leszállított, ezért az ellene kiadott fizetési tilalmat tekintsék feloldottnak.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem judaeus Mendl Leiderstorffer medio tempore in defalcationem subministrandae farinae quantitatis in circa 5.000 centenarios administrasset, taliterque nonnisi 8.600 centenariis restaret, hosque intra quatuor septimanarum spatium administrandos appromississet.

Hinc cessante taliter ratione inhibitionis, quam nuper quippe sub 3-a currentis intuitu pecuniarum eidem solvendarum disposuerat consilium istud regium locumtenentiale, hisce idipsum pro statu notitiae et respective opportuna etiam directione intimat consilium istud regium locumtenentiale. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die vigesima tertia Novembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Kegleuich manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Franciscus Győry manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok december havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol e feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, ezenkívül bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések olvashatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1555. oldalán is ezzel a közgyűlési határozattal:

... quod observabitur.

1758. november 27. Pozsony. A m. kir. helytartótanács azt a kiváltságlevelet, amelyet Mária Terézia királynőtől Leidersdorf Löw, Mendl és Sámuel zsidók nyertek, másolatban közli a soproni tanáccsal miheztartás végett. Sopron megye közönsége Leidersdorfer zsidók e kiváltsága ellen felterjesztéssel fog élni.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Qualiter benignum privilegium super quaestu ubique per Hungariam libere exercendo judaeis Mendl, necnon Samueli et Löw Laidenstorff sacra sua majestas resolverit ac etiam pro iisdem expediri fecerit? ex illius copia praesentibus adnexa uberius intellecturus est civicus hic magistratus.

Quam eidem finem in eum ita mandante sua majestate transmittit consilium istud regium locumtenentiale, quatenus ejusmodi concessionem praedictis judaeis factam in gremio sui publicare ac una disponere noverit civicus hic magistratus, ut suprafacti judaei benigna concessionem eidem ad tenorem praetacti privilegii clementer facta ubique uti, frui et gaudere permittantur ac contra hanc gratiam et concessionem regiam adversus universos impeditores, turbatores et damnificatores protegantur, defendanturque. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die vigesima septima Novembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Josephus Kegleuich manu propria.
Ladislaus Barinay manu propria.
Franciscus Győry manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, totique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis, nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 24. nr. 111.

Ívrétű papíros, melynek vízjegye: *EC P* betűk, zárlatán fődött kir. titkos pecsétel, mely alatt ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, míg bévül a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *civitati Soproniensi*, végül a címzés alatt: *praesentatae 23. Decembris 1758.* megjegyzések találhatóak.

A soproni tanács ezzel a rendelettel dec. 23-i ülésében foglalkozott és annak tartalmát bőven kivonatolva beírta a tanácsjegyzőkönyvébe (1758. évi Prot. sen. Latium 154.).

Ez a rendelet eredeti példányban megvan még a Sopron megyei levéltárban is az 1758. évi közgyűlési iratok december havi csomójában, bemásolva pedig megtalálható az 1756–1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1556–7. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... ad quod supplicabitur excelso consilio regio locumtenentiale, ut idem consilium locumtenentiale regium dignetur semet apud suam majestatem sacratissimam gratiose interponere, ut sua majestas sacratissima do-

minus terrestres privilegiis juris provisos in suis juribus clementer conservare uberiusque interpretari dignetur, quinam intelligi debeant per magistratum privilegialiter expressum et quod hocce privilegium mechanicorum caehis praejudicet.

512.

1758. november 27. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Sopron megye közönségének, hogy mivel Leidersdorfer Mendel zsidó a kincstárnak 50 000 forint kölcsönt adott 8%-os kamat mellett, e tartozásból 10 000 forintot adójuk terhére fizessenek ki.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Judaeo Mendl Leidersdorffer erga stipulatam cum octo per centum lucro anticipationem 50 mille fl. ad suae majestatis militare aerarium in paratis jam exolvente ac pro fundo solutionis de contributionali quanto apud comitatum huncce summam fl. 10.000 designatam habente.

Hisce consilium istud regium locumtenentiale intimat, ut quemadmodum opportuna finem in praemissum de- et assignationes commissariaticae extradabantur, ita praedictam summam pecuniariam erga futuram in quantum contributionale acceptationem antelato judaeo successive exolvere faciant praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die vigesima septima Novembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Georgius Erdödy manu propria.
Ladislaus Barinay manu propria.
Franciscus Györy manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium, juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok február havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol e feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *Soproniensi comitatui* megjegyzések olvashatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1759–1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 775. oldalán is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui jam satisfactum est.

1758. december 11. Kreichel Tóbiás soproni csizmadia több társával együtt Polák Joachim nikolsburgi zsidónak 42 forinttal tartozik, mely összegből két társának 10 forintot Kreichel Tóbiásnak meg kell adni, mert azok ezt neki megfizették.

Eodem, den 11. Decembris 1758. wurde meister Tobias Kreichel burgerlicher zischmanmacher alhir gerichtlich admoniret, dass nachdeme sowohl er selbst, als auch Johann Kmeth, Tobias Harkamp, Francz Fürst, Johann Rorác und Samuel Paur lauth schuld obligation und compagniebüchel de dato 13. Marc 1753. 42 fl. dem juden Joachim Poláck von Nickelpurg wegen erkaufften 30 buschen futter-leder schuldig geworden und er meister Tobias Kreichel mit eigenhändiger schriftt in besagten büchel bezeüget, dass meister Johann Kmeth seine vollige ratam mit 7 fl. öftters gedachten meister Kreichel eingehändiget, binnen einer burgerlichen frist dieser empfangenen 7 fl. wegen richtigkeit zu pflegen, widrigen falls geschehen wird, was recht ist und da meister Harkamp vorgiebt, dass er auch die noch restirende 3 fl. erlegt, solche aber nicht abgeschrieben worden, also offeriert er darüber ein körperliches jurament, quo praestito er Kreichel auch dieselben unter obiger burgerlichen frist zu bonificiren schuldig seyn wird.

Soproni városi levéltár, 1758—60. évi Diarium judicarium 38.
Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 174—5.

1758. december 17. Korner Lipót soproni polgár és szappanfőző elhunyt neje, Zsuzsanna, Preindlin Borbála nagymartoni zsidónőnek 3 forinttal maradt adósa, amely összeget az örökösöknek ki kell fizetni.

Anno 1758. den 17-ten December ist . . . nach absterben weyland frauen Susanna, meister Leopold Korners burgerlichen seiffensieders allhier gewestent ehewirthin, az özvegyül maradt férj és gyermekei között a hagyaték folgendermassen abgemittelt worden:

.....
Liquidatio onerum:

.....
Barbara Preindlin judin von Mattersdorff laut frauen Kmethin eingeständniß 3 fl.

.....
Ezt az adósságot a többivel együtt az örökösöknek ki kell fizetni.

Soproni városi levéltár, 1758. évi Gerichtsprothocoll 108, 112—3, 116.

1758. december 30. Nemeskér. Sopron megye közönsége Leidersdorfer zsidóknak adott királyi kiváltság miatt aggodalmának ad kifejezést, hogy az egyrészt a földesurak joghatósága, másrészt a keresztény céhek szabadalmi szempontjából sérelmes és hátrányos lehet, miért ebben a kérdésben a m. kir. helytartónács támogatását kéri.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Qualinam privilegio judaeos Mendl, necnon Samuelem et Löv Leiters-tarff suae majestati sacratissimae clementer donare visum fuerit? ex gratiosis ejusdem excelsi regii consilii, iisdemque advoluta ejusdem benigni caesareo-regii privilegii copia uberius ac una reverenter intelleximus.

Cum proinde ex hujus benigni caesareo-regii privilegii tenoribus liqueat suam majestatem sacratissimam hoc privilegium salvis juribus et constitutionibus regni hujus, jurisdictioneque legitimorum magistratuuum et dominorum terrestrium necnon benignis quoque caehalibus opificum privilegiis clementer intelligi velle, e converso vere in eodem benigno privilegio duo praecipue observemus: unum est, quod judaei hi in personalibus et realibus nullius alterius, quam camerarum regiarum aut ubi ipsi fixum domicilium habuerint, legitimi loci illius magistratus iudicio adstare et respondere teneantur, alterum est, quod judaeis his, eorumque filiis et nepotibus, qui intra hos generationum gradus in multa capita multiplicari possunt, ubique in regno, ubi ex regia et respective magistratuuum annuentia aliqui judaei tolerarentur, domicilium, tabernae et liber ubique cum mercibus in benigno regio privilegio expressis quaestus et respective exercendum cum adhibitione etiam sodalium opificum clementer admissa sint.

Ex primo porro privatis juxta et terrestribus jurisdictionalibus, ex altero vero Christiani opificibus et mercatoribus ac ipsi etiam fundo contributionali nocivas sequelas horum judaeorum abusu contra sanctissimam etiam suae majestatis sacratissimae intensionem facile evenire posse praevidere liceat.

Hinc demisse confidimus suam majestatem sacratissimam quoad hos judaeos etiam ibi, ubi fixum domicilium non haberent, tam terrestres quam et alias legitimas jurisdictiones in sua sive ex legalibus sive e regii concessionibus accepta activitate clementer conservatura ac in ordine etiam ad exercendum quaestum et opificum eos his judaeis, eorumque posteris clementer posita sit limites, ne ex hujus caesareo-regiae gratiae per eos attendendo abusu Christiani opifices magnam fundi contributivialis partem constituentes aut debilitentur, aut nefors multi plane concidant. Cujus intuitu dum excelsi etiam regii consilii gratiosum patrociniuum fiducialiter imploramus, una nos exploratis gratiis impense devovemus et in omni veneratione perseveramus. Datum ex generali nostra congregatione die 30-ma mensis Decembris anno domini 1758. in possessione Nemesker celebrata.

Ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici servi humilissimi, obsequentissimi:

universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok december havi esomójában.
Eredeti fogalmazvány több törléssel és betoldással a szövegben papiroson, melynek vízjegye: *B. A. L.* betűk.
Ez a felterjesztés bemásolva egyébként megtalálható még az 1756—1758. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1607—8. oldalain is.

516.

1758. *Egy sopronkeresztúri zsidó a sopronvárosi mészveremből két csöbör meszet vásárol és azért egy forintot fizet.*

Empfang von gemeiner stadt kalkgruben.
Ein jud von Creucz 2 schaf fl. 1.

Soproni városi levéltár, 1758. évi Cammer-rechnung 102.

517.

1759. január 2. *Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja a soproni tanácsnak, hogy mivel Leidersdorffer Mendl zsidó a kincstárnak 202 500 forint kölcsönt adott, ennek letörlesztésére az adójuk terhére 3000 forintot fizessenek ki neki és jelentsék, mikor ezt megtették.*

Sopron megyének viszont erre a célra 20 000 forintot kell fizetni.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Quandoquidem oblata a judaeo Mendl Laiderstorffer nova incluso 5 per centum florenorum interusurio 202.500 florenorum anticipatio ad currens regni Hungariae contributionale quantum radicata pro summo servitio acceptata esset.

Hinc quemadmodum antelato judaeo velut in ejusmodi negotiationibus se omnino exactum exhibenti summa illa ex fundo contributionalis erga de-et assignationes commissariaticas exolvi deberet, ita noverit civicus hic magistratus memorato judaeo praevio modo et ratione ex fundo quanti sui contributionalis summam 3000 florenorum exolvi facere ac de hac ipsa solutione quando effective subsecuta consilium hoc regium locumtenentiale circumstantialiter informare. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die secunda Januarii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Josephus Illeshazy manu propria.
Ladislavus Barinay manu propria.
Franciscus Győry manu propria.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, toti denique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 25. nr. 4.

Ívrétű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon mesterjegyszerű ábra, míg a másik oldalon a pecsét miatt ki nem vehető betűk, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, alatta e feljegyzéssel: *ex consilio regio locumtenentia Hungarico*, bévül a bal alsó sarokban *collationata G.*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *civitati Soproniensi*, végül a címzés alatt: *praesentatae die 17. Januarii 1759.* megjegyzésekkel.

A soproni tanács jan. 17-i ülésében vette tudomásul ezt a rendeletet és bőven kivonatolva írta be a tanácsjegyzőkönyvébe (1759. évi Prot. sen. Latinum 7–8.).

Sopron megye közönsége szószerint azonos rendeletet kapott, mégis azzal a különbséggel, hogy a megyének már 20.000 forintot kellett a zsidóknak fizetni (Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok február havi esomójában).

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1759–1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 786–7. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui jam in parte satisfactum est cum exolutione fl. 10.000. residua etiam summa ipsi proxime persolvetur ac et tum excelsum consilium regium super effectu informabitur.

518.

1759. január 15. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségét megnyugtatja, hogy Leidersdorfer zsidó testvéreknek adott királyi kiváltságlevélből szószerint idézett szöveg biztosítja úgy a földesurak, mint a céhek előjogait.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Percepit regium hoc locumtenentiale consilium praetitulatarum dominationum vestrarum sub 30. Decembris anni modo praeterlapsi intuitu privilegii judaeis Mendl, necnon Samueli et Lów Leiterstorff per suam majestatem caesareo-regiam clementer elargiti deductas considerationes.

Circa quas e converso, siquidem in similibus privilegiis hac clausula: *salvis jurebus et constitutionibus memorati regni nostri Hungariae, jurisdictioneque legitimorum magistratum et dominorum terrestrium, necnon benignis quoque cehalibus opificum privilegiis* — de quovis ex hinc emergere queunte praepredicatio satis praecautum haberetur.

Idecirco praetitulatis dominationibus vestris hisce ad praemissas eundem literas pro sui directione rescribendum esse duxit consilium hoc locumtenentiale regium. Datum ex consilio regio locumtenentia Posonii, die decima quinta mensis Januarii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Illeshazy manu propria.

Ladislav Barinay manu propria.

Carolus Fabiankovich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilibus et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok február havi esomójában.

Ívrétű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban *comitatu Soproniensi* megjegyzések láthatók.

Bemásolva ez a leirat megtalálható még az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 797—8. oldalain is, mit a közgyűlés minden megjegyzés nélkül tudomásul vett.

519.

1759. január 18. Moser Eszter elhunyt soproni polgárasszonyak Veit lakompaki zsidó bor árában még egy forint 50 dénárral tartozik.

Anno 1759. den 18. Jenner ist . . . weylend Esther Moserin . . . crediturum liquidation und contentation vorgenhomen worden und bestunde das hinterlassenen vermögen in nachfolgenden:

.....
Schulden in das guth:

Jud Veith von Lackenbach restiret auf dem ihme verkaufften wein
I fl. 50 den.

.....
Soproni városi levéltár, 1759. évi Gerichtsprothocoll 13—4.

520.

1759. január 26. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy a zsidók türelmi adójának újabb megállapítása miatt a megyében élő zsidók összeírásáról a csatolt minta szerint gondoskodjanak és ezek az összeírások legkésőbb Ker. Szent János napjára büntetés terhe mellett felküldendők.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Quandoquidem sua majestas caesareo-regia sub 9-a Januarii anno adhuc 1755. taxam tolerantialem judaeorum ex defectu debitarum conscriptionum per aversionem dumtaxat in quinque mille florenis auctam ea conditione, ut ejus depensio nonnisi ad quinquennium extendatur, clementer acceptasset, factum nihilominus ommissionis quippe debitarum tam personarum, quam et facultatum conscriptionum reprobando benignissime committere dignata est, quatenus interea durante quippe hocce quinquennio de conscriptionibus attactorum judaeorum rite et absque defectu peragendis solerter agatur, eoque fine debita idea et norma peragendarum ejusmodi conscriptionum elaboretur ac cuivis judaicae communitati sua via et modo extradetur ea severa commissione, ut ante effluxum hujus quinquennii easdem fideliter, accurate et sincere peragant et consilio huic locumtenentiali regio tempestive exhibeant ita quidem, quod si sive eas

perficere et exhibere neglexerint seu vero defectuose peregerint, pro hoc casu severioribus etiam corporalibus paenis afficiendi sint.

Hinc ad exigentiam benignae hujus ordinationis regiae penes hicce in paribus adnexam conscribendorum judaeorum ideam praetitulatis dominationibus vestris hisce intimandum duxit consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus judaeos suos in praesentiam sui constituent, iisdem praecursoribus benigni mandati tenores explicent ac eo serio et efficaciter commoneant, ut individuum suarum conscriptionem nunc statim ac illico et ubi quidem rabinos habent, in praesentia eorum, praevie praestito quoad omnia et signanter quoad revelationem facultatum suarum inter judaeos consueto juramento, ordiantur, eandemque secundum praeadnexam normam instituendam ita adpromptare satagant, ut ad summum usque affuturum festum Sancti Joannis Baptistae, si non prius medio praetitulatarum dominationum vestrarum, cui subsunt, consilio huic locumtenentiali regio infallibiliter et sub paena contumaciae submittatur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die vigesima sexta mensis Januarii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Kegleuich manu propria
Carolus Fabiankovich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok február havi esomójában.

Ívrétű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiale*, a belső oldalon pedig a szöveg alatt bal alsó sarokban: *collationata*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések vannak.

A csatolt norma fejlécei ezek:

Nomina et cognomina cum specifica expositione, an uxoratus, caelebs-viduus vel vidua sit?

Filii, filiae, servitores, ancillae, summa capitum inclusa uxore.

Habet domos proprias.

Quaestor magnus, mediocris, infimus.

Arendator magnus, mediocris, infimus.

Opifex classis 1-ae, 2-ae, 3-ae.

Habet pecora, pecudes.

Solvit dominio terrestri fl. cr., ad cassam comitatus contributionalem fl. cr., ad cassam comitatus domesticam fl. cr., titulo taxae tolerantialis fl. cr., titulo extraordinario fl. cr.

Summa omnium solutionum fl. cr.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1759–1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 801–5. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... judaeis statutis, gratiosoque intimato iisdem interpretato existente idaea quoque ipsis extradita est.

521.

1759. január 29. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja a soproni tanácsnak, egyben Sopron megye közönségének is, hogy Österreicher Sándor budai zsidót, azonkívül Lövel és Hirschel zsidókat a hadsereg részére zab, árpa és takarmány megvételében és elszállításában minden erejükkel támogassák.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Quandoquidem cum Alexandro Österreicher Budensi judaeo de administrandis Viennam 60 mille metretis avenae et 40 mille metretis hordei contractus initus haberetur.

Hinc de benigno jussu regio intimat consilium istud locumtenentiale regium, ut praefato contrahenti judaeo, qui praedenotatam annonae quantitatem pro usu campestri in Hungaria coemere intendit, pro adimplendo contractu in ipsa coemptione et transportu erga debitam convenientemque requisitionem ac competentem solutionem omnis assistentia praebatur atque adeo nullum eatenus impedimentum ponatur. Ac non absimiliter, siquidem cum aliis duobus aequae judaeis Lövel et Hirschl de praestandis 6000 metretis avenae Hradiscium et 3000 metretis dicti pabuli Viennam administrandis contractus initus habeatur, his peraeque in coemptione et transportatione quantum fieri potest, congrua quaevis assistentia impendatur. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die vigesima nona Januarii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Josephus Kegleuich manu propria.
Franciscus Gyóry manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. iudici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, totique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis, nobis honorandis Vienna Sopronii ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 25. nr. 8.

Ívretű papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, míg bévül a bal alsó sarokban *collationata*, kívül a jobb alsó sarokban pedig *civitati Soproniensi*, végül a címzés alatt: *praesentatae die 3. Februarii 1759.* megjegyzések találhatóak.

A soproni tanács febr. 3-i ülésében vette tudomásul ezt a rendeletet, amelyet csaknem szósz szerint bemásolt a tanácsjegyzőkönyvébe (1759. évi Prot. sen. Latinum 16–7.).

Ez a rendelet eredetiben megvan még a Sopron megyei levéltárban is az 1759. évi közgyűlési iratok február havi csomójában és bemásolva megtalálható az 1759–1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 806–7. oldalain is.

1759. január 29. A soproni tanács arra utasítja adóbeszedőjét, Kraller Mátyást, hogy Leidersdorfer Mandel zsidónak nyugta ellenében 3000 forintot fizessen ki.

Eodem (anno 1759. die 29. Januarii)¹ herr Matthias Kraller steüreinnehmer solle vermög dess von einen hochlöblichen königlichen consilio ergangenen befelchs und den hierauf von dem allhiesigen ober-kriegs-commissariat sowohl, als auch von dem ober-provincial-commissariat beschenen de- und assignation dem jud Mándl Leitterstorff, welcher dem k. k. aerario eine anticipation von 202500 fl. gethan, aus der ihme anvertrauten steürcassa 3000 fl. gegen quittance bezahlen.

Soproni városi levéltár, 1758. évi Rathsprothocoll 15.

¹ tévesen az 1758. évi tanácsjegyzőkönyvbe beragasztva.

1759. február 15. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Sopron megye közönségének, hogy mivel Tolna megye adójából 5000 forintot Leidersdorfer Mendel zsidónak megfizetni képtelen, ezért ez összegből 2000 forintot ők adjanak meg a zsidónak.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem comitatu Tolnensi actualiter etiam in quanto, quod sibi incumbit supererogante 5 mille fl. judaeo Mendl Laidorstorffer assignata idem persolvere nequeat.

Hinc noverint praetitulatae dominationes vestrae eas in gremio sui facere dispositiones, ut ex praectacta 5 mille fl. summa ex parte comitatus istius Soproniensis 2 mille fl. antelato judaeo persolvantur. Datum ex consilio regio locumtenentia Posonii, die decima quinta Februarii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Kegleuich manu propria.

Franciscus Györy manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentia Hungarico*, bévül pedig

a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések olvashatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1759–1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 29–30. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui satisfiet.

524.

1759. március 22. után. Nemeskér. Sopron megye közönsége utasítja Pásztor József megyei főszámvevőt, hogy azoktól, akik a zab szállítására nem vállalkoztak, a napjidíjak fedezésére minden dika után 10 dénárt szedjen be. A megyei zsidó hitközségek ide tartoznak.

Posteaquam igitur sub generali inelyti comitatus Soproniensis die 22-da Martii anno 1759. in possessione Nemeskér celebrata congregatione determinatum est, ut ii, qui ad administrationem avenae non concurrerunt, in subsidium diurnorum ex parte antelati comitatus Viennae constituti admodiationis commissarii a singulis dicis decem denarios contribuunt, hinc committitur domino generali perceptori Josepho Paszthory, ut infrascriptis locis et respective personis a proportione dicarum obvenientem quottam juxta subsequens schema pro annis, utpote 1757. et 1758. adeoque summam praepositam dupliciter summendo in toto fl. 115 den. 36 incasset. Extradatur.

Haebraei a dicis solvent:

Kissmartonienses a dicis 128 solvent 12 fl. 80 den.

Nagymartonienses a dicis 80 solvent 8 fl.

Kaboldienses a dicis 26 solvent 2 fl. 60 den.

Lakenhahenses a dicis 53 solvent 5 fl. 30 den.

Kereszturienses a dicis 60 solvent 6 fl.

Kissmarton intra maenia a dicis 87 solvent 8 fl. 70 den.

Kissmarton extra maenia a dicis 120 solvent 12 fl.

Bondorffienses inquilini a dicis 16 solvent 1 fl. 60 den.

Curiae Rustensis inquilini a dicis 3 1/8 solvent 30 den.

Beneficiatus Rustensis a dicis 3 1/2 solvent 35 den.

(Summa) a dicis 229 5/8 + 347 solvent 57 fl. 68 den.

Sopron megyei levéltár, 1758. évi közgyűlési iratok március havi csomójában. Eredeti fogalmazvány papiroson néhány töréléssel és betoldással a szövegben.

525.

1759. április 5. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy mivel a kincstár a hudsereg élelmezésére Leidersdorfer Mendel zsidóval ismét 220 500 forint értékű szerződést kötött, ebből az összegből a megyei adó terhére 35 000 forintot fizessenek ki és erről tegyenek jelentést.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Ratione restantis ex praevia superiore abhinc anno ad regni comitatus, liberisque et regias civitates facta repartitione frumenti quantitatis peculiaris cum judaeo Mendl Laiderstorffer negotiatio instituta est et in vim hujus 220.500 floreni eidem judaeo ex fundo contributionali Hungarico ea ratione persolvendi veniunt, ut assignationes, quae ipsi ex parte officii provincialis commissariatus expedientur, perceptoribus comitatum restituat atque taliter factae eidem solutiones perinde his mediantibus ac ipsius etiam quietantiis occasione computus commissariatici adjustentur.

Dum itaque ad rationem praenotatae summae ex parte comitatus istius 35.000 floreni antelato judaeo Mendl Laiderstorffer praevia modalitate ex fundo contributionali persolvendi venirent. Hisce intimat consilium istud regum locumtenentiale, ut praenotata pecuniaria summa suprafato judaeo ex praememorato comitatus istius contributionali fundo rite persolvatur, omnisque necessaria assistentia repetito judaeo ex parte provinciali praebentur ac per id etiam ulteriores cum eodem judaeo successive adhinc nefors instituendae negotiationes facilitentur. De solutionibus autem qualiter eidem factis? circumstantiale consilium hoc locumtenentiale praestolabitur informationem. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die quinta Aprilis anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Josephus Illeshazy manu propria.
Franciscus Györy manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, (dominis) nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok június havi esomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések láthatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 147—8. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui comitatus satisfacere contendet.

526.

1759. május 2. Susmann József bécsi zsidó Pöck Ignácot vallju ügyvédjéül.

Eodem, den 2. May 1759. hat Joseph Susmann jud von Wienn procuratorem herrn Ignatium Pöckh fatiret.

Soproni városi levéltár, 1758—60. évi Diarium judicarium 59.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprotocoll 196.

1759. június 7. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értesíti Sopron megye községét, hogy őfelsége, a királynő a zsidó hitközségek kérésére és egyéb körülményeket is figyelembe véve további intézkedéséig azok összeírásától eltekint.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

In ordine ad judaeorum conscriptionem quamvisquidem conveniens omnino majestati caesareo-regiae videretur, ut pro eruenda recta contributione praedenotata judaeicarum communitatum conscriptio peragatur, quia nihilominus eadem altefata sua majestas sacratissima rationibus et motivis per communitatem judaicam instantiatenus uberius adductis, sed et aliis etiam circumstantiis ad negotium hocce concurrentibus clementer permota eandem judaeorum communitatem a praevio modo ordinata conscriptione usque ad ulteriorem benignam resolutionem et dispositionem caesareo-regiam clementer dispensasset.

Idcirco praelibatam benignam caesareo-regiam resolutionem praetitulatis dominationibus vestris fine eo intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus praememoratam judaeorum conscriptionem usque ulteriorem, uti praemissum est, benignam dispositionem caesareo-regiam tantisper sistere noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die septima Junii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Carolus Fabiankovich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok június havi esomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, bévül pedig a szöveg alatt alsó bal sarokban: *collationata*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések olvashatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 169. oldalán is.

1759. június 11. Pozsony. A m. kir. helytartótanács jún. 7-i rendeletének kiegészítéseképpen tudatja Sopron megye közönségével, hogy a zsidók türelmi adójának megállapítása céljából okt. 22-re minden zsidó hitközség kiküldöttei teljes felhatalmazással jelenjenek meg Pozsonyban a zsidók ügyeivel foglalkozó vegyes bizottság előtt, egyben legyen gondjuk arra, hogy ez időre a hátralékos türelmi adó megfizettségük és e célra minden eszközt vegyenek igénybe.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

In continuationem eorum, quae praetitulatis dominationibus vestris recentius sub dato quippe 7-ae fluentis mensis et anni intuitu suspendendae usque ulteriorem benignam dispositionem regiam conscriptionis judaeorum abhinc perscripta sunt, illud quoque praesentibus intimandum habuit regium istud locumtenentiale consilium sacram suam majestatem caesareo-regiam et apostolicam clementissime resolvisse, ut evoluto cum fine hujus anni quoad posterius et signanter anno 1755. obligatos 25.000 florenos per judaeos in regno hoc Hungariae degentes titulo taxae tolerantialis annue praestandos quinquennio nova pro futuro cum attactis judeis in praesentia commissionis eatenus particulariter ordinatae ineatur conventio, hocque fine primores e singula communitate isthuc in faciem attactae commissionis constituentur.

Noverint proinde praetitulatae dominationes vestrae ad implementum praelibatae benignae resolutionis regiae judaeis in gremio sui degentibus committere, quatenus primores eorundem pro 22-a affuturi mensis Octobris anni currentis isthuc Posonium indubie comparere et coram repetita commissione isthuc constituta indispensabiliter semet sistere teneantur. Et si nefors horum aliqui per nonnullas in remotioribus comitatibus manentes judaeorum communitates plenipotentiarum denominarentur, qui causam dissitae ejusmodi communitatis in se assumant ac loco ejus isthic agenda agant, tales cum scriptis eatenus dandis plenipotentibus literis horsum ita compareant, ut quidquid illi communitatis quoque illius, per quam praevio modo substituti forent, nomine coram praememorata commissione tractaverint et concluderint, id totum ratum, gratumve habere debeat absens illa communitas.

Caeterum autem praetitulatis dominationibus vestris illud simul committendum duxit consilium istud regium locumtenentiale, quatenus in effectivas apud judaeos suos haerentes taxae tolerantialis restantias solerter inquirant, easdem connotent, specificationemque illarum eidem huic consilio submittant, una vero eosdem suos judaeos serio et efficaciter moneant, ut talismodi restantias cicyus, etquidem ante vel cum ipso praevio modo praefixo conventionis termino depurare satagant, ne his non depuratis conscriptio ipsorum, a qua sacratissima sua majestas pro hic et nunc clementissime dispensare dignata est, ipsos proximius et certo certius cum evidenti eorundem damno sequatur. Si vero placidioribus ejusmodi modis depuranda depurare nondum conarentur, praetitulatae dominationes vestrae ad implementum posterioris hoc in merito abhinc factae intimationis celerio-

rem attactarum restantiarum incassationem omni meliori modo adurgere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die undecima Junii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Carolus Fabiankovich manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnifis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium, juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok augusztus havi esomójában.

Ívréti papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, bévül pedig a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések olvashatók.

Bemásolva ez a rendelet még megtalálható az 1759–1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 226–8. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... quae proinde benigna suae majestatis sacratissimae dispositio per processualem iudicem nobilium Joannem Steffanits judaeis intimata est.

Folytatólagos közgyűlési határozat így hangzik:

Intimatur praeterea, ut comitatus restantiam taxae tolerantialis investiget, eam connotet, specificationemque illius eidem excelso consilio submittat, quam tamen idem processualis iudex nobilium jam in maxima parte administratam esse retulit.

529.

1759. június 12. Máhr Ábrahám sopronkeresztúri zsidó Gabriel Lajost nevezi meg ügyvédjéül.

Den 12. Juny 1759. fatiret Abraham Máhr jud von Creucz procuratorem herrn Ludwig Gabriel.

Soproni városi levéltár, 1758–60. évi Diarium judicarium 64.

Fogalmazványban megtalálható 1750–1760. évi Gerichtsprothocoll 201.

1759. július 1. Hirschl zsidó egy megtalált pecsétgyűrűért egy dukát aranyat kap jutalmul.

Die 1. July 1759. wird derjenige petschier-ring, welchen der jud Hirschl zur frauen Saxlin gebracht, denjenigen Ráczen, dessen bruder der ring zugehöret, auf frauen Sáxlin caution und gegen erlegung 1 ducatu fundgeld, welchen der jud empfangen, zugestellet.

Soproni városi levéltár, 1758—60. évi Diarium judicarium 67.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 204.

1759. július 3. Lemmel Ádám lakompaki zsidó özvegye, Dina, a soproni városi bírói szék előtt ügyvédet vall.

Den 3. July 1759. fatiret die jüdin Dina von Lackenbach, des Lemmel Adam hinterlasene witib procuratorem generaliter.

Soproni városi levéltár, 1758—1760. évi Diarium judicarium 67.

Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichtsprothocoll 204.

1759. július 12. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közli Sopron megye közön-ségével, hogy a kerületi biztosságok igazgatójának kimutatása szerint az ország adóhátraléka 640000 forint, aminek befizetésére a most folyó háború miatt felettebb nagy szükség van és addig is 550000 forint kölcsönt kell felvenni, mivel Leidersdorfer Mendel zsidó 110.000 forint kölcsönt már adott. A megye közön-sége mindent kövessen el, hogy a megyében hátralékos adó a mostani katonai év végére minden hiány nélkül befolyjék.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Sacra sua caesareo-regia majestas ex individuali elaborato domini comitis provincialis commissariatibus directoris penes tabellam super conclusis semestralibus computibus confectam submisso, observato eo, quod ex quanto contributionali regni hujus usque finem hujus militaris anni ultra hucusque factas exassignmentes et acceptationes idaealiter assumptas aerario suo caesareo-regio in currenti et praeterito 640.000 fl. incirca adhuc obveniant. Pro ratione ac in modernis perdurantibus belli circumstantiis ad proseguendas hoc vel maxime congruo tempore operationes bellicas harum pecuniarum magnam profecto necessitatem habet. Eisdem aliunde anticipato procurare vehementer desideravit, istiusmodi porro anticipatione obtenta, quoniam in consequentiam factae eatenus negotiationis, fineque

hujus renumerationis praelibato domino comiti provincialis commissariatus directori per suam majestatem sacratissimam peculiariter instructo exactionem, incassationem et administrationem praedenotatarum contributionalium pecuniarum praeferenter, etquidem ad summam 550 mille florenorum, siquidem judaeus Mendl Leidestorffer pro anticipatione, quam in florenis 110 mille per successivas ratas denuo praestat, ad regni comitatus, liberatae et regias civitates modalitate cum eodem hactenus jam saepius practicata exassignandus venit, ex singulari in eundem comitem directorem pro cognito sibi dextero non minus in his agendi modo ac eximio zelo suo collocata fiducia clementer detulisset et concredidisset, sed et ipse praelibatus dominus comes provincialis commissariatus director fine perceptionis talismodi pecuniarum per comitatus, liberatae item et regias civitates, necnon districtus separatas portas habentes hactenus incassatarum, in futurumque tanto efficacius incassandarum necessarias apud districtuales provinciales commissarios dispositiones fecisset, modumque et manipulationem, quid nimirum in finem accelerationis hoc in negotio agendum habeant? proinde suppeditasset.

Hinc quemadmodum consilium hoc locumtenentiale regium non dubitat inevitabilem hanc suae majestatis necessitatem in finem procurandae regnorum suorum tranquillitatis directam, unicuique fidelium regnicolarum cordi futuram ita etiam praetitulatas dominationes vestras omnimode hortandas esse duxit, quatenus quantum suum et respective restantias praevia ratione jam exassignatas primo, quo fieri poterit, tempore, etquidem usque finem hujus militaris anni incassare, effectiveque administrare. requisitionibus districtualium provincialium commissariorum in ordine quoad administrationem pecuniae exacte satisfacere, incassatasque pecunias erga quietantias directorales, velut in computibus commissariaticis acceptandas praeferenter numerari facere non difficultent, etquidem tanto securius, quod per suam majestatem sacratissimam sua via dispositum jam habeatur, ne bellici commissarii in parato quidpiam designent, imo phallangum et stipendiariorum quoque exolutionem aliunde dependi curent, unice solum ratione ex ea, ut totum id, quod in parato depurandum erit, ad manus memoratorum provincialium commissariorum resignetur.

Caeterum descriptionem Joannis Polak homicidii insimulati fine ejusdem in gremio sui perquisitionis et comprehensionis, legitimaque suae jurisdictioni resignationis consilium hoc locumtenentiale regium praetitulatis dominationibus vestris in annexis communicat. Datum ex consilio regio locumtenentialis Posenii, die duodecima Julii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában. Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaiza, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, a belső oldalon a szöveg alatt bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések olvashatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 244 - 7. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... cui benignae regiae ordinationi comitatus omnino pro omni virium suarum possibilitate satisfacere contendet.

533.

1759. július hóban. Sopron megyében lakó zsidók azzal a kéressel fordulnak Sopron megye közönségéhez, hogy a marhahús fontjának részben 3 és részben 3 1/2 dénárban megállapított árát a folyton dráguló marhaárak miatt emeljék fel, hogy meg tudjanak élni és adózási kötelezettségeiknek eleget tehessenek.

Inclyta universitas comitatus Soproniensis!

Domini domini et patroni gratiosissimi!

Eam communiter omnes inde ab ultima per inclytam universitatem facta carniū limitatione, virtute ejus pretium carnis vervecinae per nos in inclyto isthoc comitatu emacillandae in parte ad 3 1/2, in parte saltem ad 3 denarios adinventum et restrictum exstitit, experimur jacturam, ut si onerum dominalium, taxae tolerantialis, compluriumque concomitantium impositarum praestatio spectetur, vervecum dein in dies ad altius ascendens pretium et exhinc enata difficilis eorundem comparatio, ad haec, sicut in propatulo est, cum ipsa summa pauperie colluctans vivendi, subsistendique ratio et modus expendatur, ad ultimam quasi luctam nos coniectos lachrymabundi ingemiscamus.

Inclytae proinde universitati demisissime supplicamus, quatenus sumptis in gratiosam reflexionem genuina et vera serie succinte praeeductis rationum motivis attrito statui nostro subvenire ac proinde pro relevandis quadamtenus attritis viribus nostris attactae speciei carnis pretium in altius limitare et attolli facere gratiose dignaretur. Pro qua gratia perpetuo vasalligio emorimur.

Ejusdem inclytae universitatis subjectissimi:

in inclyto comitatu Soproniensi
degentes judaei.

Kivül: Ad inclytam universitatem comitatus Soproniensem (*sic!*), dominos dominos gratiosissimos demisissima instantia omnium in praecontacto inclyto comitatu degentium judaeorum.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Eredeti kérvény ívrétű papiroson, melynek vízjegye egyik oldalon koronás címerpaiza, míg a másik oldalon: arabeszk.

1759. augusztus 9. Sopron. Pásztor József sopronmegyei főszámvevő a megye közgyűlése elé terjeszti az adópénztár helyzetéről szóló jelentését. Eszerint a bevétel 76 037 forint volt, míg a kiadás 80 221 forint. Ebből a kiadásból egyedül Leidersdorfer Mendel pozsonyváraljai zsidó a hadsereg ételmezésére 14 tételben 52 069 forintot vett fel.

Status cassae contributivialis inclyti comitatus Soproniensis.

A 1-ma Novembris 1758. usque 19-na Julii 1759. influxere ad cassam contributivalem, salvo errore calculi, siquidem extractus comportari non potuisset, fl. 66.180 den. 90 1/2.

Dominus Stefanics in imputationem restantiarum fl. 182.

Dominus Bolla pariter in sortem restantiae suae fl. 136.

His per dominum Stefanics 15-a Januarii pro avena Viennae parato soluta numerati eo humillime interposita cautela, ne hujus summae et hic et in rationibus anni praecedentis, siquidem pro parata eorsum jam inserta esset, consequenter perceptionem institueret, in perceptum assumptio damnosa sit, adduntur floreni 4.438 den. 15.

Pariformiter domini Pratensis parochi inclyto comitatui mutuo dati floreni 500.

Ita dominae Ortmayerianae 27-a Januarii comitatui crediti fl. 2.000.

Tandem successorum Antalovicsianorum 7-a Maii fl. 1000.

Ecclesiae Vadosfalvensis fl. 600.

Novissime per dominum provisorem Kaboldiensem 13-tia Julii dati fl. 1000.

insimul constituunt fl. 76.037 den. 5 1/2.

Erogatio.

Teste computu 1-a Decembris soluti assignatario haebraeo Layderstorfer fl. 6000.

7-a ejusdem eidem haebraeo fl. 3000.

27-a Decembris eidem fl. 4000.

19-a Januarii eidem fl. 6000.

2-a Februarii eidem fl. 10.000.

16-a detto eidem fl. 4000.

26-a detto eidem fl. 3000.

Cassae bellicae 7-a Martii et subsequis fl. 1653.

30-a Aprilis eidem haebraeo fl. 5000.

15-a Maii eidem fl. 3186.

29-a detto eidem fl. 2000.

31-a detto eidem fl. 1383 den. 32 3/4.

Latus fl. 49.222 den. 32 3/4.

Ad quietantiam excellentissimi domini provincialis commissarius directoris domini comitis Danielis Eszterhazy tit. fl. 4500.

4-ta Maii pariter titulatae suae excellentiae fl. 9461 den. 12 2/4.

27-a detto fl. 6000.

12-a Decembris executorum ex inclyta legione Nicolao Eszterhaziana commendatorum corporali erga assignationem et quietantiam fl. 39 den. 12. Commissariorum ad transportus ordinatorum diurna soluta cum fl. 116 den. 15.

Praemissas positiones docet computus.

Sub A. post computum 9-na Junii spectabili domino provinciali commissario fl. 1000.

B. 21-a Junii haebraeo Layderstorffer fl. 2000.

C. 26-a detto spectabili domino provinciali commissario fl. 1500.

D. 1-a Julii haebraeo Layderstorffer fl. 1000.

E. 3-tia detto spectabili domino provinciali commissario fl. 976 den. 58.

F. eadem cassae bellicae fl. 1023 den. 2.

G. 30-a Junii celsissimo principi pro interusurio anticipatarum pecuniarum fl. 1155.

H. illustrissimae dominae comitissae ab Herbeviller pariter fl. 125.

I. militiae Prodensi penes assignationem et quietantiam fl. 480. den. 18 2/4.

K. gregario Erdöd ex inclyta legione principis Eszterhazy penes assignationem fl. 1 den. 45.

Haebraeo Layderstorffer 1500 florenos Viennae mutuanti totidem resoluti sunt fl. 1500.

Invalidis trium cruciferorum diurna soluta cum florenis 120.

Summa fl. 80.221 den. 15 3/4.

Sub generali die 9-a Augusti 1759. in libera regia civitate Soproniensi celebrata congregatione humillime exhibitus per Josephum Pasztory praelibati inclyti comitatus generalem perceptorem manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Eredeti kimutatás ívrétű papiroson, melynek vízjegye: hímszarvas.

Bemásolva ez a jelentés megtalálható még az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 272—5. oldalain is.

535.

1759. augusztus 23. Tillerin Terézia soproni polgárasszony adósai között Lemel lakompaki zsidó örökösei egy 50 forintos váltót mutatnak be, de mert az asszony ügyvédje e váltó hitelességét tagadja és arra esküt hajlandó letenni, a soproni városi bírói szék ezt az ügyet per útjára tereli.

Anno 1759. den 23-ten Augusti ist . . . frauen Theresia Tillerin creditorum liquidation und contentation . . . vorgenommen worden.

Vorgemerkte schulden:

Herr Carl Neuhold producirte zwar im nahmen des juden Lemels in Lackenbach hinterlassene erben einen wechselbrief de dato 24. Marty 1750.

per 500 fl., nachdeme aber herr Blasovssky, als gevollnächtinger der frauen Tillerin, referiret hat, dass dieselbe nicht ein heller geldes von dem juden empfangen, auch in ihrem leben keine interesse daran bezahlt, ja zum überfluss einen körperlichen eyd darüber offeriret, als wurde diese praetension tanquam ulterioribus differentiis obnoxia ad viam juris relegiret.

.....

Soproni városi levéltár, 1759. évi Gerichsprothocoll 119, 122.

536.

1759. október 16. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja a soproni tanácsnak, hogy Österreicher Sándor budai zsidó hitelezőt szólítsa fel, hogy nov. 8-ra Bécsben jelenjenek meg követeléseik behajtására.

Prudentes ac circumspecti, nobis honorandi!

Meminerit civicus hic magistratus, quidnam eidem circa Alexandrum Öszterreicher judaeum Budensem de administrandis naturalibus pro usu campestri contrahentem abhinc sub 29. Januarii anni currentis intimatum exstiterit? ut quippe eidem erga debitam, convenientem requisitionem et competentem solutionem omnis assistentia praebeatur.

Cum autem judaeus idem diversis creditoribus suis notabiliter restantiarius mansisset, hocque repraesentato sua majestas sacratissima clementer rescripsisset, nuncfatum judaeum ab aerario regio adhucdum 6101 fl. 8 33/40 kr. praetendendos ac in natura Viennae 6913 3/4 hordei et 1672 1/4 avenae metretas depositas habere.

Quo proinde ejusdem creditores regressum habere queant, civico huic magistratui intimari, quatenus benignam hanc resolutionem regiam in gremio sui publicare, reperierendosque talismodi creditores tam pro levanda praespecificata parata summa, quam et fine receptionis praedictorum naturalium ad caesareo-regium in publicis et cameralibus directorium pro 8-a affuturi mensis Novembris Viennam eo certius, quod magazina pro administrando Hungarico naturali evaciare oporteat, inviare noverit. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima sexta Octobris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Daniel Esterhazy manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, totique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis, nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Rep. I. fasc. 25. nr. 73.

Ívréti papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül a jobb alsó sarokban *civitati Sopro-*

niensi, végül a címzés alatt *praesentatae die 6. Novembris 1759.* megjegyzések találhatók.

A soproni tanács nov. 6-i ülésében vette tudomásul e rendeletet, amelyet csaknem szószerint bemásolt a tanácsjegyzőkönyvébe (1759. évi Prot. sen. Latinum 143—4.).

Ez a rendelet eredetiben megvan még a Sopron megyei levéltárban is az 1759. évi közgyűlési iratok november havi csomójában, bemásolva pedig megtalálható az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 462—3. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

... quod per currentales publicatum est.

537.

1759. november 20. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot fizet le.

Empfang von juden contracten.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein von Mätterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1758. bis ende Aprilis 1759. mit 15 fl. — den.

Den 20. Novembris, als an Elisabeth marcktt empfieng ich eben von derselben auf das 2-te halbe jahr, nemlich von 1-ten May bis letzten Octobris 1759. mit fl. 15, (zusammen) 30 fl.

Den 1-ten May empfieng ich von der juden gemein in Creutz das halbjährige contractgeld wegen derselben in diese stadt zugelassenen handels von 1-ten Novembris 1758. bis letzten Aprilis 1759. mit 10 fl. — den.

Den 20. Novembris erhielt ich von eben derselben auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis ultimam Octobris 1759. 10 fl., (zusammen) 20 fl.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein in Lackenbach das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1758. bis ende Aprilis 1759. mit 10 fl.

Latus 50 fl.

Transport 10 fl.

Den 20. Novembris eben von derselben das anderte halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris anni currentis mit 10 fl., (zusammen) 20 fl.

Den 1-ten May überbrachte mir die juden gemein in Eisenstadt das halbjährige contractgeld von 1. Novembris 1758. bis ende Aprilis 1759. mit 15 fl. — den.

Den 20. Novembris abermahl dieselbe auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris anni currentis mit 15 fl., (zusammen) fl. 30.

Latus fl. 50.

Summa dieser rubric 100 fl.

Soproni városi levéltár, 1759. évi Cammer-rechnung 87—8.

1759. november 21. A soproni tanács Tamerle Gáspárt, aki Löw Mayer Lázár rohonci zsidót a mérlegháznál csúnyán megverte azért, mert a zsidó egy mézzel teli hordót 630 font súly helyett 635 fontra írta, megbünteti kimondván, hogy borbélyköltség és fájdalomdíj címén 2—2 dukátot, fuvarbér címén pedig 3 forintot fizessen és ezentúl csak atyja, Tamerle Antal mérlegelhet, aki erre egyébiránt is esküt tett.

Anno 1759. den 21. Novembris . . . nachdeme meister Caspar Tamerle, welcher an gegenwärtigen Sankt Elisabeth marckt einen juden von Rechnitz, nahmens Lazarus Mayer Löw, in gegenwarth seines bruders Samuel Mayer Löw von darumben bey den waaghauss über die nassen geschlagen, weil der jud ihme das abgewochene hönigvassl, welches 6 centner 30 lb. gewogen, vor 6 centner und 35 lb. anschreiben sollte, hiernächst auch die anschriebene numero per 6 centner 30 lb. eigenmechtig geänderet und 35 lb. geschrieben hat, nichts destoweniger weil gedachter Tamerle nicht hätte schlagen und sein eigener richter seyn sollen, alss hat ein wohledler (rath) beschlossen, dass Caspar Tamerle dem barbierer 2 ducaten, parti laesae, dass ist dem juden, auch 2 ducaten und 3 fl. fuhrlohns beytrag bezahlen, hinführo aber der adjurirte wagneister Antoni Tamerle, nicht aber dessen sohn Caspar in marckt-und anderen zeiten abwiegen solle.

Soproni városi levéltár, 1759. évi Rathsprothocoll 109.

539.

1760. február 26. Susmann Mózes Gerson bécsi zsidónak a soproni városi tanács megengedi, hogy országos vásárok alkalmával a Brodmann-féle házzal szemben egy árusbódét állíthasson fel.

Die 26. February 1760. ist dem Moses Gerson Susmann jude von Wienn eine marckhütten zu jahrmarcks-zeiten gegen den Brodmanischen hauss über zu erbauen verwilliget worden.

Soproni városi levéltár, 1758—60. évi Diarium judicarium 94—5.
Fogalmazványban megtalálható 1750—1760. évi Gerichsprothocoll 229.

540.

1760. március 15. Trillerin Terézia soproni asszonyinak zálogtárgyaira Lemmel nagymartonai zsidó Jentschin Katalin asszonytól 60 forint kölcsönt szerzett. E zálogtárgyakat Trillerin Terézia 15 napon belül váltsa vissza, mert azok máskülönben Jentschin Katalin birtokába mennek át.

Die 15. Marcy 1760. nachdeme frau Theresia Trillerin noch 1758. in den allhiesigen Sanct Margarethn marck durch den Lemmel juden von

Matterstorf bey frauen Catharina Jentschin einiges leingewand nebst zwey kleinen goldnen ringl verseczen lassen und darauf 60 fl. empfangen, frau Jentschin aber selbige öffters schon erinnert solches pfand hinwiderum auszulösen, auch vor heute sie frau Trillerin der ursachen halben vor einem löblichen stadtgericht fordern lassen, selbige aber kranckheit halben sich excusiren, dabey aber melden lassen, frau Jentschin möchte mit den pfand machen, was sie wolte, sie nehme sich darum nicht mehr an. Als ist solches unparteyisch folgender gestalt geschäczet worden: als 9 tischtücher a 2 fl. per 18 fl., 5 paar ober und unter leiblachen a 5 fl. per 25 fl., 1 unter leiblach per 1 fl. 50 den., die 3 handtücher per 6 fl., 2 ringl per 4 fl., zusammen also 54 fl. 50 den. Anbey ist frau Trillerin durch den ordinarium citantem admouiret worden innerhalb 15 tagen das pfand zurückzulösen, widrigen falls solle solches frauen Jentschin adjudiciret und übergeben werden.

Soproni városi levéltár, 1758–60. évi Diarium judicarium 96.

Fogalmazványban megtalálható 1750–1760. évi Gerichtsprothocoll 230.

541.

1760. április 16. Hofer Péter soproni polgárnál elhunyt Corcos Benjamin zsidó végrendeletét a soproni tanácsnak átadják kihirdetés céljából.

Eodem (anno 1760. den 16. April) herr Ignatius Pöck produciret weyland Benjamin Corcos judens, so allhier bey herrn Peter Hofer verstorben, hinterlassenes testament pro publicatione.

Soproni városi levéltár, 1760. évi Rathsprothocoll 65.

Corcos Benjamin e végrendeletét egész terjedelemben már közölte a MZSO. VIII. 476–8. oldalakon.

542.

1760. április 21. Lähner Tóbiás soproni csizmadia adósságát Schindler Gottlieb soproni polgárral szemben rendezti, ki 36 forint helyett megelégedett 30 forinttal, sőt a kamatokat és a költséget is elengedte, ezzel szemben Lähner megígérte segítségét, hogy Schindler Gottlieb Polák Joachim nikolsburgi zsidónál levő 90 forint követelését megkaphassa.

Den 21. April 1760. erlegte meister Tobias Lähner burgerlicher zischmannmacher allhier mit einverständ seiner correorum an denen, ut gerichtsdarium de dato Marty 1759. annoch schuldig verblibenen 36 fl. in baaren 30 fl. und hat herr Gottlieb Schindler die übrigen 6 fl. sowohl als auch die a tempore morae verfallenen interessen und unkosten denenselben nachgesehen. Dagegen sie sich verpflichtet herrn Schindler zu einbringung bey den jud Joachim Polák von Nickelsburg annoch ausständigen schuld per 90 fl. behüfflich zu seyn, bey welcher gelegenheit sich meister Tobias Lahner vermög in händen habenden litterarum exmissionalium de dato 27. Sep-

tembris 1758. seine jura wider meister Tobias Kreichel und übrige correos debendi generaliter reserviret.

Soproni városi levéltár, 1758–60. évi Diarium judicarium 101.

Fogalmazványban megtalálható 1750–1760. évi Gerichtsprothocoll 235.

543.

1760. május 14–29. Hirschl Izsák kismartonì zsidó kihallgatási jegyzőkönyve, akit két db. lopott emlékérmé megvételével vádolnak. Ebben az ügyben nevének, Dolcénék is vallomást kell tennie.

Anno 1760. den 14-ten May sind sub praesidio tit. herren Francisci Ignatii Pellicán wohlmeritirten herren stadtrichters mit zuziehung tit. herren Christian Joseph Ernsts und tit. herren Daniel Hochholtzers beyder des innern raths, als commissarien, nachbenannte inhafftirte zur verhör gezogen worden.

1-ter inquisit interrogatoria: wie inquisit heisse, wer derselbe, woher er gebürthig und wo derselbe wohnhafft sey?

1-ten inquisitens responsoria: Isac Hirschl, ein jud, gebürthig von Stomffen aus den Pressburger comitat, wohnhafft in Eisenstadt.

Ob inquisit allzeit und wie lange daselbst in Eysenstadt wohnhafft? Beyläuffig seit 9 jahren.

Wo inquisit vorher und wie lange anderswo wohnhafft gewesen? In Pressburg gegen 30 jahr lang auf den Schlossberg.

Warumen inquisit von Pressburg weggegangen? Weil sein erstes weib verstorben und inquisit geglaubt in Eysenstadt besser durchkomen zu können, so hätte er sich dahin begeben, auch eine Eysenstädterin geheyrathet.

Ob inquisit nicht etwan wegen in Pressburg verübten excessen gerichtlich abgeschafft worden? Inquisit seye keines weges gerichtlich abgeschafft worden, dürfte sich auch jederzeit in Pressburg frey sehen lassen, könne daher auch von begangenen excessen nichts sagen.

Weil dann inquisit vorgibt, dass selbter schon seit 9 jahren in Eisenstadt wohne, so wird er befragt, ob er daselbst beständig oder auch anderer orthen sich aufgehalten? Ausser Eysenstadt hätte sich inquisit auch hier in Oedenburg zu zeiten und sonst nirgendwo aufgehalten.¹

Wann dann inquisit ausser nur in Eisenstadt und hier in Oedenburg sich aufgehalten, so soll er aussagen, bey wem und seit wiviel jahren er sich hier in Oedenburg in quartier aufgehalten? Inquisit hätte hier in Oedenburg meister Andre Gratzter burgerlichen drächssler ganzer 8 jahr hindurch und 1 jahr hindurch bey Rosina Treplin in der Rosengasse beständig ein gemiethetes zimmer gehabt.

Ob inquisit nur alleinig oder auch mit weib und kindern zu zeiten in gesagten gemietheten zimmern gewohnet und sich hier aufgehalten? Zu zeiten allein, zu zeiten auch mit weib und kindern.

Ob inquisit bey einen wohledlen rath oder einen löblichen stadtgericht sich jemahls angemeldet und angefragt, ob ihme erlaubet seye allhier ein

zimmer zu miethen und wohnung aufzuschlagen? Inquisit hätte sich weder bey dieser noch bey jener behörde disfalls angefragt.

Was dann inquisitens thun und lassen allhier gewesen? Wann inquisiten jemand commission gegeben etwas zu kauffen oder zu verkauffen, so hätte er um von 1 fl. einen groschen zu gewinnen sich dazu brauchen lassen.

Weil dann inquisit sich in kauf und verkauff brauchen lässt, so soll derselbe aussagen, ob derselbe eine gewisse bethen oder rosenkrantz mit gewissen pfennigen von wem, zu welcher¹ zeit und wie theüer er solche erkaufft hat? Inquisit habe keine bethen, wohl aber einen silber vergoldten Leopoldi pfenning ohngefähr vor 9 oder 10 monathen von einen lauffer, dessen herrschafft allhier in den Goldenen Hirschen wirthshauss eingekehret und bey tit. herren graffen von Szécsényi gespeiset, gekaufft. Bey dieser gelegenheit seye inquisit in das erstgesagte herrschafftlichen hauss gekommen und derselbige lauffer hätte ihme solchen kayserlichen Leopoldi pfenning nebst einen andern, welcher von filigran arbeit und mit einem öhrl gefasst war, gewiesen und beyde stücke zu kauffen angetragen, für welche inquisit so viel, als nähmlich dieselben dem werth nach am gewicht halten, zu zahlen versprochen. Derselbige lauffer seye sodann zu inquisiten in der Rosina Treplin hauss, wo selbster sein gemiethetes zimmer hat, gekommen und obwohlen der lauffer dieselbigen 2 pfennige höher gehalten, als sie dem eigentlichen werth und gewicht nach ertragen, so wäre inquisit mit dem lauffer um 34 oder 35 groschen kauff eins geworden. Inquisit hätte den lauffer auch befragt, wie er zu diesen pfennigen gekommen? welcher da(ge)gen versetzt, sein weib läge in kindsbetten und hätte solche zum gevatter geschänckniss bekommen.²

Ob der lauffer ausser diesen 2 pfennigen sonst noch etwas anders inquisiten zu kauffen antragen und was es gewesen? Ja, undzwar ein gelbes kettl, welches der lauffer für gold ausgegeben und 7 ducaten dafür verlangt hat, dabey meldend, wie dass ihme ein gewisser jude schon 5 ducaten dafür hat geben wollen, inquisit aber hätte dasselbe kettl nicht gekaufft.

Ob inquisit wisse, bey welcher herrschaffts der oftgemeldte lauffer in diensten stehe? Inquisit könne hierüber gar keine auskunft geben, so viel aber wisse er wohl zu sagen, dass nähmlich dieser lauffer ohngefähr in 3 monathen nach geschenehen kauff und verkauff derer obbemeldten 2 pfenning inquisiten allhier auf den Platz im vorbey gehen angeschrien: jud! ich habe das kettl gleichwohl verkaufft.

Wohin inquisit dieselbige zwey pfennige gethan? ob er solche jemanden verkaufft wo, wem und wie th(e)ür? Inquisit habe beyde stück verkaufft, undzwar den kayserlichen Leopoldi pfenning an tit. frau obristin von Matthesen in den quartierhauss in der innern stadt, wisse sich aber nicht mehr recht zu erinnern, wie theüer, sondern wie wohlgedachte frau obristin gemeldet, so hätte dieselbe inquisiten vor demselben pfenning 3 siebenzehener gegeben. Wo übrigens inquisit den andern pfenning hingethan und ob er solchen hier oder in Eisenstadt und um welch einen preiss verkaufft, hierüber wisse sich derselbe nicht mehr zu erinnern.³

¹ 2. oldal, ² 3. oldal.

³ 4. oldal.

Inquisit wurde hierauff allen ernsts gerichtlich ermahnet und erinnert, ob derselbe bey seiner aussage, dass er nämlich diese 2 pfenninge von niemand andern, als von den oftgesagten lauffer gekauft, verharren wolle? Worauff derselbe erwiedert hat, dass er dabey vestiglich verharre diejenigen 2 pfenninge von niemand andern, als von dem lauffer, welcher ihme inquisiten ausser denenselbigen 2 pfenningen auch das obenberührte kettel zum kauff angebothen, gekauft zu haben, mit wiederholung, dass er nicht wisse, unter welcher herrschaffts diensten derselbe lauffer stehe.

Inquisit ist nach vorstehenden mit demselben vorgewesten gerichtlichen examine und darüber gethanen aussagen dem gerichtsdienner überantwortet und übergeben worden solchen wiederum dahin zu führen, woher er solchen vor ein löblichen stadtgericht zur gütlichen verhör gebracht und statuiret hat mit befehl des verhörten inhaftirten weib aus der ihr angewiesenen verwahrung auch vors gericht zu bringen und nachdeme selbter auch diese dargestellt, so wurde sie nachfolgendermassen examinirt.

Wie inquisitin heisse, woher sie gebürthig, wer ihr mann sey, wie lange sie mit ihm verheyraethet und wo sie wohnen? Dolce Hirschlin, gebürthig von Eisenstadt, ihr mann sey ein jud, nahmens Isac Hirschl, mit dem sie bereits 16 jahr verheyraethet seye und in Eisenstadt wohne.²

Woher inquisitin ihr mann gekomen, als er sie geheyrathet? Von Pressburg, allwo sie zu anfang ihrer ehe auf den Schlossgrund gewohnet.

Wie lange sich inquisitin mit ihrem manne in Pressburg aufgehalten und warum sie von dannen nach Eisenstadt gezogen? Sie wisse sich nicht recht zu entsinnen, glaube aber, dass es beyläuffig 7 oder 8 jahr möchten gewesen seyn und von Pressburg wäre sie mit ihren manne darum nacher Eisenstadt gezogen zu ihren eltern, weil sie beständig mit ihren stieffkindern in verdruss gewesen.

Ob inquisitin nicht etwann wegen ein oder andern unerlaubten excessen nebst ihren manne gerichtlich von Pressburg abgeschafft worden? Inquisitin seye hiervon gar nichts bewust, sondern wie sie erst gesagt, sie seyen bloss aus verdruss mit ihren 5 stieffkindern von hinnen nacher Eisenstadt gegangen.

Ob inquisitin wehrend der zeit, als sie in Eisenstadt wohnt, auch hier in Oedenburg irgendwo sich mit ihren manne aufgehalten, bey wem und wie lange sie sich miteinander einquartiret? Ihr mann hätte seine wohnung seit einigen jahren in der Rosengassen bey meister Andre Gratzter und bey Rosina Trepplin alhier gemietherter gehabt, zu welchen inquisitin³ zu ein und andernmahlen sich mit ihren kindern verfügen müssen, weil er mit einem üblen zustand behafftet um seiner zu warten.

Ob inquisitin bewust sey, dass ihr mann gewisse zwey pfennige oder eine beten allhier gekauft und von wem und wie theuer er solche gekauft? Inquisitin wisse hiervon gar nichts und hätte sich um ihres mannes handel nichts bekümert. So viel aber wisse sie zu sagen, dass als sie beyde in verhafft gezogen worden, so hätte der inquisitin ihr mann von 2 pfennigen

¹ 5. oldal, ² 6. oldal.

³ 7. oldal.

gemeldet und zu inquisitin gesagt, sie möchte sich erinnern, ob sie wisse zu welcher zeit er dieselbigen pfenninge gekauft hat.

Weil nun inquisitin dabey verblieben, dass derselben von diesen pfenningen nicht im mindesten was bewust und ein löbliches gericht um losslassung wehmüthigst gebethen, als wurde dieselbe auch hierauff ihres arests entlediget. Actum Sopronii in curia, anno et die praemissis.

Anno 1760. den 29. May continuative mit dem juden Isaac Hürschl.

Inquisit wird nochmahlen ernstlich erinnert die wahrheit zu sagen von weme er die 2 pfenningen erkaufft, indeme man nicht glauben könnte, dass er solche von einen lauffer erkaufft habe, dessen herrschafft er doch nicht nennen könnte, da er doch ausgesagt, dass¹ dieselbe in alhiesigen Hürschen wüthshauss einlogirt gewest? Bleibt bey seiner vorigen aussag, von niemand anderen die zwey pfenningen erkaufft zu haben, als von gedachten lauffer.

Ob inquisit den bedienten, namens Carl bey seiner exzellenz herrn general grafen von Szluha kenne? Nein weder diesen noch die andere, wisse auch nicht, wie ein oder die andere heissen.

Ob inquisit mit gedachter herrschaffts bedienten nichts gehandelt? Nein keines weges.

Ob inquisitens eheweib gedachten Carl kenne? Nein.

Warum dann dieselbe vor einigen tägen bey spatten abent mit gedachten Carl unter den vorderen thor geredet? Inquisit hätte von seiner tochter gehört, dass gedachter bediente sein weib unter den thor angeschrien und dieselbe gefragt, warum sie gesagt, dass der Hürschen wüth gesehen, dass die pfenninge von einen lauffer erkauffet, da doch er von seiner gräfin zu den Hürschen wüth geschickt worden,¹ welcher ihm gemeldet, dass er solches nicht gesehen, sondern nur ihme ein traum wäre, gedachten lauffer aber kenne er nicht.

Mit dessen eheweib.

Ob inquisitin noch bey ihrer vorigen aussag behare, dass sie nicht wisse, von wem ihr mann die 2 pfenninge erkaufft? Ja, sie behare darauf und könnte nictes davon sagen, wann es auch ihr leben geldete.

Ob inquisitin den bedienten, namens Carl bey seiner excellenz herrn general grafen von Szluha kenne? Sie kenne denselben nicht ausser den. dass derselbe vorige wochen, als sie inquisitin von tit. herrn burgermeister abents ohngefähr um halber neun uhr nach hauss gegangen, bey einigen weibs bildern bey den letzteren hauss in der stadt an den stadt-thurn gestanden und nachdem sie vorbey gegangen, wäre derselbe ihr nachgefolget und sie angeschrien, judin und nachdem sie ungesehen, hätte derselbe ihr vorgehalten, sehet, was ihr vor leüth sey, der kleine jud hat meiner² gräfin gesagt, dass der Hürschen wüth wüste, dass ein gewisser lauffer die 2 pfenninge an ihren mann verkauft habe. Nachdem aber die gräfin ihme zu gedachten Hürschen wüth hinausgeschickt, hatt ihm derselbe gemeldet, dass er nichts darum wisse. Worauf sie inquisitin ihm geantwortet, dass

¹ 8. oldal, ² 9. oldal.

wann der Hürschen würrh darum wüste, so dörrfte ihr mann nicht in arest sitzen, darauf wäre sie ihren weg nach hauss gegangen. Actum, ut supra.²

Kivül: Relation über die mit Isac Hirschl, einen Eisenstädterischen juden und dessen weib, nahmens Dolce, beyden inhafftirten sub dato 14-ten May anno 1760. vorgenommene gerichtlichen verhör.

Soproni városi levéltár, Lad. XLVII. et XX. fasc. 6. nr. 281.

Három ívrétű papiros, melyek mindegyikében azonos vízjegy látható: egyik oldalon stilizált lilium, a másik oldalon *E C P* betűk.

544.

1760. október 31. Lázár Simon nagykirályi zsidó, cs. királyi hadseregbeli lószállító Barth József soproni sörmesterrel lovak szállítására vonatkozó szerződését a soproni tanács előtt betábláztatja, mi ellen a sörmester tiltakozik arra az esetre, ha ez számára hátrányos lenne.

Eodem (anno 1760. den 31. Octobris) produciret herr Carolus Mikoss fori utriusque advocatus einen zwischen dem kayserlichen königlichen pferdlieferanten herrn Simon Lazar aus Carol an einen, dann herrn Joseph Barth burgerlichen braumeister allhier getroffenen liefferungs contract und bittet den darinnen begriffenen und zu seiner zeit in via juris darzuthuenden geldrest defalcatis defalcandis zu intabuliren, alss wurde auch praemissa formalitate die intabulation magistratualiter resolviret, worüber herr Barth in soweit diese intabulation praejudicirlich seyn sollte, protestiret und die testimoniales zu extradiren anbegehret hat.

Soproni városi levéltár, 1760. évi Rathsprothocoll 148.

545.

1760. október 31. Primes György soproni városplébános a győri püspök megbízásából felszólítja a soproni tanácsot, hogy a Sopronban elhunyt Corcos Benjamin zsidónak a végrendeleti végrehajtóknál őrzött óráját, gyűrűit és 85 db aranyát adják át e zsidó egyetlen fiának és örökösének, a kat. hitre áttért Albani Jakab Fülöpnek.

Anno 1760. die 31. Octobris.

Reverendissimi domini Georgii Primes, civitatis parochi, literae sub 31. Octobris exaratae, quarum medio excellentissimi domini ordinarii episcopi Jaurinensis literas ad eundem expeditas magistratui communicat, ex quibus patet, quod testamentum Benjaminii Corcos judaei Sopronii vita functi, ex quo neophitus filius ejus, unicus haeres, nunc Jacobus Philippus Albani vocatus, ex haereditate defuncti parentis sui exclusus haberetur, irritum sit ac nullum, proinde magistratum perhumaniter rogat, ut a

¹ 10. oldal, ² 11. oldal.

testamentariis et haeredibus nempe Petro Zanelly, Ignatio Pök et Petro Hoffer omnes res, utpote annulos aureos, horologium et 85 aureos ad manus magistratuales et judicarias revindictet et usque ad ulteriorem dispositionem excellentissimi ordinarii caute asservet. Quantum vero in medicum et apothecam pro defuncto hebraeo ex 85 aureis expositum, reverendissimae suae dominationi specificè submittatur, ut quantocyus genuinum responsum gratiosissimo ordinario suo reddere possit.

Soproni városi levéltár, 1760. évi Prothocollum senatorium Latinum 111—2.

546.

1760. november 7. Grassalkovich Antal magyar kir. kamarai elnök felszólítja a soproni tanácsot, hassanak oda, hogy Barth József polgártársuk számoljon el arról a 6000 forintról, amit Kis-Lázár Simon zsidótól kapott lóvásárlásra.

Anno 1760. die 7. Novembris.

Ejusdem excellentissimi ac illustrissimi domini comitis Antonii Grassalkovich, (excelsae camerae regiae Hungaricae praesidis) literae sub 28. Octobris exaratae, medio quarum significat, quod dum hebraeus Simon Kis-Lázár caesareo-regiorum equorum impressarius anno 1757. stationem equorum pro exercitu caesareo-regio destinatorum in se assumpsisset, contractumque eatenus cum excelso supremo in publicis et cameralibus directorio Viennensi inivisset, eotum Josepho Barth certam equorum statuendorum partem ea lege et conditione cesserit, ut idem debito tempore numerum equorum in se assumptorum compleat, eosdem assentari curet, quo fine eidem instantanee 6000 fl. quoque anticipavit ac in eo dumtaxat supplicat, ut mentionatus subimpressarius computum eatenus cum eodem ineat et in quantum nefors restantiarius compertus fuerit, eidem instantanee satisfaciatur.

Postulatum igitur mentionati Simonis Kis-Lázár qua justitiae et aequitati consentaneum aequanimitati ejusdem magistratus singulariter recommendat, velit antelatum civem ad ineundum cum eodem computum indilate compellere, supplicantiue debitam satisfactionem pro exigentia justitiae et aequi impendere.

Soproni városi levéltár, 1760. évi Prothocollum senatorium Latinum 113—4.

547.

1760. november 10. A soproni tanács Grassalkovich Antal magyar kir. kamarai elnök levelére válaszolva közli, hogy Kis-Lázár Simon zsidó előttük pert indított Barth József ellen és ebben a perben nov. 17-én lesz a tárgyalás.

Anno 1760. die 10. Novembris.

Literae ad excellentissimum ac illustrissimum dominum comitem Antonium Grassalkovich, excelsae camerae regiae praesidem, humillimè ad ejus-

dem gratiosas literas intuitu judaei Somonis Kis-Lázári interventas respondendo, antelatum judaeum Lazarum contra suum debitorem Josephum Barth non ita pridem actionem magistratui hujati porrexisse, eidemque terminum diei 17-mae Novembris 1760. praefixum extitisse. Ubi proinde partes litigantes in via juris computus suos, ad quos ineundos necessario stringi debebunt, produxerint, sibi que incumbentia egerint, magistratus omnem justitiam ex jurata obligatione quo celerius administrare non intermitteret.

Soproni városi levéltár, 1760. évi Prothocollum senatorium Latinum 116—7.

548.

1760. november 14. A soproni tanács tudomásul veszi a m. kir. helytartótanácsnak azt a rendeletét, amely többek között Ábrahám Márkus és Lőw Márkus megszőkött zsidók körözését tartalmazza.

Anno 1760. die 14. Novembris.

Excelsi consilii regii locumtenentialis intimatum de dato 30. Septembris, medio cujus committitur, quatenus magistratus in profugos milites juxta adnexam specificationem denotatos, non minus in nobilem Andream Füle blasphemum Diosgyóriensem, in judaeos itidem Abraham Markum et Lőw Markum omnes pariter profugos et in adnexo descriptos in gremio sui inquirat et pro casu comprehensionis proximae militari praefecturae et respective competenti jurisdictioni resignet.

Soproni városi levéltár, 1760. évi Prothocollum senatorium Latinum 119—20.

549.

1760. november 20. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot fizet le.

Empfang von juden contracten.

Den 1-ten May überbrachte die juden gemein von Mätterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1759. bis ende Aprilis 1760. 15 fl. — den.

Den 2-ten Novembris, als an Elisabeth marckt erhielt ich eben von derselben auf das 2-te halbe jahr, nemlich von 1-ten May bis letzten Octobris 1760. mit 15 fl., (zusammen) 30 fl.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein von Creutz das halbjährige contractgeld wegen derselben in diese stadt zugelassenen handels von 1-ten Novembris 1759. bis ende Aprilis 1760. 10 fl. — den.

Den 2-ten Novembris erhielt ich von eben derselben auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis ultimam Octobris 1760. 10 fl., (zusammen) 20 fl.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein in Läckebach das halbjährige contractgeld

Latus 50 fl.

von 1-ten Novembris 1759. bis ende April 1760. 10 fl. — den.

Den 20. Novembris eben von derselben das anderte halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris anni currentis 10 fl., (zusammen) 20 fl.

Den 1-ten May überkamme ich von der juden gemein in Eysenstadt das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1759. bis ultimam Aprilis 1760. 15 fl. — den.

Den 20. Novembris abermahl dieselbe auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris 1760. 15 fl., (zusammen) 30 fl.

Latus 50 fl.

Summa dieser rubric 100 fl.

Soproni városi levéltár, 1760. évi Cammer-rechnung 100—1.

550.

1760. november 26. Marek Jakab csehországai zsidó kihallgatási jegyzőkönyve, aki lopással van gyanúsítva és akit a soproni városi bírói szék 20 forintra büntet meg.

Anno 1760. den 26. Novembris ist sub praesidio tit. herrn Frantz Ignatz Pellican pro tunc wohlverordneten herrn stadtrichter und tit. herrn Johann Christian Gabriel und tit. herrn Johann Georg Pöck, beeden des innern raths, folgende inquisition peragiret worden.

Interrogatoria.

Wie inquisit heisse, wer, von wannen und wie alt er seye? Mareck Jacob, ein jud aus Böhmen von Caledé Becainer creüses, 27 jahr alt, ein brandweinbrenner.

Was er alhier zu thun gehabt, dass er aus Mahrn, so einen weiten weeg hieher gemacht hat und wann er allhier angekommen? Er seye den 13-ten dieses lauffenden monaths Novembris nacher Pressburg in der absicht gekommen, dass er von dort an gerathes weeges in die Somogyság gehen wolte um alda die brandwein brennerey zu treiben. Er wäre aber alda zu einer gewissen jüdin, Fradel Rauztecz, einer spitzenhandlerin von gedachten Rauztecz, welche sich dazumahl in Pressburg befunden, gekommen, dieser hätte er sein vorhaben offenbahret, dass er in die Somogyság gehen wolte. Sie hätte ihm aber gemeldet, dass weillen sie ohnedeme nacher Oedenburg auf den marck gehe, so könnte er mit ihr kommen, damit er aber diese reisse nicht umsonst mache, so könnte er sich calender anschaffen, dabey etwaz zu profitiren wäre, welches er auch gethann und den 19-ten dieses vormittag mit der spitzenhandlerin hiehero kommen. Er habe sich auch 80 stückh angeschaffet, solche mit sich genohmen um dieselben allhier mit nutzen zu verkauffen, wovon er auch allhier 17 stück verkauffet.

Wohin inquisit die übrigen calender hingethan? Er habe dieselben obbemeldter Fradel nebst seinen zwerg-sackel, worinnen zwey hemder und 1 paar schwarze manns-strümpff waren, aufzuheben geben mit den vermeldten, dass er dasselbe in einer halben stunde hinwiederum abhohlen wolle.

Warum inquisit in arest gekommen? Er wäre nach 12 uhr an Elisabeth tag in die jüdische charkuchen gantz allein gekommen um sich etwas essen geben zu lassen. Allda habe er ein pfeiffen taback angesteckt, ein anderer jud aber hatte ihm solches verboten und ihm vor einen spitzbuben erklärt meldende, du wirst auch von die andern spitzbuben seyn. Er läugnete es und gieng auf den gang hinaus um allda seine pfeiffe taback zu rauchen. Bald darauf sind 2 musquetirer und einer in einen braunen camisol zu ihm gekommen, welche ihm gefraget, ob der pfeffer sein zugehöret? Da er aber von der sache nichts gewust hat, ist er von denen musquetirerern eingeführet worden.

Inquisit solle die wahrheit bekennen, ob er nicht bey den eintritt in die charkuchel von den juden Hirschl zu wissen verlanget, warum er nicht den andern den pfeffer gelassen hat? Er habe von keinen pfeffer nichts geredet und wisse von nichts.

Hierauf wurde der jud Hirschl vorgerufen und mit ihm inquisiten confrontiret, welcher die gantze sache solcher gestalten erzehlet, es wäre den 19. Novembris, als am Elisabeth tag umgefehr nach 1 uhr nachmittag ein frembder jud mit einen sack pfeffer zu ihm Hirschl in herrn Fridrichs Schmidt behaussung kommen und wolte derselben ihm aufzuheben geben. Da ihm nun Hirschl die sache sehr verdächtig vorkomen, indeme er auf den sack die beeden buchstaben P. H. nebst den gewöhnlichen kauffmanszeichen erblickte, so gabe er solehen seinen wirth mit vermeldten, er möchte ihm auf sein wort nehmen und aufheben, es seye eine gestohlene sache. Herr Schmidt habe auch den sack mit den pfeffer zu sich genohmen, der jud aber seye darauf fortgegangen und habe ihm verboten, er solle keinen andern den pfeffer geben, als ihm selber, wann er zurückkommt. Nach verlauff einer viertl stunde kommt inquisit, aber nicht alleine, wie er vorgeibt, sondern nebst seinen cameraden, zu ihm Hirschl mit den grösten geschrey und lehm schreyende, warum er nicht den pfeffer den andern gegeben habe.

Inquisit wird nochmahls erinnert die warheit zu sagn, ob die sache sich so verhalten, wie der Hirschl ihm jezo alles ins gesicht gesagt hat? Er seye nur allein dahin gekommen und habe von keinen pfeffer nichts gemeldet.

Ob inquisit gar keine wissenschafft habe von einen gestohlenen pfeffer oder aber ob er nicht cammerad mitgewessen? Nein, er wisse von nichts.

Den 28. Novembris 1760. ist deliquent mit 20 fl. bestraffet worden.

Kivül: Inquisition wieder Marck Jacob jud aus Böhmen de dato 26. Novembris 1760.

Soproni városi levéltár, Lád. XLVII. et XX. fasc. 6. nr. 286.

Két ívrétű papiros, melyekben ugyanaz a vizjegy látható, mint az 551. sorszám alattiban.

Ez a kérdés és rá adott felelet törölve van: *Wie theüer inquisit seine calender verkauft habe? Das stuck vor ein groschen und 3 1/2 kr.*

1760. november 26. Mózes Salamon szentgyörgyi zsidó kihallgatási jegyzőkönyve, aki lopással van gyanúsítva. Büntetése 12 botütés.

Anno 1760. den 26. Novembris.

Wie inquisit heisse, wer und wie alt er seye? Salamon Moyses, ein jud von Sanct Georgen nächst Pressburg, alt 15 jahr.

Ob er allda wohnhafft seye? Sein vatter wäre ehedessen in Sanct Georg wohnhafft gewesen, nachdeme aber dessen eheweib, inquisitens mutter, vor zwey jahren gestorben, habe er sich bald darauf von dar weg und in des pferdliefferanten Lezer Caroli judens diensten begeben und befindet sich noch allda.

Was er vor ursache gehabt habe von Sanct Georgen hieher zu kommen? Er seye nicht von Sanct Georgen, sondern von Schotthein, welches anderthalb meill von Sanct Georgen gelegen, allwo er bey einen juden, namens Salamon Schotthein, einen fleischhacker und bierschenck, in diensten gestanden, hieher gekommen, und zwar zu fuss ganz alleine in der absicht seinen vattern allhier bey gelegenheit des jahrmарckts anzutreffen.

Wie lang er bey diesen juden in diensten gestandten und warum er davon gangen? Anderthalb jahr, nachdeme er aber grosse uberlast von seiner schwester gehabt und der dienst ihm auch zu schwer gewesen, so habe er weg verlangt, welches er ihm auch zugestandten und da seye er, wie er bereits gemeldet, hieher gekomen seinen vatter aufzusuchen.

Wann inquisit hieher komen? Vergangenen mitwoch, als den 19. currentis mensis vormittag ungefehr um 9 uhr.

Ob inquisit seinen vatter allhier angetroffen? Nein.

Warum inquisit in arest gekommen? Er ist in die charkuchel gekommen um etwas sich zu essen geben zu lassen, hernach aber von denen musquetirern eingeführt worden.

Ob er nicht selbanderter mit einen grossen lehrm dahin gekommen und von den charkuchel juden, namens Hirschl, mit ungestüm verlanget, er solte den pfeffer den andern geben? Nein.

Darauf wurde denselben auch erstbemelter jud Hirschl vorgestehlt, welcher ihm in das gesicht gesagt, dass er mit obgedachten juden, Mareck Jacob, zu ihm gekommen und alda mit grossen lehrm ihme angeschrien, warum er den andern den pfeffer nicht zurückgebe, worauf sich derselbe erkläret, dass wie er in die charkuchel gekommen, habe er alda ein geschrey von pfeffer gehöret, worauf er gefragt, warum er den andern den pfeffer nicht zurückgebe, wann er seyn gehöre, solte er aber solchen gestohlen haben, so solle er ihm behalten.

Ob inquisit mit denjenigen, welcher den pfeffer gestohlen, keine bekandtschaft habe? Nein.

Wo komt es dann her, das inquisit sich wegen den pfeffer so eyfrig ange-dohmen? Er wisse von keinen gestohlenen pfeffer und auch von keinen dieb nichts ausser was er schon oben ausgesaget.

Ist mit 12 brügeln bestraffet worden den 28. Novembris 1760.

Kívül: Inquisition wieder Salomon Moyses jud von Sanct Georgen de dato 26. Novembris 1760.

Soproni városi levéltár, Lad. XLVII. et XX. fasc. 6. nr. 285.

Két ívrétű papiros azonos vízjegyekkel: egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta *F C P* betűkkel, a szövegben több törléssel és betoldással.

552.

1760. Egy nagymartoni zsidó Sopron városától 420 köteg szalmát vásárolt, amelyért 4 forint 20 dénárt fizetett.

Empfang von verkaufften stroh, ut contra quittung.

Ein jud von Matterstorff 420 schalbas 4 fl. 20 den.

Soproni városi levéltár, 1760. évi Cammer-rechnung 153.

MUTATÓK

I. NÉVMUTATÓ — INDEX NOMINUM

A zárójelben álló számok évszámok, amelyek az oklevél keltét jelzik. A zárójel nélküli számok az oklevelek sorszámai.

Rövidítések az indexben: A. A. = Alsó-Ausztria, csn. = családnév, hn. = helynév, l. = lásd, m. = megye, szn. = személynév, uo. = ugyanott.

Fontos figyelemztetés! A 92., 160., 254., 261–264. és 423. sorszámú iratok nevei és helységei nincsenek kijegyezve.

- Abt* Zsuzsanna l. Kor-dics.
- Acsády* Ádám veszprémi püspök (1730) 75.
- Adélffy* János (1731) 32/a.
- Albani* Jakab Fülöp l. Corcos.
- Alboér* Ábrahám nádorfehérvári zsidó (1709) 60–5.
- Almersdorfer* Mihály soproni polgár és szalagkereskedő (1754) 397.
- Amhet* aga (1709) 65.
- András* soproni harmincadhivatali írnok, előbb zsidóírnok (1530) 33.
- Angermayr* Keresztély soproni polgár és báb-sütő (1751) 353.
- Anna* királyné udvarmestere l. Gozon.
- soproni kikeresztelkedett zsidónő (1524) 29–30.
- Antal* velencei kereskedő (1504) 21.
- Antalovics* örökösök (1759) 534.
- Antolchich* János helytartótanácsi tanácsos (1727) 72.
- Arnsteiner* Izsák zsidó (1755) 437. — (1758) 497, 502, 504, 506.
- Márkus pozsonyi zsidó és kereskedő (1749) 162, 269, 279, 287. — (1750) 291–2, 295, 300, 345.
- Artner* Farkas soproni tanácsos (1749) 280.
- Lipót soproni tanácsos (1749) 177–8.
- Auersperg* l. Lamberg, Tripsch.
- Ábrahám* zsidó (1706) 57. — nagymartoni zsidó (1749) 278. — spanyol származású zsidó doktor (1619) 39. — török zsidó (1753) 391.
- Izsák trebitschi zsidó szolgál, atyja: Salamon borbély és anyja: Ancsa (1749) 285.
- Lázár csöllei zsidó (1749) 221.
- Lévi zsidó (1719) 70.
- Márkus tatai zsidó (1749) 272.
- Mátyás oroszvári zsidó Edvén bérlő (1753) 383.
- Mózes prágai zsidó varga, kinek atyja: Ábrahám prágai varga (1749) 281.
- Salamon lakompaki zsidó (1750) 331. — sopronkereszturi zsidó (1749) 284. — (1750) 341. — (1751) 348–50.
- Ádám* zsidó (1709) 66.
- József sopronkereszturi zsidó (1752) 370. — (1754) 401.
- Mózes lakompaki zsidó (1752) 374. — (1754) 397.
- Áron* Jakab tatai zsidó (1749) 272.
- Bachrach* budai kamarai zsidó (1742) 93.
- Sámson temesvári zsidó (1730) 74. — (1731) 76–80, 82/a. — (1743) 128.
- Wolf budai zsidó (1708) 58.
- Bagosi* László (1709) 65.
- Balassa* gróf (1749) 247.
- Pál gróf (1749) 169, 208, 212, 240, 244, 266. — (1750) 322. — (1752) 371. — (1756) 464. — (1757) 482. — (1758) 484. — (1759) 527–8, 532.
- Balogh* András körtvélyesi jobbágy (1669) 46.
- István (1706) 57.
- László (1754) 408. — (1755) 432.
- Baló* László (1662) 45.
- Barinay* László (1737) 85, 87. — (1754) 400, 408, 420. — (1755) 430, 432, 449. — (1756) 464, 473. — (1757) 478, 480, 482–3. — (1758) 486–7, 508, 510–2. — (1759) 517–8, 527–8.
- Barth* József soproni polgár és sörfőző (1760) 544, 546–7.
- Battha* László (1756) 457–8, 462.
- Battyány* birtokok (1749) 251.
- gróf (1749) 258.
- Lajos gróf (1738) 89. (1743) 94, 98, 105, 108. — (1744) 139. — (1745) 143. — (1749) 189, 254. — (1753) 386, 391. — (1755) 430.

- Zsigmond gróf (1749) 256.
- Baumgarten* Sebestyén kirchschlagi polgár (1749) 177.
- Bayer* Mihály lászlói származású soproni ökörpásztor (1749) 176.
- Bánóczi* István (1669) 46.
- Beatrix* királyné (1488) 17. — (1492) 18.
- Beer* Sámuel tatai zsidó (1749) 272.
- Beleznay* János soproni polgár (1756) 472.
- Bending* Rozina soproni polgárnő (1755) 429.
- Benedikt* Elkan kismartoni zsidó (1749) 239, 288. — (1750) 342. — (1752) 378. — (1754) 394.
- Benjamin* József szakolcai zsidó (1750) 344, 346—7.
- Berényi* püspök (1737) 85.
- Bernhard* Sámuel morvaországi kolduló zsidó, atyja: Bernhard, anyja: Rössl (1749) 280.
- Berzeviczy* csn. (1749) 245.
- Bethlen* Gábor erdélyi fejedelem (1618) 38. — (1619) 40—1. — (1620) 42—3. — esküvője Katalinnal Kassán (1629) 44.
- Kata grófnő (1752) 366.
- Bezwár* uraság (1749) 217.
- Bilánszky* József Bernát budai polgár (1749) 162, 269, 279, 287. — (1750) 291—2, 300, 345.
- Bini* Antal firenzei polgár (1510) 25.
- Blusovszky* József soproni polgár és ügyvéd (1751) 348, 360. — (1752) 375. — (1754) 403. — (1759) 535.
- Blau* Hirschl szentgyörgyi zsidóbíró (1749) 234.
- Bobok* Mihály (1746) 150.
- (1749) 169, 266.
- Boldizsár* soproni polgár és kalapos (1527) 32.
- Bolla* sopronmegyei főszolgabíró (1759) 534.
- Borbála* soproni cseléd-lány (1527) 32.
- Bors* János zemplényi szolgabíró (1669) 46.
- Borsos* Tamás, erdélyi fejedelem követe a portán (1618) 37—8. — (1619) 39—40. — (1620) 42.
- Buschan* Sámuel vágúj-helyi zsidó (1749) 217.
- Bosits* Mária budai polgárasszony (1749) 166.
- Botka* Mária I. Gersics.
- Botterane* csn. (1749) 245.
- Bödecs* György beledi lakos (1750) 335.
- Brixeu* neje I. Rimay.
- Brunsvik* Antal (1744) 137.
- Burgo* Antal Cynthius, a Szent Sír lovagja (1510) 25.
- Businkay* György Lénárd szakolcai városi jegyző (1747) 154—5.
- Bühler* Mátyás soproni polgár (1750) 336.
- Bürgl* Joachim zsidó (1749) 274. — (1750) 328.
- Caprara* csn. (1749) 247.
- Cállaois* báró (1749) 247.
- Cheregonius* Gyula Antal olasz közjegyző (1506) 23.
- cigányok* (1749) 183.
- Corcos* Benjámín zsidó (1760) 541, 545. — kinek kikeresztelkedett fia: Albani Jakab Fülöp (1760) 545.
- Cotta* Ferenc kikeresztelkedett spanyol zsidó, budai polgár (1504) 21. — (1506) 23. — (1510) 25.
- János budai polgár és neje, Katalin, veje Szabó Imre budai polgárnak (1518) 27.
- Márton kikeresztelkedett toledói zsidó, budai ötvös (1488) 17. — (1492) 18. — (1494) 19. — (1504) 21.
- Csapó* Péter peresztegi ispán (1749) 175.
- Csáki* András (1709) 65.
- Csáky* János gróf (1749) 169, 266.
- Csizmuzia* Ferenc pátkai lakos (1752) 382.
- Cziráky* grófnő (1749) 201.
- Damosch* bécsi orvos (1753) 386.
- Dávid* Ábrahám savvári zsidó (1749) 215.
- Ádám sopronkeresztúri zsidó szücs (1750) 336, 339.
- Jakab jókai zsidó (1749) 225.
- Mayr bazini zsidó (1749) 219.
- Mózes lipótószentmiklósi zsidó (1749) 205.
- Deimel* János György soproni polgár és szabó (1751) 358.
- Demkovicz* István nyitrai megyei szolgabíró (1749) 190.
- Devornikovits* uraság (1749) 205.
- Diets* János udvari borbély a brandenburgi csapatoknál (1686) 51.
- Düsch* János Ehrenreich soproni polgár és ügyvéd (1749) 278.
- Dobner* Nándor soproni polgármester (1757) 479.
- Richárd Nándor soproni polgár (1757) 479.
- Dombrádi* János börtönőr (1756) 465.
- Domcsik* Mihály rákócói jobbágy (1669) 46.
- Domsics* Mihály (1743) 107. — (1744) 129, 131—2.
- Domonkos* Sámuel (1706) 57.
- Don Diego* spanyol gitáros (1619) 41.
- Dongó* Ferenc sopron-

- megyei főszolgabíró (1754) 394, 411, 421, 423, 427. — (1755) 430. — (1758) 490.
- Drescher* Péter soproni polgár (1436) 6.
- Dugovits* József sopronmegyei főszolgabíró (1753) 383.
- Edvei* Ferenc (1753) 383.
- Ege* János Mihály soproni polgár és kalmár (1751) 354.
- Ehrlinger* Bertalan soproni tanácsos (1749) 280.
- Eilingsrab* Egyed soproni polgár és a vár-árokmenti Boldogasszony templom templomatyja (1467) 12.
- Einbeck* Mátyás soproni polgár és posztóké-szítő és neje, Mária Zsófia (1751) 350. — (1755) 441, 447.
- Eisenman* vagy Schuster zsidó (1749) 282.
- Eitelhuber* Károly József soproni polgár és ügyvéd (1758) 506.
- Elkana* Ábrahám nikolsburgi származású tatai zsidó (1758) 503.
- Ellenschitz* Marianna soproni polgárnő (1752) 367.
- Emen* Mátyás kismartoni tanácsos özvegye, Mária Jozefa és lánya, Mária Anna, nupta Hameriana (1756) 456—7.
- Engelshofen* Ferenc Antal Lipót báró temesvári katonai parancsnok (1753) 390.
- Ensel* Mózes rohenci zsidó (1758) 500.
- Erdődi* közkatona (1759) 534.
- Erdődy* György gróf (1749) 194, 213, 247. — (1752) 380. — (1755) 444. — (1757) 476. — (1758) 508, 512.
- Miklós gróf (1755) 449.
- Ernst* János Gottlieb soproni polgár és kalmár özvegye, Margit Zsófia (1752) 374.
- Keresztély József soproni tanácsos (1760) 543.
- Konrád soproni városi jegyző (1427) 5.
- Ernusz* Zsigmond pécsi püspök és kir. kincstárnok (1494) 19.
- Eszterházy* alattvalók (1731) 79.
- gróf (1749) 247.
- hercegi jószágigazgató I. Handel, — tisztartó I. Wastlein, — uradalom (1749) 185, 238—9, 241—2. — (1756) 456—8. — (1757) 475.
- uradalom (1758) 503.
- Antal gróf, kuruc generális (1706) 57.
- Dániel gróf kerületi főbiztos (1753) 383. — (1759) 534, 536.
- Ferenc gróf (1727) 71. — (1749) 228. — (1750) 326. — (1752) 376. — kir. tárnokmester (1748) 159.
- János gróf (1737) 85.
- József gróf (1748) 159. — (1749) 230.
- Miklós gróf (1748) 159. — féle ezred (1759) 534.
- Pál Antal herceg (1749) 212. — (1750) 341. — (1751) 348. — (1754) 406. — (1759) 534.
- Éliás* Gottlieb nagymartoni zsidó (1754) 407.
- Jakab nagymartoni zsidó (1752) 375. — (1754) 417. — fia, Löbl (1749) 180.
- József becskei zsidó (1756) 465.
- Mózes nagymartoni zsidó fia, Izsák (1754) 407.
- Fabiankovich* György (1731) 80, 82/a. — (1737) 85. — (1749) 174, 266, 268, 277. — (1750) 295, 308, 322, 326, 332. — (1751) 355. — (1752) 371, 376, 380. — (1753) 386, 391.
- Károly (1759) 518, 520, 527—8.
- Farkas* István beledi lakos (1750) 335.
- Fasan* Gergely (1755) 446.
- Fáy* Gábor helytartótanácsi tanácsos (1737) 85—6.
- Fekete* Mendel zsidó préfektus (1510) 26.
- Ferdinánd* I. király (1551) 34.
- II. király (1620) 42.
- Ferenc* lotharingiai herceg (1743) 94. — német király (1745) 143.
- Festetics* Kristóf helytartótanácsi tanácsos (1737) 85. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 95.
- Fiath* Zsófia (1743) 113.
- Fischer* soproni lány (1756) 455.
- Flesch* Mózes bajai zsidó (1749) 196.
- Forgács* Jánosné grófné (1749) 212.
- József gróf (1749) 212.
- Forgács* Simon ugoecsa-megyei zsidó (1749) 249.
- Franck* Erdman soproni polgár és szabó (1756) 453.
- Frankl* Dávid komáromi zsidó (1754) 415.
- Izrael nikolsburgi zsidó (1751) 351, 354, 360. — (1758) 500.
- Füle* András diósgyőri vallásgyalázó (1760) 548.
- Fülöp* stomfai zsidó (1752) 365.
- Zakariás zsidó örökösei (1750) 318.
- Fürst* Ferenc soproni polgár és csizmadia (1756) 472. — (1758) 513.

- Füssl* Antal soproni polgár (1758) 496.
- Gabriel* György kassai városbíró özvegye, Ilona. Szabó Imre budai polgár lánya (1518) 27.
- János Keresztély soproni tanácsos (1750) 330. — (1753) 385. — (1760) 550.
- Lajos soproni polgár és ügyvéd (1759) 529.
- Gager* György sopronkeresztúri sütőmester (1750) 319. — (1752) 369.
- Gatringer* István soproni polgár (1527) 32.
- Gáspár* Anna paksi lakos (1758) 507.
- Geresdi* Miklós soproni polgár (1466) 11.
- Gergely* pátkai zsidó (1752) 382.
- Gersics* János özvegye, Botka Mária (1750) 344, 346.
- Gerstl* soproni zsidó (1527) 32.
- Glesel* Hirschl móri zsidó (1743) 96, 106.
- Goldner* Mihály soproni polgár (1758) 495.
- Gottlieb* Ábrahám nagymartoni zsidó (1750) 307. — (1752) 379. — (1754) 429. — (1755) 434—6, 439—40, 442—3, 446, 449. — (1756) 453.
- Gozon* de Mélac Jean, Anna királyné udvarmestere (1506) 23.
- Graf* István soproni polgár (1755) 442.
- Grassalkovich* Antal gróf, m. kir. kamarai elnök (1760) 546—7.
- Gratianus* csn. (1619) 39. — (1620) 42.
- Grazer* András soproni polgár és esztergályos (1760) 543.
- Gregorius* János Kristóf soproni polgár és magyar kalapos és neje, Mária Eleonóra (1751) 349.
- Greiner* Ferenc Ignác soproni városbíró (1749) 177—8, 280. — (1750) 303.
- Gröller* csn. (1753) 390.
- Günsberger* Márkus sopronkeresztúri zsidó (1749) 284. — (1750) 315, 319, 341. — (1751) 348—50. — (1752) 368—9. (1753) 387. — (1754) 409. — (1755) 441, 447. — (1756) 459.
- Günzburger* Náthán óbudai rabbi (1758) 503.
- Gürseni* Pongrácz soproni polgár (1480) 16.
- György* Ferenc (1754) 420. — (1755) 430, 435, 444. — (1756) 463—4, 473. — (1758) 484, 486—7, 508, 510—2. — (1759) 517—8, 521, 523, 525.
- Gyurcsányi* Imre (1731) 76—7.
- Gyuró* pesti lakos (1749) 168.
- Haja* nagymartoni zsidó nő (1755) 438.
- Hajon* Simon zsidó (1754) 394—5.
- Hamberger* Antal bécsújhelyi hóhér (1749) 273.
- Hammer* I. Emen.
- Handel* János hercegi jószágigazgató (1749) 185.
- Haneman* neje I. Rünay. — Quirinus soproni polgár és posztónyíró (1530) 33.
- Harbar* Mátyás budai polgár (1504) 21.
- Harkamp* Tóbiás soproni polgár és eszmadia (1758) 513.
- Harrach* József gróf (1753) 390.
- Huschiowitz* Berl sáros-megyei zsidó (1749) 235—6.
- Hasser* Izrael óbudai zsidó (1749) 160.
- Hauptberger* Lénárd soproni polgár (1478) 15.
- Hazaius* János vasmegeyi alszolgabíró (1749) 182.
- Herb* Kristóf soproni tanácsos (1478) 15.
- Herbeviller* grófnő (1759) 534.
- Herlein* Ferenc (1750) 326. — (1751) 355. — (1754) 400, 421. — (1755) 449. — (1757) 476, 478, 480, 482—3.
- Herold* kapitány (1758) 492.
- Herzfeld* Mózes stomfai zsidó (1751) 360.
- Herzl* bossáci zsidó (1756) 465.
- Mózes lakompaki zsidó (1751) 359.
- Hirsch* Sámuel lakompaki zsidó (1754) 427.
- Hirschl* zsidó (1759) 521, 530. — (1760) 550—1. — budai kamarai zsidó (1742) 93.
- Ábrahám mosonkátai zsidó mészáros, apja: Hirschl mészáros (1749) 282—3. — rohonei zsidó (1758) 488, 491.
- Dávid nagymartoni zsidó (1750) 318, 334.
- Fülöp kismartoni zsidó (1754) 427.
- Izsák zsidó (1706) 57. — lovasberényi zsidóbíró (1743) 125, 127. (1749) 201. — Stomfáról származó kismartoni zsidó és neje, Dolce (1760) 543. — veszprémi zsidóbíró (1743) 96, 106.
- Jakab nagymagyari zsidó (1749) 226. — devceseri zsidó (1706) 57.
- Joachim sopronkeresztúri zsidó (1756) 459.
- Lázár bodajki zsidó (1752) 382.
- Löbl mosonkátai zsidó (1756) 461.
- Mandel pozsonyváraljai zsidóbíró (1749)

263. — vágújhelyi zsidó (1749) 217.
- Mihály paksi zsidó (1743) 113. — pozsonyi pénzverdei zsidó (1749) 270, 276. (1750) 295.
- Mózes nikolsburgi zsidó borbély, atyja uo. posztókereskedő (1749) 286. — Juda, Salamon, Márkus és Izsák szabó pápai zsidók (1748) 159.
- Náthán nagymartoni zsidó (1752) 373. — (1754) 394. — (1758) 485, 493—4.
- Salamon kismartoni zsidó (1754) 394. — Izsák nagymartoni zsidó Kisfaludon bérlője a községnek (1753) 383.
- Sámuel lakompaki zsidó (1754) 414. — trencsényi zsidó (1749) 248.
- Simon tatai zsidó (1749) 272.
- Wolf kismartoni zsidó (1751) 356.
- Hlaváč* János (1759) 532, 536.
- Hochburg* János József gróf (1732) 82/b.
- Hochholtzer* Dániel soproni tanácsos (1760) 543.
- Hofer* Keresztély soproni polgár a Halász utcában (1523) 28. — nagynénje: Afra (1525) 31.
- Péter soproni polgár (1760) 541, 545.
- Honig* Löw lakompaki zsidó (1752) 374.
- Hornják* Gergely rákóczi jobbágy (1669) 46.
- Lukács morvai jobbágy (1669) 46.
- horvát* nő (1753) 385. — horvátok (1749) 239.
- Horváth* Ferenc, II. Rákóczi Ferenc portai megbízottja Konstantinápolyban (1709) 62—3.
- Höller* Pál soproni polgár és posztókészítő (1750) 336. — (1753) 384, 387.
- huszárok* (1749) 175, 216.
- Huszein* szilisztriai basa (1620) 42.
- Hüpfel* Gottlieb soproni polgár és aranyműves (1751) 358.
- Jban* Mihály soproni polgármester (1524) 30. — soproni polgár (1530) 33.
- Illésházy* József gróf (1749) 247, 277. — (1751) 355. — (1755) 435. — (1756) 473. — (1757) 478, 480, 483. — (1758) 486—7. — (1759) 517—8, 525.
- invalidusok* (1759) 534.
- Isakovicz* Dániel ugocsa-megyei zsidó (1749) 249.
- István* soproni polgár és timár (1469) 13.
- Izrael* Dávid Mihályiban bérlő (1753) 383.
- Márkus dunaszerdahelyi zsidóbíró (1749) 234.
- Salamon cseh zsidó Plawitzból (1753) 385.
- Izsák* galántai zsidóbíró (1749) 234. — nagymartoni zsidó (1749) 163. — soproni zsidó fiai: Smerlein és Everlein (1374) 2. — sopronkeresztúri zsidó és neje, Rozina (1754) 401.
- Hertzel tatai zsidó (1749) 272.
- Izrael zalamegyei zsidó (1749) 259.
- Jakab sopronkeresztúri zsidó (1752) 370.
- Mózes rohonei zsidó (1758) 499. — Közepbükön szües (1753) 383.
- Sámuel boleszói zsidó (1756) 473. — somogy megyei zsidó (1749) 237.
- Jakub* soproni polgár és timár fia, Lipót (1527) 32.
- zsidó doktor (1618) 37. — (1619) 39—40.
- győri zsidó (1706) 57. — nagymartoni zsidó (1749) 282—3. — (1750) 306. — pöstyényi zsidó (1756) 465. — soproni zsidó (1527) 32.
- Ábrahám zsidó Jobaházán bérlő (1753) 383. — pápai zsidó (1748) 159.
- fia József kismartoni zsidó a prágai hitközség tagja (1507) 24.
- Fülöp pápai zsidó (1748) 159. — sopronkeresztúri zsidóbíró (1754) 427. — stomfai zsidó (1751) 354.
- Lázár nagymartoni zsidóbíró (1750) 342.
- Mihály nagymartoni zsidó (1749) 226.
- Mózes győri zsidó (1749) 202—3. — rohonei zsidó (1758) 498.
- Salamon lengyel zsidó Felsőszoporon kalmár (1753) 383.
- Junky* doboványi zsidó, kinek bátyja, Mózes Vörösváron lakik (1756) 465.
- Jákob* zsidó (1706) 57.
- János* soproni pap (1427) 5. — soproni polgár és bográr (1440) 9. — zsidó megkeresztelése után Antal és bérmálásban Nándor kőműves (1756) 473.
- Jentschin* Katalin soproni polgárnő (1760) 540.
- Jeremiás* óbudai zsidó (1750) 311, 314.
- Jesuwoviz* Izrael ungme-gyei zsidó (1749) 250.
- Joachim* mosonkátai zsidó szabó (1749) 286.
- József pápai zsidó (1748) 159.

- Joel* Lázár rohonci zsidó (1758) 496, 501.
 — Simon tatai zsidó (1749) 272.
- Johannes* Iopis közjegyző (1504) 21.
- Jónás* Koppel tatai zsidó (1749) 272.
- József* I. király (1757) 479.
 — zsidó (1426) 3. — (1427) 5. — konstantinápolyi zsidó (1618) 38. — lakompaki zsidó (1750) 324.
 — Ádám lakompaki zsidó (1749) 288. — zsidóbíró (1750) 342. — sopronkeresztúri zsidó esküdt (1749) 288. — (1750) 342.
 — Jakab sopronkeresztúri zsidó (1756) 459.
 — Mózes, Buda ostrománál foglyul esett zsidó (1686) 52.
- Juda* zsidó (1662) 45.
 — Dávid nagyváradai zsidó (1749) 199.
- Jurkovic* István pesti polgár (1750) 311.
- Justinian* Sebestyén (1504) 21.
- Jüding* Miklós soproni polgár (1427) 5.
- Kaiser* esn. (1754) 395.
- Kalman* Mózes bazini zsidóbíró (1749) 219, 234.
- Kampel* Ignác Ferenc soproni polgár (1754) 418—9.
- Kamper* János Jakab soproni városi kancellista (1758) 502.
- Kamuti* esn. (1618) 37. — (1619) 39.
- Karkotsán* Miklós (1709) 65.
- Karner* György borhegyi lakos (1749) 275.
- Kastner* Jakab soproni polgár és neje, Zsuzsanna (1755) 438.
- Kawicz* gróf (1749) 205, 245. — (1750) 298—9, 316.
 — András gróf (1684) 50.
- Károly* III. király (1730) 75. — (1738) 89—90. — (1743) 99.
- Kecskeméti* István zemp-lénmegyei esküdt (1669) 46.
- Keglevich* József gróf (1750) 308. — (1754) 400, 408, 420—1. — (1755) 432. — (1756) 463, 465. — (1758) 510—1. — (1759) 520—1, 523.
- Keller* Károly báró (1749) 169, 266, 268. — (1750) 295. — néhai (1750) 304.
- kenyelfutó* (1760) 543.
- Késs* Péter százados (1755) 446.
- királyi* felség (1426) 4. — kincstárnok I. Ernuszt, — tárnokmester I. Eszterházy.
- Kittel* György Sámuel soproni orvos (1757) 479.
- Kitzli* esn. (1754) 395.
- Klaimdel* soproni polgár és neje, Erzsébet (1374) 2.
- Klatóczy* esn. (1709) 66.
- Klein* Gottlieb soproni polgár (1754) 426.
- Klingenmayr* József budai tanácsos (1749) 269.
- Kmeth* János soproni polgár és csizmadia (1758) 513. — neje (1758) 514.
- Kocsi* Benedek (1610) 25.
- Kohn* Izsák tatai zsidóbíró (1758) 503.
- Koller* soproni polgár és szües (1752) 372.
 — Ferenc (1743) 94, 98, 105, 108. — (1744) 139. — (1745) 143. — (1746) 147.
- Kollin* Zsuzsanna soproni lakos (1750) 336.
- Kollman* Gerstl boldogasszonyi zsidó (1749) 275.
- Koncsek* Bernát (1748) 161. — (1750) 304, 320. — (1757) 474.
- Konkel* Károly Lajos (1749) 169, 266, 268. — (1750) 295, 332.
- Kopfel* soproni zsidó (1426) 3. — (1427) 5. — (1436) 6—7. — (1439) 8.
- Koppel* Izsák nagymartoni zsidó (1752) 377.
- Kordács* báró neje, Abt Zsuzsanna (1749) 274.
- Korner* Lipót soproni polgár és szappanfőző néhai neje, Zsuzsanna (1758) 514.
- Kosze* Gergely morvai jobbágy (1669) 46.
- Kosztolányi* Jakab zsidó (1730) 74.
- König* Magdolna óbudai lakos (1750) 301.
- Königsegg* esn. (1749) 247.
- Kraller* Mátyás soproni városi adóbeszedő (1758) 489. — (1759) 522.
- Kravichsfeld* Gottlieb Sámuel soproni polgár és harisnyakötő és anyja, Anna Rozina (1753) 389.
- Kraus* Jakab soproni polgár és posztókészítő (1750) 294.
 — Sámuel soproni polgár és posztókészítő (1754) 414.
- Kreichel* György soproni polgár (1754) 426.
 — Tóbiás soproni polgár és csizmadia (1756) 472. — (1758) 513. — (1760) 542.
- Kroyer* soproni polgár ökörpásztora (1749) 176.
- Krug* Nándor soproni polgár és kalmár (1749) 283, 286. — (1750) 303, 306, 310. — (1755) 446.
- Krumholz* Jakab (1756) 458.
- kurucok* (1709) 66—7. — (1749) 241.
- Kurzrock* báró (1756) 458.
- Laindel* soproni polgár özvegye, Dorottya és fiúk: Bernát soproni oltáros pap (1525) 31.
- Lakics* soproni polgár

- neje I. Straucker özvegye.
- Lamberg* gróf (1752) 381–2.
- grófné, szül. Auersperg Mária Anna grófnő (1732) 82/b., 83.
- Lung* Ábrahám soproni polgár (1749) 177–8.
- Lazareth* Mandel holiesi zsidó (1749) 214.
- Lázár* Mózes tatai zsidó (1758) 503.
- Láhner* Tóbiás soproni polgár és csizmadia (1756) 472. – (1760) 542.
- Leb* sopronkeresztúri zsidó szües I. Morvai. – Mayer rohonci zsidó (1749) 255.
- Leidersdorfer* Ábrahám kismartoni zsidó (1749) 239.
- Mendel pozsonyi zsidó (1757) 476–8, 480–3. – (1758) 486–7, 489, 492, 508, 510, 512. – (1759) 522–3, 525, 532, 534. – és Löw és Sámuel zsidók kiváltsága (1758) 505, 511, 515, 518.
- Mózes zsidó (1758) 507.
- Leitner* soproni ügyvéd (1758) 495.
- Lem* Judás török zsidó (1753) 391.
- Lemel* nikolsburgi zsidó (1752) 374.
- Ádám lakompaki zsidó (1749) 288. – (1751) 352. – (1756) 452. – özvegye, Dina (1759) 531. – örökösei (1759) 535. – (1760) 540.
- Leugenfelder* Zsigmond soproni polgár és kalmár (1527) 32.
- Lennerspergh* csn. (1727) 73.
- Leonardo* Loredani venetencei doge (1504) 21.
- Lezer* Salamon lakompaki helyettes zsidóbró (1754) 427.
- Sámuel kaboldi volt zsidóbró (1754) 427.
- Libochwicz* Herschel nagyváradai zsidó (1749) 199.
- Liebert* Jakab soproni polgár és üveges neje, Zsuzsanna (1752) 368.
- Limberger* soproni polgár (1749) 178. – (1755) 446.
- Lindel* Katalin soproni kávésné (1752) 364.
- Lindvay* Mátyás vasmegeyei esküdt (1749) 182.
- Lincer* soproni polgár (1464) 10.
- Lipót* I. király (1703) 55. – (1749) 165. – (1757) 474.
- Lobel* zsidó (1731) 79.
- Lovas* Ferenc nádszegi fuvaros (1730) 74.
- Lónyay* Albert zengyi kapitány (1504) 21.
- Löbl* zsidó (1759) 521.
- Ábrahám kubini zsidó (1749) 194. – sopronkeresztúri zsidóbró (1750) 339.
- Áron nagymartoni zsidó (1749) 176–8.
- Enoch lakompaki zsidó (1749) 273.
- Fülöp kaboldi volt zsidóbró (1754) 427.
- Hirschel és Mihály tolnamegyei zsidók (1749) 246.
- Izsák rohonci zsidó (1754) 424.
- Jakab biccei zsidó (1749) 247. – bodajki zsidó (1749) 201. – győri zsidó (1749) 202–3. – nagymartoni zsidó (1754) 406.
- Jónás aradi zsidó (1749) 193.
- Lőrinc balassagyarmati zsidó (1754) 405.
- Márkus óbudai zsidó (1749) 164, 166.
- Salamon nikolsburgi zsidó (1751) 361.
- Löw* kismartoni zsidó (1752) 374.
- Ábrahám lakompaki zsidó (1752) 374.
- Izsák pápai zsidó (1748) 159.
- Jakab és József zsidók (1754) 426.
- Meyr rohonci zsidó (1754) 415. – sopronkeresztúri zsidó (1754) 427.
- Simon komáromi zsidó (1749) 204.
- Lőwat* Mózes zsidó (1749) 200.
- Löwel* Herschel és József dunahidasi zsidók (1749) 221.
- Izsák rohonci zsidó (1753) 384, 387.
- József somogyemei zsidó (1749) 237.
- Wolf nikolsburgi zsidó (1753) 385.
- Lukács* Ferenc nádszegi fuvaros (1730) 74.
- Luzzati* Izsák görzi zsidó (1750) 327.
- Malik* budai ügyvéd (1749) 279.
- Mandel* zsidó (1752) 364. – soproni zsidó (1527) 32.
- Koppel pozsonyi zsidó (1751) 354, 360.
- Mózes sasvári zsidó (1758) 501.
- Mankusch* soproni zsidó (1427) 5.
- Marczali* László (1488) 17.
- Marek* szakolcai zsidó (1747) 154.
- Jakab cseh zsidó (1760) 550–1.
- Lőrinc zsidó fia (1754) 405.
- Markos* zsidó (1592) 36.
- Markovics* Miklós kapitány (1749) 164.
- Mathes* ezredesné (1760) 543.
- Mattyasovszky* csn. (1749) 247.
- László nyitrai püspök (1703) 55.
- Mayer* Ábrahám sopronkeresztúri zsidó (1750) 309. – (1759) 529.
- Jakab sopronkeresz-

- túri zsidó bérlő Kisfaludon (1753) 383.
- János György budai ügyvéd (1749) 279.
- Löw Lázár rohonci zsidó (1759) 538.
- Löw Sámuel rohonci zsidó (1759) 538.
- Márkus hunfalvi zsidó (1749) 245.
- Mária Terézia* királynő (1743) 94, 98, 105, 108, 128. — (1744) 139. — (1745) 143. — (1746) 147, 150—1. — (1748) 161. — (1749) 165, 173, 268. — (1750) 304, 320. — (1753) 390. — (1756) 451, 456—8, 462. — (1757) 474. — (1758) 505, 511.
- Márkus* sopronkeresztúri zsidó (1754) 401.
- másként Mortchen bossacai zsidó (1756) 465.
- Ábrahám és Löw zsidók (1760) 548.
- Fülöp pápai zsidó (1748) 159.
- Izrael stomfai zsidó (1749) 175.
- Mátyás* király (1488) 17. — (1758) 497. — neje I. Beatrix.
- Meádi* Mendel Ebron fiai: András, Mihály, Miklós és Wolfer zsidók (1296) 1.
- Miklós bán fia László (1296) 1.
- Mendel* budai zsidó a prágai hitközség tagja (1505) 22.
- Menzel* Lázár pozsonyváraljai zsidó (1749) 263.
- Menzer* Farkas zsidó (1743) 128.
- Mesko* Adám báró (1727) 71.
- Mihalovics* Kain lengyel zsidó (1755) 432.
- Mihály* pirnítzi pálnikafőző zsidó, atyja: Fülöp, anyja: Joachele (1749) 282—3.
- Mikos* Károly soproni ügyvéd (1760) 544.
- Mischullinger* Vilmos (1478) 15.
- Mohr* Felix (1749) 169. — (1750) 295, 332.
- Molardus* szn. (1620) 42.
- Molnár* József neje, Zsigmond Sára gyűjtőgató (1756) 465.
- Moricz* András (1743) 97, 118, 121—2. — (1744) 138. — (1749) 165, 173, 268.
- Morvai* Benedek morvaországi zsidó Potyondon él, kinek neje lánya Leb sopronkeresztúri zsidó szücsnek (1753) 383.
- Moser* Eszter soproni polgárnő és sütőmesterné (1758) 485. — néhai (1759) 519. — lánya: Preidlné Erzsébet (1758) 493—4.
- Moskoviz* Jakab ungmegyei zsidó (1749) 250.
- Móric* soproni polgár és kalapos (1427) 5.
- Mózes* zsidó (1706) 57. — zsidó szabó (1749) 283. — bossacai zsidó (1756) 465. — óbudai zsidó (1750) 311, 314. — rohonci zsidó (1753) 393, 396. — szempei zsidóbíró (1749) 234. — vörösvári zsidó (1756) 465.
- Áron sasvári zsidó (1749) 215.
- Ferenc pápai zsidó (1748) 159.
- Illés nagymartoni zsidó sörfőző (1750) 307.
- Salamon szentgyörgyi zsidó (1760) 551.
- Mörringer* neje I. Rimay.
- Musch* (Kurz és Lang) soproni zsidó (1440) 9. — (1466) 11. — (1469) 12.
- Müller* soproni polgár és bábsütő (1749) 177.
- Éva Borbála soproni polgárnő (1750) 321, 324.
- János soproni polgár és posztókészítő (1750) 309.
- Nachem* soproni zsidó (1469) 13.
- Nagy* István (1709) 65.
- Nall* budai kamarai zsidó (1742) 93. — örökösei (1708) 58. — lakompaki zsidó (1752) 374.
- Nádasdy* Lipót gróf (1731) 82/a. — (1746) 150—1. — (1748) 161. — (1749) 165, 173, 268. — (1750) 304, 316, 320. — (1756) 457—8, 462. — (1757) 474.
- Tamás gróf (1731) 82/a.
- nálorispán* (1749) 219—20. — (1750) 295.
- Náthán*, másként Naszen lengyel zsidó (1756) 465.
- Nedeczky* esn. (1737) 85.
- Neuhauser* budai tanácsos (1749) 287.
- Neuhold* Károly soproni ügyvéd (1759) 535.
- Niczky* Lázár (1753) 383.
- Oppenheimer* Simon nagymartoni zsidó (1751) 359.
- Simon Sámuel zsidó (1756) 451, 462.
- Orbán* Izsák németújvári zsidó (1749) 252.
- Ordódy* János esztergommegyei szolgabíró (1749) 183.
- Lajos László (1744) 131.
- Ortmayer* asszony (1759) 534.
- Ostrosith* Mátyás neje, Révay Kata Szidónia (1671) 47—8.
- Ottinger* esn. (1754) 395.
- Otlík* esn. (1749) 247.
- Ovos* esn. (1752) 367.
- Österreicher* Sándor budai zsidó (1759) 521, 536.
- Pajor* esn. (1671) 47.
- Paksy* György (1730) 74.

- Paluska* György (1727) 71.
parasztzabó (1477) 14.
Paucr Erzsébet soproni polgárasszony (1751) 352.
 — Hirschel tatai zsidó (1749) 272.
 — Sámuel soproni polgár és csizmadia (1756) 472. — (1758) 513.
Pálffy János gróf (1727) 71. — (1731) 82/a. — nádor (1743) 104. — (1749) 174, 222. — (1750) 290, 293, 296.
 — Lipót gróf (1749) 228.
 — Miklós gróf (1746) 147. — (1749) 228.
 — Rudolf gróf (1749) 219–20.
Pápai Gáspár (1709) 65. — János (1709) 60–4.
Pásztory József sopronmegyei főszolgabíró (1753) 383. — főszámvevő (1758) 492. — (1759) 524, 534.
Peck Ignác soproni ügyvéd (1758) 494. — (1759) 526.
 — János György soproni ügyvéd (1750) 305, 315, 330. — (1751) 361–2. — tanácsos (1752) 369. — (1753) 385. — (1760) 541, 545, 550.
Pecz Lipót soproni polgár és posztónyíró (1753) 388.
Peisch Jakab soproni polgár és magyar kalapos (1758) 499.
Pekár János fia János rákóci jobbágy (1669) 46.
Pehm András (1737) 85. — (1744) 131.
Pelez János soproni tanácsos (1752) 368–9.
Pellican Ferenc Ignác soproni tanácsos (1752) 368. — városbíró (1760) 543, 550.
Perényi Károly báró ugoceai főispán (1750) 332. — (1755) 444.
Pernhart János sopronkeresztúri hercegi tisztartó (1750) 319.
Pesti Lukács fia Kelemen közjegyző (1510) 25.
Petneházy Dávid (1684) 50.
Petrák Ferenc soproni városbíró (1753) 385.
Petricsevich (Szászi) Pál (1747) 157.
Péchi Simon erdélyi kancellár (1619) 39.
Pfann soproni polgár (1749) 177–8.
Pfeffershofen báró budai katonai parancsnok (1706) 56. — (1708) 58–9.
Pichler Rozália soproni polgárnő (1755) 429.
Pink Hirschl nagymartoni zsidó (1751) 362.
Pinkesz Izsák holicsei zsidó (1749) 214.
Pintér Gergely (1510) 25.
Pogács János Ádám soproni városi kancellista (1750) 303.
Pogány (Csebi) Zsigmond (1510) 26.
Polák Dávid kismartoni zsidó (1706) 57.
 — János gyilkos (1759) 532.
 — Joachim nikolsburgi zsidó (1756) 472. — (1758) 513. — (1760) 542.
 — József gyáros (1754) 424.
 — Lebl lengyel zsidó (1756) 465.
 — Mózes kismartoni zsidó (1754) 427.
 — Náthán kismartoni zsidó (1751) 359. — (1754) 406, 410.
 — Simon kismartoni zsidó (1754) 406, 410.
Polz Keresztély soproni polgár (1480) 16.
 — Vid soproni polgár (1527) 32.
Pongrácz gróf (1749) 205, 247.
Posch Gergely soproni polgár és szabó (1751) 358.
Pörtl Ádám balfi lakos (1750) 336.
Preidl Erzsébet I. Moser.
Preindlin Borbála nagymartoni zsidónő (1758) 514.
Preiss Jakab bánovici zsidó (1749) 247.
Primes György soproni városplébános (1760) 545
Prinner János soproni polgár neje, Veronika (1756) 453.
Prónay Gábor (1756) 465–6.
Protovinszky Tamás soproni polgár és neje, Zsófia (1752) 370.
Puchsbaumné soproni polgárasszony és fia, Vid (1524) 29–30.
Pulitz Izsák és Márkus pápai zsidók (1748) 159.
Pulyai (Pullendorfer) Mihály soproni városbíró (1524) 30. — tanácsos (1527) 32.
Puschman bécsújhelyi polgár (1527) 32.
Radostics Ignác (1756) 465.
Radó esn. (1706) 57.
Ratholl gróf (1749) 194, 205, 245.
Raustecz Fradel zsidó csipkekereskedő (1760) 550.
rác kereskedők (1749) 198, 217–8. — (1750) 333.
rácok (1708) 58. — (1749) 212, 265. — (1759) 530.
Rácz István soproni polgár (1750) 336. — Miska (1706) 57.
Rákóczi Ferenc (1669) 46. — II. erdélyi fejedelem (1709) 60–5. — Lajos (1669) 46.
Rátky úrnő (1753) 383.
Reckershausen Lőrinc soproni polgár és neje, Mária Julianna Sarlotta (1750) 318, 334.

- Redel* kamarai elnök (1749) 193.
- Regini* kardinális (1510) 25.
- Reisch* Péter soproni polgár (1751) 363.
- Reischer* András soproni polgár (1754) 426.
- Reiter* András soproni polgár és aranyműves (1754) 394. — (1756) 455.
- Reviczky* gróf (1749) 194, 247.
- Révay* Elek (1684) 50. — József báró (1749) 268. — (1750) 295, 332.
- Kata Szidónia I. Ostrosith.
- Rimay* András alezredes (1755) 437. — örökösei: József, erdélyi kancelláriai kiadó, Zsigmond, Sprecher- ezredbeli zászlós, Magdolna, Mörringer neje, Katalin, Haneman neje és Rozina, Brixen neje (1758) 497, 502, 504, 506.
- Ritschan* csn. (1749) 247.
- Roracz* György soproni polgár és csizmadia (1756) 472.
- János soproni polgár és csizmadia (1758) 513.
- Rosenthal* Naftali ben Izsák móri zsidó (1752) 381.
- Rothe* Gottfried soproni polgár és patikus (1757) 479.
- Rubin* Abrahám zsidó (1757) 479.
- Ryberius* zsidó doktor (1629) 44.
- Sachslin* soproni asszony (1759) 530.
- Salamon* sopronkeresztúri zsidó (1754) 401.
- Izrael prágai zsidó varga, fia, Jakab és lánya, Lindte vagy Jütl (1749) 179.
- Jakab nagymartoni zsidó (1750) 335. — szokolcai zsidó (1747) 157.
- Mózes sárosmegyei zsidó (1749) 235—6. — szempei zsidó (1749) 228.
- Salih* hatvani kaimakám (1683) 49.
- Salman* közzezi zsidó (1527) 32.
- Sarka* Ábrahám zsidó doktor (1620) 42.
- Sarlai* Márton soproni polgár (1753) 393, 396.
- Sartori* János rohonci polgár (1749) 182, 255.
- Sauska* János Ferenc helytartótanácsi tanácsos (1731) 82/a. — (1737) 85. — (1743) 127.
- Sághi* Dániel sopronmegyei főszolgabíró (1753) 383.
- Sámson* Jónás máramarosmegyei zsidó (1749) 206—7.
- Sámuel* zsidó (1706) 57. — nagymartoni zsidóbíró (1754) 427.
- Ábrahám morvaországi zsidó Beleden bérlő (1753) 383.
- Illés szeredi zsidóbíró (1749) 234.
- Izsák máramarosmegyei zsidó (1749) 206—7.
- József móri zsidó (1749) 272.
- Simon, másként Rébi Simon bécsi zsidó (1753) 386.
- Sándor* Albert (1731) 82/a.
- Schayder* Péter körmöcbányai kamarás (1492) 18.
- Schey* Fülöp lakompaki zsidó (1749) 273. — (1750) 310. — (1751) 358. — (1752) 374. — (1754) 403.
- Izsák lakompaki zsidó (1750) 294.
- Jakab nagymartoni zsidóbíró (1749) 288. — (1751) 362. — (1752) 378. — (1753) 392. — (1754) 427. — (1756) 460.
- József sopronkeresztúri zsidó (1755) 431.
- Scheje* Jakab modori zsidó (1749) 219.
- Schifer* soproni polgár (1749) 178.
- Schindler* János Gottlieb soproni polgár és vaskereskedő (1756) 467—9, 472. — (1760) 542.
- Schirnhofer* János soproni polgár (1755) 429, 439.
- Schlanik* Mózes szalonaki zsidó (1750) 327.
- Schlesinger* zsidó (1758) 492.
- Márk udvari zsidó (1732) 82/b.—83.
- Schlossbergh* László (1744) 131.
- Schmidt* árvák Pesten (1750) 314.
- Frigyes soproni polgár (1760) 550.
- Schneller* János Kristóf néhai soproni polgár és szües (1755) 445. — Sámuel (1755) 445.
- Schotthein* Salamon zsidó (1760) 551.
- Schöneck* generális (1686) 51.
- Schramel* Pál ökörpásztor (1749) 176.
- Schwarz* Balázs soproni javadalmas pap (1523) 28.
- György soproni polgár és posztókéészítő (1750) 319. — és neje, Mária Erzsébet (1749) 284. — (1750) 341. — (1751) 348. — (1752) 368—9.
- Seiler* János Mihály soproni polgár és szappanfőző (1754) 409.
- Seuberlich* Ulrik soproni polgár (1478) 15.
- Sidó* Mihály (1749) 169—70, 174, 266—7. — (1750) 296, 313. — (1753) 391.
- Sigl* Keresztély soproni polgár (1752) 373.

- Sigray* Ferenc (1727) 71.
- Simon* zsidó Magyarországról a prágai hitközség tagja (1502) 20.
- Jónás morvaországi zsidó (1754) 407.
- Lázár nagykárolyi zsidó (1758) 484. — (1760) 544, 546–7, 551.
- Mihály udvari zsidó (1731) 78, 82/a.
- Singer* Simon tatai zsidó (1749) 204, 272.
- Slesics* József soproni tanácsos (1749) 177–8.
- Sörös* János soproni polgár (1436) 7.
- Spáh* János kismartoni hercegi tiszttartó (1754) 410.
- Spillman* Áron tatai zsidó (1749) 272.
- Sprecher*-ezredbeli zászlós I. Rimay.
- Stefanits* János sopronmegyei számvevő (1754) 398. — főszolgabíró (1759) 528, 534.
- Stephanovics* János pesti polgár (1750) 314.
- Steymajr* József soproni polgár és szatócs (1758) 488, 491.
- Stingl* Gáspár soproni polgár (1750) 336.
- Stör* főhadbiztos (1755) 446.
- Straucker* János soproni polgár és borsókereskedő (1751) 357. — özvegye Lakies soproni polgár neje (1756) 452.
- Strobl* József sopronkeresztúri lakos (1750) 319. — (1752) 369.
- Strudler* Zsigmond (1754) 415.
- Sussman* Gerson Mózes bécsi zsidó (1760) 539.
- József bécsi zsidó (1759) 526.
- Mayer bécsi zsidó (1750) 305.
- Süssl* Hirschl rohonci zsidó (1749) 255.
- Szabó* Imre budai polgár I. Cotta és Gabriel.
- Szaka* István soproni polgár és kalmár (1751) 351. — (1755) 443.
- Szalainé* soproni polgárasszony (1749) 163.
- szász* herceg (1620) 42.
- Szemere* László zemlénmegyei alispán (1669) 46.
- Szentbalázi* János soproni polgár (1756) 472.
- Szentiváni* Mihály (1669) 46.
- Széchenyi* gróf (1760) 543.
- Székeles* Péter soproni polgármester és zsidóbíró (1426) 3.
- Szilics* Óbudai zsidónő (1750) 301.
- Szkender* basa (1620) 42.
- Szluha* gróf szolgája, Károly (1760) 543.
- Szöllössy* Ádám sopronmegyei főszolgabíró (1753) 383.
- György Richárd soproni polgár (1749) 278. — (1752) 372.
- Szüllő* Zsigmond pozsonymegyei alispán (1745) 141.
- Szvingár* Gergely rákócí jobbágy és neje, Dóra (1669) 46.
- Takács* pozsonymegyei szolgabíró (1749) 225.
- Tamerle* esn. (1758) 501.
- Antal soproni városi mérlegkezelő és fia, Gáspár (1759) 538.
- tanuló* (1752) 367.
- Tarnócz* István zemlénmegyei esküdt (1669) 46.
- Türkányi* Antal diák (1510) 25.
- Teleki* Mihály gróf (1709) 60–5.
- Thököly* Imre (1684) 50.
- Thuri* Pál tolnai iskolaigazgató (1574) 35.
- Thuróczy* Gáspár ezredes (1709) 67.
- Timon* József (1749) 277. — (1750) 290, 308, 322–3. — (1752) 371, 376, 380. — (1753) 386.
- Tolcsai* Mihály szolga (1669) 46.
- Tollan* esn. (1751) 353.
- Tomasio* Lipót soproni polgár és órás (1750) 307. — (1755) 440.
- Tószeghy* Zsigmond nagyszombati városjegyző (1730) 74.
- Töpler* Kristóf soproni polgár (1758) 488.
- Török* Ferenc (1749) 169, 266.
- Zsigmond (1753) 383.
- Tranovszky* dragonos hadnagy (1751) 358.
- Treplin* Rozina soproni polgárasszony (1760) 543.
- Trillerin* Terézia soproni polgárasszony (1759) 535. — (1760) 540.
- Tripsch* báróné, szül. Auersperg Mária Antónia grófnő (1732) 82/b, 83.
- Trogmayer* Mihály soproni polgár (1749) 176, 178.
- Türinger* Adám pátkai lakos (1752) 382.
- Ugróczy* nyitramegyei szolgabíró (1749) 217.
- Ulászló* II. király (1504) 21. — (1758) 497. — neje I. Anna.
- Unger* Lipót soproni polgár (1749) 278.
- Usovics* rác (1749) 212.
- Vak* Bottyán kuruc generális (1757) 479.
- Valentovics* Márton csesz-tei bíró (1749) 191.
- Varga* János morvai jobbágy (1669) 46. — nádszegi fuvaros (1730) 74.
- József sümegi varga neje, Mária, megkezesztelése után Julianna (1756) 473.

- Varsányi* András (1510) 25.
Vaszil darabont (1669) 46.
Véd lakompaki zsidó (1752) 374. — (1759) 519.
Veitl zsidó (1749) 166.
Venclo szn. (1510) 25.
Végh Péter (1730) 75. — (1738) 89. — (1746) 151.
Vitalis csn. (1749) 245.
Vitus Mózes óbudai zsidó (1749) 164.
- Wachtler* Péter kismartoni polgár özvegye (1752) 379.
Wagner csn. (1551) 34.
Wallner János György soproni polgár (1756) 472.
Waltersdorfer Menyhért soproni városi kancellista (1749) 175. — soproni ügyvéd (1758) 506.
Warkoveil János soproni polgár és neje, Mária Erzsébet (1752) 365.
Wastlein Mihály heregei tisztartó (1756) 455.
Weber Jakab soproni polgár (1756) 454.
Weilenbeck Ferenc soproni polgár és timár (1754) 401.
Weiler Löw pápai zsidó (1748) 159.
Weingartner Rudolf soproni polgár és szíjgyártó (1755) 431.
Werthen csn. (1749) 247.
Weissmandel Kristóf soproni polgár (1758) 496.
Widma Pál récényi származású soproni ökörpásztor (1749) 176–8.
Wiener Löbl Mihály prágai zsidó (1754) 418–9.
 — Löbl Simon pozsonyváraljai zsidó szücs (1750) 289–90, 293, 295–6. — (1751) 355.
Winkler Mátyás soproni polgár (1754) 417.
- Wohlmuth* János soproni polgár és ügyvéd (1750) 331. — (1751) 348. — (1754) 418.
Wolf beeskei zsidó (1756) 465.
 — Dávid pápai zsidó (1748) 159.
 — Fülöp kismartoni zsidó (1752) 367. — (1756) 454. — (1758) 495.
 — Jakab kismartoni zsidó (1752) 374. — (1753) 389.
 — Lázár sopronkeresztúri zsidó (1756) 459.
 — Mózes óbudai zsidó (1749) 164.
 — Sámuel kaproncai zsidó (1756) 467–9, 471.
Würczler János Gottlieb pozsonyi polgár és szücs (1752) 372.
- Zambó* Ferenc (1592) 36.
Zanelly Péter soproni polgár (1760) 545.
Zeberer János György soproni polgár és timár és neje, Mária Zsófia (1756) 459.
Zeltner Emánuel soproni polgár (1750) 336.
Zichy, Észterházy ezredbeli kapitány (1749) 175.
 — gróf (1737) 85.
Zuan Badoer velencei követ (1504) 21.
zsidók (1426) 4. — (1477) 14. — (1523) 28. — (1525) 31. — (1671) 47–8. — (1689) 54. — (1708) 58. — (1715) 69. — (1719) 70. — (1727) 73. — (1735) 84. — (1738) 90. — (1743) 106, 117–8, 120, 122. — (1749) 175. — (1750) 306, 343. — (1751) 357. — (1752) 366. — (1753) 388. — (1756) 456–8. — (1757) 475. — (1758) 498. — 1. még nevük szerint: Alboér, Anna, Arnsteiner, Ábrahám,
- Ádám, Áron, Bachrach, Beer, Benedikt, Benjamin, Bernhard, Blau, Boschan, Bürgl, Corcos, Cotta, Eisenman, Elkana, Ensel, Éliás, Fekete, Flesch, Forgács, Frank, Franckel, Fülöp, Gergely, Gerstl, Glesel, Gottlieb, Günsberger, Günsburger, Haja, Hajon, Hachschowitz, Hasser, Herzfeld, Herzl, Hirsch, Hirschl, Honig, Isakowicz, Izrael, Izsák, Jakab, Janky, Jákob, János, Jeremiás, Jesuovoviz, Joachim, Joel, Jónás, József, Juda, Kalman, Kohn, Kollman, Kophel, Koppel, Kosztolányi, Lazareth, Lázár, Leb, Leidersdorfer, Lem, Lernel, Lezer, Li-boehwicz, Lobel, Löbl, Löw, Löwat, Löwel, Luzzati, Mandel, Mankusch, Marek, Markos, Mayer, Márkus, Meádi, Mendel, Menzel, Menzer, Mihalovics, Mihály, Morvai, Mózes, Musch, Nacher, Natl, Náthán, Oppenheimer, Orbán, Österreicher, Pauer, Pink, Pinkesz, Polák, Proindlin, Preiss, Pultz, Raustecz, Rosenthal, Rubin, Ryberius, Salamon, Salman, Sarka, Sámson, Sámuel, Schey, Scheye, Schlanik, Schlesinger, Schotthein, Simon, Singer, Spillman, Sussman, Süssl, Szilics, Veit, Veitl, Vitus, Weiler, Wiener, Wolf.
- helynevek szerint: Abaúj, Amsterdam, Arad, Aszód, Baja, Balassagyarmat, Ba-

nova, Bazin, Bács, Bánság, Bocske, Beld, Bereg, Bécs, Bécsújhely, Bittse, Bihar, Bodajk, Boldogasszony, Bolesó, Bossác, Buda, Csákerény, Csehország, Cseszte, Csölle, Devecser, Dubovan, Dunahidas, Duna-szerdahely, Erdély, Esztergom, Fejér, Felbár, Felsőszopor, Galánta, Galgóc, Gálzées, Görz, Gutor, Győr, Holics, Hunfalu, Jobaháza, Jóka, Kabold, Kanizsa, Kapronca, Kisfalud, Kismarton, Komárom, Konstantinápoly, Középbük, Kőszeg, Kubin, Lakompak, Lengyelország, Lipótvár, Liptó, Liptószentmiklós, Lovasberény, Magyarország, Mármaros, Mihályi, Modor, Morvaország, Mór, Nagykároly, Nagymagyar, Nagy-

marton, Nagyszöllős, Nagyvárád, Nándorfehérvár, Nápoly, Németújvár, Nikolsburg, Novák, Nógárd, Nyitra, Oroszvár, Óbuda, Paks, Pápa, Pátka, Pirnitz, Plawitz, Pozsony(váralja), Pöstyén, Prága, Pusztavám, Rajka, Raus-tecz, Rohonc, Sasvár, Sáros, Somogy, Sopron, Sopronkeresztúr, Spanyolország, Stomfa, Szabolca, Szalonak, Szatmár, Szempce, Szenic, Szentgyörgy, Szered, Szobotist, Tata, Tejfalu, Temesvár, Tétény, Tolledo, Tolna, Törökország, Trebitsch, Trencsén, Ugocsa, Ung, Ungarischbrod, Vas, Vágújhely, Veszprém, Vörösvár, Zala, Zemplén, Zsámbék.

— l. még kimutatás és kötelezvény alatt is!

zsidó asszony (1620) 43. — doktor (1620) 43. — l. még Ábrahám, Jakob, Ryberius, Sarka. — kalmár (1620) 43. — ker. nővel paráználkodik (1742) 93. — megölése (1683) 49. — rablók (1756) 465—6. — színészek (1619) 41. — vásári énekesek (1749) 282. — vámosok elboesátandók (1730) 75. — (1755) 444. — vászonkereskedők kirablása (1669) 46.

zsidók Bánságban katonai területen és épületekben nem lakhatnak (1753) 390. — Budán bátran küzdenek a keresztények ellen (1686) 51. — kiűzése Sopronból (1527) 32. — országos prefektusa (1750) 295. — l. még Fekete. — kat gyűlölik a törökök és zsidókkal hitvitázás (1754) 35.

Zsigmond Sára l. Molnár.

- Abauj* megye ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 107.
 — *i* zsidók (1749) 192.
acsai (hn. Pest m-ben) kastély kirablása (1756) 465—6.
Agendorf l. Ágfalva.
Alba Regalis l. Székesfehérvár.
Alsó-Ausztria (1703) 55.
Alsószuha hn. Gömör m-ben (1709) 66.
Altosen l. Óbuda.
Amsterdam, város (1719) 70.
 — *i* zsidó vásári énekesek (1749) 282.
Anglia (1715) 69.
Aquatica l. Víziváros.
Arad megyei zsidók (1749) 193.
 — városi zsidó l. Löbl.
aszódi (hn. Pest m-ben) zsidók (1749) 218.
Ausztria (1753) 386. — (1756) 458. — l. még Alsó-Ausztria.
Ács hn. Komárom m-ben (1749) 204.
ágfalvi (Agendorf. hn. Sopron m-ben) varga (1749) 178.
Árva megye (1748) 161. — (1749) 194.
Baja, város (1743) 115.
 — *i* zsidók (1749) 196. — l. még Fleisch.
Bajmóc, vár Nyitra m-ben (1743) 104.
Bajna hn. Esztergom m-ben (1749) 200.
balfi (Wolfs, hn. Sopron m-ben) lakos l. Pörtl.
Balassagyarmat, város (1749) 212. — (1754) 405.
 — *i* zsidó l. Löbl.
Banat l. Bánság.
Bánova hn. Trencsén m-ben (1748) 161. — (1749) 247.
 — *i* zsidó l. Preiss.
Baranya megye (1749) 246, 265—6. — (1750) 312—3, 317, 323, 333, 337.
Barátfalu (Münchhof) hn. Moson m-ben (1749) 209.
Bars megye (1748) 161.
Bazin, város (1743) 103—4.
 — *i* városplébános (1749) 219.
 — *i* zsidók (1749) 219. — l. még Dávid.
 — *i* zsidóbíró l. Kalman.
Bács megye ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 115.
 — *i* zsidók (1749) 195.
Bán hn. Trencsén m-ben (1709) 66.
bánfalvi (Bondorf hn. Sopron m-ben) pálosok zsellérei (1758) 490. — (1759) 524.
Bánságban (Banat) zsidók katonai területen és épületekben nem lakhatnak (1753) 390.
 — *i* zsidók (1743) 128.
bányavárosok (1749) 212, 247, 265—6.
 —től 7 méröldnyire zsidók nem lakhatnak (1748) 161.
Bátorkeszi hn. Esztergom m-ben (1749) 200.
Beckó, vár Trencsén m-ben (1684) 50. — (1749) 247.
becskei (hn. Nógrád m-ben) zsidó l. Éliás, Wolf.
Beinhuth (?) hn. Komárom m-ben (1749) 204.
beledi (hn. Sopron m-ben) lakos l. Bödecs, Farkas.
 — zsidó l. Sámuel.
Belgrad l. Nándorfehérvár.
Bellus (Bellesche) hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
Bereg megyei zsidók (1749) 197.
Berlin város (1686) 51.
Bernstein l. Borostyánkő.
Beszterce (Wistritz) hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
Bécs (Vienna Austriae, Wien), város (1488) 17. — (1530) 33. — (1551) 34. — (1671) 47—8. — (1703) 55. (1706) 56—7. — (1730) 75. — (1732) 82/b. — (1738) 89—90. — (1743) 94, 98. — (1744) 139. — (1745) 143. — (1746) 147, 150—1. — (1748) 161. — (1749) 165, 173, 240, 268—9. — (1750) 304, 320. — (1751) 355. — (1753) 390—1. — (1754) 400, 420. —

- (1755) 435, 437, 444.
 — (1756) 451, 457—8, 462—4, 473.
 — (1757) 475—6, 478, 480, 482. — (1758) 484, 486—7, 505, 508, 511—2. — (1759) 517, 520—1, 523—5, 528, 534, 536. — (1760) 546.
 — ostroma (1703) 55.
 — i orvos l. Damosch.
 — i zsidó l. Sámuel, Sussman.
- Bécsújhely** (Neustadt), város (1749) 239, 242—3.
 — i hóhér l. Hamberger.
 — i kereskedőség (1749) 179.
 — i polgár l. Puschman.
 — i zsidó (1478) 15. — (1480) 16.
- Bihar megyei zsidók** (1749) 198—9.
- Bisen** hn. Morvaországban (1750) 316.
- Bistric** hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- Bittse** hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
 — i zsidó l. Löbl.
- bodajki** (hn. Fejér m-ben) zsidó l. Hirschl, Löbl.
 — zsidóház (1750) 302.
- Bokod** hn. Komárom m-ben (1749) 204.
- Boldogasszony** (Fraukirchen, Pratum Marianum) hn. Moson m-ben (1749) 208—9.
 — i zsidó l. Kollman.
- bolesói** (hn. Trencsén m-ben) zsidó l. Izsák.
- Bondorf** l. Bánfalva.
- Bonita** hn. Sáros m-ben (1518) 27.
- Bonyhád** hn. Tolna m-ben (1749) 246.
- borhegyi** (Weinberg, hn. Sopron m-ben) lakos l. Karner.
- borostyánkői** (vár Vas m-ben) uradalom (1749) 275.
- Borsod megye** (1744) 131. — (1750) 332. — (1755) 432. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 101, 107—8, 111.
 — i főispán l. Eszterházy.
- Bossac** hn. Trencsén m-ben (1756) 465.
 — i zsidó l. Herzl, Márkus, Mózes.
- Bossány** hn. Nyitra m-ben (1756) 465.
- Böhmisch Neustädtl** l. Vágújhely.
- brandenburgi csapatok** udvari borbélya l. Dietz.
- Breszlovány** hn. Pozsony m-ben (1749) 265—6.
- Bruck** l. Dunahidas.
- brünni kerület** (1750) 298.
- Buda** (Ofen), város (1510) 25—6. — (1518) 27. — (1706) 57. — (1708) 58. — (1743) 114, 126. — (1753) 391.
 — egyik városrésze a Zsidóváros, a zsina-góga a várkert közelében (1711) 68.
 — öt részből áll (1689) 53.
 — visszafoglalása (1686) 51—2. — (1703) 55.
 — a zsidókat nem akarja megadóztatni, hanem ki akarja üzni (1743) 114.
 — ra zsidó nem mehet be (1749) 218.
 — i ház (1510) 25.
 — i kamara (1504) 21. — i bizottság (1706) 56. — (1708) 58—9. — (1727) 73. — i zsidók (1706) 56. — (1708) 58—9.
 — i katonai parancsnok (1738) 90. — l. még Pfeffershofen.
 — i kir. palota (1506) 23.
 — i Mindszent-utcában kőház (1488) 17.
 — i polgármester (1749) 287.
 — i polgárok l. Bilánszky, Bosits, Cotta, Harbar, Szabó.
 — i tanács (1727) 73. — (1738) 90. — (1749) 269, 279. — (1750) 328, 345. — (1751) 354. — kérvénye a zsidók kiűzése tárgyában (1742) 93.
 — i tanácsos l. Klingelmayer, Neuhauser.
 — i ügyvéd l. Malik, Mayer.
 — i városbíró (1749) 166.
 — i városi bírói szék (1750) 291—2.
 — i zsidók l. Bachrach, Hirschl, Mendel, Natl, Österreicher.
- Buják** hn. Nógrád m-ben (1749) 212.
- Culede** hn. Csehországban (1760) 550.
- Csaca** hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- Csallóköz** (Schütt), sziget (1749) 226.
- csákerényi** (hn. Fejér m-ben) zsidó (1752) 382.
- Csüt** hn. Komárom m-ben (1749) 204.
- Csehország** (1719) 70. — (1727) 71.
 — i zsidó l. Marek.
- Cseszte** (Schattmannsdorf) hn. Pozsony m-ben (1749) 191.
 — i bíró l. Valentovics.
 — i zsidók (1749) 191, 220.
- csornai** (hn. Sopron m-ben) vargák (1757) 475.
- csókakői** (hn. Fejér m-ben) uradalom (1732) 82/b.
- csöllei** (Waltersdorf, hn. Pozsony m-ben) zsidók (1749) 221. — l. még Abrahám.
- Csusz** (Schuss) hn. Komárom m-ben (1749) 204.
- debreceni kerület** (1749) 206.
- Devecser** hn. Veszprém m-ben (1706) 57. — (1748) 159. — (1749) 257.
 — i zsidó l. Hirschl.
- Dczser** (Jeschiritz) hn.

- Trencsén m-ben (1749) 247.
- Dinnyés* (Dingischvalui) hn. Fejér m-ben (1749) 201.
- diósgyőri* (hn. Borsod m-ben) vallásgyalázó l. Füle.
- Dubnic* hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- dubováni* (hn. Nyitra m-ben) jobbágyságok (1731) 79.
- zsidó l. Janky.
- Dukla* hn. Lengyelországban (1755) 432.
- Duna*, folyam (1618) 37. (1735) 84. — (1749) 204.
- dunahidasi* (Bruck, hn. Pozsony m-ben) plébános (1749) 221.
- zsidók uo., l. még Löwel.
- dunaszerdahelyi* (Sarthebel, hn. Pozsony m-ben) plébános (1749) 222.
- zsidók uo., l. még Izrael.
- Ebrichsdorf* am Moos hn. Németországban (1754) 424.
- Eckenmarkt* l. Sopronnyék.
- edrei* (hn. Sopron m-ben) zsidó l. Abrahám.
- Eger*, vár (1709) 60, 64.
- Eisenstadt* l. Kismarton.
- Eperjes*, város (1743) 109. — (1749) 235—6.
- Erdély* (1619) 39. — (1709) 64. — (1758) 484.
- ben lakhatnak zsidók (1746) 153.
- i fejedelem l. Bethlen, Rákóczi. — portai követe l. Borsos.
- i kancellár l. Péchi.
- i kancelláriai kiadó l. Rimay.
- eszéki* kerület (1749) 246.
- Esztergom* (Gran), város (1749) 200.
- megyei szolgabíró l. Ordódy.
- zsidók (1749) 183, 200.
- Európa* (1731) 79.
- Farkashida* hn. Nyitra m-ben (1730) 74.
- Fehérhegy* (1709) 67.
- Fejér* megye (1732) 63.
- ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 102, 107.
- i zsidók (1749) 201.
- felbári* (hn. Pozsony m-ben) plébános (1749) 223.
- zsidók uo.
- felsőszopori* (hn. Sopron m-ben) zsidó l. Jakab.
- firenzei* polgár l. Bini.
- Fogarás*, vár Erdélyben (1629) 44. — (1752) 366.
- Forchtenstein* l. Fraknó.
- Fraknó* (Forechtenstein), vár Sopron m-ben (1748) 159.
- francia* orator (1709) 63.
- Fruskirchen* l. Boldogasszony.
- Freystadt* an der Waag l. Galgóc.
- galántai* (Gland, hn. Pozsony m-ben) iskola-mester és plébános (1749) 224.
- zsidók uo. — zsidóbíró l. Izsák.
- Gland* l. Galánta.
- Galgóc* (Freystadt an der Waag) hn. Nyitra m-ben (1744) 134.
- i zsidó (1730) 74. — (1749) 213.
- Gattendorf* l. Gáta.
- gátszécsi* (hn. Zemplén m-ben) zsidó (1669) 46.
- Gáta* (Gattendorf) hn. Moson m-ben (1749) 281—3, 286.
- i zsidók l. Hirschl, Joachim.
- Gerencsér* (Hrncsarovich) hn. Pozsony m-ben (1749) 265—6.
- Gesztes* hn. Komárom m-ben (1748) 159.
- Göding*, város Morvaországban (1719) 70.
- görög* kereskedők (1749) 218, 265—6, — (1750) 333.
- görzi* zsidó l. Luzzati.
- Gran* l. Esztergom.
- Grosswardein* l. Nagyvárad.
- gutori* (hn. Pozsony m-ben) plébános (1749) 231.
- zsidók uo.
- Güns* l. Kőszeg.
- Güssing* l. Németújvár.
- Gyöngyös* hn. Heves m-ben (1683) 49.
- Győr* (Raab), város (1706) 57. — (1745) 145. — (1755) 434.
- i püspökvár (1745) 145.
- megye (1745) 145. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 107.
- i zsidók (1749) 202—3. l. még Jakab, Löbl.
- Hatvan* hn. Heves m-ben (1683) 49. — (1689) 54.
- i kaimakám l. Salih.
- Hermannstadt* l. Nagyszében.
- Heves* megye (1749) 265—6.
- Hliník* (Linck) hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- holicsi* (hn. Nyitra m-ben) zsidók (1749) 214. — l. még Lazareth, Pinkesz.
- Hont* megye (1748) 161.
- Horn* hn. A. A-ban (1719) 70.
- Horevátország* (1749) 265—6.
- Hradisch*, város Morvaországban (1759) 521.
- i kerület (1750) 298.
- Hrncsarovich* l. Gerencsér.
- hunfalui* (Hunsdorf, hn. Szepes m-ben) zsidók (1749) 184, 187, 245. — l. még Mayer.
- Hungarisch Attenburg* l. Magyaróvár.
- Hunsdorf* l. Hunfalu.

*iglau*i kertület (1750) 298.
Ikervár hn. Vas m-ben (1706) 57.
Illava hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
Jászfalu (Jassfaliba) hn. Komárom m-ben (1749) 204.
Jeschirütz l. Dezser.
johánási (hn. Sopron m-ben) zsidó l. Jakab.
jókai (hn. Pozsony m-ben) zsidók (1749) 225. — l. még Dávid.
Kabold (Kobersdorf) hn. Sopron m-ben (1754) 411, 427.
 — *i* tisztartó (1759) 534.
 — *i* zsidók (1749) 238. — (1759) 524. — zsidóbíró l. Lezer, Löbl.
Kakaslomnic hn. Szepes m-ben (1749) 187.
kanizsai vásár (1715) 69. — (1758) 499.
 — zsidó (1752) 379.
kaproncai (Kopreinitz, hn. Belovár-Kőrös m-ben) zsidó l. Wolf.
Kapuvár hn. Sopron m-ben (1706) 57. — (1753) 383.
 — *i* vargák (1757) 475.
Karlbürg l. Oroszvár.
Kassa, város (1518) 27. — (1620) 43.
 — *n* esküvő l. Bethlen.
 — *i* kerület (1749) 192.
 — *i* városbíró l. Gabriel.
Kecskemét, város (1709) 60.
 — *i* harmincad (1709) 64.
Késmárk, város (1749) 184, 187, 245.
kirschschlagi (hn. A. A-ban) polgár l. Baumgarten.
kisboldogasszonyi (Pratensis, Pratum Marianum, hn. Sopron m-ben) plébános (1759) 534.
Kisfalud hn. Sopron m-ben (1753) 383.
 — *i* zsidó l. Hirschl.
Kishőflány (Kleinheflein) hn. Sopron m-ben (1754) 398.

Kismarton (Eisenstadt, Martonszabó), város Sopron m-ben (1296) l. — (1749) 179. — (1750) 327. — (1753) 385. — (1754) 398, 411, 427.
 — *i* adótfizető zsidók névsora (1754) 423.
 — *i* hercegi tisztartó l. Späh.
 — *i* polgár l. Wachtler.
 — *i* származású zsidó l. Jakab.
 — *i* tanácsos l. Emen.
 — *i* zsidó hitközség (1749) 288. — (1750) 342. — (1751) 359. — (1752) 359. — (1753) 392. — (1754) 398, 425. — (1755) 448. — (1456) 470. — (1758) 509. — (1759) 537. — (1760) 549.
 — *i* zsidók (1749) 239, 259. — (1758) 490. — (1759) 524. — l. még Benedik, Hirschl, Leidersdorfer, Löw, Polák, Wolf.
Kis Szeviz hn. Nógrád m-ben (1749) 212.
kisszebeni (hn. Sáros m-ben) tanács (1758) 504.
Kleinheflein l. Kishőflány.
Kobersdorf l. Kabold.
Kocs hn. Komárom m-ben (1706) 57.
komáromi zsidó l. Löw.
Komárom megyei zsidók (1749) 204. — l. még Franekl.
Konstantinápoly, város (1709) 62–3.
 — *i* zsidó l. József.
Kopreinitz l. Kapronca.
Kós hn. Nyitra m-ben (1748) 161.
Kosztolány hn. Nyitra m-ben (1730) 74.
 — *i* jobbágyok (1731) 79.
Köbölkút hn. Esztergom m-ben (1749) 200.
Köpcsény hn. Moson m-ben (1746) 149.
körmöcbányai kamarás l. Schayder.

Körtvélyes hn. Zemplén m-ben (1669) 46.
 — *i* jobbágy l. Balogh.
középbüki (hn. Sopron m-ben) zsidó l. Izsák.
Kőszeg (Güns), város (1527) 32.
 — *i* csizmadiák (1751) 356.
 — *i* kalnárszámadás (1592) 36.
 — *i* zsidó l. Salman.
Kreutz l. Sopronkeresztúr.
kubini (hn. Árva m-ben) zsidó l. Löbl.
Lakompak hn. Sopron m-ben (1754) 411, 427.
 — *i* zsidó hitközség (1749) 240–1, 288. — (1750) 342. — (1751) 359. — (1752) 378. — (1753) 392. — (1754) 425. — (1755) 448. — (1756) 470. — (1758) 509. — (1759) 537. — (1760) 549.
 — *i* zsidók (1749) 259. — (1750) 321. — (1752) 372. — (1758) 490. — (1759) 524. — l. még Abrahám, Ádám, Herzl, Hirsch, Hirschl, Honig, József, Lemel, Löbl, Löw, Natl, Sehey, Veit.
 — *i* zsidóbíró (1753) 392. — l. még József, Lezer.
lászlói (Lostorf, hn. Sopron m-ben) lakos l. Bayer.
Leungyelország (1620) 42. — (1737) 85. — (1743) 119. — (1745) 146. — (1749) 206–7, 236, 244, 260.
 — *i* határ (1756) 451.
 — *i* zsidók (1749) 184. — l. még Jakab, Mihalovics, Náthán, Polák.
Lincik l. Hlinik.
lipótvári (hn. Nyitra m-ben) zsidó (1709) 67.
Liptó megye (1748) 161.
 — *i* zsidók (1749) 205.

- Liptószentmiklós* hn.
(1749) 205.
— *i* zsidó l. Dávid.
- Losonc*, város (1743) 99.
- Lostorf* l. László.
- Lovasberény* hn. Fejér m-ben (1749) 201.
— *i* zsidóbíró l. Hirschl.
- Lócse*, város (1749) 184, 187.
- Magyarország* (1703) 55.
— (1709) 64. —
(1727) 71—2. —
(1750) 299, 322. —
(1753) 386. — (1758) 484.
— on 2430 zsidó család él (1743) 95.
— *i* zsidó l. Simon.
— *i* zsidók sérelmei (1749) 265—8.
- Magyaróvár* (Hungarisch Altenburg) hn. Moson m-ben (1743) 124. — (1746) 149. — (1749) 210.
— *i* kir. hatóság (1744) 135.
- Markófalva* (Markowel) hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- Maros*, folyó (1709) 64.
- Martonszabó* l. Kismarton.
- Mattersdorf* l. Nagymarton.
- Mármaros* megye (1738) 89. — (1743) 146.
— a zsidókat ki akarja űzni (1745) 146.
— *i* zsidók (1749) 206—7. — l. még Sámson, Sámuel.
- Mármarosziget*, város (1745) 146.
- Mediá* (ma: Szentmargitbánya) hn. Sopron m-ben (1296) 1.
- mihályi* (hn. Sopron m-ben) zsidó l. Izrael.
- Milchdorf* l. Tejfalu.
- Miskolc*, város (1743) 101, 111.
- Mitic* hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- modori* (város Pozsony m-ben) zsidók (1749) 219. l. még Scheyb.
- Mogendorf* l. Nagymagyar.
- Moldova* (1619) 39.
- Morva* hn. Zemplén m-ben (1669) 46.
— *i* jobbágyok l. Hornyák, Kosze, Varga.
- Morvaország* (1719) 70. — (1730) 74. — (1747) 154. — (1749) 190, 194, 216, 245, 247—8, 265—6. — (1750) 299, 316. — (1760) 550.
—ból Magyarországba menekült zsidók jegyzéke név és helység szerint (1740) 92.
— *i* alattvalóság (1749) 205, 245.
— *i* zsidók (1749) 216. — l. még Bernhard, Morvai, Sámuel, Simon.
— *i* zsidók kivándorlása Magyarországba és visszakövetelésük (1750) 298—9, 316, 320, 322, 340. — (1752) 371.
- Moson* megye (1737) 85. — (1746) 149. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 124.
- Mór* hn. Fejér m-ben (1749) 201. — (1752) 381.
— *i* zsidók l. Glesel, Rosenthal, Sámuel.
- Munkács*, vár (1709) 60—1.
- Münchhof* l. Barátfalu.
- Nagybánya* hn. Szatmár m-ben (1756) 465.
- Nagybresztovány* hn. Pozsony m-ben (1731) 78—9, 81, 82/a. — l. még Bresztovány.
- Nagyfalu* (Welke vess) hn. Árva m-ben (1749) 194.
- Nagykároly*, város (1743) 112.
— *i* zsidó l. Simon.
- nagymagyari* (Mogendorf, hn. Pozsony m-ben) plébános (1749) 226.
— zsidók (1749) 226. — l. még Hirschl, Jakab.
- Nagymarton* (Mattersdorf) hn. Sopron m-ben (1749) 242. — (1753) 385. — (1754) 411, 427.
— *i* adótfizető zsidók névsora (1754) 423.
— *i* zsidó hitközség (1749) 242, 288. — (1750) 342. — (1751) 359. — (1752) 378. — (1753) 392. — (1754) 425. — (1755) 448. — (1756) 470. — (1758) 509. — (1759) 537. — (1760) 549.
— *i* zsidók (1706) 57. — (1755) 450. — (1756) 455. — (1758) 490. — (1759) 524. — (1760) 552. — l. még Abraham, Eliás, Gottlieb, Haja, Hirschl, Izsák, Jakab, Koppel, Löbl, Mózes, Oppenheimer, Pink, Preindlin, Salamon.
— *i* zsidóbíró (1742) 378. — l. még Jakab, Sámuel, Scheyb.
- Nagymálas* hn. Bars m-ben (1749) 183.
- Nagyseben* (Hermannstadt), város (1629) 44.
- Nagyszombat* (Tirnavia, Tirnavia), város (1730) 74. — (1731) 76—82/a. — (1746) 153. — (1749) 265—6. — (1756) 451, 462. — l. még szerződés.
— területére zsidó nem léphet (1756) 463—4. — (1757) 474.
— és a zsidók közötti megegyezés (1756) 474.
— *i* tanács (1731) 78—9, 81. — (1756) 462.
— *i* városház (1730) 74.
— *i* városjegyző l. Tószeghy.
- nagyszöllősi* (hn. Ugocsa m-ben) zsidó város (1755) 444.

- Nagytapolcsány* hn.
Nyitra m-ben (1756) 465.
- nagyvárad* (Grosswardein) parancsnok (1749) 199.
— zsidó l. Juda, Libochwicz.
- Nádas* hn. Pozsony m-ben (1730) 74.
- Nádszeg* hn. Pozsony m-ben (1730) 74.
— *i* fuvarosok (1731) 79. — l. még Lovas, Lukács, Varga.
- Nána* hn. Esztergom m-ben (1749) 200.
- Nándorfehérvár* (Belgrád), vár (1686) 52. — (1709) 64. — (1753) 391.
— *i* zsidó l. Alboér.
- Nápolyból* a zsidók kiutasítva, kik közül többen Magyarországra jönnek (1743) 123.
- Nemeskér* hn. Sopron m-ben (1749) 185–6. — (1750) 297, 329–30, 338. — (1753) 383. — (1754) 402, 411–2, 416, 427–8. — (1757) 477. — (1758) 490, 515. — (1759) 524.
- Neusiedel* l. Nezsider.
- Neustadt* l. Bécsújhely.
- nezsideri* (Neusiedel hn. Moson m-ben) tímár (1756) 461.
- német* kereskedők (1749) 217.
- Németpróna* hn. Nyitra m-ben (1748) 161.
- Németújvár* (Güssing) hn. Vas m-ben (1749) 188–9.
— *i* bíró (1749) 188.
— *i* zsidók (1749) 118–9, 251–2. — l. még Orbán.
- Nikolsburg*, város Morvaországban (1719) 70. — (1750) 298. — (1753) 385.
— *i* származású zsidó l. Elkana.
— *i* zsidók (1749) 285–6. — l. még Franck, Hirschl, Lemel, Löbl,
- Löwel, Polák.
- Nimgend* (?) hn. Komárom m-ben (1749) 204.
- Novákon* (hn. Nyitra m-ben) a Majtényi-féle sörfőzőház árendása zsidó (1748) 161.
- Nógrád* megye (1754) 405. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 99, 107.
— *i* zsidók (1749) 212.
- nyárasdi* (hn. Pozsony m-ben) rév (1730) 74.
- Nyitra* megye (1748) 161. (1749) 230. — (1750) 298–9, 316, 322, 338, 340. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1744) 134.
— *i* püspök (1749) 224. — l. még Mattyasovszky.
— *i* szolgabíró l. Demkovicz, Ugróczy.
— *i* zsidók (1750) 320.
- Ofen* l. Buda.
- olasz* kereskedők (1749) 217.
- olmützi* kertület (1750) 298.
- Opina* l. Ófalu
- Oroszlány* hn. Komárom m-ben (1749) 204.
- oroszvári* (Karlburg, hn. Moson m-ben) zsidók (1749) 210. — l. még Ábrahám.
- Orsova* hn. Krassó-Szörény m-ben (1743) 128.
- Ozor* (Osoriwitz) hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- Óbuda*, (Altófen) város (1750) 298.
— *i* káptalan (1518) 27.
— *i* lakos l. König.
— *i* rabbi l. Günzburger.
— *i* zsidók (1749) 171–2, 218, 271. — l. még Hasser, Jeremiás, Löbl, Mózes, Szilics, Vitus.
- Ófalu* (Opina) hn. Sáros m-ben (1518) 27.
- Ódenburg* l. Sopron.
- Quinqueecclesiac* l. Pécs.
- Paks* hn. Tolna m-ben (1749) 246.
— *i* lakos l. Gáspár.
— *i* zsidók (1739) 91. — l. még Hirschl.
- Pancsova*, város (1753) 390.
- pannonhalmi* apát (1510) 25.
- Pata* hn. Heves m-ben (1683) 49.
- Patasko* hn. Sáros m-ben (1518) 27.
- Pápa*, város (1748) 159. — (1749) 281.
— *i* zsidók (1749) 257. — l. még Hirschl, Jakab, Joachim, Löw, Márkus, Mózes, Politz, Weiler, Wolf.
— *i* zsidók oltalomlevele és kiváltsága (1748) 159.
- pátkai* (hn. Fejér m-ben) lakos l. Csizmazia, Tüninger.
— zsidó l. Gergely.
- Peklén* hn. Sáros m-ben (1518) 27.
- Pereszteg* hn. Sopron m-ben (1749) 175.
— *i* ispán l. Csapó.
- Pest*, város (1727) 73. — (1738) 90. — (1743) 96, 100, 106, 120–2, 126. — (1745) 144. — (1749) 181, 218, 271.
— en a zsidók sátraikat a városon kívül állítják fel (1749) 167.
— *i* árvaszék (1750) 314.
— *i* János fővétele napi vásár (1749) 167.
— *i* kereskedők (1749) 167, 171.
— *i* kir. bizottság (1743) 117.
— *i* lakosok és polgárok l. Gyuró, Jurkovicz, Schmidt, Stefanovicz.
— *i* tanács (1743) 126. — (1749) 171.
— *i* városi kamarás (1749) 172.
— *i* városplébánia (1743) 126.
— megye (1737) 85. — (1745) 144. — (1749)

- 181, 271. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 100, 107.
- Pécs* (Quinqueecclesiae), város (1750) 317, 333.
- *i* kereskedők (1750) 333.
- *i* püspök l. Ernuszt. *pétervárad*i asszony (1749) 271.
- pírúti* (hn. Morvaországban) zsidó l. Mihály.
- plawitz*i (hn. Csehországban) zsidó l. Izrael. *porosz* katonaság (1747) 155.
- Potyond* hn. Sopron m-ben (1753) 383.
- Pozsony* (Pressburg), város (1686) 52. — (1706) 57. — (1719) 70. — (1727) 72. — (1731) 80, 82/a. — (1743) 99, 101, 104—5, 108—9, 111. — (1744) 136. — (1745) 142, 146. — (1746) 148, 152. — (1747) 154, 156—8. — (1748) 160. — (1749) 165, 170, 173—4, 185, 247, 263, 266—7, 277. — (1750) 293, 296, 304, 308, 313, 322, 326, 332, 344—5, 347. — (1751) 355. — (1752) 371, 376, 380. — (1753) 386, 391. — (1754) 400, 405, 408, 420—1. — (1755) 434—5, 444, 449. — (1756) 451, 463—5. — (1757) 476, 478, 480, 482—3. — (1758) 484, 486—7, 508, 510—2, 517—8. — (1759) 520—1, 523, 527—8, 532, 536. — (1760) 543, 550.
- passiv resistentiaja (1745) 141.
- város részei: Schlossberg és Zuckermádl (1719) 70.
- *i* kerületi biztosság (1748) 160.
- *i* szűcs l. Würzler. *Pozsonyváralja*, Pozsony egyik része (1754)
- 405.
- *i* zsidók (1743) 104, 109. — (1749) 232—4, 263, 282. — l. még Arnsteiner, Hirschl, Leidersdorfer, Mandel, Menzel, Wiener.
- megye (1731) 79. — (1744) 131, 140. — (1745) 142. — (1746) 148, 152. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 103, 107—8.
- *i* alispán l. Szüllő.
- *i* szolgabíró l. Takács.
- *i* zsidók (1749) 234, 266.
- pöstyéni* (hn. Nyitra m-ben) zsidó l. Jakab. *Pratum Mariavum* l. Kisboldogasszony.
- Prága*, város (1502) 20. — (1505) 22. — (1507) 24. — (1620) 42. — (1743) 105, 108. — *ből* a zsidók kitiltva (1749) 179.
- *i* zsidók l. Ábrahám, Jakab, Mendel, Salamon, Simon, Wiener.
- Prednár* hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- preravi* kerület (1750) 298.
- Pressburg* l. Pozsony.
- Privigye* (Privic) hn. Nyitra m-ben (1748) 161.
- Pruska* hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- Puchó* hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- Pusekh* (?) hn. Komárom m-ben (1749) 204.
- Pusztaberce* hn. Nógrád m-ben (1756) 465.
- pusztavámi* (hn. Fejér m-ben) zsidó l. Wolf.
- Raab* l. Győr.
- Rajec* (Reitz) hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
- rajkai* (Räggendorf, hn. Moson m-ben) zsidók (1749) 211.
- rausteezi* (hu. Morvaországban) zsidónő l. Rausteez Fradel.
- Rákóc* hn. Zemplén m-ben (1669) 46.
- *i* jobbágyok l. Domcsik, Hornyák, Pekár, Szvinyár.
- Räggendorf* l. Rajka.
- Rechnitz* l. Rohonc.
- Reitz* l. Rajec.
- récényi* (Ritzing, hn. Sopron m-ben) ökörpásztor l. Widma.
- Ritzing* l. Récény.
- Rohonc* (Rechnitz), hn. Vas m-ben (1749) 182, 189, 258. — (1753) 385. — (1754) 415. — (1756) 461, 467. — (1758) 491.
- *i* bíró és esküdtek (1749) 182.
- *i* polgár l. Sartori.
- *i* zsidók (1749) 182, 237, 251, 253—5, 258—9. — (1755) 445. — l. még Ensel, Hirschl, Izsák, Jakab, Joel, Leb, Löbl, Löw, Löwel, Mayer, Mózes, Süssl.
- *i* zsidók elvándorlásáról kimutatás (1749) 254.
- Roschindl* l. Rózsavölgy.
- Rostoka* hn. Sáros m-ben (1518) 27.
- Rózsavölgy* (Roschindl) hn. Pozsony m-ben (1749) 265—6.
- ruszti* (város Sopron m-ben) beneficium és kúria (1758) 490. — (1759) 524.
- Sarthehel* l. Dunaszerdahely.
- Sassin* l. Sasvár.
- sasvári* (Sassin, hn. Nyitra m-ben) zsidók (1749) 215. — l. még Dávid, Mandel, Mózes.
- Sárisáp* hn. Esztergom m-ben (1749) 200.
- Sáros* megye (1737) 86—8. — (1758) 507. — felirata (1743) 109.
- *i* zsidók (1749) 235—

6. — I. még Haschowitz, Salamon.
Sátoraljaiújhely, város (1743) 119.
Schattmannsdorf 1. Cseszte.
Schwaneck I. Styávnik.
Schemling (?) hn. Kornárom m-ben (1749) 204.
Schintau I. Sempte.
Schlaning I. Szalonak.
Schotthein (?) hn. Pozsony m-ben (1760) 551.
Schuss I. Csuz.
Schütt I. Csallóköz.
Selegd (Stedra) hn. Sopron m-ben (1754) 398.
Sempte hn. Nyitra m-ben (1748) 159. — (1749) 190. — i zsidók (1749) 190, 216.
Skácsány hn. Nyitra m-ben (1748) 161.
Somogy (Somogyiság) megye (1749) 182. — (1756) 465. — (1760) 550.
 — i zsidók (1749) 237, 251, 254, 256. — I. még Izsák, Löwel.
Sopron (Ödenburg), város (1749) 174, 241—3, 277, 280—2, 275—6. — (1750) 308, 322, 326. — (1751) 355. — (1752) 369. — (1753) 383, 385, 391. — (1754) 400, 420. — (1755) 432, 434—5, 444, 449—50. — (1756) 455, 463—4, 473. — (1757) 476, 478, 480, 482—3. — (1758) 484, 486—8, 508, 510—2. — (1759) 517—8, 520—1, 523, 525, 527—8, 532, 534. — (1760) 543.
 — belvárosa (1427) 5. — uo. kvartélyház (1760) 543.
 — elzálogosítása (1426) 4.
 — hősies védelme a kurucok ellen (1757) 479.
 — külvárosának 3. fer-

tálya (1464) 10. — 4. fertálya (1436) 6.
 — tiloserdeje (1439) 8.
 — városával szabad kereskedése a zsidóknak (1749) 288. — (1750) 342. — (1751) 359. — (1752) 378. — (1753) 392. — (1754) 425. — (1755) 448. — (1756) 470. — (1758) 509. — (1759) 537. — (1760) 549.
 — i adóbeszedő I. Kraller.
 — i cselédlány I. Borbála.
 — i csizmadia-céh (1751) 356.
 — i dúllók: Dudlesz (1530) 33. — Ircher (1751) 350. — Neuberg (1753) 387.
 — i ferences kolostor (1426) 4.
 — i harmincadhivatal (1749) 277. — i irnok I. András.
 — i házak: Beck-féle ház (1749) 179. — Brodman-féle ház (1760) 539. — Gregories-féle ház (1751) 348. — Lassgallner, most Risch-féle ház (1755) 440, 443. — Priso-mann-féle házirész (1750) 318, 334.
 — i iparosok: aranyműves I. Hüpfel, Reiter.
 bábsütő I. Angermayr, Müller.
 bognár I. János.
 csizmadia I. Fürst, Harkamp, Kmeth, Kreichel, Lähner, Pauer, Roracz.
 esztergályos I. Grazer.
 harisnyakötő I. Kranichsfeld.
 kalapos I. Boldizsár, Gregories, Móric, Peisch.
 órás I. Tomasio.
 posztótkészítő I. Einbeck, Höller, Kraus, Müller, Schwarz.
 posztónyíró I. Haneman, Pecz.
 sörfőző I. Barth.
 sütőmester I. Moser.
 szabók (1758) 492. — I. még Deimel, Posch.

szappanfőző I. Korner, Seiler.
 szíjgyártó, I. Weingartner.
 szűcs I. Koller, Schnellér.
 tímár, I. István, Jakab, Weilenbeck, Zeberer.
 üveges I. Liebert.
 — i kalmárok I. Ege, Ernst, Krug, Lengenfelder, Steyrmayr, Szaka, I. még Straukker borsókereskedő, Lindel kávé, Almersdorfer szalagkereskedő, Schindler vaskereskedő.
 — i kápolnák (1426) 4.
 — i kereskedők társulata (1751) 356.
 — i kerület (1749) 252.
 — i követek (1754) 404.
 — i oltáros pap I. Laindel, Schwartz.
 — i orvos I. Kittel.
 — i pap I. János.
 — i patikus I. Rothe.
 — i plébániatemplom (1426) 4.
 — i polgárok és lakosok (1426) 4. — I. még Almersdorfer, Angermayr, Barth, Beleznay, Bending, Blasovszky, Boldizsár, Bühler, Deimel, Ditsch, Dobner, Drescher, Ege, Eilinsgrab, Einbeck, Eitelhuber, Ellenschütz, Ernst, Fischer, Fürst, Füssl, Gabriel, Gatringer, Geresdi, Goldner, Graf, Grazer, Gregories, Gürseni, Haneman, Harkamp, Haunperger, Hofer, Höller, Hüpfel, Iban, István, Jakab, János, Jentschin, Jüding, Kappel, Kastner, Kittel, Klaindel, Klein, Kmeth, Koller, Kollin, Korner, Kranichsfeld, Kraus, Kreichel, Kroyer, Krug, Laindel, Lakics, Lang, Lähner, Leitner, Lengenfelder, Liebert,

- Limberger, Lindel, Linzer, Mikos, Moser, Mörice, Müller, Neuhold, Pauer, Peck, Pecz, Peisch, Pfann, Pichler, Polz, Posch, Preidné, Prinner, Protovinszky, Puchsbaumháusen, Reisch, Reischer, Reiter, Roracz, Rothe Sachslin, Sarlai, Schifer, Schindler, Schirnhofner, Schmidt, Schneller, Schwarz, Seiler, Seuberlich, Sigl, Sörös, Steyrmayr, Stingl, Straucker, Szaka, Szalainé, Szentbalázi, Szöllösy, Tomasio, Töpler, Treplin, Trillerin, Trogmayr, Unger, Wallner, Waltersdorfer, Warkoweil, Weber, Weilenbeck, Weingartner, Weissmandel, Winkler, Wohlmut, Zanelly, Zeberer, Zeltner.
- *i* polgármesterek I. Dobner, Iban, Székeles.
- *i* posztókészítők céhe (1753) 388.
- *i* sarkantyúsok céhe (1756) 454.
- *i* szabócéh céhlevele (1477) 14.
- *i* Szent János kápolna kipadlózása (1523) 28.
- *i* tanács (1426) 3–4. — (1478) 15. — (1480) 16. — (1524) 29. — (1749) 175. — (1750) 303, 306, 341. — (1751) 355. — (1752) 368–9, 379. — (1753) 391. — (1754) 401, 413, 421–2. — (1755) 432–3, 435–6, 444. — (1756) 455, 466. — (1757) 479–82. — (1758) 484, 489, 497, 504, 506, 511. — (1759) 517, 536, 538. — (1760) 543, 545, 547–8.
- *i* tanácsosok I. Artner, Ehrlinger, Ernst, Gabriel, Herb, Hochholtzer, Pelcz, Pellican, Pulyai, Slesics.
- *i* utcák és terek: Bey den 3 häusern (1749) 176. — Előkapu (1760) 543. — Hátulsó-utca (1750) 318, 334. — Platz (1749) 175. — (1760) 543. — Rózsa-utca (1760) 543. — Újtelek-utca (1749) 178.
- *i* ügyvédek I. Blasovszky, Ditsch, Eitelhuber, Gabriel, Leitner, Mikos, Neuhold, Peck, Waltersdorfer, Wohlmut.
- *i* várárokkenti Boldogasszony templom templomatyja I. Eilinsgrab.
- *i* városbíró (1752) 379. I. még Greiner, Pellican, Petrák, Pulyai.
- *i* városház (1426) 4. — (1749) 175.
- *i* városi bírói jegyzőkönyv (1477) 14. — (1478) 15. — (1480) 16.
- *i* városi bírói szék (1527) 32. — (1530) 33. — (1749) 163, 175, 273, 278. — (1750) 334, 341. — (1753) 393–7. — (1754) 403, 406–7, 410, 415. — (1755) 429. — (1756) 459, 472. — (1758) 494–5, 500. — (1760) 540, 543.
- *i* városi jegyző I. Ernst.
- *i* városi kancellista I. Kamper, Pogács, Waltersdorfer.
- *i* városi mérlegház (1752) 379. — kezeelője I. Tamerle.
- *i* városplébános I. Primes.
- *i* várostorony melletti ház (1478) 15.
- *i* vásárok: bőjti vásár (1749) 275. — (1751) 362. — (1755) 429. — (1758) 496, 500. — Erzsébet-napi vásár (1749) 280, 282, 285–6, 288. — (1750) 303, 306. — (1751) 362. — (1752) 378. — (1754) 407. — (1756) 470 — (1758) 509. — (1759) 537–8. — (1760) 549. — Margit-napi vásár (1749) 175, 275, 281–3, 286. — (1750) 310. — (1758) 498. — (1760) 540. — májusi vásár (1749) 163, 284. — (1751) 352. — (1752) 364, 368, 378. — (1753) 384. — (1758) 485.
- *i* vendéglő: Arany Szarvas (1760) 543.
- *i* zsidóbíró I. Székeles.
- *i* zsidó írnok I. András.
- *i* zsidók I. Anna, Gerstl, Izsák, Jakab, Koppel, Mandel, Manusch, Musch, Nachem.
- *i* zsidó konyha (1749) 179, 280, 282, 285–6. (1752) 374. — (1760) 550–1.
- *i* zsidótemető (1464) 10.
- megye (1744) 135, 138. — (1749) 174, 277. — (1750) 308, 322, 325–6, 329–30, 338. — (1752) 371, 376, 380. — (1753) 383, 386, 391. — (1754) 399, 400, 402, 408, 412, 416, 420, 427–8. — (1755) 430, 432, 449. — (1756) 456–8, 463–5, 473. — (1757) 475–8, 483. — (1758) 486–7, 508, 510–2, 515. — (1759) 517–8, 520–1, 523–5, 527, 533. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1744) 137. — (1749) 185–6. — megtiltja, hogy zsidóknak kölcsön adassék (1750) 297. — e rendelet hatályon kívül helyezve (1750) 308, 330, 332.

- ben morvaországi zsidók nincsenek (1750) 338, 340.
 —i főszámvevő I. Pászthory.
 —i főszolgabíró I. Bolla, Dongó, Dugovits, Pászthory, Sághy, Stefanits, Szöllőssy.
 —i kiadások (1758) 492. — (1759) 534.
 —i zsidók (1750) 308, 325—6, 329. — (1754) 399, 400, 402, 404, 408, 412. — (1759) 533. — adómentességet kérnek (1744) 135.
Sopronkeresztúr (Kreutz) hn. Sopron m-ben (1749) 284. — (1754) 411, 427.
 —i hercegi tisztartó I. Pernhart.
 —i lakos I. Strobl.
 —i sütőmester I. Gager.
 —i zsidóbíró (1752) 378. — I. még Jakab.
 —i zsidó hitközség (1749) 243, 288. — (1750) 342. — (1751) 359. — (1752) 378. — (1753) 392. — (1754) 425. — (1755) 448. — (1756) 470. — (1758) 509. — (1759) 537. — (1760) 549.
 —i zsidók (1751) 363. — (1758) 490, 516. — (1759) 524. — I. még Ábrahám, Ádám, Dávid, Günsberger, Hirschl, Izsák, József, Leb, Löbl, Löw, Mayer, Márkus, Salamon, Schey, Wolf.
sopronnyéki (Eckenmarkt) hn. Sopron m-ben) posztókészítő (1753) 388.
Sót hn. Komárom m-ben (1749) 204.
spunyol származású zsidók I. Ábrahám, Cotta. — gitáros I. Don Diego.
Stedra I. Selegd.
Steinamanger I. Szombathely.
Stomfa hn. Pozsony m-ben (1709) 70. — (1749) 266.
 —ról származó zsidó I. Hirschl.
 —i plébános (1749) 227.
 —i zsidók (1749) 227, 234. — I. még Fülöp, Herzfeld, Jakab, Márkus.
Styávnik (Schavnik) hn. Trencsénm-ben (1749) 247.
Strassnitz hn. Morvaországban (1750) 316.
Stuhlweissenburg I. Székesfehérvár.
sümei (hn. Zala m-ben) varga I. Varga.
Szokolca, város Nyitra m-ben (1747) 155—6.
 —i városbíró (1747) 157.
 —i városi jegyző I. Businkay.
 —i városi tanács (1747) 154—6. — (1750) 344, 346.
 —i zsidók (1747) 154—7. — I. még Benjamin, Marek, Salamon.
Szalonak (Schlaning) hn. Vas m-ben (1706) 57. — (1753) 385.
 —i zsidók (1749) 251, 256. — I. még Schlanik.
Szatmár megye (1749) 267. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 112.
 —i zsidók (1749) 266. — városi zsidó várnos (1755) 444.
szempei (Wartberg, hn. Pozsony m-ben) zsidó I. Salamon. — zsidóbíró I. Mózes.
Szentgyörgy, város Pozsony m-ben (1743) 104. — (1750) 343.
 —i zsidóbíró I. Blau.
 —i zsidók (1749) 229. — I. még Mózes.
Szentmargitbánya I. Meád.
Szentmiklós hn. (1706) 57.
Szent Sír lovagja I. Burgo.
Szepes megye (1749) 184, 187.
szeredi (hn. Pozsony m-ben) plébános (1749) 230.
 — zsidók (1749) 230. — I. még Sámuel.
Szécsény hn. (1749) 212.
Székesfehérvár (Alba Regalis, Stuhlweissenburg), város (1743) 102, 106, 113, 117—8, 120, 125, 127. — (1744) 129—30. — (1749) 179, 201, 265—6.
 —nak zsidókat és cigányokat nem kell befogadni (1703) 55. — (1744) 130.
 —i szegényház (1743) 120.
 —i tanács (1743) 96, 120. — (1744) 130.
szili (hn. Sopron m-ben) vargák (1757) 475.
szilisztriai basa I. Huszein.
Szlavónia (1703) 55. — (1749) 265—6.
szobotistai (hn. Nyitra m-ben) zsidók (1749) 190.
Szombathely (Steinamanger), város (1706) 57. — (1743) 116. — (1744) 136. — (1747) 158.
 —i vásár (1527) 32.
Szurdok hn. Abaúj m-ben (1518) 27.
Talnau (?) hn. Komárom m-ben (1749) 204
Tarján hn. Heves m-ben (1683) 49.
Tata (Totis) hn. Komárom m-ben (1749) 204, 272.
 —i zsidóbíró I. Kohn.
 —i zsidók (1749) 272. — I. még Ábrahám, Áron, Beer, Elkana, Hirschl, Izsák, Joel, Jónás, Lázár, Pauer, Singer, Spillman.
 —i zsidók szabadalma (1758) 503.
tejfalu (Milchdorf, hn. Pozsony m-ben) zsidók (1749) 231.

- Temesvár*, vár (1662) 45.
 — *i* katonai parancsnok I. Engelshofen.
 — *i* zsidó I. Bachrach.
Teplíc hn. Liptó m-ben (1749) 205.
Tét hn. Komárom m-ben (1749) 204.
tétényi (hn. Pest m-ben) zsidók (1749) 218.
Tirnau, Tirnavia I. Nagyszombat.
Tisza, folyó (1709) 64.
toledo (város Spanyolországban) kikeresztelkedett zsidó I. Cotta.
Tolmács hn. Nógrád m-ben (1749) 212.
Tolna megye (1739) 91. — (1758) 507. — (1759) 523.
 — *i* zsidók (1749) 246. — (1750) 312–3, 317, 323, 333, 334. — I. méga Löbl.
tolnai iskolaigazgató I. Thuri.
Totis I. Tata.
török portai megbízott I. Horváth. — tolmács (1662) 45.
 — zsidók I. Ábrahám, Lem.
Törökország (1727) 71. — (1743) 128. — (1753) 391.
trebitschi (hn. Morvaországban) zsidó I. Ábrahám.
Trencsén megye (1756) 451, 473. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 107. — (1744) 133.
 — *i* zsidók (1749) 247.
Trencsén, város (1709) 66. — (1744) 133.
 — *i* zsidók (1749) 248. — I. még Hirschl.
Turina hn. Sáros m-ben (1518) 27.
Turóc megye (1671) 47. — (1748) 161.
 .
Ugocsa megyei főispán I. Perényi.
 — zsidók (1749) 249. —
- I. még Forgács, Isakovicz.
Ugod hn. Veszprém m-ben (1748) 159.
Újfalú hn. Csallóközben (1745) 141. — Trencsén m-ben (1756) 473.
Ung megye ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 104.
 — *i* zsidók (1749) 250. — I. még Jesuvoviz, Moskoviz.
Ungharischbrod hn. Morvaországban (1750) 316.
 — *i* katonaság (1759) 534.
 — *i* zsidók (1684) 50. — (1750) 298.
Ungvár, vár (1743) 104
- Vadosfa* hn. Sopron m-ben (1753) 383.
 — *i* egyház (1759) 534.
varasdi (város Horvátországban) ezred (1756) 467.
Varien I. Várna.
Vas megye (1744) 136, 138. — (1747) 158. — a zsidók türelmi adóját házipénztára részére kéri (1743) 116. — elutasítva (1744) 138.
 — ben 158 zsidó család él (1743) 116.
 — *i* alszolgabíró I. Hazatius.
 — *i* esküdt I. Lindvay.
 — *i* zsidók (1749) 251, 254.
Vág, folyó (1706) 57. — (1709) 66. — (1749) 204. — hajózhatóvá tételé (1735) 84.
vágóhelyi (Böhmisch Neustadt, hn. Nyitra m-ben) zsidók (1749) 217. — I. még Boschan, Hirschl.
Várna (Varien) hn. Trencsén m-ben (1749) 247.
velencei doge I. Leonardo.
 — *i* kereskedő I. Antal.
 — *i* követ I. Zuan.
- *i* signoria (1504) 21.
Veszprém megye (1750) 332. — (1754) 405.
 — *i* püspök I. Acsády.
 — *i* zsidóbíró I. Hirschl.
 — *i* zsidók (1749) 254, 257.
Vienna Austriae I. Bécs.
Visnyice hn. (1709) 65.
Víziváros (Aquatica), Buda egyik része (1742) 93.
Vojnic hn. (1748) 161.
Vöröskő, vár Pozsony m-ben (1743) 104.
Vörösvágás hn. Sáros m-ben (1518) 27.
vörösvári (hn. Pest m-ben) zsidók (1749) 218. — I. még Mózes.
- Waltersdorf* I. Csölle.
Wartberg I. Szempc.
Weinberg I. Borhegy.
Welkeuss I. Nagyfalú.
Wien I. Bécs.
Wistriz I. Beszterce.
Wolfs I. Balf.
- Zala* megye (1744) 131. — (1749) 182. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 107–8.
 — *i* zsidók (1749) 251, 254, 258–9. — I. még Izsák.
Zemplén megye ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 119.
 — *i* alispán I. Szemere.
 — *i* esküdt I. Kecskeméti, Tarnócz.
 — *i* szolgabíró I. Bors.
 — *i* zsidók (1749) 260.
zenggi (város Dalmáciában) kapitány I. Lónyay.
znaimi kerület (1750) 298.
Zólyom megye (1748) 161. — ellenzi a zsidók megadóztatását (1743) 107.
zsámbéki (hn. Pest m-ben) zsidók (1749) 218.
Zsigmond Sára I. Molnár.

- adás-vétel* 32, 318, 395, 407, 450, 460.
- adó* 182—4, 189—92, 196, 202, 216, 220, 232—3, 243, 248, 298—9, 398—400, 402, 404, 408, 412—3, 476, 478, 480—2, 486, 489, 492, 508, 512, 517, 523, 525.
- behajtás 476—7, 532.
- kivetés 4—5.
- megtagadása 4.
- zási kötelezettség 533.
- adóslevél* 32, 284, 346, 349, 381, 393, 409, 437, 445, 472, 513.
- adósság* 3—4, 16, 23, 28, 31—2, 36, 82/b., 164, 180, 214, 271, 275, 284, 294, 301, 307, 309—11, 314, 316, 321, 335—6, 339, 341, 345—6, 348—9, 352, 354, 362, 365, 370, 373—4, 386—7, 389, 393, 397, 405—6, 408, 414—5, 424, 426, 431, 437—42, 445—6, 452, 456—7, 459, 472, 495, 497—500, 506, 513—4, 519, 536, 542.
- betáblázása 83, 350, 401, 418.
- ajándék* 65, 479.
- akó* 6.
- arany* 21, 65, 86, 346, 379, 465, 545. — lánc 543.
- vevési tilalom 161.
- atlasz* 43, 65.
- árenda* 47, 73, 86, 195, 197, 200—1, 204, 207, 236—7, 244, 246, 250, 299, 316, 357, 382.
- árpa* 536.
- árszabás* 363, 475.
- áru* 69, 167, 270, 346, 372. — szücs — 445.
- lerakat 356. — sítási engedély 276, 355.
- árusbódé* 357. — felállítása 539.
- bajor háború* 103.
- becsü* 358, 403, 417, 446—7, 453, 479.
- betegség* 44.
- bevallás* 273, 275, 294, 310, 318, 334—5, 351—2, 363, 409, 438, 499, 514.
- béltés* 48.
- bírói ítélet* 30, 379. — költség 441. — tárgyalás 29. — zárlat 372.
- birtokadomány* 1, 17, 27.
- bizonyítvány* 113, 155, 162, 182—3, 188—91, 195, 197, 353.
- bocsánatkérés* 15.
- boltbér* 32, 381.
- bor* 32, 309, 440, 436, 493. — kóser — 335, 485.
- adó 272. — dézsma 6. — kimérés 481. — szállítás 443. — vétel 429, 432, 439, 442, 485, 519.
- borbélyköltség* 538.
- boroszlói ruhaanyag* 282—3.
- bors* 550—1.
- botbüntetés* 177, 551.
- börtön* 40, 175, 177—81, 271, 275, 280—2, 285—6, 303, 306—7, 336, 339, 362, 394, 405—6, 451, 458, 465, 507.
- bőr* 57, 356, 461, 475, 513. — bárány 327. — borz 450. — ökör 363.
- búza* 175.
- büntetés* 14—5, 178, 316, 388, 421, 434, 449, 451, 462, 538, 550—1.
- csat* 468.
- csempészs* 377.
- csőd* 354.
- dénár, pénznem* 2, 8, 32, 112, 460, 524. — 1. még forint.
- dika* 490, 524.
- dizsnóhúsevés* 35.
- dohány* 176, 178, 204. — zás 222—4, 226—7, 231, 550.
- dukát, pénznem* 18, 23, 175, 199, 205, 212, 247, 307, 379, 440, 446, 479, 488, 530, 538, 543.
- elfogató parancs* 391, 466.
- elismervény* 455, 488.
- elkobzás* 297, 308, 377, 434.
- előleg* 481.
- előfogat* 206, 258.
- elszámolás* 287, 346, 414, 441, 452, 472, 546—7.
- emlékérem* 543.
- erszény* 178.
- eskü* 9, 175, 178, 298, 307, 344, 346—7, 461, 513. — zsidó 421, 427, 520.
- ezüstnemű* 465—6. — tárgyak 455.

- ezüstrevési tilalom 161.
 éjjeli szállásdíj zsidók
 után 96, 106, 113,
 117-8, 120-2,
 125-7, 129-30, 218.
 ékszer 47.
 élelem 32.
 élelmiszer raktár 536.
 életfogytiglani eltartás
 27.
 járdalomdíj 538.
 feljelentés 306.
 felszólítás 73, 311, 314,
 367, 403, 443.
 felterjesztés 82/a., 85, 511,
 515.
 figyelemztetés 388, 463-
 4.
 fiskális per 73.
 foglaló 327, 379, 488.
 fonál 424.
 font, pénznem 2, 5, 28,
 31.
 forint, pénznem 3-5, 7,
 15-6, 19, 25, 32, 36,
 64, 82/b, 83, 97, 100,
 102-4, 112-3, 115,
 119, 133, 135-6,
 138-9, 142, 145,
 147-8, 151, 154,
 156-7, 163-4, 169,
 173, 175, 178, 180,
 182-3, 189, 192-3,
 195-7, 200-4, 206,
 212-34, 236-9,
 241-6, 248-53,
 256-9, 263, 266-7,
 275, 277-8, 282,
 284, 287, 291-2,
 294-5, 299, 301-2,
 309-10, 312, 314,
 316, 318, 320-2, 324,
 327, 334-6, 340-2,
 346-50, 352, 354,
 357-9, 362-5,
 367-8, 370, 373-4,
 376, 378, 380-2,
 386-9, 392-3,
 395-8, 401, 403,
 405, 407, 409, 411-
 2, 414, 417-8, 424-
 5, 431, 434, 437-42,
 445-52, 454-7, 459,
 462, 465-6, 470-3,
 476-83, 485-95,
 497-8, 500, 509,
 513-4, 516-7, 519-
 20, 522-3, 525, 528,
 532, 534-8, 540,
 542-3, 546, 549-50,
 552.
 fuvar 233. — díj 74, 538.
 füge 391.
 garas, pénznem 74, 242-
 3, 265, 280, 481.
 gubacs 475.
 gyapjú 128, 284, 319,
 321, 324, 341, 348,
 368-9, 384, 387,
 499. — lefoglalás
 74-82/a. — szállí-
 tás 74.
 gyárak 128.
 gyertya 19. — tartó 455.
 gyilkosság 85.
 gyűrű 278, 437, 458, 530
 540, 545.
 hadi pénztár 131-2, 136,
 138, 143, 145, 182,
 255, 263, 266, 312,
 323, 337, 380, 478,
 480, 492, 512, 522,
 532, 534, 536.
 — tanács 59, 390.
 hadsereg ételmezése 478,
 480-1, 483, 525, 536.
 hagyatéok 309, 321, 514.
 hamuzsír 405, 415, 465.
 harmincad 86.
 hasznobér l. árenda.
 háború 532. l. még bajor,
 sziléziai, török.
 ház 4. — bér 215-7, 220.
 — rész 349-50, 370,
 387, 459.
 házalás 356.
 házi pénztár 142.
 helytartótanács 71-2,
 75-81/a, 85, 87-9,
 94-5, 97-112,
 114-22, 124-7,
 129-34, 136-52,
 154, 156-8, 161,
 165, 169-70, 173-4,
 184-6, 266-8, 270,
 276-7, 290, 293,
 295-7, 308, 312-3,
 317, 320, 322-3,
 325-6, 329-30,
 332-3, 338, 340,
 371, 376, 380, 386,
 391, 399, 400, 402,
 405, 408, 412-3,
 416, 420-2, 427,
 430, 436-6, 444,
 449, 462-6, 476-
 8, 480-4, 486-7,
 507-8, 510-2, 515,
 517-8, 520-3, 525,
 527-8, 532, 536, 548.
 —i tanácsosok l. Antol-
 chich, Fáy, Festetics,
 Sauska.
 hidvám 75, 90.
 hordó 442.
 horvát szokás 353.
 hús 398. — marha — 533.
 huszárezredek 484.
 ígéret 163, 498.
 ingóság 335, 358, 366.
 386, 441, 540.
 iskola 33.
 javaslat 71, 86, 94, 97,
 108, 131, 169, 320,
 332.
 jelentés 72, 76-80, 88-
 90, 98, 107-8, 118,
 120-1, 126-7,
 130-4, 136-41,
 158, 161-2, 170,
 173, 266-8, 270,
 313, 316-7, 322,
 326, 329-30, 338,
 340, 390, 400, 404,
 408, 412, 422, 435-6,
 458, 465, 473, 476-7,
 486, 517, 525.
 jogfenntartás 327, 349,
 370, 374, 467, 479,
 542.
 jutalék 543.
 kabát 282-3, 367, 453.
 kalendárium 550.
 kaloda 464.
 kamat 2, 4, 82/b, 208-9,
 233, 241, 243, 279,
 287, 314, 349, 437,
 512, 534.
 kard 52.
 katonai beszállásolás 182,
 222, 227, 233, 241,
 258. — alóli mentes-
 ség 159.
 — ruházat 487, 492. —
 szökevények 465.
 — védelem 59-9, 111.
 — végrehajtás 151-2,
 157, 295, 398, 416,
 420, 492. — felfüg-
 gesztése 399, 400.
 kár 182, 327.
 Károly herceg c. gyalog-
 ezred 446.
 kávéskanna 364.

- kendő 65.
kereskedés 135, 190, 204, 211, 235, 298–9, 312–3, 317, 323, 326, 329–30, 332–3, 337, 355.
kereskedői könyv 374.
kenyér 398.
kezesség 180, 271, 307, 339, 362, 394, 496.
kénese 38.
kérvény 52, 58–9, 83, 91, 96, 103, 106–8, 111, 117–8, 125, 128, 154, 167, 171, 198, 203, 207–8, 211–2, 215, 232, 240, 242–6, 251, 253, 255–60, 269–70, 278, 295, 291, 306, 312, 322, 402, 451, 456, 475, 481, 533.
kihallgatási jegyzőkönyv 176–9, 280–2, 285–6, 385, 461, 543, 550–1.
kihirdetés 325–6.
kimutatás 490. — a kis-martoni és a nagymartoni adótfizető zsidókról 423.
 — Morvaországból Magyarországra menekült zsidókról 92.
 — a sopronmegyei zsidók régi és új adójáról 411.
 — a zsidók által 1746-ban befizetett adóról 160.
 — a zsidók türelmi adójáról 261. — és hogy melyik pénztárba tartoznak befizetni 262.
királyi udvar 4.
kitűlés Magyarország területéről 432. — Sopron város területéről 177, 306.
kivesszőzés 93.
koldulás 280.
komló 407.
kócsag 43.
kölcsön 2, 7, 32, 182, 208–9, 212, 233, 241–3, 255, 259, 308, 368, 403, 417, 473, 512, 517, 522, 532, 534.
költés 4, 327. — megtérítés 306. — vetés 209–10, 232–3, 241–3.
köntös 405.
kötelezvény 309, 407, 418, 497. — a zsidók türelmi adójáról 263–4.
követelés 168, 278.
közbenjárás 87, 156–7, 184, 187, 290, 296, 402, 546–7.
köbánya 46.
krajcár, pénznem 90, 96, 106, 125–7, 218, 266, 272, 436.
legelőpénz 242.
legeltetés 343.
letét 495.
letiltás alól feloldás 335.
Lipót érem 543.
lisztszállítás 508, 510.
lopás 175, 282–3, 286, 306, 385, 391, 394, 458, 461, 543, 550–1.
ló 450, 484. — vétel 36, 544.
magyar kir. kamara 52, 78, 86–8, 106, 146, 165, 169–70, 173, 193, 233, 267–8, 444, 474. — elnöke 1. Grassalkovich.
 — kancellária 298–9, 320, 322, 340.
 — tárnokszék 344–7.
marha bőr 135. — vásár 57.
megbízás vételre 543.
megegyezés 277, 335, 345, 384, 471, 500.
megfizetés 287, 291–2, 301, 324.
megidézés 168, 502, 504.
megtámudás 176–8.
megszökés 386, 473, 507.
megverés 178–9, 282.
menyegző 57.
mészárszék 204.
mész 516.
méz 353, 379, 496, 501, 538.
mundér 57.
napidíj 534.
nemesi felkelés 136, 182.
nyaklánc 479.
nyilatkozat 175, 279.
nyírolaj cég 451, 462.
nyugta 3, 25–6, 277, 478, 480, 522. — zsidónyelvű — 335.
oka 38.
ottalompénz 194, 196, 199–202, 204–6, 211, 213–22, 224–30, 232–3, 236–9, 241–3, 245–7, 250, 252–3, 256–9, 265.
ország ellensége 15.
országos vásár 171–2.
országgyűlési végzés 95, 97.
orvosság 286.
oszipora 38.
osztrák hűbérjog 1. — kormány 295.
óra 280, 282, 285–6, 440, 455, 545.
óvadék 307, 406, 410, 530.
ökör 32. — pásztorkor 176–9.
örökség 418.
pajta 4.
panasz 73, 77, 79, 86–7, 106, 120, 175, 289, 293, 298, 308, 311, 314, 325–6, 329, 388, 399, 400, 402, 404, 434–6, 449, 457, 462.
passzus 1. útlevel.
pálinka 202, 206–7, 236, 377, 434–6, 449. — főzés 192, 198–200, 218, 244, 249, 260, 550. — főzőház 154, 201, 382. — mérés 197.
párta 12.
pereskedés 11, 13, 32, 164, 274, 291, 300, 328, 341, 344–8, 497, 501, 506, 547.
perköltés 279, 287, 307, 328.
pestis 99, 103, 111, 123, 198, 242.
pénz 178, 279. — hamis — 432. — váltás 181.
pipa 394–5.
porció 182, 192–5, 197, 201, 204–6, 211–9, 221, 227, 232, 237, 241–3, 246–50, 257–8, 260.

- portéka* 57.
posztó 32, 36, 57, 65, 278, 384, 388. — *aba* 60, 64.
Preising-féle dragonyos ezred 358.
proscriptio 174.
puska 335.

rublás 85, 317, 458. 465—6.
réz 64.
ríz 391.
robotpénz 227.
roz 385.
rókaprém 48.
ruha 283, 473. — *anyag* 406, 410. — *varrás* 14.

sül 467, 469, 471.
schutzgold 95.
serleg 495.
sérelem 95—7, 277, 412.
só 204, 207, 488, 491. — *szállítás vámmentes* 444.
sör 434—6, 449. — *főzés* 407. — *mérés* 204.
szalag 397.
szalma 460, 552.
számadás 5.
szász katonaság 492.
szekér 8, 175.
szelence 455.
személyleírások körözés 386, 405, 432, 465, 473, 507, 532, 548.
szemüveg 179.
szepesi kamara 95, 97, 103, 109, 111, 165, 169, 265—6, 268.
szerszédés 21, 64, 278, 293, 296, 327, 478, 480, 483, 525. — *betáblázása* 544. — *hogya a zsidók mily feltételek mellett léphetnek Nagyszombat területére* 78, 80—82/a.
— *árpa, zab és takarmány szállítására* 521.
sziléziái háború 103.
szlovák deszkabódé 172.
szöllő 31, 33. — *művelés* 28, 369.
szüret 438.

tafota 57.
taksa 202, 221—32.

236—7.
tallér, pénznem 43, 62—3, 65, 106, 125, 127, 200, 204, 245, 265, 406.
tunúkihallgatás 32—3, 46, 74, 319, 368—9.
tájékoztató 105.
támogatás 484, 521, 542.
tánc 282.
temető 201, 209—10, 216, 219, 227, 233, 235.
tilalom 127, 129.
tiltakozás 291, 327, 468—9, 544.
toronyóra 227.
török háború 55, 99. — *porta* 45.
tőke 279, 287, 309, 437.
Tripartitum 497.
tű 176, 178.
tűzelőfa 8.
tűztápló 178.
tűzvész 182, 188—9, 210, 214—7, 242, 251, 255.

udvari kamara 58—9.
újévi ajándék 241.
úrízék 458.
úrnap körmenet 93.
utasítás 61, 522.
út rosszasága 491.
utazás 4, 32.
üllevél 57, 71, 85.
ügyvédbevallás 166, 305, 315, 331, 360—1, 375, 419, 526, 529, 531.
üzlethelység 171.

váltó 62—3, 354, 368, 374, 406, 472, 498, 500, 535.
vám 74, 76—7.
városi teher alóli mentesség 159.
vászon 273, 275, 446, 540.
végrehajtás 226, 239, 269, 279, 310—1, 440, 481.
végrendelet 12, 23, 28, 31, 366, 541, 545.
vérbűn 507.
vérdíj 49.
viasz 14.
viszály 4, 16.
viszontkereset 426.
vityilló 183.
vizsgálat 182, 306.

zab 481, 534, 536. — *szállítás* 482, 490, 524.
zabla 454.

zarándokát 15.
zálog 32, 163, 273, 278, 358, 367, 403, 417, 441, 446—7, 453, 455. — *baadás* 12, 15, 308, 479, 540. — *ből ki-váltás* 31.
zászló 57.
zene 41.
Zichy uradalom 212.
zsarolás 50.
zsidó iskola 70, 165, 169, 272. — *jelvény sárga posztóból* 34. — *levél* 38. — *kórház* 233. — *könyv* 298.
zsidók csavargásának megakadályozása 85. — *megadóztatása* 132. — *megadóztatásával foglalkozó bizottság* 131. — *összeírása* 71—2, 97, 103, 112, 114, 136, 139—40, 142, 146—9, 151—2, 154, 158, 165, 376, 380, 383, 413, 421—2, 427—8, 520, 527—8. — *száma Magyarországon* 95, 169. — *számának csökkentése* 71. — *türelmi adója* 86—9, 94—5, 97—105, 107—12, 136, 139—52, 154, 156—8, 165, 169—70, 173—4, 185—7, 198, 203, 207—8, 210—2, 232, 234, 238—40, 242—4, 251, 255—6, 259, 265—8, 277, 289, 295, 299, 308, 312—3, 316, 320, 322—3, 332, 337, 376, 380, 399, 416, 420—2, 428, 430, 433, 520, 528. — *ügyével foglalkozó egyes bizottság* 174, 184—7, 192., 198, 203, 207, 211, 232, 234—5, 251, 253, 255—6, 260, 265—8, 289—90, 295, 304, 332, 528.
zsinagóga 68, 165, 169, 199, 201, 209, 216, 219, 224, 227, 235—6, 256, 272.

TARTALOM

Előszó. <i>Scheiber Sándor</i> : Kohn Sámuel leveleiből	5
Bevezetés. <i>Csillag István</i> : Régi zsidó orvosok és kórházak Magyar- országon	31
Oklevéltár 1296—1760	45
Mutatók	495
Oklevelek facsimiléi	I

Felelős kiadó: Dr. Seifert Géza
Példányszám: 800 — Megjelent: 1971-ben
Terjedelme: 47 (A/5) ív + 4 oldal melléklet

71.70373 Akadémiai Nyomda, Budapest -- Felelős vezető: Bernát György

OKLEVELEK FACSIMILÉI

2. A. 17. k.

Nos Mathias dei gratia Hungarie Bohemie et Rex Duxq; Austrie, Memorie commendamus tenore p̄ncipiū significantes quibus
expedit vniuersis, et nos delectati, arte et ingenio fidelis n̄ri prudentis et Circumsp̄cti Maḡi Martini cognomento Coita de Tolieto
Ciuitate lege hispanie oriundi quibus eundem mirifice decoratum agnouimus. Animaduertentes etiam hominis seruitia et merita, ac
in omni opere arteq; suo, fidelitatem et diligentiam, quibus omnibus se nobis gratum reddere studuit et acceptum, cum ip̄s ex eo, tum
vero, et tam preclari ingenij, et egregiorum operum Maḡi, apud nos, et in Regno n̄ro, pro totius Curie n̄re Curialiumq; omnium decore
et ornamento, ac nominis n̄ri splendore, p̄petuo remaneat, Inter alia liberalitatis et munificentie n̄re munera, quibus ip̄um afficere
intendimus, Domum n̄ram lapideam, in Ciuitate n̄ra tamen, in placea seu vico omnium S̄ctorum h̄itam, que als Magnifici quondam
Ladillai de Marzali p̄fuerat, Sed per mortem et defectum seminis eiusdem, Inter alia sua bona, ad nos collationeq; n̄ram optime
Iure deuoluta extitit, Simulcum cunctis edificijs, in superfitis fundi eiusdem domus exiten̄ ac pariter cum cunctis suis vtilitatibus
et pertinencijs quibulliber, Memorato Maḡo Martino Coita suisq; hereditibus et posteritatibus vniuersis, de beneplacita voluntate
et Consensu, Illime domine Beatrix Regine et, Consortis n̄re charissime, dedimus donauimus, et contulimus, Inimō damus
donamus, et conferimus, Iure p̄petuo et irrevocabliter tenendam, possidendam, pariter et habēn̄, harum n̄rarum vigore, et testimo
nariarum median̄, quas in formam n̄ri privilegij redigitauimus, dum nobis in specie fuerint reportate, Datum Vienne in festo
beati Bartholomei Apli, Anno n̄ri Millesimo quadringentesimo octogesimo octauo, Regnorum n̄rorum anno Hungarie et
Bohemie uero vigesimo

Dr. KOHN SAMUEL

BUDAPESTEN, 1904 márczius 6^{án}

Felülvilágító Dr. Fischer Gyula Munka Rabbi
Prágában

Felülvilágító Rabbi Úr!

Historizizáló rokhamosan nő, a rabbi-leonidák egyre gyarogtak. Félreírásos vád a rabbi-collegiumnak tiborikis egy új rabbinak alkalmaszán által. Ez ágyban aminap tanácsoltunk. Azon magyarjúi rabbi közt, a kibev reflexiókatunk, természetesen felülvilágítóvá is jövegel. Meddies helyről velleu a megbízást, hogy azon bizonyos kérésrel forduljat felülvilágítóvához, vejjon e rabbi-állásra reflexiókatunk, a kéreke kajtanó' vortna-e próba-képesed baráni dohany-utazni kanylómunkában. Természetesen magyar képesed. Fivessen látót, ha e képesed már a jövő 100 valamely napján baráni, mit a magam részéről már az-út is ajánlanék, mivel akkor nagyobb is mivelletté képzésige vortna.

Tonketa meg. kérem, a dolgot is tudassa velleu elhatározását. Szakartomra is diszkreziómra főnököt barhat. Minden kéjlelté felvilágosításom fivessen fogadjék. Megjegyzem, hogy mindössze 3-4 rabbitól van fő, ki próba-főnökletre meghívandó' vortna.

szívveljes üdvözléssel és kedvvel felülvilágító

S. Kohn

II. Kohn Sámuel levele Fischer Gyulához

Árá: 160,— Ft